زەردەشت هیوای ڕزگاری

خەونەکەی دەغدۆ*

"– ئای! چ خەونێکی ترسناک و ناخۆشم بیبنی. پوورشاسپ* یارمەتیم بدە."

"– چییە دەغدۆ؟ بۆچی ڕەنگت هەڵبزرکاوە و شڵەژاویت؟ بۆچی هەڵدەلەرزیت؟ چی ڕوویداوە وادەترسیت؟"

"– خەونێکی ترسناکم دی... ترسناک!."

"– ببێژە خەونەکەت چی بوو، چ خەونێکە ئاوا پێی پەشۆکاویت و ئارامی لەبەر هەڵگرتوویت؟"

"– لە خەومدا هەورێکی کوڵکن و ڕەش بەری ئاسمانی گرتبوو. ڕۆژی ڕۆشنی کردبووە ئەنگوستەچاو و چاو چاوی نەدەدی. لەو دیمەنە سامناکە لەشم دەلەرزی و زمانم گۆی نەدەکرد. لە پڕ، لە ناکاو، لە نێوان

هەورەبرووسکە و هەورەکەوە، لە بەری بەفر و باران و تەرزە، جۆرە گیانلەبەرانێکی ترسناک دەبارین و دەکەوتنە سەر زەوی وەکوو: شێر، گورگ و کەمتیار. هەر یەکەیان بە لاشە زل و ترسناک بوون. لە لایەکەوە پڵنگێکی ددانتیژ و دڕ، وە لە لایەکی دی نەهەنگێکی ئاوی، وە لە دوورەوە ئەژدیهایەک. بەبر و یووز و جانەوەری جۆراجۆر، هەموویان ددان و چنگیان تیژ بوو. مرۆڤ زراوی لێیان دەچوو..."

"– لە ناو هەموویاندا یەکێکیان شالاوی بۆ هێنام و بە نینۆکە تیژەکانی چنگی لێگرتم و سکمی هەڵدری و منداڵەکەمی دەرهێنا و دەیویست بیخوات و نەیدەتوانی. هەر لەو کاتەدا منداڵەکەم هاتە زمان و ڕووی تێکردم و گوتی دایکە هیچ ترست نەبێت و هیچ دڵنیگەران مەبە، ئەم دڕندانە هیچ گەزەند و زیانێک بە من ناگەیێنن، خودای مەزن و شکۆدار ئاگادار و یاوەری* منە. هێڤی و بڕوات بە خواوەند هەبێت..."

"– بە بیستنی ئەم قسانە لە کۆرپەکەم، کە جانوەران بەو زیان ناگەیێنن، کەمێک هێوەر بوومەوە. پاشان لە ئاسمانەوە چیایەکی بەرز بەرەو ڕووم هات و تیری تیشکی ڕۆژ هەورەکەی ڕەواندەوە. کێوەکە هاتە نزیکی من لە داوێنییەوە لاوێکی جوانچاک و کەڵەگەت هاتە دەرەوە کە لە جوانیدا شانی لە شانی مانگی چواردە و فەڕی جەمشیدی* ئەدا، شاخێکی بەدەستەوە بوو لە شاخی گا دەچوو. ڕۆشن و پڕشنگدار تیشکی دەهاویشت. بە دەستەکەی تریەوە نامەیەکی سپەند* و پیرۆز. نامەکەی بۆ جانەوەرانی دڕندە و ترسناک هاویشت، هەر یەکەیان بە لایەکدا هەڵاتن و نەمان، تەنها سیانیان نەبێت ئەوانیش گورگ و پڵنگ و شێر بوون. لاوەکە شاخە تیشکدارەکەی گرتە ئەوانیش و هەرسێکیان سووتان. پاشان لاوەکە لێم نزیک بووەوە و کۆرپەکەمی لە سەر زەوی هەڵگرتەوە و خستییەوە ناو سکم، فوویەکی لێ کرد و زامی سکم سارێژ و جێ چنگە تیژەکانیان چێ بووە و پێ گوتم: لە هیچ مەترسە خەم مەخۆ دڵت بە کۆرپەکەت شاد دەبێت، پەروەردەگار خۆی ئاگاداری دەبێت... ئەم منداڵەی تۆ پەیامی خودای بۆ مرۆڤایەتی پێ دەبێت و هەموو جیهان چاوەڕوانی ئەو دەکات. بە وتنی ئەم مژدە و مزگێنیانە، لاوەکەش لە پێش چاوم ون بوو و منیش لە خەو ڕاپەریم. پوورشاسپ دەترسم، خواوەند بریکارمان بێت."

کاتێ کە خێزانی پوورشاسپ ئەم خەونەی بینیبوو، دووگیان و سکی پێنج مانگان بوو. پوورشاسپ زۆر ژیرانە ئەو ترس و لەرزەی لە دڵ و گیانی دەرکرد و هێمنی کردەوە و پێی گوت: "بە ڕاستی دایکێکی بەختیار و شاد دەبی، خەمت نەبێت بەیانی زوو دەچین بۆ لای پیری ئەختەرناس* کە ئەو خەونەمان بۆ لێک بداتەوە..."

* * *

"– ئەی پیری ئەختەرناس یارمەتیمان بدە، خێزانم دوێنێ شەو خەونێکی بەسام و سەرسوڕهێنەری دیوە، لەو کاتەوە خەم دایگرتووە و منیش زۆر دەترسم."

"– پیری ئەختەرناس و فەرزانە* بە دەغدۆی گوت: ئەی هاوسێی داوێن پاک و بەڕێزی من، کە هەمیشە ناوی چاکەت لە سەر زاری خەڵکە، خەونەکەتم بۆ بگێڕەوە تا بزانم چیت دیوە."

دەغدۆ دەستی کرد بە گێڕانەوەی خەوەکەی. پیری زانای ئەستێرەناس بە وردی گوێی بۆ بەسەرهاتی خەونەکەی دەغدۆ شل کردبوو... کاتێ دەغدۆ لە گێڕانەوەی خەونەکەی بووەوە پیری زانا سەری هەڵبڕی و گوتی: " بەڕێزان ئەی پوورشاسپ وئەی دەغدۆ، هاوسێیانی هێژا و خۆشەویستم، مزگێنیم بدەنێ، کە لە لایەن ئەستێرەکانەوە مژدەیەکی خۆش بەڕێیوەیە. ناوتان دەکەوێتە گشت گوند و شارێک و بەختێکی گەورە ڕووتان تێ دەکات. ئەی دەغدۆ ئەو منداڵەی تۆ، کام و ئاوات و ئارەزووتان دێنێتە دی و ناوی دەگەیەتە ئەستێرەکان و وەکوو خۆر لە جیهاندا دەدرەوشێتەوە و ناودار دەبێت. هەستن بڕۆنەوە و دوای چوار ڕۆژی دیکە وەرنەوە کنم."

* * *

"– سەردانتان بۆ ماڵەکەم پیرۆزە، فرە شاد و بەختیارم بە هاتنتان. چاوەڕوانتان بووم، فەرموون دانیشن جوان گوێ بدەنە قسەکانم: بە سەر بوونی ئەم منالە تا ئەمڕۆ پەنج مانگ و بیست و سێ ڕۆژ تێپەڕی کردووە. لە ئەستێرە و نیشانەکانی ئەو خەونە دەبینم کە ئەم منداڵەی ئێوە شیرینترین ئەرمەغانی* پێ دەبێت بۆ مرۆڤایەتی و دەبێتە ڕابەر و گەورە و ئەفسەری* هەموو لایەک، ناوی پیرۆزی زەردەشت* دەبێت. ڕۆژی لەدایکبوونی خۆردادڕۆژ* لە مانگی فەروەردین* یەکەم مانگی بەهار دەبێت. لە کاتی لەدایکبوونیدا خەندە لە سەر لێو و پێکەنین لە ڕوویدا دیار دەبێت، کە نیشانەی شکۆمەندی و پایەبەرزی و پیرۆزییە. تەواوی جیهان شادتر و ڕۆشنتر دەبێت. پاکان و خاسان بەم ڕۆژە پیرۆزە، بەزم و ئاهەنگ دەگێڕن و دەیکەن بە جەژن و ساڵانە یادی پیرۆزی دەکەنەوە. زارۆکەکەی ئێوە نەیار و دوژمنانی زۆری دەبێت..."

"– ئەو دوژمنانە هەموو تێکۆشانیان بۆ خامۆشکردنی ئەو چرا ڕۆشنە پڕ لە زانستییە کە لە بیر و رامانی ئەودا ڕەچاو دەکرێ، بەڵام دژایەتی و پیلانی چەوتی ئەوان لە ئەنجامدا هەمووی شکست دەخوات و پووچەڵ دەمێنێتەوێ. تیشکی چرای داگیرساوی ڕۆڵەکەی ئێوەش هەردەم گەشتر و ڕۆشنتر دەبێت و سەرئەنجام هەر بیر و رامانەی ئەو دەبێتە هەتاوی هەمیشە جاویدانی* تیشکهاوێژ.."

"ئەو شاخە زێرینەش کە بە دەست لاوەکەوە بوو، ئەوە نیشانەی هێز و توانای داداری* مەزن بووە کە مرۆڤ لە هەموو خراپەکار و بەدکردار و ناڕێکێک دوور دەخاتەوە. هەروەها ئەو شاخە زێڕینە نیشانەی پەیامێکە کە لە دادارەوە پێی دەدرێت. ئەم منداڵەی دەبێتە خاوەنی ئەو فەرە یەزدانیەی کە ئەو لاوە جوانچاکە، جانەوەرە دڕندەکان پێی سووتاند. هەروەها ئەم زارۆکەی تۆ نامەی پیرۆزی خواوەند بڵاو دەکاتەوە و تۆوی* ڕاستی و دروستی لە هەموو کووچە و کۆڵان و کەلەبەرێکی ئەم جیهانەدا دەچێنێت. بە بوونی ئەم منداڵەی ئێوە، هەموو دڵڕەش و بەدکار و بەدرەفتارێ دەپۆشۆکێ و جێگایان پێ لەق دەبێت و ناوی منداڵەکە ئێوە بۆ هەمیشە بە نەمری لە جیهاندا دەمێنێتەوە. ئەو سێ گیانلەبەرە دڕندەیەی تریش کە لاوەکە بە شاخە زێڕینەکە سووتاندنی، سێ دوژمنی گەورەی ڕۆڵەکەی تۆ دەبن، کە لە زیانبەخشترین کەسانی ئەم سەردەم و ڕۆژگارەن. بە هەموو جۆرە هەوڵ و کۆششێک، پیلان دادەنین بۆ لەناوبردنی، بەڵام هەر جارە بە جۆرێک شکست دێنن. ئەو منداڵەی تۆ دەبێتە پەیامبەری ڕاستی و ڕێگەی ڕاست نیشانی گەلان دەدات. بەدئەندێشانی بەدکردار بیروڕا و بەرژەوەندییان لەتەک ئەودا ناگۆنجێت. بە پیلانی ڕەشیان و ڕەشبینی دڵی خۆیان، دژایەتیی ڕاستی دەکەن و لە ئاکامدا مەرامی پیس و بۆگەنیان پووچەڵ دەمێنێت، هەروەک تاریکایی هەموو جیهان ناتوانێت ڕووناکی و ورشەی مۆمێک بشارێتەوە، ئاوا ئەوانیش ناتوانن فوو لە تریفەی مۆمێک بکەن و بێ ئومێد و ئاوات لە تاریکیی دڵی خۆیاندا وێڵ و سەرگەردان دێن و دەچن و بە ڕەنجەڕۆیی سەر دەنێتەوە و ئەم جیهانە پان و بەرینەش بە ئاترەخشی* رامانی ڕۆڵەکەی ئێوە سەر تا پا ڕووناک دەبێتەوە و ڕاستی و دروستی پەل دەهاوێتە هەموو پەنا و پاسارێک، بە شێوەیەک کە مرۆڤایەتی و جیهان بە خۆیانەوە نەیاندیبێت. ژیانی جاویدان و ڕاستی و سەرفەرازیی بۆ ئەوانە دەبێت کە هاوشانی ڕۆڵەی ئێوە تێدەکۆشن بۆ نەهێشتنی زۆرداران و جادووگەران. بریا من هێندە بەختەوەر دەبووم تا ئەو کاتە بژیامایە و سەرکەوتنی ئەندێشە و رامانی ڕۆشن و پاکی ئەوم بە چاوەکانی خۆم بدیایە و گیانم لە ڕێگا و پێناویدا بەخت بکردایە.."

* * *

زستان* کۆڵ و باری پێچایەوە و سەرپۆشی سپیی سەر چیاکانی زاگرۆسی لەگەڵ خۆی برد. سەرما و زوقم و تۆف بەستەڵەکیش بنە و بارگەیان بۆ ساڵێکی تر هەڵگرت. وەرزی وەهار دەستی پێ کرد. هەتاو دەستی گەرم و پرچی زێڕینی بە سەر شاخ و دۆڵ و دەشت و نشێوی هێنا. باران باری. گوڵ و گیا و سەوزەڵانی جوانترین بەرگی هەمە جۆرەیان کردە بەر زێدی میدیا و بە هەزاران جۆر باڵندە وەک کەو و کۆتر و قومری غەزەڵخوانی ئەو دیمەنانە بوون و چەرخی ژیان بە بار دەبوو بۆ لەدایکبوونێکی نوێ. شەشەم ڕۆژی بەهار لە ساڵی نوێ، ئەو منداڵە چاوی پڕتیشکی هەڵهێنا و بە جیهان شاد بوو.

* * *

ڕووداوەکان وەک ئەو پێشبینییەی کە پیری ئەختەرناس و فەرزانە کردبووی، وەک یەک دەرچووبوون و هاتبوونە دی. لەدایکبوونی زەردەشت لە هەموو گوند و ئاوایی و ناوچە و باژێرێک دەنگی دابووە و پیاوچاکان بە یەک دڵ و بە یەک گیان هۆگر و پارێزگری ئەو منداڵە بوون. ناپاکان و جادووگەرانیش بە دوای هەل و دەرفەتێکدا دەگەڕان بۆ لەناوبردنی ئەو کۆرپە.

لەو ڕۆژگارانەدا، ستەم و بێدادی هەموو نیشتمانی ئاریی* گرتبوو. لە هەموو شار و جێگایەکدا جادووگەرانێکی فرە هەبوون کە بە جۆری فێڵ و تەڵەکە، خۆیان سەپاندبوو بە سەر گیان و مێشکی هەژاراندا و ئەیان چەوساندنەوە و نانی دەمی خۆیان و ماڵ و مناڵیان لێ ئەستاندن. خۆ نەزانی، خۆویستی، ڕەشبینی، فریوکاری، درۆزنی، نادروستی، بەدکاری و ستەمکاری سواری شانی هەموو خێڵ و تیرە و بەرەیەک ببوو. بە شێوەیەک کە جادووگەران و دەستەڵاتدارانی خاوەن زێڕ و دارایی دەیانتوانی هەزاران ژن و پیاو بکەنە بەندە و کۆیلەی خۆیان و بە ئارەزووی خۆیان بیانڕتێنەوە و فەرمانی مەرگ و زیندەگیشان هەر بە دەست خۆیان بێت. ئەمانە بۆ گەل بێجگە لە گێلی و نەزانی و گومڕێی و خەم و خەفەت و شیوەن و سیابەختی هیچ شتێکی تریان نەدەویست. ئەمانە خەڵکیان ئاوا دەترساند کە گوایە ئەوان خاوەنی هێز و دەستەڵاتێکی زۆرتر و تایبەتین، بۆیە لە جیهانێکی نادیارەوە پێیان ڕاسپێراوە و پەیوەندییان لەتەک خواکانی جۆراجۆری باوی ئەو سەردەمە وەک ڕۆژ و برووسکە و زەروان* ... هەیە. ئەمانە چەشنێک درۆ و دەلەسەی خۆیان لە مێشکەکان چەپاندبوو کە گوایە توانای کردنەوەی هەموو گرێ و گیر و گرفتەکانی ژیانیان هەیە و بێ ئەمان خواداکان فەرمانی چاکبوونەوەی نەخۆش و شادی و بەختیاریی مرۆڤ دەرناکات. زۆربەی زۆری ئەم زۆردار و خوێنمژانە لەو

کەسانە پێک هاتبوون کە مامۆستا یان ئایینزان و ڕابەری دینی ڕۆژپەرستی بوون و بە کەرپان* ناویان دەرکردبوو. کەسانی نەزان و فریوخواردوو کە ترسی خواکان و ژەهری بیر و باوەڕی ڕۆژانەی کەرپانەکان لە دڵیاندا بوو، بۆ هەر کار و پرسیار و ڕاوێژێک، دەچوونە لای جادووگەران و داوای یارمەتییان لێ دەکردن. جادووگەران لە گێژی و نەزانیی مەردوم* کە لە هەموو جێگایەکدا پەرەیان پێدابوو، سوودیان وەردەگرت. ئەوانە کە خۆیان بە نوێنەری خوداکان دەناساند، خەڵکیان دەخستە ناو تۆڕی فریوی خۆیان و لە گێژاوی بێ کۆتایی نەزانی و ترسدا دەیانتۆقاندن و ڕێگەی شاش و چەوتیان بۆ دەستنیشان دەکردن. بە کردنی هێندێ کاری پڕوپووچ و گوتنی هێندێ قسەی بێ سەر و شوێن، یان بە نواندنی هێندێ ڕەفتاری فڕوفێڵاوی، بێری ڕەنجییان، بە خواستی خۆیان لێ دەستاندن. ئەم کۆمەڵە دەستبڕ و ساختەچییە، ژیانێکی پڕ لە یاسوودەیی و ئاسایشتێکی پڕڕەنگ و خۆشیان لە سایەی نەزانی ئەواندا دەبردە سەر. بە درێژایی ساڵ ئەمانە مێردەزمەی کۆڵی هەژاران و لانەوازان بوون.

لە هەمبەر کەرپانەکان و دەسەڵاتدارانی ستەمکار، هێزێکی دیکە هەبوو. کۆمەڵێک مرۆڤی زانا و دڵسۆز و خاوەن بیر هەبوون کە بەرامبەری هێزی جادوو و جەنگ خەڵکیان هان دەدا و پێیان ڕادەگەیاندن کە ئەمانە چەواشەکار و چەوسێنەرن و هیچ فڕێکیان بە جیهانی نادیار و ناپەیداوە نییە. و ناشتوانن بە ناوی هیچ خودایەک قسە بکەن، بێجگە لە فریوودان و خاپاندن نەبێت، هیچی تریان لە باردا نییە. ئەو شتانەی کە لە ناو کۆمەڵدا بڵاوی دەکەنەوە، بەس بۆ بەرژەوەندی و پارێزگاریی تەختی فەرمانڕەوایی و حەسانەوەی خۆیاندایە.

هۆی سەرەکی کە جادووگەران، کۆمەڵانیان هاندەدا کە ڕوو لە خەم و شین و تاریکی بکەن ئەوە بوو کە تەنیا پێویستییەکانی سامان و دەسەڵاتیان بەجێ بهێنن. کەرپانەکان ئارمانجیان ئەوە بوو کە هەر چی نەزانی و خەم و خەفەت زۆرتر بێت، کاری ئەوان گەشاوە و پڕ دەرامەدتر دەبێت. جادووگەران لەتەک چینی زانا و ڕووناکبیر دەجەنگیان. لە هەر جێگایەک دانایەکیان وەگیر کەوتایە بە هەموو توانایەکیانەوە هەوڵی لەناوبردن یاخۆ هەڕەشەی مەرگیان بۆ دەمکوت کردنیان دەکرد. چونکە لە بەرابەری هزر و ئەندێشەی بەرز و ڕۆشنیان، توانای ڕاوەستان و مانەوەیان نەبوو. بۆیە ستەمکاران لە یەک ڕێگا و یەک شێوە زۆرتر بۆ دژایەتیی هێزی ڕووناکبیر ئا شنا نەبوون، ئەویش کوشتن و بەس کوشتن.

لەم بارودۆخەدا کە جەنگ لە نێوانی بەرەی ڕووناکی و تاریکی، دانایی و نادانی، زانست و جادووگەری بەو پەری خۆی گەیشتبوو. ئەستێرەناسی بەناوبانگ پێشبینیی لەدایکبوونی جیهانسازێکی مەزنی کردبوو، بۆیە کەرپانەکان ترسیان لێ نیشتبوو. باسی ئەو زارۆکە ساوایە پێش لەدایکبوونی دەماودەم باس کرابوو. جادووگەران بە لەدایکبوونی ئەو زۆر سەخت ترس و پەستیدا بوون. خەم و پەژارە و نیگەرانی دڵیانی گوشی بوو. مەترسیی ئەوەیان لێهاتبوو کە نەوەک بەم زایینە پیرۆزە، ئەو ژیانە بێ ماندووبوونەیان لە دەست بچێت و خەڵک لێیان ڕاست بێتەوە و بازاری گەرمی دەستبڕین و فرتوفێڵیان سارد ببێتەوە و خەڵکیان لێ پەڕەوازە ببن. خەم و پەژارە و نیگەرانی بەری دڵی گرتبوون. بۆیە جادووگەران بە پیشەی خۆیان، کۆششی پیلانی کوشتنی ئەو منداڵەیان کێشابوو، بەڵام دایک و باوک و کەسوکار و دۆست و زانایان، وریا و هۆشیار، بێ وچان ئاگادار و چاوەدێریی منداڵەکەیان گرتبووە ئەستۆ و بە دڵ و گیانیان دەیانپاراست و پیلانی نەیارانیان پووچەڵ دەکردەوە.

زەردەشت لە ناو ستەم و زۆرداریی ئەو چەرخە گەورە دەبوو و پێدەگەیشت. هەر لە سەرەتای منداڵییەوە کردار و ڕەفتاری جوان و سەرسوڕهێنەری، جیاوازی لە منالەکانی تری کردبوو. لەتەک زارۆکانی هاوتەمەنی خۆیدا، ژیرانە هەڵسوکەوتی دەکرد. لە ئاخاوتندا فرە ئارام و لەسەر خۆ بوو. دڵپاک و ڕەوشت بەرز بوو. لە پرسیار و وەڵامیدا گەورەیی و ڕابەری دەبینرا. قسەی خۆش و پڕواتە و بە چێژ بوو. لە ناو کۆڕ و کۆمەڵدا قسە لە ڕوو بوو. هەر چییەکی بە دڵ لە فرت و فێڵ و تەڵەکەوازی دژی رادەوەستا. لە رامان و خێرەتی* دووربینی و

فەرزانەیی دەبینرا. وازییان بە هۆش و هەستی خەڵک بکردبایە ئەمیش لەوێ بوو و دژایەتی دەکردن. هێندێک بویەری* سەیر روویدا. دوای ئەم ڕووداوانە بەناوبانگی و دانایی و خێرەت و هۆش و قسەخۆشیی زەردەشتی پچووک دەم بە دەم بڵاوتر دەبووەوە. لەو سەردەمەدا وا باو بوو کە کۆڕ و دانیشتنی جۆراجۆر ساز دەکرا. جادووگەران هونەر و نمایشتی خۆیان دەنواند و بە ناوی خواکانەوە بیر و هەست و هۆشیان لە مێشکی کۆمەڵ دەسەند و توانیبوویان هەموو توێژەکانی کۆمەڵگا بخاپێنن و بە ئارەزووی دڵی خۆیان فەرمانیان بە سەردا بەش بکەن.

ڕۆژێکیان سەرۆکی جادووگەران، کێ هونەری لە هەمووان زیاتر بوو، کەلوپەلی جادووگەرییەکەی خستە سەر شانۆی نمایشت و دەستی کرد بە وتنی وڕینە* و وتەی حەلەق و مەلەق و ڕەفتاری فریوکارانە، ئامادەی نواندنی هونەری خۆی بوو. سەرنجی خەڵکی بە تەواوی ڕاکێشا بوو، بەڵام هێشتا تاوێکی پێ نەچوو کە منداڵێکی بە تەمەن پچووک و بە ڕەوشت گەورە لە ناو کۆڕی بینەراندا هەستایە سەر پێی گوتی: "– ئەی سەرۆکی جادووگەران، ئەی فریووکاری قەشە، تا کەی بە ڕێگای شاش و ناڕاست دەڕۆی و خەڵک دەترسێنیت؟ جادووگەری پیشەی مرۆڤی تەمەڵ و تەوەزنە و کردارێکی پڕ فڕت و فێڵە. جادووگەری تۆوی نەگبەتی و هەژاری و گومڕێی دەچێنێ. لە کەلی سەختی بێ بەزییتان بێنە خوارەوە و ڕێگای ڕاست بگرن. ڕێگای دروست و جوان تەنها ڕێگای ژیری و بیر و ڕاستییە. خواوەندی مەزن ڕامان و بیر و هۆشی بە ئێمە بەخشیوە کە دروست لە نادروست جیا بکەینەوە و بە ڕێگەی دروستدا بڕۆین و پشت بکەینە درۆ و فریو و خاپاندن. جادوو پیشەی درۆزنان و فریوکاران و ملهوڕانە. مرۆڤی ڕاست هەرگیز توخنی ئەم کارانە ناکەوێت. ڕامانێکی ڕووناک کە بنچینەکەی لە سەر ڕاستی دامەزرانبێت، هەرگیز بە دوای ئەم پیشە ناشیرین و بێهوودەیەدا ناکەوێت. ئەی جادووگەری گومڕا، ئەوە باش بزانە کە کرداری ناپەسەندی تۆ ناتوانێت من فریو بدات و بمترسێنێت. من فریوی تۆ ناخۆم و بە ڕامان و خێرەت، درۆ و فێڵ و کەڵەکەبازی تۆ و دەست و پێوەندەکەت ئاشکرا دەکەم. بەسە ئەم سفرە و خوانەت کۆ کەرەوە دەست لە خاپاندنی کۆمەڵان هەڵگرە. من باش دەزانم کە تۆ بە بوونی من قەڵس و تووڕە دەبیت و بۆ لەناوبردنی من هەمیشە لە هەول و کۆششدایت، بەڵام ئەوەش بزانە کە من بڕوام بە یەزدانی گەورە هەیە و هیچ لێت ناترسم، هەر وەکوو بینیت و گوێت لێ بوو، ئاوا هەمیشە دژی تۆم و فریو و درۆکانت ئاشکرا دەکەم.

هێشتا گوتەکانی زەردەشتی پچووک کۆتایی پێ ناهاتبوو کە جادووگەری فریوکار ڕەنگی زەرد هەڵگەڕا و لەرزی لێ نیشت و جادووگەرەکانی دی لە ترسان بار و بنەیان کۆ کردەو و لە بەرچاوی سەیر و سەرسووڕمانی خەڵک هەڵاتن. خەڵک واقیان وڕ مابوو. هەموو گیانیان ببوو بە چاو و گوێ. لە سەرێکەوێ دەترسان کە خواکان و جادووگەران لێیان بکەونە بە کین* و دەرد و نەداری و نەخۆشین داباریێن بە سەریاندا و لە سەرێکی تریشەوە گوتە پڕشکۆ و بەنرخەکانی زەردەشت کاری کردبووە سەر دل و گیانیان و لێی نەئەسڵەمێنەوە، چونکە تا ئەو کاتە ئاخافتنی پڕواتە و دلێرانەی ئاوا و ڕووبەڕووبوونەوەی ئاوا ڕاستەوخۆیان لە کەس نەدیبوو و نەبیستبوو. نەیاندبوو لە ڕووی جادووگەراندا کەسێ ڕابەرێ و ئەوانیش کەلوپەلیان کۆ کەنەوە و لەناو خەڵک هەڵبێن. بۆیە زەدەشت لە درێژەی قسەکانیدا خەڵکی هاندا کە بڕوا بە جادوو نەکەن و فریوی چەواشەکاران نەخۆن و پاشەڕەوی مێشک و هۆش و ڕامانی خۆیان ببن و سەر بۆ جادووگەران نەوی نەکەن. ڕێگای ڕاست و دروست بگرن و ملخوار و دەستواری کەس نەبن. بەری ڕەنج و ماندووبوونیان نەدەنە زۆردار و دروست و پێوندی جادووگەران.

زەردەشتی بچکۆلانە و بەتوانا و بەهۆش و خێرەت، بە هەڵسوکەوتی بەرز و بێوێنەی خۆی، باژێری شیزی* خستبووە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵ و فراوانەوە. بە ئاشکرا یارمەتیی هەژاران و ڕەش و ڕووتانی دەدا. نانی دەمی خۆی دەدا بە سواڵکەران و پیر و پەککەوتووان. دەستی پاک و پیرۆزی لە ژێر باڵی هەموو لێقەوماوێکەوە بوو.

زەردەشت هەرگیز سەری بۆ خوای جۆراجۆر دانەنەواندوە و خۆرپەرستیی نەکردووە. لە منداڵی تا تافی لاویەتی بڕ پێچەوانەی خەڵک بڕوای بە خوایەکی تەنها هەبووە. یەکەمین مرۆڤی سەر ئەم گۆی زەویش بووە کە بڕوای تەواوی بە تاکە خوا هێناوە و توانیویەتی خۆی لە گومڕیان و فریودراوان جودا بکاتەوە و هەوڵ بۆ ئازادی و ڕزگاری مرۆڤ لە دەست جەور و ستەم و ستەمکاری بدات. زەردەشت کە دوور لە ترس و نەزانی کرداری ناشایستی وەک خوێنڕژتنی ئاژەڵ (قوربانی کردن)، ستایشتی زەردەشت زانستیانە بوو. ستایشتی ڕاستەقینە لە ئەنجامدانی کارەکانی چاک، پەسەند، پاک، باش، پەی بردن بە ڕاز و ڕووداوەکانی هەستی* و ناسینی نەهێنییەکانی گەردوون.

سەیر بوو، زەردەشت هێشتا لە سەرەتای لاویدا بوو کە ئەستێرەناس و زانایانی ئەو سەردەمە کە لە کار و رامان و بیری ڕۆشن و کووڵ و هەڵسوکەوتی بەرزی ئەو ئاگادار بوون و هەموویان بە دڵ تامەزرۆی دیداری ئەو بوون و تێدەکۆشان کە ئەو لاوە گەنجە ببینن و لە هۆشی مەزنی ئەو سوود و بەهرە وەربگرن و نهێنیی هەڵسوکەوتی بەرز و بڵندی ئەو بدۆزنەوە.

زەردەشت گەورە دەبوو و باڵای دەکرد و گەیشت بە تەمەنی گەنجی. هاوکات لەتەک پێگەیشتن و پێشچوونی تەمەنی، خێرەت و بیرکردنەوەی و بۆچوونەکانی گەورە و فراوانتر دەبوون. پتر و قووڵتر بیری لە ناسینی هەستی و نهێنییەکانی جیهان و ژیانی گەلان دەکرد. زەردەشت هەمیشە لێ رامان و بیرکردنەوەدا بوو و هەمیشە لە دانایان و تێگەیشتووانی شار سوودی وەردەگرت و هەوڵی دەدا کە لەتەکیاندا لەمەڕ مژاری جۆاوجۆر لێکۆڵینەوە و گفتوگۆ بکات. لە هەمان کاتیشدا لەتەک جادووگەران و خۆرپەرستان و مێهرپەرستان* بێ ترس وتووێژی دەکرد و لۆمەی باوەڕ و رامان و کردارەکانیانی دەکرد.

زەردەشت دەیویست هەموو نهێنییەکانی گێتی و هۆی چارەڕشیی کۆمەڵانی هەژار و لانەواز لە ناو کۆمەڵگا بدۆزێتەوە. بۆ ئەم مەبەستە نیازی بە شوێنێک هەبوو کە لەوێ ئارام و ئاسوودە و بێ ئەوەی شیرازەی بیرکردنەوەی بچڕێت خەریکی بیرکردنەوە بێت. سرووشتی سەرزەوی میدیاش بەو ەموو دیمەن و چیا ڕەنگاوڕەنگ و گەردەنکەش و بەرزانەی باشترین دەرفەتی بۆ ڕەخساند. لە ئەنجامدا مێهراوی* چیای (ئەوشی دەرینۆ)ی* هەڵبژارد و چووە جیهانی بیرکردنەوە گۆشەنشینی*، چووە جیهانی هەست و خۆزگە و پرسیارەوە، جیهانی رامان و چێژ و قووڵەوە.

رامان و پرسیار

لە چیا و لەو جیهانە کپ و بێدەنگەدا لەتەک جوانیی سروشت و شۆخ و شەنگیی نیشتمانی میدیا، دەکەوتە لێکۆڵینەوەی بەرفراوان و ژەرف و کوورەوە*. هەموو بەرەبەیانێک پێش هەڵاتنی خۆر ئەو کاتەی سپیدەی بەیان ڕەنگی ئەرخوانی* دەکردە بەر چیا و کەڵەشێر* مژدەی هاتنی ڕۆژێکی نوێی دەدا، زەردەشت لە خەو هەڵدەستا و وەکوو هەموو ڕۆژێکی دیکە، وریاتر و ژیکەڵەتر جیهانی دەوروبەری خۆی دەخستە بەر پرسیار و وەڵامەوە. بە ویناوە* سەیری جیهانی بێدەنگ و دەنگداری دەکرد و لەگەڵ خێرەت و ئەندێشەی بەراوەردی دەکردن. سرنجی وردی لە ئاسمان و جووڵانی خۆر و مانگ و ئەستێرەکان و بە گشتی لە گەردوون دەدا و بە سالۆرەوە* لەتەک رامانی خۆی و ڕۆژپەرستان دەکەوتە جەنگێکی بێ کۆتاییەوە.

زەردەشت دەیویست بوون و ئافەرینش* و ئافەریدەگاری* هەستی بناسێت. چونکە ئەو بیر و بۆچوونانەی کە ڕۆژپەرستان و مێهرپەرستەکان لەمەڕ بەدیهێنەر و ڕۆژ و مێهر و خوداکانی دیکەوە دەیانگوت، هەرگیز نەیدەتوانی رامانی کراوە و خێرەتی پشکێنەری زەردەشت خۆشنوت* بکات. خۆی لە بارەی ئەم پرسیارانەوە بیری دەکرد و بە سالۆری رامانی بە کار دەبرد. لە تاریکی شەو و ڕووناکی ڕۆژ و هەور و باران و سەوزبوون و پێگەیشتن و گەشەکردن و باڵاکردن، هەزاران پرسیاری هەڵدەهێنجا و وەرامیشی دەدایەوە. دەیویست خوای تاک

و بەدیهێنەر و هەستی و بوون بناسێت. لە تەنهایی توانای بینینی ئەو دیو شتەکان وەرگرێت و ڕاستی و چەفتی بخاتە ترازووی پرسیارەوە. دەیویست زاڵ بێت بە سەر ئایین و داب و نەریتی جۆراوجۆری کۆنی مرۆڤدا کە بۆ چەوساندنەوە و پاراستنی تەختی فەرمانڕەوایی هاتبوونە کایەوە و فڕیان بە سەر خواناسی و ڕاستی نەبوو.

زەردەشت باش دەیزانی بۆ پێڤاژۆی* ناسین، هەنگاوی یەکەم، هاتنە خوارەوە لە تەختی خۆپەسەندی و بای هەوا و بەردان و دڕاندنی تۆڕ و شەوەکەکانی* بیر و بۆچوونی کۆنە. هەنگاڤنان بۆ گۆڕانکاری لە ڕەوان و دەروونی مرۆڤدا، تەنیا بە لەخۆبردن و سەرچەماندن و خاکساربوون* نەبێت نایەتە دی. تا کەسێک لە ڕێگای ڕاستی، دڵساف، دڵفراوان، دڵڤاڵ، دڵباختە، دڵپاک، دڵدار و دڵگەش نەبێت، ناتوانێت بە ئارمانجی ڕاستینی خۆی بگات. تا کەسێک زانیاریەکانی کۆنی خۆی فڕێ نەدا و ڕوو لە فێربوون و زانینی دانش و زانستی نوێ نەکات و ڕێگای ڕاست و دروست نەگرێتە بەر و لە بیری چاک یارمەتی وەرنەگرێت، لە کاری خۆی سەرکەوتوو نابێت. لە سەرەتای بیرکردنەوە و ڕاز و نیاز و وتووێژدا لەتەک ئەهۆرا مەزدا، هۆنراوە و سروودی بەم شێوە دەیفەرموو:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن سەوداسەرانی تۆ،
بە خاکساری بتناسن؟
ئەی مەزدا..!
کەی ئەم ڕێگایە
بە هاوڕێیەکی وەک من
فێر دەکەی؟
کەی لە بەر تریفەی ڕاستی دڵخواز،
یارمەتیدەری من دەبێت،
تا ڕامانی پاک بەرەو ڕووی ئێمە بێت؟
گاتا*، هاتی*44، سروودی* 1

زەردەشت هەرگیز شوێن پنداری* پڕوپووچ نەکەوتووە. نەیویستووە لە پشت پەردەوە و دەستەڵات و بیر و ڕامانی خۆی بە سەر مرۆڤدا بسەپێنێت، بەڵکوو کۆششی تەواوی کردووە بۆ بەدیهێنانی ژیانێکی نوێ و گەیشتن بە ژیانە هەرە باشەکان بۆ خۆی و گەلان، وە دەشییزانی ئەو مرۆڤەی بیەوێت ژیانی بەختیاری و کامەرانی بۆ خەڵکی بەدی بەهێنێت دەبێت بە دوا ترۆپک و پلەی پاکی ڕاستی و دروستی بگات و لە هەموو شتە دەروونییەکانی خۆی بپارێزێت. زۆر بە وردی دەگەڕا بە دوای سەرچاوەی ئەو مەرجانەی کە باشترین ژیانی لێوە دێتە دی و دەیویست لە ڕێگای زانستییەوە بزانێت ئەو مرۆڤە چۆن بە دەستی بهێنێت. هەروەها شەو و ڕۆژ لە خێرەت و بیرکردنەوەدا بوو، تا بزانێت ڕابەر و سەرۆک چۆن دەتوانێت لە بەر تیشک و ڕووناکی ڕاستیدا، چارەسازی ژیانی کۆمەڵان و پاسەوان و پارێزەری هەموو کارەکانی مینوویی* بێت.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،

سەرەتا و سەرچاوەی باشترین ژیان چییە؟
کەسێک کە
کۆششیان بۆ بکات،
چ پاداشتێک وەردەگرێت؟
ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە هەڵبژاردەی هەمووانە،
چلۆن لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
بە پاکی
هاوڕێ و چارەسەرکەری ژیان و
پارێزەری هەموو کارەکانی مینوویی دەبێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 2

زەردەشت گەیشتبووە بڕوایەک کە خۆر سەرچاوە و مایەی ژیانە بۆ زەوی و مرۆڤ و باڵدار و بێباڵ و دار و درەخت و سەوزایی و پەیوەندیی ڕاستەوخۆیان بە یەکەوە هەیە. بە تایبەت لەو وڵاتە ساردسێرانە وەک کوێستانەکانی زاگرۆس کە گەرمای ڕۆژ دەوری سەرەکی لە ژیانی ئەو کۆمەڵانە هەیە. هەروەها ئاگاداری سەرسوڕماویی خەڵک سەبارەت بە هەڵاتنی هەتاو و ئاوابوونی و گۆڕانی شێوەی مانگ و وریشەدانی ئەستێرەکان بوو. لە سەر ئەم ڕاستییانە دەیویست زۆرتر ئەم ڕۆشناییدەرە ئاسمانیانە بناسێت و سەر لە نهێنیی ڕازی گەشەکردن* و هاتن و چوون و داچوون و تیشک بەخشین و تاریکی بزانێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە لە سەرەتادا،
بەدیهێنەر و سەرچاوەی ڕاستی؟
کێ ڕێگای ڕاستی خۆر و ئەستێرەکانی
دیاری کردووە؟
کێیە ئەوەی کە جارێک مانگ پڕ و گەشاوە دەکات و
جارێکیش کز و نادیار؟
ئەی مەزدا..!
من داواکاری زانینی ئەمانە و گەلێ شتی دیکەم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 3

زەردەشت لە ناسینی ڕاز و نهێنییەکانی سروشت هێندە چڕ و ورد ببوو، شارەزایی تەواوی لە سەر ڕووناکی و تاریکی، هەڵچوون و داچوون و مردن و ژیان پەیدا کردبوو. کە تاریکی دادەهات سەرنجی لە کانگای ئاسمان و جریوەی ئەستێرەکان و تریفەی دەدا و گوێی بۆ بێدەنگی جیهانی تەنهایی و گەردوون ڕادەگرت و دەیخستە بەر پرسیار و وەرامەوە. دەیزانی داهێنانی تازە دەبێت لە ناو خودی شتەکانەوە لە دایک ببێت و سەر دەربێنێت و ئەونە بە توانا و بە هێز بێت، کە بتوانێت بەرگری لە بوونی خۆە و دژە سەرەکیەکان بکات.

زەردەشت بە پێچەوانەی هەڵسوکەوت و کردار و پیشەی دێڤ یەسنایان* کە دەچوونە گۆشەیەکی تاریک تا ڕێگا بۆ فرت و فێڵ کەڵەکەی خۆیان بدۆزنەوە بۆ گێل کردنی خەڵک و سەپاندنی خۆیان بە سەریاندا، زەردەشت ڕووی دەکردە دیمەنی شۆخ و شەنگی سروشتی کوردستانەوە (میدیا). بە شاخ و دۆڵ و دەشت و نشێو و دار و دەوەن و گژ و گیا و گوڵیەوە، هەور و باران و با و شەماڵ و بۆران و باڵدار و بێباڵ و گیانلەبەرە هەرە وردەکانیەوە، دواجاریش بە مرۆڤ و گەورەترین تایبەتمەندی مرۆڤ: "توانامەندی رامان و بیرکردنەوە".

زەردەشت لە ناسینی ڕاز و نهێنییەکانی ڕۆژ و ئەستێرەکان و وشەی بە "بەدیهێنەر و باوکی ڕاستی" دەست پێ کرد. بۆچی؟

چونکە زەردەشت دەیزانی و تێگەشتبوو کە لە گەردوون و ئاسمان و لە گەڕیان و گەشەسەندن تیشکدانەوەی خۆر و ئەستێرەکان و لە کرداری کۆمەڵان،ڕێکوپێکی و سامانێک سازگارە، کە زەردەشت ئەوەی بە واژەی هەنجاری* ڕاستێیتی دەناساند. لە ڕوانگای زەردەشتەوە ڕاستی، هەنجار و فەرمانڕەوایە بە سەر هەستی و گەردووندا، وە هەروەهاش هەنجار فەرمانڕەوایە بە سەر دەروون و ڕەوانی و گیانی مرۆڤدا.

زەردەشت دەیویست فەلسەفە و نەهێنیی دروستبوون و داهێنانی گەردوون بزانێت. بۆیە بۆ ناسینی شتەکان لە خودی خۆیان ورد دەبووەوە و بیری لەو هێزە دەکردەوە کە بوونی پێ بەخشیوە. زەردەشت دەیویست بزانێت کە با، شەماڵ و سروە و هەور چلۆنە و چۆن ئاسمان دەپێوێت:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە ئەوەی زەویی لە ژێرەوە و
ئاسمانی بێ هەورازی لە سەرەوە ڕاگرتووە؟
کێیە ئەوە،
ئاو و گیا و ڕووەکی ئافراندووە؟
کێ وزەی تێپەڕین و توندڕۆیشتنی
بە با و هەوری ڕەش داوە؟
ئەی مەزدا..!
کێ بەدیهێنەری رامانی پاکە؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 4

زەردەشت دەیزانی ژیان چەندها شێوەی جۆراجۆری هەیە، بەڵام ئەیخواست پترتر لە دروستکەری کە خواوەندی تاک و یەگانەیە نزیک بێتەوە و هەزارەها پرسیار لە خۆرهەڵاتن و ئاوابوونی، لە ڕەنگی سووری ئاسۆ و زەردی دەمەوئێوارە، لە تاریکیی ئاسمان و هەڵاتنی مانگ و خەرمانەی، لە جریوەی ئەستێرە و پرشنگی گەش دەردەهێنا. دەیویست لە ڕازی ڕووناکی و تاریکی، خەوتن و بێداربوون، ماندوویی و ئاسوودەیی، سپیدە و نیوەڕۆ و ئێوارە و شەو، ئەو توانا و یاسایە کە وزە و گوڕ دەدات بە ژیان و کۆتایشی پێ دەێنێت. زەردەشت دەیویست بزانێت کە بە ڕاستی ئەم شێوە جۆراجۆرانەی ژیان لە چ شتێکەوە بەدیهاتووە و بەدیهێنەر و وەستاکەی کێیە؟

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،

به درووستی به من بێژە،
کێیە وەستای بەدیهێنەری
ڕووناکی و تاریکی؟
کیژان وەستا،
خەو و بێداریی دروست کرد؟
کێیە ئەوەی،
سپیدەی بەیان و نیوەڕۆ و شەوی دیاری کرد
تا مرۆڤی ژیر،
ئاگای لە ئەنجامدانی ئەرکەکانی بێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 5

زەردەشت داوای ڕاستی و دروستیی بیر و بۆچوونەکانی لە داداری مەزن دەکرد. سووریش بوو لەوەی کە ڕۆژپەرستان دەبێژن و دەیکەن دوورە لە ڕاستی و دروستیەوە. باوەڕی وا بوو کە مێهر و هەتاو ناتوانن فەرمان دەربکەن و نە تووڕەش بن و نە دڵیشیان هەیە تا بەزییان بە مرۆڤدا بێتەوە. زۆر بە توندی دژی داب و ڕەوشتی کوشتن یا قوربانی کردنی گیانلەبەران بۆ خۆر یان فەرمانڕەوایی و ستەمگەری "کەی"یەکان* و ڕەوشتی چەوتی کەرپانەکان بوو. ڕاگرتنی خەڵک لە ناو ترس و ڕەشبینی و بە هەڵەخستنی بیر و رامانیان بە چەوت و ناڕەوا دەزانی. زەردەشت دەیویست لە وانە و گوتەکانی خۆی تەنها بە ئەندێشە و هەڵسەنگاندنی دروست و ڕەفتار و کرداری دروست و ڕاستی و رامانی پاک دەربایست بێت و کۆمەڵانی خەڵکی بۆ ئەم ڕێگایانە بانگەواز دەکرد. بە پێویستیشی دەزانی هەرچی زیاتر لەم ڕێگا و ڕەوشەدا پابەرجێ بێت.

زەردەشت پێی وا بوو کە فەلسەفەی بوونی ئەم زەوی و گێتییە و ئەم چەرخ و ڕۆژگارە بە پیت و بەرە، بۆ شادی و خۆشی گەلان بەدیهاتووە. مرۆڤ تا زیندووە دەشێت بە شادکامی و کامەرانی بژی و لەو دارژتانی* زەوییە کە دەستیان دەکەوێت سوود وەربگرێت. ئەو دژی بیر و باوەڕی کەراپانەکان بوو کە خەڵکیان بەرەو گومڕێی و درۆ دەبرد و بە جیهانەکانی خەیاڵاوی خەریکیان دەکردن. زەردەشت دەیخواست کۆمەڵانی خەڵک زەوی ئاوەدان و دروست بکەن و لە ڕووی جیهان و سەر زەوی بە شادمانی و خۆشی و دەست ئاوالەیی و تێر و تەسەلی و پڕی بژین. هەروەها دەیفەرموو من ئاوا بیر دەکەمەوە و گەرەکمە لە دروستی رامانم، ئەرخایەن بم:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
ئایا ئەو شتەی
کە دەبێژم و فێری دەبم،
بە گشتی هەمووی ڕاستە؟
مەگەر پاکی بە کاردانەوەی خۆی،
ڕاستی پتر ناکات و
لە بەر تیشکی رامانی پاکیشدا،
شکۆداری تۆ بەدی دێت؟
ئەی مەزدا..!
ئەم جیهانە پڕ پیت و فەڕ و شادە

بۆ کێ پێک هێنراوە؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 6

زەردەشت دەیخواست بزانێت ئەو هێزە ڕاکێشەرە نادیارە چییە کە مرۆڤ و گشت گیا و گیانلەبەران بەرەو لای یەک ڕادەکێشێت و کۆیان دەکاتەوە. دەیویست بزانێت ئەم پەیوەندی و بەیەک بەستنەوە لە ناویدا چییە. بۆیە گەیشتبووە ئەو بڕوایە کە ڕاکێشانێکی ڕێکوپێک و تەکووز* هەیە و مرۆڤ و ئاژەڵ و پەلەوەر و سەوزایی و زەوی و ئاسمان بە یەکدی گرێ دەدات و توانای ڕاگرتنی چەرخی ڕۆژ و مانگ و ئەستێرە و زەوی و گەردوونی هەیە. هەروەها لێی ڕوون بوو کە تیشک و خۆر و ڕووناکی سەرچاوەی ژیانن و هەموو بوونەوەرێکیش پەیوەندیی ڕاستەوخۆی بە خاک و ئاوەوە هەیە و هەر یەکەشیان تایبەتمەندی و ئاکارێکی جۆراجۆریان هەیە.

زەردەشت دەیویست ئەو توانامەندییە مینوویيە لەتەک پاکی بناسێت کە مرۆڤ هاندەدات بەرەو ژیانێکی باش و باشتر و بەرەو بەختەوەریی ڕاستین. دەیفەرموو من دەمەوێ نهێنییەکانی هەستی و ڕازی زاڵ بوون بە سەر خوو و کرداری مرۆڤدا بزانم:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چ کەسێک،
توانامەندی مینوویی لەتەک جوانمەردی ئافراندووە؟
کێیە بە فەرزانەیی خۆی
ڕێزی باوکی خستە دڵی کوڕەوە؟
ئەی مەزدا..!
کۆششم ئەوەیە،
بە رامانی پاک و ئەم پرسیارانە،
تۆ کە بەدیهێنەری هەموو بوونیت، بناسم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 7

زەردەشت لە یەکدانەوەی پرسیارەکانی خۆیدا و لێکۆڵینەوەی لە ڕازی ژیان، بوون و نەبوون سەدان جاری تر ئەو پرسیارە بە کەڵک و زانستیانەی دەهێنایە ئاراوە و دەیفەرموو یەکێکیان مەبەستی بوون و ژیانە. وەک ئەم جیهانە گەورەیە لەگەڵ هەموو دیاردە و نیشانە جۆراوجۆرەکانی بەرەو کوێ دەڕوات؟ ئامانجی مرۆڤ لە ژیاندا چییە؟ گەلۆ بەڕاستی ئامانج و مەبەستی ژیان بۆ مرۆڤ هەر خواردن و خەوتنە؟ ئایا بەڕاستی مەبەست و فەلسەفەی بەدیهاتنی مرۆڤ ئەوەیە کە ستایشتی ڕۆژ و یەزدانەکانی دیکە بکات؟ گەلۆ ئارمانج و مەبەست لە درووستبوونی مرۆڤ ئەوە بووە کە تا زیندووە پشت لە هەموو خۆشی و شادی و جوانیەکان بکات تا لە جیهانێکی تردا بە دەستی بهێنێت؟ ئایا مرۆڤ بۆ ڕەزامەندی هەتاو و مێهر، دەشێت ئەم جیهانە بە سەختی و تاڵی و ڕەنج و دەرد و سیابەختی بیباتە سەر؟ هەموو جارێک دەیفەرموو من هەموو بیر و بۆچوونە جۆراجۆرەکانی کە لەم بارەوە باوە دەناسم، بەڵام چونکە هەموویان نابینم لەتەک خێرەت و راماندا بگونجێن ڕەهام کردوون. بە بڕوای من هەستی و گەردوون لە خول و دەورێکی گەشەکردندایە و ئارمانج و مەبەستی بوون و جیهان، لە گەشەکردن و گەیشتندایە، مرۆڤیش هەر بۆ ئەم ئامانجە بەدی هاتووە، و مرۆڤ دەبێت تا مردن لە ڕێگای گەشەکردنی خۆی تێ بکۆشێت.

زەردەشت گەیشتبووە بڕوایەک کە هەموو نائارامی و ناکۆکیەکانی ڕەوان و دەروون و هەموو خەم و دەرد و ڕەنجەکانی مرۆڤ لەوێوە سەرچاوە دەگرێت کە بە پێچەوانەی خوو و هەنجار و چۆنیەتی خۆی پێ لە ڕێگای گەشەکردن خوار و لار دادەنێت و یا خۆ وەستاو و بێ کەڵک دەمێنێتەوە. بۆیە دەیفەرموو هەر کەس لە ڕێگای گەشەکردن هەنگاو بنێت و تێ بکۆشێت، ئەنجامی فرە مەزنی، هێمنی و شادمانی بەدی دەکات:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
من کە لە ڕاهێنانەکانی تۆ بیر دەکەمەوە و
بە رامانی پاک پرسیار دەکەم،
چلۆن لە بەر رتیشکی ڕاستیدا،
لە گەشەکردنی ژیان
بەهرەمەند ببم؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن لە ئاسایش و شادمانیی ڕەوان
بەهرەدار و سەرفەراز ببم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 8

هەموو گیانلەبەران و زیندەوەران دارای هۆشێکی سروشتین. گیایەک خۆی دەزانێت چۆن دەڕوێت و ڕوو لە کوێ بکات و خواردنی لە کوێ وەربگرێت. هەموو ئاژەڵە جۆراجۆرەکانی ڕووی ئەم زەمینە دۆستان و دوژمنانی خۆیان دەناسن و بە پێی یاسای سروشت لە سەر گیانی یەکدی دەلەوەڕن. ئاژەڵێکی گیاخۆر بە هەست و هۆشی سروشتی خۆی دەزانێت کام گیا بۆ ئەو سوودمەند و کام گیا بۆ ئەو زیانبارە. مرۆڤیش هەروەک هەموو گیانلەبەران و زیندەوەران دارای خێرەت و هۆشێکی سروشتییە کە بە شێوە هێزی نهێنیی ویژدان لە ئەودا دەردەکەوێت.

مرۆڤی پاک و ڕاسترەوان ئەوەیە کە لە بڕوا تەمدار و تاریکەکان کەنار بدات و ڕێگای ڕاست و دروستی ژیانی خۆی لە دەست ویژدانی نهێنیی خۆی ئاسوودە بکات. کاتێ مرۆڤێک بە ڕێگای لار دەچێت ویژدانی نییە و یا ئەگەر هەیەتی ناپاکە. هۆکەشی ئەوەیە کە ویژدانی بە ڕێگا لار و نادروست ڕاهاتووە. ئەو تاوانبار و خراپەکارەی کە بە مافی مەردۆم دەستدرێژی دەکات و گیانی مرۆڤێک دەستێنێت و لە کردەی خۆشی پەشیمان نابێتەوە و یا بە کردەی خۆی شانازی دەکات، هۆی ئەوەیە کە ڕاهێنانی تاریک و ناپاک ویژدانی ئەوی لە ناو بردووە.

هەموو هەوڵ و کۆششی زەردەشت بۆ ئەوە بوو کە ویژدانی کۆمەڵان لە ژێر باری ڕاهێنانەکانی کۆنی چەوت و پڕ لە هەڵە ڕزگار بکات. ئەو ڕاهێنانە کە جادووگەران و مێهرپەرستان* بە سەر ویژدانی گەلاندا سەپاندبوویان. زەردەشت دەیفەرموو: "من لەوە دەترسم کە لەم بیر و بۆچوونە چەوت و ناپاکانە لە ناو ویژدانی منیشدا هەبێت، هەر چەندە من لە سەرەتای منداڵی و لاوی لە نادرووستی ئەندێشەکانی جادووگەران تێ گەیشتبووم و خۆم لەوان دوور ڕاگرتبوو و دژایەتییانم دەکرد." هەروەها دەیفەرموو: "من گەرەکمە ڕەوان و دەروونی خۆم وەها پاک بکەمەوە کە شایستەی نیاز و ستایش بە بارەگای ئەهۆرا مەزدا، ئەو خێرەتی پیرۆز بم. بە بڕوای من هۆی ناپاکیی ویژدان و دەروونی گەلان، نەزانی و خراپ ڕاهێنانە. ڕێگای ڕاستی و دروستی زانینە و من لەو ڕێگادا کۆشش دەکەم تا بە دانایی و زانستی دەروون و ویژدانم لە هەموو شتە لاوەکیەکان پاک

بکەمەوە. بەڵام باش دەزانم بۆ هەنگاونان لە ڕێگای گەشەکردن بەرەو بارەگای ئەهۆرا مەزدای دلۆڤان، دانش و زانیاری بە تەنهایی بەس نییە، بەڵکوو لە کەناری زانستدا دەبێت تیشک و ڕووناکی و پرووسکەی چاکی لە مرۆڤ بەدی و نیشتەجێ بێت. تیشک و ڕووناکییەک کە وەک هێزی مینوویی و ڕاستی و رامانی پاک بێت. تەنیا لەم ڕێگایەدایە کە مرۆڤ ئەتوانێت بە دەرگای مەزدا ئەهۆرا بچێتە ژوورەوە و بە ڕزگاری و نەمری و سەرفەرازی بگات."

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن ویژدانی خۆم پاک بکەمەوە و پێشکەشی تۆی بکەم؟
هێڤیدارم بە فەرمانبەریی لە تۆ و
بە دانشێک کە
لە بەر پرشنگی شکۆمەندی تۆ فێر دەبم و
بە هێزی مینوویی و بە ڕاستی و رامانی پاک،
بەرەو بارەگای تۆ ڕێگا بدۆزمەوە.
گاتا، هاتی 44، سروودی 9

ئۆل، باوەڕ و ئایینەکان دوو جۆرن: یەکەم دواکەوتووخواز و کۆنەپەرەست، دووهەم پێشکەوتووخواز و نەوژەن*. ئایینەکانی جۆری یەکەم، رامانی مرۆڤ لە چواچێوەیەکی وشک و ئاسنیندا بە بەند دەکێشێت و لە هەموو جمو جووڵێک و پێگەیین و لێکۆڵینەوە و گەشەکردنێک ڕادەگرێت. فەرمان و دەستوور و قسە هەمان شتە و کە دروستکەران و سازکەرانی ئەم ئایینانە گوتوویانە. قسەی ئەوان فەرمانی مان و نەمان بووە و کەس نەیتوانیوە لە ڕوویاندا تەنیا واژەیەک بێژێت کە لەتەک دامودەزگای ئەواندا نەگونجاو بێت. هەر کاتێک کەسێک لە دژیان ڕاوەستابێت ئەوە سزای مەرگیان زووبەزوو بۆ دیاری کردووە تا هیچ کەسێکی دیکە هاوبیری ئەو پەیدا نەبێت کە پێی لەو سنووورە زیاتر دابنێت کە بۆی دیاری کراوە. لەم دینانە لایەنگیرانیان وەک هێستری گێرە، یا هێستری ئاشی گەنم، دەشێت هەموو تەمەنی ژیانیان بە چاوی بەستراوەوە لە جێگایەکی تاریک و سنووورداردا بمێننەوە، بە بێ ئەوە بتوانن هەنگاوێک لەو بازنەیە کە بۆیان دیاری کراوە دەربچن و بخولێنەوە.

زەردەشت دەیفەرموو: "من یەک بە یەکی ئەم ئایین و باوەڕ و کیشانە کە ساڵەهای ساڵە کۆمەڵانی لە ناو بازنەیەکی تەنگدا بە بەند کێشاوە باش دەناسم و لە تای ترازووی زانیاریی خۆمدا لەتەک یەکدا بەراوەردم کردوون. من ئەم کاڵب* و بازنانە کە مێشک و بناغەکانی بڕوا و رامانی بە یەک بەستوتەوە لە ناو مێشکی خۆمدا شاکاندوومە و پێم ناوەتە ناو جیهانێکی نوێ. من دەمەوێت هەم رامانی خەڵک بڕوێنم و هەم شێوەی ژیانیشان بەرەو ڕێگەی پێشکەوتن بەرم. دەمەوێت شارستانیەت و نۆژەنکاری بەدی بێنم و ئایینێکی تازە بهێنمە ئاراوە کە لەتەک هۆش و هەست و ژیریی بگونجێت. من لەمەڕ ئەوە کە چۆن و بە چ چەشنێک، باوەڕ و دینێک کە توانایەکی ئاوای بێت، زۆر بیرم کردووەتەوە و ئەمەوێ بە یارمەتیی ڕاستی و دروست بیرکردنەوە و دروست هەڵسەنگاندن و دانش، ئەم ئایینە دابڕێژم و بە کۆمەڵانی بناسێنم و بۆ پەیڕەوکردنیشی هانیان بدەم":

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،

به دروستی به من بێژه،
چییه ئەو ئایینەی تۆ،
که بۆ مرۆڤ باشترینه و
هاوڕێ لەتەک ڕاستیدا،
مرۆڤ بەرەو پێش دەبات و
له بەر تریفەی خۆباختکاریدا،
کارەکان بەرەو ڕاستی ڕێنوێنی دەکات؟
ئەی مەزدا..!
من به خواست و زانستی خۆم،
بەرەو ئایینی تۆ ڕوو دەکەم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 10

گەلۆ دەبێت لەگەڵ خراپەکاران دوژمنایەتی و لەتەک چاکەکاران دۆستایەتی پەیڕەو بکرێت؟ ناشێت مرۆڤ بۆ سوود و بەرژەوەندیی خۆی دەستێکی لەتەک چاکەکاران و دەستەکەی تری له ناو دەستی خراپەکاران بێت؟ مرۆڤێک که به هیچ چتێک پابەند نەبێت و هیچ بیر و بڕوا و ئایینێکی نەبێت، وەک گیایەکی ناسک و نەرمه که بایەک یاریی پێ دەکات و دەینوشتێنێتەوە و لەتەک هەرچی بشێ و نەشێ سازی دێت.

مەردمێکی زۆر هەن که تەنها بۆ سوود و بەرژەوەندیی خۆیان و گەیشتن به ماڵ و دارایی جا له هەر ڕێگەیەک بووە، به پێویستیی بەرژەوەندیی ڕۆژ خۆیان به کەسێکی دارا و زەنگین دەگەیەنن و دەبن به کارەکەری و مووچەی لێ دەخۆن. ئەمانه ئەگەر ڕۆژێک خودانکارەکەیان له دەوڵەت و سامان کەوت، ئەوە ڕوو له کەسێکی دیکه دەکەن و گۆرانی به شان و باڵی یەکێکی دی دەڵێن. ئەمانه به پێی سوود و بەرژەوەندی له جێگای خۆیدا درۆ دەکەن و له جێگایەک به بەژن و باڵای زەلامێکی دەستەڵاتدار هەڵدەخوێنن و ستایشتی دەکەن و له جێگایەکی تر ئەو قسەیه که کردوویانه پێشێلی دەکەن و بەرپەرچی قسەی پێشوو دەدەنەوە. زەردەشت لەم کەسانه زۆر بێزار بوو و هەمیشه لەمانه دوورەپەرێز بوو. ئەمانەی به پیسترین و خراوترین مرۆڤ دەزانی. زەردەشت دەیفەرموو: "ئاواتی من ئەوەیه که گەلان به چەشنێکیان لێ بێت که له بەر تیشکی پاکی و ڕاستی تەنها یەک ڕێگه بناسن، ئەوەش ڕێبازی ڕووناهی، ڕێبازێک که ئەوان بەرەو ڕزگاری و خۆشبەختی و شادمانی و رامشی* ڕاستەقینه دەبات".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمه له تۆ دەپرسم،
به دروستی به من بێژه،
ئەو کەسانەی که ئایینی تۆ فێر بوون،
له بەهرەی پاکی خۆبەختکاری،
بەهرەمەند دەبن؟
ئەی مەزدا..!
بۆ ئەم کاره من یەکەم کەسم
که له لایەن تۆوە هەڵبژێردراوم و
هەموو ئەو کەسانەی که پەیڕەوی درۆزنانن،
به چەواشەکار دەیاننا‌سم.

گاتا، هاتی 44، سروودی 11

زەردەشت لە بیری ئەوەدا بوو چەواشەکارانی ناپاک و زۆربێژانی خوێنمژ، بێجگە لە نابووتی و ئازار و زیان و ئاژاوە شتێکیان لە سەر نییە و هەموو ئەندێشە و کرداریان بۆ ئەوە تەرخان دەکەن کە بە شێوەیەک زیان بە کەسانی دیکە بگەیەنن. ئایا بەرامبەر بەمانە مرۆڤ بێدەنگ بێت و ئەوان بە ئارەزووی خۆیان ، پیشەی خراپەیان وەک هەمیشە ئەنجام بدەن؟ یان پێویستە مرۆڤ بەرانبەر بەم گیانلەبەرە خراپەکارانە ڕابووەستێت و بە گژیاندا بچێت؟

مەخابن هەمیشە کۆمەڵێک بوون کە ستەم و ئازاری ئەمانە دەپەژرێنن و ملیان بۆ دائەنەوێنن، و لە ژێر سێوەری شووم و ناحەز و نەیاریی ئەمانە ژیانێکی پڕ لە کزی و داماوی و سەرلێشێوای و کەساسی و چەپەری دەکێشن و هەرگیز دەمی سکاڵا و گازندەیان لە ڕووی ئەم ستەمکارانە ناکەنەوە و بەرهەڵستیان نابن. لەم خەڵکانە زۆر بوون و هەرگیز زەردەشت بێ هەڵوێستی و شێوەی ئەمانەی پەسەند نەدەکرد. زەردەشت دەیویست مرۆڤ لە ئاستی مرۆڤ نەنووشتێتەوە. هیوادار بوو چۆن دارێک لق و پۆ و چەتری دەکەن و کێڵگە و زەوی و بێستان دەشێت لە گیای هەرزە و بێ بەهرە بژاری بکرێت و چۆن دەبێت جانەوەرانی زیانیخوروو لە نزیکی ژیانمان دوور بخەینەوە، ئاواش لەتەک ستەمکارانی خوێنڕژیش دەبێت ڕاپەڕیت. پێویستە مرۆڤ لە بەرانبەریاندا ڕابوێستێت، چونکە ملنان بۆ ستەم خۆی سووچێکە کە کەمتر لە ستەمکردن نییە و بوونی ستەمکێشە کە درگا بۆ دەستدرێژی ستەمکار ئاوالە دەکات. دەبێت خراپە لەناو بچێت و لەتەک زۆربێژان و ملهوڕان بەربەرەکانێ بکرێت و ئەمانە نەخشێک نەبینن لە ژیانی خەڵکی. مرۆڤی چاک و پاک دەبێت هەنگاو بنێت بەرەو پێش و بە ڕەوشت و ژیانی خەڵک سامان و هێمنی بدات.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
لە ناو ئەو کەسانەی کە من دەیاندوێنم،
چ کەسێک ڕاستکردار و
چ کەسێک چەواشەکارە؟
ڕوو لە چ کەسێک بکەم؟
ئەوەی خراپەی بینیوە،
یا ئەوەی کە بەرەو خراپە چووە؟
چلۆن ئەو چەواشەکارە،
بە خراپ نەژمێرم کە
لە هەمبەر بەخششەکانی تۆ،
لەتەک مندا بەربەرەکانێ دەکات؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 12

زەردەشت لەتەک ئەو کەسانەی کە درۆ دەکەن و گوفتار و کرداریان وەک یەک نییە زۆر دژ بوو. ئەمانەی بەم جۆرە ناسی بوو کە ئیمڕۆ چتێک دێژن و سەیزوو چتێکی تر و هەرگیز دوو وتەیان لەیەک ناچێت. ڕەواڵەتیان پاک و خاوێن و ڕازاوە، نەرم و نیان و دەم بەپێکەنینە، بەڵام دەروونیان وەک بیابانێکی وشک، وەک ئاوێکی گەنیو و پیس، وەک گۆڕێکی سارد و بێ گیان و وەک جەنگەڵێکی ئاڵۆز و تاریکە. لە بیر و

ئەندێشەی ئەمانە تەنها زیان و خراپە و گەزەند دەوەشێتەوە و بێجگە لە گومان و کین و ئازار و دەرد و خەم و خەفەت و شین، هیچ سوود بەهرەیەکیان لێ ناوەشێەوە. ئەمانە وەک مارێکی ژەهراوی و کوشەندەن کە کاتێک نزیکیان ببیتەوە و دەست ئەخەیتە ناو دەستیان لە یەک ساتدا پەلامارت دەدەن و ژاریان دەرێژنە ناو لەش و گیانت. گوتە و قسەیان هەموو فریوە و لە ژێر قسە بەتام و چێژەکانیان سەدان فرت و فێڵ و دوژمنی حەشاراوەتەوە. ئەمانە کاتێک پا دەخەنە ناو گۆڕەپانی ژیانی خەڵکی، دروشمیان ئاوەدانی و شادییە و چۆن دەستەکانیان دەکەوێتە کار، تەنیا وێرانی و خراپی و خەم و خەفەت و شینیان لێ دەبینرێت. ئەمانە بە نەرمی و لەسەرخۆ ئاخافتن دەکەن و فرە هونەرمەندانە و زەبەردەستانە و ڕێکوپێک لە باشییەکان و چاکییەکان لاف و گەزاف دەدەن و لە هەمانکاتیشدا دڕندانە و بە تووڕەیی و بێ بەزیی، جەرگی مرۆڤ داخ دەکەن و هەناوی دەخۆن.

زەردەشت زۆر ژیرانە لە کردار و گوفتار و رامانیان شارەزا بوو. هەموو کات و دەمێ تووشی دەردەیسەری و ئاخ و ئۆف بوو لە دەست ئەو دڵڕەشانە و هەمیشە بە مەردمی ڕادەگەیاند کە دەبێت لە نزیکبوونەوە و هاوبیری و پەیڕەی و لایەنگیریی ئەمانە دووری بکەن:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن خۆمان لە درۆ دوور ڕابگرین؟
چلۆن پارێز بکەین
لەو کەسانەی کە سەرکێشن و
تێ ناکۆشن لەتەک ڕاستی پەیوەست بن و
ڕێڕەوی ڕێگا ڕاست ناکەن و
پەیجۆری رامانی پاک نین؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 13

ئاشکرایە کە کاتێک پارچە زەوییەک دەستی مرۆڤی نەگاتێ، پڕە لە چەندەها جۆر گژ و گیاکەڵە و گیای هەرز و درک و پووش و پەڵاش و پووار و گیای وشک و داری گەندەڵ و پووکاو و هەروەها پڕە لە خڕە بەرد و پاشماوەی پیسی و چەپەڵی و پڕە لە جانەوەرانی زیانەخروو و مرداروبوو. بەڵام کاتێک مرۆڤ سرنجی باخێکیش دەدا، دەبینێت باخەوان هەموو شتەکانی لە شوێنی خۆیدا چاندووە و بە ڕێکوپێکی و لە سەر بیر و رامان نەخشەی بۆ کێشاوە. لەو جۆرە ڕەوەکە ناجۆرانە کە زیانیان هەیە بژاری کردووە و کراسێکی ڕەنگاوڕەنگ لە گوڵ و جوانی بە بەردا کردە. درەختی میوە لە شوێن و ڕێی خۆی چاندراون. جۆگەی ئاو بە چەشنێکی جوان لە کارێزەوە بەرەو ئەستێر رەوانە. چڤێکی* خۆشدەنگ و جوان خەریکی خوێندن و چریکاندنن. مرۆڤ کە بیر دەکاتەوە سەردەمێکیش ئەو باخە وەک دەشتێکی بێ سوود و دڕکستانێک بوو، بەڵام لە بەهرەی دەستی بە توانا و ئازموودەی باخەوان، ئەو دڕکستانە بووەتە باغستانێک.

زەردەشت ئەم نموونانەی بۆ خەڵک باس دەکرد تا مرۆڤ لە توانامەندی و وزەی خۆی باش ورد بێتەوە و پێی بزانێت کە دەتوانێت بە هەزاران جۆر لەو باخە بۆ ژینی نوێ دروست بکات و ئاسوودەش تێیدا بژێت دوور لە کۆیلەتی و سەرشۆڕی و کارەکەری. دەیویست بە هەر جۆرێک بێت، خەڵکی لە چەواشەکاران و ستەمکاران دوور بخاتەوە و ڕێگای ڕاست بگرنە بەر. بە لای زەردەشت پرسیار ئەمە بوو کە ئایا کۆمەڵان ناتوانن ژیانیان بەم شێوەیە بێت؟ گەلۆ چەواشەکارانی ستەمگەر کە بێجگە لە زیان و کاولی و خراپی بۆ کۆمەڵان، هیچ

بەرهەنێکی دیکەیان نییە، دەتوانن بێنە سەر ڕێگای ڕاست؟ بە بڕوای زەردەشت ئەمە لە دژوارترین و سەختترین کارەکان بوو و دەبوایەت ڕێگایەک بدۆزرێتەوە، بۆ ڕاهێنان و پەوەردەکردنی دەروون و ڕەوانی جڤاک* و درۆ بسپێردرێتە دەستی ڕاستی. بەڵام کام ڕێگا و چلۆن؟ "تەنیا فێرکردن و فێرکردن و ڕاهێنانی چاکی و پاکییە".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن درۆ بسپێرینە دەستی ڕاستی؟
تا بە فێرکردنی پەیامی پیرۆز و رامانبزوێنەری تۆ،
پاک ببێتەوە و
بەم چەشنە،
شکستێکی گران بە چەواشەکاران بگات و
فریو و ئازادی ئەوان لە ناو بچێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 14

بە بڕوای زەردەشت دوو سوپا بەرامبەر بە یەک ڕاوەستابووم. یکێکیان ستەمگەر و دز و درۆزن و ڕێگر و ناپاک و دەستچەپەڵ، ئەوی دیکەیان سوپایەک کە بۆ بەرگریی خۆیان و تاراندن و دوورکردن و ڕاونانی ستەمگەرانی وێرانگەر دەجەنگیان. ئەم پرسیارە بۆ زەردەشت هاتبووە ئارایەوە کە بە ڕاستی کام یەک لەم دوو هێزە دەبێت سەرکەوتوو بن و ئەهۆرا مەزدا کە ترۆپکی هەستییە، یار و یاوەری کام لایە و لە چ ڕێگایەک و چۆن ستەمگەران و خوێنمژەکان وەدەر دەنێت؟ هەروەها هەوڵ و کۆششێکی فرەی کردووە کە مرۆڤی لادەر و بە هەڵەداچوو بگەڕێنێتەوە سەر ڕێگای ڕاستی و بەرگی تەمەڵی و داماوی لەبەر دابکەنێت. هەروەها ئەو مرۆڤانەشی باش ناسیوە کە بۆ سوود و بەرژەوەندی و ئارەزووەکانی خۆیان ئاگری ناکۆکی و دوودڵییان خۆش کردووە، بەڵام ئەمانەش خۆیان فەرمانبەری کەسانێکی دیکەن.

خەلک بە چەشنێک دەستەمۆ کرابوو کە وەک گیانلەبەرێکی فێرکراو بێجگە لە فەرمانێک وەریگرتبوو، هیچ کارێکی دییان نەدەتوانی بکەن. ئەم گیانلەبەرە دەسەمۆکراوانە هۆش و هزری خۆیان لێ ون ببوو و فەرمانڕەواکان بوون کە لە جێگای ئەوان بڕیاریان دەدا و بە سەر هەست و نەستیان فەرمانیان دەدا، و بۆ جێگایەک کە مەبەستیان ببوایەت، دەیانبردن. هیوا و ئارەزووی زەردەشت ڕزگاری ئەم خەڵکانە بوو و زۆر باش دەیزانی کە تەنها بە یارمەتی و سوود وەرگرتن لە بیر و رامانی پاک و فێرکردن و ڕاهێنانی گەلان، دەتوانرێت بەرەو ڕێگای ڕزگاری ڕابەرییان بکات. هێڤی زەردەشت ئەوە بوو کە ڕۆژێک پشت و پەنای خەڵک بێت. زەردەشت ئاوا تێگەیشتبوو یەکێک لە هۆکانی خراپەکاریی ئەم خەڵکانە، بێ پەناهییان بوو. زۆربەی ئەم خەڵکانە بە شێوەیەک هانا و پشتیوانی خۆیان لە دەست دابوو و بۆ دۆزینەوەی یار و خەمخوارێک، ڕوویان دەکردە دەستەڵاتدارێک، بۆیە گشت هەست و بیر و سامان و کەسایەتیی خۆیان دەسپاردە دەستیان. زەردەشت ئارەزووی دەکرد کە بە ڕاهێنانی دروست ڕێگایەک بۆ خەڵکان نیشان بدات، بەڵام چ ئارەزوویەکی مەزن:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە ئەو داوەرەی، کە لە بەر پرشنگی ڕاهێنانەکانی تۆدا،

به سەرکەوتن دەگات و
دەبێتە هانای مەردم؟
ئەی مەزدا..!
ئەو ڕابەرە زانا و چارەسازەی ژیانە
بە من نیشان بدە و
سرووش و رامانی پاک،
بە ئەو یا هەر کەسی دی
کە ویستی تۆیە، خەڵات بکە.
گاتا، هاتی 44، سرودی 16

دلۆڤانی، ئەمە مێهر و دلۆڤانییە کە ژیان دەڕازێنێتەوە و پەیوەندی نێوان مرۆڤ بەهێزتر و توندتر دەکات و شادی و کامەرانی دەخاتە دڵی گەورە و پچووکەوە و خەم و خەفەت دەڕەوێنێتەوە. مێهرە کە دڵەکان نەرم و دۆستایەتی و خۆشەویستی پتر و برادەری و هاوڕێتی بەدی دێنێت. بە پێچەوانە تووڕەیی و گرژی و مۆنی و قار و کین و ڕەشبینی و بەدبینی و بەددڵی و بەدنیهادی جەستەی مرۆڤ دادەڕزێنێت و وێرانی و خەم و برسییەتی دەکات بە درگای ماڵاندا و زیندەگانی تاڵ و بێ تام دەکات. جا ئەو مرۆڤانەی کە ئەم ڕەفتارە ناپەسەند و ناشیرین و ناجۆرانەیان تێدایە، وەکوو گورگ یان دڕندەیەکی کوشندەیان لێ دێت و تەنیا بیر لە کوشتن و بڕین و داپاچین و خوێنڕژتن دەکەنەوە.
زەردەشت مرۆڤی جۆراوجۆری زۆری بینیبوو، کە پێشتر دڵنەرم و مرۆڤدۆست بوون، بەڵام کاتێک رامان و بڕوایەک لە سەر بنەمای کوشتن و بڕین و ڕفاندنیان هەڵبژاردبوو، ئیدی ئەو مرۆڤانە بۆ ئارمانجی خۆیان بە چەشنی گورگیان لێهاتبوو. زەردەشت ویستوویەتی پەیامبەر سۆز و ئەڤین و مێهر بێت و ژەنگاوی دڵی ئەو مرۆڤانەی دڵڕەق و بێ بەزەیین پاک بکاتەوە و درگای ئازادی و سەربەستی و خۆشگوزەرانی لە ڕووی هەژاراند بکاتەوە و یەکسانی و دۆستایەتی و ئەوین بەدی بێنێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن بە ڕێنوێییەکانی تۆ،
هەست بە خۆشی و شادیی دلۆڤانیت بکەم و
بە تۆوە پەیوەند بم؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن گوتەکانم بگاتە ناو دڵان و
بەو پەیامەی کە لە ڕاستییەوە سەرچاوە دەگرێت،
گەلان بەرەو گەشەکردن و جاویدانی ڕێنوێنی بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 17

زەردەشت هەمیشە لەو کەسانە نزیک بووەتەوە کە وزە و توانای دەروون و دەرەوەیان بە کار هێناوە بۆ کرداری باش و ڕەنگین و جوان و هەروەها ژیانیان ڕازاندوتەوە و خۆیان نەکردە دەسکەلا و بەردەستی دەست و پاوەنی پیاوی نالەبار و ستەمکار. وەک ئەو باخەوانەی کە توانیبوو باخێکی خۆش و زەریف لە داری میوە و

گوڵ و گوڵزار لە زەوییەکی دروست بکات. وەستایانە خانوو و حەوشەی خۆی هەروەک ئەندازیارێک لە هەموو کەسێکی تر، دروستتر چێ بکات. کارێزەکەی خۆی هەڵی بکەنێت و لە هەر کارێزکەنێک بە تواناتر بێت. سەدان پەزی هەبێت و بۆ هەر مەڕێکی بە هۆی ڕەنگەکەیەوە، ناوێکی قەشنگی بۆ دیاری بکات. هەموو باخەکی خۆی ئاوەدانی بکات. خۆی درەختەکانی هەڵبژێرێت و بیچێنێت و پەروەردەشی بکات. لە هەموو کارێکی دەستیدا وەستا و کارامە بێت وپێویستی ژیانی خۆی و خەڵکی تریش دابین بکات. گڵێم یا ڕاخەرەکەی بۆ خۆی بیچنێت و کاری ئاسنگەری خۆی بیکات و یا بە تۆپەڵە گڵێک کاسەیەکی جوان چێ بکات. لە هونەریشدا کە هەر هونەرمەندێک بە هونەرتر بێت. سازی جوان بژەنێت و گۆرانی و سترانی خۆش بچڕێت و لە زۆربەی ئامێرەکانی مۆسیقا وەستایی هەبێت. زانستی سەردەمی خۆی فێر ببێت و لە هەر بوارێکدا قسەی بکردایە شارەزایەکی زۆری هەبووایەت.

نزیکبوونەوەی زەردەشت لەم جۆرە کەسانە تەنها بۆ ئەوە بووە کە بزانێت مرۆڤ تا چ ڕادەیەک بەتوانا و بەهێزە و توانای بە کارهێنانی دە هێزی دەر و ناڤەوەوە* هەیە. بە بڕوای زەردەشت لە مێشک و و ئەندێشە و خێرەتی مرۆڤ دەریایەک وزە و هێز شاردراوەتەوە، کە ئەگەر مرۆڤ باش پەروەردەی بکات و بە کاری بهێنێت، هەموو کەس دەتوانێت وەک ئەو باخەوانەی لێ بێت. جا زەردەشت دەفەرمێت: "من ئەمەوێ هەموو هێز و توانا و وزەی لەش و جەستە و گیان و ڕەوان و ناخ و دەروونم وەکار کەفێت تا لە ڕێگەی ڕاستی تەرخانی بکەم، و من دەزانم کاتێک ئەم بەهرانە ڕوو لە مرۆڤ دەکات کە هەموو وزەکان بۆ یەک ڕێگە بێت، ئەوەش ڕێگای ڕاستی، هەمان یاسای هەستی کە بە سەر گیانیشدا فەرمان دەدات. من ئەزانم ئەگەر ڕەوانم دروست بێت و پەیڕەوی ڕاستی بم و هەوڵیش بدەم هێزەکانی شاراوەی لەش و ڕەوانم ببزوێت، دەروازەی هێزە سروشتیەکانم لە لام ئاشکرا و لە سەر پشت دەبێت".

زەردەشت هێندێک پرسیار ئاراستەی خۆی دەکات: "گەلۆ ئارمانجی من لە وەدەستهێنانی ئەم هێزانە چییە؟ دەمەوێت ئەم وزەیە بۆ چ کەسانێک بە کار بهێنم؟ ئایا ویستم ئەوەیە کە حەز و ئاوات و ئارەزووی خۆم بهێنمە دی و خۆم بگەیەنمە ئامانجێک کە هەمە؟ هەرگیزاوهەرگیز، ئارمانجی من هەمان ئارمانجی هەستی یە، باڵاکردن و گەشەکردن و گەیینە، بەڵام من دەمەوێت هێزەکانی لەش و دەروونم ڕووناک و بەهێز و فراوان و تابان و بەدیهێنەر بێت تا هەمووی لە پێناوی مرۆڤایەتی و فێرکردن و پەروەردەکردن و گەیاندن و خۆشبەختیی مرۆڤ وەک چرایەک بۆ ڕۆشنکردنەوەی ڕێگایەکی تاریک و تەماوی بەکار بهێنم".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن لە بەر تیشکی تریفەی ڕاستیدا،
دە هێزی دەر و ناوەوەی من،
بەدیهێنەر و توانامەند و داگرساو دەبن؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن بکەم تا بەمانە (دە هێز)
بە گەشەکردن و جاویدان بوون بگەم و
منیش ئەم دووانە پێشکەشی کۆمەڵان بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 18

(مەبەست لە دە هێزی دەر و ناوەوەی مرۆڤ ئەمانەن: بیستن، بینین، چێژتن، بۆنکردن، هەستکردن، توانامەندبوون، داهێنان، خێرابوون، تێگەیشتن، دووربین بوون یان پێشبینی کردن)

بە درێژایی دیرۆکی مرۆڤایەتی مەردمی نیازمەند و بێدەسەڵات و پەککەوتە و نەخۆش و هەژار و گەدا هەبووە بۆ پەیداکردنی پێداویستیی ژیانیان ڕوویان لە خاوەن سامان و دارایی ناوە تا نانی سکیان بدەنێ و لە برساندا نەمرن، زۆریش لەو خاوەن دارایی و دەوڵەمەندانە لە ڕووی هەژاران بێ بەزەیی و دڵڕەق ق چاوچنۆک و پیسکە و ڕژد و چرۆک و دەست قونجاو بوون.

زەردەشت ڕوو لە ئەهۆرا مەزدا پرسیار دەکات: "ئایا سزای ئەو کەسانە کە لە ژیاندا ڕووی هەژاران دەشکێنن و دەستی یارمەتی و ئالیکارییان نادەنێ چییە؟" هەروەها دەفەرمێت: "ئەز ئاوات و دڵخواز و هێڤیی مەردم دەزانم، هەم لە ڕووی پێویستی و بژیوی ڕۆژانەوە و هەم لە ڕووی نیازی مینوویی و دەروونییانەوە و هەروەهاش دوایی و کۆتایی ئەو بەرچاوتەنگانە لە ئاکامدا. من ئەمەوێ کۆمەڵان هان بدەم، کە دەست لە بەرژەوەندیی تەسک و چاوچنۆکی و دەست قونجاویی هەڵگرن و دەستی هەژاران و نەداران بگرن و هەر کەسێک نیاز و پێویستییەکی هەبوو لە لایەنی کەسانی دارا و زەنگین و ساماندار، یارمەتی بدێت".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
ئەو کاتەی داماوێکی ڕاستگۆ،
دەچێتە لای کەسێکی زەنگین و
ئەو زەنگینە یارمەتی پێویستی پێ نادات،
سزای ئێستای ئەو مرۆڤە چییە؟
من باش ئاگادارم ئەو سزایەم،
کە پێی دەگات.
گاتا، هاتی 44، سروودی 19

پێش هاتنی دینی بەهدینی*، چەندەها دین و ئایینی جۆراجۆر هاتوون و لەناو چووبوون و هەر هەموویان بۆ خاپاندن و چەوساندنەوەی مرۆڤی هەژار بووە. نەیارانی سەرسەختی زەردەشت لەو سەردەمە کەرپانەکان و کاویەکان بوون. زەردەشت زۆر بە داخەوە بووە بۆ خەم و ئازار و دەرد و ڕەنجی پەیڕەوکەرانی ئەو ئایینانە. دەیفەرموو: " ئاخ! ئەم دێوپەرستانە چەند گێرەشێوێنن، چەند دەرد و ڕەنج و ئازاریان لە دەست دەکێشم. چۆن دەسەڵاتداری و ستەمگەریان وەک نەشتەر دەچەقێت بە دڵمدا..! ئەوانەی کە بە گەمژەکردنی بیر و رامانەکان و بە یارمەتی کەرپانەکان، جیهانیان پڕ لە دەرد و ئازار و ناخۆشی و تاڵی کردووە. ئاخ..! کە ئەم دڵپیسانە چەندێک ستەمیان بە سەر خەڵک سەپاندووە. ئەمانە کە سەرتاسەری ژیان و کار و ئەندێشەیان تەنها درۆ بووە و تەنها لە بیری پڕکردنی هەنبانەکەیان بوون و ساتێک لە بیری خەڵکی ڕەش و ڕووت و بەلەنگاز نەبوون و هەمیشەش وەکوو زالوو کاریان بەس خوێنمژین و هەوڵ بۆ وێرانی و کاڤلیی جیهان بووە. ئەمانە دەتوانن لە سەر بنیاتی ڕاستی و دروستی بۆ پێشکەوتن و ئاوەدانی و ئاشتیی گشتی بکۆشن؟"

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
چلۆن ستایشتکارانی دێوان،
دەتوانن دەستەڵاتدارانێکی باش بن؟

ئەمانە کە
بە یارمەتی کەرپانەکان و کاوییەکان،
جیهانیان بەرەو ناخۆشی و نەفرەت کێشاوە و
گەلانیان بە ئاهونالّە دەرهێناوە،
گەلۆ ئەمانە دەتوانن
لە سەر پایەی ڕاستی و دروستی،
بۆ پێشکەوتن و ئاوەدانی و
ئاشتی و ئاسایشتی گشتی تێ بکۆشن؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 20

لەو رۆژگارانەدا کە مرۆڤ نەیتوانیوە بە ئاسانی و ئاسوودەیی و بێ خەمی نانی ڕۆژانەی خۆی پەیا بکات، لەو ژیانە پڕ لە ئاشووب و ئاژاوە و جەنجاڵەدا، ڕێگەیەکی ڕۆشن بۆ خۆی بدۆزێتەوە و بیر و ئەندێشەی بە ژیرانە بە کار بهێنێت. لەبری جەنگ و کێشە و نەیارەتی ڕوو کاتە ئاوەدانی و کۆمەک و ئالیکاری بە هاوڕەگەزی خۆی بکات. زەردەشت باوەڕی ئاوا بوو کە هەر کەس بۆ ڕزگاربوون و گەیشتن بە خودای خۆی، یەک ڕێگا هەیە، ئەو ڕێگا، ڕێگای ئاوەدانی و بەهێزییە. ئاوەدانکردنەوەی خانوو و گوند و باژێر و وڵات بوو. بە نەرینی زەردەشت لە ڕێگەی باشکردنی بنەما و بنیاتی خیزانەوە گوند و شارەکان ئاوەدان دەبێت و لە دوایدا وڵات و نیشتمانیش ئاوەدان و بەتوانا دەبێت. بۆیە زەردەشت پێی لە سەر زانابوون و پەروەردەکردنی جڤاک دادەگرت، بانگەوازی گەلانی بۆ ئەو ڕێگایە دەکرد کە لە ڕێگای ئاوەدانی و زانایی و باش بیرکردنەوە و بەهێزکردنی خۆیان و وڵاتەکەیان بکۆشن تا بەم شێوە بە مەزدا ئەهۆرا پەیوەند ببن. زەردەشت ئەمەی بە باشترین ڕێگای ڕزگاری و پەیوەندبوون بە خودا دەزانی.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
ئایا کەسێک،
بە زانایی و بیرکردنەوەی ژیرانە،
بۆ پتربوون و پێشکەوتنی خانوو و گوند و شار یا وڵاتەکەی و
بۆ پەرەپێدانی ئایینی ڕاستی تێ بکوشێت،
بە خەڵاتی دیداری تۆ دەگات؟
کەی و چۆن ئەم ئارەزووەی دێتە دی؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 16

لەو کاتەوە کە مرۆڤ لەدایک دەبێت تا دەگاتە تەمەنی بیرکردنەوە و هەست بە بوون و نەبوون دەکات، وەک پەپوولەیەکە کە هەمیشە باڵەفڕەیەتی، لەم گوڵ بۆ ئەو گوڵەوە دەیەوێت ئازاد بفڕێ و بژی، دوور بێت لە هەموو دەردیسەریەکانی زیندەگانی. کاتێکیش دەکەوێتە بیرکردنەوە و دابینکرنی نیاز و پێویستیەکانی ژیان، گەر فرە ژیر و وریا نەبێت دەکرێتە جیهانی بێسەر و شوێنی خراپەوە و زیان بە خۆی و خەڵکی دی دەگەیەنێت و دەبێتە هۆی ماڵوێرانی و جەنگ و ستیز و نەگبەتی و لەدەستانی ژیان کە گەورەترین بەهرەی خوایە. هەروەها دەشتوانێت ژیانێکی ئاسوودە و پڕ لە شادی و کامەرانی بە دەست بهێنێت و لەتەک هاوڕێ و هاووڵاتیانی خۆیدا بە ئاشتی و ئازادی ژیان بەرێتە سەر و لەو بەهرە جوانەی پەروەردەگار کە ژیان بێت سوود

وەربگرێت. بۆیە ڕەوشت و کردەوەی هەر کەسێک چ باش و چ خراپ بێت، سەرئەنجام بۆ خۆی دەگەڕێتەوە. لەو کاتە کە مرۆڤ لەدایک دەبێت، لاپەڕەی ژیانی دەکرێتەوە و هەر چی چاکە و خراپە بکات لە ناو دەفتەری ژیانیدا دەنوسرێت و کارنامەی بە چاکە یا خراپە دەست پێ دەکات. لە هەڵسەنگاندنی ئەم کارنامەیەدایە کە لایەنگیرانی ڕاستی پاداشتی شایان و لایەنگەرانی درۆ و ستەم، سزای پێویست وەردەگرن.

ئەی مەزدا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم:
لە کارنامەی ژیانی مرۆڤ و
لە ئەنجامی
ئەو شتەی بەسەر چووە و
ئەو شتەی بەسەر دەچێت،
پاداشت و سزای لایەنگیرانی
ڕێگای ڕاستی و چەواشەیی چی دەبێت؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 14

لە ڕوانگای هزری مرۆڤەوە چاکە و خراپە لایەنگیرانی خۆیانی هەیە و ژیان دەکەنە دوو کەرتەوە. یەکەمیان تەبایی و برایەتی و خۆشگوزەرانی دەکاتە هەڤاڵ و هاوسێ و جیهانی دەوریشی بۆ دەڕازێنێتەوە، دووهەمیشان جەنگ و دوژمنایەتی و برسیەتی و کاڤلی لە جیهانی مرۆڤدا دروست دەکاتە کەرەسەیەکی بێ بایەخ و گڕی ئەو بەدبەختییەی پێ خۆش دەکات.
زەردەشت دەیزانی هەر کارە پاداشت و سزای خۆی هەیە، چ دەروونی بێت و یاخود گیانی. هەروەها دەیویست بزانێت سزای چەواشەکارێک کە جیهان بەرەو نابووتی دەکێشێنێت و یا ڕاستکردارێک کە ژیان بەرەو چاکی و خۆشی ڕێنوێنی دەکات چییە و چۆنە. سزای ڕێبەرێکی چاکەئەندێش و تێگەیشتوو و ڕێبەرێکی گومڕێ و چەواشەکار کە ڕێگای خەڵکی دەتەنێت و دەبێتە کۆسپ و قۆرت لە بەردەم پەیڕەوانی ڕێگای ڕاست چلۆن سزایەک دەبێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
سزای کەسێک،
کە وزەی چەواشەکار پتر دەکات
چی دەبێت؟
کەسێک کە لە ژیاندا
بێجگە لە ئازاردانی ڕێبەرانی دروستکردار و
پەڕەوازەکردنی ڕەنجبەران لە ئەوان،
کارێکی دیکەی لێ ناوەشێتەوە،
چ سزایەک دەبینیت؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 15

شەمالەکردن* و تیرۆژی* رامان

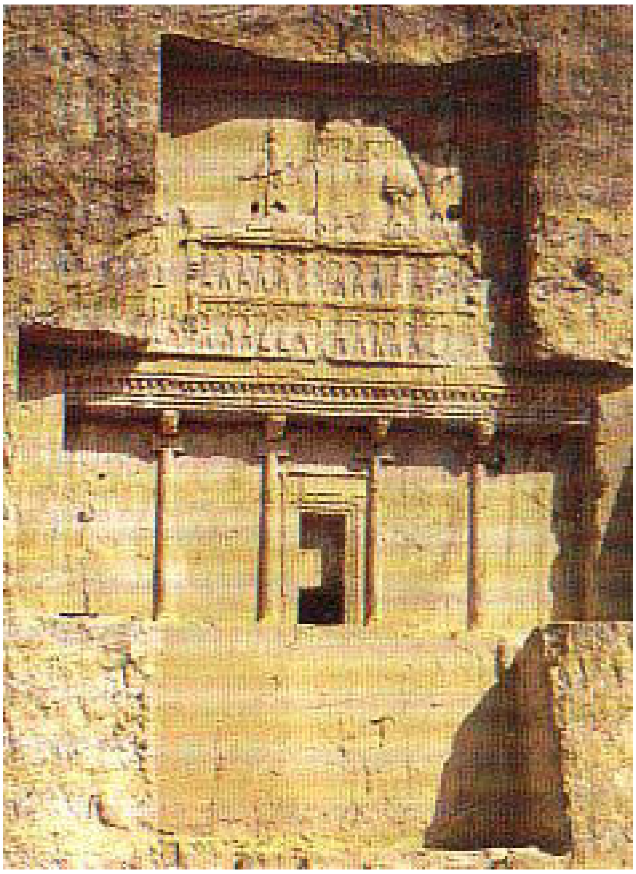

دە ساڵ تێپەڕی، دە ساڵ لە ناو بیر و رامان و لێکوڵینەوە، تا سەرئەنجام کاتی پیرۆز و مەزنی دیرۆکی گەیشت. نزیکی دەمەوبەیانی پێش خوێندنی کەڵەشێر بوو کە زەردەشت خەونێکی سەیری دی، زەردەشت لە خەونیدا لە لای ڕۆژهەڵاتەوە سوپایەکی جەنگخواز بەرەو ئەو هێرشیان دەهێنا. سەرداری لەشکەرەکە هەمان جادووگەر بوو کە لە سەردەمی زارۆکیدا زۆر جار پیلانی کوشتنی ئەوی کێشابوو. سوپای جادووگەر هەموو پەیکەریان وەک مرۆڤ بوو بەڵام سەر و کەلەیان وەک گورگ بوو، شاڵاویان بەرەو زەردەشت دەهێنا. سوپای جادووگەر غاریاندا تا بگەنە نزیکی زەردەشتەوە، هێشتا نزیک نەبوونەوە کە لە لای ڕۆژئاواوەوە سوپایەکی دیکە پەیدا بوو. سوپاسالاری لەشکەرە بەرگی سپیی پۆشی بوو. لە دەوری ڕوومەتی تیرۆژ و خەرمانەی ڕووناهی بوو. کاتێک سوپای تیشک و بڵێسە گەیشتنە نزیکی لەشکەری جادووگەر تێشکیان تاودا و بەرەو لەشکەری جادووگەریان هاویشت و ماوەیەکی نەخایاند کە لەشکەری جادووگەر تێکشکان بڵاوەیان پێ هات و جادووگەریش پشکۆیەک نیشتە چاوی پیسی و لە سەر ئەسپەکەی گل بووەوە و تلیدا و گیانی ناپاکی دەرچوو.

زەردەشت بەم جۆرە لە ناو بۆشایی خەو و بێداریدا بوو کە سێبەرێک بە بەرگی سپی هاتە بەرچاوی. سەرتاپای وریشەی دەدا. بەڕێزەوە هەستایە سەر پێ و ڕووی کردە سێبەرەکە فەرمووی: "ئەی جوانی تریفەدا لە تۆ قەشەنگتر و پاکتر و دلڕفێنترم نەدیووە، بڵێ کێیت و لە کوێ هاتووی و چۆن بەرەو ئەم مێهرابە* کە بەس من ڕێگای دەزانم، ڕێگەت پەیدا کردووە؟" پەیکەرە تیشکدارەکە زەردەخەنەیەکی کرد و فەرمووی: "من وەهمەن ئەمێشەسپێنت*، (بەهمەن) ئەمێشەسپێنتی رامانی پاک. لە پەیکەر و جەوهەری تۆم و هاتم کە نهێنیی خەونێک کە دیوتە بۆتی بڵێم و هەروەهاش بتبەم بۆ دیداری داداری تاک و تەنیا. هەستە و بەرگی پاک و خاوێن لەبەر

که و ئاماده به، ئەمەش مانای خەونەکەتە: "ئەی زەردەشت بزانە تۆ لە بارگای داداری پاک کە هەمان هێزی بەدیهێنەر و هۆش و خێرەتی بوونە، بە سەر دەکرێیتەوە و لە دادار و خێرەتی خۆت کە تیشکە و ترۆپکی خێرەتی گشتییە، هەموو نهێنییەکانی ئایین و دینی بەهدینی دەبیسیت و بە دڵ لە کارەکانت ئاگەدار ئەبێت. تۆ بە دەریایەک زانایی و ئەندێشە دەگەڕێتەوە بۆ ناو کۆمەڵان و دینی باشی بەهدینی ئاشکرا دەکەیت و گوڵی ڕاستی لە ناو دڵی دڕکدا دەپشکوێنی. بە بڵاوبوون و پەرەگرتنی ئایینی تۆ، جادووگەران و خراپەکاران ناسرەون و بۆ جەنگ لەگەڵ تۆ پەشتوێنیان توندتر دەکەن. لە سەرەتادا کوڕی خاڵی خۆت میدیا* ئایینی بەهدینی لە تۆ پەسەند و دەپژرێنێت و پاڵپشتی تۆ لە دژی جادووگەران دەکات. بەڵام زۆرداران و جادووگەرانی ناپاک لە بەرامبەری دلێری و پاڵەوانیی میدیا توانای ڕاوەستانیان نییە و هەڵدێن و خەڵکیش کە لە دینی ڕاستی و باشی بە ئاگا بوونەتەوە، دەسە دەسە دێنە ناو ئایینەکەت و دینی نوێت دەپژرێن."

ئینجا وەهمەن ئەمێشەسپێنت، ئەمێشەسپێنتی بیری چاکە لە زەردەشتی پرسی: "بە من بێژە کە کام و ئاواتی تۆ لەم جیهانە چییە؟" زەردەشت گوتی: "ئاوات و حەزی دڵی من دۆزینەوەی ڕاستییە." وەهمەن ئەمێشەسپێنت گوتی: "کەوایە هەستە با بچینە لای داداری جیهان، خێرەتی سەرەکیی بوون و ئەو شتە کە کامی تۆیە لێی ببیستی." زەردەشت هەستا و وەهمەن ئەمێشەسپێنت گوتی: "دیدەکانت ببەستە." زەردەشت چاوی بەست و کتووپڕ هەستی کرد کە دڵی وەک باڵندەیەک لە ناو سینگی بەرەو ئاسمان هەڵدەفڕێ و کاتێک چاوی کردەوە خۆی لە ناو جیهانی مینەوی بینی، جیهانی رامان و خێرەت و هزری بێکەران.

زەردەشت چاوێکی بە دەوروبەر خۆی خشاند، هەر چییەکی دی دەریای تیشک و شەوق بوو کە سەرتاسەری ئاسمانی گرتبوو. زەردەشت چووە پێشتر، تریفەی ڕووناهی و ڕۆشنایی و تیشک، مەزدا ئەهۆرا، خێرەتی سەرەکی بوون و هێزی رامانی ئافراندن لە بەرامبەری خۆی دی. ئینجا زەردەشت دەستی کرد بە قسەکردن: "ئەی مەزدا ئەهۆرای پاک و دلۆڤان..! بە من بێژە و تێمگەیەنە کە لە لای تۆ باشترین خەڵکان لە سەر زەوی کێن؟" سرووشی* مەزدا ئەهۆرا لە دڵی زەردەشت بەرسڤیدا: "باشترین کەس لە سەر زەویدا ئەو مرۆڤەیە کە ڕاستی نەشارێتەوە، چون بە هۆی ڕاستیەوەیە کە کۆمەڵان بەخشێنەر و ئازاددڵ و شاد دەبن، پاشان دەبێت دڵیان مێهرەبان بێت، مێهرەبان بە ئاو و ئاگر و زەوی و هەوا و گیا و مرۆڤ و گیانلەبەران."

زەردەشت پرسی: ئەی مەزدا ئەهۆرا..! "خراپترین کەس لە سەر گۆی زەویدا کێیە؟" سرووشی مەزدا دووبارە وەڵامی دایەوە: "ئەو کەسە بە سەر کۆمەڵدا ستەم بکات و بیانخاتە ناو دەرد و ڕەنج و ئازار، جێگای ئەم کەسە لە ناو دۆژەیە* و ژینی ناخۆش و پڕ خراپە."

زەردەشت جارێکی دیکە لە داداری مەزنی پرسی: "چاکی و خراپی چییە و ڕێگای گەیشتن بەم دووانە چۆنە؟" سرووشی ئەهۆرا مەزدا وەڵامیدایەوە و فەرمووی:" هەرچی چاکی لە جیهاندایە لە بیر و رامانی چاکە و هەرچی خراپەیە لە بیر و رامانی خراپە. شین و خەم و خەفەت و دەرد و ڕەنج و زیان لە رامانی خراپ و درۆ هەڵدەقوڵێت و هەموو چاکی و ڕێکی و جوانی و باشی و خۆشیەکان لە بیر و رامانی چاک و ڕاستی دەگرسێت. سزای خراپەکاران ژیانی ناخۆش و پاداشتی چاکەکردارانیش ژیانی خۆش."

زەردەشت دووبارە پرسیاری کرد:"ئەنجامی ستایشتی بەهدینان و چاکەکاران چییە؟" سرووشی دڵی بەرسڤیدا: "هەرچی ڕەخشان* و ڕۆشنییە لە فەڕ و ڕەخشانەوە دەبێتەوە، لە جیهاندا هیچ باشتر لە ڕۆشنی و ڕووناکی نییە. چاکە لە تیشک و خراپە لە تاریکی دەوەشێتەوە، لە هەر شوێنێک ڕۆشنایی هەبێت تاریکی ون دەبێت. ڕووناهی، زانایی و هزر و رامانی پاک پەروەردە دەکات و تاریکی، نەزانی و هەژاری و رامان و مێشکی بەستراو و دڵی ناپاک بەدی دێنێت."

پاشان دوو جیهان لە بەردەم زەردەشت ئاشکرا بوو، جیهانی رامانی پاک و جیهانی رامانی خراپ. لە جیهانی رامانی پاکدا، شەوق و جوانی و ڕێکوپێکی و ڕازاوی و هێمنی و شادمانی و پاکی و ئاوەدانی بوو و لە جیهانی رامانی خراپدا، تاریکی و تەنگی و ئاژاوە و سەرلێشێوایی و شیوەن و دەرد و ڕەنج و کاڤڵی بوو.

زەردەشت لە ناو بیرکردن و شیرۆڤەی رامانی خۆی بوو، کە ڕووناکییەک لە سووچێکەوە دەرکەوت و شەش پەیکەری درەخشان و تیشکدار بە نیشانەی شەش ئەمێشەسپێنت لە بەرامبەریدا ئاشکرا بوون. تاوێکی پێ نەچوو کێ یەکێک ئەمێشەسپێنتەکان، ئەمێشەسپێنت وەهمەن، ئەمێشەسپێنتی رامانی پاک هات بەرەوە ڕووی و لەتەک زەردەشت بەم جۆرێ دەستی کرد بە ئاخافتن: "داد و ئایینی من، ئاشتی و بیر و رامانی پاکە. بە کۆمەڵان بێژە: کین لە دڵ دەربکەن و جەنگخواز مەبن، خوو و ڕەوشتی رند و چاکەخواز بن، خراپ مەبن و لە گرد خراپەکاران مەگەڕن، زانیاری فێر بن و پیشەی زانایان بگرنە بەر، پەرە بە چاند و فەرهەنگ و ئاوەز و فەرزانیی بدەن و ڕەوشتی خراو بنبڕ بکەن، لەگەڵ دوژمنان بە داد و ڕەوا هەڵسوکەوت بکەن، لەتەک دۆست و هەڤاڵ چاکە بکەن، بێ باشی ئاگاداری چواپێیانی سوودمەند و بەهرەدار بن."

دوای ئەو ئەمێشەسپێنتی دووهەم، ئەمێشەسپێنت ئاشاوەهێشتا* (ئۆردیبەهشت) بەم چەشنە دەستی کرد بە ئاخاوتن: "داد و ئایینی من ئاشاوەهێشتا ئەمێشەسپێنت، ڕاستی و پاکییە. بە کۆمەڵان بێژە: دەروون و ڕووی (ناوەوە و دەرەوە) خۆیان هەمیشە پاک ڕاگرن، لە بوختان و ناپاکی خۆیان دوور بخەنەوە و ستایشتی ڕاستی و پاکی بکەن، ڕێگای ڕاستی بپێون کە تاکە ڕێگە لە جیهاندا ڕێگای ڕاستییە، بۆ پاکی بیر بکەنەوە، وتە و شتی چاک بە زمانتانا بێژن و بە پاکی هەڵسوکەوت بکەن، لەتەک یەکتردا یەکدڵ و یەکزمان بن، لە درۆ و سوێند و فریو و جادوو دوور بن، ئاگر* لە گێتیدا نوێنەر و ڕەمزی ڕاستی و پاکی و خۆشەویستی و خاوێنییە، بیپارێزن و لاشەی مردارۆبوو و شتی پیس ناپاکی مەکەن."

دوای ئەمێشەسپێنت ئاشاوەهێشتا، ئەمێشەسپێنت خشترەئێریە (شەهریوەر) دەستی کرد بە ئاخاوتن: "داد و ئایینی من خشترەئێریە ئەمێشەسپێنت، ئازایی و بەهێزی و ئەرکی ئەنجامهێنانی و بەرپرسیاری کار و سپاردە و خەباتە. بە گەلانیش رابگەیەنە کە بۆ گەورەیی و سەروەریی و زەنگینی و دەوڵەتمەندی و دەستڕۆیشتوویی کۆشا بن، گوێ لەمشت و فەرمانبەری بەڕێوبەران و کارزانان و هەڵسوڕێنەرانی دادگەر بن و ڕێزیان بگرن، لە فرۆشتن و سەودا دروستکاری پاشەکەوت بخەن، بۆ کارکردنیش کاری سوودگەیەنەر بۆ کۆمەڵ و خۆتان هەڵبژێرن و هەستی بەرپرسیاریتان بەرامبەر بە کارتان هەبێت، لە بێکاری و تەوەزەلی* و لەشگرانی و پارسکی کردن* دووری بکەن، حەز و هیوا و ئاواتی خەڵک پێشێل مەکەن و بەرچاوتەنگ و چاونژێر* مەبن، زێڕ و زێو و مس و مەفرەغ و پارە و دراوتان پاک ڕاگرن تا ژەنگ نەهێنێت و بە کار بێت."

ئینجا ئەمێشەسپێنت سپەنت ئارمەئیتی* (ئەسفەند) دەستی کرد بە قسەکردن: "داد و ئایینی من سپەنت ئارمەئیتی ئەمێشەسپێنت، لەخۆبووردن و مێهرەبانییە، لە لووتبەرزی و بایی بوون و فیز و لەخۆدەرچوون و هیوای فیرۆ و خۆپەسەندی و خۆویستی دووری بکەن، گەشبین و چاوپاک و بێ خەوش بن، کەس و کاری هەژار و نەدارتان بەلاوە شەرم و نەنگ نەبێت و لە داهاتی خۆتان یارمەتییان بدەن و داڵدەدەر و هاودەنگیان بن، لە بنیادنانی شوێنی سوودگەیەنەری گشتی پێشڕەو بن، وەک زەوی هێدی و لەسەرخۆ و ئارام بن، زەوی پاک و خاوێن و ئاوەدان ڕاگرن، خۆتان لە پیسی و چەپەڵی و خوێن و مردوو دوور ڕابگرن و لە تێکلاوبوونی ئەمانە بپارێزن، مردوو لاشە و مردارۆبوو لە جێگایەک بنێژن کە لە کێڵگە و زەوی و زار و ئاو و چۆم و ڕووبار و دەرە و شیو دوور بێت، زەوی بکێڵن و باخ و ڕەز و دارستان ئاوەدان بکەن، چونکە زەوی سوودی فرێ و لە ڕادەبەدری هەیە."

هەئورتات ئەمێشەسپێنت* (خۆرداد) وتاری خۆی ئاوا دەست پێ کرد: "داد و ئایینی من ئەمێشەسپێنت هەئورتات، شادی و ئاوەدانییە، جاڕ بدە بە گەلان دڵیان شاد و خوڕەم و لەشیان پاک ڕاگرن، پاکیی بەدەن خاوێنی ڕەوان و گیانە، ناسوپاسی مەکەن و هەرگیز خەمبار و دڵتەنگ مەبن، بە چاوی چاکە ژیان و جیهان ببینن و بە دادی هەئورتات کەیفخۆش بن، دڵخۆش و بەدەماخ بن و هەوڵ بۆ جێکردن و ئاوەدانکردنەوە بدەن، ئاو کە هۆی پاقژی و ئاوەدانییە هەمیشە پاک ڕاگرن و هەرگیز بە لاشە و پیسی و مردارۆبوو ئالوودەی مەکەن، جل و بەرگتان لە ئاوی ڕەوان مەشۆرن، کارێز بکەنن و زەوی وشک ئاوەدان و بەهرەمەند بکەن، مەردم چاک

بزانن کە ژیان و هێز و توانا و بەرگەگرتنیان لە ئاوە، ئاوە کە لەشی ئاژەڵ و و گیا و گیانلەبەران زیندوو ڕادەگرێت و وڵاتیش تازە و سەرسەوز دەکاتەوە، پیسی مەکەن و خۆراک و خواردەمەنیی پاک و خاوێن بخۆن، چونکە خواردنی ناپاک لەش و گیان ناپاک دەکات."

لە کۆیاییشدا ئەمێشەسپێنت ئامەرتات* (ئامۆرداد) ئاوا دەستی کرد بە ئاخافتن: "داد و ئایینی من ئەمێشەسپێنت ئامەرتات، تەندروستی و تەمەندرێژییە، بە کۆمەڵان بڵێە لەشی خۆیان بەهێز و توانامەند ڕاگرن، لە درۆ و خراپە دووری بکەن، خانوو و جل و بەرگیان پاک ڕاگرن، زۆنگاو و ئاوی وێستاو وشک بکەن و لە جێگایدا کشتوکاڵ بکەن، دار و درەخت بچێنن و پەرەی پێ بدەن، نمام و داری بەردار و جوان مەبڕن، بەر و میوەی کاڵ و نەگەیشتوو مەڕنن، تیمار و دەرمانی هەژاران بکەن و پەرەستار* و خەمخۆریان بن، ئاسایشی مرۆڤ و بوونی زیندەبەران لە ڕووان و سەوزبوونە. بەهدینان پشتوین* و کەمەربەند ببەستن. لە چوار گەوهەری ئاو و ئاگر و هەوا و خاک ڕێز بگرن و پیسی مەکەن، چونکە لەم چوار گەوهەرەیە کە لەشی هەموو گیانلەبەران بەدی هاتووە، شاگردان بۆ پەرەپێدانی ئایینی بەهدینی ئۆلی ڕاستی بکۆشن و کۆمەڵان ڕابهێنن کە تەنیا ڕێگای ڕاستی هەڵبژێرن."

زەردەشت هەروەها لە لە جیهانی مینوو گەشتی لێدەدا و لە شوێنی ئەمێشەسپێنتەکان دوور دەبوو، لە ناکاو هەستی بە شنەی بایەی فێنکی زۆزان و چیاکانی سەرزەمینی میدیای کرد کە ڕوومەتی ناز دەکێشا، دەنگی کەڵەشێری بیست کە مژدەی هەڵستنی ڕۆژێکی نوێی دەدا، دەنگی ئاشنای باڕەباڕی مەڕ و فیقەی شوان و دەنگی زرنگەی زەنگۆڵەکانی ملی چێر و بزنی گوند کە لە داوینی چیا بوون بیست. یەکەم پرووسکە و تیرۆژی خۆرشید لە سەر لووتکەی کێوی بینی، هەستی کرد لە سەر زەوییە و لە ناو مێحرابەکەی خۆیەتی و ئەو جیهانە مینووە کە بینیی، هەمان رامان و ئەندێشە و مێشکی خودی خۆی بوو.

گوڵی کێویی و خۆڕسک و ڕەنگاوڕەنگ و بۆنی خۆشی بەرزنگڵ*، چیاکانی زۆزانی میدیای داپۆشیبوو، لە داوێنی چیا سپی ئار* سەری ئاڵاندبووە یەک، شۆڕەبی و داری سنجوو کەناری قۆپی و مێرگەکان و درەختی میوەی جۆراجۆر کە بە ڕیز لە کەناری جۆگەی ئاو چاندرابوون، سروەی با سەرپەلەکانی دەلەراندەوە. لە لایەکەوە وەرزێرەکان خەریکی کێڵاندنی زەوی بوون و مەڕ و مانگا بە ئەسپایی خەریکی لەوەڕینی خۆیان بوون، پەڕەندەکان لە سەر چڵی دارەکان دەیانچریکاند و لەم چڵ بۆ ئەو چڵ دەفڕین. زەردەشت کە ئەم دیمەنە جوان و سرنجڕاکێشانەی دەدی، یادی ڕووداوەکانی شەوی ڕابردووی دەکرد کە لە ناو رامانی خۆیدا دیبوو و بیستبووی. لە پڕا جۆش و خرۆشێک کەوتە دڵی و ڕۆشناییەک کەوتە مێشک و رامانی، ئارام دەستی دایە خامە* و دیتن و بیستن و گۆڕانکارییەکانی ئەندێشە و ڕەوان و مێشک و جۆششی دڵ و گیانیی بەمجۆرە نووسی:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە پاکی ناسی
کە رامانی پاک رووی کردە من و پرسیی:
تۆ کێیت و
لە چ خانەدانێکی؟
لە هەمبەر پرسیار و دوو دڵییەکانی ڕۆژانە،
لەمەڕ جیهان و خۆت،
چ ڕێگایەک هەڵدەبژێریت و
چ ڕێگایەک دەناسیت؟
گاتا، هاتی 43، سروودی 7

منیش بەم چەشنە بەرسیڤم دایەوە:
من زەردەشتم،
تا ئەو جێگایەی کە لە توانامدایە،
دوژمنی سەرسەختی درۆزان و
پەنای بە هێزی ڕاستگۆیانم،
ئەی مەزدا..!
داواکارم، تا ئەو کاتە ستایشتگەر و درووددبێژی تۆم،
هەمیشە لە وزەی بێکەرانی تۆ،
بەهرەمەند بم.
گاتا، هاتی 43، سروودی 8

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتەی تۆم بە پاکی و پیرۆزی ناسی کە،
رامانی پاک رووی کردە من و پرسیی:
نوێژ بۆ کێ دەکەیت؟
وەرامم دایەوە:
بۆ تیشکی پیرۆز و ڕەخشەندەی مینووی مەزدا نوێژ دەکەم و
هەتا بڕست و توانام هەبێت
پشت بە ئایینی ڕاستی دەبستم.
گاتا، هاتی 43، سروودی 9

ئەی مەزدا..!
کەوایە بەرەو ڕاستیی دڵخوازم
ڕێنوێنیم بکە،
تا بە پەیڕەوکردنی پاکی بیبینمەوە.
پرسیار و ئازموونی خۆتم ئاراستە بکە،
کە پرسیار و تاقی کردنەوەی تۆیە،
هێز و دلێری
بە ڕابەران دەبەخشێت.
گاتا، هاتی 43، سروودی 10

ئەی مەزدا..!
ئەو دەمە تۆم بە پاکی ناسی کە،
رامانی پاک ڕووی تێ کردم و
منیش لە گوتاری تۆوە فێر بووم و زانیم کە،
هەرچەندە پەرەپێدانی ئایینی تۆ،
لە ناو مەردۆم دژوارە،
بەڵام من ئەو شتە بە ئەنجام دەگەیەنم،

که به لای تۆوه باشترینه.
گاتا، هاتی 43، سروودی 11

دوای ئەوە کە بە منت فەرموو،
بەرەو ڕاستی بڕۆم
تا زانا بم،
هەروەها تێ بکۆشم
سرووش لە دڵم دەنگ بداتەوە،
تا لە بەر تیشکی ڕۆشنایی ئەودا تێ بگەم
کە هەر دوو دەستەی چاکەکار و خراپەکار،
پاداش و سزای پێویست دەدرێن.
گاتا، هاتی 43، سروودی 12

ئەی مەزدا..!
ئەو کاتە تۆم بە جوانی ناسی
کە رامانی پاک بەرەو ڕووی من هات و
منیش پێم گوت:
بۆ گەیشتن بە ئامانجم،
ئارەزووی ژیانێکی پڕتەمەن دەخوازم،
ئەو ژیانە دڵخوازە کە،
تەنها تۆ دەیبەخشی و
لە توانا و دەستەڵاتی تۆدایە.
گاتا، هاتی 43، سرودی 13

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە ڕندی ناسی،
کە تۆم لە سەرەتای ژیاندا بینی،
زانیم کە بۆ گوفتار و کردار
پاداشتت دیاری کردووە.
چاکە بۆ چاکەکاران و
سزاش بۆ خراپەکاران.
ئەم یاسایە
لە بەر پرشنگی زانست و هونەری تۆ،
تا ئەنجامی ئافراندن و کۆتایی غیان
دەمێنێتەوە.
گاتا، هاتی 43، سرووودی 5

ئەی مەزدا..!

ئەو کاتە تۆم بە پاکی و بە توانامەندی ناسی،
کە زانیم تۆ بە هێزی خۆت
خواستی ئێمە بە جێ دەهێنی،
سزا و پاداشتی
چەواشەکار و ڕندکاران دەدەیتەوە.
ئاواتەخوازم بەوتیشکە کە لە ڕاستی وزە دەگرێت
گەرما ببەخشیتە دڵەکانمان و
لە هەبوونی رامانی پاک
بێ بەهرەمان نەکەیت.
گاتا، هاتی 43، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە زەریفی ناسی،
کە رامانی پاک بەرەو ڕووی من هات و
منی فێر کرد کە،
باشترین ڕێگای گەشەکردنی مینوویی،
بیرکردنەوە لە ناو هێمنیدایە و
ڕابەر هەرگیز نابێت هەوڵی کەیفخۆشیی چەواشەکاران بدات،
چونکە هەمیشە ئەوان لە دژی ڕاستگۆیانن.
گاتا، هاتی 43، سروودی 15

کە وایە من،
وەک سروودبێژێک کە متمانەی بە ڕاستییە،
بە باشترین هزرەکان و
بە ئەوینی تۆ،
بەو جۆرە لە تۆ دەخوازیت،
داواکاری ڕابەریی کۆمەڵم.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
خواستم ئەویە:
بتبینم و ببم بە هەڤاڵی تۆ.
گاتا، هاتی 33، سروودی 6

کە وابێت،
بۆ ئەوەی بە نجامی کۆتایی بگەم،
بۆ ئەوەی تەمەنم درێژ بێت و
لە کۆشک و سەرای رامانی پاکدا بگرسێمەوە..
ئاوازی سرووشم پێ ببەخشە،
کە سەرتۆپی هەموو ئاوازانە،

هاریکارم بە و
ڕاستی و پاکی بکە بە پاڵپشتم..
تا بتوانم ڕێگای بەهدینی،
بەرەو بارەگای شکۆداری مەزدا ئەهۆرا بدوزمەوە.
گاتا، هاتی 33، سرووودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئاگادارم بکە،
تا لە ڕێگای ڕاستی و رامانی پاکەوە
ئە ئایینە هەڵبژێرم
کە بۆ من باشترینە،
لە ئەو شتانەی کە دەبێت و نابێت،
ئاگادارم بکە.
هاتا، هاتی 31، سرووودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ڕاستی..!
بە هۆنەری سروود و هۆرەی ئەندێشەبزوێنەری خۆت،
مێهرەبانی و ڕووی تێ بکەن و
یار و هاریکاری بن.
تا بتوانێت کۆمەڵان
بەرەو ڕووناکی ڕێنوێنی بکات.
گاتا، هاتی 50، سرووودی 5

زەردەشت ئامادەیە
لەش و گیانی و
هەڵبژاردەی سرووده پیرۆزەکانی،
کە هەڵقوڵیو لە رامانی پاکیەتی
پێشکەشی مەزدا بکات.
هەروەها کردار و وتار و وریایی و
هەموو توانای مینوویی خۆی،
پێشکەشی راستی بکات.
گاتا، هاتی 33، سرووودی 14

کاتێک کە زەردەشت لە جیهانی مینوو هاتە دەرەوە، هزر و رامانی ڕوونتر و دڵی بەتینتر و بەشەوقتر لە جاران بوو. هەست و سۆز و رامانێکی نوێ لە دڵ و دەروونی زەردەشتدا بهێهاتبوو. دەبوایە پەیامی ڕاست و پاکی خودای بە کۆمەڵان جاڕ دایە. پەیامێک کە گرساو لە پرووسکەی رامانی پاک و وانەی ئەهۆرا مەزدا و ڕاهێنانەکانی ئەمێشەسپێنتەکان بوو. دەبێت ڕێگای ڕاستی و ڕێگای خێرەت و زانست بە کۆمەڵان نیشان بدات و

بە دژی ستەمگەران و جادووگەران و خراپەکاران ڕاپەڕێت و دەست و باوشی پڕتوانای بۆ یارمەتی کۆمەڵ ئاواڵە بکات. دەبێت مێهراو و چیا بە چێ بهێڵێت و بچێتە ناو خەڵکەوە و دەنگی دەرد و ڕەنج و ئاهیان ببیستێت. ئەو تێ گەیشتبوو کە ڕێگایەکی نوێ لە بەردەمی کراوەتەوێ و دەبێت هەنگاوی بۆ بنێت.

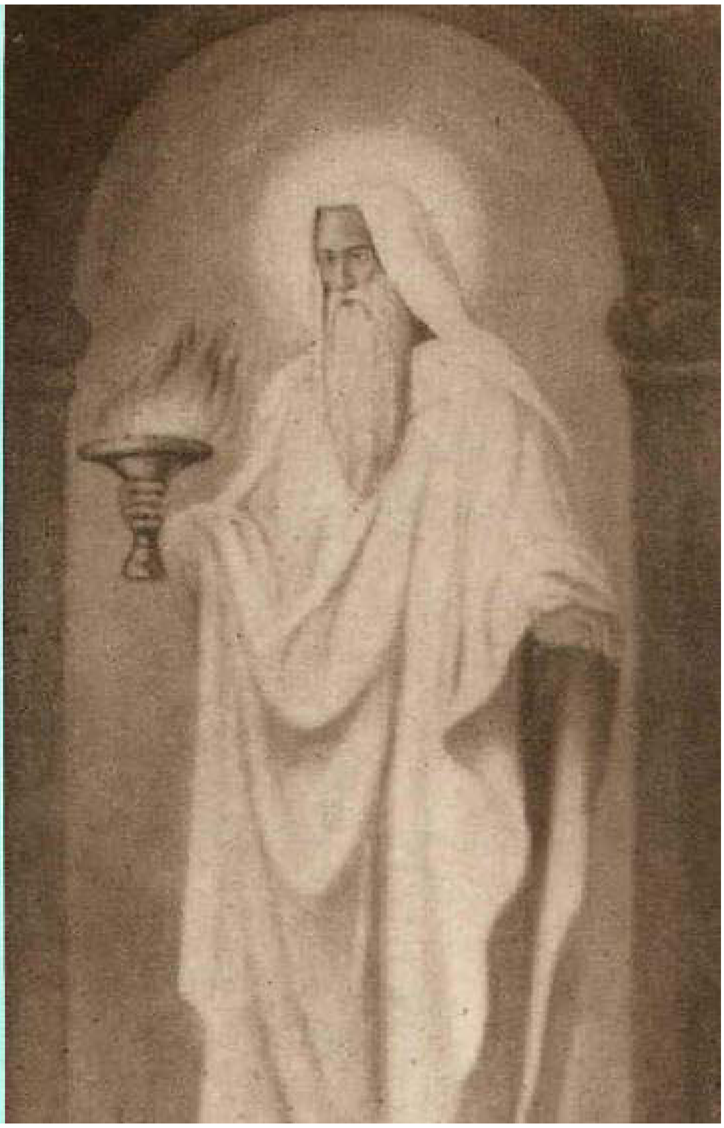

گلە و گازندەی ڕەوانی جیهان
و
سەرەتای پەیامبەری

زەردەشت بڕیاری چارەساز و گرینگی خۆی دا و لە چیا هاتە خوارەوە و ڕووی کردە ناو خەڵک، هێشتا چەند هەنگاوی نەنابوو، کە لە دوورەوە دەنگێک بەر گوێی کەوت، دەنگێکی دڵتەزێن و خەمناک. سەیر بوو! هەر چی زیاتر دەچووە پێشەوە، ئاهونالە بەسۆزتر و ئاشکراتر دەبیسترا. زەردەشت ئاوا هەستی کرد کە هەمووی زەوی و گیا و گیانلەبەران و خەڵکێک کە لە سەر زەوی خەریکی کشت و کاڵ بوون، دەستیان بڵێند

کردوەتەوە و دەپاڕێنەوە. لە پاڕانەوەی هەموویاندا دەردێکی نادیار هەبوو کە دڵی زەردەشتی ئازار دەدا. زەردەشت لە سەر تەلەسەنگێک، لە کەناری جۆگە ئاوێک لە ژێر درەختێک دانیشت و گوێی بە لاڵانەوەکە دا، گازندە و شیوەن وناڵەی پڕخرۆشی ڕەوانی جیهان بوو:

ڕەوانیی جیهان لە لای ئێوە (ئەهۆرا مەزدا) گازندەی هەیە:
هاوار.... بۆچی منت ئافراند؟
کێ منی خستە ناو قاڵبی بوونەوە؟
ڕک و تووڕەیی و ستەم و دەستدرێژی و ڕووشی،
منی داگرتووە.
بێجگە لە تۆ پشت و پەنایەکم نییە،
فریاڕەسێکی دڵسۆزم،
پێ بناسێنە،
کە ڕزگارم بکات.
گاتا، هاتی 29، سروودی 1

"ئەرێ ئەمە ڕەوانی گۆی زەویە کە ئاوا دەناڵێنێ و دەنگی گازندەی بەرز بووەتەوە و لە ستەم و زۆرداری و دەستدرێژی و خوێنمژی و کین و رووشێک کە گەمارۆی دابوو بە بارەگای ئەهۆرا مەزدا گلەیی دەکات، ڕەوانی بوونەوەران و لە هەمووی بەرزتر گلەیی دڵتەزێنی ڕەوانی مرۆڤ بوو. زەردەشت هەر چی گوێ و بیری چڕتر دەکرد، فرەتر هاوار و داخ و خرۆش و شینی ڕەوانی جیهانی دەبیست:
"ئاخ لەم گشتە ستەمە..!
ئاخ لەم گشتە گەمژەیی و نەزانییە..!
ئاخ لەم گشتە خراپەکاری و ئازار و کینە..!
دەڵەی ژیان لەم جیهانە نفرین کراوە و بە ستەمەوە هەڵواسراوە،
گوێ لە هەر کوێ دەگری ناڵە و شین دەبیستی،
بە هەر لایەک دەڕوانی لاشەیەک دەبینی.
جاری وایە ئەم لاشە، لاشەی گیاندارێکە کە بۆ ڕەزامەندی خوداکان پێشکەش کراوە،
و زۆر جار تەرمی مرۆڤێک دەبینی کە خوا زەمینییەکان ژیانیان لێ ساندووە.
ئێواران لە کاتی ئاوابوونی ڕۆژدا،
بەد ڕەوشتەکانی گێل و نەزان،
لە خانووەکانیان دێنە دەرەوە،
لە گردی ئاگرێک کە دایانگرساندووە، لە ناو ئەشکەوتێکی تاریک کۆ دەبنەوە، ئینجا بە بۆنی گیایەکی تایبەت کە لە کاتی سووتاندا دووکەڵ دەکات، پێدەکەنن و سەرمەست شاد دەبن، باوەڕیان وایە کە نیاز و پەیامیان بەرەو ئاسمان و بەرەو و بەرەو خواکان دەچێت و ئاواز دەخوێنن.
ئینجا، شیرەی گیایەکی مەستیهێنەر دەنۆشن، سەرخۆش و بێخود،
بە دڵڕەقی و توندی،
ئاژەڵێک دەکوژن و خوێنی دەنۆشن،
و تا درەنگانێکی شەو لە گردی ئاگرەکە دەچەرخن و هەڵدەپەڕن،
و لە دوایدا بۆ خانووەکانیان دەگەڕێنەوە،

لە گەڕانەوەیاندا، هەژارانە برچی و بێ خانەومان و خەوتوو لە ناو کووچی و کۆلانان و بە خەبەر دێنن و بۆ شادیی دڵی خۆیان ئەوان ئازار دەدەن و بە بیستنی دەنگی ناڵە و گریان و دیتنی فرمێسکیان پێدەکەنن و قاقای شادی لێدەدەن.

هەموو جێگایەک فەرتەنەی ڕک و گرژی و تووڕەییە،

لە لایەکەوە ڕکی دەوڵەمەندان لە هەژاران و لە لایەکی دی ڕکی نەداران و لانەوازان لە ستەمگەران و سامانداران،

یەکێک بە ئەشکەنجە و ئازار و ستەم کەسێک دەکوژێت و کەسێکی دی ستەم و زۆر و ئەشکەنجە دەکێشێت.

هیچ توانای بەربەرەکانێشی نییە،

لە ناو لەش و گیانیدا،

ڕک لە سەر ڕک کۆ دەبێت،

ڕکێک کە دەڕوات ڕۆژێک وەک گڕکان بتەقێتەوە و بپژێت و هەموو تشتێک بکات ئاگر و دووکەڵ.

هەموو شوێنێک بۆنی بۆگەن و داڕزیاگی لێ دێت،

وتەکان هەمووی پڕوپووچ و هەڵیتوپڵیت و بێ گیانە،

کردارەکانیش هەمووی سەرسەری و ناهۆشمەندانە و دینانەیە*.

سۆمای ئەندێشە و ژیری کوژاوەتەوە،

ئاسۆیەک زانست و ژیری نابیندرێت کە ڕێگا بۆ کۆمەلان بکاتەوە،

هیچ هزر و بیرێک، تیشکێکی لێ نادروشێتەوە تا بەر پێی کەسێک ڕوون بکاتەوە.

لە هەموو شوێنێک بێجگە لە تاریکی و وێرانی شتێکی دی بەدی ناکرێت.

لە دوورەوە هاوارێک بە گوێ گەیشت،

ئەم هاوارە هی کێیە؟

هی ڕێگرێکە کە سەر ڕێگای ڕێبوارێکی گرتووە و سامانی تالان دەکات و گیانی دەستێنێت؟

هی ستەمگەرێک کە گەرووی گیرکەوتوویێک دەتاسێنێت؟

هی مشتی زۆردارێک لە سەر سینگی داماوێک دێتە خوارێ؟

هی زیندانییەکە کە لە بەندیخانە لە ژێر ئێش و ئازاری ئەشکەنجە دەناڵێنێت؟

هی خوێنی گەشی مانوویێکە کە لە سەر سینگی دەڕژێت، لەتەک دووایین ترپەی دڵ و دووایین هەناسەی و بینێک کە دێتە دەر؟

یان هی خانوویەکی دوورە، کە شەپلاخەی گرانی پیاوێکی دڵپیس و ناپاک، کە دەیدات لە ڕوومەتی ژنێکی پاک و هەژار و سیابەخت، ئەی داخەکەم ئەم هاوارە هی کێیە؟

نە جارێک هاوار،

هاورا و هاوار.

بۆچی هەمیشە لە ڕووی ئەم، ئەم هاوارانە هەڵدەسێت؟

بۆچی ئەوەندە مرۆڤی دڕەندەخوو و ناپاک و بیرچەوت لە سەر گۆی زەوی زۆرن؟

بۆچی دەستی ئەم ستەمکارانە ئاوا بەربڵاو و ئاوالایە لە سەر ژیانی هەژاراندا؟

بە ڕاستی چ نێویک بۆ ئەم چەشنە ژیانە گونجاوە؟

چ شتێک ئەم گشتە تووڕەیی و خراپی و ستەم و ئازار و ڕک و تۆڵە و دەستدرێژی و بیری کوشتن و دزین، لە دڵ و گیان و مێشک و ئەندێشە و گوفتار و کرداری مرۆڤ جێگیر کردووە؟

ئەم دەستدرێژی و تالان و چەپاوە بۆ چییە؟

بۆچی کۆمەلان ناخوازن و ناتوانن بە دەستکەوتی خۆیان خۆشنوت بن و لە سایەیدا بە خۆشی بژین؟

بۆچی چاوی هەر کەسێک نیگەرانی خواست و دەسکەوتی ئەوی دیکەیە؟

بۆچی هزر و کرداری هەمووان لەم ڕێگادایە، کە چۆن و بە چ جۆرێک دەتوانرێت بە سەر خواست و بەهرەی مرۆڤێکی دی دەستدرێژی بکات و ویستی بدەزێت؟

بۆچی ساماندارن و دەسەڵاتداران هەرگیز تێربوونیان نییە و هەرچی تاڵان و ڕاو ڕووت دەکەن، هەر بۆ دزین و دۆشینی گەل هەوڵیان فرەتر و چاوبرسیتر و زگبرسیتر دەبن؟

ئەم ترس و هەراسە چییە کە لەش و گیان و دڵی هەمووانی داگیر کردووە؟

نیگەرانی و ترسێک کە هەموو شادی و خۆشی و هیوا و ئاواتەکانی لە دڵاندا کوشتووە و هەموو پێوەندییەکانی ناو کۆمەڵی بە ژەهری ڕەشبینی ئاڵۆز و تەڤلی یەک کردووە؟

نیگەرانی و ترسێک کە هەموو پیت و بەهرە و سوودمەندی و جوانیەکانی زەوی لە بەر چاوی کۆمەڵان شاردوەتەوە و لە جێگایدا خار و ژەهر و نەشتەر و شمشێر و بڕین و خوێن و ماندوویی و شەکەتی و مەرگیان جێگیر کردووە؟

بۆچی گەلان پابەندی سۆز و پەیمان و گفتی خۆیان نیین؟

خەڵک لە کاتی بەستنی پەیمان لەتەک یەکتردا،

بە ڕووی سادە و ساکار و کراوە و خۆشگوفتار و دڵڕفێن دەوستن،

بەڵام لە کاتی کرداردا هەموویان وەک گورگ دڕ دەبن،

بێجگە لە دڕین و خواردن و بردن و دزین، هیچ بیرێکی دی لە مێشکیاندا بەدی ناکرێت.

لەم گێرە و کێشەی پەیمانشکێنی و بەدبینی و چەتە و تاڵانی و نەزانیەدا، بێ پەنا و هەژار و دڵساف و ڕەش و ڕووت و بێدەسەڵاتان نابووت دەبن، بێ شەرمان و ملهوڕان و ستەمگەران و ساماندارن و ماستاوچیان و درۆزنان و فریوکاران و ناپاکان زاڵ و فەرمانڕەوا دەبن.

بە ڕاستی ئارمانجی زیندەگی چییە؟

بۆچی مرۆڤ ئافرێندراوە؟

گەلۆ ئارمانجی ئافراندن و ژیان ئەمە بووە کە مرۆڤ هەمیشە لە گۆمی ڕەنج و دەرد و ستەم و ئازار و ئەشکەنجە و خەم و شیندا بخنکێت؟

ئایا ژیانی گەلان هەتا کۆتایی دێت بەم چەشنە دەبێ؟

ئایا گشت ئەم ڕک و گرژی و ئازار و کین و ماڵوێرانی و خراپی ڕەنج و ستەمانە پایانێکی نییە؟

گەلۆ ڕێپیشاندەر و ڕزگارکەرێک نایەت کە یارمەتی خەڵک بدات و لەم ژیان و چارەنووسە ڕەش و تەماوییە و لەم دەرد و پەژارییە، ڕزگاریان بکات؟"

زەردەشت هەروەها کە گوێ هاوار و گازندەی ڕەوانی جیهان شل کردبوو، ڕووی کردە ناو باژێری شیز. لە شیز بوو کە ئاشکراتر و ڕوونتر هۆی هاوار و بانگهەڵدانی ڕەوانی جیهانی لە ڕەواڵەت و کرداری خەڵکی ناو شار بەدی کرد. باژێر خەمناک و خامۆش بوو. چهرەی خەڵک گرژ و خەمبار و توڕە و تاڵ بوون. لە ناو شاردا هەموو شتێک ڕەنگی تێکشێواوی و ئاڵۆزی دەدایە بەرچاو. رامان و گوفتار و کرداری خەڵک وەک مەستانی بێ ئاوەز بوو. وتەکانی خەڵک هەمووی بێ نرخ و بێ ڕێز بوو. وتارەکان لە ڕاستی دوور بوون و هەمووی پڕوپووچ و بێناوەرۆک و دڵشکێن و ئازاردەر و سست و بێپایە بوون. خەڵکانی زانا و تێگەیشتوو هەموو دەستەوئەژنۆ و گۆشەگیر بوون، لە چارەنووس و بەختی خۆیان و شارەکەیان و لە شێوەی ژیان و گوزەرانی خۆیان و ئەوانی دیکە ناڵان و غەمبار بوون. دز و خوێڕی و نەفام و گێل و گەوج و سەرشۆر و بێ ئاوەز و فریوکار و ستەمگەر و خراپەکار و درۆزن هەموویان خەریکی ڕابواردن و حەز و ئاواتیان بوون و توند و تۆڵ و چالاک ئەسپی کام و ئارەزوویان دەئاوژۆت.

لە ڕەواڵتدا دەستەڵاتدار وەک مرۆڤ بوو، بەڵام دڵیان ڕەش، بە جلوبەرگی مەڕ و لەشیان وەک گورگ بوو. گورگان پەلاماری هەموو شوێنێکیان دەدا و خوێنیان دەڕشت. خراپی لە هەموو جێگایەک بڵاوەی کردبوو و ڕووت لە هەر کوێ کردبایە خراپەکارت ئەدی، پەیڕەویی کەسێکت بکردایە تووشی چەوتی و هەڵە و گومڕێیی دەکردی، کاتێک لەگەڵیدا بپەیڤایەتی قسەی درۆی بۆ دەکردی و کاتێک لێی دوور بکەوتایەتی خەریکی داڕژتنی پیلانێک بوو بۆت.

مرۆڤ وەها لە خشتە دەر چووبوو کە لە ڕووبەڕوو هاوڕێ و تەبا و دڵسۆز بوون و لە پاشەملیش خۆسپیان* دەکردی. ئایین و دین و ئارمانج و داد، سست و لاواز بوو و نادروستی و درۆ و پیلان و گومڕێی، هەموو ئارمانج و ئایینیان ببوو. هەر کەس بۆ ڕێگای ڕاستی و دروستی و پاکی بڕۆیشتایە، دەکەوتە ناو شەرمەزاریەوە و هەر کەس ڕێگای نادروستی و درۆ و ناپاکی و دزیی بپێوایە بە سەرفەرازی دەگەیشت. لاوان و گەنجان بێ پەروا و ڕووش و بەدخوو بوون و ژنانیش نالەبار و ئالۆزی و لار، پیاوانیش سووک و چرووک و بەدڕەوشت. دەستی لاوان بۆ جوانمەردی و زمانی پیران بۆ ئامۆژگاری بەسترابوو. کەسێک دەستی کەسێکی دیکەی نەدەگرت و هەرکەسیش پەناهی بۆ کەسێکی دیکە ببردایە نائومێد و سەرشکست و ڕسوا دەگەڕایەوە.

خراپترین و ستەمگەرترین خەڵکان بۆ بەرپرسیاری و بەڕێوبەری کارەکان دابین کرابوون و خەڵکانی باشیش بێدەستەڵات و بەرکەنار دانرابوون. ڕەنج و خەمۆکی هەموو شوێنێکی داگرتبوو و هیچ لێوێک بە خەندە نەدەکرایەوە. جوانان و گەنجان بە هۆی هەژارییەوە توانای زەماوەنیان نەبوو و بە بێهاوسەر دەمانەوە و ئەمە دەبوو هۆی تەنهایی و بە هەڵداچوون و بەرەو ڕێگەی چەوت و کرداری خراپەچوونیان. کاری سۆزمانی* زۆر بوو، بڕێک بەم پیشەیە ژیانێکی بەرز و پڕسوودیان دەست کەوتبوو. دین و ئامانج ون بوو و کەسێک لەم بابەتانە نەدەدوا، مەگەر بەس بە زمان. ڕواڵەتەکان ڕێکوپێک و ئاراستە، دەروون و ناوەڕۆکەکان ئالۆز و چڵکن. فەرزانەکان خراپترین بەشی خەڵکان بوون و خەڵکیش لە دەستیان ڕایان دەکرد. بە گشتی خەڵک خەریکی ستایشتی بت بوون و هەموو شتێک بۆ خەڵک بت بوو و گەورەترین و بەرزترین بتەکان بتی زێڕ بوو کە بە سەر هەموو چت و هەموو جێگایەکدا سێوەری خستبوو. ئاژی* زێڕ کۆکردنەوە و ڕاو و ڕووتکردن و ڕفاندنی بەرهەم و سوودەکان جێگری هەموو شتێک ببوو و دڵی خەڵکان لەم ڕێگەوە وەک شەوەزەنگ تاریک و ڕەوانیان چەوت و گومڕێ. هەموو چتێک کەم و ناوێزە بوو و هەمووش بە پلە و بە پەرۆشی پەیداکردنی شتی دەگمەن و نایافت. هەژاران و نەداران و ڕەشوڕووتان گرفتاری دەرد و ڕەنج ببوون و دڵی سوودپەرست و خوێنمژ و سەرمایەدار و ڕاوچیانی پیت و بەهرەی کۆمەڵ تێر نەدەبوو. ڕاستی و دروستی لە ناو داد و ستەددا* کۆکرایبوو و کاڵاش* کەموکووڕ.

ژنان ئەرکی کەیبانووی و دایکی وماڵدارییان بە جێ هێشتبوو و سەریان کردبووە کاری ناحەز و نازەریف و ناپەسەند و سووک. خۆشەویستی و ئەڤین لە دڵەکان ڕۆیشتبوو و لە جێگایدا تووڕەیی و توند و تیژی نیشتبوو. گێلی، دانایی دەرپەڕاندبوو و تاریکیش ڕۆشنایی و هەروەها بێ ئاوەزیش فەرزانەیی. گەل ئالۆز و نائارام بوون هەر شتێک بە ئاسانی دەیتوانی هەراسانیان بکات. داد و بەخشش و پەیمان و ڕادی سست ببوو و ڕاستیش کەم و کەمتر ببوو. جەشن و شادی و خۆشی فەرامۆش کرابوو، بە پێچەوانەش خەم و خەفەت و شین و زاری وەک شەوە خۆی بە سەر دڵەکان دابوو. داد و دادڕەسی سست و لەرزۆک، بێداد و ستەمیش پتەو و پایەدار بوو. لە کارەکاندا نادروست و ناڕەوایانە فەرمان دەدریا، بەرتیلیش شتێکی باوی لێ هاتبوو. خۆبەزلزانی و خۆپەرستی و من من گوتن لەش و دەروونی ژەهراوی کردبوو و دڵەکانیشی پڕ لە قین و قار کردبوو. کرداری ناشایست و گوناهی مەزن ئاسایی ببوو، شەرم و شکۆفکردن لە کاری خراپە نەمابوو. درۆ و دەلەسە و خۆڵتەکاری* و زمانلووسی و ستایشی ناڕەوا بۆ وەرگرتنی پایەبەرزی و مەزناهی و دەبدەبەیی، هەڵوێست و زمانی خەڵکانی چەپەڵ کردبوو. هەراس و نیگەرانی بە سەر لەش و گیانی هەمووواندا زاڵ ببوو. مرۆڤی پاک کەساس و کەنەفت و کڵۆڵ بوو، ناپاکیش بەڕێز و خۆشەویست بەشکۆ و پلەمەند ببوو. میران

ستەمکار و دەوڵەمەندان خوێنمژ و چاوچنۆک، فەرزانەکان بەرچاوتەنگ، هەژارانی تەنگدەستیش درۆزن، پیران نابەکار و بێکەڵک، کچان سووک و بێ ئاوەز، کوڕانیش بێشەرم و شکۆف بوون. خەڵک ڕووی لە دانش نەدەکرد و زانایان کەم و دانشیش پێشل کرابوو. کشتوکاڵ و کار ڕوو لە کزی بوو و جوتیارانیش کێڵگەکانیان بەجێ هێشتبوو و زەوی و زاریش وێرانە.

زەردەشت هەروەها بە ناو شاردا دەسووڕایەوە و گلە و گازنجی ڕەوانی جیهانی دەبیست و کرداری ناحەز و ناشیرینی خەڵکانی دەبینی. جادووگەران و خراپەکارانی ناپاک و تاوانبار کە فەڕ و شکۆی زەردەشتیان دیبوو و دەیانزانی کە بە پەرەگرتنی بیر و رامانی زەردەشت، ژیانی پیس و ناپاکیان کۆتایی پێدێت، بۆیە هاتنە سەر ئەو بیرە کە دەرفەتێک پەیدا بکەن و لە ناوی ببەن. سەرۆکی جادووگەران هەڕەشەی لە زەردەشت کرد و گوتی: "هۆرەکانت شاراوە ڕاگرە و بۆ کەسی مەخوێنەوە ئەگینا ئاگری تێ بەردەدەین و بشزانە هۆرەکانت کاریگەریەکی نییە لە سەر جادووەکانی ئێمە."

کاتێک زەردەشتی پاک ئەم هەڕەشانەی لەو ناژیری بێ ئاوەزانە دەبیست بە بزەی لێوەوە پێی دەگوتن: "بێنە پێش با جوان گوێتان لێ بێت." زەردەشت بە بانگێکی بەرز و ئاوازێکی پڕخرۆش سروودی بۆ دەخوێندنەوە جادووگەرانیش کاتێک گوفتاری زەردەشتیان دەبیست لەرز دەکەوتە لەش و گیانیان و لە ترسان هەڵدەهاتن و دوور دەکەوتنەوە. زەردەشت لە ناو بیری گوتە و هەڕەشەی جادووگەران و دووایین گوتەی ڕەوانی جیهان بوو 'ئایا ڕزگارکەرێک نایەت کە گەلان یارمەتی بدات و..' کە ئاوازێکی خۆشی لە جیهانی مینوو و لە کانگای دڵیەوە هەستا":

ئینجا،
کردگاری جیهان (ئەهۆرا مەزدا) لە ڕاستی پرسیی:
ڕابەری تۆ لە جیهاندا کێیە،
تا ئێمە ببینە یاوەر و پشتیوانی و
توانای ئاوەدانکردنەوەی جیهانی پێ ببەخشین؟
دەخوازی چ کەسێک سەرداری جیهان بێت،
تا ڕک و ئازاری چەواشەکاران تێک بشکێنێت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 2

زەردەشت ئاوازەکەی بیست و ئاخفتنەکەی بۆ ئاشنا بوو. وتوویژی ئەهۆرا مەزدا، گەوهەری هەستی* لەتەک ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا نیگابانی راستی و هەنجاری بوون بوو. مەزدا ئەهۆرا لە ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا دەیویست کە تا ڕابەر و سەردارێک بناسێنێت کە بەرسڤی گلەیی و خرۆشی ڕەوانی جیهانی بدات و بۆ یارمەتی ئەو بچێت و زۆر و ستەم و کین و ئازاری نەزانەکان، تێک بشکێنێت. زەردەشت لە بارەی ئەم گفتوگۆ قووڵە بیری دەکردەوە کە لە بەرزایی تەپۆڵکێک، پەیکەرێک کە سەرتاپای تیشک دایگرتبوو مەشخەڵ بەدەست هات بۆ دیداری، پەیکەرەکە بە ئارامی بەرەوەڕووی زەردەشت هاتە بەرەو، زەردەشتیش پەیکەرە تیشکدارەکەی ناسی. ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا، پەیکەری هەنجاری هەستی و هەنجاری ڕەوان بوو کە لە جیهانی مینوو دیبووی و لەتەکیدا گفتوگۆی کردبوو. ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا بە زەردەشتی فەرموو: "هاواری خرۆش و گازندەیی ڕەوانی جیهانی بیست و لە پەیڤینی مەزدا ئەهۆراش لەگەڵ منیش تێگەیشتی. من گلەیی و پرسیارەکانی ڕەوانی جیهان کە لە بارەی دەرد و ڕەنجەکانی خۆی و کۆمەڵان بوو، بیستم و لە پرسیاری تۆش لە بارەی چۆنیەتی و چارەی دەرمانی ئەم دەردانە تێگەیشتم و ئێستا لە بەرسڤدا دەڵێم، دەرمان هەمانە کە لە جیهانی مینوو بیستت. هەمووی ئەم شپرزی و شێواوی و دەرد و ئاڵۆزاوی و ستەم و ناڕاستییانە کە لە ژیانی گەلاندا دەبینرێت،

چاوکانیەکەی لەوێوەیە کە گەل پایە و هەنجاری بوون، واتە ڕاستی پێشێل دەکات و بە خاپاندن و ناڕاستی کە مایە و سەرچاوەی هەموو خراپییەکانە، ڕوو دەکات و ئەمە هۆی هەموو ئەم خرۆش و گازندەی ڕەوانی جیهانەیە. هەروەها کە بیستت ئەهۆرا مەزدا لە من، کە نیگابانی ڕاستیم، دەیەوێت کە ڕابەر و سەردارێک بۆ جیهان دەستنیشان بکەم، تا توندی و ئازاری بێ ئاوەزەکان تێک بشکێنێت و ڕەنج و ستەم لە زیندەگانی و ژیانی گەلان هەڵماڵێت. ئێستا لە دوای ئەم قسانە کە لە جیهانی مینوودا لە زمانی من بیستت، دەخوازم زۆرتر لە ڕاز و و نهێنیی ڕاستی و تەکووزی هەستی ئاگادارت بکەم، تا بزانی بۆچی ئەهۆرا مەزدا بۆ بەدیهێنانی خۆشی و شادمانی و پاک کرنەوەی دەرد و ستەم لە ژیانیان و پەیداکردنی ڕێبەر و سەردارێک کە توانای ئەم کارەی ببێت لە منی دەوێت. ئێستا بە وردی گوێم بۆ بگرە:

هەستی بە واتەی گشتی، لە گەشەکردن و باڵاکێشان و نەوێستان و گەڕیاندایە. گەوهەری هەستی لە ناو ئەم واتانە، جاویدانییە و هەمیشەش لە چەشنێک بە چەشنێکی دیکە دەگۆڕێت. بە سەر ئەم گەشەکردن و باڵاکردن و گەیین و تێپەڕیین و کەم و زۆربوون و زایین و مردنی دیاردەکانی ئافەرینش، یاسایەکی تەکووز و جاویدان و نەپساو فەرمان دەدات. ئەوەش یاسای ڕاستی، کە هەنجاری هەستییە. ڕاستییە کە دروست دەکات و دەیزایەنێت و دەشیمرێنێت، دەیکاتەوە و دەیبەستێت، پەوەردەی دەکات و دەیژاکێنێت، دروستی دەکات و دەیشکێنێت، دەیهێنێت و دەشیبات، دەی ئاخنێت* و بڵاویشی دەکات، ڕاستی فەرمانڕەوای بوونە و ئەوە کە بوون بە هەموو پێواژۆکان و چەشنەکانی ئاڵۆگۆڕی چۆنیەتیەکان و وەرچەرخان و گۆڕانکاریەکانی لە ژێر فەرماندایە. ژیانی گەلان لە ژێر بەربستی ڕاستیدایە و ئەمە ڕاستییە کە شێوە و چەشنەکانی جۆراجۆر بە ژیان دەبەخشێت. بەڵام ئەم پرسیارە دێتە ئاراوە، گەلۆ لە ژیانی خەڵکانی ئەم باژێرە کە تۆ بینیت، ستەم و بێداد، تاڵان و چەپاو، توندی و دەستدێژی، گرژی و قاروقین، کوشتن و ڕفاندن، قاچاندن و بە بەندکێشان، لەتەک ڕێکی و سازیی و پوختی و پاکی، ڕاستی دەگونجێت، یاکوو ناڕێکی و ناسازی و شاشی لەتەکیدایە؟

بەرسڤی ئەم پرسە ڕوونە. ئەگەر ڕاستی سازکەرە، ئەگەر ڕاستی بوونە، ئەگەر ڕاستی هەنجارە، ئەگەر لە هەستیدا هیچ شتێک ناهەنجار و ناتەکووز و بێکەمایەسی و ناساز نییە و هەرچی هەیە هەنجار و ڕێکوپێکی و پوختییە، ئەگەر ڕاستی نابووتکەر و تێکدەری هەموو ناڕێکی و ناپوختیەکانە، کە وابوو هەر چەشنێک ناسازگاری لە ژیانی گەلان، وەک ستەم و کوشتن و گرژی و قین و قار و ئازار و دەستدێژی و تاڵان و خراپەکاری، ناسازگار و ناڕێکە لەتەک هەنجاری ڕاستی و دەبێت لەناو بچێت. باشە ئەم کارە چۆن دەکرێت؟ لە گەڕیان و گەشەکردن کە فەرمانڕەوایە بە سەر ژیانی کۆمەڵاندا، ئەو گەڕیان و گەشەکردنەی کە هزر و ڕامانی مرۆڤ پەروەردە دەکات بۆ لەناوبردنی ڕێڕەوە* کۆنەکانی کۆمەڵگا، کە بوونیان بە سەر چووە، هەڵیاندەتەکێنێت و ڕێڕەوی نوێی دروستکەر، جێگیریان دەکات." ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا پاشان ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئیسە زانیت کە بۆچی ئەهۆرا مەزدا، کە ترۆپکی خێرەتی بەرز و گشتی بوونە و پەیکەری تیشک و ڕەوانی ڕاستییە، لە کاتی ناڵە و گازندەی ڕەوانی جیهان لە ستەم و بێدادی، ڕووی کردە من ویستی ڕابەرێک بناسێنم کە بتوانێت ستەم و بێدادی بێدادگەران تێک بشکێنێت و جیهان ئاوەدان بکات و ڕاستی پەرە پێ بدات؟"

ئیسە بە تۆ دەڵێم: "ئەو ڕابەرە کە بتوانێت بۆ ئەم کارە مەزنە هەستێت، کەسێکە کە گەڕیین و گۆڕانی زەمان هەست پێ بکات و تێ بگات و بە ڕامانی پەروەردەکراو و خێرەتی زۆڵاڵ، پەیامی سەردەم و چارەساز وەربگرێت و بە کۆمەڵانی ڕابگەیەنێت. سەبارەت بە پرسیاری ئەهۆرا مەزدا و ناساندنی ڕابەر و سەرۆکێک بۆ کۆتایی پێهێنانی ئازار و ڕەنجی گەلان، دەڵێم ئەو کەسە من نیم، ئەو کەسە وەهمەنە، ڕامانی پاکە کە توانای وەڵامی ئەم پرسیارەی هەیە. لەم ڕووەوەیە کە لە بەرسڤی ئەهۆرا مەزدا کە دەیەوێت سەردار و ڕابەرێک بۆ ئامۆژگاری و ڕێنوێنی کۆمەڵان بناسێنم، دەبێژم:

ڕاستی بەرسڤی دایەوە و گوتی:
کەسێکی ئاوا ناناسم،
کە ئازار بە ڕووی جهانەوە نەهێڵت و
یارمەتیدەری ڕندکاران بێت لە هەمبەری خراپەکاران.
بێگومان ئەو کەسە دەبێت،
لە ناو کۆمەڵگادا مێهرەبان و
لە هەموو کەسێک بە تواناتر بێت،
تا ئالیکاریی بکەین.
گاتا، هاتی 29، سروودی 3

ئەمێشەسپێنتی ڕاستی، ئەمەی گوت و بەم جۆرە درێژەی بە قسەکانی دا:

بێگومان مەزدا ئەهۆرا،
لە هەموو کەسێک باشتر ئاگادارە،
کە پەیڕەوانی خودایانی درۆ (دێڤ پەرستان و بت پەرستان)،
لە ڕابردوو چییان کردووە و
لە ئایەندەشدا چی دەکەن،
تەنها مەزدا ئەهۆرا داوەرە،
کەوایە، هەر چی ئەو بیەوێت هەر بەدی دێت.
گاتا، هاتی 29، سروودی 4

من و ڕەوانی ئافەرینشت،
بە ڕێز و دەستی بەرزکراوەوە،
ستایشتی ئەهۆرا دەکەین،
لە ئەو داواکارین
کە لە ئالی چەواشەکاران و نەیارانەوە
گەزەند بە پاکان و ڕابەرەکەیان نەگات.
گاتا، هاتی 29، سروودی 5

ئەمێشەسپێنتی ڕاستی ئەم سروودانەی خوێند و بێدەنگ بوو. هەمدیسان سەر گردەکە ڕۆشن بوەوە و لە ناو ڕۆشنایەکەدا پەیکەرێ پەیدا بوو و ڕووی کردە زەردەشت. زەردەشت کە لە پەیکەرەکەی ڕوانی، زۆر بۆی ئاشنا بوو. پەیکەرەکە نزیکتر بووەوە و زەردەشت لە یەک ساتدا شەوەکەی بە یاد هاتەوە کە ئەمێشەسپێنت وەهمەن، رامانی پاک هات و ئەوی برد بۆ جیهانی مینوو.

پاشان،
مەزدا ئەهۆرا،
کە هۆنینەوە و هۆرەی ژیان،
لە دانایی ئەوە، گوتی:

ئایا تۆ سەردار و ڕابەرێکی پاک و شایستە ناناسی؟
مەگەر تۆ بۆ ئاگاداری و پاراستنی جیهان
هەڵبژاردەی پەروەردەگار نیت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 6

مەزدا ئەهۆرا ترۆپکی زانایی هەستی، ئەم پرسیارەی کرد و ئەمێشەسپێنت وەهمەن، رامانی پاک لە وەڵامیدا فەرمووی: "ڕابەرێک کە لەم پێڤاژۆی زەمەندا دەبێ ڕاپەڕێت و فەرمانی ڕاستی بە کار ببەستێت، دەبێت پەیکەر و جەوهەری خواست و ویستی سازکەری سەردەمی خۆی بێت. لەتەک خراپی و ستەم بجەنگێت و بۆ نەوژەنی و سازکەری خەبات بکات. دڵێکی پاک و دوور لە درۆی بێت. پڕ لە مێهرەبانی و ڕاستی بۆ جیهانی هەبێت. بە هێز و توانای رامان و هۆشی خۆی، چەواشەکاری و بێداد لە ناو ببات و هەوڵ بۆ هاتنە سەر کاری چاکەکاران و دادگەران بدات. رامانی پڕتوانا و پڕبار و خوو و ڕەوشتیشی پایەدار و ڕاوەستاو بێت.
لەتەک خەڵکی چاک و دروستکردار پەیوەندیی نزیک و گەرمی هەبێت و پەیمانداریش بێت و لە پەیوەندیانە وەها هێز و توانایەکی بەدەست هێنابێت، کە ئەوەی بەرزتری لە هەمووان کردبێت. ئەگەر ڕابەرێکی ئاوا بە رامانی ڕۆشن و سازکەر و دڵی پاک و مێهرەبان و هاویار و هاودڵ لەگەڵ کۆمەڵ بەدی بێت، بێگومان هێزەکانی ئافراندن و ڕاستی و گەیین و گەڕیان و سازکەری، بۆ یارمەتی دێن و بە سەر نەیار و دوژمناندا زاڵی دەکەن. لەم هەل و مەرجەی زەماندا، ڕابەرێکی ئاوا، دەبێت بەدی بێت و بە دڵنیایی بەدیش دێت. ئەمە فەرمانی ڕاستی و هەنجار و یاسای گەیین و گەشەکردن و باڵاکردنە."
وەهمەن ئەمێشەسپێنت بەم چەشنەی گوت و ئینجا بە ڕوویەکی شادومانەوە ڕووی کردە ئاسمان:

تەنیا کەسێک کە من بیناسم و
گوێ لە ڕاهێنانی ئێمە بگرێت
زەردەشت ئەسپێتمانە،
تەنیا ئەوە کە دەیەوێت،
ڕاهێنانەکانی ئایینی ڕاستی و
سروودی ستایشتی مەزدا
بە کۆمەڵان ڕابگەیەنێت.
کە وابێت،
ئێمەش پەیڤی شیرین و دڵپەسەنی گوفتار،
هەر بۆ ئەو ڕەوا دەبینین.
گاتا، هاتی 29، سروودی 8

ئەم گوفتارە پیرۆزەی،
رامان دەخرۆشێنێت و شادی دەهێنێت
لە پەروەردەگارێکەوەیە،
کە خواستی لەتەک ڕاستیدا یەکسانە.
مەزدا ئەهۆرا،
پاکانی فێر کردووە،
بۆ ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهان.

ئەی رامانی پاک..!
کێیە ئە فریاڕەسەی کە لایەنگری تۆ بێت و
بە ڕاستی هاریکاری خەڵک بێت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 7

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە ڕێگای ڕاستی و رامانی پاکدا،
هێز و توانایان پێ ببەخشە (زەردەشت و یارانی)
تا جیهانێکی پڕ لە ئاوەدانی و ئاسایش بەدی بێنن.
ئەی مەزدا..!
من (ڕەوانی ئافرینشت) ئەو بە بەرزترین ئافەریدەی تۆ دادەنێم.
گاتا، هاتی 29، سروودی 10

بەم چەشنە بویەری گەورەی مرۆڤایەتی و دیرۆک ڕوویدا.

ئەمێشەسپێنت وەهمەن پەیامی ئەهۆرا مەزدای گەیاند و زەردەشت بەم چەشنە بۆ ڕزگاری ڕەوانی جیهان لە دەرد و ڕەنج و زۆرداری و دڵڕەقی و ئازار و ستەم بۆ پەیامبەری هەڵبژێردرا. بەڵام ڕەوانی جیهان دوو دڵ بوو. ئایا بە ڕاستی زەردەشت لە خەباتی خۆی سەرکەوتوو دەبێت و ئایا کەسێک کە هێزی شان و ملی و هێزی چەکدار و لەشکەری نییە، دەتوانێت لەگەڵ سوپای زۆر و گەورەی نەیاران کە هەموو شوێن و جێگایەکیان لە ژێر چاوەدێری و دەستەڵاتدایە، بجەنگێت؟

ڕەوانی جیهان لە ئەندێشەی ڕووناک و پڕبار و خێرەتی گەورەی زەردەشت ئاگادار بوو. ڕەوانی جیهان زەردەشتی لە بەرزترین سنووری زانست و هۆش و داناییدا دەدی، بەڵام دەشیزانی کە ژیانی گەلان بە بێ هێز و توانای ئەنبووژەنی* ناگۆڕدرێت. ڕەوانی جیهان بۆشی سەرسووڕهێنەر بوو کە تاکە کەسێک توانای ئەوەی هەبێت کە جەنگ لەتەک سوپای گەورەی ستەمەگەران و جادووگەران و ناپاکان بکات.

پاشان،
ڕەوانی جیهان دوبارە بانگی هەڵدا و گوتی:
ئایا دەبێت من پشتیوانی پیاوێکی بێتوانا
بپەژرێنم و گوێی بۆ ڕاگرم؟
بە ڕاستی ئارەزوومەندی سەردارێکی بەتوانا بووم.
کەی کەسێکی ئاوا،
بە دەستانی پڕتوانای خۆی،
یارمەتیی من دەدات؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 9

ئەهۆرا مەزدا ترۆپکی خێرەتی هەستی، کاتێک دوودڵیی جیهانی بینی ئەوی لە توانامەندیەکانی زەردەشت دڵنیا و ئاگادار کرد. لە زمانی پاراو و شیوا و دڵپەسەن و گەرم و ڕاوەستاو، لە بەڵێن و گفتی، لە گوتاری هزربزوێنەر و پیرۆزی کە لە دەمی دەردێت وەک تیشکی ڕۆژ بۆ کۆمەڵ گەرمی و ڕووناکی دەبەخشێت و ئەوان بەرەو جیهانی پاکی و سەرفەرازی هاندەدات. لە ناو وتاری زەردەشتدا دەریایەک هەست و سۆز و پاڵپێوەنان و

هۆش و ژیری و ئاوەز و زانست هەبوو. کاتێک کە کۆمەڵ سرووده نەمر و جاویدانییەکانی زەردەشتیان دەبێست، دەکەوتنە ناو بیرکردنەوە و دڵ و گیانیان دەکەوتە فڕین و پەڕکێشان و رامان ئاوەزیان ڕێگای گەشەکردن و ڕۆشنایی دەگرتە بەر و بۆ ناسین و زانین و دەستخستن بەتواناتر دەبوون، و ئەمەش ئارمانج و هیوای زەردەشت بوو.

زەردەشت هەرگیز بڕوای خۆی بە زەبروزەنگ و توندی و زۆرەملی بە سەر مێشکی خەڵک نەدەسەپاند. کاری مەزنی زەردەشت تەنیا هاندان و گاڵدانی رامانەکان بوو و لەم ڕێگاوە بوو کە مەروم قسەی ئەویان دەبیست و خۆیان بیریان دەکردەوە و لێی دەکۆڵینەوە و هەوڵیاندەدا و خۆیان هەنگاویان بۆ ڕێگای ڕاستی و زانست و دانایی و وریابوونەوە دەنا. هەر ئەو وتارە پیرۆز و ئەندێشەبزوێنەرانەی زەردەشت بوو کە لە مەودایەکی کەمدا بزاڤ و گەشەکردنێکی دەریاوێنەی لە ناو کۆمەڵگادا بەدیهێنا و زەمینەسازی شۆرشی مەزنی مێژووی مرۆڤایەتیی لە میتسوپاتامیا چێ کرد، بزاڤێک بۆ لەناوبردنی بێداد و ستەم و نادانی و تاریکی و بەدیهێنانی داد و یەکسانی و دانایی و ڕووناکی.

سەرەتای دەست پێکردنی جەنگ

زەردەشت پێی نایە ناو مەیدانی جەنگ، جەنگ لەتەک تاریکی، ناحەزی، درۆ، ستەم، وێرانی و بێدادی و دامەزراندنی ڕاستی، داد، تیشک، جوانی و سازکەری. بەڵام لە هەمان گاڤی یەکەمی گۆڕەپانی نەبەردا، لە هەمبەر خۆی دەریایەک دژواری و ئاستەنگی بینی. بەڵام ئەم دەریا تۆفانی و پڕ لە شەپۆلی سامناکە نەیتوانی ترس و هەراس بخاتە ناو دڵی زەردەشتەوە و هەروەها بیخاتە ناو دوودڵی بۆ بە ئەنجام نەگەیاندنی خەبات و ئەرکی پیرۆز و مەزنی. بە هەمان چەشن کە زەردەشت ڕۆژێک ڕووی کردە چیا و مێهراوی گۆشەگیری بۆ تێگەیشتن و ناسین و چۆنیەتی و کردنەوەی گرێ کوێرەکانی ژیان و هەستی بە گشتی، ئیمرۆش باش دەیزانی کە خەباتی گەورە خۆی لەتەک تاریکی، نەزانی و ستەم، لە ئاگایی و زانیین دەست پێدەکات، لە ئاگادارکردن، وریاکردن و بەخەبەرهێنانی مێشک و خێرەتی خەفتوو و پاککردنەوەی ژەنگاوی دێرینەی نەزانی لە رامانی کۆمەڵان. چاکیش دەیزانی کە پێش لە هەر چتێک و هەر کارێک، دەبێت کۆمەڵان هۆشیار بکاتەوە. وریا و ئاگادار لەو بڕوایانەی کە هەیانە و لەو باوێڕانەی کە دەبێت بیانبێت. دەشێ سستی و بێپایەیی و بێبناغەیی بڕواکانیان پێ نیشان بدات و باوەڕێک کە لە سەر کۆڵەکە و ستوونی زانست و رامان و ژیری دامزرابێت پێیان بناسێنێت. دەبێت ژیانی ڕاستی و ئەهۆرایی و ژیانێک کە خێرەت و رامانی پاک و ڕاستی، پایە و بنچینەیەتی بە کۆمەڵان فێر بکات و پێیان بێژێت و هۆشیار و وریایان بکاتەوە کە ژیانی ئێستایان چییە و چۆن و تا چ ئەندازە و ڕادەیەک لە ژیانی ڕاستی و دروستی دوورن.

گەرەکە بۆ خەڵک ستەم، بێداد، دزی و حەزی و ئەو ناڕاستیانە کە ژیانیانی گەمارۆ داون ئاشکرا بکات. دەبێت کۆمەڵان ڕابهێنرێن و بزانن کە لە چ دۆژەیەکدا دەژین و سازکەران ئەم دۆژەیە کێن و لە چێکردنی ئەم دۆژەیەدا چ سوودێک دەبینن. هەروەهاش دەبێت لە بەرامبەر ئاشکراکردنی ئەم دۆژەیە، ئەو ژیانەشیان بۆ ئاشکرا بێت کە ژیانێک هەیە تەنیا لە مێهرەبانی و خۆشەویستی و داد و ڕاستی هەڵدەقوڵێت. دەبێت هەوڵ بدرێت کە زەریفی و ناسکیی دیمەنەکانی ئەو ژیانە بێتە بەر چاویان و فێر بکرێن کە ژیان جوان و بێهاوتایە، بەو مەرجە کە ڕۆشنایی و پاکی و ڕاستی هەبێت، کشتوکاڵ و سەرسەوزی و شادی و خورەمی هەبێت، داد و دادوەری هەبێت. دەبێ کۆمەڵان تێ بگەن کە کۆیلەتی، ستەم و دزین، تاڵان، درۆ، داگیرکاری، دەستدرێژی، کوشتن و بڕین، هەمیشەیی نین و ڕۆژێک دەبێت لە ناو بچن و ئاسایش و ئاشتی سەقامگیر بێت. مەردوم پێویستە ڕوو بکاتە بیر و بۆچوون و رامانی ڕوون و دروست و سازکار و و بە بڕوایەکی پتەو و ڕاوەستاو لەتەک خراپییەکان دژایەتی و خەبات بکات و خۆیان بە شتی پاک و چاک نزیک بکەنەوە. مرۆڤ دەتوانێت بەو ئاستەی هۆشیاریە بگات، تەنیا پێویستە بە هێزی گەڕیین و گەیین و توانامەندی خۆی بڕوای تەواو پەیدا بکاتەوە. ئەگەر زانا بێت و بەم زانینەی خۆی پابەند و پایەدار بێت و بڕوای هەبێت کە ترازووی دادی فەرمانڕەوا بە سەر بوون و ژیاندا، بێ هیچ کەموکووڕی هەموو شتێک دەڕژێنێتە ناو تای ترازووی زەمەن،

هەڵیدەسەنگێنێت و لەیەکی دەدات و لە کۆتایی بڕیاری چارەسازی خۆی دەدات و بە کاریشی دێنێت. ئەگەر خەڵک ئەم یاسا و دەستووره پۆڵایانەی زاڵ بە سەر هەستی و ژیاندا بزانێت و بۆ گەیشتن بە ئارمانجی خۆیان بە دڵ و گیان تێ بکۆشن، بێگومان لە کار و خەباتی مەزنی خۆیدا سەرکەوتوو دەبێت و ئەو مەشخەڵ و چرایە کە ڕابەر و ڕابەریی بۆیانی داگرساندووە، دەبێتە هەتاوی هەتاهەتایی و هەمیشە ڕووناکیان. گەلان دەبێت هۆشیار ببێنەوە، هۆشیار و زانا لە ڕابردوو، هۆشیار و زانا لە ئێستا و هۆشیار و زانا لە داهاتوو. زانا لە داوەری و پێواندن و هەڵسەنگاندنی ترۆپکی هۆشیاری هەستی و هێزی ئافەرینش. زانا و هۆشیار لە داوەری و بڕیاری ڕاستەقینە و دروستیی هەڵسەنگاندنی ترۆپکی هۆشیاری هەستی و هێزی ئافراندن.

ستەمگەران و چەواشەکارانو جادووگەران و میران کەوتبوونە جموجووڵ، ترس لە دڵەکانیان نیشتبوو. ئەوانهی کە تا دوێنێ وەک پوڵا ڕاوەستاو و پتەو دەبینران و وەک زەمان فەرمانڕەوایی و شکۆمەندی خۆیان بە هەمیشەیی دەزانی، ئێستا بە چاوێکی نیگەران و دڵێکی لەرزۆک و هەراسان گۆڕانکاریەکانی دەوروبەری خۆیان دەدی. دەبینن و تێدەگەن کە ئەو نمامانە کە لە بەر تیشکی ڕووناکی گوفتار و هزر و ژیری زەردەشت، قەتماخە و قوری سەخت و توندی بڕواکانی کۆنیان دەشکێنن و سەر دەردێنن و بە لەزوبەز چەکەرە دەکەن و باڵا دەکێشن و دەپشکۆن و بە پێچەوانەش داری بڕواکانی کۆنیان پووچەڵ و هەڵۆڵ دەبن و لە ناودا دەپەرتووکن و دادەڕزن و دەشکێن و دەکەون. ئەوان دەبینن و تێدەگەن کە لە هەر شوێنێک بێت بیروبۆچوونەکانی زەردەشت، پاکان و ڕاستان بۆ لایەنی خۆی ڕادەکێشێت و دەیانخاتە جووڵان و گەشەکردن و خەبات و بەرخۆدان. ئەوان دەبینن و تێدەگەن کە هەرچیزەمان تێپەڕ دەەێت توانا و هێزیان کەمتر دەبێت و توانای پاکان و چاکان و بەهدینان خورتتر و فرەتر دەبێت. بۆیە کەوتنە ئەندێشەی لەناوبردنی زەردەشت و یارانی. سەیرە! سەیرە تا دوێنێ زەردەشت و هەموو هاوڕێیانیان بە هیچ و کەم دەزانی و گاڵتە و سووکیان پێ دەکردن، بەڵام ئیسە شەو و ڕۆژ ئارمیان لێبڕاوە و بەردەوام لە بیری لەناوبردنی زەردەشت و یارانین. زەردەشت وەک خۆر دەدرەوشایەوە و وەک هەتاو بە هەر شوێنێک پێی دەنا هزر و دڵ و گیان و مێشکی خەڵکی گەرم و ڕوون دەکردەوە و بیر و مێشک و گوفتار و کرداریانی بۆ ڕێگەی ڕاست هاندەدا و هەروەها ئەوانی لە ستەمگەران و جادووگەرانی فریوکار دوور دەخستەوە و شالوودەی ژیانی ستەمگەرانی سست و بێپایە دەکرد. زەردەشت لە برامبەری بەرەی نەیار و کۆیلەدار و درۆزن و جادووگەر ڕادەوەستێت و بە دلێری و ڕاشکاوی هۆرەی گڕئاویی دەخوێند:

ئەی بەدئاوەزان..!
هەمووتان و ئەوانەش کە بە خیرەسەری
ستایشتان دەکەن،
هەموو ئەو کردارە دوو ڕووانەتان،
لە درۆ و خۆویستییەوە سەرچاوە هەڵدەگرن،
بۆیە ناوتان لە هەفت کیشوەردا
بە بەدناوی و خراپەیی
زڕاوە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 3

ئەی چەواشەهزران..!
رامانی کۆمەڵتان
ئاوەها پەریشان کردووە و شڵەژاندووە،
کە خراپترین هەڵسوکەوت دەکەن،

لە رامانی پاک دووری دەکەن و
ڕوو لە دۆستایەتی خراپەکاران دەکەن و
لە هزری ئەهۆرایی و
ڕاستی و پاکی ڕادەکەن.
گاتا، هاتی 32، سروودی 4

ئەی بەدئاوەزان..!
ئێوە بەم چەشنە،
جڤاکتان خاپاند
بە کرداری گومڕێیانە،
بە رامان و گوفتار و کرداری نالەبارانە و
مژدەی سەروەری و مەزنی،
ئەوانتان لە ژیانێکی خۆش و
بەختەوەرانە بێبەهرە کرد.
گاتا، هاتی 32، سروودی 5

لەوانەیە تاوانبارێک،
بە کرداری ناشیرینی خۆی،
بە سەرکەوتنێک بگات و ناودار ببێت،
بەڵام ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ کە هەموو شتێک لە یاد دەمێنێت،
لە باشترین رامان ئاگاداری و
دەشزانی کە لە ئەنجامدا،
لە بەر تیشکی شکۆداری تۆدا،
ئایینی ڕاستی فەرمانڕەوا دەبێت.
گاتا، هاتی 32، سروودی 6

هیچ یەک لەم تاوانبارانە،
لە مانای پڕنرخی کار و گەشەسەندنەکەی،
ناگەن،
مەگەر ژیان بە ئەزموونی تاوێنەری خۆی
فێریان بکات.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ باشتر لە هەموو کەس
لە ئاکامی ئەم کەسانە ئاگاداریت.
گاتا، هاتی 32، سروودی 7

بێجگە لە جادووگەران دوو دەستەی دیکەش هەبوون کە دوژمنایەتی زەردەشتیان دەکرد، ئەمانەش کەرپانەکان* و کاویەکان* بوون. زەردەشت لە هەمان کاتدا جادووگەران لە بەربەرەکانێ بوو، لەگەڵ ئەم دوو دەستەی تریشدا خەریکی جەنگ بوو. کەرپانەکان فەرمانڕەوای باوەڕ و مێشکی کۆمەڵان بوون، کاویەکانیش فەرمانڕەوای ژیان و ڕامیاری و ئابووریيان. دوو هێزی چەوسێنەر و تەواوکەری یەک کە دەستڕەنجی گەلانیان هەڵدەلووشی. کەرپانەکان بەڕێوبەرانی ئایینی ڕۆژپەرستی بوون. لەم ئایینە هەتاو و تیشک کە بە مێهر دەناسریا، لەتەک دیاردەکانی دیکەی جیهانیان بە خودا دەزانی. کەرپانەکان بە هێندێک وڕینە کە بەردەوام بۆ ڕۆژ و یەزدانەکانی دی دەیانخوێند و بە چەشنی جۆراوجۆر ستایشتیان بەرپا دەکرد و ترسی خواکانیان دەچاندە ناخی دڵی کۆمەڵانەوە تا لەم ڕێگەیەوە ئاسانتر بتوانن بە مەبەستە سوودپەرستانەکانیان بگەن و دەستەڵاتداریی خۆیان هەمیشەیی و پابەرجێ ڕاگرن. ئەو خودا ڕەنگاوڕەنگانە کە کەرپانەکان لە ناو مێشک و باوەڕی گەلیان دەسەپاند و بەردەوام بۆ جێگیربوون و ڕیشەدارکردنی کۆششیان دەکرد ئەمانە بوون:

میترا* یا مێهر خوای مەزن، هەزار چاو و هەزار گوێی هەبوو. میترا هەموو بەیانییەک سوار گەردوونەکەی دەبوو، چوار ئەسپی شەوقدار گەردوونەکەیان ڕادەکێشا و لە چیای هەرەبەرزە* دەردەکەوت و بە گورزی سەد گرێ و سەد دەمی تیژ کە لە زێڕی سەخت و تەو ساز کرابوو، دەچوو بۆ جەنگی دێوان. میترا زرەێیکی زێڕی لە بەردا بوو و سپەرێک بە دەستەوە، بە قامچی گەردوونەکەی لێدەخوڕی. لە نێو گەردوونەکەیدا هەزار تیر و کەمانی چاک ئامادە بوو کە تیرەکانی بە توندی و خێرایی خەیاڵ بەرەو دوژمن و دێوان دەهاویژت، هەروەها هەزار تەورزین دوودەمی پۆڵا و هەزار خەنجێری دوو سەر و هەزار ... دیکەی لە ناو گەردوونەکەی هەبوو.

کەرپانەکانی ئایینی ڕۆژپەرستی هەمیشە دەستی نیایشتیان* بەرز دەکردەوە و ستایشتی میتایان بەم چەشنە دەکرد: ئەگەر مەڕ و ماڵاتێک ڕفێندرا، خوای دلێری ئێمە کە خاوەنی چیا و دەشتەکانی پان و بەرینە، تاو دەداتە سەر دزەکان و مەڕ و ماڵاتەکەمان ڕزگار دەکات. کەرپانەکان خوایان بەمجۆر بۆ خەڵک پێناسە دەکرد: مێهر خوای مەزن، خاوەنی چیا و دەشتەکان، سامان و دارایی و گوند و شار و وڵات و پاتشایە. ئەو کەسێکە کە جەنگاوەران لە پشتی ئەسپەکەی نوێژ دەکەن و بۆ هێزی ئەسپەکانیان و تەندروستی خۆیان نیایشتی ئەکەن تا بە سەڕ نەیارانیاندا سەرکەوتوو بن. میترا کەسێکە دێوەکان سەرکوت دەکات و وڵاتی دوژمن لە ڕێگای ڕاست دوور دەخاتەوە و فەڕ و شکۆیان لێ دەستێنێتەوە و ترس و سەرلێشواوی دەخاتە ناو دڵیان. کەسێکە هەزار دیدەوانی* هەیە و بە هێز و توانامەندە و ئاگادری هەموو شتێکە و هیچ کاتێکیش فریو نادرێت. کەسێکە کۆڵەکەی ماڵەبەرزەکانی ڕاگرتووە و دارەڕای خانووبەرەکان پتەو ڕادەگرێت و بە کەسانێک مەڕ و ئاژەڵ و دارایی دەبەخشێت و ئەگەریش بڕەنجێت ماڵەکان تێدەپێنێت و زمانی مرۆڤی درۆزنی لە زاریان جودا دەکاتەوە ... دیان شتی دیکە. ئەمانە پێناسە و تایبەتمەندییەکانی خواکانی ئایینی ڕۆژپەرستی بوون و کەرپانەکانیش ستایشتی ئەمانەیان لە ناو دڵی خەڵکدا جێگا دەکردەوە.

ئەم هەلومەرجە بەم چەشە بەردەوام بوو تاکوو زەردەشت وەک ئەستێرەی گەش لەناو ژیانی پەیدا بوو و بە گوفتارێ دڵنشین و دڵگیرەکانی، جەنگی لەتەک درۆزنان دەست پێ کرد. زەردەشت بە جێگای پەژراندنی کوێرکوێرانەی باوەڕ کۆنەکان لەمەڕ یەزدانەکان، ساڵانی ساڵ بیری کردبووەوە. ژیری و مێشکی خستبووە کار و لە ئەنجامدا خودای ڕاستی لە ناو هۆشیاریی تەواودا ناسی. خودای زەردەشت ئیدی خاوەنی خەنجێر و کەمان و شمشێر و نێزە و گورز ئاگری بەدەستەوە نەبوو، سواری گەردوونە نەدەبوو و سەری دوژمنانی جودا نەدەکردەوە و ئەوانی بە ئاگری توورەیی و ڕکی خۆی نەدەسووتاند و سزایانی نەدەدا. خودای زەردەشت هێزی خێرەت و هەنجاری ئافراندنە. تریفەیە، ترۆپکی هەموو تریفەکانی سەر زەوی و ئاسمانەکانە، تریفەی هەرمانە*، ئاوەزی هەستی و هەنجاری بوونە. زەردەشت خودای بەو جۆرە کە لە ئاسماندا بە سەر گەردوون بڕوانێت و دانیشتبێت نەدەدی. خودای زەردەشت هێزی ئافەرینشت و هەموو دیاردەکانی ئافراندنە، خودی هەستی و هەموو دیاردەکانی هەستی یە. زەردەشت بە پێچەوانەی خۆرپەرستان و مێهرپەرستان کە خودایان لە

زاری بەڕێوبەران دەناسی، بە خەڵکی ئامۆژگاریی دەکرد کە ببینن و ببیستن و بیر بکەنەوە و بە تیشکی هزر و رامان و بە ویناوی* خۆیان خودا بدۆزنەوە و بیناسن. ئەو خودایە کە هێزی ئافراندنە و پرشکی ئافراندنی لە هەموو دیاردەکانی هەستی بەدی دەکرێت. زەردەشت دەیفەرموو:

ئەوە کە لە سەرەتادا،
بە هزری خۆی،
ڕۆشنایی بە گەردوون بەخشی و
بە خێرەتی خۆی
هەنجاری بوونی ئافراند،
تا چاوەدێر و پشتیوانی،
رامانە هەرە باشەکان بێت.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ئەوەی کە مینای یەکسانیت..!
بە هێزی پیرۆزی مینووی خۆت،
ڕووناک و سەرفرازمان بکە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 7

ئەی مەزدا..!
کاتێک کە لە رامانی خۆم ورد بوومەوە،
تێگەیشتم کە
تۆ سەرەتا و سەرئەنجامی بوونی،
تۆ سەرچاوەی رامانی پاکیت.
ئەو کاتەی کە بە ویناوم تۆ بینی،
لەوە گەیشتم کە تۆی
بەدیهێنەری ڕاستیی ڕاستەقینە،
هەر خۆت داوەری دادگەری هەموو کردارێکی ئەم جیهانەی.
گاتا، هاتی 31، سروودی 8

کێیە، ئەو جوانمێرە بە شکۆیە
کە پێشتر من فێر بکات،
کە زیاتر لە هەمووان
تۆ شایستەی ستایشتی و
تۆ سەروەری ڕاستی و داوەری پاکی کردارەکانی؟
هەمیشە ئارەزوومەندین کە بە رامانی پاک،
لە ئایینی ڕاستی و
لە هەموو ئەو شتانە کە تۆ لە بارەیەوە گوتووتە،
ئاگادار بین.
گاتا، هاتی 46، سروودی 9

دەستەی دیکەش کاویەکان بوون، کە بریتی بوون لە شا و میر و سەرۆکی هۆزەکان. ئەمانە ستەمگەری و زۆرداری و کۆیلەدارییان پەرە پێدەدا. زەردەشت کە لەگەڵ ئەم ئەربابانی ستەمیشدا خەریکی بەرخۆدان و جەنگ بوو و بەم جۆرەوە لە بارەیان دەیفەرموو:

ئەمانە بە ڕاهێنانەکانیان
دەبنە لەمپەر لە نێوان گەل و کرداری شایستەدا...
ژیانی گەل بە گوفتاری فریوکارانە لەناو دەبن،
لە جیاتیی پاکان،
فرەتر ڕێزی گەراهما و کەرپانەکان دەگرن و
بۆ پەیڕەوانی درۆ
هێڤیی سەروەری دەخوازن.
بەڵام مەزدا
بۆ ئەم کەسانە و کارە خراپەکانیان
سزایەکی سەختی دیاری کردووە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 12

لە مێژەوەیە،
گەراهما بە یارمەتیی کاوییەکان،
هۆش و توانای خۆی،
بۆ شەکەت کردنی پەیامهێنەر
دەخاتە کار و
جیهان بەرەو نابووتی ڕاکێش دەکات و
لە گێلیی گومڕێیان یارمەتی وەردەگرێت و دەبێژێت:
بە کوشتنی گیانلەبەران و (قوربانی کردن)
خواردنەوەی هەئومەی جاویدانی،
نەخۆشی و مردنمان لێ دوور دەبێتەوە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 14

زەردەشت لە ناو نموونەکانی شای تاوانبار کە لەو سەردەمە بۆ خەڵک تەواو ناسیاو بوون وەک پاتشا گەورە، جەمشێت بەم جۆرە دەیفەرموو:

یەکێک لەم سووچدارانە،
جەمشید ڤیەونگەهانە.
ئەو کەسەیە کە بە هەوا و هەوەسی خۆی،
پەروەردەگاری جیهانی بە پەست دانا.
ئەی مەزدا..!
من بە داوەریی کۆتایی تۆ

لەمەڕ گوناهکاران بێگومانم.
گاتا، هاتی 32، سروودی 8

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسانە
ژیان لە ناو دەبەن،
کە چەواشەکاران بە مەزن دەژمێرن،
ناهێڵن ژنانی و پیاوانی مەزن
بە کامی دڵ بگەن و
خەڵاتی یەزدانیان پێ ببڕێت،
پاکان و ڕاستانیش
لە پاکترین رامان
دوور دەخەنەوە ئازاریان دەدەن.
گاتا، هاتی 32، سروودی 11

هەر هێزێک کە گەراهما
لە پەنای هزرە خراپەکان
ئارەزووی بەدەستهێنانی دەکات،
سەرئەنجام ژیانی خودی خۆی
بەرەو لەناوچوون دەبات.
ئەی مەزدا..!
بەڵام ئەو کاتە دێت
کە ئەو بە ناڵە و گریانەوە،
داخوازیی بیستنی پەیامی پەیامهێنەری تۆ دەبێت.
ئەو پەیامهێنەر کە ڕاستی،
لە هەمبەر هێرشی دوژمناندا دەپارێزێت.
گاتا، هاتی 32، سروودی 13

لە ڕاستیدا،
کەرپانەکان و کاوییەکان،
هەر بە دەستی ئەو کەسانەی کە هیچ کاتێک
ژیانێکی ئازاد و دڵخوازیان
پێ ڕەوا نەبینیوون،
شکست دەخۆن و لەناو دەچن.
کەسانێک کە لە بەر پرشنگی گەشەکردن و جاویدانیدا،
بەرەو کۆشکی هزری چاکی ڕێگا دەبیننەوە.
گاتا، هاتی 32، سروودی 15

جەنگ لەتەک زەردەشتدا

کاریگەری گوفتارە پیرۆزەکانی زەردەشت ئەنجامی هێنایە دی. دەڵێی ڕاشەکانێکی توند و سەرانسەری ڕووی دابوو، بۆمەلەرزە بوو، زەوی بە یەکجارەکی لەرابوو. هەموو چتێک شڵەژاو و تێکهەڵچبوو. سەیرە! هەموو ئەو شتانە کە تا دوێنێ وەک چیا پتەو و ڕاوەستاو دەبینریا، ئەوە ئێستا کەتبوونە جووڵە و لەرە و بەرەو تێتەپان دەچوو. ئەگەر تا دوێنێ میرێک بە شوێنێکدا دەڕۆیشت، مەردوم لە ترساندا هەڵدەهاتن و یا ئەگەر بواری هەڵاتن نەبوایەت، ئەوە تا تێپەڕبوون یا ڕۆیشتنی میرەکە، چاویان دەبڕییە سەر زەوی و سەریان هەڵنەدەبڕی، بەڵام خەڵک سەوازەیان کرابووە. کەرپانەکانی خاوەن هێز و توانای نادیار کە تا دوێنێ دارای دەستەڵات بوون بە سەر مێشک و ڕەوانی خەڵکدا و تەنانەت خەڵک لێ سێبەری کەرپانەکانیش سڵیان دەکردەوە نەکا بکەونە بەر نفرینی خواکان، ئیمڕۆ ببوون بە گاڵتەجاڕی خەڵک.

سەردەمێک جەمشیت شایان بە خوای گەورە و بەدیهێنەری زەوی و جیهان و ئاسمان و گەردوون دەزانی. بە لایەنەوە هیچ هێزێک لە جیهان نەبوو کە توانای بەرانبەری لەگەڵ هێزی جەمشید بکات. هەموو شتەکانی لە ناو کۆمەڵگا، چ گوتە و باوەڕ و چ ئایین و نامە و نووسراوەیەک هەروەک پۆڵا سەخت و چەسپاو دەبینریا. چەرخی ژیان بێ هیچ تەنگ و چەڵەمە و لە ڕێگەدەرچوونێک بە هەمان ڕێگا کە پێشتر هاوێشترابوو دەڕۆیشت، بێ هیچ لاری و گیرییەک، چەرخ بە هەمان ئاهەنگ و لە هەمان ڕێگا و بەرەو هەمان ئارمانجێک کە لە سەدەکانی پێشتر بۆی دیاری کرابوو دەڕۆیشت. هیچکەس گومانی ئەوەی نەدەکرد کە ڕۆژێک تەنها تۆزێک خولی چەرخەکە سستی و خاوی یا وەستاندی لێ بەدی بێت. کۆڵەکەی فەرمانڕەوایی کاویەکان و کەرپانەکان کە لە سەر بەردی خارا* هەڵچندرابوو و بەردەکەش بە ڕووکەشێکی پتەو و پانی ئاسنین داپۆشرابوو. پاسەوانانی تەختی فەرمانڕەوایی، شەو و ڕۆژ بێ وچان چاوەدێرییان دەکرد هەر کاتێک کەسێک نزیکی تەختەکە ببوایەت پەلاماریان دەدا و زگیان هەڵدەدڕی. بەڵام سەیرە کە ئیمڕۆ شتێک لە دەروونیدا پووکاو و داڕزاو و تێکرووخاو ببوو. گوفتاری زەردەشت هێشتا نەنووسرابوو و لە هەمان سەرەتای دەم بەدەم گەڕیاندا بوو کە هەروەک تەورێک بدەی لە بنی دارێکی پووکاو و بکەوێت، پەیکەری کۆشکی فەرمانڕەواکانی خستبووە لەرزین. کاویەکان ئیتر شەوانە خەوی ئارامیان لێ هەڵگیرابوو، دەیانزانی کە تەنبوور و هۆرەکانی زەردەشت خەڵکی هۆشیار و وریا کردبووەوە. کەرپانەکان ترسیان لێ نیشتبوو و خۆیانیان نەدەخستە بەر چاو. ئەمە جاری یەکەمە کە بویەری ئاوا بقەومێت. هەرگیز پێشتر تۆفانێکی ئاوا هەڵی نەدابوو کە کاخی فەرمانڕەوای میرانی زەمانە ئا بەم چەشنە بخاتە لەرزین. زەردەشت هەموو شتێکی خستبووە جماندن*، ئەو شتانە کە لەگەڵ

هۆش، دانش، ئەندێشە، ڕاستی، دروستی، پاکی و زانستدا ناسازگار بوو، هەر چتێک کە مایە و هەوێنی لە درۆ و ستەم بگرتایەت، زەردەشت بە ئاهەنگی خۆشی تەمووره و دەنگی زۆلاّلی خۆی و سرووده جاویدانیەکانی جڤاکی خستبووێ جواندن و لەرزین. زەردەشت سەهۆڵبەندانی ساڵەکانی کۆنی مێشک و ئەندێشەکانی، بێ تیشکی هەتاوی هۆرەکانی دێتواندەوە و لە بندا هەڵیدەتەکاند.

پرسیار لە دوای پرسیاریان لە یەکتر دەکرد: "دەبێت چی بکرێت؟ دەبێت چی بکرێت؟ ئایا دەبێت دەست بخرێتە سەر دەست و زەردەشت سروودی خۆی بخوێنێت و هەر بەم چەشنە لۆمەمان بکات و تەخت و تاجی ئێمە بەرەو ڕمان و لەناوچوون ببات و خەڵک بۆ بەرهەڵستی و کارشکێنی و بەرخۆدان و دوژمنی ئێمە هان بدات؟"

خاپێندراوانی دەبستانی میریی،
هیچ کاتێک بە درێژایی ژیانیان،
زەردەشت ئەسپێنتمان یان
دڵخۆش نەکردووە،
چونکە ئەمانە،
بەختیاریی لە کردەوەی ئەنبووژەنی دەبینن،
نەک لە جۆش و خرۆشەکانی مینوویی.
گاتا، هاتای 51، سرووده 12

بەم جۆرە،
چەواشەکار،
کە بە سەرپێچی کردن لە ڕێگای ڕاستی
ویژدانی خۆی بەرەو نابووتی کێشاوە،
لە تێپەڕگای داوەری و
لە هەمبەر ئاشکرابوونی کرداریدا،
گرفتاری سەرزەنشتی ویژدانی دەبێت.
چونکە بە کردار و گوفتاری خۆی،
لە ڕێگای ڕاست لایداوە.
گاتا، هاتی 51، سرووده 13

ئەو کەسانەی کە
بە بیری چەپەڵ و زمانی پیسیان،
ڕک و تووڕەیی و بەرچاوتەنگی پەرە پێ دەدەن و
دەبنە کۆسپی بەر ڕێگای مردمی سازکەر و پەروەردەکار،
هەروەها بەو کردارە ناشیرینانەیان
بیر لە داهێنان و کاری خاس ناکەن،
ئەمانە دێڤانێکن
کە دەروون و ویژدانی گەل،
بەرەو درۆ و شاشی دەبەن.

گاتا، هاتی 49، سروودی 4

گومڕێیانی بەدکار،
کە کۆیلەی هەوەسن و لە ڕاستی بێزارن،
لە پاکان زویرن و پایەبەرزان بە سووک دەژمێرن،
هەمیشە لەتەک خۆشیاندا
لە گەرمە و کێشە و ململانێدان.
کێیە ئەو پێشەوا جەوانمەردە
لەو پەڕی ئازادیدا،
بە دڵ و گیان و بە چەشنە کە خواستیەتی،
لە دژ ئەو جۆرە بەدکارانە بجەنگێت؟
ئەی مەزدا..!
تەنها شکۆمەندیی مینوویی تۆیە،
کە دەتوانێت یار و یاوەری دەروێشانی دروستکردار بێت و
لە باشترین پاداشتەکان بەهرەمەندیان بکات.
گاتا، هاتی 53، سروودی 9

کەرپانەکان،
هیچ کاتێک لە داد و ئایین و ئاوەدانکردنەوە
پێڕەوی ناکەن،
ئەمانە بە ڕاهێنان و کردارەکانیان،
زیان بە ئاوەدانکارانی جیهان دەگەیەنن.
بەڵام، هەر ئەم ڕاهێنان و کردارانەیە،
کە لە ئاکامدا
بەرەو سەرای درۆ دەیانگەیێنێت.
گاتا، هاتی 51، سروودی 14

ڕەوانی میرانی ستەمکار و
بەدڕەوشتان و دڵڕەشان و
لایەنگرانی درۆ و چەواشەکاران،
نیشتەجێیانی سەرای درۆن،
چونکە ناخیان لە ڕووناکیەوە
بەرەو تاریکی چووە و
لە ڕاستی دوور کەوتوونەتەوە.
گاتا، هاتی 49، سروودی 11

ئەی مەزدا..!
لە مێژە کە بێندو،

له کرداری نادروستی خۆی شادمان و سەرمەستە و
له هەمبەری من نەیاریەتی دەکات.
ئەی بەخشێنەری دلۆڤان..!
به پاداشتی چاکە بەرەو ڕووی من بێ،
تا به رامانی پاک،
ئەو له چەواشەیی ڕزگار بکەم.
گاتا، هاتی 49، سروودی 1

ئەی مەزدا..!
ئارمانجی سەرەکیی بێندو
درۆ و فریو و سەرلێشێوانی مرۆڤ و
دوورکەوتن له ڕاستییە،
پابەندی سۆز و بەڵێنی خۆی نییە و
رامانی لەتەک پرسیار و بەرسیڤ بێگانەیە.
گاتا، هاتی 49، سروودی 2

جادووگەران کەوتنە خۆیان، بڕوایان وابوو کە چیتر کاتی دانیشتن نییە، ڕابن و دەست بە کار بن پێش لەوەی تووشی کارەساتێک بن، خۆیان لە نابووتی و لەناوچوون ڕزگار بکەن. هەموو گەیشتبوونە ئەو بیرە کە پێویستە ئامادە بن و کارێک بکەن، کارێک کە دەبوا پێشتر بیانکردبا، ئەوەش کوژتنی زەردەشت بوو. تەنها ئەو ڕێگایەیان بۆ مابوو. بۆیە خێرا ئامادەباشی گشتییان دا و هەوو ئەو نەخشە و ئەمرازانەی کە دەبووا بۆ کوشتنی زەردەشت و یارانی ساز و تەیار بکرابان، ئامادە کریا.

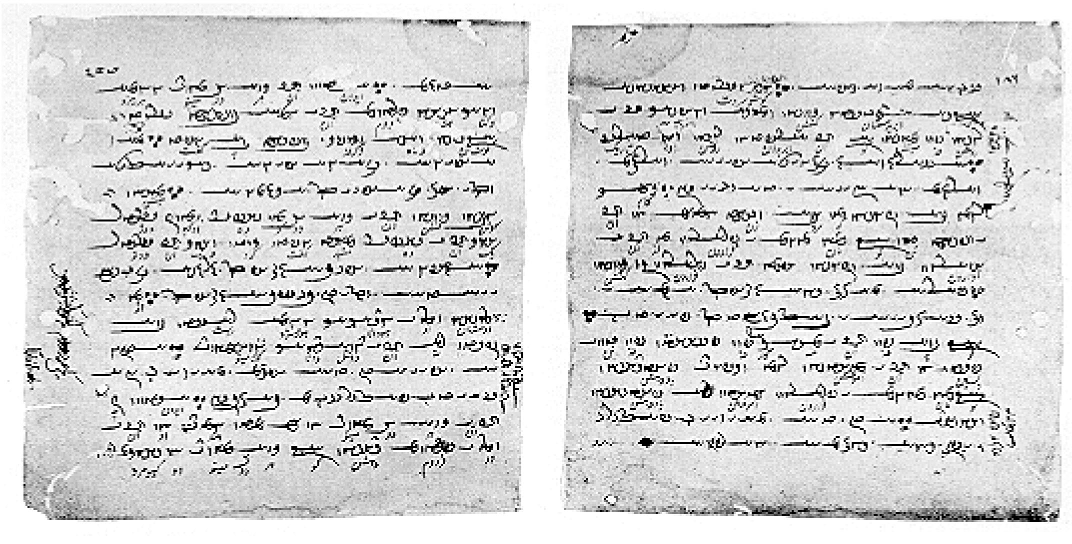

کۆچی ناچاری

زەردەشت دەبوا لە بیری چارەیەک و پێش لەوە کاتی لە دەست چێت، دووربەندێشی بکردایەت و خۆی و هەڤاڵانی لەو پیلان و نەخشە شوومە کە بۆیان کێشابوون دەرباز بکردایەت. چی دیکە هەوشار* و شیز جێگای مانەوە بۆ ئەو یارانی نەبوو. هەموو خراپەکاران و کاویەکان و جادووگەران و بە تایبەت لە هەموویان توند و تیژتر گرەهمای* ستەمگەر و بێندوەی* بەدخواز کە لەگەڵ یەکدی هاوپەیمان ببوون، بە هەموو وزە و

توانایانەوە بۆ لەناوبردنی زەردەشت و یارانی ئامادە ببوون. زەردەشت دەبوایە بۆ جێگایەک بڕوات کە زیانی ئەمانەی پێ نەگات و بتوانێت بە ئازادی و سەربەستی بۆ پەرەپێدان و بڵاوکردنەوەی رامان و زانیاری و ورياکردنی کۆمەڵ، ستەم و زیان و خراپەکاری ئازاری دەسەڵاتدارانی چەوسێنەر کۆتایی پێ بێنێت. زەردەشت بەرپرسیاریی خۆی لە هەمبەر خەڵک باش دەزانی و دەبوا هەنگاو و بڕیارەکانی دووربینانە و هۆشیارانە بایە. بۆیە زەردەشت لە ناو بیر و خەفەتێکی گەورە بوو، کاتێک کە چووە ناو یارانی و فەمووی:

ڕوو بکەمە کامە ئاخ؟
بۆ کوێ بڕۆم؟
لە کەس و خێش و هەڤاڵانم دوورم دەخەنەوە،
هیچ دڵخۆشییەکم لە هاوکارانیش نییە،
میرانی وڵاتیش لایەنگرایی درۆ دەکەن.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
چلۆن دەتوانم خۆشنوتت بکەم؟
گاتا، هاتی 46، سرووودی 1

ئەی ئەهۆرا..!
دەزانم بۆچی لاوازم،
دەنگی من کز و کەسانیشم کەم.
هانا بۆ تۆ دێنم،
بە چاکی لێم بڕوانە،
داخوازی ئەو ئەڤینە دەکەم،
کە دڵدار بە خۆشەویستەکەی دەبەخشێت.
ئەی مەزدا..!
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
من لە وزەی پڕتوانای رامانی پاک
زانا بکە.
گاتا، هاتی 46، سرووودی 2

بەڵام چونکە زەردەشت خۆی سەرچاوەی ئۆمێد و پەیکەری هیوا بوو، خێرا بە ورياییی بە سەر غەم و پەژارەیدا زاڵ بوو و ئینجا بە ڕوویەکی کراوە و شادمانەوە سەری بەرەو ئاسمان بڵند کرد و فەرمووی:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە بەر تیشکی ڕاستی و رامانی پاکدا،
زەردەشت کە ستایشتگەری تۆیە،
چ یارمەتییەکی دەدەی؟
من بە دروستی و بە هۆرە و ئاوازی شایستە،
ستایشتت دەکەم،
ئارەزوومەندم ئەو شتەی کە لای تۆ پەسەندە و

به باشی دەزانی،
به منی ببەخشی.
گاتا، هاتی 49، سروودی 12

ئەی مەزدا..!
چۆن بزانم
که ئێوه له سەر بنەمای ڕاستی،
به سەر هەمووی ئێمه و
ئەوانیش که به دوای ئازاری مندا دەگەڕێن،
فەرمان دەدەی؟
چۆنیەتی رەوشتی رامانی پاکم
بۆ ئاشکرا بکه.
ڕزگارکاریش
له پاداشتی کار و خەباتی ئاگادار بکه.
گاتا، هاتی 48، سروودی 9

زەردەشت لایەنگرانی خۆی هۆشیار دەکردەوه بۆ بەربەرەکانێی خراپەکاران. زەردەشت دەیفەرموو: "چەواشەکاران، هەرچەندەش بەهێز و تێکدەر و ناپاک بن و هەرچەندەش دەستیان بەستەمکاری ڕاهاتبێت و بۆ ویرانیی وڵات تێ بکۆشن و ڕاستکاران له تەنگاو دابنێن، بەڵام له کاتی بەربەرەکانێ و جەنگدا، ئەگەر چاکان بەگیان و دڵ لەتەکیاندا بجەنگن سەرئەنجام تێکدەشکێن و ڕاستی و ڕووناکی و پاکی سەرکەوتوو دەبن".

ئەو چەواشەکارەی که،
به کرداری دوژمنانه و زیانباری خۆی
به خراپەکاری ناوی زڕاوه،
لایەنگیرانی ڕاستی
له پێشکەوتنی ژیانی گەل،
له شار و وڵاتدا پاش دەخات.
ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی که به دڵ و گیان
بەرامبەر به چەواشەکار بجەنگێت،
مرۆڤ و جیهانی ئافەرینشت،
بۆ ڕێگای زانست و ویژدانی پاک
پێش دەخات.
گاتا، هاتی 46، سروودی 4

ئەی مەزدا..!
بەڕاستی، چەواشەکاران به کرداریان
ئێمەیان هەراسان کردووه،

ئەمانە بۆ جڤاک،
بێجگە لە تێکدان و وێرانکردن
شتێکی دیکەیان نییە.
ساماندارانیان بە سەر هەژاراندا ستەم دەکەن و
لەتەک ئایینی تۆدا نەیاری دەکەن،
هیچ کاتێک بیر لە ڕاستی ناکەنەوە،
لە رامانی پاک
ڕادەکەن و ڕوویان هەڵدەماڵن.
گاتا، هاتی 34، سروودی 8

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسانەی کە
بە کرداری ناپەسەند و بە نائاگایی لە رامانی پاک،
ئەڤین و پاکی جوانمەردی،
کە لای زانایانی تۆ بێ ئەندازە پلەمەندە،
لە دەست دەدەن.
هەر بەو جۆرەی کە وێرانکاران
پشت لە ئێمە دەکەن،
لە ڕاستیش دوور دەکەونەوە.
گاتا، هاتی 34، سروودی 9

زەردەشت لە ژێر گوشاری هەڕەشەی سەختی نەیارانی بوو. دڵپیسی و بەددڵی و بەدنیهادی و بەدفەڕی و ئازار و پیلانی کوژتنی خۆی و پەیڕەوانی هەموو دەوروبەری داگرتبوو، بەڵام نائومێدی و دوودڵی هەرگیز ڕووی تێ نەئەکرد. زەردەشت زۆر گەشبینانە لە ناو تاریکیدا چاوەروانی ڕووناکی بوو و لە ناو بەفر و بۆراندا بۆنی بەهار و گوڵ و سەوزەڵانیی دەکرد. زەردەشت ڕووی دەکرد یارانی و بە ئاهەنگی دڵنشین خۆی ستران و سرووده جوانەکانی بۆ ئەخوێندنەوە:

ئەی مەزدا..!
لە کوێن ئەو دڵدارانەی تۆ،
کە لە بەر تریفەی رامانی پاک
ئاگادار لە ڕاهێنانە پڕبەهاکانی تۆ
ڕوویان لێت هەڵنەگەڕێنەوە و
لە چاخی خۆشی و سەختی
بە هۆشمەندی بە کار بێنن و
بۆ پەرەپێدانی پەیکی پیرۆزی تۆ بکۆشن؟
بێجگە لە تۆ کەسێکی تر ناناسم،
کە وایە، لە بەر تریفەی ڕاستیدا
پشت و پەناهم بە.

گاتا، هاتی 34، سروودی 7

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئێمە لە بەر تیشکی ڕاستیدا،
پرووسکەێ پرشنگدار و پڕتوانای تۆ دەخوازین.
ئەو تریفە جاویدان و بەتوانایە،
کە ئاشکرا پاڵپشتی پەیڕەوانی ڕاستییە و
مەبەستی پیس و ئازار و دوژمنی نەیاران
ئاشکرا دەکات.
گاتا، هاتی 34، سروودی 4

ئەی مەزدا..!
چەندە بە شکۆیە فەرمانڕەوایی و توانامەندیی تۆ.
چەندە ئاواتەخوازم
کە لە ڕێگای تۆدا خەبات بکەم و
بە تۆ پەیوەند ببم،
بە هێزی ڕاستی و رامانی پاک،
یار و هاریکاری ئەویندارانی تۆ بم.
تۆ لە گشت کەس مەزنتر و بانتر دەناسم،
هەروەها بێزاریی خۆم لە خودایانی درۆیی و
مەردمی گومڕێ دەردەبڕم.
گاتا، هاتی 34، سروودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
خۆتم بۆ ئاشکرا بکە.
بە هێزی پاکی
ڕەوانم توانامەند بکە،
بە مینووی پاک و پترکەری خۆت
وەڵامی نیایشتەکانم بدەرەوە.
بە یارمەتیی ڕاستی،
لە هێز و توانای فراوان
بەهرەمەندم بکە.
بە رامانی پاک
گەورەییم پێ ببەخشە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 12

ئەی مەزدا..!
ئەو کاتەی کە چەواشەکارئامادەی ئازاری منە،

بێجگە لە تریفەی تۆ و ئەندێشە بە تۆ،
چ کەسێک هانای من دەدات؟
ئەی ئەهۆرا..!
لەو دوو پرشنگی زانایی و ڕووناکییە،
کە ئایینی ڕاستی دەکەوێتە کار،
کە وایە سرشت و ویژدانی من
لەو ئایینە ئاگادار بکە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 7

زەردەشت باش دەیزانی کە ڕاز و نهێنیی گەورەی بوون کە هەمان کار و کاردانەوە لە ژیانی کۆمەڵانە، لە یاسای پاداشت و سزادان دەزانی. هەروەهاش لە ئەنجامی جەنگی خراپەکاران و ستەمگەران و چەوسێنەران لەتەک لایەنی خاسان و دادگەران، شکست و سەرشۆڕی بۆ خراپەکاران دەبێت و هەموو زیان و ئازار و ناتۆرەیان بۆ خۆیان دەگەڕێتەوە و بێگومان دەستەڵاتداریی ستەمگەرانەیان کۆتایی پێ دێت.

هەر کەسێک ڕوو لە ڕاستی بکات،
تیشک و ڕووناکی دەبێتە سەرا و هەواری.
بەڵام مرۆڤی گومڕێ،
تا زەمانێکی دوور و درێژ،
ژیانی لە ناو تاریکی و دڵڕەشی و
داخ و خەفەت دەباتە سەر،
سەرئەنجامێک کە
لە کردار و ویژدانی خۆی بەدی دێت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 20

هەر کەسێک بە رامان و گوفتار و کردار،
دژی چەواشەکاران بجەنگێت و
نەخشەکانیان تێک بشکێنێت،
یا خۆیان و لەیەنگرانیان،
بۆ ڕێگای ڕاست ئامۆژگاری بکات و
بۆیانی ڕوون بکاتەوە،
بە ڕاستی ئەو مرۆڤە،
بە باوەڕ و بە دڵ و گیان،
خواستی خواوەندی بەجێ هێناوە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 2

ئەی مەزدا..!
کاتێک کەسێک،
بە ئاشکرا یا نهێنی،

پرسیارێکت لێدەکات
یا کەسێک بۆ گوناهێکی پچووک
سزایەکی مەزن دەبینێت،
تۆ بە چاوی وردبینی خۆت و
لە ڕێگای ڕاستیەوە،
هەموو شتێک دەبینێت و لە گشتی ئاگاداریت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 13

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە
لە ئەندێشەی ڕماندنی جیهاندایە،
بێگومان بەو کردارە ناپەسەندانەی
زیانێک بە من ناگات،
بەڵام ئەو کردارە دوژمنانەیەی،
بۆ خودی خۆی دەگەڕێتەوە و
لە ژیانێکی خۆش پاش دەخات و
ژیانی بەرەو خراپی دەچێت.
گاتا، هاتی 46، سروودی 8

زەردەشت ئەنجامی ژیانی کاویەکان و کەرپانەکان و جادووگەرانی ستەمکاری بە ڕوونی دەزانی و دەیفەرموو: "هەرچەندە ئەم وێرانکارانە بە کردارە لە یەکگرێدراوەکانیان زیندەگانیی خەڵکیان لە ناو بردووە و هەرچەندە ستەم و بێدادی لە سەر کۆمەڵ پترتر دەکەن، بەڵام سەرئەنجام ڕۆژێک کاردانەوەی کرداریان بۆ خۆیان خرۆش هەڵدێنێت و لە سەر تەختی دەستەڵاتارییان دەهێنێتە خوارێ و بەرەو دۆژە دەبنەوە بۆ هەمیشە لە سەر گۆی زەوی ون دەبن".

کاوییەکان و کەرپانەکان،
بە هێزی یەکگرتوویان و
بە کرداری ناشیرینیان،
ژیانی مەردم لە ناو دەبن.
بەڵام ڕەوان و ویژدانی ئەمانە،
لە کاتی گەیشتن بە تێپەڕگای داوەری،
لێیان دێتە خرۆش و
بۆ هەمیشە نوقمی سەرای درۆ دەبن.
گاتا، هاتی 46، سروودی 11

زەردەشت بە هەڤاڵانی دەگوت: "هەرگیز بێ هیوا مەبن و هەروەها بەردەوام بن لە پەیکاری* خۆتان دژی خراپەکاران و ستەمگەران". زەردەشت چاوەڕوانی پەیکێک* بوو کە پێشتر ناردبووی بۆ چەند شوێنێک کە بگەڕێت و خەڵکانی باشی بدۆزێتەوە.

مزگێنییەکانی پەیک

کاتی گەڕانەوەی پەیک، هەموو یارانی زەردەشت دەورەیان دا و کەوتنە پرسوجۆ بۆ بیستنی هەواڵی تازە و خۆش. لە مێژ بوو چاوەڕوانیان دەکرد، دەیانویست بزانن کە لەو ماوەدا بۆ چ جێگایەک چووە، چ کەسانێکی دیوە و لەتەک کێ پەیوەندی کردووە و چیان باس کردە و بشزانن ئایا زەمینەی پەرەپێدانی دینی بەهی لە ناو خەڵکانی دی هەیە یا نا؟

بۆیە پەیک کەوتە وەڵام و بەم جۆرە بەرسیڤیانی دایەوە:

-"دەنگوباسی خۆشم بۆتان هەیە. لەو ڕۆژەوە کە من ڕۆیشتووم، شوێن و خەڵکی فرەم دیوە و لەتەک مەردمێکی زۆر گفتوگۆم کردووە و چتگەلی زۆر و سەیرم دیوە. لە زۆر شوێنیش وەک ئێرە ستەم و بێدادی و دەستدرێژی و دەستەنگی و بەدبەختیم بینی و خوێنمژانی خەڵکی نەزان بۆ چەوسانەوەیان وەک ئێرە دەستیان ئاواڵەیە. کەسانێکی زۆر و فرە خەڵک و ئاوایی و هەرێم و ناوچەم دی کە وەک لای خۆمان نیری* نەزانییان لە ئەستۆدایە، بەڵام بەختەوەرانە تەنیا لە باشووردا بەم چەشنەم نەبینی، ئەویش هەرێمی دەستەڵاتداری کەی گوشتاسپ* بوو. کەی گوشتاسپ دوو شالیار* و ڕاوێژکاری دانا و بە ناوبانگی بە ناوی جەم ئەسپ* و فرەشەوشتر* هەیە. گوشتائەسپ شا کوڕی لۆهراسپە*. هەر چەندە ڕەوشت و هەڵسوکەوتی توند و تیژە، بەڵام پەیجۆری* زانست و لێکۆڵینەوەیە. لە کۆشکە بەرزەکەی کە لە سەر چیا چێی کردووە، مرۆڤی زانا و تێگەیشتوو و لێهاتوو و هونەرمەند و هۆشمەند لە هەموو لایەک کۆ بوونەوەتەوە. شاگوشتاسپ پاڵەوان و یەلێکی* ڕاستکردار و وردبین و هۆشمەندە، ویست و ئاواتیشی زانینی هزر و زانستەکانی نوێی سەردەمە. بەڵام ئەو شتەی کە لەمەڕ کەی گوشتاسپ دەتوانێت باڵکێش بێت، هەبوونی ئەو دوو دانا و فەرزانەیە کە برای یەکدین و شالیاری ئەون. بە تایبەت جام ئەسپیان، کە شاگوشتائەسپ بێ ڕاوێژی ئەو هەرگیز هیچ کارێک ناکات. یەکێک لە تایبەتمەندیەکانی جام ئەسپ ئەوەیە کە دەتوانێت پێشبینی هاتنی باران و تەرزە بکات و دەشڵێن لە هێندێک زانیاری نادیاریش ئاگادارە و ڕووداوەکانی داهاتوو پێشبینی دەکات. فرەشەوشتری براشی هوشیار و پڕ زانایە."

-"لەو شتە سەیر و باڵکێشانەی کە لە کۆشکی کەی گوشتاسپ دیوتە، چی بووە؟"

-"لە کۆشکی کەی گوشتاسپ مرۆڤی سۆزرەتی* زۆرم بینی، بەڵام لە هەمووی سەیرتر بە لای منەوە خەونەکانی کەی گوشتاسپ بوو. خەڵکی دەوروبەری قەڵا دەیانگوت: ماوەیەکە گوشتاسپ خەونی ناوێزە*

دەبینێ. خەونی دیوە کە ئایینێکی نوێ هەڵدەبژێرێت و ڕێگای ڕوونی ڕزگاری دەپێوێت. لە خەونیدا ئەمێشەسپێنتەکان و ئەهۆرا مەزدای دیوە و هانیان داوە بۆ پەژراندنی دینی بەهی."

زەردەشت و هاوڕێیانی گوێیان کابرای پەیک شل کرد و بە بیستنی هەڤاڵەکان زۆر شادومان بوون. پاشان زەردەشت چووە ناو بیرکردنەوە و دوای ماوەیەک سەری بەرز کردەوە و فەرمووی: "هەڤالان، دەبێت بەرەو باشوور کۆچ و بار بکەین، بەرەو مەڵبەندی شاگوشتاسپ. بەمجۆرە کە دیارە پاتشا و دوو پێشکارەکەی، فرەشەوشتر و جام ئەسپ، بۆ پەژراندنی ئایینی بەهی ئامادەن. هەستن و خۆتان کۆ بکەنەوە و ئامادە بن، دەرفەتێکی باشە بۆ پەرەپێدانی دینی ڕاستی و گاڤی یەکەم بۆ ئەم کارە پیرۆزە، پێویستە کە گوشتاسپ شا و دوو شالیارەکەی، جام ئەسپ و فرەشەوشتر و هەڤاڵانی بڕوا بهێنن و ببن بە پەیڕەوانی دینی ڕاستی و پاکی." زەردەشت ڕووی کردە یارانی ئەم سروودەی فەرموو:

هەر کەس لە ئەنجامدانی خەباتی
زەردەشت ئەسپنتمان
یارمەتی و خۆشنوتی بکات،
ئەوە بە مرۆڤێکی دروستکار ناوبانگ دەردەکات و
مەزدا ئەهۆراش ژیانی جاویدانی دەبەخشێتە ئەو مرۆڤە و
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
گێتی ئەو پتر دەکات و
هەموانیش بە دۆست و هەڤاڵی
ڕاستی دەیانناسن.
گاتا، هاتی 46، سروودی 13

پاشان زەردەشت ڕووی کردە خێش و کەس و کار و یاران و فەرمووی: "مەزنترین کار لە ژیانی هەر کەس هەنگاونان بۆ ڕێگای زانایی و جوداکردنەوەی دانا لە نادانە، چاوکانی زانستیش ڕاستییە."

ئەی ڕۆڵەکانی هێچدئەسپ ئەسپێنتمان..!
بۆ ئێوە دەئاخفم،
گوێ بدەنە ئەو شتانەی
کە بۆ ئێوە باشترینە،
تا بە پێی ئەوە، زانا لە نادان جوێ بکەنەوە و
بە کرداری خۆتان
ببن بە خاوەنی ئەو ڕاستییە
کە بنەمای ئایینی ئەهۆرایە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 15

زەردەشت لە نەیاریەتی خۆی لەتەک کاوییەکان و کەرپانەکان و چەواشەکاران یادی کرد و فەرمووی: "من کەسێک نیم کە لەتەک وێرانگەران و بەدکاران سازشت بکەم و بگونجم. هەرگیز نا، من هاوڕێ و دۆستی باشان و خاسان و دۆستی پێڕەوانی ڕێگای ڕاستی و بیری چاکەم و دوژمنی خراپەکاران و دژی نەیارانی خۆم خەبات

دەکەم. هەرگیز لە ڕێگای ڕاستی، کە ڕێگای مەزدا و پایە و بنیاتی دینی باشی یە، لانادەم و بە ئاگاداری لە هەموو مەترسیەکانی ئەم ڕێگایە، هەروەها بەردەوام دەبم."

ئەو کەسەی کە ببێت بە هاوڕێم،
من بۆ ئەو باشترینم و
لە بەر تریفەی رامانی پاک،
مزگێنیی باشترینەکانی پێ دەدەم.
ئەو کەسەی کە لەتەک مندا ڕاسترە
منیش لەتەک ئەودا ڕاسترم.
ئەی مەزدا..!
من بە ڕاستیی،
خواستی تۆ بە جێ دێنم،
ڕێگایەک کە خێرەت و هزری من
هەڵیدەبژێرێت.
گاتا، هاتی 46، سروودی 18

زەردەشت کە دارای ڕووناکترین هزر و خێرەتەکان بووە، هەموو تشتێکی مرۆڤی لە ئەنجامی رامانی خۆی دەزانی و رامانیشی بە ڕابەر و بڕیاردەری مرۆڤ لە هەموو گۆڕانکارییەکانی ژیانی دەژمارد، بۆیە لە هەمبەر ئەم ڕووداوە سەخت و گرینگ و مێژووییەدا کە بۆ پەیڕەوانی و خۆی ڕوویدابوو، بەمجۆرە دڵنەوایی ئەوانی دەدایەوە:

مرۆڤی ژیر دەبێژێت:
لە سەر بنەمای هزری پاک
خەبات بکەن،
جوانمەردی کە بنیاتی ڕاستییە
بپارێزن،
دڵنیاش بن کە هەمووی ئەمانە،
لە بەر تریفەی پرتیشک و شکۆداری
مەزدا ئەهۆرا پەیدا دەبێت.
گاتا، هاتی 34، سروودی 10

(لە سەر کۆچبەربوونی زەردەشت لێکۆڵینەوەیەکی ورد و زانستی و بێ لایەنانە تا بە ئێستا نەکراوە، بێگومان هۆی تایبەت و دیاریکراوی خۆی هەیە. بەڵام بە گشتی 2 بیروڕا هەیە، یەکەمیان زۆربەی نووسەرانی بێگانە بە تایبەت فارس پێ لە سەر ئەوە دادەگرن کە زەردەشت خەڵکی دەوروبەری "ورمێ" لە ڕۆژهەڵاتی کورستان بوون و کاتێک کە کۆچبەر بووە بەرەو شاری "بەلخ" لە ئەفغانستان چووە، هەڵبەت برێک نووسەر بە بێ بەڵگە و بێ سەرچاوە پێ لەوە زیاتر دادەنێن و دەنووسن زەردەشت لە ڕۆژئاوای ئێران "خۆراسان" لەدایک بووە و لەوێشەوە بۆ شاری بەلخ کۆچی کردووە و گۆڕەکەی لە شاری "مەزارشەریف" دایە. بەڵام بیری دووهەم کە لە ئەدەبیات و ئاڤێستای نوێ سەرچاوە دەگرێت و گومانشکێنە، شوێن و جێگای کۆچبەری

زەردەشت دیاری دەکات. بۆ نموونە ڕەوانشاد "عمادالدین دەوڵەتشاهی" نووسەری هێژای کرمانشانی لە پەرتووکەکانی "چیاکانی نەناسراوی ئاڤێستا" و "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا" بە سەرچاوەگرتنی ئەدەبیاتی زەردەشتی "یەشتەکان"، شوێن و جێگای کۆچبەری زەردەشت بەم چەشنە دەستنیشان دەکات. یەکەمجار زەردەشت پەنا دەباتە بەر زۆزانی "ئەوشێدرینە" کە بە درێژایی مێژوو ئەم وشەیە بە چەشنی "ئاویدەر، ئاویەر" لە هەریمی شاری "سنە" لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان زەردەشت لەوێشەوە دەڕوات بۆ چیای "هۆگر" کە لە دوایدا دەبێتە چیای "هەژیر، هەجر، هەجیر" ئێستا ئەم ناوچەیە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا بە "دینەوەر" بەناوبانگە. لەم شوێنەدا بەشی دووهەمی سروودەکانی گاتا بۆ زەردەشت داهۆنرا. کەی گوشتاسپ کە کۆشکەکەی بە ناوی "کەنگ شا" ناو دەبریا و لە سەر چیایەک دروستی کردبوو، ئاییینی ئەوی پەژراند، بوو بە گەورەترین پاڵپشتی زەردەشت و یارانی. ئەم شوێنە ئێستا لە باژێری "سەحنە"یە کە لەو سەردەمە بە شاهیندژ، شاییندژ، سایيندژ" بە ناوبانگ بوو. زەردەشت هەروەها ئاگرگایەکی لە "باکتەریا" دایمزراند. ئەم شوێنە لە دوای هەزاران ساڵ بە ناوی "پارسینە" لە هەریمی "دینەوەر"ی کرمانشا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان باکتەریا گۆڕیا بە "باختەر" و ئەم گوندەش ئێستا ماوە. "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا، ل. 35 و 36". نووسەر و زمانەوان م.هەورامانی لێ هەفتەنامەی "ئاویەر" لە ژمارەی 52 ساڵی 3 لاپەڕەی 12 باسێکی لەسەر ئاویەر نووسیوە کە جێگای سەرنجە: "بە ڕەواڵەتدا ئەم وشە ناساکارەیە "ئاویەر" وەها خۆی دەردەخات، کە فرە کۆن بێت! ئەگەریش وەها بێ، دەبێ بەم جۆرەی خوارەوە لێک بدرێتەوە واتە، وشەی "ئاویدەر" لە هەر دوو دۆخی لێکدانەوەدا لە دوو بەشی سەرەکی پێک هاتووە و ئەوانیش ئەوەی کە دەبێ لەم ڕووەوە بوترێ ئەوەیە کە فەرهەنگە پارسیەکان و جوگرافیاناسانیان هەوڵیان داوە کە سەرپاکی ناوە کوردیەکان بۆ زمانی پارسی وەربگێڕن و ئەمەش جۆرە کارێکە کە دەستی بۆ سنگەوە ناگیرێ و جۆرە تاوانێکی مێژوویی و جوگرافیایی و ئینسانیشە کە هەرگیز لە بیر ناچێتەوە! پاش ئەم لێکدانەوەیە دەبێ ئەوە لە یاد نەکەین کە ئاویەدەر یەکێک لەو جێگایە پیرۆزانە بووە کە زەردەشت لە کاتی هاتووچۆکردنی لە "شیز"ەوە بەرەو "لوڕستان" بۆ ماوەی چەند ڕۆژێک لە ئاویدەردا ماوەتەوە و ئەوجا بەشی دووەمی ڕێگابڕینەکەی گرتووەتە بەر کە لە هاتن و چوونەوە و گەڕانەوەدا ڕێگاکەی بە قەراغی "سیروان"دا تێپەڕبوە". گوندی بەڵخە ئێستا لە هەورامان لە سەر سنووری دەستکردی "ئێران و ئێراق" هەڵکەوتووە و ماوە. ئەم شوێنە سەردەمی خۆی باژێرێکی مەزن بووە و کۆشکی بە ناوبانگی کەی گوشتاسپی لێبووە، هەرچەندە ئێستا لە شێوەی گوندێکی چەند ماڵی لێ ماوە، بەو مەرجە کە لە دوای داگیرکاری عەربە موسوڵمانەکان و هێرشی بێ بەزیی مەغۆلەکان و پاشان سەردەمی ڕژێمی بەعس ئەم گوندەی شتێکی وای لێ بە جێ نەماوە. ئەم گوندە لە نێوانی گوندەکانی "دەڕەی مەڕ، دەرکێ، هانەگەرمەڵە، ڕەشین و دزڵی و شارەکانی هەڵەبچە و مەریوان" هەڵکەوتووە.)

کاروانێک بە دەم ڕێگایەوە

لە ناو خامۆشیی شەودا کە تەواوی باژێری شیزی داگرتبوو، کاروانێک بە هێمنی و ئەسپایی بەرێ کەوت. کاروان ئامانج و مەبەستێکی دووری هەبوو، بەرەو باشوور هەرێمی ژێر دەستەڵاتی شاگوشتاسپ و سەرکاروانیش زەردەشت بوو.کاروانەکە دەبوایەت بە ئارامی لە شار بچوایەتە دەرەوە،هۆکەشی ئەوە بوو کە ئەگەر دوژمنان و ناحەزان ئاگاداری بڕیاری کۆچبەریی زەردەشت و هەڤاڵانی ببوونایە، هێرشیان دەبردە

سەریان و هەموویان بە بێ بەزەیانە دەکوشتن. بەڵام بەختەوەرانە کاروانەکە بێ هیچ گرفت و تەگەرەیەک توانیی لە باژێر بچێتە دەرەوە. هەموو شوێنێک خامۆش و تاریک و بێدەنگ بوو.

لە تاریکیی ئەو شەوەدا کە شنەی با گەڵای درەختەکانی دەلەراندەوە و ئاوازی جریوەی مەلی شەو و خوڕەخوڕی ئاوی ڕووبار و قەڵبەزەی جۆگە و چەمەکانی سرووشتی دەشتی هەوشار هەموو لایەکی داگیر کردبوو، زەردەشت لە بیردا بوو و رامانە پاکەکانی بە چەشنی ستران و سروود دەووتەوە.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە رامانی پاک و دڵی ڕووناکەوە،
لە بەر تیشکی ڕاستیدا،
ڕوو لە تۆ دەکەم،
ئێمە لە پاداشتی ژیانی ئەنبووژەنی و مینوویی،
کە لایەنگرانت بە بەختیاری دەگەینێت،
بەهرەمەند بکە.
گاتا، هاتی 28، سروودی 2

زەردەشت هۆنراوەی دەهۆنییەوە،هۆنراوەکانی کورت و پڕواتە و دڵنشین بوون. ئەم سروودانەی لە ناوەڕۆک و چوارچێوەدا نوێ بوون، هەر کەس بۆ یەکەم جار دیبیست لە ناخی دڵییەوە حەز و خۆشەویستیەکی لە لا جێگیر دەبوو و ژێکانی دڵی دەلەرایەوە و خۆشییەک لە دڵ و گیانی دەنیشت و لەتەکیدا دەبوون بە یەک. ناوەرۆکی سروودەکانی زەردەشت بۆنی خەم و شیوەن و پرسە و دڵتەنگیی لێ نەدەهات. زەردەشت لە ڕزگاری و بەختیاری و لە ئازادی و شادمانی و ڕێگای خۆشبەختی دەدوا. ڕێگادۆزینەوە بۆ تریفە و تیشکەکانی ئەهۆرایی و توانامەندیی مینەویی و پاکی:

ئەی ڕاستی و ئەی رامانی پاک..!
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
سروود بۆ ئێوە دەهۆنمەوە،
سروودێک کە تا ئێستا کەس نەیهۆنییێتەوە،
تا توانامەندیی مینوویی و پاکی،
لە ئێمەدا پتر بێت.
تکای ئێمە بپەژرێنە و
شادومانی و بەختیاریمان پێ ببەخشە.
گاتا، هاتی 28، سروودی 3

مرۆڤ پێویستە لەم جیهانی تەسک و ناهەموارەدا لە هەرچی پەستی، نزمی، کەنەفتی، پەرێشانی، سووکی،بندەستی و بەلەنگازییە ڕزگار بێت و هەنگاڤ بۆ جیهانی بەرین* بنێت. لە سەر لووتکەی چیا و زۆزان بفڕێت و لە ناو دڵی ئاسمان تێپەڕێت و هوای پاک و خاوێن هەڵبمژێت و لە ئاسمانەوە دیمەن و جوانیەکانی ژیان ببینێت. مرۆڤ پێویستە ژیانی بوونەوەرانی ناو زۆنگاوەکان* و گۆلاوەکان ڕەها بکات و پا بنێتە سەرپەلی درەختەکان. دەشێت سەری بەرز ڕاگرێت و پا بنێتە ناو ڕێگایەک کە بەرەو داوێنی چیاکانی دڵرفێن دەگات. لە هەوراز و نشێو و کەژ و کۆ تێپەڕێت و خانوو لە سەر ترۆپکی چیاکانی دروووست بکات. دەشێ بە دڵ خۆی بداتە

دەست شەپۆلی دەریا، تا بە سەرزەمینی سەوز و خۆش و خورەم بگەیەت. پێویستە پەرتووک و پەراو* و خامە بە دەستەوە بگرێت و بیخوێنیتەوە و بینووسێت و لە ژەرفاگی تاریکی و نەزانی، کە بێجگە لە خراپی و ناشیرینی و خۆویستی و بای هەوا و ستەم و بێداد و دڵڕەشی و بەدگومانی شتێکی دیکە بەدی ناکرێت، بێتە دەرەوە. کاتێک هزر و ژیریی مرۆڤ ڕێگەی زانستی دۆزیەوە، ئینجا تریفەی گەرمی زانست پەردەکانی تاریکی دادەدڕێنێت و هەموو بەشە ژەنگ لێنیشتووەکانی دڵی خاوێن دەبێتەوە و دەروون و گیانی دەبات بەرەو جیهانی جوان و پاکی مینوو. ئەرێ دەشێ کەژ و چیا و ڕێگای گران و سەخت و تەنگەبەرییەکانی دەروون تێ بپەڕێنێت، تا هەنگاو بنێتە ناو ڕێگای ڕاستی. هەنگاو بۆ ڕێگایەک کە سەرئەنجامی مرۆڤ بە ئاوات و دڵخواز و ویستی دەگەیەنێت. ئەو ڕێگایە، ڕێگەی ڕاستییە.

وا من ڕەوانی خۆم لەتەک رامانی پاکدا،
بەرەو سەرای بەرین ڕێنوێنی دەکەم و
بە لەبەر چاوگرتنی ئەو پاداشتەی کە مەزدا ئەهۆرا
بۆ کرداری پاکی دیاریی کردووە،
تا هێز و توانام هەیە،
کۆمەڵان فێر دەکەم کە
لە ڕێگای ڕاستیدا تێبکۆشن.
گاتا، هاتی 28، سروودی 4

"ئەی درۆزنان! زاری خۆتان داخەن، ئەی ناپاکان! ڕووتان وەشارن، ئەی خراپەکاران! بچنە کون و قوژبنەکانتان، ئەی ستەمکاران! بچنە ناو ڕەفی گورگانی هاوپیشەتان و ببن بە هاودەمی چەقەڵ و کەمتیارەکان، لە خۆتان و جیهانتان بێزارم. هەرگیز توانای دیتنی نیگاکانی پڕ خۆویستی و خۆپەسەندیی کرداره دڵ ئێشەنەرەکانتانم نییە. جیهانی من جیهانی ڕاستی و جیهانی وەهمەنە، جیهانی رامانی پاکە. وزەی دڵم ئەهۆراییە. ئاوازی دەروونم کە لە دڵم سەرچاوە دەگرێت، من بەرەو شتی جوان و باش ڕادەکێشێت. هەرگیز لە خۆم بیر ناکەمەوە و ئێستا کە لە تیشکی مەزدا و جیهانی ڕاستی و پاکی تێگەیشتم، تێدکۆشم کە لە دەروونی تاریکییەوە ڕێگا بەرەو ڕووناکی و ئازادی بدۆزمەوە و گومڕێیانی چاوڕەش و گرفتاری ستەم و بێدادی ستەمگەرانی خوێنمژ و نادان بەرەو جیهانی ڕووناهی ڕێنموونی بکەم."

ئەی ڕاستی..!
کەی دەتوانم بتبینم؟
ئەی رامانی پاک..!
کەی دەتوانم لە داناییدا بە تۆ بگەم؟
ئەی ئەهۆرای بەتوانا..!
کەی دەتوانم ڕێگات بدۆزمەوە؟
کەی دەتوانم سرووشی یەزدانی ببیستم؟
هیوادارم لە بەر پرشنگی پەیامی بیرخرۆشێنەرت و
هێزی گوفتاردا،
ڕێپیشاندەری گومڕایان بم.
گاتا، هاتی 28، سروودی 5

دوژمنان هەموو شوێن قوژبنێکیان گرتبوو. زەردەشت و هەڤاڵانی لە ناو گەمارۆی سەخت و گرانی دڵڕەشان و نەیارانی پاک و دڵچەپەڵەکاندا بوون. لە هەموو جێگایەکەوە دهنگی لوورەی گورگ دەهات و دڵی شوان و گاوانیان خستبووە ترس و لەرزەوە. کەرپانەکان و کاویەکان پێیان لە سەر ئەوە دادەگرت کە پێویستە هەموو جێگایەک لە ژێر ڕکێفی دەستەڵات و فەرمانڕەوایان بێت و هەموو چتێک بە پەردەی ڕەشی تاریکی و نەزانی داپۆشرێت. هەمیشە پرسە و شین دانرابێت و هیچ ئاوازێکی خۆش و شادیهێنەرێک نابێت لە شوێنێک ببیسرێت، نابێت هیچ ئاهەنگ و نەوایێک لە ساز و ئامێرێک هەستێت. گەرەکە هەموو جێگایەک ڕەش و تاریک بێت، دەبێت ڕەنگی ڕەش لە هەموو شوێنێک هەڵواسرێت و گەرەکە هەموو جێگایەک ڕەش و تاریک بێت، دەبێت ڕەنگی ڕەش لە هەموو شوێنێک هەڵواسرێت و گەرەکە وەک گۆرستان خامۆشی و ماتەمی بە سەر هەموو شوێنێکدا زاڵ بێت. دەبێت هەموو ڕۆژێک قریشکەی داڵەکەرخۆرەکان لە ئاسمانەوە هەستێت و دەنووکی پیسیان گۆشتی تەرمی مردوویەک هەڵدڕێنێت. کەو و کۆترەکان دەبێت بمرن و پەڕەسیلکەکان بڕۆن و تەنها داڵەکەرخۆرەکان دەبێت بە ئاسمانەوە بفڕن و تەنها دەنگی ناخۆشی داڵ و قاڵاوەکان لە سەر چڵی درەختەکان هەستێت هەر ئەوان دەبێت ڕووی نیگای ترسناکیان لە ڕووی زەوی بێت.

بەڵام زەردەشت، ئەم چەشنەی نەدەویست. ئەو دەیخواست لەتەک نەیارانی خۆی و لەتەک هەمووی ئەوانەی کە چاودێر و پارێزەری ستەم و نادانی و تاریکین بجەنگێت. ئەو دەیویست داڵەکان بە سەر بەرزایی خانووەکان و دەشت و زەوی و کێڵگەکان وەدەرخات و پەڕەسیلکەکان و بە تایبەت کۆترەکان بۆ کلک و باڵخشاندن بە دوای یەکدا و بۆ دەربڕینی خۆشەویستی و گمەگمەکردنیان هان بدات. ئەو شەیدای دەنگ و چریکە و خوێندنی باڵندەکانی بەهار و هەموو ئەو پەرەندانە کە خۆش ئەیانچریکاند. ئەو دینی* هەڵاتنی هەتاو و هەروەها پشکوتنی گوڵی گوڵەبەڕۆژە بوو و ئارەزوومەند بوو هەموو کەس وەک گوڵەبەڕۆژە ڕووی لە ڕۆژ بێت. لە تیشک و گەرما و ڕووی لە جوانی و ڕووی لە گەشانەوە و پشکووتن و ڕووی لە باردای و بەهرەمەندی و سوودمەندی و ڕوو لە زایاندن و بەدیهێنان و ڕوو لە ئافراندن و چێ کردن بێت. ئەو ستایشتی ڕۆژ و مێهری دەکرد و بۆ مێهر و ڕۆژ سروودی چێ دەکرد و دەیخواست جیهان هەمیشە بە تیشکی خۆر و مانگ ڕووناک ببێتەوە. زەردەشت دەیویست ژیان و تەمەنی درێژ بێت تا بتوانێت سروود و هۆنراوەکان بخوێنێت و هزر و ئەندێشە و هەستەکانی بنوسێت. هەروەهاش داواکاری تەمەندرێژی و بەختەوەری و شادمانی و کامەرانی و سەرفرازی بۆ هاوڕێیانی لەتەک هەموو خەڵک بوو.

ئەی ڕاستی و ئەی رامانی پاک..!
بەرەو ڕووی من بێن،
خەڵاتی تەمەندرێژیم پێ ببەخشن.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە گوتاری ڕاستی خۆت،
بە زەردەشت و هاوڕێیانی،
وزەی مینوویی و شادومانیمان خەڵات بکە،
تا بە سەر ئازار و ڕکی نەیارانماندا زاڵ ببین.
گاتا، هاتی 28، سروودی 6

ئەی مەزدا..!
ئەو چەواشەکارانەی

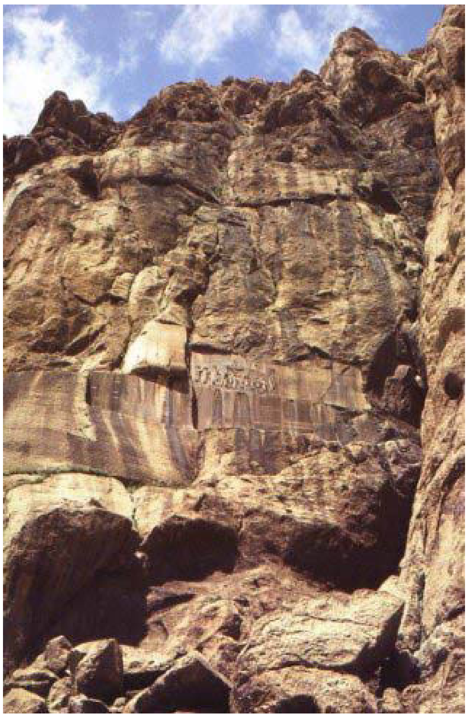

که پشت له رامانی پاک دەکەن،
با ڕەنج بکێشن و ئازار بچێژن.
ڕاستکاران که وا ناکەن، ئەوە نەبینن.
ڕاستڕەو هەرچەندەش هەژاریش بێت،
له لای ڕاستڕەوان هەر خۆشەویستە،
چەواشەکاریش،
هەرچەندە زەنگین و توانامەندیش بێت،
بێ ئەرجە.
گاتا، هاتی 47، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ له بەر تریفەی رامانی پاک،
مژدەی باشترین خەڵاتت
داوەتە ڕاستکرداران.
بەڵام چەواشەکار
له مێهری تۆ بەهرەمەند نابێت.
چونکه چەواشەکار،
رامان و کرداری
ناشرین و نادرووستە.
گاتا، هاتی 47، سروودی 5

زەردەشت بیستی گوشتاسپ پیاوێکی زانایە و بۆ پەرەپێدانی ڕاستی تێدەکۆشێت، بۆیە داخوازی ئەو له ڕاستی و پاکی ئەوە بوو که پاداشتی رامانی پاک ئەوە بێت که بە کۆمەڵان هێزی تێڕوانینی دروست و توانای هەڵسەنگاندن و پێوەریی ڕاست و مێهرەبانی و هێمنی و مودارایی* و ئاوەدانگەری بدات و هەروەها ئارەزووی گوشتاسپ بێتە دی. زەردەشت هیوادار بوو که توانای ئەوەی هەبێت که ئەو شتەی له مێشک و دڵیدایە بە گەلان ڕابگەیێنێت تا کۆمەڵان ڕێگای کامەرانی و خۆشبەختی و ڕزگاری و سەرفەرازی ببیننەوە و زیندەگی بە سەربەرزی و شادمانی ڕاستەقینە ببەنە سەر.

ئەی ڕاستی..!
ئەو خەڵاتە بە ئێمە ببەخشە،
که بەهرەی رامانی پاکە.
ئەی پاکی..!
ئارەزووەکانی گوشتائەسپ و پەیڕەوانی بە جێ بهێنە.
ئەی مەزدا..!
وزەمان پێ ببەخشە،
تا پەیامی تۆ بە هەمووان ڕابگەیەنین.
گاتا، هاتی 28، سروودی 7

هەروەهاش بۆ فرەشەوشتریش کە بیستبووی ڕێگای دانایی دەپێویت و دڵی بۆ ڕاستی لێدەدات، ئارەزووی رامانی پاکی بۆ هەبوو. چونکە زەردەشت دەیزانی تەنیا بە رامانی پاکەوە کەسانێکی وەک فرەشەوشتر دەتوانن ڕێبەرایەتی و سەرۆکایەتی خۆیان و خەڵکیان بەرەو ڕووناهی ببەن. بۆیە زەردەشت لە ئەهۆرای پاک، هێڤی و ئارەزووی رامانی پاکی بۆ خۆی و هەڤاڵانی دلێری دەخواست.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەی باشترین و لە هەمووان چاکتر..!
ئەی هاودەمی باشترین ڕاستییەکان..!
لە کانگای دڵەوە تکا دەکەم،
کە جاویدانی و رامانی پاک
بە فرەشەوشتری دلێر و یارانی ببەخشیت.
گاتا، هاتی 28، سروودی 8

کردار و ویستی زەردەشت بە چەشنێک بوو کە هەرگیز نەیدەخواست ئەهۆرا مەزدا و ڕاستی و رامانی پاک لە خۆی بەڕەنجێنێت و بۆ کۆمەڵانیش ئەم شێوە کردار و ویستە ئاواتەخواز بوو.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ڕاستی..!
ئەی رامانی پاک..!
بەو بەخششەی کە بۆ من هەتانە،
هەرگیز ئازارتان نادەم،
تێدەکۆشم کە ستایشتی خۆم
بە ئێوە نیاز بکەم،
کە ئێوە و توانای مینوویی ئێوە،
شایانی ستایشتن.
گاتا، هاتی 28، سروودی 9

زەردەشت لە مەزدا ئەهۆرا دەپاڕایەوە بۆ ئەو کەسانە کە دارای رامانی ڕاست و دادگەر و دروستکردار بوون، بەڵام لە هەمان کاتدا ئاوارە و ڕاکردووی دەستی ستەم و درۆ و ناپاکی بوون. زەردەشت و هەڤاڵانی هیوادار بوون کە جێگایەک ببیننەوە کە بیر و بۆچوون و ئارەزووەکانیان بە کار بهێنن و بیخەنە ناو گەڕ و ئازموونی ژیاندا. زەردەشت بە دڵ نیایشتی لە مەزدا ئەهۆرا دەکرد بۆ سەرکەوتنی ئەم کەسانە و هاتنە دیی ئاواتەکانیان. زەردەشت باوەڕی ئاوا بوو کە پاڕانەوەیەک کە لە دڵەوە هەستێت و ئەنجامی چاکەی بێت، وەڵامی دەدرێتەوە.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئاواتی ئەو کەسانە بەجێ بهێنە،
کە دەیانناسیت و دەزانیت
ڕاستبێژ و بیرچاک و دروستکارن.
من چاک دەزانم

که تۆ وەڵامی هەر نیایشتێک
دەدەیتەوە،
که لە کانگای دڵەوە هەڵبقوڵێت و
بۆ ئارمانجێکی چاک بێت.
گاتا، هاتی 28، سروودی 10

زەردەشت لەتەک بیرکردنەوەدا سروودیشی چێ دەکرد و لە هەمان کاتیشدا ڕێبەرایەتیی کاروانیشی لە سەر شان بوو. سەرئەنجام دوای تێپەڕینی ڕۆژانی سەخت و ناهەموار و دژواری فراوان و دیتنی کۆمەڵانی خەڵک و تێپەڕکردنی دەشت و دەرە و چیا بەرزەکان گەیشتنە باژێری بەڵخە*. زەردەشت و یارانی دوای دەرکردنی ماندوویی و شەکەتی ڕێگا لە لەشیان، بڕیاری دا بۆ دیتنی کەی گوشتاسپ سەردانی قەڵاکەی بکات.

لەو سەردەمەدا کۆشکی کەی گوشتاسپ و باژێری بەڵخە، ناوەندی مشتومڕ و کێبەرکێ و لەیەکدانی رامان و بیر و بۆچوونەکان بوو. لە چواردەوری هەورامان و ناوچەکانی دی سەرزەمینی میدیا، زانایان و پەیجۆران و فەرزانەکان ڕوویان دەکردە ئەو باژێرە و لە کۆشکی شاگوشتاسپ خەریکی گفتوگۆ و پشکنین و هەڵسەنگاندن و بەراوەردکردن و لەیەکدانی ئەندێشەکان و بابەتی جۆراوجۆر و نوێ بوون. ئەم کۆمەڵە زانا و لێهاتبووە، زۆر تامەزرۆی دیداری زەردەشت ببوون، چونکە پێشتر پەسنی رامان و زانست و پاکی و ڕاستی زەردەشتیان بیستبوو. سەرئەنجام چاوەڕوانیان کۆتایی پێ هات و زەردەشت چوو بۆ سەردانی پاتشا و فەرزانەکانی.

زەردەشت و زاناکان

کۆڕ و نشستێکی مەزن بوو. کەی گوشتاسپ لای ژوورەوەی تالار دانیشتبوو و جام ئەسپ و فرەشەوشتریش لێ تەنیشتی و چەندەها فەرزانەی دی بە دەوری تالاردا. یەکەمین دانیشتنی زەردەشت کە هاتبوو تا گوشتاسپ و زانایان لە هزر و رامانی خۆی ئاگادار بکات. دوای ڕێز و بەهات هاتن و درووود و بڕێک بابەتی سەرەتایی پرسیارەکانی دانیشوانی کۆڕەکە بەم چەشنە دەستی پێ کرد:

"ئەم بوونی بێکەرانە چییە، سەرەتا و شوێنی پەیدابوونی چییە؟ بوون بۆ کوێ دەڕوات و ئێمە بۆ کوێ دەچین؟ بوون لە کوێ بەدی هاتووە و کەی و چۆن بەدیهاتووە؟ کۆتایی بوون کەی و لە کوێ و چلۆنە؟ گەلۆ بوون سەرەتا و پایانێکی هەیە یان بێکۆتایی و بێکەرانە؟ بەدیهێنەری هەستی کێیە؟ ئافراندن چلۆن ئەنجامی گرتووە؟ جیهانی ئێمە چۆن بەدیهاتووە؟ ئایا جیهان لە جووڵەدایە یا ڕاوەستاوە؟ ئەگەر دەجووڵێت، بزوانی

هەمیشەیی جیهان لە چیەوەیە؟ گەڕیان و ڕۆیین و دەرهاتن و بالاکردن و گەشەکردن و گەورەبوون و پیربوون و داوەشیان و مردنی دیاردەکانی هەستی لە چیەوەیە و بۆ چییە؟ سەرەتای ئەم گەڕیان و گۆڕانکاریانە لە چی بووە و بۆ چییە؟ گەڕیان و گۆڕانکاری لە کوێ دەستی پێ کردووە و بزوێنەر و هەڵسووڕی یەکەمین کێ بووە؟ گەلۆ ئەو گەڕیان و گۆڕانەی سەرەتا بووە زنجیرە گەڕیانی دی بەدی هێناوە؟ ئەگەر وایە ئەو گەڕیان و و گۆڕانی یەکەمینە هۆ و دەندەر* و ویستی چ بووە؟ ئایا ئەو گەڕیان و ویستە، هۆشیارانە و لە ڕووی ئاگایی بووە یا نائاگاهانە و ناهۆشیارانە بووە؟ هۆ و چەمەکی* سەرەتای ئەم شوور و خرۆش و دەنگ و هەرای بوونە چ بووە؟ هاندەری یەکەمین کێ بووە و نێوانی هۆی یەکەم و هۆکانی دوایی چ پەیوەندییەک بووە و هەیە؟ مرۆڤ کێیە؟ ئەم دیاردەی هەرە سەرەکییەی سەر زەوی، مرۆڤ، ئەم بوونەوەری مێشکدار و باهۆشە، بە چ چەشنێک بەدی هاتووە و چۆنیەتیی ئافراندنی چییە؟ نێوانی ئەم بوونەوەرە و بوونەوەرانی دیکە چ پەیوەندێک هەیە؟ ئایا مرۆڤ بەرزتر لە هەموو بوونەوەرانە یا لە زنجیرەی ئافراندندا بازنەیەکە لە بازنەکانی بە یەک بەستراوی ئافراندن؟ خێرەت و هۆش و رامان و هەست و نەست و هێزەکانی دیکەی ڕەوانی مرۆڤ لە چییە؟ ڕەوشت و دیاردەکانی مرۆڤ، وەک بالاکردن و گەشەکردن و گەیینی ژیان، لە ڕووی زەوی وەریگرتووە یا مرۆڤ لە سەرەتادا بەم چەشنە بەدی هاتووە؟ بۆچی لە تەن و پەیکەر و برێک لە هێزەکانی ڕەوانی مرۆڤ و گیا و ئاژەڵەکان، زنجیرەیەکی بەستراو هەیە و مرۆڤیش بازنەیەکە لەم زنجیرەیەدا؟ ئەگەر وایە چلۆن و بۆچی مرۆڤ لە بوونەوەرانی دیکە ڕێکوپێکترە و چلۆن بە توانای بیرکردنەوە و چێ کردن و بەدیهێنان گەیشتووە؟ هێزی دروستکردن و ئافراندن لەناو مرۆڤدا لە چییە؟ ئایا ئەم وزەیە بەهرەیەکی سرووشتییە یا لە وەرزش و گەشەکردنی مێشک و ئەندێشە سەرچاوە دەگرێت؟ لە ناو ژیانی کۆمەڵایەتیی مرۆڤ، چاکە و خراپە چەس، داد و ستەم و زەریفی و ناشرینی چەس؟ سەرچاوەی باشی و بەدی، داد و ستەم، قەشەنگی و ناحەزی چەس؟ ئایا کردگاری چاکە و خراپە، داد و بێداد، جوانی و ناشیرینی یەکێکە یا هەر یەک بەدیهێنەرە و دروستکەری دیاریکراوی هەیە؟ هەژاری و دەوڵەمەندی، پلەمەندی و نزمی و نابەرابەریی کۆمەڵان لە چەدایە؟ بۆچە یەکێک لەو پەڕی توانا و ناز و دارایی و بووندایە، بەڵام یەکێکی تر لە ناو ڕەنجبەری و داماویدایە؟ توانامەندیی و بەلەنگازی، کەسێک پاتشا و یەکێک گەدا، کەسێک سەروەر و یەکێک بندەست و ئاتاج، ئەمە چەس؟ ئایا بەخت و چارەنووس هەرمانییە*، یا مرۆڤ ناچارە، یا گرێدراوی دەستی خۆی یا کۆمەڵگایە؟ مەرگ و ژیان چییە و گەلۆ پاش مردن زیندەگییەکی نوێ دەست پێدەکات، یا ژیان لەتەک مردندا بۆ هەمیشە کۆتایی پێ دێت؟ سزا و پاداشت چییە و ئایا کەسێک کە ستەمکارە لەم جیهانە یا لە جیهانێکی دیکە دەبینێت، کەسێک کە ڕەنج و ئازار دەکێشێت، پاداشتێک لە جیهانێکی دیکە وەر دەگرێت؟ یا سزا و پاداشت نییە و هەر کەس هەر کارێکی کرد، چەند و چوون و پرسینەوەیەکی بۆ نییە؟ پێش لەوە مرۆڤ بۆ ئەم جیهانە بێت لە کوێ بووە و چۆن ژیانێکی هەبوو؟ ئافەریدەگاریش پێش لە ئافراندن لە کوێ بووە و خەریک بە چی بووە و ئایا پێش لەوە زەوی و گیا و مرۆڤ و گیانلەبەران دروست بکات، بوونەوەرانی تری بەدی هێنابوو؟ چارەنووس چییە؟ ئایا مرۆڤ لە ژیاندا سەربەستە* یا ناچارە*، ئەگەر سەربەست یا ناچاراە هۆ و چەمکی لە چیدایە؟ ئەگەر مرۆڤ ناچارە کەوایە سزا و پاداشت بۆ چییە و ئەم هەموو ئایین و داپ* و دەستوور و بەربەست و پەند و ئامۆژگارییانە بۆ چییە؟ ئافەریدەگار چییە و چ هێزێکی بە بووندا هەیە و شێوەی چۆنە و ئایا ئەو جۆرە کە مێهرپەرستان و ڕۆژپەرستان دەبێژن مێهر و هەتاو و دیاردەکانی دیکەی گەردوون یەزدانن و یا ئەمانە یەزدان نین و بە سەر هەمووی ئەمانە یەزدانێکی مەزنتر فەرمان دەدات؟"

لەمێژ بوو کە ئەم پرسیارانە لە کۆڕ و نشستەکانی شاگوشتاسپ و یارانی دەمەتەقێ و وتووێژی لێدەکرا. پەیجۆران هەر لە بەیانی تا بەری ئێوارە لەتەک یەکتردا گفتوگۆ و دەمەتەقێیان دەکرد و بۆچوون و ڕوانگا و بڕوای جیاوازی خۆیان دەهاوردە سەر زمان و ڕۆژیان بەم چەشنە دەبردە سەر، بێ ئەوەی ئەنجام و یا سوودێکی لێ بکەوێتەوە، ماندوو و شەکەت هەڵدەستان و دەڕۆیشتن.

ئەمڕۆش دووبارە کۆ ببوونەوە، بەڵام بە جیاوازییەکی زۆر تایبەت. ئەوەش بوونی زەردەشتی هێژا لە ناو ئەو کۆڕەدا و بە تایبەت فەرزانەی هێندی "چەنگەرگاچا"*، کە لە هێندوستانەوە بە دوای دۆزینەوەی ڕاستی وێڵ و سەرگەردان کۆشکی شاگوشتاسپی بینیبووە. دوای ئەوە کە پرسیاری زانایان کۆتایی پێ هات، هەموویان چاویان بڕییە زاری زەردەشت کە چۆن وەڵامی گشت ئەو پرسیارانە دەداتەوە. زەردەشت هەستایە سەر پێ و سەرەتا چەند سروودێک لە سروودەکانی خۆی بە ئاوازێکی خۆش و بەرز و ڕەسا خوێندەوە:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بە سرووشی خۆت،
من بە نیایشتەکانم،
کە پاسەوانی هەمیشەیی ڕاستی و رامانی پاکم،
فێرم بکە و پێم بێژە:
سەرەتا چۆن بوو و
ئەم بوون و ئافراندنە چلۆن بەدی هاتن؟
گاتا، هاتی 28، سروودی 11

ئەی مەزدا..!
من، زەردەشت
لایەنگری ڕاستی،
بە ئاوازێکی بڵند و ڕێزەوە
ستایشتی تۆ دەکەم،
ئارەزوومەندم هەمیشە
زمانم بۆ ڕێگای ژیریی بوێژ بکەیت و
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
ئایینی خۆتم بۆ ئاشکرا و فێرم بکەیت.
گاتا، هاتی 50، سروودی 6

ئەی مەزدا..!
ئەو بەختیارییەی کە لەبەر ڕووناکیی تیشکی مینوویی،
لە ڕێگای ڕاستییەوە،
بە هەر دوو گروو مزگێنیت داوە و
ئەو ئایینەی کە بۆ فەرزانەکانە،
بە گوفتاری خۆت،
بۆ ئاگابوونەوەی ئێمە، ئاشکرا بکە
تا من، هەموو کۆمەڵان
بۆ لایەنگیری لە ئایینی ڕاستی بانگەواز بکەم.
گاتا، هاتی 31، سروودی 3

ئەی پەیجۆرانی دانش..!

ئێستا ئەم ڕاهێنان و گوتارانەی،
کە تا بە ئێستا نەبیستراون،
بۆتانی ئاشکرا دەکەم.
بێگومان، ئەم گوتانە،
بۆ ئەو کەسانە ناگەوارە کە،
بە ئامۆژگاریی درۆ،
جیهانی ڕاستی بەرەو وێرانی دەکێشن و
بۆ سەوداسەرانی مەزدا، شادیبەخش و باشترینە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 1

پاشان زەردەشت ڕووی کردە گوشتاسپ و فەرزانەکان و فەرمووی: "گرانبەهاترین و پایەبەرزترین و باشترین و کەم وێنەترین دیاردەکان لە جیهان و هەستیدا کە ئەهۆرا مەزدای پاک بە ئێمەی بەخشیوە، رامان و خێرەتە. ئەی کەی گوشتاسپی دلێر! ئەی زانایان! پرسیارەکانتان فرە پڕواتە و دژوارن. دەبێت بۆ هەر یەکیان وەڵامی تایبەت بە خۆی و پڕ بە پێستی بدرێتەوە، منیش بۆ ئەوە کارەکەم ئاسان کردبێتەوە، لە مێشک و بیر و رامانی خۆتان یارمەتی وەردەگرم و بەرسڤی هەموو پرسیارەکان بە یەکجار دەدەمەوە."

زەردەشت ئەمەی فەرموو و لە ناو سەرسووڕمان و چاوەڕوانیی شاگوشتاسپ و زانایانی دی، دەنکە گەنمێکی دەر هێنا کە لە تۆی خامێکی سەوزدا بوو، نایە بەردەمیان و فەرمووی: "هەموو پرسیارەکانتان ئەم دەنکە گەنمە وەڵامی دەداتەوە. لەمەڕ ئەم دەنکە گەنمە بە وردی و شێنەیی بیر بکەنەوە و وەڵامی خۆتان وەرگرن." شاگوشتاسپ و یارانی کە چاوەڕوانی گوتاری دوور و درێژ و وردبینانە و گرینگ لە زەردەشت بوون، لەم کارەی زەردەشت سەریان سووڕ ما و زۆر بە لایەنەوە سەیر بوو.

خێرا بێ ئەوە بیرێکی لێ بکەنەوە، برێکیان کەوتنە پێکەنین و تیتاڵیکردن*، هێندێکیشیان گرژ و توڕە بوون. شاگوشتاسپیش زۆر بە گرژی و تووڕەیی ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "بیستبووم کە تۆ زۆر دانا و هۆشیار و ژیری..." بێ ئەوە کۆتایی بە قسەکانی بهێنێت، بە پەلە هەستایە سەر پێ و لە تالاری کۆشکەکەی چووە دەرێ. فەرزانەکانیش بە دوای ئەودا هەستان و زەردەشتیان بە جێ هێشت. تەنیا "چەنگەرگاچا"ی هێندی مایەوە. چەنگەرگاچا دەنکە گەنمەکەی لە سەر زەوی هەڵگرت و ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی زانا! ئەی فرە زانا! ئەی کە بانتر و سەرتر لە هەموو زانایینی جیهانی! ئەی زانسڤانی ڕووناهی! ئەی کەسێک کە دەریای مێشک و ئەندێشە و هزر و زانستی بێ سنوور و پڕفراوانە! من ساڵانی زۆری تەمەنم لە وڵاتی هێند و کشوەرەکانی دیکە بە دوای ڕازی ئافراندن، هەستی و ژیان بردووتە سەر. سەدان زانا و لێهاتوو و بەلیمەتم دیوە، بۆ گوتاری زۆربەیان گوێم گرتووە، هەزاران گوتەم بیستووە، سەدان نووسراوەم خوێندوەتەوە زۆر ڕۆژ و شەوگارم بە تەنیایی و بیرکردنەوە بردووەتە سەر، بەڵام تا پێش ئێستا ڕێگای ڕاستیم نەدۆزیبووەوە. بیستم لە نیشتمانی مانگ، لە وڵاتی چیا بەرزەکان، لە میدیا، فەرزانەیەکە هەیە کە توانیویەتی هەموو ڕازەکانی بوون و ژیان و ئافراندن بدۆزێتەوە. بەم هیوا و ئاواتە کە وەڵامی پرسیارەکانم لە لای تۆ بدۆزمەوە، بووم بە ڕێبواری ئەم ڕێگا سەخت و پڕ دژوارەی ئێرە. چەرمەسەری و ڕەنجی فرەم کێشا تا بە ئێرە گەیشتم، ئیمڕۆش کە تۆم دی، بۆم دەرکەوت ئەوەی کە بۆ تۆ لە بارەی زانست و دانایی تۆ گوتوویانە، یەک لە هەزاریش نییە. من بێگومانم کە تۆ بانتر و بەرزتر لە هەموو زانایانی جیهان. ئەی زەردەشت! دەرسیەکی* مەزنت بە من فێر کرد. دەریایەک گوتە و قسە نووسین و دەفتەر، هەموویت لە دەنکێک گەنم گونجاند و بۆ منت ئاشکرا کرد، سوپاسی بێ پایانات دەکەم. من ئەو شتەی کە پێویست بوو بۆ زانیین و تێگەیشتن، فێر بووم. تۆ کلیلی مەزنی

گەنجینەی زانستت دایە دەستم. دەبێت من بۆ وڵاتی خۆم بگەڕێمەوە، ئیدی پێویست ناکات لەمە زیاتر لێرە بمێنمەوە.

چەنگەرگاچا، هەستا و ناوچاوانی پاک و ڕووناکی زەردەشتی ماچ کرد و ڕۆیشت. زەردەشتیش بە دڵێکی پەژار و غەمگین لە هەڵسووکەوتی بە پەلە و ناوردبینانەی شاگوشتاسپ و هەڤاڵانی لە کۆشک و قەڵای گوشتاسپ چووە دەرەوە و ڕووی کردە کەپر و باخچەی خۆی. (سەبارەت بە چەشنی هەڵسووکەوتی توند و گرژی کەی گوشتائەسپ لەتەک زەردەشت لە کۆڕی یەکەمدا، چیرۆک و ئەفسانەی جۆراجۆر گوتراوە، کە هەموویان نیشانەی ئەوەیە کە لە دیداری یەکەمی نێوان زەردەشت و شاگوشتاسپ شتێک بەدی نەکراوە، و زەردەشت زیز بووە و دەر کراوە)

دوای کۆتایی پێهاتنی وتەی زانای هێندی و پاشان ڕۆیشتنیشی، گوشتاسپ و زانایانی دەوروبەری سەریان سووڕ ما و کەوتنە بیرکردنەوە و پرسیار لە خۆیان، ئەو دەنکە گەنمەی زەردەشت چیی تێدا بوو کە ئەو زانا سەرگەردانەی هیندی ئاوا شاد و دڵخۆش و بێ وستان و کەیفخۆش گەڕایەوە بۆ وڵاتی خۆی؟ (دەبێژن چەنگەرگاچا هەمان زانای هیندییە کێ لە دوای گەڕانەوەی بۆ هێند نووسراوە بەناوبانگەکەی "ڕیگڤیدا"ی بە چەشنی سروود نووسی. ڕیگڤیدا لە نووسراوەکانی هەرە پیرۆز و گەورەی ڕۆژهەڵاتە).

جامئەسپ و فرەوشەوشتر زۆرتر لە هەمووان ئەم پرسیارەیان لە مێشکی خۆیان دووپات دەکردەوە. تا سەرئەنجام جامئەسپ کەوتە قسە و گوتی: "ئەی کەی گوشتاسپ! ئێمە کارێکی فرە ناشیرین و نەگونجاومان کرد کە کۆڕەکەمان بە جێ هێشت. کاری دروست و ڕەوا ئەوە بوو کە فەرزانەی هێندی کردی. زەردەشت بە نیشاندنی ئەو گەنمە بە ئێمە پەیامێکی هێنابوو، کە پێویست بوو تێ بگەیشتینایە و بیرمان بخستایەتە کار. بڕوا بکەن لەو کاتەوە کە زەردەشت ئەو دەنکە گەنمەی نیشاندابن، هەست بە نائارامییەکی سەیر لە ناو دەروونم دەکەم. هەروەها هەست دەکەم دەنکە گەنمەکە لەتەک مندا وتووێژ دەکات و نهێنییەکانی دڵی خۆیم بۆ باس دەکات. من لە کردەی خۆم زۆر پەژیوانم و ئاواش بە باش دەزانم هەموومان داوای لێبوردن لە زەردەشت بکەین و جارێکی تر بانگهێشتنی بکەینەوە."

گوشتاسپ قسەکانی جامئەسپی پەژراند و ئەویش لە کردەوەی خۆی پەشیمان بوو زانایانی دەوروبەریش هەر بەم چەشنە دانیان بە هەڵەی خۆیاندا نا. بۆ پاتشا پەیکێکی شاند* بۆ لای زەردەشت بۆ لێبوردن و بۆ ئەوەی جارێکی دیکە بانگهێشتنی بکەنەوە بۆ کۆڕ و گفتوگۆکردن. زەردەشت گوێی لە پەیکەکە شل کرد و بە ڕووەیەکی خۆشەوە پێی فەرموو: "من ئەو شتەی کە پێویست بوو فێریان بکەم، کردم. ئیتر کارم لە کۆشکی شا نییە، بەڵام ئەگەر شا و هاوڕێیانی دەیانەوێ چتێک فێر بن، من هەموو بەیانییەک لەم حەوشە و باخچەدا خەریکی ڕاهێنان و فێرکردنم، خەڵک لە هەموو پلە و پایەیەک دێن و فێر دەبن، جا ئەگەر کەیگوشتاسپ و یارانیشی دەیانەوێت شتێک فێر بن دەتوانن بێنە ڕیزی شاگردەکان و دانیشن و بە گوتەکانی من گوێ بدەن."

پەیکەکە گەڕایەوە و پەیامی زەردەشتی گەیاند. کەیگوشتاسپ لە چەشنی وەڵامی زەردەشت زۆر تووڕە بوو. پێی وابوو چۆن زەردەشت پاتشایەک وەک گوشتاسپ بۆ فێرگەکەی خۆی بانگ دەکات؟ گوشتاسپ وەرامی زەردەشتی بۆ جامئەسپی گێڕایەوە. جامئەسپ دەستی کرد بە پێکەنین و گوتی: "ئەی پاتشا باش بزانە و وریا بە، زەردەشت ئەمجارەش وانەیەکی گەورەی بە تۆ و ئێمە دا. زەردەشت بە تۆی گوت: بۆ فێربوون دەبێت خاکی* بێت و لە قاڵبی دەستسازت بێتە دەرەوە و وەک منداڵێکی ساوا پاک و بێگەرد و سادە، ڕێگای دەبستان* بگرێتە بەر. تۆ تا زەمانێک گوشتاسپ شاهی و ناز و هێز و هەستی دەسەڵاتداری لە سەرتدایە، دڵت جێگای فێربوون و بیستنی قسەی نوێی نییە. تۆ بەند بووی بە بیر و بۆچوون و زانیارییە کۆنەکانت، کەوایە هەروا کە زەردەشت فەرموویەتی بەرگی سادەی سپی لە بەر بکە و بتی دەروونت بشکێنە تا مێشکت توانای وەرگرتنی قسەی تازە و نوێی هەبێت."

گوشتاسپ لە تووڕەبوونی خۆی پەشیمان بووەوە و زوو هەستا بەرگی گرانبەهای شاهانەی لە بەر داکەند و پڵاسی سپی و سادەی کردە بەر و لەتەک فەرزانەکان بەرەو فێرگەی زەردەشت بەرێ کەوتن.

کاتێک کە پاتشا و هاوڕێیانی گەیشتنە کن زەردەشت، ئەو و یارانی بە ئامرازی کشتوکاڵ خەریکی کەندن و ئاوەنیای زەوی بوو. زەردەشت کە چاوی بە گوشتاسپ کەوت فەرمووی: "ئەی کەیگوشتاسپ و ئەی جامئەسپ و فرەشەوشتر و ئەی زانایان! چەندە بە جێ و لە کاتی باشدا هاتن. من یاران و شاگردانم ماندووین، تکایە ئێمە پشوویێک دەدەین و ئێوە خەریکی کێڵاندن بن."

گوشتاسپشا تۆزێک تێک چوو بەڵام چۆن پێی سەلمێندرا کە زەردەشت قسەی نابەجێ و نەگونجاو ناکات و هەرچەندەش حەزی بەم کارە نەدەکرد بەڵام بە نابەدڵییەوە ملی لێ نا و ئەوانیتریش بە دوایدا دەستیان پێ کرد و تاوێکی پێ نەچوو کە کەیفخۆشییەکی سەیر هەموویانی داگرت. کەسانێک کە تا ئەو کاتەی تەمنیان دەستیان لە پاچ پێمەڕە و گاسن نەکەوتبوو، ئێستاکە بە دڵخۆشییەکی سەیر، خەریکی کێڵانی زەوی بوون، ئەویش بە خۆشی و حەزێکی زۆر. پێدەکەنیان و تەنانەت چەند کەسێکی دەنگخۆشیان دەستیان کرد بە ستران گوتن. ماوەیەکی پێ نەچوو ئینجا زەردەشت فەرمووی کە پشوویەک بدەن. گوشتاسپ و هەڤاڵانی بە سەرڕووومەتی ئارەقای هاتن بۆ ژێر سێبەری دارێک کە زەردەشت و یارانی لە ژێری دانیشتبوون. هەموویان کەیفخۆش و بەدەماخ بوون و هەروەهاش ماندوو، بەڵام هەستیان بە سووکی و تازەیی دەکرد، هەروەک بارێک لە سەر شانیان لاچووبێت وا بوو.

زەردەشت ڕووی کردە گوشتاسپشا و فەرمووی: "یەکێک لە خراپەکارییەکانی جەمشیدشا ئەوە بوو کە کاری مێشکی و لە کاری لەشی جودا کردبوو. هەر کەسێکی بۆ کارێکی دیاری کردبوو. جەمشید کاری مێشکی و هۆشی لە پەیوەندی ڕاستەوخۆی لەش و جەستە جیا کردبوو. بەشی هەرە گەورەی ماندوویی و داوەشیان و سستی و توندی و تیژی و نائارامی و نائاسوودەیی و نەخۆشیی فەرمانڕەوایان و بە گشتی دەست و پێ سپیان، دووربوون و نەکردنی کار و وەرزشی لەشە. ئێوە لە بەیانی تا شەو دادەنیشن و قسە دەکەن و دەستوور و فەرمان دەدەن ئەشێت باش بزانن کە لەشی ئێوە نیازمەندی جووڵان و گەڕیانی هەیە. ئەگەر ئێوە بەم نیازە سرووشتیەی لەشتان وەڵام نەدەنەوە، لەشتان دادەوەشێت و بە داوەشینی لەشتان، ڕەوانتانیش دادەوەشێت. ئەم ماندوویی و سیسییەی هەمیشەیی کە لە ناوتاندایە، هەرچی دەرمانی بۆ بە کار بێنن، بێهوودە و بێسوودە، هەوڵ بدەن ئەم ئامۆژگارییەتان لە یاد نەچێت. لە هەر کارێکدا کە هەن، هەرگیز کاری لەشی و جووڵان و گەڕیان لە بیر مەکەن و لەشی خۆتان بخەنە کار و بەم چەشنە ماندوویی و داوەشان لە گیانتان دوور و پاک دەکەنەوە".

پاشان کەیگوشتاسپ فەرمووی: "ئەی زەردەشت ئێمە لە ڕازی ئەو دەنکە گەنمە تێ نەگەیشتین و لە کردەوەی خۆمان فرە پەشیوانین و بۆیە داوای لێبوردن و بەخشینت لێ دەکەین و ئێستاش ئامادەین گوێت لێ بگرین".

زەردەشت بە جەواڵی گەنمێک کە لە تەنیشتیدا بوو ڕووی کرد و فەرمووی: "ئێستا کاتی وەشاندنی گەنمەکەیە، هەستن و گەنمەکە هەڵگرن و لەم زەویە کە ئاوەنیا کراوە بپژرێنن". گوشتاسپ و هاوڕێیانی هەستان و گەنمەکەیان چاند و پاشان دڵخۆش گەڕانەوە بۆ لای زەردەشت.

زەردەشت ڕووی کردە کەیگوشتاسپ و فەرمووی: "گەنمەکەتان کردە ژێر خاک و داتانپۆشی و دەمیان بۆ قسەکردن بەسترا. ئێستا کە گەنمێک نییە منیش شتێکم نییە بۆ گوتن". گوشتاسپ و زانایانی لە وەڵامی زەردەشت سەریان سووڕ ما و گوتیان: "ئەی زەردەشت! ئێمە لە گوتەکانی تۆ سەر دەر ناکەین. ئەگەر دەنکی گەنم نییە، خۆت دەتوانی ڕاز و نهێنییەکەیمان بۆ باس بکەی".

زەردەشت پێکەنی و گوتی: "ئەز ئامۆژگارم* و ئامۆژگاری ڕاستەقینە فێر ناکات، بەڵکوو بە ئاگا دێنێت" (هۆشیار دەکات). پاشان زەردەشت سروودێکی کە سەبارەت بە فێربوونی خۆی گوتبووی بەم چەشنە خوێندەوە:

چونکە بەم ڕاهێنانە ناڕاستە،
بواری هەڵبژاردنی ڕێگا،
ڕوون و ئاشکرا نییە،
من، هەر وەک ئامۆژگارێک،
کە هەڵبژاردەی مەزدایە،
بەرەو ڕووی ئێوە دێم،
تا هەر دوو گروو ڕابهێنم،
بەرابەری ڕاستی بژین.
گاتا، هاتی 31، سروودی 2

پاشان زەردەشت دەستی کێشا بۆ ڕانێک*کە خەریکی لەوەڕین بوون. نیشانی شاگوشتاسپ و فەرزانەکانی دا و فەرمووی: " ئایا ئەگەر من و هەر کەسێکی تر، ساڵانی ساڵ خەریکی فێرکردنی زمان و قسەکردن بەم مەڕانە بێت، دەتوانێت شتێک فێری ئەم مەڕانە بکات؟ هەرگیز نەخێر، بەڵام زارۆلەیەک هێشتا تەمەنی بە دوو ساڵ نەگەیشتووە، بەو وشەگەلە کە دایژ و کەسووکاری دەیخەنە سەر زاری، فێری ئاخافتن دەبێت. کەوایە جیاوازیی نێوانی مەڕ و زارۆکی مرۆڤ لە چیدایە؟ لەو هێزە نووستووەی ئاخافتن کە لە ناو منداڵی مرۆڤدا هەیە و دایک بە هەوڵ و کۆششی خۆی بە خەبەری دێنێت، بەڵام ئەم وزەیە لە مەڕدا نییە. جا مرۆڤ لە هەموو زەمینەکاندا بەم چەشنەیە. مرۆڤ دارای وزە و توانامەندییەکی فرە مەزنە کە نووستووە. بۆ تێگەیشتن پێویستی بە هێمبوون* هەیە و دەبێت فێرکەر ئەم هێزە بێدار بێنێت و مێشکەکان ئامادەی وەرگرتن بکات بە هەمان چەشن کە من پێشتر لە سروودێکدا گووتوومە":

ئەم ئایینە،
بۆ مرۆڤی هۆشیار
کە بە ژیری لێی تێ بگات و
بە هێزی مینوویی،
بە گوفتار و کرداری خۆی
پشتیوان و چاودێری ڕاستی بکات،
ڕوون و ئاشکرایە.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
کەسێکی ئاوا، لە لایەنی تۆوە
شایستەترین یاوەر و ڕێپیشاندەری مرۆڤە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 22

"ئەی کەیگوشتاسپ! مامۆستای ڕاستەقینە نابێژێت و فێر ناکات، بەڵام کارێک دەکات کە قوتابییەکان بە مێشک و ڕامانی خۆیان تێ بگەن و تۆش پێویستە ئاوا بکەی. تۆ دەبێت خۆت بیر بکەیتەوە و ئەو شتەی کە گەرەکە من ببێژم تۆ خۆت بیدۆزیتەوە. من تەنیا پەنجەرەی ڕامان و ئەندێشەی تۆ دەکەمەوە و لەمەولا ئیتر خۆتی کە دەشێت بە چاوەکانت دەروەی پەنجەرەکە بڕوانی. شاگوشتاسپ، هەستە و چاوێک بخشێنە بە کێڵگەکە و بۆ منی بڵێ کە ئەم گەنمەی چاندتان چۆنی دەبینی"؟

کەیگوشتاسپ ڕوانییە زەویەکە و گوتی: "ئەو شتەی کە دەزانم ئەوەیە گەنمێک کە ئیمڕۆ چاندمان ماوەیەکی پێ ناچێت بە هۆی تیشکی هەتاو و ئاو و هەوا چەکەرە دەکات و سەر لە زەوی دەردێنێت. کە وابوو گەنم بە دەرهاتن لە ناو ئەنبار و گۆنیەدا و بە چاندن لە خاکدا و گەیشتنی ئاو بەخەبەر دێت. هەروەک نموونەی منداڵەکە و کردنەوەی زمان و دەست کردنی بە ئاخافتن. هێزەکانی نووستووی دەروونی گەنیش بەخەبەر دێت و گەنم ڕوو لە سەوزبوون و باڵاکردن دەکات. لەم دیاردە بچووکەدا دەتوانین بڵێین کە لە ڕەوان و مێشک و هۆش و بیر و دڵی مرۆڤدا جیهانێکی نووستوو هەیە کە ئەگەر زەمینەکانی بۆ خۆش و ئامادە بکرێت، ئەوە زیندوو و بێدار و بەخەبەر دێت".

کاتێک گوتەکانی شاگوشتاسپ گەیشتە ئەم شوێنە، لە ناکاو جامئەسپ هاوارێکی پڕ لە خۆشیی تێکەڵ بە گەشکە کێشا و خۆی پێ نەگیرا و خۆی نزیک زەردەشت خستەوە و گوتی: "ئەی زانای ڕۆژگار! بەو کورتە قسەیە کە لە بارەی بەخەبەرهاتنی رامان گوتت، هەموو شتەکانم بۆ ڕوون بووەوە و هەزاران وانەت فێر کردم. تۆ بەو پەلەپیتکە کە لە مێشکی منت دا، منت لە خەونێکی گران بەخەبەر هێنا. ئێستا من دەتوانم بیر بکەمەوە و ئەگەر ڕێگەم بدەی دەتوانم لەمەڕ گەنمەکە تێڕوانینی خۆم بڵێم".

زەردەشت فەرمووی: "ئەی جامئەسپ! لە بارەی دانایی بەڕێزتان شتی فرەم بیستووە. ئەو چتەی کە تێگەیشتویت بیڵێ. دەڵێن توانای رامان و ئەندێشەی تۆ زۆر بانە و ئاسۆی هزرت فراوان".

جامئەسپ دەستی کرد بە ئاخافتن و گوتی: "ئەی زەردەشت! ئەو شتەی کە من بۆی چووم و تێگەیشتم ئەویە، تۆ بە کێشانی سەرنجی ئێمە بۆ دەنکی گەنم، بە ئێمە ئەم مەبەستەت گەیاند کە لە بری ئەوەی وەک هەمیشە دانیشین و ڕۆژانێکی زۆر و درێژ سەبارەت بەمجۆرە پرسیارانە دەمەتەقێ بکەین، لە بارەی یەک نموونەی ئاوا پچووک و ساکار و سەرنجڕاکێشی بوون وەک دەنکە گەنمێک، بیر بکەینەوە و بە جێگای خەیاڵ و گومانچنی*، گەنم بچێنین و لە نزیکەوە بیخەینە ژێر سەرنج و وردبینی و رامان، پاشان بزانین چۆن پێڤاژۆکانی ڕوواندن و گەیین تێپەڕ دەکات. تۆ بە ئێمەت فێر کرد کە ئەو شتەی سوودی لێ وەرناگیرێت، ڕووی تێ نەکەین و بە پێچەوانە ڕوو بکەینە تشتێک کە توانای دیتنی ئەو شتەمان هەبێت تا ئێمە. شتێک وەک دەنکی گەنم بە درووستی نەناسین و لە ڕاز و نەهێنیەکانی دەروونی ئەو تێ نەگەین و نەیدۆزینەوە، هەرگیز بە ناسینی ئەو نادیارانەی کە ئێمە بە دوایدا وێڵین سەرکەوتوو نابین. تۆ رامان و ئەندێشەی ئێمەت لە بێسنووری بە سنووداری کێشاند. ئێستا بە بوونی ئەم مۆمە کە تۆ بۆ منت داگرساند دەتوانم بەرپێم ببینم، نە زۆر دوور، بەڵام ئەگەر توانای بینینی بەرپای خۆمم هەبێت بێگومان دەتوانم زۆر دووریش ببینم. چونکە لە دڵۆپ دڵۆپی ئاو، ڕووبار و چۆم و زەریا درووست دەبێت و لە هەنگاوە پچووکەکان فەرسەخ بەدی دێت و لە دیتنییەکانە کە نادیارەکان دەبینرێت".

"تۆ ئێمەت فێر کرد کە گەنم دانەیەکی بێگانە، بەڵام لە هەمان کاتیشدا گیانی هەیە و بە ئەندازەی جیهانێک ڕاز و نەهێنی لە ناویدا نووستووە. گەنم دانەیەکی بێگیان و جوودایە، بەڵام هەر کە چاندرا و زەمینەکانی ئاو و خاک و هەتاو و هەوای بۆ ساز و ڕێک کرا،گیانی زیندووی بە ئاگا دێت و لە ناو پێواژۆی چەکەرەکردن و باڵاکێشان دەکەوێت. کەوایە هیچ شتێک لە جیهاندا مردوو و بێگیان نییە. هەموو تشتێک بە چتەکانی دیکە پەیوەند و بەندە و بەوانە ڕاوەستاو و دیارە. ئەی زەردەشتی بەشکۆ! چ دەرسێکی مەزنت بە ئێمە دا، لە گومانەوە بەرەو رامان و لە رامانەوە بۆ بینین، ئەو دیتنەی کە جیهان بە چەشنی زیندوو و دروست دەبینرێت و هەموو شتێک بە یەک بەندکراو و بەستراو و پێکەوەبوون، بزانین".

زەردەشت بە بیستنی وتەکانی شاگوشتاسپ و جامئەسپ پڕ کەیفخۆش بوو. خەندەیەکی خۆشی لە دڵەوە کرد پاشان ڕووی کردە شاگوشتاسپ فەرمووی: "شاگوشتاسپ، وەک لە ڕازی گەنمەکە تێ گەیشتی ئێستاکەش کۆشش بکە بە هەمان شێوەی جووتیار، کە گەنم دەچێنێت و وزەی ڕوواندن و گەیین و زایینی بەخەبەر

دەهێنێت، تۆش دانەی گەنمەکە بەرە بۆ ناو کێڵگەی ڕەوان و مێشکت و هێزی ڕوواندن و باڵاکێشان و زایینی، لە ناو رامان و ئەندێشەی خۆت بە ئاگا بێنە".

بە فەرموودەکانی زەردەشت، گوشتاسپ و جامئەسپ و زانایانی دیکەش چوونە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵ، بەڵام پەیوەندییەک کە لە نێوانی گەنم و ڕەوان و هزری خۆیانیان نەدۆزییەوە. سەرئەنجام جامئەسپ ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی مامۆستای مەزن! ئێمە لەم وتەی ئێوە هیچ تێ ناگەیشتین، خۆت یارمەتیمان بدە و ڕاز و نهێنیی گوتنەکەی خۆت بدرکێنە".

زەردەشت ماوەیەک بێدەنگ ما و پاشان دەستی کرد بە ئاخافتن: "دەتوانم بڵێم کە مرۆڤ لەم جیهانە بە سێ جۆرە، یەکەم خەڵکێک چاویان هەیە بەلام نابینن، گوێیان هەیە بەڵام نابیستن، ئەمانە کەڕ و کوێر دێنە ڕووی ئەم جیهانە و کەڕ کوێریش لەم جیهانە دەڕۆن. بۆ ئەمانە هەڵهاتنی خۆر و ئاوابوونی وەک یەکە، ئەمانە تیشکی گەرم و ڕووناکی هەتاو و شەماڵەکردن و ئاوابوونی نابینن و هەستی پێ ناکەن. گرووی دووهەم، جیهانی دەوروبەری خۆیان دەبینن و دەبیستن، بەڵام دیتنی ئەمانە وەک تیشکدانەوەی شەوق لە ناو ئاوێنەدایە و بیستنیشان وەک پەژواک* لە کێودایە. ئەمانە ئەو شتەی کە بەم چەشنە دەیبینن و دەیبیستن، دەیبەنە ناو مێشک و هزریان و ڕێک بە هەمان شێوە دەیتاڤێنن*. ئەندێشە و مێشکی ئەمانە هەرگیز توانامەندیی گۆڕانی دیتنییەکان و بیستنییەکانیان نییە و لە هەمان پێواژۆ و سنوورێکدا کە هەن دەمێننەوە، نە شتێک بە ئازموون و پاشکەوتی رامان و ڕەوانیان زیدەتر دەکەن و نە بۆ گەشەکردنی کۆمەڵگا گاڤێک دەنێن. بەڵام دەستەی سێهەم: دەنگ و کاردانەوەیان لەتەک دوو دەستەی پێشوو جیاوازە. ئەمانە دەیبەنە ناو کێڵگەی رامان و هزر و ڕەوانی خۆیان و دەیخەنە ژێر کاریگەری وزەکانی پڕتوانای دەروونی ناو مێشکیان و لەو چەشنەی کە بووە دەیگۆڕن و دەیزێنن. دەیهاڕن و دەیدەن لە بێژنگ و پوخت دەیشێلن و گەشەی پێ دەدەن و پاشان بەرهەمێکی نوێی لێ بە دەست دێنن. سازکەران و داهێنەران و بەدیهێنەرانی چاند* و مێژوو و ژیاری* ئەم جیهانە لەم گرووپەن. هونەرمەندا، هەڵبەستوانانی ئەڤین و ڕاستی، ڕۆشنبیران، زانایان، لێهاتووان، بەدیهێنەران، فەرزانەکان، وێژەران و هۆشیاران هەموو لە ناو ئەم دەستەیە سەر هەڵدەدەن و هەر ئەمانەن کە جیهان بەرەو پێشکەوتن و ئاوەدانی دەبەن. پرسیار ئایا کەسێک توانای ئەمەی هەیە کە بەم ئاست و پلەی گەشەدانی رامان و ڕەوانییە بگات؟ ئەرێ هەیە، بەڵام بە مەرجێکی زۆر گەورە: ئەویش وەگڕخستن و وەرزیدەکردن* و چڕبوونەوەی رامان. هەرگیز رامانێکی پووک و بەتاڵ و ڕەوانێکی سست و پووچەڵ و مێشکێکی سووک و لاواز، توانای گۆڕاندنی دیتنییەکان و بیستنییەکان جیهانی نییە. ئەگەر مێشک و ڕەوانێکی گوتەیەک ببێژێت و بنووسێت قسە و نووسیاوەکانی پڕوپووچ و بێ واتە یا فرت و فێڵ و درۆیە. لەمەڕ دێوپەرستان بێژم، گوتەی من بۆ ئەمانە ئەمەیە کە ئێوە تەنها هەتاو و مێهر دەیبنن. تیشکدانەوەی هزری ئێوە لەم دوو دیاردە، تیشکدانەوەیەکی ئاوێنەییە، ڕۆژ و مێهر هیچ کاریگەریەکی لە ئەندێشە و ڕەوانی ئێوە نییە و ئەگەریش هەبێت لە سنوور و ئەندازەی هەمان تیشکدانەوەی ئاوێنەکەیە. من دەبێژم ئێوە خۆر و مێهر بهێننە ناو ئەندێشە و ڕەوانی خۆتان و پەروەردەی بکەن و گۆڕان و گەشەی پێ بدەن. کە ئەگەر واتان کرد پاشان دەبینن کە خۆر و مێهر لە ڕەوان و رامان و دڵی ئێوە سەر هەڵدێنێت و بۆ خۆتان دەبنە هەتاو و ڕووناکی، پاشان دەبینن کە یەکەم دڵ و گیانی خۆتان و لە دوایی جیهانێک ڕۆشن دەکەنەوە. ئەو ڕوون بوونەوە (ئاگایی دڵ) کە من دەبێژم، هەر ئەو گۆڕانی بیستنییەکان و دیتنییەکانی جیهان و گەردوون لەناو دڵەکان و هەڵاتنی ڕۆژ و تیشکدانەوەی لە دڵەکانە، هەر ئەم هۆشیاری و ڕۆشن بوونەوەیە کە ڕێگا بۆ ڕێبوار تا بێکەران دیار و ڕووناک دەکاتەوە و دەیباتە ژوانی خۆشبەختی و ڕزگاریی ڕاستی".

ئەو ڕۆژە کۆتایی پێ هات و شاگوشتاسپ و هاوڕێیانی گەڕانەوە بۆ کۆشکیان، بەڵام جامئەسپ لە هەموویان فرەتر چبوە ژێر کاریگەری هزر و رامانی زەردەشت. جامئەسپ ئارامی لێ بڕابوو و بەردەوام گوتەکانی زەردەشت لای خۆی دووپات دەکردەوە و لە بارەی ڕاز و نهێنیی گەنمەکە بیری دەکردەوە. جامئەسپ چووە

ماڵەوە و دوای خواردنی شێو چوو بنوێ، بەڵام خەو بە چاوی نەدەهات. سیمای ڕووناکی زەردەشتی دەهاتە بەرچاو و فەرموودەکانی دەهاتە بیر. سەرئەنجام خەوی لێکەوت و پاشان خەونێکی سەیری دی.

جامئەسپ لە خەونی دیی کە لە ناو گەنمزارێکدایە. گوڵی گەنمەکە کە سەری دەرهێنابوو پرسی: "ئەی گەنمی جوان! تۆ کێی چما شێوەی ئێمەی مرۆڤت هەیە"؟ گەنم کەوتە وەڵام و گوتی: "سەرگوزەشتەی من دوور و درێژە، من هەمان دانەی گەنمم کە باپیرە مەزنی* ئێوە منی خوارد و لە بەهشت دەریان کرد. جامئەسپ بە بیستن ئەم قسەیە تێک چوو و گوتی: "ئەی هاوار! کەوایە تۆ بووی ئێمەت بەم هەموو دەرد و ڕەنج و پەرێشانیانە گرفتار کرد؟ تۆ بووی بە هۆی ئەوە کە ئێمەیان لەو جیهانە جوان و ئاسوودەیە دەربهێنن و بۆ ئەم جیهانی پڕ لە ستەم و بێدادی، خەم و سەختی، دژواری و مەرگ و پرسە دووچار کرد؟ تۆ بوویت کە ئەم گۆی زەوییەت ئالوودە و ئاڵۆزاند، تۆ بوویت کە مرۆڤی ستەمکارارنت بەدی هێنا تا هەزاران خراپەکاری و بێدادی لە سەر تۆپی زەوی بکەن".

کاتێک گوتەکانی جامئەسپ گەیشتە ئێرە، دەنکە گەنمەکە دایە قاقای خەندە و گوتی: "دەبێت تۆ قسەی ئاوا بکەی، چونکە لە چەند و چوون و هیچ شتێکی من ئاگادار نییت. تۆ بۆ ئەوەی لە ڕاستی و دروستیی کاری من تێ بگەیت پێویست بوو لە سەردەمی باپیری خۆت بژیایەتی، ئینجا مانای ڕەنج و سەختی و ڕاز و نهێنیی کاری منت بۆ دەر دەکەوت و تێ دەگەیشتی. لە زەمانێکدا کە باپیری تۆ لە بەهشتدا بوو، لەوێ هیچ کارێک نەبوو، لەتەک هاوسەری خۆیدا هەر لە بەیانی تا شەو بەتاڵ و وێڵ دەگەڕیا. هیچ ویست و حەز و خۆشی و هیوا و بزاڤ و بەرزی و نزمی و کام و کار و داهێنەرییەکیان نەبوو. کاری ئەوان تەنها خواردن و خواردنەوە بوو. ژیانێکی سادەی گیایی و ئاژەڵی. بەڵام چون مرۆڤ دارای مێشک و هۆشە، سەرئەنجام لەو ژیانە یەکجۆرەیە ماندوو و بە تەنگ هات و وەڕەس بوو و هەوڵی ڕزگاربوون و دۆزینەوەی ڕێگایەکی بۆ خۆی لەو ژیانە یەکسانە دا. هەر لێرەوە بوو کە یەکەمین بزاڤ و هەڵخڕاندنی مێشکی تیادا دروست بوو. مرۆڤ پای نایە پێواژۆیەکی نوێ، ئەوەش جیهانی بیرکردنەوە و رامان و گەڕیان، جیهانی دۆزینەوە و ئازموون و تاقیکردنەوە. باپیرەگەورە گوتی من دەبێت خۆم تاقی بکەمەوە و خۆم بیر بکەمەوە و بۆ یەکەمین ئازموون دەبێت کارێک بکەم. ئەوەش ڕێک هەمان فەرمانێک بوو کە پێشتر بە ئەو درابوو، ئایا فەرمانی نەخواردنی گەنم درووستە یان نا؟ لە سەرەتادا باپیرەگەورە ترسا، بەڵام سەرئەنجام رامان و گوشاری دۆزینەوە و لێکۆڵینەوە، ورووژاندی کە نزیکی گەنم ببێتەوە دوای دوودڵێکی زۆر بڕیاری شکاندنی فەرمانی دا و گەنمی خوارد و لە هەمان کاتیشدا لە بەهشت وەدەر کرا. سەیر ئەوە بوو دوای دەرکردنی مرۆڤ لە بەهشت، تێکۆشا و گەڕیا بۆ دۆزینەوەی خۆراک و دۆزیشیەوە. بەم چەشنە ژیانی نوێی دەست پێ کرد. ژیانی خۆش و شیرینی کار و ئافراندن. لەمەودوا مرۆڤ پێی نایە ناو هەوراز و نشێوی ژیان. هاوکات لەتەک کار و ئافراندندا، رامانی گەشەی دەکرد و هۆش و خێرەتی وەرزیدەتر دەبوو و شادیی ڕاستەقینە دەکەوتە دڵیەوە. باوەڕم وایە کە تۆ لەم مانای ئەمە تێدەگەی، چونکە خۆت بە دوای دۆزینەوە و بیرکردنەوە و ئافراندنی. تۆ باش دەزانی کە کاتێک شتێکی نوێ فێر دەبی و تێدەگەی و چتێکی تازە بەرهەم دەهێنی، چەندە خۆشی و شادی دەکەوێتە ناو دڵتەوە. تۆ ئێستا بە دوای دۆزینەوەی ڕازی چارەڕەشی و بەختیاریی گەلانێت. ویست و ئارەزووی تۆ گەڕانەوەی دووبارەی کۆمەڵان بۆ هەمان ژیانی پڕ لە ئاسایشت و ئاسوودەیی ڕۆژگاری بەهەشتە و منیش بۆت دەبێژم، ئەی جامئەسپ دانا! من دەنکە گەنمێکم کە ڕازی بەختیاری گەلان دەناسم، بە هەمان شێوە کە باپیرەگەورەتم لە بەهەشت وەدەرنا، توانای بردنەوەشم بۆ بەهەشتی ڕاستی هەیە. کەوایە بمناسە و تێم بگە و هەمیشە لە بیری مندا بە و بیر لە ڕازی گوتەی من بکەرەوە کە من توانای بردنەوەی مەردمم بۆ بەهەشتی ڕاستین هەیە..." کاتێک کە دەنکە گەنم ئەم قسەی کرد جامئەسپ بە قوقەی کەڵەشێری لە خەو ڕابوو.

جامئەسپ ئەو ڕۆژە زووتر لە هەموو کەسێ چوو بۆ فێرگەکەی زەردەشت، پاشان بە پەلە خەونەکەی بۆ زەردەشت گێڕایەوە و داوای وەرگێڕانی خەونەکەی کرد. زەردەشت بۆ خەونەکانی خەڵک زۆر ڕێزی دادەنا. لە

خەونەکانیان بۆ ناسینی دەروون و ڕەوانیان کەڵکی وەردەگرت. زەردەشت بە جامئەسپی فەرموو: "ئەو گەنمە کە هاتە خەونی تۆ، ویژدان و هۆشیاری خۆت بوو کە بە چەشنی خەون لە ڕووت ئاشکرا بووە و تۆ زیندانی کۆشک قەڵای شاگوشتاسپ و ئەزموون و بیر و بڕوا دێرینەکانتی، ئەو گەنمەش چەکەرەی رامان و خێرەتی تۆیە کە لە زەمینی هزرت چێندرا و لە ڕەوتی ڕواندن و گەیین و گەشەکردندا دانراوە. ئێستا ئەمە پێواژۆیەکی تازەیە کە خودی ئاگای تۆ گۆڕانی بە سەرتا هێناوە و بە چەشنی تۆم* چووەتە خەونی تۆ و تۆش دیوتە. دەنکە گەنمەکە هەمان خودی ئاگا و چەکەرەی رامان و خێرەتی و ئەندێشەی تۆیە. دەیەوێت تۆ لە بەند و کۆیلەتیی ئەندێشە و بڕوا کۆنەکانت، کە تەنانەت لەتەکیشیدا سازگار نییە، ئازاد و ڕزگارت بکات و ڕزگاریشت دەکات. تۆ لە تار و پۆی دواکەوتوویی و گۆج و وەستاویی ئەو رامانە ڕزگار دەبێت کە بە چاوی تۆ وەک بەهەشت دەبینرا، گۆڕانکارییەکی پڕ لە فەراز و نشێو و بزاڤێکی هزریی و رامانی بە سەرتا دێت. خەونی تۆ بەم چەشنە دەبێژێت. ئێستا لەمەڕ خۆت بیر بکەرەوە و ئەو شتەی کە لە یەکەمین گوتەی من لە بارەی گەنم تێدەگەی بۆ منی بێژە".

جامئەسپ بە بۆنەی وەرگێڕانی لە زەردەشت سپاسی کرد دوای تاوێک بیرکردنەوە گوتی: "گومانم بۆی دەچێت کە مرۆڤیش وەک تۆمی گەنم وابێت. تا زەمانێک لە ناو هەنبانە و ئەنباردا شاراوە بێت، جووڵە و گەشەکردنێکی نییە و لە خۆیدا شتێک ناڕوێنێت و نازێنێت، بەڵام هەر کە لە زیندان و بەندی خامۆشی و بەستراویی هاتە دەرەوە و پێی نایە ناو ڕووپەلی ژیان و گەردوونەوە و هەروەها کەوتە شوێنی شیاوی خۆی و کەوتە کۆشش و گەڕیان، ئینجا گیانی خامۆشی بەخەبەر دێت و گەشە دەکات و دانەی لێ بەدی دێت".

زەردەشت فەرمووی: "ئەمەی کە گوتت ڕاستە، کەوایە تۆ قاڵبی رامان و باوەڕە دێرینەکانت بشکێنە و پا بنێ جیهانی زایاندن و باڵاکردن و گەشەکردن، تا هەموو هێزەکانی دەروون و دەرەڤەت، زایەند و بەتوان و بەگڕ بێت، هەمان شێوە کە من پێشتر لە سروودەکانم ئاماژەم بۆ کردووە".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن لە بەر تیشکی تریفەی ڕاستیدا،
دە هێزی دەر و ناوەوەی من،
بەدیهێنەر و توانامەند و داگرساو دەبن؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن بکەم تا بەمانە (دە هێز)
بە گەشەکردن و جاویدان بوون بگەم و
منیش ئەم دووانە پێشکەشی کۆمەڵان بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 18

(مەبەست لە دە هێزی دەر و ناوەوەی مرۆڤ ئەمانەن: بیستن، بینین، چێژتن، بۆنکردن، هەستکردن، توانامەندبوون، داهێنان، خێرابوون، تێگەیشتن، دووربین بوون یان پێشبینی کردن)

زەردەشت لە جامئەسپی پرسی: "چی دیکە لە دەنکی گەنم دەزانی؟"

جامئەسپ وەرامی دایەوە: "لەم سرووده مەزن و پڕواتەدا کە خوێندت وا دەردەکەوێت کە زایەندی بەهێز و داگرساویی وزەکانی دە دانەی مرۆڤ، لە ڕاستییەوەیە، و هەروەها لە یەکێک لە ڕاهێنانەکانی دیکە فەرمووت کە ڕاستی لە فەلسەفەی مندا تەنها گوتەی ڕاست نییە، بەڵکوو هەنجار فەرمانڕەوایە بە سەر بوون و لە سەر

ڕەوانی مرۆڤدا. هەروەهاش گوتت کە جیهان لە سەر هەنجار و ڕێکوپێکی دامزراوە و ئەو هەنجارەی کە بە سەر جیهانی بووندا فەرمان دەدات، سرووشت و نیهادی مرۆڤیشی لە ژێر دەستەڵاتدایە. پوختەی ئەم گوتارە ئەمەیە کە دانەی گەنم دیاردەیەکی بچووکە لە بوون، کە لە ناویدا هەنجارێکی ڕاوەستاو هەیە و سەوزبوون و گوڵدانی گەنمیش لەوەدایە. بۆیە دەڵێن: لە گەنم، گەنم و لە جۆ، جۆ دەڕوێت".

زەردەشت فەرمووی: "ئەی جامئەسپ! وتەیەکی بەنرخ و پڕبەهات وت. بە ڕاستی شایانی ئەوەیت کە مرۆڤ بە تۆ ببێژێت زانا و هەروەها شاگوشتاسپ گەلێک سەرفەراز و بەختەوەرە کە شالیارێکی وەک بەرێزتی هەیە. ئێستا کە هەنجاری دەروونی گەنمت ناسی، باشتر وایە کە هەنجار لە شێوەی گشتی و ڕەها دەربهێنین و جوان و ورد شی بکەینەوە. ئەمە ڕێباز و ڕەوشی منە. من لە ئاخافتن و دواندنی بابەتی ڕەها پارێز دەکەم،مرۆڤ بەرەو سەرلێشێوایی دەبات. لە کاتی ڕوو بەڕوو بوونەوە لەتەک پرسیارێکی نوێدا، تێدەکۆشم بەش بەش شی بکەمەوە و هەر بەشێکیش بە وردی بیناسم لێی بکۆڵمەوە. پاشان ئەنجامی بەشەکان کۆ دەکەمەوە و وەرامی ئەو پرسیارە دەبینمەوە. ئێمە دەنکە گەنمەکەمان شی کردەوە و دیمان لە دەنکێکی گەنمدا، یاسا و بنچینەیەکی هەستی فەرمان دەدات. ئێستا گەنمەکە کە تێدەپەڕێنین و دەچین بەرەو دیاردەکانی دیکە، کاتێک ئەوانیشمان بە هەنجارەوە بینی و ناسی، ئینجا تێدەگەین کە بە سەر بوونی گشتی و ڕەهادا، هەنجاری گشتی و ڕەها فەرمان دەدات و هەنجاری فەرمانڕەوا بە سەر بوونی گشتیدا، هەمان هەنجاریش فەرمانڕەوایە بە سەر پارچەکانی دیکەی بوونە. مرۆڤیش بەشێکە لە بەشەکانی بوون و لە ژێر فەرمانی هەنجاری بووندایە و هەنجارێک کە بە سەر گەردوون فەرمان دەدات، هەموو بەشەکانی بوون و هەروەهاش بوونی مرۆڤیش دەگەرێتەوە. کار و کاردانەوەی چاک هی کەسێکە کە لە هەنجاری هەستی پەیڕەوی بکات و توانامەندی ڕاستەقینە هی کەسێکە کە بە سەر ئارەزوو و خواستەکانی* ناهەنجاری زاڵ بێت. ڕاستی هەنجاری بوونە. ڕاستی سەرمایەی بەختیاریی و ڕزگارییە".

لەم کاتەدا سێبەری ڕۆژ گەیشتبووە داوێنی چیاکانی هەورامان و ڕۆژ کۆتایی پێ هات، زەردەشتیش هەستا و ئامادەی نوێژی* ئێوارە بوو و جامئەسپیش هەستا و ڕۆیشتەوە بۆ سەرای خۆی.

گەنم لە جێگای دڕك

جارێکی دیکە شاگردەکان وەگردی یەک کۆ بوونەوە و هەمدیسان پرسیار و بەرسڤ دەستی پێ کرد و زەردەشت فەرمووی: "ئیتر کارێکمان لەم فێرگەیە نەماوە. کاتی ئەوە هاتووە هەستین و ئەو شتەی کە لە سەری باس دەکەین، لە دەبستانێکی گەورەتر، دەبستانی گێتی و جڤاک و لە ناو فێرگەی کۆمەڵگا بیدۆزنەوە و وەری بگرین. چونکە، تا مرۆڤ ئەم پێواژۆیە مەزنە تێپەڕ نەکات، هەرگیز توانای تێگەیشتن و وەرگرتن و شیکردنەوە و لێکۆڵینەوەی پرسیار سەخت و سەخڵەتی نابێت".

شاگردان لەتەک زەردەشتدا هەستانە سەر پێ و کەوتنە رێ بەرەو فێرگەی مەزنتر، فێرگەی زەنگینی ژیان. کاتێک کە زەردەشت و شاگردەکانی لە قەراخی کێڵگەیەکدا دەڕۆیشتن، جووتیارێکیان بینی کە خەریکی کار بوو. زەردەشت و هاوڕێیانی دروود* و ماندوو نەبوونیان لە وەرزێر کرد و ئەویش وەلامیانی دایەوە. پاشان زەردەشت داوای کرد لە کابرای وەرزێر کە بهێڵێت تاوێک لە لای زەوی و زارەکەی زۆی و هاوڕێیانی پشوویەک بدەن. کابرای جووتیار بە ڕوویەکی خۆشەوە خۆشهاتنی لێکردن و دانیشتن.

زەردەشت ڕووی دەمی کردە وەرزێر: "درووود و ڕۆژباش ئەی وەرزێری سەرکەوتوو! کە باخ و کێڵگەیەکی ئاوا خۆش و ئاوەدان و سەرسەوا و نوێت هەیە".

وەرزێر لە وەڵامدا: "ئەم کاتەتان باش و سوپاس بۆ ئێوە کە توانای بینینی سەوزبوونی درەختەکان و زەوی و زاری منتان هەیە و بەرد و پلارتان نەهاوێشت بۆ سەگ و دارەکانم".

زەردەشت: "ئەی برای هێژا! لە دڵی ئێمە ئێش و ئازار و کین نییە تا هەڵسووکەوتی وامان لێ بوەشێتەوە. ئێمە تامەزرۆ و تاسەی دیتنی دیمەنەکانی ڕند و تازەی ژیانین و لە هەر شوێنێکدا ئەم نموونە جوانیانە ببینین پێی خەنی و کەیفخۆش دەبین و دەگەشێینەوە و ڕێزی لێ دەبێن".

وەرزێر: "دەبینم ئاخافتنتان خۆش و دڵنشینە، ئەگەر کارێکی تایبەتیتان نییە دەتوانن تا هەر چەندە حەز بکەن بێنە ناو باخەکە و لە ژێر سێبەری درەختەکان ماندوویی دەربکەن".

زەردەشت: "فرە سپاست دەکەین، ئێمەش پڕ بە دڵ پێمان خۆشە، بەڵام دەمانەوێت پرسیارێک ئاراستەتان بکەین، ئەوەش ئەوەیە چلۆن ئەم باخ و سەوزەلانیەت ساز و ئاوەدان کردووە و پێشتر ئێرە بە چ چەشنێک بووە؟"

وەرزێر: "جێگای ئەم زەوی و زارە، پێشتر وشکەڵانی و خارستانێکی بێ کەڵک بوو کە بەس مار و دووپشکی ژەهراویی تێدا بوو. بەڵام ئیتر من بیر ناکەمەوە لە ڕابردوو و ئەو کاتانەی کە خەبات و بەربەرەکانێی مار و دڕکدا بووم، چونکە ئەگەر بێتو ئەو ڕەنج و سەختی و ماندووییانە بهێنمە یادم، ئیتر ناتوانم ئیمڕۆ لە جوانی و خۆشیەکانی ئەم باخ و ڕەز و کێڵگەکەم چێژ و سوود بگرم. من بیرەوەریی جانەوەرانی زیانەخرو و دڕووم، بە مەل و گوڵی ڕەنگاوڕەنگ لە یاد و هۆشم پاک کردووە و لە شوێنیدا سەوزە و درەختی بەهرەدارم چاندووە. من تەنها بە ئیسە و بەو شتەی کە لە داهاتوو لە پێشمدایە بیر دەکەمەوە. من بۆ لەناوبردنی دڕک و گیای هەرز و جانەوەرانی زیانەخروو، ڕەنج و شەکەتی فرەم کێشا. بەڵام بە لەناوبردن و پاککردنەوەیان، بۆ هەمیشە ئەو بیرەوەریە تاڵ و پڕ لە ماندووییەم خستووەتە گۆڕ. ئێستا سێبەری تاریکی و شەکەتی لە ڕووی دڵ و گیانی من نەماوە. ئیسە جەنگ و بەربەرەکانێی درێژخاین کۆتایی پێهاتووە و تشتێکی ناخۆش و تاڵ لە دڵ و گیانمدا نەماوە کە سێبەر بخاتە سەر ئاگایی و رامان و توانای هەڵسەنگاندنم. ئێستا دڵی من ڕوون و گەشە. هەر چەندەش ئەو کاتە خەریکی لەناوبردنی خار و زیانەخرووەکان بووم، ئاوا نەبووم. پەرێشانی و پەشێویی ڕەوانم و بەدبینی و خەفەتباری و سەرلێشێواویم تا ئەو ساتە بوو کە جەنگ لەتەک دڕوو و گیای هەرزە دەست پێ نەکردبوو. بەڵام ڕۆژێک کە بڕیاری چێکردنم دا و دەستم دایە پاچ و پێمەڕە بۆ هەڵکەندنی یەکەمین دڕک و

وەدەرنانی یەکمین زیانەخروو، ژیانێکی نوێ و ڕۆشن و پڕ پیت و سازکەر و شادیهێنەر دەستی پێ کرد. و تا ئیمڕۆش نیگا و چاوەڕوانیی من بەس بۆ پشکوتنی گوڵێک و خونچەیەکە کە دەبێتە میوە، یا گەنمەکەم دەدوورم و یا مەڕ و ماڵاتەکەم دەزێت".

زەردەشت: "ئەی کاکی جووتیار! دیارە لە قسەکانت کە دڵ و مێشکێکی دانا و هۆشیارت هەیە، ئایا دەتوانی بە ئێمە بڵێیت کە کاری تۆ لەم باخە کۆتایی پێ هاتووە و ئایا لە ئاوەدانکردنەوە و چێکردنی شوێنی نوێ دەستت ڕاگرتووە؟"

وەرزێر: "هەرگیزاو هەرگیز، ئەگەر وا بێت کە دیسان ڕۆژگاری تاڵ و تاریکی پێشوو دەگەڕێتەوە. تەماشای ئەو بەرەوە بکەن، ئەو دەشتە پڕ لە دڕکودالەش هی منە. هەوڵ و کۆششی ئایەندەی من چێکردن و بووژانەوەی ئەو بەریشە، هەر وەک ئەمبەرە".

زەردەشت: "ئەوە گریمان ئەو دەشتە پڕ لە دڕکودالەشت ئاوەدان کردەوە، ئایا ئەوە بەو واتەیە کە کاری تۆ کۆتایی پێ هاتووە و ئاوات و ئارەزووی تۆ بە جێ هاتووە؟"

وەرزێر: "هەرگیزاو هەرگیز، ئەگەر ئەوێش ئاوەدان بووەوە، لە دوایدا من کارێکی نوێ دەست پێ دەکەم، من تاقەتی بێکاری و ڕاوەستانم نییە. ئەو سووچە ببینن کە داری فەرشم هەڵداوە. دوای لێ بوونەوە لە کار و پشوودان، هەڵدەستم و خەریکی چنینی فەرش دەبم، لەویش ماندوو بووم ئەوە خەریکی کارێکی دیکە دەبم".

زەردەشت: "دەبینم کە شمشاڵت هەیە".

وەرزێر: "بەڵێ، ستران و نەیژەنین جودا لە ژیانی من نییە، هەر کاتێک کە ماندوو دەبم و یا دڵم بێتە جۆش و هەستم ببزوێت، شمشاڵەکەم هەڵدەگرم و تا بخوازم و بتوانم دەچڕم و دەیژەنم".

زەردەشت: "ڕاستی ئەو تاکە درەختە بە سەر لووتکەی ئەو کێوە کە ئاوا دەوری بەردچن کراوە چییە، ئایا هیچ دەچێتە پای ئەو دارە؟"

وەرزێر: "ئەو دارە من چاندوومە و سەنگچنەکەش کاری منە. زۆر جار کە دەچمە پای ئەو دارە، هەمووی ئارەزووی من ئەوەیە کە ڕۆژێک بێت و هەمووی ئەم کەژ و کێوانە، بە دار داپۆشم و بڕازێنمەوە، تا باڵندەکان ڕووی تێ بکەن و لە سەر چڵەکانی هێلانە ساز بکەن".

زەردەشت: "کەوایە تۆ بەختیاریی لەوە دەزانی کە ئەو چیایە بە درەخت ئاوەدان و داپۆشرێت؟"

وەرزێر: "نا، هەرگیز، خۆشبەختی لە کۆتایی ڕێگەدا نییە. لە ناو خودی ڕێگادایە، جا ئەگەر بتوانی ڕێگا و ئارمانجێک ببینیتەوە و گاڤێکی بۆ هەڵبگرێت".

زەردەشت: "باشە ئەگەر چیاکەش بە دار و درەخت ئاوەدان کرایەوە، پاشان ئامانج و ئاواتی تۆ چییە؟"

وەرزێر: "ئینجا بە خارستان و کەژ و کێوێکی دیکە بیر دەکەمەوە و چاندن و چاندن تا کۆتایی ژیان و تا دوایی هەناسە لە بەردەوامیی ئەم کارە. ئارەزووی من ئەویە کە گۆڕەکەی من لە بن دوایین درەختێکدا بێت کە دەیچێنم و لەو کاتەی کە دارەکە دەچێنم، دەستەکانم لە کاتی چاندن لە کار بکەوێت و دڵم لە لێدان بوێستێت. هیواداریشم کە دووایین درەخت، داری سەوبەر بێت و هەر لە بن ئەو دارەش بمنێژن. داری سنەوبەر بۆ من نیشانەی سەرسەوزی و زیندەگانی و حەسانەوە و ئاسایشتە".

زەردەشت: "ئایا بۆ ئەنجامدانی هەمووی ئەم کارانە وزە و توانات هەیە؟"

وەرزێر: "هێز و توانا پەیوەندیی بە ویستی خۆدی مرۆڤەوە هەیە. تۆ هەر شتێک بوێت و بە دڵ و گیان ویستت، ئینجا وزەی ئەنجامدانیشی وەدەست دێنیت. لە سووچێکی لەش و گیانت کە ناشزانی لە کوێ دایە، هێزێکی نوێ دەجۆشێت و هانت دەدا بۆ ئەنجامدانی".

زەردەشت: "ئەو درەختانەی کە دەتەوێت بیچێنیت، حەز دەکەی چۆن درەختێک بێت؟"

وەرزێر: "دەمەوێت جوانترین و باشترین و پڕبارترین و سوودمەندترین و ڕاست و ڕاوەستاوترین درەختەکان بێت".

زەردەشت: "ئەی برای هێژای بەختەوەر! کە بە ڕاستیش بەختیاریت، ببێژە بۆمان کە ئەم ڕێگای کەیفخۆشی و گەشبینی و جوانیەی خۆشبەختیەت چۆن هەڵبژاردووە و یا کێ بە تۆی فێر کردووە؟"

وەرزێر: "کەمێک دوور و درێژە، بەڵام بۆتانی دەڵێم. من پیاوێکی داماگ و سەرلێشێواو بووم. دڵم سیس و ژاکاوبوو ڕەوانم پەژمۆردە و پەرێشان ، لەشم ماندوو و گیانم داگیرابوو. ژیانم بە ناخۆشی و دڵتەنگی و تاریکی تێپەڕ دەبوو. هەمیشە هەستم بەوە دەکرد کە لە ناو دەروونمدا، مۆرانە خەریکی خواردنمن و لەشم پڕە ژەهری دووپشک. بە بەردەوامی هەستم بە ئازارێکی زۆر دەکرد. توانی بیرکردنەوە و داڕژتنی بەرنامەیەکم بۆ داهاتوو نەبوو. هەموو شتێکم بە لیڵی دەدی. دەنگی داکروژانی ددانی مۆرانەکانم لە ناو لەش و گیانمدا دەبیست. من بەم چەشنە بووم تا ڕۆژێک ڕێبوارێک هاتە سەر ڕێگام. ڕێبوارەکە کە منی ئاوا پەرێشان و دەستەوئەژۆ بینی، دڵی بۆم سووتا و لە دۆخ و بارمی پرسی. کاتێک لە دەردی من تێگەیشت گوتی من شاگردێک لە شاگردەکانی زەردەشتم و دەرمانی دەردتم لە لایە. لێم پرسی ئەو دەرمانە چییە و چۆن دەتوانم وەری بگرم؟ کابرای ڕێبوار گوتی: لە زەردەشتم وەرگرتووە و دەیفرۆشم بە سەد دانەی گەنم، بەو مەرجەش هەر دەنکە گەنمێک لە گوڵە گەنمێک ببێت. دەبێت بچیتە خارستان و سەد بنجە دڕک هەڵ بکەنیت و لە جێگای هەر بنجە دڕکێک دەنکە گەنمێک بچێنیت. کاتێک کە گوڵە گەنمەکان ڕووا و کاتی دوورینی هات، لە هەر گوڵە گەنمێک دەنکە گەنمێک جودا بکەیتەوە و بیهێنی بۆ لای من، ئینجا دەرمانەکەت وەردەگری. هەروەهاش چەند هۆرەیەکی زەردەشتی فێر کردم و گوتی لە کاتی چاندنی گەنمەکاندا بیخوێنمەوە. منیش بەو چەشنەم کرد کە ڕێبوارەکە گوتبووی. سەد بنی دڕکم هەڵکەند و سەد دەنکی گەنمم چاند و پاشان کەوتە دڵمەوە و سەد دەنکە گەنمی دیکە بچێنم، بۆیە سەد دڕکی دیکەشم هەڵکەند و سەد دەنک گەنمم چاند و ئەم کارە دووبارە و چەند بارەم کرد. ئاوەها نیشتمە ناو ئەو کارە کە ئیدی هەموو دەرد و ڕەنجەکانم لە بیر کرد و تا ئێستاش هەروەها خەریکم و هێشتاش کاتی ئەوەم پەیدا نەکردووە کە بتوانم بچمە لای ئەو کابرای دەرمانفرۆشە و سەد دەنکە گەنمەکەی بدەمێ و دەرمانەکەی لێ وەربگرم".

جامئەسپ و شاگردەکان ڕوویان کردە زەردەشت و دوای تاوێک جامئەسپ گوتی: "ئەی مامۆستای فەرزانا! ئەو دەرمانە کە شاگردەکەی تۆ دەیویست بەم پیاوە بیدات چی بوو؟" زەردەشت فەرمووی: "ئەم سرووده بوو:"

بە رامانی پاک
مەزدا ئەهۆرا دڵخۆش دەکەین.
ئەو بە خواستی خۆی،
شادی و کاری بۆ ئێمە ئافراندووە.
هێڤیدارین مەزدا ئەهۆرا،
بە توانامەندیی خۆی،
هێزی کارکردن بە ئێمە ببەخشێت،
تا لە بەر تیشکی رامانی پاک و
ڕاستی و زانستی دروست،
لە ڕێگای ڕاست و پێشکەوتنی مرۆڤدا تێ بکۆشین.
گاتا، هاتی 45، سروودی 9

کابرای وەرزێر کە ناوی زەردەشتی بیست و زانیی کە ئەمە خودی زەردەشتە کە ئەو لەتەکی ئاخافتن دەکات، لە خۆشیدا گەشکەی کرد و نەیدەزانی چۆن خۆشی خۆی دەربڕێت، خێرا هەستایە سەر پێ و زەردەشتی ماچ کرد و زەردەشتیش بە هەمان شێوە، وەرزێر گوتی: "ئەی مامۆستا! ئەی ئەو کەسەی کە ژیانی منت ژێروژوور کرد و

منت لە ژیانی دۆزەخی* ڕزگار کرد و گەیاندتە بەرزترین پلە و پایەکان! هەزاران ڕێز و دروود بۆ تۆی بەڕێز، هەر بژیت".

زەردەشت لە وەڵامی وەرزێر فەرمووی: "ڕێز و دروود بۆ تۆ کە دڕکەجاڕت کردە باخ و گوڵشەن، دڕکی دڵت هەڵکەند و لە جێگایدا گەنم و گوڵت چاند، ئێستا بۆمان بێژە کاتێک کە لە کەناری زەوی و زارەکەت ڕوودەنیشی و کەرویشکەکردنی* گەنمەکانت تەماشا دەکەی، زیندەگی چۆن دەبینی؟" کشتکارەکە وەڵامی دایەوە: "تا گاسنەکەم و گاجووتەکانم ساز و بەهێز بن و زەویەکەم بۆ بکێڵن و بۆ چاندنی گەنم ئامادەی بکەن و منیش بچێنم و ڕواندن و باڵاکردن و گەیینیان ببینیم، ژیان بۆ من خۆش هەموارە و هیچ شتێکی ناخۆش لە زیندەگانی نابینم. ئەی زەردەشت! ئەی فەرزانەی دانایی! بە من ببێژە، چی جوانتر و دڵڕفێنتر لە خەندە و پشکوتنی زەوی هەیە؟ بە من بڵێ چ کاتێک جوانتر و دڵگوشاتر لەو کاتەیە کە تۆوی گەنم دەچێنیت و دوای ماوەیەک چەکەرەکەی لە زەوی دەبینی؟ ئەو چەکەرە جوانانە، ئەو چووزە ناسک و سەوزانە کە لەش و گیانی وەرزێر تازەتر دەکات؟ ئەی زەردەشت! ببیسە ئەو سترانە جوانە کە لە دوورەوە دێت. بە بڕوای من خۆشترین و دڵڕفێنترین هۆرەکانی جیهان، ئاوازی چەرخی ئاسیاوە. ئەی زەردەشت! ئەوە دەنگی ئاشی منە و گەنمێکیش دەبێتە ئارد، بە دەست و پەنجەکانی من بەرهەم هاتووە. ئەی زەردەشتی هێژا! ئەو ئاوازە بۆ من،ئاهەنگ و هەوێنی ژیانە. دەنگ و باڕەی ئاژەڵەکان، دەنگی خوڕەخوڕی ئاوی کانی و کارێز، دەنگی کۆترەباریکە بە سەر چڵی دارەکان و هەزاران دەنگ و ئاواز و خوێندنی دیکە کە لە دڵی باخ و سەرا و کێڵگەکەی منەوە هەڵدەستێت. ئەم ئاهەنگانە هەموویان بۆ من خۆش و دڵڕفێن و گیانبەخشن. ئەی زەردەشتی ئەرژمەند*! پێویستە ئەمەش ڕابگەیەنم کە من پێشتر هەستی ئاوام نەبوو و جیهانم بەم شێوە نەدەدی. لەو ڕۆژەوە کە گوتەکانی ئەو کابرایەم بەر گوێ کەوت و بە دوایدا ئاشنا بە ناو و سروودە بووژێنەرەکانی تۆ بووم و سەرم لێدەر کردن، دیتن و بیر و بۆچوون و ڕامانی من بە گشتی گۆڕانکاریی فریەی بە سەردا هات، ئەمەی پێ هات کە ئیمڕۆ دەیبینن. ئەی زەردەشتی ڕێزدار! بهێڵە تا چەند لەو سروودە پیرۆزانەی تۆ کە ئەو کابرا ڕێبوارە فێری منی کرد بۆتانی بخوێنم. من هەموو بەیانییەک بە خوێندنی ئەم هۆرانە دەست بە کار دەکەم. با شاگردەکانی تۆش گوێیان لێ بێت تا دڵ و گیانیان وەک من ڕوون ببێتەوە":

مەزدا ئەهۆرا،
بە شکۆمەندی و مەزنی خۆی،
بەو کەسەی کە خواستی ئەو بە جێ بهێنێت و
بۆ ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهان تێ بکۆشێت،
پاداشتی باشتر لە باشی پێ دەبەخشێت،
بەڵام ئەو کەسەی کە بەدکردار و ناڕاستە و
خواستی ئەو ئەنجام نەدات،
لە ئەنجامی ژیانیدا
بە کەیفەری کرداری خۆی گرفتاری دەکات.
گاتا، هاتی 51، سروودی 6

ئەی مەزدا..!
لە باشترین زانست و کردارەکان
ئاگادارم بکە،
تا بە بیری چاک و بە پاکی و ڕاستی،

ستایشتت بکەم.
ئەی ئەهۆرا..!
بە خواست و شکۆداریی خۆت،
لە ژیانێکی نێو و سەرپڕ لە ڕاستی،
کامەرانم بکە.
گاتا، هاتی 34، سروودی 15

ئەی ئەهۆرا..!
بێگومان لەش و گیانی کەسێک
لەو پاداشتی مزگێنیدراوە بەهرەمەند دەبێت،
کە بە رامانی پاک خەبات دەکات و
بۆ ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهان تێ بکۆشێت،
لە بەڕ تیشکی ڕاستیدا
ئایینی هزری پیرۆزی تۆ پێش بخات و
خواستی تۆش بە جێ بهێنێت.
گاتا، هاتی 34، سروودی 14

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەم ڕێگایە کە بۆ منت دیاری کردووە،
ڕێگای رامانی پاک و دەستوور و راهێنانی سوشیانسەکانە،
ڕێگاکەش بەم چەشنەیە:
تەنها کرداری پاکە
لە بەر تریفەی ڕاستیدا
ئەنجامی شادمانی و گەیشتن بە تۆ دەگەیەنێت،
ئەو پاداشتەی کە بە زانایان دەیبەخشیت.
گاتا، هاتی 34، سروودی 13

ئەی بەدیهێنەری زەوی و ئاو و گیا..!
ئەی مەزدا..!
لە بەر پرشنگی پیرۆزی خێرەتی خۆتدا،
پێگەیشتن و جاویدانیبوونم پێ ببەخشە و
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
تاو و توانامەندیی لەش و ڕەوان و
پایەداریی ژیانی نوێم پێ ببەخشە،
هەروەهاش لە ڕاهێنانەکانی خۆت
کامەرانم بکە.
گاتا، هاتی 51، سروودی 7

ئەی مەزدا..!
ئێستا پەیامی تۆ
بۆ مرۆڤی زانا ڕوون دەکەمەوە:
سەرئەنجامی خراپ بەشی چەواشەکارانە،
بەختیاریش بۆ کەسێکە
کە پابەندی ڕاستییە.
بێگومان شادومانیش هەر بەشی ئەوە،
چونکە ئەم پەیامە ڕامانخرۆشێنەرە
بۆ دانایان ئاشکرا دەکات.
گاتا، هاتی 51، سروودی 8

"ئەی زەردەشت! من ئەم سروودانە و سروودەکانی دیکەت هەموو ڕۆژێک لە بەر دەخوێنم، چونکە ڕێگای ڕوونی ژیانت لە هۆنراوەکانتا دیاری کردووە". زەردەشت ناو چاوانی کابرای جووتیاری ماچ کرد و هەستا لەتەک شاگردەکانی بەڕێ کەوت. پاشان زەردەشت بە دوای گوتەکانی جووتیارەکە فەرمووی: "پایە و کۆڵەکەی دین و ڕاهێنانی من، ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهانە. هۆنراوەی هەرە مەزنی من دەر بارەی ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهان و ئاوات و ئارەزووی من بۆ ژیانێکی ئاسوودە و پڕ لە ئاشتی بۆ کۆمەڵان بەم چەشنەیە":

ئەی مەزدا..!
کەی ڕاستی و پاکی و
خۆبەختکاری و وڵاتی پڕ لە کێڵگەی پان و بەرین و
خانومانی جوان و ئاوەدان،
بە دی دێت؟
کێن ئەو کەسانە،
لە هەمبەر چەواشەکارانی دڵڕەش
پشتیوانمان دەبن؟
کێن ئەو کەسانە،
کە لە زانست و تێڕوانینی رامانی پاک،
بەهرەمەند دەبێت؟
گاتا، هاتی 48، سروودی 11

بە ڕاستی زەوی
پەنایەکی باشە بۆ ئێمە.
زەوی دوو دیاری،
توانامەندیی لەش و هێزی ڕەوان بە ئێمە دەبەخشێت.
مەزدا ئەهۆرا،
لە سەرەتای ئافراندن و لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
لە سەر زەوی گیا و ڕووەکی ڕواندووە.
گاتا، هاتی 48، سروودی 6

زەردەشت فەرمووی: "هەموو شتێک لەم جیهانە، لە زەوی و کار و کۆشش و بزاڤ و لێکۆڵینەوە و لە ئاوەدانیدایە. گەرەکە جیهان ئاوەدان بکرێتەوە و لە خۆشی و ئاسایشتدا بژی. پێویستە لە ناو هەموو باوەڕ و رامانەکاندا، ئەو بڕوایە هەڵبژێردرێت کە مرۆڤ هان دەدات بۆ خۆشەویستی و ئاوەدانکردنەوەی ئەم جیهانە و هەروەها بۆ تەندروستی و گەشەکردن و شادومانی. هەر رامان و باوەڕێک کە بەم چەشنە نەبێت و مرۆڤ ببات بۆ جیهانی خەیاڵ و گومانچنینی و تاریکی، دەبێت وێڵ بکرێت و پشت گوێ بخرێت".

ئینجا زەردەشت ڕووی کردە شاگردەکانی و پرسی: "بە ڕاستی ئەم هەموو حەز و دڵخۆشی و هیوا و سەوداسەرییە کە لە دڵی جووتیارەدا بوو، چ بوو؟" قوتابیەکان هەر کامەیان قسەیەکیان کرد و پاشان زەردەشت بە جامئەسپی فەرموو: "ئەی جامئەسپی زانا! ڕەوشتی من بەم چەشنەیە کە هەرگیز رامانی خۆم بە کەسێک بار ناکەم و هەموو خەبات و تێکۆشانی من لە ڕێگای زایاندن و گەشەکردنی ئەندێشەکانە. دەخوازم لەمەڕ پرسیارێک کە کردم بە وردی بیر بکەیتەوە و بیروبۆچوونی خۆتم پێ بێژی".

جامئەسپ تاوێک بیری کردەوە و ئینجا گوتی: "لە سەر بنچینەی ئەو شتانەی کە فێرمانت کرد، گومان دەکەم بۆ ناسین و زانینی ڕاز و نهێنیی ئەو هەموو حەز و خۆشەویستی و ئاوات و کەیفخۆشیەی ئەم وەرزێرە، دەبێت دووبارە ئەو دەنکە گەنمە بێنینەوە یادمان و بیخەینە بەر تیشک و لێکۆڵینەوە. دەنکی گەنمێک کە ئەم جووتیارە دەیچێنێت، هەمان وزەیەکی هەیە کە لالۆی جووتیار هەیەتی، ئەوەش هێزی زایاندنە. ئەگەر بێتو لالۆی جووتیار لە جێگای گەنم، وردە بەردی بیرژاندایەت، ئەوە وردە بەردەکە گیانی نەدەگرت، ڕیشە و چەکەری نەدەبوو، نەدەڕووا، بالای نەدەکێشا و نەدەپشکوت. هۆی ڕوواندن و بالاکردن و گەیینی گەنم ئەوەیە، کە هێزی زایاندنی هەیە و هەر ئەم هێزەیە کە ئەو بۆ بزاڤ و دۆزینەوە هان دەدات و دەری دێنێت و لە مردوویی و خامۆشی، کۆتایی بە بێگیانی ئەو دێنێت. ئەم وەرزێرە ئەگەر لە جێگای کێڵاندن و چاندن، بخزایەتە سووچێک و بۆ ئەندێشەی لێڵ و تێکەڵ و پێکەڵ و پڕ لە زیان هانای ببردایەت، ئێستا هەرگیز ئەو هەموو خۆشی و حەز و شادمانیەی، لە سەرو ڕووی نەدەباری. یا ئەگەر ئەم جووتیارەش وەک ڕێگران، ئارمانجی ژیانی تەنها لە دزی و تالان و کوژتن و دەستدرێژی بە بەرهەمی کۆمەلانی دیکە بدیایەت، هەرگیز بەم چەشنە جیهان و ژیانی ئاوا ڕووناک و ناسک نەدەبینی. ئەویش دەبووە دڕەندەیەکی تالانکەر و خوێنمژ و بەکوژ کە ژیانی بەس لە دزین و بڕین و کوشتن دەزانی. خواوەندەکەشی لە جێگای ئەوە یەزدان و بەدیهێنەری چاکییەکان و زەمین و ئاو و گیا و گیانلەبەران و ئاوەدانی و شادمانی و کامەرانی بێت، خودایەک دەبوو، خوێنڕژ و ناشیرین و کینەیی و بەدڵ کە ئەوی بۆ کوشتن و دزین و بڕین و چەواشەکاری یارمەتی دەدا و نیایشت و لالانەوەکانی بۆ تالانکردن و دزی و دەستدرێژی بۆ سەر خەڵک دەپژراند و وەلامی دەدایەوە. هەموو دیاردەکانی کرداری و ڕەوشتی ئەو جووتیارە لە هەمان هێزی زایاندن بەهرە دەگرێت و هەڵدەستێت. بە هەمان چەشن کە وزەی زایاندن، سەری چەکەرەی ناسکی گەنم لە ژێر ئاستەڕی خاک کە داپۆشیوە سەر هەڵدەدات. هێزی زایاندنی جووتیارەکە، وزەکانی سازکەری ڕەوان و لەشی ئەو بەئاگا دێنێ وەکاری دەخات و دژواریەکانی ژیانی لە سەر ڕێگا بۆ لا دەبات".

لەم کاتەدا جامئەسپ ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی ئامۆژگاری مەزن و ئەی فێرکەری زانا! ئەی کە خێرەتی تۆ پایانی نییە! ئێستا کە ئەم گوتانەم لەمەڕ زایاندن گوت، سروودێکت هات بە بیرم کە لە سەرەتای پەیامنێریت، ئەو کاتەی کە وەهمەن و ڕەوانی جیهان هەر دووکیان ئەهۆرا مەزدایان ستایشت دەکرد و داوایان لێ دەکرد کە گەزەندێک بە بەهدینان و ڕابەرەکەی لە ئالی چەواشەکارانەوە پێ نەگات، سروودەکەت":

من و ڕەوانی ئافەرینشت،
بە ڕێز و دەستی بەرزکراوەوە،

ستایشتی ئەهۆرا دەکەین،
لە ئەو داواکارین
کە لە ئالی چەواشەکاران و نەیارانەوە
گەزەند بە پاکان و ڕابەرەکەیان نەگات.
گاتا، هاتی 29، سروودی 5

زەردەشت فەرمووی: "ئەی جامئەسپی دانا! قسەیەکی فرە بە جێت گوت. ڕەوتی ژیانی کۆمەڵ ڕێک چەشنی ڕەوتی دەنکە گەنمەکە و جووتیارەکەیە. هەر کاتێک ڕەوتی گەڕیان و دۆزینەوە لە کۆمەڵگایەک ڕاوەستێت،(کە نامێنێتەوە، چونکە سرووشت و هەنجاری مرۆڤایەتی هەمیشە لە دۆزینەوە و گەشەکردندایە،) وزە و تیشکی ژین بەرەو خامۆشی دەڕوات و مێشک و هزرەکان هەر وەک گەنمی لە ئەنبارکراو، کە لە یەک جێگادا ڕاگیرابێت، لە خۆی هیچ نیشانە و برژەنگێکی زیندووبوون نیشان نادات و ناپشکوێت، باڵا و گەشە ناکات و لە ناو خۆیدا دەنکی تر بەدی ناهێنێت. لە کۆمەڵگایەکی قتیسکراوی ئاوا، لەشی مرۆڤ بێتین و بێگیان دەبێت و کاری بەس خواردن و نۆشین دەبێت. گوتن و کرداریشی ڕەنگدانەوەی ئەو شتەیە کە بیستوویەتی و یا خود لاسایی‌کردنەوەی پێشینیانیەتی. لە کۆمەڵگای ئاوا ڕۆژەکان و هەپتەکان* و هەیڤەکان* و ساڵەکان تێ پەڕ دەبێت، ساڵەکانیش بە سەدە* و سەدەکان دەبن بە ڕۆژگار و زەمانیش تێدەپەڕێت، بەڵام ئەم مەردومە وەک کوچک* لە سووچێک کەوتن و هەرگیز لە خۆیاندا نیشانەیەک بۆ جووڵە و گۆڕانی ژیان بەدی ناکەن. ئەمەی کە لە سەرەتای پەیامهێنەریی من، خێرەتی بوون و ڕەوانی پڕ پیت و فەڕی جیهان کەتنەتە جووڵە و گەڕیان، بۆ ئەوە بوو کە مەردوم لە جووڵین و دۆزینەوە و گەڕایان و بەرخۆدانەوە، دەیانویست کە لە ناو دڵی تاریکیەوە، ڕێگایەک بەرەو ڕووناکی بدۆزنەوە. دەیانویست ئەو شتەی کە دێرین و وەستاو و قەتیسماو و داڕزیاگ بوو و مێشکیان نەیدەپەژراند، فڕێ بدەن و بەرەو باوەڕ و ئایینێک ڕوو بکەن، کە لەتەک رامان و ئەندێشەیان سازگار و گونجاو بێت. مەردوم لە ستەم و بێداد و خوێنمژی کەرپانەکان و میران و جادووگەران بە وەڕەس هاتبوون و داواکاری ژیانێکی تازە و نوێ بوون. ئەم کار و کاردانەوانە و گەڕیان و بیرکردنەوانە ببوو بە هۆی ئەوە کە هزری کۆمەڵ بلێسەدار و بەرەو دۆزینەوە و چارەسەری بچێت. لە هەمووی ئەم هەڵچوون و داچوونانە و گشت ئەو گۆڕانانە، من هەمیشە لە ناو کۆمەڵگا بووم و لە سەرنج و بزاڤ و وشیاری خەڵکی پێشڕەو و پێشاهەنگ تێ دەگەیشتم. هەروەها لە بەر بەرسڤ و داخوازی و ویستی زەمان بوو کە ڕاپەڕیم و دینی خۆمم ئاشکرا کرد. ئێستاش من رامان و باوەڕەکانی خۆم شی دەکەمەوە و ئێوە دەیبیستن و تێدەگەن و بە کاری دێنن. کۆششی و خەباتی من بۆ ئەوەیە کە جیهانێکی نوێ بەدی بێنم، کە جەوهەرەکەی، ژیان و بوون و تازەگەری و وەرچەرخانە. بە هەمان چەشن کە لە سروودەکانم گوتوومە":

ئەی مەزدا..!
تا ئەو کاتە کە لە بەر تیشکی ڕاستیدا
تاو و توانام هەیە،
ستایشتی تۆم کردووە و هەر ستایشتت دەکەم.
هیوادارم ئەی ئافەرینەندەی جیهان..!
لە بەر تیشکی ڕامانی پاکدا،
یەکەمین و باشترین خواستی دروستکرداران،
کە تازەسازیی جیهانە،
بە جێ بهێنیت.

گاتا، هاتی 50، سروودی 11

زەردەشت کەوتە پرسیار و فەرمووی: "چ کەسانێک لەتەک ئەم وەرچەرخان و پێویستییەی سەردەم و راهێنانەکانی من بەربەرەکانێیان دەکرد و ئێستاکەش دژن؟ بێگومان کەرپانەکان و کاوییەکان و جادووگەران. ئەوانەن کە لەتەک ئاوەدانکردنەوە و گۆڕانکاری و نوێکردنەوەی جیهان دژایەتی دەکەن و دەیانەوێ کۆمەڵگا بە هەمان چەشن ببێت و بمێنێتەوە کە مێشک و باوەڕە تاریکەکانیان فەرمانیان پێ دەدات. ئەمانە لەتەک هەر کەسێک کە هەنگاڤێک بۆ تازەگەری، بووژانەوە، وەرچەرخان، ئاوەدانکاری، ورووژاندنی هزر و رامان و ژیان بنێت، دەجەنگن. هۆی سەرەکیشی ئەمەیە کە بوون و مان و ژیانی تێر و تەسەل و سامانداریيان، لە دواکەوتوویی و نائاگایی کۆمەڵدایە. بەڵام کەرپانەکان و کاوییەکان نازانن کە یاسای گەردوون و فەرمانی ژیان، جووڵە و گەڕیان و دۆزینەوە و گەشەکردنە. ئەوان نازانن کە هەر ئەندازە وزە و توانای خۆشیان بخەنە کار، سەرئەنجام دانە دەکەوێتە ژێر خاک و ئاو و تیشکی رۆژی پێ دەگات و سەر لە زەوی دەر دێنێت و چەکەرە دەکات و جووتیاریش بە ئاوات و ئارەزووی گەنمەکەی دەگات. جا ئارمانج و کام و خواست و کۆشش و بەرخۆدانی من، وەرچەرخان و نوێکرنەوەی جیهانە. من دەمەوێت پاشڤەڕۆیی و کۆنەپەرەستی لەناو ببەم. من دەمەوێت هزری داڕزان و نەخۆش فڕێ بدەم و جیهانێکی تازە دروست بکەم و هەمیشە کارێک بکەم کە بە رامان و بیری بەهرەدار و داهێنەر، جیهان تازە ڕابگیرێت، چون هەموو خۆشییەکان لە نوێبوون و تازەبووندایە. دووبارە گوێ بەم سرووده بگرن":

کەسێک بەڕاستیی،
خواستی زەردەشت بە جێ بهێنێت،
کە داواکاری درووستکردنی
جیهانێکی تازەیە،
لە پاداشتی ژیانی جاویدانە بەهرەمەند دەبێت و
لەم جیهانە پڕبەهرە و بەپیتەدا،
هەموو ئارەزووەکانی دڵی دێتە دی.
ئەی مەزدا..!
هەمووی ئەم شتانە
تۆ بۆ من ئاشکرا و فێرت کردووم.
گاتا، هاتی 46، سروودی 19

جامئەسپ پرسیاری کرد: "ئەی زەردەشتی زانا! دەمەوێ لەمەڕ ئەو سرووده‌ت کە ئاماژە بۆ ڕەنج و شادی و کارە، فرەتر شی و ڕوونیان بکەیتەوە".
زەردەشت فەرمووی: "لەم سرووده چەند خاڵی سەرەکی و بنەڕەتیی ژیان هەیە، بەڵام با لە سەرەتادا لە بارەی ڕەنج و شادی بڵێم. سروشت و ڕازی ژیان بە چەشنێکە کە لە ناویدا هەم ڕەنج هەیە و هەم شادی. شادی و خۆشیی ڕاستەقینە و بێکۆتایی تەنیا لە ناو زێ* و مناڵدانی دایک دایە. یان لەو کاتەوە کە بە گوتەی ئەو دەنکە گەنمە، کە هاتە خەونی جامئەسپەوە، کە مرۆڤ لەو بەهەشتەدا بوو. لە ناو زێ یان بەهەشتبوون خۆشە، مرۆڤ بە بێ ئەوە بخوازێت و کۆشش و هەوڵێک بدات و لە شوێنێک بۆ شوێنێک بچێت، تێر و پڕ دەژی. جێگا و شوێنی گەرم و نەرمە و هیچ شتێک ئازاری نادات. لەوانەشە هۆ و هاندەری نادیار و ناپەیدای کۆمەڵان بۆ بەدەستهێنانی ئاسایشت و خۆشی، بازگەشت و گەڕانەوە بێت بۆ ڕۆژگار و ژیانی ناو پسدانی دایک

یا بەهەشتی خەونەکەی جامئەسپ. بەڵام سروشتی مرۆڤ ناتوانێت هەمیشە لە منداڵدان و یا ئەو بەهەشتەدا بژێت. ئێمە بیستمان لەو بەهەشتەدا رامان و هێزی لێکۆڵینەوەی مرۆڤ، سەرئەنجام ئەوی بۆ لێکۆڵینەوە و بیرکردنەوە هان دا و لەو جیهانە قەشەنگ و ئارام و ئاسوودەیە کە پێوە گرێدارو بوو، جودا کردەوە و هەوراز و نشێو و خەم و خەفەتی زەوی نایە سەر کۆڵی. باوەڕم وایە ئەگەر مرۆڤ ماوەیەکی فرەتر لەو بەهەشتەدا بمایەتەوایە، بە هۆی نەبوونی هەوڵ و کۆشش و چالاکی و کار، هێدی هێدی سست دەبوو و دادەوەشیا و دەپووکا و لەناو دەچوو. بەڵام دەرچوونی لە بەهەشتدا، خۆی بوو بە سەرەتای دەستپێکردنی ژیانێکی نوێ، کە هەر چی نەبێت ئەوی بە هێزی رامان و کار بۆ هەمیشە لە زەوی نیشتەجێ کرد. منداڵیش ئەگەر زۆرتر لە ماوەی دیاریکراوی خۆی لە پسدانی دایکیدا بمێنێتەوە، دەمرێت و تەنانەت مەترسیش بۆ دایکەکەی دروست دەکات. کەواتە ژیانی منداڵدان و بەهەشت سزاوار* و شایستەی مرۆڤ نییە. چونکە جووڵین و گەڕیان و گەشەکردن و پێشکەوتن لە ناو نیهاد و دەروونی مرۆڤدایە و مرۆڤ دەبێت و گەرەکە ژیانی منداڵدانی و بەهەشتی بەر بدات و خۆی بهاوێژێتە ناو زەریای پڕ شەپۆلی ژین. جا ئەم زەریایە بە پێچەوانەی منداڵدان و بەهەشت، تەنیا خۆشی نییە، ڕەنجیش هەیە. بۆیە ئەم بگرە و بەردە و کۆشش و خەباتە لەتەک ڕەنجدا، چاوکانی خۆشییە. بەڵام پرسیارێکی دیکە دێتە ئاراوە ئەویش ئەوەیە کە چۆن لەتەک ڕەنج خەبات بکرێت و بە خۆشی بگەی؟ هەمان شێوە کە لە ژیانی لالۆی جووتیاردا دیمان و لە سروودی منیشدا بیستتان، لە ڕێگەی کارکردن. کارێک کە هاوکات لەتەک رامان و هزری چاک و ڕاستی و زانیاری و پێشکەوتندا بێت. بەم جۆرانەیە کە مرۆڤ دەتوانێت کۆتایی بە ڕەنج بدات بە خۆشی بگات. لە بارەی کارکردنیش بێژم، کە کارکردن بەشێکە لە سرووشت و نیهادی مرۆڤ. مرۆڤ بە بێ کارکردن هەروەک ئاسنێکە کە جێگای تەڕ و شێدار دابنرێت، بێگومان لە بێکاریدا ژەنگ دێنێت و دادەڕزێت و لەناو دەچێت. مرۆڤ سازکەرە تا دوایی هەناسەی ژیان دەبێت کار بکات. کارکردن مایەی ئاسایشتی ژیانە و هەم مایەی تەندروستیی لەشە و هەم سەرچاوەی ئاسایشت و خۆشگوزەرانی کۆمەڵگایە. ئەگەر لە کۆمەڵگایەکدا هەموو کار بکەن، هەمووی کۆمەڵ لە خۆشی و ئاسایشت ژیان دەبنە سەر. بەتاڵی بەدترین ئاپۆرەیە* بۆ کۆمەڵگا. بێکاری، بکوژی پاکی و خۆراگرییە و هەروەها دەبێتە مایەی سەرلێشێواوی و هەراسانیی مێشک، تێکچوونی شیرازەی ڕەوان، ناهەنجاریی ئاکار و ڕەوشت، هەژاری و بندەستی، گوێلەمشتی و کۆلەتی. بێکاری مرۆڤ لە کرداری چاک دوور دەکاتەوە.

بەڵام سەرکەوتن و خۆشبەختی، شادومانی و ژیاویی، سەرودڵخۆشی و ئاسوودەیی، کامەرانی و سەرفەرازی، بێنیازی و پێشکەوتن، دەستەڵات و پوختەیی، دەوڵەمەندی و تەرپۆشی، توانامەندی و مەزنی، باڵاکردن و دەستڕۆیشتن، ڕەواندروستی و ڕەوانئارامی، خۆگری و ئامادەیی، خۆناسی و کۆمەڵناسی، تەوژمداریی و گەشەکردن، کەیفخۆشی و ڕەوشتجوانی، خۆشنوتی و دڵخۆشی، بەدەماخی و ڕاوەستاوی، پایەداری و بەهێزی، راماندروستی و کرداردروستی، وریایی و بەهرۆزی، پشکوتن و دەستئاوەڵایی، ئازایی و نەبەزی، تینداریی و داهێنەری، داهێنەری و پاکی، سازکەری و تازەیی، دڵگوشایی و دڵزیندوویی، هیواداری و یارمەتی، وەرزیدەیی و خێرەتمەندی، بەشکۆیی و ناوداری، کاربینی* و تەیاری، خۆشەویست بوون و ئاگابوون، دانای و ئاوەدانی، هۆشیاریی و سەرگەرمی و دەیان پەسنی باش هەمووی لە کـــــــار دەوەشێتەوە. کار مانای ژیانە و ژیان بە واتەی کارە. بەڵام سەبارەت بە چۆنیەتی و چەشن و شێوەی کار دەبێژم، هەروا کە پێشتر لە کاری لالۆی جووتیار دیتان، کارتان خۆش بوێت و بە دڵ و دایەن و وردی و پوختی ئەنجامی بدەن. کار فێر بن و بە زانابوون دەستی بۆ بەرن. هەرگیز کار بە سەرسەری* مەگرنە ئەستۆ و سەرسەریش ئەنجامی مەدەن. کارەکانتان هەرچی کە هەیە بە جوانی و زەریفی و دروستی ئەنجامی بدەن و لە بیری چەندوچۆنی مەبن، ئەوەی ئەرزشمەند و بایەخدارە خودی کارە، نە چەندوچۆنی. هەرگیز کاری ئیمڕۆ مەخەنە بەیانی. کار بکەن و کاری شایان بکەن و لە هەر چەشنێ کاری ناشایست دوور بکەون. لە کارێکدا کە سووچ و سەرشۆڕی و بێ ئاورِوویی و بەدناوی بە دوایەتی، نزیک مەبنەوە. کارێک بکەن کە بۆ پێشکەوتن و ڕاژەی* کۆمەڵگا بێت.

هەرچی لە ڕاژەی کار بۆ کۆمەڵگا بێت، بەشکۆتر و پڕبەهاتر و بەئەرزشترە. ئەگەر گەرەکتانە سەربەخۆ و ئازاد بژین هەمیشە کار بکەن. هەر کارێک دەستتان بۆ برد لە کاتی دیاریکراو و لە جێگای خۆی بیکەن. لە کاردا سستی و کەمتەرخەمی مەکەن، ئەگینا بەهرە و سوودی کارەکە لە دەست دەچێت. کارێکی کەم کە بە دڵ و گیان ئەنجام بدرێت، لە کارێکی فراوان کە بە بێ ویست و حەز بکرێت باشترە. کار بەدیهێنەری هەموو بایەخ و ئەرزش و پلە و پایەکە. بە کارکردن نرخی خۆتان فرەتر بکەن، لە ڕەنجی شان و باڵی خۆتان نان بخۆن و بەهرەی کاری کەسێکی تر مەڕفێنن. باشترین سەرمایەکان، سەرمایەیەکە لە کار و دەسترەنجی خودی مرۆڤ بووهشێتەوە. بیچێنە تا بیدووریتەوە. هەمیشە کار بکە و بە هیوای گەنج و خەزێنەش دامەنیشە".

دەنگی پوتکی ئاسنگەر

زەردەشت درێژەی بە فەرمایشەکانی دا: "مژار، مژاری شادی و ڕەنج و کار و ژیانە. کاری ئەو جووتیارە کە بە دەستە پڕتواناکەی خۆی خارستانی کردە گوڵستان و کێڵگەیەکی سەوز و ئاوەدان، بەم جۆرە دڵ و گیان و ڕەوانی خۆی کردە جێگای چاندن و پەروەردەکردنی چاکییەکان. ئێستاش دووبارە گوێ بگرن و دیاردەیەکی دیکە لە کار ببینن. ئەوەی کە دەیبستن دەنگی پوتکی* ئاسنگەرە. ئەم ئاسنگەرە دراوسێی منە و هەموو بەیانیەک کە لە سەرا دێمە دەرەوە، بۆ تاوێک لە بەر دەرگای ئاسنگەرخانەکەی ڕادەوستم و کاری قەشەنگ و وردی تواشا دەکەم و گوێ بۆ دەنگی پوتکەکەی دەگرم. شان و مەچەکی ئاسنگەر بەهێزە، بە دەستێکی پارچە ئاسنێک دەگرێت و بە دەستەکەی تری پوتکەکە. لە ناو کوورەکەی ئاسنەکە جوان سوور دەکاتەوە و پاشان دەیخاتە سەر سندانەکە* و بە پوتکەکەی دەکەوێتە گیانی و بە هەر چەشنێک کە بیەوێت وەک بێڵ* و پاچ و گاواسن و بزمار و ناڵ و گوڵمێخ و ئەمرازی دیکەی ئاسنیی دەری دەهێنێت. ڕەنگی سووری ئاسن و دەنگی سەنگینی پوتکەکەی، گوێ و چاوی من نەوازشت دەکات. زۆر جار ڕاسەوستم و چاو دەبڕمە ئاسنە سوورەوەکراوەکەی و هەروەها گوێ دەدەمە دەنگی پوتکەکەی و جارجاریش لەتەک ئاسنگەرەکە قسان دەکەین. پێشنیاز دەکەم کە ئێستا بچین بۆ لای ئاسنگەرەکە و برێک گفتوگۆ بکەین، چونکە من فرە سوود و بەهرەم لە ئاخافتنی بردووە و قسەکانی بەڕاستی سەرنجڕاکێشە".

زەردەشت: "ڕۆژباش پاڵەوان، ئەی مەردی لێهاتووی کارگای ئاسنگەری! کە ئاسن لە بەر دەست و مەچەکی تۆ هەر وەک مۆمی لێ دێت و بە هەر چەشنێک کە بتەوێت دەینەخشێنی، لەتەکماندا قسان بکە کێ گوتەکانی تۆ زۆر بۆ من خۆش و سوودمەندە. سەرەتا بۆمان بێژە قارەمان*، ئایا ڕەوانت هیچ تووشی دەرد و ئازار دەبێت"؟

ئاسنگەر: "ڕەنگە ئاسنێکی ژەنگاوی کە لە سووچێکی شێدار فڕێ درابێت دڵێکی پڕ لە ئازار و ڕەوانێکی دەردەداری بێت، بەڵام دەرد و ئازار و ڕەنج لە مندا نییە. کوورە داخەکەم زۆر ئاسان و زوو ژەنگی ئاسنەکە پاک دەکاتەوە و لەو ئاسنە ژەنگاوییە فڕێدراوە، ئەسپابێکی سوودمەند دروست دەکەم".

زەردەشت: "ئایا تۆ مەزنتری یان شاگوشتائەسپی دلێر، یان ئایا کەسێک لە خۆت بەرزتر بێت و ئایا خۆت لە کەسێک بە کەمتر دادەنی"؟

ئاسنگەر: "شمشێرێک کە بە بەر کەمەری شاگوشتاسپەوەیە و زرێیەک* کە لە کاتی جەنگدا لە بەری دەکات و کڵاوخوودێک* کە دەیکاتە سەری و لەغاو و ئاوزەنگی* ئەسپەکەی و دشنە* و خنجێرەکەی هەموویان لە بەر دەستی من هاتوونەتە دەر. بڕوام وایە ئەگەر من نەبم، شاگوشتاسپیش نییە. ئەمە من نیم کە دەبێت لە بەرانبەری شاگوشتاسپ سەر دابنەوێنم و هەست بە پچووکی بکەم. ئەمە شاگوشتاسپە کە دەبێت لە بەر دەم درگای کارگاکەم ڕابوێستێت و گوێ لە فەرمان و ئامۆژگاریی من بگرێت و هەرچی کە دەبێژم بە کاری ببەستێت و هەر چی کە چێی دەکەم بە کاری بێنێت".

زەردەشت: "ئایا هیچ بۆ ڕابردوو دریغ* و ئەفسۆس* دەخۆی و هیوات بە داهاتوو هەیە"؟
ئاسنگەر: "مرۆڤ کاتێک دریغ و ئەفسۆس دەخوات کە کارێکی بە فەرمانی هزری نەکردووبێت. من کە هەمووی ژیانم لە بەردەمی ئەم کوورە و پوتک و سەندانە بووم، مێشک و دەستەکانم خستووەتە کار و هەزاران ئاسنوالەم دروست کردووە، ئیتر جێگای داخ و خەفەت خواردن بۆ گوزەشتە نییە و بیر لە داهاتووش ناکەمەوە، چون ئایەندە وەکوو کوورە و ئاسنە سوورکراوەکە کە بە سەر سەندانەکەمەوەیە، ئاوا بۆم ڕوون و ئاشکرایە".
زەردەشت: "ئایا تا ئێستا هیچ هەستت بە تێکشکان و کڵۆڵی و پەرێشانی و کەنەفتی کردووە و یا دەکەی"؟
ئاسنگەر: "ئەگەر ئاسن توانای ڕاوەستانی لە بەرم ببوایەت و سوور و نەرم نەبوایەتەوە و نەتوایەتەوە، ڕەنگە، بەڵام هێچ ئاسنێک تا ئێستا لە بەرانبەری مندا توانای ڕاوێستانی نەبووە کە هەست بە سەرشکستی و لاوازی و داماوی بکەم".
زەردەشت: "ئایا تا ئێستا هیچ دەرد و خەفەت و هەژاری و ئاتاجی دایگرتوویی"؟
ئاسنگەر: "تا کوورەکەم گەرم و تاوێنەر و بەگڕە و ئاسنم بۆ سوور دەکاتەوە، نا، لە ئایەندەش ئاگادار نیم، بەڵام تا گیان لە لەشم دایە و تا دوا هەناسەی ژینم، ئاسنی سوورۆکراو دەکوتم، لە ڕووداو پێشهاتەکانی چاوەڕوان نەکراویش بێئاگام".
زەردەشت: "ئایا هیچ چوکڵەی خاری بێهانایی و بێهیوایی یان سەرلێشواویی تۆی داگرتووە"؟
ئاسنگەر: "لە سەربانی ئاسنگەرخانەکەم خاری وای لێ شین نابێت و ڕێگاشم ناکەوێتە دەشت و بیابان".
زەردەشت: "ئایا تا ئێستا هیچ گرژی، ڕژدی*، بەدبینی، بەدخوازی، بەدنیهادی، بەدڕەوشتی و ئەندێشەی خراو تۆی داگرتووە و یان ڕووی تێکردوویی"؟
ئاسنگەر: "دەنگی خۆش و دڵکێشی پۆتکی من وەها دڵ و ڕەوانی منی داگرتووە کە هەرگیز جێگایەک نادەهێڵێ بۆ گرژی و خوار و خێچی و ترشی و تاڵیی".
زەردەشت: "ئایا ڕژدی بە کەسێک دەبەیت"؟
ئاسنگەر: "ڕەنگە کەسانێک بە من ڕژد ببەن، بەڵام من بە هیچ کەس ڕەشک* نابەم".
زەردەشت: "کارگاکەت پڕ دەبینم و هەموو شتێک لە سەر ڕێگا و جێگای خۆی دانراوە و بە گشتی بە ڕێکوپێکی دێتە بەر چاو تەنانەت جل و پڵاسی تۆش جوانی و ڕازاوەیی تایبەتیی خۆی هەیە".
ئاسنگەر: "ڕێکوپێکی و ڕازاوەیی لە ڕەوان و دەروونی من و لە دەستەکانمدایە و هەروەها لە کار و ڕەوشتم. جا ئەگەر بێتو من تۆزێک کەم و کورت و ناتەواو و ناڕێک و ئاڵۆز بم، ئەوە پرشە و پەرەنگی ئاگر و ئاسنی سوورکراوەیە هەموو لەشم دەسووتێنێت. کوتانی ئاسنی سوورۆکراو لەتەک ناڕێکی ناگونجێت".
زەردەشت: "ئایا هیچ ترسی کەسێک یا شتێک لە دڵت دایە و یا لە کەسێک دەسڵەمێتەوە"؟
ئاسنگەر: "ڕەنگە کەسێک هەبێت کە ترسی کوورەی ئاسنگەری و ئاسنی سوورۆکراو و پوتک و شان و قۆڵی منی لە دڵدا هەبێت، بەڵام لە دڵی مندا ترسی چتێک یا کەسێک نییە".
زەردەشت: "ئایا لە خواوەندیش ناترسی"؟
ئاسنگەر: "خودای من خودای زەردەشتە. خودای زەردەشت، گوزارەی* ترۆپکی خێرەتی هەستییە، مانای هێزی هۆشیاری ئافراندنە، ئەو هێزەیە کە خونچە و گوڵی دارەکانی حەوشەی خانووی من دەپشکوێنێت و بە بەهرەی دەگەیەنێت، مانگاکانی من دەزێنێت و دەستەکانی من بە سەر ئاسنی سوورۆکراو دەکوتێنێت. خودای زەردەشت هەموو شتێکی بەخشش و خرۆشە، کەوابوو مرۆڤ نابێت لە کەسێک کە دەبەخشێنێت، بترسێت. تێنها چتێک کە گەرەکە مرۆڤ لێی بترسێت هەمان ترسە، نە داداری مەزنی ئافەریدەگار".
زەردەشت: "ئایا لە تاریکیش ناترسی"؟
ئاسنگەر: "تاریکی بە کوورەی گڕاوی و ئاسنی سوورۆکراو ڕووناک دەکەمەوە".

زەردەشت: "فرە هێدی و دڵنیا و متمانەمەند دیتە بەر چاو، هۆی ئەم ئارامی و لەسەرخۆیی و ڕاوەستاویەت لە چیدایە و ئایا هیچ گرفتاری شێواوی و نائارامی دەبێت"؟

ئاسنگەر: "لە دەروونەوە هیچ تەوژم و زۆرێک هەست پێ ناکەم تا پێی شڵەژاو ببم. ئەگەر بێتو بەم چەشنە ببوایە و دەروونم ئاڵۆز ببوایە، ئەوە ئەو کەرەستانەی کە لە ژێر دەستم چێ دەبن، ئەسپابێکی ڕێکوپێک و جوان و بەهرەمەند و بەئەندازە دەرنەدەهات. چاکی و لێهاتوویی ئەسپابەکانی دەستکاری من، لە ئاسوودەیی و ئارامیی ڕەوان و بنیاتی منەوە سەرچاوە دەگرێت".

زەرەشت: "ئایا زمانت هەرگیز بە درۆ کراوەتەوە"؟

ئاسنگەر: "لە دڵی کەسێک کە ترس و زەبوونی و شەرمەزاریی و پەرێشانی نەبێت، لە سەر زمانیشی درۆ نییە".

زەردەشت: "ئایا لە گوتە و کردەی خۆت هیچ پەشیمان دەبیتەوە"؟

ئاسنگەر: "کارێک کە بە رامان و ڕاوێژ بە خێرەت ئەنجام بدرێت پەشیمانی نابێت و هزری من لە هەموو کارێکدا ڕێپێشاندەرمە".

زەردەشت: "ئایا ڕک و کینەی کەسێک لە دڵدایە"؟

ئاسنگەر: "من هیچ شتێک لە دڵمدا ڕاناگرم. هەر تشتێک گرژ و توڕەم بکات، لە هەمان کاتدا زمانم هانم دەدات کە قسان بکەم، گوتەم بێ هیچ بیم و ترسێک دەبێژم و هەموو کین و تووڕەییم دەرژێنمە دەرەوە، کاتێک کە گرژی و ڕکم ڕژیا، ئیدی شتێک نامێنێت تا لە دڵمدا ڕای بگرم. بە گشتی من هەمیشە لە بەرانبەر تشتێک کە ببێتە هۆی گرژیم، کۆشش دەکەم ڕوو بکەمە رامان و ئەندێشە، هەمیشە کین و گرژی و توڕەیی بە مێشک و رامان لە ناویان دەبەم".

زەردەشت: "ئایا بووە کوتوپڕ بە کەسێک دڵت بسووتێ و لە ناکاودا پشتی لێ بکەی"؟

ئاسنگەر: "ئاسنی سوورۆکراوە بە هێمنی و شێنەیی نەرم دەبێت و بە لەسەرخۆیی بە چەشنی کەرەستەیەکی لێ دەردێت و پاشانیش بە ئەسپایی نەرم و سارد دەبێتەوە، سەروکاری منیش لەتەک ئاسنە نەک لەتە پووش و پڵاش و پووار".

زەردەشت: "ئایا هیچ کاتێک لە ژیان بێزار و وەڕەس بووی و یا سەردەمێک هاتبێت کە ژیان بۆ تۆ کەوتبێتە تەنگەبەری و بە تەواوی دەستت لێ شۆردبێت"؟

ئاسنگەر: "ئەگەر ئاسن سەرسەختی بکات و سوور و نەرم نەبێتەوە، ڕەنگە، بەڵام تا بە ئیمڕۆ هیچ ئاسنێک لە ژێر دەستی من سفت و پتەو نەبووە و هەر نەرمم کردووە و بە ئارەزووی خۆم بە شتێکی دڵخواز دەرمهێناوە".

زەردەشت: "ئایا پێوەندیی تۆ لەتەک کۆمەڵدا پتەوە یان دوورەپەرز و گۆشەگیریی"؟

ئاسنگەر: "ژیان و کاری من گرێدارو بەو خەڵکانەیە کە کاری ئاسن دەخوازن و منیش بۆ ئەوان چێی دەکەم. نێوانی من گەل پەیوەندیەکی پۆڵایینە کە بێ ئەر پەیوەندیە نە من توانای ژیانم هەیە و نە کۆمەڵیش بۆی هەڵدەسوورێت".

زەردەشت: "ئایا مەردومت بە دڵ خۆش دەوێت یاکوو خۆشەویستییەکی بەرژەوەندیخوازانە و لە سەر بنەمای ئابوورییە"؟

ئاسنگەر: "هەمان چەشن کە کوورەی ئاسنگەرییەکەم بە من گەرما دەدات، پەیوەندی لەتەک مەردوم دڵ و گیانم گەرم و بەتین ڕادەگرێت".

زەردەشت: "شادومانی یا خەمباری"؟

ئاسنگەر: "خەم و دڵتەنگی ساردییە و لە کارگای ئاسنگەریدا ئەویش لە سەر سندان و ژێر پوتکەکەیدا جێگایەک بۆ ساردی و خەفەتباری نامێنێتەوە".

زەردەشت: "هەست بە سەرکەوتوویی دەکەیت یان شکست"؟

ئاسنگەر: "تا بە هێزی رامان و شان و قۆڵم و ئاگری کوورە و پوتکەکەم ئاسنی سەخت تێکدەشکێنم، هەمیشە سەرکەوتووم".

زەردەشت: "ئایا لە رامان و ئەندێشەتدا، کارگایەک مەزنتر لە کارگای خۆت دەبینی"؟

ئاسنگەر: "مەگەر لە کارگە و کاری من لەم جیهانەدا، کارێکی دیکەش گەورەتریش پەیدا دەبێت"؟

زەردەشت: "هیچ بیر و خەیاڵی دوور و درێژ داتیگرتووە"؟

ئاسنگەر: "من پەسپەسەکۆڵە* نیم کە خۆم بە تاری گومانەوە هەڵواسم. ئاسنگەرم و ئاسنگەریش بێجگە لە پوتک و سەندان و کوورە و دەست و مەچەک و بازوو شتێکی دیکە ناناسێت".

زەردەشت: "ئایا هیچ پا لە بەرەی خۆت درێژتر ڕادەکێشیت"؟

ئاسنگەر: "بەرەی من ئەم ئاسنگەرخانەیە و بۆ من سەرو زیادە".

زەردەشت: "هیچ قسە و گوتەیەک کە بۆنی لووتبەرزی و یا خۆهەڵکێشانی لێ بێت، کردووتە یا دەیکەی"؟

ئاسنگەر: "من ڕاهاتم کە ئاسن بە ئەندازەی خۆی سوور کەمەوە و بە ڕادەی خۆی بیکێتم و لە ئەندازەیەک بێت کە نە سووک بێت نە سەنگین".

زەردەشت: "ئایا خۆت بە کەمتر یان مەزنتر لە ئاسنگەرانی تر دەزانی"؟

ئاسنگەر: "هەموو ئاسنەکان لە کارگاکانی دیکەی ئاسنگەری یەکجۆرن، پوتک و سندان و ئاگری کوورەکانیش یەکێکە".

زەردەشت: "هیوا و ئارەزووی تۆ چییە و دەتەوێت خۆی ژیانت چلۆن بێت"؟

ئاسنگەر: "دەخوازم بەیانییان هەمیشە درگای ئاسنگەریەکەم بکەمەوە و ئێوارانیش دایبخەمەوە، باسکەکانم بۆ کوتانی ئاسن بە هێز و ڕاوەستاو بێت، ئاسن و ئاگریشم بە ئەندازەی پێویست هەبێت و کڕیاری بەرهەمەکانیشم بە ئەندازە. سینگم هەمیشە ئاواڵە و سەرم بەرز، دڵم خۆش و لێوم بە خەندە، پەیوەندیم لەتەک خەڵک گەرم و بە تین و پڕ بێت لە مێهرەبانی، چرای ماڵم ڕووناک و سکڵی ئاگردانم گەشاو، خراپی لە دڵم ڕێگە نەدەم و ڕەشبین نەبم و هەنگاو بۆ خراپە هەڵنەگرم".

زەردەشت زۆر دروود و سپاسگوزاریی ئاسنگەری کرد و ڕووی کردە جام ئەسپ و فرەشەوشتر و فەرمووی: "ئەی هەڤاڵانی من، روخساری دوو مرۆڤی سەرکەوتوو و ڕەواندروست و بەدیهێنەر و شادمانتان بینی، ئێستا دەمەوێت لە ئازموون و تاقی کردنەوەکانی خۆتان بەهرە و سوود بگرن و کەسانێک کە ڕەوان و گیانیان بە پێچەوانەی ئەم کەسانەیە بە ئێمەی بناسێنن، تا من ڕازی دروستی ئەم جووتیار و ئاسنگەرە و ڕازی نادروست و سەرنەکەوتن و تێکشکاوی و دۆڕاویی ڕەوانی ئەو کەسانەتان بۆ باس بکەم پێتان بناسێنم".

خوو و ئاکارەکانی ناپەسەند

فرەشەوشتر گوتی: "بە گومانی من ڕەوانێک کە بە پێچەوانەی ڕەوانی کابرای جووتیار و ئاسنگەر ببێت، ڕەوان و کەسێتیەکی لاواز و دو دڵ،سووک و بێ ئاوەز، کز و داماو، بێهێز و ترسنۆک، شڵەژاو و شەرمن، شەرمەزار و هەژار، تەنیا و سەرشۆڕ، بێپەنا و ناسازگار، بێکارە و شپرزە، گوماناوی و سڕ، پەشێو و ناساز، ناکۆک و دڵتەنگ، سیس و سەرلێشێواو، هەراسان و سست، نیگەران و چاوەڕوان، دەستەنگ و بەرەڵا، بێبڕوا و بڕوا پێنەکراو، بەدخواز و سەلەبەر، ڕووش و کەمتەخەم، گرژ و ناوچاوتاڵ، نەناس و نەخۆش، هاڤی* و شەکەت، بێکەڵک و نەدار، نیازمەند و گەدا، چارەڕەش و ناو زڕاو، خراپەویست و کلۆڵ، دڵچەپەڵ و مەینەتبار، گۆشتاڵ و بەدخوو، بەدبین و ئاتاج، زمانتاڵ و دەستپیس، نەیار و بێئابڕوو، ڕسوا و دووڕوو، دەستپاچە و ملشۆڕ، تەوەزەل و خەفەتبار، ناتەوان و دەمبەگلەیی، ناڕاست و ئاوارە، زەبوون و

بێزار، پەشیمان و ناپاک، ڕەنجبەر و دەردەدار و زۆر شتی دیش، کە لە ژیانمدا کەسانی لەم چەشنەم فرە بینیوە کە ڕەوانیان بە پێچەوانەی ڕەوانی ئاسنگەر و وەرزێرکە بووە. داواش لە چامئەسپ دەکەم با بفەرمێت و ئازموون و تاقیکردنەوەکانی خۆی بڕێک بۆ ئێمە بڵێت".

جامئەسپ دەستی کرد بە ئاخافتن و گوتی: "سەردەمێک لەتەک شوانێک سەروکارم بوو. یەکەم جار کە چاوم پێی کەوت، ویستی خۆمم پێی ڕاگەیاند. کاتێک کە خەریک بووم کە مەبەستی خۆمم بۆی دەگوت و هێشتا وتەکانی من کۆتایی پێ نەهاتبوو، شوانە دەستی کرد بە قسەکردن. سەرەتا وا تێگەیشتم کە ڕەنگە شوانە زوو لە ئامانج و ویستی من تێگەیشتبێت، بۆیە بێدەنگ بووم و گوێم بۆ ڕاگرت، بەڵام کە کاتێک قسەی دەست پێ کرد، دەستی کرد بە خۆهەڵکێشان و گوایە کە چیی کردووە، لە ئازایەتی و نەترسی خۆی باسی دەکرد، لەتەک گەورەپیاوان وتووێژی کردووە و بانگیان کردووە و لە لێهاتووی خۆی لە پیشەی شوانیدا، ئیدی نەیدەبڕیەوە. شوانە گوتی و گوتی تا باسی هاوردە سەر ڕان و مێگەل و ئەسپ و گاکانی، پاشان دەستی کرد بە پیاهەڵدان و ستایشتکردنی مەڕ و ماڵات و مانگاکانی، دروست بەو هەست و سۆز، کە دەبێژی خودی خۆی پەسن دەدات. منیش بە سەرسووڕمانەوە گوێم بۆ شل کردبوو، کاتێک کە داوای وەڵامێکی کورت و پوختم لێ کرد و هەستی کرد کە من مەبەستم بیستنی ئەو بابەتانە نەبووە، سەخت گرژ و تووڕە بوو و وتەکانی درشت و تیژ و وەڵامی نەدایەوە. جارێکی دیکە و چەندان جاری دیکە تریش چوومە کنی، بەڵام هەموو وتەکانی بەس ستایشت و پەسنی خۆی و گاگەلەکەی بوو. لە زۆر شوێنی تریش بەڵام نابەجێ بە مەبەستی خۆهەڵکێشان قسەی دەکرد و تەوەری قسەی خۆی و گاگەلی بوو. جاری وا بوو زۆر بە تووڕەیی خامۆشیان دەکرد و دایاندەنیشانەوە، بەڵام لە شوێنێکی تر هەمدیسان گەوجانە دەستی پێ دەکردەوە و باسی گەورەیی "من" یان خودەکەی دەکرد. من فرە جار بۆ هەمان مەبەست و کارێک کە دەمویست دەچووم بۆ لای، بەڵام هەمیشە ئەو گێلانە لە جێگای ئەوە بە کاری من بگات، دەستی دەکرد بە ستایشت لە خۆی و لاف و گەزافەکردن، پاشان بە تەواوی نەزانی و گێلی ئەم کابرایە بۆ من ڕوون بووەوە، لە ئەنجامدا من بۆ ماوەیەکی زۆر کاتم بێ فیڕۆ چوو".

یەکێکی دی لە شاگردەکان بەم چەشنە دەستی کرد بە گێڕانەوەی ئەزموونی خۆی و گوتی: "جارێک بە هۆی کارێک لەتەک کابرایەکی جووتیار بووین بە ئاشنا. کابرای جووتیار وای دەزانی منیش وەک خۆی جووتیارم و دەمەوێت کە ئەو لە زەوی و زارەکەی دەر بکەم و داگیری بکەم بۆ خۆم. جووتیارەکە پیاوێکی بە ساڵاچوو بوو، بەناوبانگ و جێگای بڕوا. سەرەتای دانیشتنمان وێ دەچوو سەبارەت بە کشت و کاڵ بەئاخفین. ئەو زۆر ڕێکوپێک و ژیرانە قسەی دەکرد و منیش بە چاکی گوێم بۆی شل دەکرد، ئەمە بەم جۆرە بەردەوام بوو تا ڕۆژێک هەستێکی سەیری پەیدا کرد کە گوایە من نیازی داگیرکردنی زەوییەکەیم هەیە. کوتوپڕ بینیم کە ئەم زەلامە، شێوەی مناڵێکی لێ نیشت، هەروەک چۆن خواردەمەنییەکی لێ دەستێنیت، ئاوەها کەوتە هاوار و فریاد و شیوەن و ڕۆ، دەستی کرد بە جنێودان و قسەی ناشیرین و ناونیتکەگوتن. ئیتر لەم پیاوە بەتەمەنە هۆش نەما و وەک مرۆڤێکی گەوج و بێ ئاوەز تەنیا کاری ببوو بەوە، کە بە هەر کەس دەگەیشت خوسنی* بە من دەدا و لە هەر کوێ کە دادەنیشت ناوی منی بە خراپە دەهێنا. وای لێهاتبوو ئیدی ئەو کاری نەدەکرد و کێڵگەکەی بە جێ هێشتبوو و لە شوێنێک بۆ شوێنێک لە کەسێک بۆ لای کەسێک دەچوو و دەیناڵاند، تەنانەت جاری واش بوو دەشگریا. زۆر جار هەوڵمدا تێی بگەیەنم کە من نیازی خراپم نییە و کارم بە سەر کێڵگەی تۆ نییە، من بە ڕێگای خۆم و ئەویش بە ڕێگای خۆی، بەڵام بێسوود بوو، هەروا دەیوت و دەیناڵاند و جنێوی دەدا. زۆر لام سەیر ببوو و ببوو بە پرسیار کە بە ڕاستی ئێم جووتیارە کێ بوو؟ بۆچی پیاوێکی ئاوا سەر و ڕدێن سپی و بە ساڵاچوو، ئاوا لە بەر بیرێکی چەواشە و ناڕاست، بەم شێوە هەڵسووکەوت دەکات؟ پاشان گەیشتمە ئەو بڕوایە کە ئەم کابرایە مێشکی کاڵ و کرچە، با تەمەنێکیشی لێ چووبێت. بەڵام نەمزانی کە هۆی چییە کە رامان و مێشکی کابرا، لە سەردەمی هەرزەکاری لە گەشەکردن ڕاوەستاوە و بە تێپەڕبوونی تەمەنیشی هەر وەک خۆی ماوەتەوە"؟ بە درێژایی ژیانم لەم جۆرە کەسانەم زۆر دیوە، کەسانێک کە چەرخی ڕۆژگار هیچ کاریگەریەکی لە

سەر رامان و کەسایەتیانی نەبوو. کەسانێک کە لە ڕوانگای رامان و کردار و ئاگایی هەر وەک زارۆکێک ماونەتەوە و ئاکاریشان هەمان هەڵسووکەوتی زارۆکان بوو. خەڵکانێکی زۆر بینیوە کە کاتێک دەروانییە هەڵسووکەوت و ویستیان، مرۆڤ دەخەنە بیر کەسانی ڕۆژگارانی کۆن و دواکەوتووی پێشین. جا کۆمەڵگایەکی ئاوا دواکەوتوو و قەتیسماو کە وەک گەنکاوی* بۆگەن بواری پاکبوونەوە و ڕوونبوونەوە و بزاڤ و گەشەکردن و پێشکەوتنی تێدا نەبێت، لە ناو هەمان چەرخ و ڕۆژگارەدا کە هەبووە، هەر وەستاوە و هەنگاوێک بەرەو پێش هەڵناگرێت".

فرەشەوشتر گوتی: "لە شتەکانی سەیری ژیانم کە دیبێتم و بە بیرم بێت، جارێکیان سەربازێک و سەردارێکی سوپاهیان بۆ لای من هاورد، بە هۆی ئەوە سەربازەکە تیری کەوانێکی هاوێژتبووە چاوی ڕاستی فەرماندەکە. دەبوایەت من وەک داوەرێک سزای سەربازەکەم دیاری بکردایە. لە تاوانبارەکە پرسیارم کرد هۆی هاویشتنی ئەو تیرە بۆ چاوی فەرماندەکەی چی بووە و بۆ کوێرت کردووە؟ پێم گوت ئەگەر ڕاستییەکەی بێژی سزاکەت کەم دەکەمەوە. تیرئەندازی تاوانبار گوتی: چەند ساڵ لەمەوبەر، کاتێک خەریکی مەشقی سەربازی بووین و خۆمان ئامادەی جەنگ دەکرد، بە هەڵەیەک لە کاتی کێشانی کەمانەکەمدا، ئەم فەرماندەمان بە سەربازێکی دیکە کە لە تەنیشتی من وێستابوو، فەرمانی دا شەپلاخەیەکم لێ بدات. سەربازەکە کە هۆمال* و ڕەقیبی من بوو بە خۆشییەکی زۆرەوە هاتە نزیکەوە و شەپلاخەیەکی توندی لێدام. من دووبارە کەوانم کێشا و هەمدیسان تووشی هەڵە بووم و دیسان زللەیەکی تری لێدام و ئەو کارە تا پەنج جار دووبارە کراوە. کات تێپەڕ بوو و ڕۆژانی بە سەرڕدا هات، بەڵام داخی ئەو شەقەزلانە هەر لە دڵم مابوو. تا دوای چەند ساڵ ئەوە ئیمڕۆ ئەم دەرفەتەم بۆ هەڵکەوت و نازانم چ هەستێک هانمی دا و بێ بیرکردنەوە لە ئەنجامی ئەم کارە، خۆمم لە سووچێک شاردەوە تا فەرماندەکەم بینی، بە هەموو هێز و توانامەوە تیرێکم هاویش و بەمجۆرە نابینام کرد. لەو کاتە کە هاواری کرد و دەنگی لێ بەرز بووەوە و خوێن لە چاوی دەڕژا، دەتگوت گەورەترین خەڵاتی ژیانم وەردەگرتووە، هەرچەندەش دەزانم ئیمڕۆ سزای کاری خۆم دەبینم، بەڵام پەشیمان نیم و کەیفخۆشم".

یەکێکی دی لە قوتابیەکان بیرەوەری خۆی بەم چەشنە گێڕاوە: "من بە درێژیی تەمەنم، کۆمەڵانی جۆراوجۆرم بە خوو و ڕەوشت و داب و نەریتی جیاواز بینیوە. کەسانێکم بینیوە کە جۆرێک دەروون و ڕەوانیان نەخۆش و دەردەدا بووە و بە شێوەیەک دڵیان بریندار ببو کە توانای مێهرەبانی و دەربڕینی خۆشەویستییان نەمابوو. کاتێک بیابان‌نیشینەکان بۆ چەپاو و تاڵانکردنی گوندی ئێمە هێرشیان هێنا، دەمدی کە بە چ دڵڕەقی و بێ‌بەزیییانە پەلامارمان دەدایەن. هەر شتێک کە بە ماندووبوون پێک هێندرابوو و دروستمان کردبوو، ئەوان بە ئاسانی لە ناویان دەبرد و دەیانسووتاند. ئەوانە دوژمنی جوانی و ئاوەدانی و پاکی و ئاوەدانی و ژیان و سروشت بوون و هەر شتێک بۆنی شادی و هەست و جۆش و خرۆشی ژینی لێ بهاتایە، بە ڕقەوە لە ناویان دەبرد. من خۆم زۆر جار لەتەک ئەو بیابان‌نیشینانە کە بە دیلمان دەگرتن، دەکەوتمە دەمەتەقێ، لە سەرەتادا وامدەزانی هۆی وێرانگەری و خراپەکارییان لە نەزانی و گێلییانە، بەڵام پاشان لە ناو وتەکانیان بۆم دەر کەوت کە ڕاماندن و کاوڵکردن بەشێک لە بیر و رامانیانە و لە کاتی ڕووخاندن و خاپوورکردنی شوێنەکان، ڕەوان دەروونیان شاد دەبێت و چێژی پێ وەردەگرن و ئەو کارە لە ویست و بڕوایان سەرچاوە دەگرێت".

زەردەشت گوتەکانی جامئەسپ و فرەشەشتر و شاگردەکانی لەمەڕ ناسینی دەروونی نەخۆش و خوار و خێچ بیست و ئینجا فەرمووی: "بەو جۆرە کە بیستتان، ڕەفتاری دروست لە دەروون و ڕەوانی دروست دەوەشێتەوە و ئاکاری خراپ لە ڕەوان و ئەندێشەی خراپ هەڵدەستێت. کاتێک کە من باسی ڕاستی دەکەم، مەبەستم ڕەواندروستی و هەنجاری دەروونە، مەبەستم باش‌بوون و ڕێکوپێکی هزر و رامانە. کاتێکیش باسی درۆ دەکەم، مەبەستم نادروستی ڕەوان و پەرێشانی و سەرلێشوایی دەروون و تێکچوون و ناسامانی و ناڕێکی رامانە. بەو شێوە کە لە سرووودەکانم هاوردمە":

مرۆڤی باوەڕمەند و پاک،
بە زانست و گوفتار و کردار و ویژدانی خۆی،
ڕاستی پتر دەکات.
مەزدا ئەهۆرا بەم کەسە،
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
توانامەندیی مینوویی دەبەخشێت.
منیش بۆ ئەو
پاداشتی چاکە* ئاوات دەخوازم.
گاتا، هاتی 51، سروودی 21
(مەبەست لە پاداشتی چاک، هێمنی رامان و ویژدانێکی ڕووناک و دڵێکی بینا و توانامەندی مینوویی و بێنیازبوون لە هەوا و هەوەس و خۆشنووتی هەمیشەییە)

ئەی مەزدا..!
ئەم باوەڕ و ڕاهێنانەت بە دروستی
بۆ هەمووان دیاری کردووە،
کە ڕاستی ئازادیبەخش و سوودمەندە
درۆش زیانبار.
لەم ڕووەوەیە
کە ئارەزوومەندم هەمووان،
پەیوەندیی خۆیان لەتەک رامانی پاک پتر بکەن و
تێکەڵی خۆیان لەتەک چەواشەکار و لایەنگرانی درۆ بپسێنن.
گاتا، هاتی 49، سروودی 3

ئەی مەزدا..!
ئێوە لە ڕێگای ئاگری بڵێسەدار و
ئازموونی تاواندنی مینوویی،
هەر دوو لایەنی ڕاستکردار و چەواشەکار
تاقی دەکەیتەوە و پاداشت دەدەیتەوە.
لەم ڕێگایەوەیە
کە ئایینی ژیان ئاشکرا دەکەی:
ڕەنج بۆ چەواشەکاران،
سوود و شادی بۆ ڕاستکرداران.
گاتا، هاتی 51، سروودی 9

مەزدا ئەهۆرا،
لە ڕێگای هزری پاک و
بە توانامەندی بە سەر جیهاندا سەروەی دەکات،
لە وەڵامی ستایشتکاراندا فەرمووی:

ڕاستیی پڕشنگدار، که بۆ پاکی
یاوەرێکی باشە،
بۆ ئێوەم هەڵبژاردووە.
کۆشش بکەن تا هەمیشە
بەشی ئێوە ببێت.
گاتا. هاتی 32، سرووودی 2

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی بەتواناتر لە هەمووان..!
ئەی پاکی..!
ئەی ڕاستیی گەردوونگێڕ..! ئەی رامانی پاک..!
ئەی توانای مینوویی..!
گوێم لێ بگرێ،
ئەو دەمەی کە پاداشتی هەر کەسێک دەدەی،
بۆ منیش بەخششت هەبێت.
گاتا، هاتی 33، سرووودی 11

چاکە و خراپە

ئەی زەردەشت! ئێمە ئاگادار بکە لە مەبەست و ناوەرۆکی مژاری کوور و فراوانی چاکە و خراپە. چاکە و خراپی چییە و سەرچاوەکەیان لە کوێیە؟ گەلۆ زەروانییەکان* و لایەنگیرانی زەروانی بێکەران ڕاست دەبێژن: لە سەرەتادا، ڕووناکی و تاریکی بووە؟ یەزدان و ئەهریمەن دەستکردی زەروانن؟ کۆشکی یەزدان ڕۆشن و بارگای ئەهریمەن تاریکە، یەزدان چاوکانی باشی و ئەهریمەنیش سەرچاوەی خراپییە؟ لە سەرەتادا تاریکی و ڕووناکی. باشە و خراپە لەیەک جودا بوون؟ ڕاستە دەڵێن ئەو کاتە کە ئەهریمەن ڕێگەی بۆ جیهانی ڕۆشنایی دۆزیەوە، بە کردار و ڕەوشت و نیهادی خراپی کە هەیبوو، دەستی کرد بە جەنگ لەتەک هەموو دیاردەکانی ڕووناکی و باشی و ئافەریدەکانی یەزدان؟ گوایە ئیمڕۆش کە ڕۆژگار، ڕۆژگاری تێکەڵبوون و لەیەکدانی چاکە و خراپە و تاریکی و ڕۆشناییە، هەرچی خراپەی لە جیهاندا هەیە لە ئەهریمەن بەدی هاتووە و هەرچی باشەیە ، ئافەریدەی یەزدانە. مرۆڤیش لەم چەرخە سەخت و دژوارەدا پێویستە کە لەتەک تاریکی و خراپیدا بجەنگێت و ڕوو بکاتە ڕۆشنایی و باشی".

"هەروەهاش بیستوومانە کە مرۆڤ گیانلەبەرێکی گوناهکارە کە بەو تاوانە مەزنە لە بەهەشتدا کردی، لە بەهەشت وەدەریان نا، بۆیە ئەهریمەن هەمیشە بە دوایەتی کە تووشی گوناهی زیاتری بکات. هەروەهاش بیستوومانە کە مرۆڤ و ئەهریمەن دەستکردی یەزدانە، ئێستا تێدا ماینەتەوە، یەزدانی مەزن کە سەرچاوەی جوانی و باشییە، بۆچی هاوکات لەتەک ئافراندنی مرۆڤ ئەهریمەنیشی بەدی هێنا و ئەم هەموو خراپە و وێرانیەی لە جیهان و لە ژیانی گەلان بەدی هێناوە؟ یاکوو بە پێچەوانە بیستوومانە کە مرۆڤ لە سروشت و جەوهەردا، هیچ خراپە و شتی ناحەزی تێدا نییە، هەرچی لە ژیانی مرۆڤ هەیە، لە دەرەوەی ئەو بە سەریدا دەیسەپێنن و باری دەکەن، بە واتەیە کە لەناو خێزان و کۆمەڵگا پێی فێر دەکرێت".

"برێکیش بڕوایان وایە کە گوایە چاکە و خراپە، مایە و هەوێنی ژین لە ژیاندایە. هەموو بەدییەکان لەویەوە سەرچاوە دەگرێت کە مرۆڤ هەوێنی ژینی بە ئەندازەی پێویست و نیاز نییە و بۆ وەدەستهێنانی، دەست بۆ هەموو کارێک دەبات. کە ئەمەش لەتەک داب و نەرت و ڕەوشت و ناوەرۆکی کۆمەڵگا ناسازگار و نەگونجاوە. هەر ئەم کارانەشە کە لە ڕوانگای کۆمەڵگا ڕەنگێکی خراپی هەیە. لەم بڕوا و بیروبۆچوونانە فرەمان بیستووە و بە ڕاستی لە ناسینی چاکە و خراپە، دەستەوئەژنۆ ماوین و ئێستاکەش لە تۆ دەخوازین کە وەڵامی ئەم بابەتانەمان بۆ بڵێی و ڕێگای دروستی ژیانمان پێ نیشان بەدەی".

زەردەشت کە لە بەرانبەری کۆمەڵێکی زۆر خەڵکدا کە بۆ دیتن و بیستنی ئەم پرسیار و بەرسڤانە هاتبوون، چووە شوێنکی بەرز تا هەموویان ببینن و گوێیان لە فەرموودەکانی ببێت، ئینجا بە دەنگێکی خۆش سرنجڕاکێش بەم چەشنە دەستی کرد بە هۆرە گوتن:

ئێستا بۆ ئێوە ئەی پەیجۆرانی ڕاستی و
ئەی خەڵکانی دانا دەئاخفم..!
لەمەڕ دوو مژاری گەورەوە،
هەروەهاش شێوەی ستایشتی ئەهۆرا و
ڕامانی پاک و
زانستی چاک و ئایینی ڕاستی،
تا تیشک و ڕۆشنایی ڕاستەقینە بناسن و
بە ڕەسایی و شادومانی بگەن.

گاتا، هاتی 30، سروودی 1
(دوو مژاری گەورە مەبەست: دوو هێزی نەیار و دژ بەیەکن، یەکەمیان "سپتنامینوو" یان بیری پاک، دووهەمیان "ئەنگەرەمینوو" بە واتەی بیری خراپ)

کە وایە،
پەیڤە هەرە باشەکان بە گوێی هۆش ببیسن و
بە رامانی ڕوون بڕوانن،
هەر یەک لە ئێوە،
یەکێک لەم دوو ڕێگایە بۆ خۆی هەڵبژێرێت و
بەر لە بویەری مەزن،
ڕاپەڕن و بە دروستی،
ئەم ئایینە فێر ببن و پەرەی پێ بدەن.
گاتا، هاتی 30، سروودی 2

"یەکەمین گوتەی من بۆ ئێوە ئەمەیە: ئارمانج لە مژاری بابەتی چاکە و خراپە و هەر وتووێژ و ئاخافتنێک، یەکەم باش وایە کە باشترین گوتەکان ببیسن و بە رامان و هزری ڕوون بیڕوانن. لەمەڕ ئەو گوتانە کە بیستووتانە بە وردی بیر بکەنەوە و ئەندێشە و رامانتان بخەنە کار، پاشان ڕێگای دروست، خۆتان پەسەنی بکەن. لە لاساییکردنەوە و شوێنکەوتنی کوێرانە دووری بکەن. بۆ بیرکردنەوەی دروستی و فرەهی ئاگادار ببن. کە ئەگەر شارەزا و ڕووناک و وریا ببنەوە، لە تیشک و ڕۆشنایی تێدەگەن و دەیناسن و بە ڕەسین و کامەرانی دەگەن. کە ئاگا و ڕوون بوونەوە، ئینجا ئەو شتەی کە زانیتان و فێری بوون، بە ئەوانی تر فێر بکەن و کۆشش بکەن بۆ پەرەپێدانی و بڵاوکردنەوەی. ئێستا لە ڕاز و نهێنیی چاکە و خراپە ئاگادارتان دەکەمەوە، جوان گوێ بگرن و گوتەکانم بە دڵ ببیسن و بە ساکوڵی* بیری لێ بکەنەوە".

ئەو دوو گەوهەرە لفانە،
هەر لە سەرەتاوە،
لە ناو رامان و خەیاڵدا پەیدا بوون،
یەکێکیان چاکە دەنوێنێت و ئەوی دیکە خراپە،
لەو دووانە
مرۆڤی ژیر ڕاستی و دروستی هەڵدەبژێرێت،
نەزانیش خراپە و چەوتی.
گاتا، هاتی 30، سروودی 3

"بۆ تێگەیشتنی گوتەکانی من برێک فراوانتر بڕواننە دەوربەری خۆتان. بڕوانهە ئەو مێگەلە کە لەو لەوەڕگایە خەریکی لەوڕینن. بڕواننە ئەو باڵندانە کە لە ئاسماندا دەفڕن. بڕواننە ئەو جرووجانەوەرانە کە لە ڕووی زەوی دەجوڵن یا خشۆکن*. جیاوازی و ناسانی ئێوەی مرۆڤ لەتەک ئەم گیانلەبەرانە لە چیدایە؟ ئەو گیاندارانەش وەروەک ئێوە ئەندام و لەشیان هەیە و سکو زا دەکەن، دەخۆن، دەنۆشن، دەخەون، ماندوویی دەردەکەن و دەشمرن. کەوایە چ شتێکە کە ئێوە لە ئەوان جوێ و بەرزتر دەکات؟ تەنها چتێک کە مایە و جەوهەری جیاوازی و ناسانیی مرۆڤ لێ گیانلەبەرانە، هێزێکە کە لە ئێوەی مرۆڤدا هەیە، بەڵام لە

گیانلەبەرانی دیکە نییە، ئەوەش توانا و وزەی رامانە. ئەم توانامەندییە کە مرۆڤی لە بەرزترین ئاستی ئافراندن و ڕسکاوی* لە ڕووی گۆی زەمین داناوە. هەر ئەم هێزەشە کە دنە* و هانتان دەدات بۆ بالاکردن و گەشەکردن و گەیین و ڕەسین و ئێستاکەش کۆ بوونەتەوە و گوێ دەدەن بە هۆرەکانی من".

"کاتێک کە من دەبێژم دوو گەوهەری لفانە*، مەبەستم جیهانی رامان و ئەندێشەیە و کاتێک کە دەڵێم چاکە و خراپە، چاکە و خراپە لە مێشکمدا دەهێنمە بەر چاو. کەوایە دەڵێم ئەو شتانە کە لەمەڕ چاکە و خراپە و چاوکانی و هەروەها جیهانی تاریکی و ڕۆشنایی و جیهانی خراپە و چاکە و ئەو باسانەی دیکەی کە پێشتر بیستووتانە، هەمووی فڕێ بدەن و بشزانن کە هیچکامیان ڕاست نییە. سەرچاوەی چاکە و خراپە، لە دەرڤەی ئێمەدا نیین. چاکە و خراپە لە دەروونی خۆمان دروست و دەگرسێت و ڕیشەشی لە ناو مێشک و رامانی خۆماندایە و هیچ فرێکی بە شتێکی دیکە وەک ئەهریمەن نییە. ئەوەی کە رامانی چاکە، ڕێگا بۆ چاکە دەرباز دەکات و ئەوەی کە رامانی چەوتە، ڕێگا بۆ شاشی دەرباز دەکات. ئەمەی کە گوتوویانە کە چاکە و خراپە دوو بەدیهێنەری جیاوازیان هەیە، گوتەیەکی ناڕاستە. ئەهۆرا مەزدا ئافەریدەگاری هەستی و سەرچاوەی چاکییە و چاکەش هەمان ئافراندنە. چاکە و خراپە لە ژیانی ئێمەی مرۆڤ هیچ پەیوەندیەکی بە ئەهۆرا مەزداوە نییە، تەنها پەیوەست و گرێدراو بە خۆمان و بە رامانی ئێمەوە هەیە. بەم سرووودەی من بە وردی گوێ بدەن:

لەوساوە،
کە ئەو دوو گەوهەرە پێک گەیشتن و
ژیان و ناژیانیان بەدی هێنا.
یارانی درۆ ناخۆشترین بوونیان هەڵبژارد،
ڕاستپەرستانیش خۆشترین.
لەوساوە
ئەمە بوو بە یاسا و
هەتا هەتایەش
هەر وا دەبێت.
گاتا، هاتی 30، سرووودی 4

(ژیان و ناژیان، بوون و نەبوون، هەستی و نیستی، لێرە مەبەست لە ناژیان و نەبوون و نیستی، مەرگ نییە، ناژیان بە واتەی ژیانێکی بێ سوود و بێکەڵک، یان پڕ لە درۆ و دووڕوویی و کرداری ناپەسەنە کە لەتەک هەنجاری ژیان ناگونجێت)

"کاتێک کە ئەو دوو گەوهەرە بە یەکدی گەیشتن، ئەو دەمە بوو کە رامان لە مێشکی مرۆڤ بەدی هات و رامانی پاک و هزری خراپ لە مێشکی مرۆڤدا ئاشکرا بوو. کاتێکیش رامانی پاک و خراپ گرسیا، پاشان ژیان و ناژیان* ئاشکرا بوو و واتەشی پەیدا کرد. ئینجا کە رامانی پاک و خراپ ئاشکرا بوون، یەکێکیان لە ڕاژەی پەروەردەکردن، پەرەپێدان، ڕواندن، بالاکردن، گەشەسەندن و ڕەسینی ژیان دیاری کرا، کە ئەمە خۆی رامانی چاکەیە و ئەوەی دیکە لە ڕێگای ناژیانیدا وەکار کەوت، وەک: وێرانی و لەناوچوون و شێواندن و چەواشەیی ژیان کە ئەمەش رامانی خراپەیە. هەموو باشییەکان لە ڕاستیدا خۆی نواند و هەموو خراپییەکان لە درۆدا. ڕێگای گەیشتن بە ڕاستی، زانایی و هۆشیارییە و ڕێگای درۆش، نەزانی و ناهۆشیارییە. کەوابوو لە دەروون و رامانی خۆتاندا بە دوای چاکە و خراپە بگەڕێن. بەم سرووودانەی من گوێ بدەن و لە بارەیەوە بیر بکەنەوە":

لەم دوو گەوهەرە،

لایەنگری درۆ
کردارە خراپتینەکان هەڵدەبژێرێت،
ئەو کەسەی کە پاکترین رامانی هەیە و
بە تیشک پایەداری زانست ڕازاوەتەوە،
هەر وەها ئەو کەسەی کە
بە بڕوای پتەو و کرداری دروست
مەزدا ئەهۆرا کەیفخۆش دەکات،
ڕاستی هەڵدەبژێرێت.
گاتا، هاتی 30، سروودی 5

"نەیار و دوژمنی سەرەکی مرۆڤ چییە و چ تشتێک مرۆڤ بۆ خراپەکاری هان دەدا و ژیانی لێ تاڵ و ناخۆش دەکات؟ فریو، ئەویش فریوی دیاردەکانی هزری خراپ، بەڵام چ کاتێک مرۆڤ بەرەو ڕێگای فریو دەڕوات؟ ئەو کاتەی کە رامانێکی سست و بێتوانای هەبێت. مرۆڤ لە ڕەوتی سەرەتای ژیانیدا، گرفتاری سستی و بێڕیشەیی و بێتوانایی رامان دەبێت، بۆیە لەم کاتە فریو هێرش دێنێت و بە دوایدا خراپی، جا بەدترین جۆری خراپەیی، توڕەیی بە هەموو دیاردەکانی قار و قینەتی. مرۆڤ کە ڕووی کردە توڕەیی، وێرانی و توند و تیژی و لەناوچوون بەدی دێنێت".

لەو دوو گەوهەرە،
دێڤپەرستان ڕاستی هەڵنابژێرن.
چونکە کاتێک کە دوو دڵ و بە گومانن،
فریو دەخۆن،
بۆیێ
ڕوو لە خراپترین رامان دەکەن و
هەنگاو بۆ تووڕەیی دەنێن و
ژیانی چڤاک بەرەو کاڤلی دەبەن.
گاتا، هاتی 30، سروودی 6

"بەڵام بەرهەم و کاردانەوەی رامانی پاک چییە و ئەو کەسەی ڕوو دەکاتە هزری پاک و بۆ خۆی دەیکاتە ئارمانج، بە چ ئامانجێک دەگات؟ یەک ئەنجام و بەهرەی مەزن، ئەوەش وەدەستهێنانی توانای مینوویی و ڕاستی. ئەگەر مرۆڤ بەم ئاستەی پێگەیشتنی ڕەوان بگات، ئینجا هەنگاو دەنێت بۆ پلەی پاکی و بەهدینی. بەهدینیش بە مرۆڤ ڕاوەستاویی، جوانمێریی، پایەداریی و هەستی بڕوابەخۆبوون دەبەخشێنێت. ئەو کەسەی کە خاوەنی توانامەندیی مینووییە، ڕاستی و ڕاوەستاویی و بەرخۆدان بە سەر هزر و ڕەوانی فەرمان دەدات و لە هەوراز و نشێوەکانی ژیان و لە ئەزموونەکانی هەمیشەیی زیندەگی کە دێتە سەر ڕێگای هەر کەسێک، سەرکەوتوو و سەرفەراز دەرباز دەبێت. زاڵبوون و سەرکەوتن لەم ئازموونانەیە کە ڕزگاری و کامەرانیی بۆی مسۆگەر دەکات".

ئەو کەسەی کە ڕێگای چاکە هەڵدەبژێرێت،
توانای مینوویی،

رامانی پاک و ڕاستی دەست دەکەوێت و
پاکی بە تەن و گیانی ئەو،
پایەداری و توانامەندی دەبەخشێت.
بێگومان چونکە ئەو لە لایەنی تۆ بووە،
لە ئەزموونی گرانی ژیاندا
سەر دەکەوێت.
گاتا، هاتی 30، سروودی 7

"ژیانی مرۆڤ گۆڕەپانی بەربەرەکانێی سزا و پاداشتە. هزری چاک و خراپ وەک تۆوێک لە زەمینێکدا چاندرا بێت، بەر و میوەی خۆی بە وێنە چارەڕەشی و بەختیاری، سیاڕۆژی و کامەرانی، بندەستی و ڕزگاری دەدات. شادی و خۆشی بۆ ئەو کەسەیە کە بە دیتنی سزا و بەری ترش و تاڵ و زیانباری رامانی خراو و بە کۆمەکی زانست و رامانی پاک و ڕووناک و هۆشیاریی، خۆی لە جیهانی تاریکی و درۆ ڕزگار دەکات و بەرەو ڕێگای ڕاستی و ئاگایی بکێشێنێت.

ئەو کاتەی کە،
تاوانباران ئەنجامی سووچەکانی خۆیان بینی،
ئەوسا، ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە ڕێگای رامانی پاکەوە،
شکۆداری و دەستەڵاتی تۆیان
بۆ ئاشکرا دەبێت و
فێر دەبن،
چۆن بۆ لەناوبردنی درۆ و
سەرکەوتنی ڕاستی و پاکی کۆشش بکەن.
گاتا، هاتی 30، سروودی 8

"داخوازیمان لە ئەهۆرا مەزدا هەمیشە ئەوە بێت کە رامان و ئەندێشەمان تازە ڕاگرێت. کۆشش بکەین بە نوێ ڕاگرتن و تازەڕاگرتنی رامانمان، جیهان تازە بکەینەوە و لە کاتێکدا ژیری و خێرەت تووشی تووش و سستی و لاوازی دەبێت، لە جێگای یەوە کە بکەوینە داوی فریو و گرفتار بە خراپی ببین، ڕوو بکەینە ڕاستی و بە یارمەتیی ڕاستی پێ بخەینە ناو جیهانی جوان و خۆشی رامان و هزری پاک".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئارەزوومەندین خۆمان بدەینە دەستی تۆ و
لەو کەسانە بین کە جیهان بەرەو پێشکەوتن و ئاوەدانی دەبن.
ئەی هەستیبەخش، وا بکە:
ئەو کاتەی کە رامان تووشی بەدگومانی و لاوازی دەبێت،
ڕاستی بە هانامان بگات و
دڵ و رامان،
ئێمە لە یەک نزیک بکەنەوە.

گاتا، هاتی 30، سرووودی 9

"ئەگەر کۆمەلان بتوانن بە ئاریکاریی رامانی چاکە، درۆ تێک بشکێنن و ڕاستی دابمەرزێنن، ئینجا ئارەزوو و هیوای باشی چاکان دێتێ دی و باژێری دڵخوازی چاکە و ئەو بەهەشتە کە هەمووان لێی دەدوێن و چاوەڕوانی دیتنی دەکەن، هەر لە ڕووی ئەم جیهانە بەدی دێت و خۆشی و شادومانی و ئاسایشت و کامەرانی و ژیاویی دڵخواز، هەموو جێگایەک دەگرێتەوە":

ئەو کاتەی کە درۆ و
ویرانی تێکدەشکێت،
ئارەزووی ئەوانەی کە بە خۆشناوی خەباتگێڕ و
چاکەکار ناسروان،
بەدی دێت و
لە سەرای درەخشان و خۆشیی رامانی پاکی یەزدانی و
ڕاستی بەهرەمەند دەبن.
گاتا، هاتی 30، سرووودی 10

"گەرەکە مرۆڤ لە زاگۆنی* هەرە مەزنی بوون ئاگادار بێت، ئەویش زاگۆنی پاداشت و سزایە. شادی و سوودی بێکەران بەشی ڕاستانە و ڕەنج و سزاش بەشی تاوانبارانە. بەم زانیاریانەیە کە مرۆڤ ڕێگای رامانی چاکە جودا دەکاتەوە و خۆشی، ئازادی، سەربەخۆیی، و ڕاستیی هەمیشەیی وەدەست دێنێت".

ئەی خەڵکینە..!
هەر دەمێک لەم ئایینە دیاریکراوەی مەزدا بگەن کە:
سزا و ڕەنجی هەمیشەیی بەشی چەواشەکارانە و
شادی و سوودی بێژمار بەهرەی ڕندکارانە،
ئەمجا،
لە بەر تریفەی ئەم ڕێبازەدا
بە بەختیاری و ڕزگاریی ڕاستەقینە دەگەن.
گاتا، هاتی 30، سرووودی 11

بەهەشت و دۆژە
یەزدان و ئەهریمەن

"ئەی زەردەشتی ژیر! لە گوتاری گەوهەرباری تۆ چاکە و خراپە بە سەرچاوەکانیەوە، بەو جۆرە کە پێویست بوو ناسیمان و ڕێگای هەڵبژاردنی چاکە و خراپەشمان زانی. ئێستا دەمانەوێت ئەو شتەی کە سەبارەت بە بەهەشت و دۆژە گوتراوە، کە گوایە دەڵێن بەهەشت پاداشی چاکانە و دۆژهش سزای خراپەکارانە، تێمان بگەیەنی".

"پێش لەوە لەمەڕ بەهەشت و دۆزەخ بۆتان بدوێم، بە پێویستی دەزانم بپرسم: ئایا هیچ لە ژیاندا تووشی تاڵی، تەنگانە، دەرد، غەم، ڕەنج، پەشیمانی، سەرزەنشت، نائومێدی، شکست، ڕک و کینە، تووڕەیی، نەیارەتی، کەنەفتی، هەژاریی، پەرێشانی، نەخۆشی، دەستەنگی، کۆچبەری، بێپەنایی، تەنانەت جنێو و هەزاران دەرد و ڕەنجی دیکە بوون؟ ئایا لە بەرامبەر ئەم وێنە ناشیرین و تاڵ و تاریکانە، هیچ چێژی خۆشی سەرکەوتن، سەرفەرازی، هێڤی، شادی دۆستایەتی، تەبایی،خۆشەویستی، پیرۆزی، ئەڤین، لەشساخی و هەزاران وێنە و دیاردەی خۆشی دیکەی بوون. کەوایە دۆژە و بەهەشت، هەر لەم جیهانەدایە و هەر لە لەش و ڕەوان و ژیانی جڤاک و کۆمەڵگادایە، لە خانە و کۆلان و گوند و باژێر و وڵات و کیشوەر و جیهاندایە. بەهەشت بە واتەی باشترینەکانە، ئەویش باشترین ژیانەکانە. دۆزەخیش بە مانای دۆژئەنگە یان ژیانی خراپ. کە واتە لە جێگای ئەوە کە چاوەڕوانی مردن و مەرگ بکەین و بڕۆین بە بەهەشت و لە سەرایەکی دیکەدا بژین، با بێین و بەهەشت لە گیان و ژیان و لادێ و شار و نیشتمان و جیهانی خۆ چێ بکەین و دۆزەخیش هەر لەم جیهانە و لە ناو خۆماندا و لە زیندەگی و دێ و شار و ئاخ و جیهانی خۆماندا، فڕێ بدەین و لە ناوی بەرین".

"ئەی زەردەشتی دانا! سپاسی فرەت لێ دەکەین کە بابەت و مەبەستی چاکە و خراپەت بۆ تاووتێ کردین و ئەم ڕازە مەزنەت شی کردەوە، بەڵام ئێستا پرسیارێکی دیکە دێتە ئاراوە، ئەگەر ئەم گوتەی زەروانەکان بە ناڕاست بزانین کە دەڵێن گۆی زەوی گۆڕەپانی بەربەرەکانێ و جەنگ و تێکهەڵچوونی یەزدان و ئەهریمەنە، رامانی خودی مرۆڤ بە چاوگی چاکە و خراپە بزانین، کە وایە لە بواری چاکە و خراپە، جیهان و ژیانی مرۆڤ، گۆی زەوی گۆڕەپانی بەربەرەکانێ و بەیەکداهەڵچوونی کام یەک لە هێزەکانی دژ بە یەکن"؟

"بیرو بۆچوون و نەرینی زەروانەکان لە بارەی یەزدان و ئەهریمەنەوە ناڕاست و شاشە. چونکە ئەهۆرا مەزدا سەرچاوەی باشیە و لە باشی بەس چاکە دەوەشێتەوە. ئەگەر بێتو بپەژرێنین کە ئەهۆرا مەزدا، ئافەریدەگاری ئەم گەردوونەیە و ئەهریمەنیش بە ئافەریدەی یەزدان بزانین، ئەمە گوتەیەکی ناڕاست و نابەجێیە، چونکە ئەو کاتە خواوەندی چاک و باش، بەدیهێنەر و سەرچاوەی هەموو خراپییەکان دەبێت. ئەهریمەن بوونی نییە تا دەستکردی ئەهۆرا مەزدا بێت. واتەی دروستی ئەهریمەن رامانی خراپە. خودی واژەی ئەنگەرە* بە واتەی ناشیرین و خراپ و مان*یش بە واتەی رامانە. ئەنگەرەمان یان ئەهریمەن بە مانای رامانی خراپە کە لە هەمبەر سپەنتامان* هەیە. سپەنتامان بە واتەی رامانی پاک و پترکەرە. لە ناو نەرین و بڕوای مندا، جیهان مەیدانی بەیەکداهەڵچوون و جەنگی ئەهۆرا مەزدا و ئەهریمەن نییە، بەڵام سپەنتامان رامانی پاک و ئەنگرەمان رامانی خراپ، هەمیشە لە ناکۆکی و جەنگدان. سەرکەوتن و زاڵبوونی هەر کام لەم دوانەیە کە ژیانی مرۆڤ بەرەو خراپی یا چاکی دەبات. ئێوە لە نموونەکانی پێشوودا کە لەتەک برێک کەس کە دارای دوو ڕەوشت و خووی جیاواز بوون، ئاشنا بوون. لە ئازموونی ژیانی خۆتاندا لەتەک مرۆڤی جۆراجۆردا کە برێکیان بەختیار و شادمان و سازکار، برێکیان لووتبەرز و ڕککو و ڕژد و ئاخاپۆک* و خۆپەسەنن، دیوتانە و بە خوو و ڕەوشتیان ئاشنا بوون. لێرەدا دەبێژم سەرچاوەی هەمووی ئەو خراپە و چاکییانە تەنها یەک شتن، ئەویش رامانە. بڕواننە ئەو مریشکە کە چۆن جووجکەکانی بە دوای خۆیدا دەبات. پەیوەندیی نێوانی گوتار و کردار و هەست و دیاردە و نیشانەکانی دیکەی مرۆڤ لەتەک راماندا، هەر وەک پەیوەندیی جووجکەکانی مامر لەگەڵ دایکەلەیاندایە. جووجکەکان لە هێلکەی مریشکێک هەڵهاتن کە مریشک هەڵیهاوردووە. ئەو گەرمیی لەشی مامرە کە هێلکەکان بۆ هەڵهانین ئامادە دەکات و ئێستەش هەروەها کە دەبینن ئەمە مریشکە کە جووجکەکانی بە دوای خۆیدا ڕادەکێشێنێت و دانەخواردنیان پێ فێر دەکات و لە بەرانبەر گەزەند و مەترسیی جۆراجۆردا دەیانپارێزێت. رامانی مرۆڤیش بەم چەشنەیە. هەست و سۆزی ئێوە هەر چی ببێت، ڕەنگدانەوە و سەرچاوە لە رامانی خۆتان وەردەگرێت و گوفتار و کرداریش بەم شێوەیە. هەر چییەک هەبێت بارسایی، ئەندازە، چۆنیەتی و سازکاری رامانی ئێوە نیشان دەدات. ئەگەر رامانی ئێوە ڕووناک و گەش و سازکەر و داهێنەر و پاک و خاوێن ببێت، هەموو دیاردەکانی سۆز و هەست و کرداری ئێوە چاک دەبێت. ئەگەریش خراپ بێت، ئەوە لە جێگای ئەوە کە

رامانتان مریشک و گوفتار و کردار و سۆزی ئێوە جووجکەکانی ئەو بێت، ئەوە رامانی ئێوە وەک مار دەبێت، ئینجا ڕەفتار و سۆز و کرداری ئێوەش تولەمارهایەکن، کە لە دوای دایکی خۆی کەوتوون".

"ئەی زەردەشت تێمان گەیەنە کە چلۆن رامان دەبێتە مریشک یان مار".

"وەڵامی ئێوە بە یەک واژە دەستنیشان دەکەم وئەوەش فێـــــــربوونە، سەرەتا بە سروودەکانی من لەمەڕ فێربوون گوێ بدەن":

ئەی پەیجۆرانی دانش..!
ئێستا ئەم ڕاهێنان و گوتارانەی،
کە تا ئێستا نەبیستراون،
بۆتانی ئاشکرا دەکەم.
بێگومان، ئەم گوتانە،
بۆ ئەو کەسانە ناگەوارە کە،
بە ئامۆژگاریی درۆ،
جیهانی ڕاستی بەرەو وێرانی دەکێشن و
بۆ سەوداسەرانی مەزدا،
شادیبەخش و باشترینە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 1
(مەبەست لە سەوداسەرانی مەزدایی، ئەو کەسانەیە کە بە دڵ ئەڤینداریی خودا دەکەن)

چونکە بەم ڕاهێنانە ناڕاستە،
بواری هەڵبژاردنی ڕێگا،
ڕوون و ئاشکرا نییە،
من، هەروەک ئامۆژگارێک،
کە هەڵبژاردەی مەزدایە،
بەرەو ڕووی ئێوە دێم،
تا هەر دوو گروو ڕابهێنم،
بەرابەری ڕاستی بژین.
گاتا، هاتی 31، سروودی 2

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
پاکی و بەهدینی لە تۆوەیە.
گەوهەری پیرۆزی مینووی جیهانساز لە تۆوەیە.
تۆ ئازادی هەڵبژاردنی ڕێگات
بە مرۆڤ بەخشیوە.
تا پێشڕەوی ڕاستەقینەی خۆی هەڵبژێرێت و (رامانی پاک)
پشت لە ڕابەری درۆ بکات. (رامانی خراپ)
گاتا، هاتی 31، سروودی 9

به ڕاستی،
ڕاهێنانی ڕاستەقینە و هۆشمەندانەی مرۆڤی پاک و زانا،
لە هەموو شتێک چاکترە.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
تۆ توانای تێکدانی پیلانی ئەو کەسانەت هەیە،
کە بە دوای ئازاری منەوەن.
منیش دەکۆشم،
پێڕەوان و دڵبەختکەرانی تۆ،
لە دوژمنی و ڕکیی چەواشەکاران ڕزگار بکەم.
گاتا، هاتی 32، سرووودی 16

لە بەهدین و چەواشەکار،
کامەیان ڕێگای دروستی هەڵبژاردووە؟
زانای ڕووناکبیر بەرپرسیارە
کۆمەڵان وریا بکاتەوە،
تا نەزان هەڵیان نەفریوێنێت و بەرەو چەواشەیی نەیانبا.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بۆ ئێمە،
ئامۆژگار و ڕێپیشاندەری هزری پاک بە.
گاتا، هاتی 31، سرووودی 17

کەواتە، با کەس
گوێ لە گوتار و ڕاهێنانەکانی
مرۆڤی چەواشەکار نەگرێت.
چونکە بێگومان چەواشەکار
خانوو و گوند و شار و وڵات
بەرەو ویرانی و لەناوچوون دەبات.
کەوایە، لە دژی چەواشەکاران،
ڕاپەڕن و بجەنگن.
گاتا، هاتی 31، سرووودی 18

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
کەوایە با مەردوم
گوێ بدەنە گوتاری دانایەک کە
لە ڕاستی بیر دەکاتەوە و
چارەسەری ژیانی کۆمەڵانە،
ڕاستگۆییەکەی دەرمانبەخشە،
خۆشبێژ و بەتوانایە و

لە بەر تریفەی پرشنگداری تۆ،
شوێنی هەر دوو ئالی دیاری دەکات.
گاتا، هاتی 31، سروودی 19

"ئەو شتەی کە پێویست بوو کە لە بارەی ڕاهێنان و ئامۆژگاریی چاک و ئامۆژگاریی خراپ ببێژم لەم سروودانە گوتوومە، ئەمەندە دەڵێم کە هەموو شتێک لە فێرکردن بەدی دێت. رامان بۆ هەر لایەک هان بدەیت، هەمانی لێ دەردێت و هەر ڕاهێنانێکی پێ بدەی پێی فێر بکەی، هەمان وێنە و شێوە و مایە دەگرێتە خۆی. دایکێکی نەزانی فێرنەکراو، منداڵەکانی گومڕێ و چارەڕەش پەروەردە دەکات و هەروەها دایکێکی تێگەیشتوو و ڕاهێنراو، ڕۆڵەکانی پلەمەند و سەرکەوتوو ڕادێنێت. کۆمەڵگاش بەم چەشنەیە، چارەنووس و ئایەندەی کۆمەڵگایەک لە دەستی مامۆستایانی ئەو کۆمەڵگادایە و ئەمە پەیوەندیی ڕاستەوخۆی بە مامۆستایان هەیە و بە کورتی تا مامۆستا چ ببێت کۆمەڵگاش هەمان دەبێت".

"ئەی زەردەشت! ئێمە تێ بگەیەنە کە ڕاهێنانی چاکە و خراپە چییە و کێژان* ڕاهێنان و فێرکردنە کە رامان گەش و پەروەردە دەکات و دەیگەیەنێتە پێواژۆی باڵاکردن، پشکووتن و ڕەسین"؟

"ئێمە لە گردی یەک کۆ بووینەتەوە کە وتووێژ لە سەر چاکە و خراپە بکەین و لێی بکۆڵینەوە و هەر کەس بیر و ڕای خۆی دەربڕێت. ئەم وتووێژانەیە کە ئێمە دەگەیەنێتە ئەنجام، کەوابوو پەروەردەکردنی رامان هەر لێرەوە دەست پێدەکات، لە یەکدان و ئاڵوگۆڕکردن وگفتوگۆکردنی بیر و ڕا و دانوستاندن و بەرسڤ و پرسیار و بیستنی نەرینی یەکدی و ڕاوێژ و کۆڕ و دانیشتن. جا لە ناو دڵ و هەوێنی ئەم گفتوگۆیانەدایە کە ڕامان باڵ و پەڕ دەگرێتەوە و گەشە دەکات و دەکەوێتە گەڕیان و فڕین. ئەمەش باش بزانن کە توانای رامان و ئەندێشە، بێئەندازە و بێسنوورە. هەر چی رامان وەرزیدە و پەروەردە و ئاواڵە بکەن، ئاسۆی توانا و هێزی فرە و بەرفراوانتر دەبێت. بڕواننە ئەو کابرایە کە لەو باخە چلۆن بەو تەورە خەریکی بڕینی ئەو دارە ئەستوورەیە. ببینن چەندێک وەستایانە و بە زانایی تەورەکە بەرز دەکاتەوە و دەیکوتێتە ئەو شوێنەی کە دەیەوێت، بڕواننە شان و مەچەک و ماسوولکە دەرپەڕیوەکانی کە چەندە وەرزیدە و تەیارە، ئێستا تاوێکی پێ ناچێت کە دارەکە دەخات بە لادا. بە ڕاستی چ تشتێکە کە ئەم هەموو توانایەی داوە بەم کابرا تەورزەنە؟ تەنها یەک شتە، ئەوەش وەرزش* و وەرزشکردنە. بێگومان ئەو لە یەکەم جاریدا کە دەستی برد بۆ تەور، بڕینەوە و خستنی درەخت و کۆتەداری دەست پێ کرد، ئەم توانا و لێهاتوویەی ئیمڕۆی نەبوو. تەنها بە وەرزش و تێکۆشان و بەردەوام بوونی لەم کارە بوو کە ئەوی بەم پلە و توانایە گەیاند. ئینجا هزر و رامانیش بەم شێوەیە. ئەگەر رامانیش بخرێتە کار و کۆشش و ڕایبهێنێت و پەروەردەی بکەیت و بپشکوێت، ئینجا رامان و هزریش وەک دەستەکانی ئەم کابرای تەوەرزەنە توانامەند دەبێت و دەتوانێت هەر دژواری و سەختییەک، وەک تەنەی ئەو درەختە لە پا بخات و لەناوی ببات. ئەمەش بشزانن کە بۆ پەروەردەبوونی رامان مەرجێکی مەزن پێویستە و ئەگەر ئەمە نەبێت، هەرگیز رامان نابزوێت و باڵا ناکات و گەشە ناستێنێ، ئەوەش ئـازادییە، هەمان شتێک کە من لە سروودێکمدا بەم چەشنە هاوردوومە":

ئەی مەزدا..!
کاتێک لە سەرەتادا،
بە رامانی خۆت،
لەش و خێرەت و ویژدانت
بۆ ئێمە ئافراند،
گیانت بە لەشی ئێمە

بەخشی و
توانای گوفتار و کردار و ڕابەریت پێ بەخشین،
ویستت ئێمە رامانی خۆمان
بە ئازادیی تەواو هەڵبژێرین.
گاتا، هاتی 31، سروودی 11

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
پاکی و بەهدینی لە تۆوەیە،
گەوهەری پیرۆزی مینووی جیهانساز لە تۆوەیە.
تۆ ئازادیی هەڵبژاردنی ڕێگات
بە مرۆڤ بەخشیوە،
تا پێشڕەوی ڕاستەقینەی خۆی هەڵبژێرێت و (رامانی پاک)
پشت لە ڕابەری درۆ بکات. (هزری خراپ)
گاتا، هاتی 31، سروودی 9

لەم ڕووەوەیە کە هەر کەس،
چ ڕاستگۆ بێت و چ درۆزن،
چ زانا بێت و چ نەزان،
ئەو شتەی کە لە دڵ و رامانیدایە
بە سەر زاریدا دێت و ئاشکرای دەکات،
هەر کاتیش کە
رامان دوچاری پرسیار و سەرگەردانی و دڵەڕاوکێ بێت،
ئەوە پاکی
بە هانای ڕەوانی دێت و
ڕێنوێنی دەکات.
گاتا، هاتی 31، سروودی 12

"ئەرێ تەنیا لە مەیدانی ئازادیدایە کە دەتوانرێت رامان پەروەردە بکرێت و بە ئەنجام و ئاکامی تابان و پڕبەهای بگەیەنرێت. بڕواننە ئەو باڵندەیە کە چلۆن لە ئاسماندا دەفڕێت و ببینن کە چلۆن ئازادانە لەم بەری باخەوە بۆ ئەو بەری باخ شەقەی باڵ لێ دەدات و لەم چڵ بۆ ئەو چڵ دەفڕێت. جا بێن و ئەم باڵندەیە لەتەک ئەو کرمە کە لە ناو قوڕ و چڵکاو دەجوێت* بەراوەردی بکەین و لە بەرابەری یەکی دایبنێین. ناسانی و جیاوازیی ئەم کرمە لەتەک ئەو باڵندەیە کە ئەو باڵندەیە توانای فڕینی لە ئاسماندا هەیە، بەڵام ئەو کرمە لەم توانا بێ بەهرەیە. مرۆڤ دەتوانێت ئەم نموونانە لەتەک رامان بەرواوەرد بکات. ئەگەر رامان لە مەیانی ئازادی پەروەردە بکرێت ئەوەی لێدێت کە وەک ئەو باڵندەیە، دەبێتە خاوەنی دوو باڵ و دەتوانێت بفڕێت و خۆی بگەیەنێتە بەرزترین سنوورەکانی گەشەکردن، بەڵام رامانی بەندکراو و خەسێنراو و نائازاد، سنووری گۆڕەپانی بەس لە ناو کون و ژێر زەوی و قوڕ و لیتاو تێپەڕ ناکات و بە هەمان چەشنیش کە هەیە دەمێنێتەوە و دەشرزێت و لەناو دەچێت".

"بەڵام با باسی یەک لێ دوژمنە سەرەکیەکانی رامان بکەین، کە ئەویش کەلەڕەقی و وشکەسەرییە. بڕواننە ئەم کۆڕەی ئێمە، ماوەیەکی دوور و درێژە خەریکی گفتوگۆ و ئاڵوگۆری بیروڕاین، بەو مەرجەش کە هەر یەک لە ئێمە دارای رامان و ئەندێشە و ئۆلێکی جیاوازە. لەم ماوە درێژەدا، هێشتا هیچکامان تووشی تووڕەیی و گرژی و توندی نەبووین. زۆر بە ئاسانی گوتەی یەکتر گوێ دەگرین و دەیبیسین و وەڵامی یەکدیش دەدەینەوە و بێگومانیش لە ڕۆژەکانی داهاتووش هەروەها بەم چەشنە دەبێژین و دەبیسین و بە ئاکام و ئەنجامی بە نرخ و بە سوود دەگەین. ئەو شتەی کە یارمەتیی ئێمە لەم کۆڕە و نشستانە دەدات، ئەویە کە ئێمە لە باوەڕ و رامان و نەرینماندا کەلەڕەقیمان نەدایەتە بەر، بەڵام بە پێچەوانە ئەگەر بێتو هەر لە سەرەتای وتووێژماندا بە دەنگی بەرز و تووڕەیی دەستمان پێ کردایەت، ئەوە تووڕەێی دەبوو بە هەرا و پاشان هەراش دەبوو بە دوژمنی و لە کۆتاییش جودایی. جا وریا و هۆشیار بن، دووری بکەن لاساری و کەلەڕەقی. ئەمە نەخۆشینێکی سەخت کوشەندەیە و وەک مۆرانە رامانتان لە ڕیشەوە دەخوات و دایدەڕزێنێ و بەرەو تاریکی و لەناوچوون دەبات. هەروەهاش دووری بکەن لە کۆنەپەرەستیی ئایینی، بە تایبەت کۆنەپەستە مێشکوشکەکانی ئایین، کە کاریان بەس ئەویە کە رامانێکی کۆن بگرن و بەرگری لە ڕواندن و هەڵدان و گەشەکردن و پەروەردەبوونی هەموو رامانێکی نوێ دەکەن و بە ڕک و کین و ستەمکاری و وشکەسەری وفیلسواری و تووڕەیی هەوڵ بۆ لەناوبردنی دەدەن و پارێزگاری و چاوەدێری لە ئایینی پاشڤەرۆخواز دەکەن. ئەوەش بۆ ئەوەیە کە سوود و بەرژەوەندییان بۆ بژیوی ڕۆژانە بپارێزن. ئەمە خاڵێکی پڕ باڵکێشە کە چلۆن ژیانی کەرپانەکان، لە سەر ئەم بنەمایە دامەزراوە و لەتەک هەموو شتێک دژن، بێجگە لە ڕۆژپەرستی نەبێت. ڕک و گرژی و توندیی ئەوان بۆ من و ئێوە لە بەر ئەوەیە کە من لە بەرانبەر گوتە و باوەڕ و ئەندێشەکانی وشک و پرتووکاوی ئەوان، گوتە و باوەڕ و رامانێکی نوێمان هەیە و ڕێگایەکی تازە بەرەو ڕووی رامانی کۆمەڵان دەکەمەوە و ئەمە بەرژەوەندییان دەخاتە مەترسییەوە".

"کەوایە جارێکی تر پێتان ڕاسپێرم بۆ ڕێزلێنان لە رامان، باش بیر بکەنەوە و دروست ئەندێشەبەکارهێنان و فێربوون، نرخ و بەهادان بە ئازادی، پەرەپێدان و بڵاوکردن و پەروەردەکردنی رامان، دووری بکەن لە کەلەڕەقی و پێگرتن لە سەر بیرو بۆچوون،ماننەوە و پەنگاوخواردن و دواکەوتوویی و پتورکاوی و داڕزیاگی رامان و کەونەپەرستی بە تایبەت ئایینی. داواکاری و بانگەوازی ئەوەتان لێدەکەم کە بۆ دامەزراندن و بنیاتنان و فێربوون و ڕاهێنانی بنەمای ئۆلی من: رامانی پاک، گوتاری پاک و کردەی پاک چالاک بن".

جەژنی گرێ لێدانی پشتوێن
پەیمانی بەهدین
(ئائیۆیاونگهەنە)

جەژن و ئاهەنگێکی فرە گەورە بە ڕێگەوەیە. جەژنێکە تەنیا بۆ لاوانی بەهدینی و هەر کەس کە بیەوێت کە ئایینی بەهی بپەژێرێنت یا بیەوێت بێتە ناو ڕەفی ئەم ڕێبازە. گەنجان و تازەپێگەیشتووان و نەودینانی کۆمەڵگای بەهدینی لەم جەژنە شاڵ* دەپۆشن و گرێی پەیمانی پشتوێن* دەبەستن و سروود و ئافەرینەگانی تایبەت بۆ پەژراندنی دین دەخوێندرێت. پاشان داب و دەستووری تایبەت ئەنجام دەدرێت و دەبنە یەکێک لە ئەندامانی کۆمەڵگای بەهدینی. نەودینان لەمەودوا گەرەگە کە لە سەر بنەما و ڕاهێنان و دەستوورەکانی ئۆلی زەردەشت هەڵسوکەوت بکەن. کۆڵەکەی یەکەمی ئەم ئایینە هوومەتە*، بە واتەی رامانی پاک، کۆڵەکەی دووهەم هۆختە*، بە واتەی گوفتاری پاک و کۆڵەکەی سێهەمیش هڤەرشتە* بە واتەی کرداری پاک. نیشانەی لەش و ڕەواڵەتی دەرەوەی زەردەشتی، پۆشینی شاڵ و بەستنی گرێی پشتوێنە. لە کاتی پۆشینی شەپک و

بەستنی پشتوێن ئافەرینەگان و سروودی دڵڕفێن و دەلال دەخوێنرێت. پاشان سترانبێژانی خۆشدەنگ دەست دەکەن بە گوتنی هۆرە و ئاوازی دڵکێش و خۆش و گۆڤەندگرتن، هاوکاتیش میوەی تەڕ وشک و خۆراکی جۆراوجۆریش لە ناو میوانەکان بڵاو دەبێتەوە. سروودی تایبەت بۆ شاڵپۆشان و پشتوێنگرێچنی پەیمان بەم جۆرەیە:

بە ناوی یەزدانی دلۆڤانی مێهرەبان

"مەزنی و پاکی و بەشکۆیی هی ئەهۆرا مەزدای دانا و ئاگایە. ستایشتی ڕاستی و پاکی و بەهدینی دەکەم. دینی بەهدینی کە هێنەرەکەی زەردەشتە، هەڵدەبژێرم و ڕاوەستاو دەبم لە سەر ئەم ڕێبازە. ستایشتی رامانی پاک و گوتاری پاک و کرداری پاک دەکەم. ستایشتی دینی ئەهۆرا مەزدا دەکەم کە سەرزنشت و لۆمەی جەنگ و خوێنڕژتن دەکات و ستایشگەری ئاشتی و لەخۆبوردوویی دەکات. دینی زەردەشت ئەهۆراییە و لە هەموو دینەکانی ئێستا و داهاتووش، مەزنتر و دەلالترە. مەزدا ئەهۆرا بە بەدیهێنەری هەموو باشییەکان دەزانم و ئەمە پایەی ئایینی مەزدا یەسناییە. ئەی ئەهۆرا! هاوڕێ بین، هاوڕێی خاسان و پاکان، لە گوناهو سووچکاران دوور ببین. لە هەموو جۆرە سووچێک کە بە بیر و گوتە و کردەوە و بە لەش و ڕەوانم کردوومە، لە هەموویان پەشیمانم و پەتەت* دەکەم و بۆ هەمیشە دەستیان لێ هەڵدەگرم. لە هەر جۆرە گوناهێک کە بە رامان و گوتن و کردار، لە من ڕووی دابێت و یا فەرمانیم دابێت، لە هەمووی پەشیمانم و پەتەت دەکەم. هەر کارێکی باش و پەسەن، کە لە سەر خواستی ئەهۆرا مەزدا بێت، سەرکەوتوو و کامەرانی بهێنێت. لەناو بچێت هزری خراپ و هەموو بیر و بۆچونێک کە تەڤلی خراپییە".

کە ئافەرینەگان خوێندرا و لاوانی زەردەشتی ونەودینان شاڵیان پۆشا و گرێی پیرۆزی پەیمانیان بەست، ئینجا بە جۆشکێکی مەزن دەستیان کرد بە دیلان و سترانی خۆش و ڕەشبەڵەک گرتن، هاوکات میوە و خواردن و خواردنەوەی خوانی ئامادەکریاو دەخوریا و دەنۆشریا. پاشان زەردەشت هەستایە سەر پێ و لەمەڕ ئافەرینگانێک کە خوێندرا بوو، بەمجۆرە دەستی کرد بە ئاخافتن:

"هەروەها کە لە ناوەرۆکی ئەم ئافەرینانە زانیتان، مژاری پەتەت لە گوناهەکان دێتە باسکردن، ئەمە یەکێک لە بنچینەکانی ئایینی بەهی و بیردۆزیەکانی* منە. ئەمە بە واتەی ئەوەیە کە هیچ مرۆڤێک لە بنەڕەت و جەوهەردا خراپ نییە. هەموو مرۆڤی ڕووی ئەم گۆی زەوییە، خاوەنی جەوهەرێکی پاکن، کە ئەگەر لە شوێنکی پاکدا بژین، هەروەها پاک دەمێنەوە. بەڵام ئەمە کار و ڕەنگدانەوەی ژیان و باوەڕ و ئۆل و ڕاهێنان و ناسانی و هەزران هاندەری دیار و نادیاری دیکەیە، کە کۆمەڵ بەرەو خراپی ڕادەکێشێنێت. هەر مرۆڤێکی بەدرامان و بەدزمان و بەدڕەوشت دەتوانێت بە وریابوونەوە و تێگەیشتن لە خراپەکان و ڕیشەی بەدبوون خۆی ڕێگای شاشی بگۆڕێت و ڕوو بکاتە پاکی و ڕێگای چاکی. لە نەرین و دیتنی من هەر مرۆڤێکی خراپ و سووچبار، هەر ئەندازەش بەد و تاوانباریش ببێت توانای ئەوەی هەیە کە بە فێربوون و ڕاهێنان بێتە سەر ڕێگای ڕاستی و باشی. لەم ڕووەوەیە هەر کەس دەتوانێت لە هەر گوناهێک پەتەت بکات و بێتە سەر ڕاستی و بەهدینی. پەتەتیش ئەوەیە کە بە دڵ لە سووچ و تاوان و خراپەکاریی خۆی پەژیوان ببێتەوە و خۆی لێ ڕزگار بکات و بۆ هەمیشە پایەدار و ڕاوەستاو ببێت، لە نەکردنی جارێکی دیی ئەو تاوانانە. هەر تشتێک کە بە گوناه دەژمێرێت دووری لێ بکات و هەر تشتێک کە ڕەوا بووە و هەیە و بە چێی نەهاوردە، بە جێی بهێنێت. لە درۆ، بەرەو ڕاستی و لە خراپی، بەرەو چاکی بگەڕێتەوە. لە لووتبەرزی و خۆپەسەنی ڕوو بکاتە خۆگری و خاکیبوون. کەنارەگیر بێت لە هەر گوناهێک ئەگەریش بووچکیش بێت. مەردوم بە چاوی پچووک و نزم نەڕوانێت. کەم و کووڕییەکان و بەند و باوەکانی دەروونی خۆی، بدۆزێتەوە و پاکیان بکاتەوە. هەڤاڵبەندی لەتەک خراپەکاران

ببڕێت و لەتەک چاکەکاران پەیوەندی پتەو بکات. ڕک و کین و تووڕەیی لە دڵدا فڕێ بدات و مێهرەبانی و نەرمی و لیبوردن لە جێگایدا نیشتەجێ بکات. هەوڵ بدات چاکەی خۆی بەرامبەر بە خەڵک فەرامۆش بکات و خراپیشیان هەر بەم چەشنە. هەر وامێک* کە لە ئەستۆی دایە، بیداتەوە. بەم چەشنە مرۆڤ هەر چەندەش سووچداریش ببێت، دەتوانێت لە گوناهی خۆی پەتەت بکات و ببێت بە ئەندامێکی کۆمەڵگای بەهدینان. دەزانن کە سەرەتای چاکبوونیش لە رامانی پاکە. تا رامـــــان چاک و ڕاست نەبێتەوە، گوفتار و کرداریش چاک نابێتەوە. لە بەشێک لە ئافەرینەکان، چەواشەکاران و درۆزنان سەرکۆنە کراون، ئەمەش یەکێکی دی لە کۆڵەکەکانی دینی بەهدینییە. پێویستە لەتەک خراپە و خراپەویستان خەبات بکرێت تا بێنە سەر ڕێگای ڕاستی".

"گوتراوە کە هەر کارێکی باش بە خواستی ئەهۆرا مەزدا و ئەمێشەسپێنتەکان ئەنجام بدرێت، سەرکەوتن و کامەرانی دەبێت، ئەمەش شتێکی ڕاستە. هەر کارێک کە سەرچاوەی لە تێشک و تریفەی ئەهۆرا مەزدا و رامانی پاک و ڕاستی و خۆڕاگری و ئارامی و مێهرەبانی و سەبەستی و ئازادی و شادی و ڕەسایی و گەشەکردنی پایەدار ببێت، دەرئەنجامی ڕزگاری و سەرکەوتن و بەختیارییە. گوتەی بنیات و مەزنی ئەم ئافەرینەگانە ئەمەیە کە، هەڵدەبژێرم دینی بەهدینان...، هەڵبژاردن یەکێک لە ستوونەکانی ئەم ئایینەیە. ئەگەر لاوێک لە دایک و باوک بەهدینی ببێت، ناتوانێت تەنها لە ڕێگای دایک و باوبیەوە دینی مەزدا یەسنایی* وەک میرات* پێی بگات و بەشبەری بکات. ئەو دەبێت خۆی پێ بگات و بیر بکاتەوە و بپشکوێت و لەتەک رامان و خێرەتی ڕاوپرس بکات و کاتێک کە توانای ناسین و جیاکردنەوەی باشە و خراپە و دەستنیشانکردنی ڕێگای دروستی ژیانی هەبوو، پاشان دەتوانرێت دینی بەهدینی لەو پەڕی ئازادی هەڵبژێرێت و ببێت بە ئەندامێکی کۆمەڵگای ئۆلی بەهدینی. لەم ڕووەیە کە ئاهەنگی شاڵپۆشان و گرێچنین بۆ لاوانی بەهدینی دەگێڕدرێت. یەکێکی تر لە پایەکانی ئایینی بەهدینان کە لە ئافەرینەکان ئاماژەی بۆ کراوە، لۆمەکردنی جەنگ و خوێنڕێژی و بە پێچەوانەشی ستایشتی ئاشتی و خۆگری و گوزەشتە. لە نەرین و دیدگای من جەنـگ لە خراپترین، زیانبارترین، بێئاوەزترین، تاوانبارترین و ناحەزترین کارەکانە. هەر کەس دەستپێشکەری یەکەمی جەنگ ببێت، ئەو کەسە دڕندە و خراپەکارێکی چەپەڵە کە ڕوانی ئالوودە بە تاریکی و دەردەداری و ژێرکەوتوویی و ناپاکییە. کاتێک کە ئەم کەسە، کۆمەڵان بۆ کوژتن و وێرانکردنی خانوو و گوند و باژێڕ و کێڵگە و دارستان و جەنگەڵ دەکێشێنێت، هەزاران خەم و دەرد و ئازار بەدی دێنێت. من سەرزنشتی جەنگ و ستایشتی ئاشتی دەکەم و هەروەها کە لە ئافەرینەکان دیتان و بیستان، لە کاتێ ستایشتی ئاشتی واژەی لەخۆبوردنم هاوردگە. چون ئەم گوزەشت و خاکساری و پشوودرێژی و خۆگری و هێمنی و رامان و خێرەتەیە، کە دەتوانێت جەنگ و خوێنڕژتن لەناو ببات و ڕەوانەکانی تۆفداروی ڕک و کین و گرژی، بۆ ئارامش و دۆستایەتی و تەبایی و ئاشتی بکێشێنێت. هاویاری و هاوکاری و یەکدڵی و یەکڕەنگی لەتەک پاکان و خاسان لە بنچینەکانی دینی بەهدینییە و هەر بەم هاوکارییەیە کە دەتوانرێت لەگەڵ چەواشەیی و خراپەکاری بجەنگرێت و بەدی لەناو ببرێت".

"لەمەڕ پشتوێن و شاڵیش بێژم، ئەم کارە نیشانە و ڕەمزی پێوەندی نێوانی جەستە و ڕەوانە. لە فەلسەفە و بۆچووی مندا، نێوانی لەش و گیاندا پەیوەندییەکی فرە نزیک و ڕاوەستاو و سفت و هەمیشەیی هەیە. ئەگەر کەسێک لەشی کز و لاواز ببێت، گیان و ڕەوانیشی خەمگین و دەردەدار دەبێت. ڕەوانێکی نەخۆش و دەردەدار، لەش بەرەو نەخۆشی و پەژمۆردەیی و سیسبوون دەکێشێنێت. لەم ڕووەیە کە من بایەخێکی فرە بە پاکی و خاوێنی و دروستی لەش دەدەم. من بۆخۆم پزشک و دەرمانگەرم و باش دەزانم ڕێگای دروستی ڕەوان چییە و ئاوەز و ڕوانی ساخ و دروست، لە لەش و تەندروستیدایە. لە ئالییەکی دیکەوە ئاگادارم کە ڕیشەی زۆربەی دەردەکانی تەن لە ڕەواندایە. شاڵ و گرێ نیشانە و دیمانەی ئەم لەیەکدان و پێکەوەبوونەوەیە کە لە ڕێگای لەش بە ڕوان دەگات و هەروەهاش لە ڕێگای ڕوان بە لەش. لە تاف و سەرەتای جەوانی و لە کاتی دەستپێکردن و گەشەسەندنی هێز و توانای ناسین و جوێکردنەوەی چاکە و خراپە، کاتێک کە ئاهەنگ و

جەژنێکی ئاوا بەشکۆ بۆ زارۆکێکی بەهدینی دەگیرێت و شاڵ دەپۆشێت و گرێی پشتوێن دەبەستێت و ئافەرینەگان دەخوێنێت و پەیمان دەدات، هەر لەم ڕێگاوەیە کە پەیوەندی نێوان لەش و ڕەوان کە پێشتر ئاماژەم بۆ کرد، لە ڕەوانیدا نەخش دەبەستێت و پتەو و پایەداریش دەمێنێتەوە. چونکە ئەم کردەوە ڕەوانییە، هاوڕێیە لەتەک کردەوەی تەنی (شاڵپۆشین و گرێبەستن)، بۆیە لە هەموو ڕۆژ و ساتێکدا بەهدین لە ڕێگای لەشەوە بوونی پشتوێن و گرێ هەست پێدەکات و لە ڕەوانیشدا بە چەشنێکی نابەخود و نائاگا، ئەو پەیمان و سۆز و بەڵێنانە، زیندوو دەبێتەوە و خودبەخود دەیکێشێنێت بۆ ئالی رامانی پاک و گوتاری پاک و کرداری پاک".

کاتێک کە جەشن و ئاهەنگی پشتوێن گرێدان کۆتایی پێ هات، پاش نیوەڕۆ بوو. زەردەشت و یارانی هەستان و نوێژی ڕاستییان بەجێ هێنا.

بە ناوی یەزدانی دلۆڤانی مێهرەبان

"نیایشت و ستایشت بە جێ دێنین بۆ ئافەریدەگاری مەزن،
ئەو سەرەتا و کۆتاییە،
ئەو هەر خۆی بووە و هەر وەک خۆی دەمێنێتەوە،
ئەو ناگۆڕێت و توانامەندی بەشکۆیە،
ئەو یاسادانەرە و هیچکەس نییە توانای ئەوی هەبێت،
ئەو بێهاوتایە،
ئەو زانایە و لەویش زاناتر نییە،
ئاگادارە لە هەموو شتێک کە ڕوو دەدات،
ئاگاداری هەموو ڕاز و نیاز و نەهێنی و ئاشکارێکە،
ئەو هەڵنافریوێت،
ئەو مەزنترین ئامۆژگار و باشترین و سوودبەخشترینە،
ئەو ئاگری ژینبەخشی داگرساو و مێهری پەیوەندیدەری گیان و خیهانە،
ستایشت هەر بۆ ئەوە،
پتەو و ڕاوەستاوم لە سەر هەموو کردەکانی ڕاست و چاک،
پەتەت دەکەم لە هەموو گوناهەکانم و ڕێز دەنێم بۆ هەموو کردارە بنیاتییەکان و شەش هێزی ڕەوانم: رامان، گوفتار، کردار، خواست، هۆش و خێرەتم،
ئەو دروستکەری جیهان و هەموو تشتێکە،
ئەو هێنەری ڕاستییە و دروستکەری جیهانی باشی و خۆشییە،
ئەو بەدیهێنەری جوانی و دادپەروەری و دۆستایەتییە،
ئەو مێهرەبان و بەخشەندەیە و هەموو کەس دەتوانێت بیگاتێ و ببێتە پشت و پەنای و هاوڕێی هەموو مرۆڤێک،
دۆستەکانی خۆی خۆش دەوێت،
لە گۆشەگیری و قوربانیکردن بێزارە،
هەرگیز لە هاوپەیمانی خۆی خواپەرەستی کوێرانە و بەندەیی ناوێت، بەڵام داوای پەیڕەوکردنی رامانی پاک، گوتەی پاک و کردەی پاکە.
جا دەبێت: ئافەرینگوفتار ببین،
لە زیان و گەزەند و تاڵی و ترس و خەم بەدوور بین،

فره بژین،
دروست بژین،
شاد بژین،
تا دەژین بە کام و خۆشی بژین،
جیهانمان بە کامی لەشمان بێت و مینوومان بە کامی ڕەوان،
لە چاکان ببین،
هاویاری هەموو پاکان و خاسان ببین،
ڕاستی باشترینە".

بە کۆتایی هاتنی نوێژی ڕاستی، پەندی گەواهگیران خوێندرا و ئاهەنگی شاڵپۆشان و بەستنی گرێی پشتوێن، گەیشتە کۆتایی.

هەڵبژاردینی دینی بەهدینی لە لایەن گوشتاسپ

شاگوشتاسپ و هەموو فەرزانەکان لە تەلار خڕ ببوونەوە، زەردەشتیش هاتبوو. شاگوشتاسپ دوای دوودڵی و بیرکردنەوەیەکی فرە و فراوان و پرسیار و بەرسڤی زۆر لەتەک خۆی زانایانی، بە تایبەت جامئەسپ، سەرئەنجام گەیشتە بڕیاری کۆتایی خۆی. ئەوەش بڕیاری پەژراندنی دینی بەهدینی، ئۆلی زەردەشت. شاگوشتائەسپ تێگەیشتبوو کە ئەو شتەی تا بە ئیمڕۆ پێی بڕوامەند و پابەند بووە، هەرگیز لەتەک هەڵسەنگاندن و کێشانەی رامان و هزری ئەو ناگونجێت. هەروەهاش زانیبووی کە لە بەرابەری مرۆڤێکی دانا و ژیربێژی وەک زەردەشت، کە گوتەکانی پڕواتە و رامانی بەرز و باوەڕی پتەو و ڕاوەستاو و ڕاهێنانی ڕووناکە، هیچ ڕێگایەک بەس پەژراندنی دینی زەردەشت نییە. ئیمڕۆش ئەم کۆڕ و دانیشتنە بەرپا ببوو، کە کەیگوشتاسپ ئامادەبوونی خۆی بۆ پەژراندنی دینی بەهدینان، بە هەمووان ڕابگەیێنێت.

بێدەنگی تالاری کۆشکی داگرتبوو و هەمووان چاویان بڕیبووە زەردەشت و شاگوشتائەسپ. دوای تاوێک شاگوشتائەسپ هەستایە سەر پێ و ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی زەردەشت! ئەی زانا، کە زانایی تۆ بێسنوورە ئەی هۆشمەندی ژیربێژ! ئەی رامانگەری هێژا، کە ئاسۆی رامانی تۆ بێئەندازە بەرفراوانە! ئەی فەرزانەیەک کە زانیاریت بانتر لە هەمووان بووە و هەیە و دەشبێت! ئیمڕۆ لەم کۆڕە پیرۆزە مەزنە، لە بەردەم جامئەسپی دانا و فرەشەوشتری زانا و هەموو فەرزانەکانی هەژیر* دەبێژم و بە ئاشکراش دەڵێم کە ئایینی بەهدینی تۆم پەژراند و بۆ دەستمایەی ئەم ڕێگایە، سەر و گیانیشم دادەنێم. ئەی زەردەشتی هێژا! تا بە ئیمڕۆ من هەنگاوم لە تاریکی دەکوتا، دیتنم بۆ جیهان تەسک و تەنگ و تاریک بوو، هزر و رامانم نەرەسیدە و بێپرووسک بوو. تۆ منت لە جیهانی تاریکایی بەرەو جیهانی ڕووناهی ڕابەری کرد. بیرم کە لە ناو زلکاوی بڕوا کەونەکان هەودا درابوو، کردتەوە و برتە سەر ڕێگای دروستی بینین و پێواندن. هۆش و ئاسۆی زانیاریمی پەرە پێدا و بۆ وەرگرتنی پترتر، ڕێنوێنیت کردە سەر ڕێبازی دروستی ڕووناکی. هەمان ڕێگا کە تۆ لە سرووده دڵنشینەکانت بە منت نیشان دا".

کە وایە،
پەیڤە هەرە باشەکان بە گوێی هۆش ببیسن و
بە رامانی ڕوون بڕوانن،
هەر یەک لە ئێوە،

یەکێک لەم دوو ڕێگایە بۆ خۆی هەڵدەبژێریت و
بەر لە بویەری مەزن
ڕاپەڕن و بە دروستی،
ئەم ئایینە فێر ببن و پەرەی پێ بدەن.
گاتا، هاتی 30، سروودی 2

پاشان، لە نێوانی ئەو دووانەدا،
پێویستە مرۆڤ،
ڕابەرێکی ڕاستەقینە بۆ خۆی هەڵبژێرێت
کە دروستکردار بێت و
پترکەری رامانی پاک بێت.
ئەی مەزدا..!
هەرگیز ڕابەرەکێکی تەڵەکەباز،
کە خۆی بە ڕاستی و پاکیدا هەلواسیبێت،
ناتوانێت پەیامهێنەری تۆ بێت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 10

"ئەرێ زەردەشت، تۆ منت بۆ ڕێگای دروستی دیتن و بیستن و تێگەیشتن و هەڵسەنگاندنی دروست ڕێنوێنی کرد. ئەم ڕێگایە دوورە لە سەپاندنی زۆرەملی رامان و ستەمگەری و خۆپەسەندی و بایەهەوابوون، تەنیا یەک شت هەیە، ئەویش بیرکردنەوە و نرخاندن و لە ئازادیدا هەڵبژاردن. لەم ماوە کە گوتەکانی تۆم بیستە و لە بارەیەوە بە وردی بیرم کردوەتەوە و لەتەک رامانم بەراوەردم کردە، ڕێگای دروستی خۆمم دیاری کرد، ڕێگایەیەک کە تۆ یارمەتیمت دا تا بیدۆزمەوە. ئێستا من لە بەرانبەری تۆ و هەموو فەرزانەکان، ئافەرینەگان و سروودی پەژراندنی دینی تۆ دەخوێنمەوە و ئامادەی پۆشینی شاڵ و بەستنی گرێی پیرۆزی پەیمانی پشتوێن دەبم و تا دوایین هەناسەی ژینم لە ڕێگای پەرەسەندن و بڵاوکردنی دینی تۆ دەکۆشم".

شاگوشتاسپ هۆرە و ئافەرینگانی تایبەتی خوێند و شاڵی پۆشا و گرێی پشتوێنی بەست و لە ناو جەژن و شادمانی و گۆڤەندی هەمووان، هاتە سەر دینی بەهدینی. کەیگوشتاسپ پاشان ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی زەردەشت! ئێستا داخوازیم لە تۆ ئەوەیە کە لەم ڕۆژە پیرۆزەدا و لە پێش فەرزانەکان و ڕاوێژکاران و کاربەڕێوبەران و کاربەدەستان و سەردارانی سوپا و نوێنەرانی هەموو گەل، ڕێگا دروستی ڕامیاری و فەرمانڕەوایی بۆ من دیاری بکەوێت. ئەی زەردەشتی! دانا تۆ باش دەزانی کە من فەرمانڕەوای ئەم نیشتمانە مەزنەم. ئێستاکە کە ئایینی بەهدینیم هەڵبژاردووە، بڕیارم داوە کە لەمەودوا بە داد و ڕاستی فەرمانڕەوایی بکەم. مەردوم لە ئاسایشدا بژین و لە ڕێگای بەختیاری و شادومانی و سامانداری هەنگاو بنێن. غەم، هەژاری، دەستەنگی، پرسە، ستەم، ئەشکەنجە، خەزانی، گرانی، جیاوازی، بندەستی و باڵادەستی لە سەر ئەم وڵاتە نەمێنێت. من بێگومانم کە تۆ ڕێگای هەمووی ئەمانە دەزانی و دەتوانی من بەم ئامانجانە بگەیەنیت".

ئاخافتنی شاگوشتاسپ گەیشتە کۆتایی و هەموو دانیشتوانی کۆڕەکە لەم گۆڕانکاریەی بیر و رامانی گوشتاسپ فرە شاد و کەیفخۆش بوون و هەستانە سەر پا و دایانە چەپڵەلێدان و ستایشت و دروشمی بژی، هەر بژی، پایەدار بیت. زەردەشتیش هەستا سەر پا و بە خۆشییەوە دروودی پێ فەرموو و ئارەزووی تەندروستی و سەرکەوتنی بۆ کرد پاشان دەستی کرد بە ئاخافتن و شیرۆڤەی چۆنیەتی بەڕێوبەریی وڵات بەم چەشنە: "ئەی شاگوشتاسپ! دەر بارەی ئەمە کە بڕیارت داوە لە نیشتمانی باوداپیرانماندا ڕاستی و داد و چاکە و ئاسایش و

کامەرانی و سامانداری و ئاوەدانی بەرپا بکەی و پەرەی پێ بدەی، فرە شادمانم و هێڤی سەربەرزی و سەرکەفتنت بۆ دەخوازم لە ئامانجانە. بەڵام لەمەڕ ئامۆژیاری و داواکاریت لە بارەی چۆنیەتی فەرمانڕەواییت، چون پێشتر پێشبینی ئەم داواکارییەتم کردبوو، بۆیە ئیمڕۆ لەتەک خۆمدا دەفتەرێکی گەورەم هاوردووە، کە لە ناویدا هەموو دەستوور و فەرمانەکان، شایست و ناشایستەکان، چۆنیەتی بەڕێوبەرایەتی وڵات و هەموو شتێک کە لە بارەی ئەم مژارە بێت، تێیدا نووسراوە. من ئەم دەفتەرەت پێشکەش دەکەم و تۆش دەبێت بە وردی بیخوێنیتەوە و هێڤیدارم کە دەستوورەکانی بە وردی بە کار بهێنیت، بێگومان بە کە کام و ئاواتی تۆ دێنێتە دی".

شاگوشتاسپ بە بیستنی ئەم قسانە زۆر کەیفخۆش بوو و بە گورجی ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئەی دانای مەزن! هەرچی زووتر ئەو دەفتەرەم پێ نیشان بدە کە هەر لەم ساتەوە خوێندن و فێربوون و بەکارهێنانی دەست پێ بکەم".

زەردەشت کەوا جۆش و خواستی گەرمی گوشتاسپی بینی، بە ئارمیەوە چوە پێشەوە و دووبارە ئەو دەمکە گەنمە کە جاری یەکەم لە ناو بەرگێکی سەوزدا بوو، لە پێشی داینا و گوتی: "ئەی شاگوشتاسپ! ئەو دەفتەرە کە گوتم ئەمەیە، بە وردی و شێنەیی بیخوێنەوە و یاسا و دەستوورەکانی بە جێ بهێنە".

شاگوشتاسپ و دانیشتووانی کۆڕەکە هەمدیسان سەریان سووڕما، بەڵام ئەمجارە بە پێچەوانەی جاری یەکەم کە گرژ و تووڕە بوون و گاڵتە و شۆخییان بە زەردەشت کردبوو و گوشتاسپ ڕەنجا و تەلاری بە جێ هێشتبوو، هەموویان بێدەنگ بوون و چاوین برِیە دەنکە گەنمەکە. دوای تاوێک شاگوشتاسپ سەری بەرز کردەوە و گوتی: "ئەی زەردەشتی هێژا! دەزانم دەتەوێت ئەمجارەش دەرسێکی گەورەم پێ بدەیت، بەڵام من لە تێگەیشتنی ئەم وانەیە زوێنم*، بۆیە داوات لێ دەکەم کە خۆت دەسپێشکەری ڕاڤەکردنی ببە و ئەو شتەی کە گەرەک و پێویستە من تێ بگەم، تۆ بە زمانی خۆت بۆمانی ببێژی".

زەردەشت بە ڕوویەکی هێمن و نیگایەکی دەلال و مێهرەبانەوە دەستی کرد بە ئاخافتن و گوتی: "ئەی کەیگوشتاسپ! تۆ دەزانی گەنم تا زەمانێک نەچێندرابوو، بێدەنگ و بێگیان بوو، کاتێک گیانی گرت و چەکەرەی کرد و گەشەی سەند و دانەی ئافراند، کە خرایە ژێر خاک و بارودۆخ و مەرجی ئاو و خاک و هەوای بۆی ڕەخسا. نیشانەی یەکەمی ئافراندنی ئەوە بوو کە شێوە و ڕەنگی گەنمبوونی خۆی لە دەست دا. بەو واتەیە کە لە خودی خۆی هاتە دەرەوە و گۆڕیا و خۆی بۆ چەکەرەکردن و باڵاکێشان ئامادە کرد. کەیگوشتاسپ! تۆش پێویستە لە کاری وڵاتداری و فەرمانڕەوایی وەک گەنم ببیت، لە خۆت بێتە دەرەوە و بگۆریەیت و لە ڕێگای چەکەرەکردن و گەیین، خۆت ڕەهـــا بکەیت. ئەگەر وەها نەبیت و بەس بیر لە خۆت بکەیتەوە و لەگەڵ خۆتدا بیت و لە کۆشکی گەورە و تالاری خۆش و قسەی پڕ لە ستایشت و ئافەرین و بەهبەهی دەوروبەریانت ببیسیت، دەبیتە هەمان گەنمی قوشبنی ئەنبار. نە گیانێکت دەبێت نە ڕواندن و نە توانای پەروەردەکردن و دانەدانێک. تۆ کاتێک دەتوانیت گەشە بستێنیت و وڵات بە بوونی خۆت بەهرەمەند بکەیت و بە گوتەی خۆت داد و ڕاستی و ئاوەدانی و سامان لە نیشتمانت بەدی بێنیت و پەرەی پێ بدەیت، کە لە «من» بیتە دەرەڤە و خود ڕەها بکەیت، ئەو منە لەناو ببەی و فەرامۆشی بکەی و بیشکێنی و دڵ و گیان و رامان و ویست و توانات بکەی بە کێڵگەی ڕواندن و ڕیشەی سازکەری ژیان و ئافراندن".

"ئەی کەی گوشتاسپی دلێر! بزانە و ئاگادار بە، کە لە مندەرچوون و منڕەها کردن بۆ فەرمانڕەوایەک کارێکی ئاسان نییە و بەڵکوو زۆر سەخت و دژوارە. تۆ دەبێت فرە زانا و ئاگا و بەتوانا و هۆشمەند و وریا و ئازا بیت، کە توانای ڕەهاکردنی «من» یا خودت هەبێت. من لە ئەهۆرا مەزدای پاک و لە ڕاستی کە هەنجاری بوونە و لە پاکی داواکارم کە ئاوات و ئارەزووەکانی تۆ و پەیڕوانی بە جێ بێنێت و توانای ئەوەت هەبێت کە پەیامی ئەهۆرا مەزدا بە هەمووان ڕابگەێنی":

ئەی ڕاستی..!
ئەو خەڵاتە بە ئێمە ببەخشە،
کە بەهرەی رامانی پاکە.
ئەی پاکی..!
ئارەزووەکانی گوشتاسپ و پەیڕەوانی بە جێ بهێنە.
ئەی مەزدا..!
وزەمان پێ ببەخشە،
تا پەیامی تۆ بە هەمووان ڕابگەیەنین.
گاتا، هاتی 28، سروودی 7

ئەی زەردەشت..!
کێیە هاوڕێی ڕاستکرداری تۆ؟
کێیە ئەوەی بە ڕاست
بۆ پەرەپێدانی خۆشناوی و سەرفەرازیی ئەنجومەنی مۆغان
کۆشش دەکات؟
لە ڕاستیدا ئەو کەسە
تەنها کەیگوشتاسپی دلێرە.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
خەڵک بەو گوتارانە بانگەواز دەکەم،
کە لە رامانی پاکەوە سەرچاوەی وەرگرتبێت،
تا ڕێگە بە بارەگای تۆ ببیننەوە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 14

"ئەی کەیگوشتاسپ! دێتە یادت کە من لە بارەی «جەمشید کوڕی ویەونگەهان*» گوتوومە":

یەکێک لەم سووچدارانە،
جەمشید ڤیەونگەهانە.
ئەو کەسەیە کە بۆ هەوا و هەوەسی خۆی،
پەروەردەگاری جیهانی بە پەست دانا.
ئەی مەزدا..!
من بە داوەریی کۆتایی تۆ
لەمەڕ گوناهکاران بێگومانم.
گاتا، هاتی 32، سروودی 8

"دەمەوێت لە بارەی ئەم سرووده کەمێک ببێژم. جەمشید لە جێگای ئەوە وەک دانەی گەنم خۆی ڕەها و ئازاد بکات، تا بە زایین و گەشەکردن و پشکووتن و دانەگرتن بگات، کەوتە ناو گێژاوی خۆبینی و لە کێڵگەوە چوە ناو ئەنبارەوە و لە ئەنباریشدا گەنە و سن* و مۆرانە و کرم تێی دا و زیانێکی فرەی پێ گەیشت. جەمشید گرفتاری دەردی بایی هەوا و خۆویستی بوو. ئەمە باش بزانە کەیگوشتاسپ! بۆ فەرمانڕەوایەک خۆپەسەنی و

خۆبینی، سەرەتای هەموو دەرەکانە. لە هەموو دەردەکان گەورەتر هەر ئەوەیە کە گوتوومە «ئەو کەسەی کە بۆ ڕەزامەندی کۆمەڵ و خۆی..». هەم لە ڕەزامەندی جەمشید گوتوومە و هەم لە ڕەزامەندی خەڵک و ئەمە ڕاز و نەهێنیی گەورەی ئەم دەردی خۆویستی و خۆپەسەنییە. کاتێک کە فەرمانڕەوایەک خۆویست و خۆپەسەن بوو،فەرمانبەرانیش وەک گیای هەرز لە دەوری سەوز دەبن و خۆیان لێی دەئاڵێنن. خەڵکانی ڕەوان لاواز و دەردەدار لە دەوری دەئاڵن و خۆیان دەپێچنە دەوری دەسەڵاتدار و کلکەسوتەی بۆ دەکەن. کاتێک کە جەمشید دوچاری دەردی «من» منمنی بوو و خۆی بە خواوەندی جیهان زانی و کەسانی ڕەوانەخۆش و نۆکەرڕەوشت و خۆڵتەکەر* ڕوویان تێ کرد، ئینجا جەمشید لە ناو خۆویستی و سەرمەست لە بایەهەوا «من» مەلەی دەکرد و کوڕنش و ستایشت و خۆڵتەکاری ئەوانی پێ خۆش بوو و بە گەرمی و خۆشییەوە میوانداریانی دەکرد. خاسەکی* خۆویستی ئەوەیە کە مرۆڤ لە جیهانی گردی خۆی دوور و جودا دەکاتەوە و تەنها دەڕواتە جیهانی خودی خۆی، جەمشیدیش بەم چەشنەی بە سەر هات. تا پێش لەوە دوچاری دەردی منمنکردن و خۆ بە خودازانین بێت، جەمشید لە ناو مەروم و جڤاک بوو، بەڵام هەر لەو ڕۆژەوە کە خۆی بە یەزدان زانی، هێدی هێدی دیوارێکی ئاسنی لە نێوانی خۆی و جیهانی دەوروبەری دروست کرد و کەم کەم ئەو دیوارە وەها بەرز و پتەو بوو کە خەڵک ڕاپەڕان و لەناویان برد. بۆیە کەیگوشتاسپی دلێر تۆش وەک جەمشید و هەر مرۆڤێکی دیکە، ئەگەر بۆ خودی خۆت پەنا ببەی و شێت و شەیدای منت بیت، ڕەوتی ژیانی تۆش وەک جەمشید و هەر خۆپەرست و زۆردارێکی دیکەی لێ دێت. مرۆڤی سووک و ڕەواننزم و چڵکاوخۆر لە گردی تۆ کۆ دەبنەوە و وەکوو گیا کەڵە و هەرێس خۆیان لە دەورت دەئاڵێنن، جا کاتێک کەوتیتە ناو گەمارۆی ئەم تاقم و کەسانە، ئینجا هەموویان ستایشتت دەکەن و لە دوژمنای خەیاڵی دەترسێنن، یان لە کەسانێک کە ڕۆژێک تۆ لە تاج و تەختی پاتشایەتی داتبەزێنن، بەڵام ئەم دوژمنانە کێن؟ کۆمەڵانی خاوەن هۆش و بەرز رامان، کە ئەو تاقمی سووک و بەرچاوتەنگانە، توانای دیتنی ئەوانیان نییە. هەموو هەوڵ و کۆششیان بۆ ئەوەیە کە ئەوانە لە تۆ دوور ڕابگرن و بەم چەشنە تۆ لە ناو دژێکی پۆلایی کە بۆ خۆت چێت کردووە، تووش و گرفتاری ترس لە هەمووان دەبیت و وادەزانیت کە هەموو خەڵک خەریکی لەناوبردنی و زاڵبوون و وەدەستهێنانی تاج و تەخت و شکۆی تۆن. لەم ترس و ڕەشبینیەدا، بەدبینی تۆ دادەگرێت و ستەمکاری تۆ دەست پێدەکات. تۆ هەمووی ئەو کەسانە کە گومانت بۆی دەچێت و دەبێژی شایەت ڕۆژێک دژی تۆ ڕاپەڕن، لە سەرەتادا دەیانخەیتە ژێر چاوەدێری و هەر جووڵە و گوتەیەکیان ئەگەریش لە ڕووی نیازپاکی و ئامۆژگاری بێت، بە دڵێکی ڕەش و ناحەز دەیڕوانی و بۆ لەناوبردنیان دەست بە کار دەبیت و دەستەکانی تۆ فەرمان دەنووسێت و دەستی جەلادەکانیش کە لە تۆ کۆ بوونەتەوە، دەکەوێتە کار و سەری یەکمین نەیارت لە لەش جودا دەکەنەوە. بەڵام ڕەشبینی و خۆویستی و ستەمکاری تۆ لێرە کۆتایی پێ ناهێت، بێڵکوو تازە دەستی پێ کردووە و لە ئەندێشە و گومانی تۆ دیسان نەیارێکی دی سەر هەڵدەدات و تۆش ڕک و تووڕەیی دادەگرێت و دووبارە دەستت دەکەوێتە کار و فەرمانێکی دی دەنووسیت و سەرێکی تر لێ لەش جودا دەکەیتەوە. لەمەولا کوژتن و فەرمانی لە ناوبردنی نەیارانت، بەشێکی چەسپاو لە نەریت و سازیی فەرمانڕەوایی تۆ دەبێت. تۆ تا دوێنێ پاتشایەکی ساکار و دادگەر بوویت، ئینجا دەبیتە خۆویستێکی ستەمکار".

"دەردی خۆپەسەنی و خۆویستی بەمە کۆتایی نایەت. خۆپەسەند دەیەوێت هەمان جۆر کە لە دەستەڵاتداریدا لە هەموو بانتر و بەتواناترە، هەر بەو شێوەش دەیەوێت کە لە هەموو زەمینە و بواردا بانتر بێت. جا لەم ڕووەشەوەیە تۆش کە ئێستا لەم کۆشکە سادە فەرمانڕەوایی دەکەیت، ئینجا دەست دەکەی بە پەرەپێدان و چێکردنی کۆشکی نوێ. دەتەوێت سەرتاسەری جیهان هی تۆ بێت و لە هەموو شوێنێک نیشانە و ئاڵایەکی تۆ بشەکێتەوە. ئیمڕۆ تۆ باسی وڵات و داد و ئاوەدانی دەکەی، بەڵام بەیانی هەمووی ئەمانە دەبێتە یەک شت، ئەوەش کەیگوشتاسپ، هەموو شتێک دەبێت بە حەز و داخوازی تۆ بگۆڕێت و نێو و شوێنی تۆی لێ دیار بێت و تۆ هەموو شتێک ببیت. نێوی تۆ دەبێت کەوێتە سەر زاری هەمووان و بۆ هەموو شتێک دەبێت بە ناوی تۆ دەست

پێ بکرێت و کۆتایی پێ بهێنرێت. کاری تۆ بەمەش کۆتایی پێ ناهێت، هەر جارێک ملکاندنێکی خۆپەسەندی دەمژی، توونیتر دەبیت، تا سەرئەنجام هەنگاڤ دەنی بەرەو بەرزترین، بەرزترین پلە لە هەموو مرۆڤ و گیانلەبەران و جیهان. بە بڕوات ڕەتەوەی تۆ بەرزترین ڕەتەوەی جیهانە، پاشان ڕەگەزت، زێ و جێت، خانوو و باژێر و وڵات و ئایینت. بۆیە بۆ ئەم پلەمەندی و سەربوونە، هەنگاو دەنیت و ڕاناوەستی، ڕابوونێکی ناپیرۆز کە کاردانەوەشی خوێن و فرمێسک و وێرانی و لەناوچوونە. تۆ دەبێت دەسەڵاتداریی خۆت لە سەر هەمووان بسەلمێنیت و بێگومان کەسانێکیش دژت ڕادەوستن و ئەمە سەرەتای جەنگ و بەربەرەکانێ دەبێت و بە دوایشیدا هەزاران دەردی بێکۆتایی ناو ئەم جەنگە".

"ئەی کەیگوشتاسپ! ئیمڕۆ لەم سات و شوێنەدا وێستاوی داوای ئامۆژگاری و پەند لە من دەکەی بۆ بەڕێوبەری وڵات، ئەمە گەورەیی و دڵپاکی و دروستیی دەروونی تۆیە، بەڵام بەیانی کە تووش و گرفتاری خۆپەسەنی ببی، نە تەنیا من لە هیچ کەس ئامۆژیاری وەر ناگری. لە هەمبەر بووچکترین ڕەخنەدا سەرتاپا گرژ دەبیت و دەسووتی و دەشسووتێنی. ئەگینا وەها خەم و پەژارە داتەگرێ کە دەڵێی کۆتایی جیهانە. تۆ لە کاتی خۆویستیدا جاری وادەبێت کە ڕەواڵەتی خۆگری و خاکیبوون بە خۆت دەگری، بەڵام لە ناو جەوهەر و دەروونی ئەم خۆبەکەم زانینە، هەمباز دەریایەکی شاراوە و نەهێنیی خۆپەسەندی و خۆبەزلزانی هەیە، بۆیە ئەم هێدیبوون و دڵنەرمی و خۆکەمگریەت، بیانوویەکە کە تۆ بەوە دەتەوێت ستایشت و سەرنجی هەمووان بۆ خۆت ڕابکێشێنیت. ئیمڕۆ تۆ ئارام و بێدەنگ گوێ بە گوتەکانی من و کەسانی دی دەدەی، بەڵام سەیزوو کە شێت و شیفتەی خۆت بوویت، کەڵکەڵەی هۆڵمانی قسەکردن و زۆرگوتن بە سەردا زاڵ دەبێت و بۆ تاوێک بێدەنگ نابیت، ئەویش وتەی بێکەڵک و نەگونجاو و بێواتە، کۆمەڵێکیش لە بەر ئەو هۆیانە کە پێشتر باسمان کرد، بە ناسکی و بێوێنەیی قسەکانت هەڵدەدەن".

"ئەی کەیگوشتاسپ! تۆ ئیمڕۆ ڕاوێژکاری وەک جامئەسپ و فرەشەوشترت هەیە و من دەزانم کە ئەم شالیارانەی تۆ، هەر کاتێک هەڵە و نادروستییەک لە تۆ ببینن، بیرت دەخەنەوە و تۆش پێشنیازی ئەوان دەپەژرێنیت، بەڵام بەیانی کە دەردی خۆویستی، تۆ و دەروونتی داگرت، ئیدی خۆت بە پێگەیشتوو و تەواو و ڕەسیدە دەزانی. گومان دەکەی کە بێکەم و کووڕی و هیچ ناتەواوییەک لە تۆدا نییە و ئەگەر کەسێکیش ئازا و سەرێکی نەترسی هەبێت و ئاماژە بۆ نارەساییەکان و کەم و کووڕیەکانت بکات، یان ڕک و تووڕەیی شاڵاوت بۆ دەبات و یان سەهۆڵی پەژاری و ساردی داتەگرێت".

"ئەی کەیگوشتاسپ! ئیمڕۆ تۆ بەڵێن و پرس* دەدەی و بەڵێن و ڕەفتاری تۆ ڕێک و پێک و بەهەنجار و وردبینانەیە و لەتەک رامانیشدا گونجاوە، بەڵام کە بەیانی خۆبایبوون و خۆویستی ڕەگ و خوێن و هەموو لەشتی داگرت، ئیدی ڕەوانت لە وردبینی و ڕەوشتیشت لە هەنجار دەترازێت. تۆ هەر شتێک کە پەیوەندیی بە خۆتەوە هەبێت مەزن دەبینی و ئەمە بەشێکی دیکەی دەردەکەیە کە تەشەنە دەکات و دەتەنێتەوە. خۆ بەزلزانین و زۆرگوتن، خوو و ڕەوشتی دووهەمی تۆ دەبێت و ئەم جۆرە هەڵسووکەوتانە جڤاک دەڕەنجێنێت و بڕیار و بەڵێنی زل و بێناوەڕۆک، زیانی مەزنی بە دواوەوە دەبێت. بەڵام تۆ نە ڕەنجاندن و نە زیانەکانی گوتە و کردارت دەبینی. ئەو چتەی کە بۆ تۆ بەڕێز و گرانمایەیە، تەنها خودی خۆتە کە وەک هەڵۆ بەرز دەفڕی و دەشفڕیت، بەڵام لە ئاسمانی خەیاڵ و گوماندا".

"ئەی کەیگوشتاسپ! ئیمڕۆ تۆ لە ناو ئێمەدایت و گوێت لەم قسانەیە، بەڵام بەیانی کە دەردی شێرپەنجەی* خۆویستی دڵی تۆی گوشی، ئیدی تۆ لەناو ئێمەدا نیت. تەنیا دەمێنیتەوە و ڕەوانی پەنەمیاوت کەس نابینێت کە شایانی دانیشتن و لەتەکیدا ئاخافتن بکەیت. تۆ کەسانی دی بە نەیاری خۆت دەزانی و هەراسی ئەوە کە نەوەک ڕخنەیەکت لێ بگرن و بتی دەستسازی خۆت بروشێنن. تۆ لەو زیندانە زێڕینە کە بۆ خۆت چێت کردووە، بەند دەبیت. لەو کاتەدا، داخوازی و پێویستی سەرەکی تۆ ئەوەیە کە کەسێک، گرینگ نییە کێ بێت، درگای زێڕینی بەندیخانەکەت بکاتەوە و گوڵواژەی ڕەنگاوڕەنگ بۆ ستایشتی تۆ بڵێت و ئەو بڕوات و کەسێکی

دی بێت. لەو کاتەدا کاری هەرە مەزنی تۆ هەمیشە ئەوە دەبێت، کە پەردەکانی وەنەدی و پەنجێرەکان لا بدەیت و دەروازەی کۆشکت ئاواڵە بکەیت، بەو هیوا و مەبەستە کە گەل بتبینێت تا لە دیتنی تۆ شادمان ببن و هەستێنە سەر پێ و هەرا و فریادی خۆشی و چەپڵەت بۆ لێ بدەن".

"ئەی کەیگوشتاسپ! تۆ پاتشای وڵاتی چیا بەرز و دەشتە پان و بەرینەکانی، لەم وڵاتە مەزنەدا هەموو کەس تۆ دەناسن و هەموو ڕێزت لێ دەنێن. تۆ لەتەک جڤاکدا پەیوەندیەکی نزیکت هەیە و ت لەتەک هەمووااندا مێهرەبانی و مەردومیش لەتەک تۆدا مێهرەبانن و بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستی تواشات دەکەن. بەڵام بەیانی کە نەخۆشی خۆویستی و خۆبەزلزانی هاتە جەستەت و بووی بە بت، سەرەتا خۆت و لە دوایدا کەسانی دیکە هەڵدەستن بۆ پەرستنی ئەم بتە. خەڵک لە دەوری تۆ پەڕەوازە دەبێت و تۆ بە هەڵسوکەوتت بڵاوە بە کۆمەڵ دێنی، تەنیا تاقمێک لە دەورت دەمێنێتەوە، ئەویش چڵکاوخوران، خراپەکاران، ساختەچییان و درۆزنانن. ئەم تاقمەش وەکو تۆ دەردەدارن و ئەوانیش بەرەو خۆپەسەنی دەکێشێنێت، بەڵام چون لە بەرانبەر بە خۆیاندا بتێکی جوانتر و گەورەتر و بەشکۆتر و بەتواناتر دەبینن کە پەیکەری خواستی ئاواتی ئەوانە. لە جێگای ئەوە لە ناو خۆیاندا بتی خواستی خۆیان دروست بکەن و بۆ ستایشت و پەرستنی هەستن، ڕێگایەکی ئاسانتر دەبیننەوە، ئەویش ڕووکردن لە بتێکی مەزنتر و قەشەنگتر، گوشتاسپی فووتێکراوی هەڵماسیاوی پڕشکۆ و بەتوانایان".

"تۆ دەبیتە بتی ئەم دەستە و ئەوانیش بە دڵ و گیان ستایش و پەڕستشت دەکەن و لە ڕێگای تۆدا ئامادەی هەموو جۆرێ کارێک دەبن. تۆ لە بەرامبەردا سوپاهێک لە خەڵکانی ڕەوان پەرێشان و نەخۆش و لاواز و سووک دەبینی کە لە دەروونیاندا بتی مەزنی گوشتائەسپ جێگیر بووە. ئەم کەسانە ئیتر لە جێگای ئەوە کە لە خۆیان بتێک دروست بکەن و بیپەرستن، تۆیان وەک بت لە دڵ جێگا داوە و دەیپەرستن تا بەم کارە دەرد و ڕەنج و ئازاری نەخۆشینی شێرپەنجەی دەروونیان دابمرکێت. ئەمانە بە دۆزینەوەی تۆ و پەرستنی تۆ ئیدی رامان و ئەندێشە و هەست و نەستی خۆیان لە دەست دەدەن و دەبنە گورگانێکی دڕندە، کە ئامادەی ئەنجامدانی هەموو کارێکی نامرۆڤانە لەو پەڕی کەیفخۆشی و شانازی دەبن. ئیمرۆ لە لای تۆ زانایان کۆ بوونەتەوە و لە زانست و ئاوەدانی و داد و سامان و بوون و جوانی دەبێژی، لە هزر و ئەندێشە و دانش و بیر و بۆچوونی خۆت و ئەوان یارمەتی وەردەگری. گەلۆ بەیانی چ کەسانێک لە گردت کۆ دەبنەوە؟ هەمان گورگانی دڕندە دەبن، کەسانێک کە خوو و کردار و ڕەفتاریان بەس ئاژاوە و خراپی و چەواشەیی و ماڵوێرانی ڕەشوڕووتان و نەداران دەبێت، کە دێن و بە ئازایەوە بۆتی دەگێڕنەوە و پاشان فەرمانێکی دێوانەواری دیکەت لێ وەربگرن"؟

"ئەی کەیگوشتاسپ! ئیمرۆ تۆ زانایانە دەپەیڤی و لەتەک ئێمە و هەمووی جڤاک هەڵسووکەوت و کرداری چاکەت هەیە، بەڵام کاتێک گورگانی دڕندە دەورەی تۆیاندا و پەیوەندی تۆ لەتەک جیهانی دەرڤەی ئەم کۆشکە بەس بە بیستنی لوورە و مرخەی گورگان بێت، ئینجا ڕەفتار و ئاکاری باش و هۆشمەندانە لە تۆ دەرباز دەبێت و ڕک و تووڕەیی و شێتی فەرمانڕەوای ڕەوان و گیانت دەبێت".

"ئەی کەیگوشتاسپ! پەندێکی دیکەم هەیە کە لە هەموو ئەو شتانەی کە باسم کرد گەورەترە، ئەویش ئەمەیە کە تۆ ئیمرۆ پاتشا و فەرمانڕەوایت و پەیوەندی تۆ لەتەک مەردومدا، پەیوەندیەکی وڵاتداری و بەڕێوبەری و فەرمانڕەوایانەیە، بۆیە لەم ئاستەدا تۆ دەبێت هەزاران جار لە بیری کرداری پاک و خێرەتمەندی و هەڵسەنگانی دروست و ڕەوشتی زانستمەندانە بیت. ئەگەر سەرۆکێک یەکجار هەڵە بکات و بەرەو ڕێگای شاش بڕوات، ژێردەستانی هەزاران جار تووشی هەڵە دەبن و بە شاشی ڕێگا دەپێون. ئەگەر پاتشا تووشی تاوان و گوناهێک بێت، فەرمانبەرانی هەزار جار تووشی تاوان دەبن. تۆ ئیمرۆ دینی بەهدینانت پەژراند، دینێک کە لە سەر ستوونەکانی رامانی پاک و گوفتاری پاک و کرداری پاک دامزراوە. وریا و هێژا بە کە ئەگەر تۆ لەمەولا تووشی هەڵە و هەڵخلیسکانێک ببیت، ستوونەکانی ئایینی بەهدینی سست و لاواز دەکەی و هەموو ئەو کەسانە

کە ڕوویان کردوەتە ئەم دینە، دەیانخەیتە ناو ڕێگای چەوت و ناڕاست و ئەمە دەبێتە هۆی سستی و لەرزۆکی ئەم ئایینە ساوایە".

"کەوایە ئەی کەیگوشتاسپ! بە جوانی گوێم بۆ بگرە. فەرمان بدە کە ئاسنگەران دەفرێک* بۆ ئەو دەنکە گەنمە چی بکەن و تۆ هەموو بەیانییەک پێش هەڵاتنی خۆرشیت، دەست و دەم چاوت بشۆرە و ڕوو بکە تیرۆژی خۆر و نوێژی ڕاستی بخوێنە، پاشان سەر دەفرەکە لا بدە و لەتەک گەنمەکە و لەتەک ئەهۆرا مەزدای پاک، بەدیهێنەری تۆ و گەنم و زەوی و ئاسمان، ڕاز و نیاز بکە و هەموو ڕۆژ پەیمان تازە بکەرەوە کە وەک گەنمت لێ بێت و لە تاریکی و بێدەنگی بیتە دەرەوە و بەدیهێنەر و بەهرەدار بیت. منەکەت ڕەها بکە و لە خۆت بیتە دەرەوە، تا بتوانیت سەرچاوەی ئافراندنی دانەی تر بیت. لەتەک ئاو و هەوا و خاک و ڕۆژدا پەیوەندی ڕاستەوخۆت هەبێت تا بتوانیت گیانی تازە بگریت، تا بەم شێوەش نەبێت و لەتەک زەمینەکانی ژیاندا سازگار و قاڵ نەبیت، لە خامۆشی و تاریکی ناتوانیت بێتە دەرەوە و پا بنیتە ناو پێواژۆی زایەند و ڕەسین و گەیین. لە یادت بێت کە گەنم تا لە هەمباردا بوو خامۆش و خەوتوو بوو، کاتێک کەوتە ژێر خاک و هەوا و ئاو و ڕۆژ و دەستە پەروەردەکەرەکانی جووتیاری پێ گەیشت، گیانی گرت و و بێدار بووەوە. بەم بێداریە بوو کە گەنم لە ناکاو لە شێوەیەک کە بوو بە چەشنێکی دیکەی لێ دەرهات و گۆڕیا و ئەو هەموو کار و کاردانەوە وەک چەکەرەکردن، شینبوون، باڵاکردن، گوڵدان، گەیین و زانینی بە سەردا هات. تۆش ئەی کەیگوشتاسپ دەبێت وەک ئەو گەنمە بێدار بیت، بێدار".

"ئەی کەی گوشتاسپ! من زەردەشت بۆ ئەمە نەهاتم کە هزر و رامان و ئۆلی خۆم بە سەرتدا داسەپێنم. من بۆ کارێکی فرە مەزن هاتم. هاتگم کە وەک ئەو دەنکە گەنمە بەخەبەرت بێنم. کەوایە ئەی کەیگوشتاسپ وەک ئەو دەنکە گەنمە بێدار بە. کەیگوشتاسپ لەم سروودانەم بە وردی گوێ بگرە و بیری لێ کەرەوە، ڕێگام بۆت دیاری و ئاشکرا کردووە":

کەی گوشتاسپ،
لە بەر تریفەی هێزی ئەنجومەنی مۆغان و
ئەو سرووده پیرۆزانە،
کە لە رامانی پاک گرساوە و
بە پەیڕەویکردن لە ڕاستی،
بە پاداشتی زانستی دەروونی گەیشت.
بە پێی ئەو زانستەیە،
کە مەزدا ئەهۆرا
ڕێنوێنیی بەختیاریمان دەکات.
گاتا، هاتی 51، سروودی 16

ئەوەی کە دەبێتە هۆی
خۆشی و شادومانیی مەزدا،
کە بە رامان و گوفتار و کرداری پاک،
ستایشتی مەزدا بکەن و
لە ناساندنی ئەو تێ بکۆشن.
هەروەها کە کەیگوشتاسپ بە لایەنگری لە زەردەشت و
فرەشەوشتر بە رامانی،

ڕێگای ڕاست و ئایینێکیان هەڵبژاردووە،
کە ئەهۆرا بۆ سوشیانسی ئاشکرا کردوە.
گاتا، هاتی 53، سروودی 2

"ئەی کەیگوشتاسپ! ئەو شتەی کە من سەبارەت بە زانستی دەروونی گوتم، هەمان زانستێکە کە تۆ لە ناوەوە بێدار دەکات. هەر وەک هەمان هێز کە دەنکی گەنم لە دەروونەوە لە خەو و خامۆشی بە ئاگا دێنێت. ئەمەش بزانە کە هەمان جۆر کە گوتم، تەنها دانشێک کە ئێمە بەرەو ڕزگاری و بەختیاری دەگەیەنێت، زانستی دەروونییە. بەئاگاهاتنی ویژدان، بەئاگاهاتنی هێزەکانی بێهاوتا و توانامەندی مەغز* و بەئاگاهاتنی وزەکانی هەمیشەیی و نەمری ڕەوانە. هەر وەهاش گوتومە کە کەیگوشتاسپ ڕێگای ڕاست و ئایینێکی هەڵبژاردووە کە ئەهۆرا ب سوشیانسی* ئاشکرا کردووە و تۆ دەزانی کە لە دین و رامان و باوەڕی من، سوشیانس مانای گۆڕانکارییە. سوشیانس بە واتەی هێزێک کە جیهان و کۆمەڵان لە نووستن و وەنەوزدان بەئاگا دێنێت و دەیانکێشێنێت بۆ جیهانێکی نوێ. دانش و ڕێگەی سوشیانسیش هەروەک ئەو هێزە دەروونی گەنمەیە کە ئاگاهێنەر و بزوێنەر و گەشەسێنەر و نوێکەرە".

"ئەی کەیگوشتاسپ! گوتاری خۆم کۆتایی پێ دێنم، ئەو شتەی کە پێویست بوو بیڵێم،گوتم و ئێستا ئەمە تۆیت کە بڕیار دەدەی و ڕێگات هەڵدەبژێریت. کار و کاردانەوەی تۆیە کە دەرئەنجام نیشان دەدات تا چ ئەندازە لە دینی بەهدینی قاڵ بوویت و هەنگاوی بۆ دەنێت. درووود و ڕێزی بێ پایان بۆ خۆت و هاوڕێیانت. هیوای سەرکەوتن و سەرفەرازیتم هەیە لە ڕێگای ڕزگاری و ئازادی و داد و خۆشبەختی خۆت و گەلاندا".

دینی ژیان و شادومانی

"چ دەڵەی فرەشەوشتر؟ لەو ڕۆژەوە کە گوتەکانی زەردەشتم لە تالاری کۆشک بیستووە، ئارام و ئۆقرەم لێ براوە. بەردەوام وتەکانی زەردەشت دێتە یادم و هەر لە گوێچکەمدا دەنگ دەداتەوە. ئەو نیگا قووڵانە و ئەو گوتارە شیوا و دڵنشینانە تا بە ئیمڕۆ لە کەسم نەبیستووە. بە ڕاستی شیرۆڤەی زەردەشت لەمەڕ فەرموودەکانی خۆی چەندێک پەسەن و بە جێگایە، بە تایبەت کە ڕاستەوخۆ لەتەکمنادا دەئاخفێت".

ئەی جامئەسپ هیۆگە..!
ئەی زانا..!
ئێستا بە هۆنراوە فێرت دەکەم،
تا بە دڵ وەری گری و پەرستیاری بیت،
کار و کۆشش لە سستی و تەوەزنی بڵندپایەترە،
هەر کەس دانا لە نادان
جوێ بکاتەوە،
مەزدا ئەهۆرا،
لە بەر پرشنگی ڕاستیدا،
بە توانای خۆی ئاگاداری دەبێت.
گاتا، هاتی 46، سرووودی 17

ئەی فرەشەوشتر هیۆگۆە..!
لەتەک یارانی بڕوامەندی خۆت،
کە ئێمە هەر دوو بۆیان،
ڕووناکی و بەختیاریی هەمیشەییان ئاواتەخوازین،
بەرەو ئەو جێگایە بڕۆ،
کە تێیدا ڕاستی لەتەک خۆبەختکاری پێکەوە پەیوەستن،
لەوێ، رامانی پاک و توانامەندی،
فەرمانڕەوایی دەکەن و
شکۆمەندیی مەزدا ئەهۆرا ئاشکرایە.
گاتا، هاتی 46، سرووودی 16

فرەشەوشتر هیۆگۆە،
گەوهەری بە شکۆی بوونی خۆی،
بە دڵێکی پاک و بۆ ئایینی بەهدینی
سپاردیە دەستی من،
هیوادارم کە مەزدا ئەهۆراش
ئاواتی ئەو
کە گەیشتن بە ڕاستییە،

به جیٚ بهێنێت.
گاتا، هاتی 51، سروودی 17

"ئەم ڕاڤەکردنە تەنیا کەسێک دەتوانێت بیکات کە خاوەنی رامانێکی ورد و قووڵ و نەرین و دیتنێکی دروستی هەبێت. کەسێک خاوەنی ئەم گوتانەیە کە دانا بێت، وێژەر بێت، وێژەوان و وێژەناس بێت و هەروەها دارای دڵێکی پاک بێت. هەرگیز لە دڵێکی ڕەش و تاریک، گوتەی ئاوا ڕۆشن ناوەشێتەوە. من گوتەکانی زەردەشتم هەمیشە لە یادە و هەڵیان دەسەنگێنم و بە وردی لێیان دەکۆڵمەوە تا بنج و بناوان و مەبەستی قسەکانی تیٚبگەم".

"ئەی جامئەسپی دانا! قسەی دڵی من دەکەیت. منیش وەک تۆ بۆ گوتەکانی زەردەشت دەچم. گوتەکانی زەردەشت دوڕ و گەوهەر و مرواریییە کە لە قالکی* رامان دەرهاتووە، قالکی دیتن و تێڕوانن و لێکۆڵینەوە و هەڵسەنگاندن و هەڵبژاردن. منیش وەکوو تۆ لەو ڕۆژەوە کە فەرموودەکانی زەردەشتم بیستووە، ئیتر لە چەشنی پێشووی خۆم دەرهاتووم و هیچ بیرێکم نییە، هەر فەرموودەکانی زەردەشت دێنمە یادم و بە وردی بیری لیٚ دەکەمەوە. ئێستاش ئەو چتەی کە مێشکی منی بە خۆی خەریک کردووە، ئەو ڕستەی زەردەشتە کە ڕاستەوخۆ بە شاگوشتاسپی فەرموو. مەبەستم ئەوە کە «لە خۆت بیٚ دەرەوە، خۆت فەرامۆش بکە، خۆت ڕەها بکە». من واتەی دروستی ئەم قسانە نازانم و لە مەبەست و ناوەڕۆکی «لە خۆ دەرهاتن»ی زەردەشت تیٚ ناگەم. بڵێی چ مەبەستێکی هەبێت؟ من وا بە باشی دەزانم کە بچین بۆ لای زەردەشت و خۆی ڕاستەوخۆ ئەم بابەتەمان بۆ شی بکاتەوە".

"ئەی زەردەشتی هێژا! ئەی دانای مەزن! لەو ڕۆژەوە کە ئەو فەرموودانەو لە تەلاری شاگوشتاسپ فەرموو، ئێمە ئاراممان لیٚ براوە. لە بیری ئەو گوتانەین. هەوڵمان دا واژە بە واژە و بەند بە بەندی ئەو گوتارە پڕبەها و بەنرخ و پڕواتانە شی بکەینەوە و مانا و مەبەستی هەر کامیان تیٚ بگەین، بەڵام گرینگترین بەشێک کە هۆش و بیری ئێمەی بە خۆیەوە خەریک کردووە، ئەو بەشەی «لەخۆ دەرهاتن، لەخود ڕەهابوون»یە کە چەندین جارت دوبارە کردەوە و زۆریش لە سەری سووری بوویت".

"وردبینی و چڕبوونەوەی ئێوە لە سەر ئەم گوتانە فرە باشە، چون زەندی* ئەم بابەتە زۆرە و دوور نییە کە شیرۆڤەیەکی سەهوو، ئەنجامێکی هەڵە بە بار بێنێت. بۆیە سەرەتا پێم خۆشە کە بزانم نەرینی خۆت لەمەڕ ئەم دێڕە چۆنە"؟

"ئەی زەردەشتی هێژا! پێشەکی دەمەوێت بیرەوەرییەکت بۆ بگێڕمەوە تا لە یادم نەچووە، کە پێم وابێت پەیوەندی هەیە بەم بابەتەی ئێمەوە. سەردەمێک بوو کە بە دوای ناسین و دۆزینەوەی ڕێگای ڕاستی ڕزگاری بووم. ڕۆژێک گوزەرم کەوتە زۆزانێک، لە بەر دەم زیڤینگ*ێکدا کۆمەڵە خەڵکێکم بینی کە پیس و چڵکن و بەرگی شڕ و دەست لە خۆ شۆرباو بوون. کاتێک لە بارەیان پرسیارم کرد، زانیم کە کە ئەوانە نە کارێکی دروست و ڕێکوپێکیان هەیە و نە خانوو و سامان و منداڵێک. هەمیشە سەرگەردانن و لە شوێنێک بۆ شوێنێکی دی کۆچبەرن و لە ڕێگای سواڵەوە نیاز و پێویستی ژیانیان بە چەشنێکی سووک دابین دەکەن. بە هیچ جۆرێک ڕێزیان بۆ خۆیان نەدەگرت و هەوڵ و کۆششیان ئەوە بوو کە خۆیان ورد و تێک بشکێنن، ئەوان بەم جۆرە دڵخۆش و خۆشنوت دەبوون. لە شوێنی نزم دادەنیشتن و برێکیان لەشیان بە پیسایی دەئالاند و بەرگی پیسیان لە بەر دادەکەند. خۆراکی کەم و شپەرزە و پۆخڵیان دەخوارد، هیچ بایەخێکیان بە ڕازاندن و جوانی و خاوێنی و ئاڕایشت نەدەدا و گوتەکانیان ساویلکانە و سووک بوو".

"من خۆمم لێیان نزیک خستەوە و وتووێژێکی فراوانم لەتەکیاندا کرد، تیٚگەیشتم کە ئەوانە بە بڕوای خۆیان لێکۆڵینەرانی ڕێگای ڕەهایی و ڕزگاری و ئازادین. ڕزگاری و بەختیاریان لەوە دەدی و دەزانی، کە جیهان و هەرچی کە لە ناویدا و هەروەها ژیان بە هەموو شێوەکانی کە پەیوەند بەوە، هەمووی بە پڕوپووچ و

بێ ئەرزش بزانن و لە سەر ئەم بنچینەیە ژیانیان دەبردە سەر و ئەمە رامان و نەرینیان بوو. ئەمانە دەیانگوت مرۆڤ دەبێت خودی خۆی ڕەها بکات. ڕەها لە هەموو بەند و پاوەنێک. چۆنکە ئەوان هەر بەندێکی ئەم جیهانەیان بە مایەی چارەڕەشی و بەدبەختی دەزانی. من لە زاری ئەمانە وشەی ڕەهاکردن و ئازادکردنی دەروونم دەبیست. ئەو ڕۆژە کە واژەی ڕەهابوونم لە زاری تۆ بیست، خێرا کەوتمە بیری ئەو خەڵکە، بەڵام هەر زوو تێگەیشتم و زانیم کە لە نێوانی ڕەهابوونێک کە تۆ دێژی و ئەو ڕەهابوونە کە ئەوان مەبەستیان بوو تەوفیرێکی فرە هەیە. ڕەهابوونی تۆ دەستپێکی ژیان و ئاوەدانییە و ئەو ڕەهابوونەی ئەوان چاوکانی وێرانی و نابووتییە".

زەردەشت قسەکانی فرەشەوشتری پەسەن کرد و پاشان فەرمووی: "چەندە باش و بە جێگایە ئەم بابەت هێنایە گۆڕێ، دوور نییە زۆر کەس بە جۆرێکی تر لەم مژارە تێگەیشتبێتن و لەتەک ئەو شتەی کە من مەبەستمە جیاواز لێی تێ بگەن".

زەردەشت ئەمەی فەرموو و گەنمێکی تێکچوو و ڕەش هەڵگەڕاتووی لە بەردەم فرەشەوشتر و جامئەسپ دانناو پرسیاری کرد: "لە بارەی ئەم گەنمە چلۆن بیر دەکەنەوە"؟

جامئەسپ گوتی: "ئەو شتەی کە ڕوون و خۆیایە ئەم دەنکە گەنمە گەنیاوە و تێکچووە و هۆی تێکچوونیشی مرۆڤ دەتوانێت ئاماژە بۆ زۆر شت بکات. بەڵام تایبەتمەندی گەنمی خراپ و تێکچوو ئەوەیە کە ناخورێت و ناڕوێت".

زەرەشت فەرمووی: "ڕاستت گوت جامئەسپ. بۆ ئەوەی گەنمێک بڕوێت، گەرەکە گەنمەکە ساخ و دروست بێت و لە هەر چەشنێک نەخۆشی و زیانێک بە دوور بێت و ڕەسیدە و گەییوو بێت. جا مرۆڤیش هەروەک دەنکی گەنم وایە. مەرجەکانی مەزنی ڕواندن و پشکووتن و گەیین و بەهەرەمەندی مرۆڤیش، دروست بوونی لەش و ڕەوانیەتی. هەرگیز ڕەوانێکی نەخۆش و وردکراو، توانای ڕوواندن و باڵاکردن و گەشەسەندن و بەدیهێنەری نییە. ڕەوانێکی ئاوا وەک گەنمێکی تێکچووە، کە زیان هێزی ڕواندن و بەهرەدانی ئەوی لەناو بردووە. دەزانین هۆی ساخی و دروستیی ڕەوانی مرۆڤ، کە دەیگەیەنێتە قۆناخی گەیین و ڕەسایی و داهێنەری و نەمری بە واتەی گوڵدان و زایین چییە؟ «ڕاستی»یە. بەو واتەیە هەنجاری ڕەوان لەتەک هەنجاری هەستی یەک دەگرن و سازبوون و ڕێکبوون و یەکگرتن لە نێوان رامان و گوفتار و کردار بەدی دێت. یەکگرتن و ڕێکبوونی رامان و گوفتار و کردار لە خێرەت و لە ڕووناکی دڵ و پاکی و خۆپارێزییە. هەر وەک ئەو جۆرە کە من لە سروودەکانم گوتوومە":

مەزدا ئەهۆرا،
بە شکۆمەندی و مێهری خۆی،
پێگەیشتن و جاویدانبوون
بە کەسێک دەبەخشێت،
کە کردار و گوفتاری،
لە بەر تریفەی رامانی پاک و
باشترین ڕەوشتدا و
لە سەر پایەی ڕاستی بێت.
گاتا، هاتی 47، سروودی 1

ئەی مەزدا..!
دوو خەڵاتی پێگەیشتن و جاویدانبوونی تۆ،

مرۆڤ بەرەو ڕووناکی ڕێنوێنی دەکات.
هەروەهاش رامانی پاک و ڕاستی و جوانمەردی،
بەرخۆدان و توانامەندیی مینوویی پترتر دەکەن.
هەمووی ئەمانەیە،
سەرکەوتن بە سەر نەیاراندا،
مسۆگەر دەکات.
گاتا، هاتی 34، سروودی 11

مەزدا ئەهۆرا،
بە زانست و سرووشی خۆی
خەڵاتی پێگەیشتن و جاویدانبوون،
ڕاستی و توانامەندیی مینوویی و
یارمەتیی رامانی پاک
بە کەسێک دەبەخشێت،
کە لە رامان و کرداریدا
هاوڕێ و ئەڤینداری بێت.
گاتا، هاتی 31، سروودی 21

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئارمانج و ئەرکەکانم پێ بناسێنە،
تا لە بەر پرشنگی رامانی پاکدا،
ئەنجامیان بدەم.
ئەی مەزدا..!
هەڵبەستی ستایشتم
کە لە دڵێکی ڕاستەوە سەرچاوە دەگرێت، بپەژرێنە،
خەڵاتی هەمیشەیی،
گەشەکردن و جاویدانبوونم
پێ ببەخشە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 8

ئەی مەزدا..!
دوو گەوهەری پترکەری مەزنیی و ڕاستی:
گەشەکردن و جاویدانبوون،
کە لە تۆوەوەیە،
بە زانست و دڵێکی ڕووناک بە دەست دێت.
هیوادارین
لە بەر تریفەی باشترین هزرەکاندا،
لە بەخششی ئاسمانیی

ئەم دوو مینووی هاوکردار و یەکسانە،
کامەران ببین.
گاتا، هاتی 33، سروودی 9

پاشان زەردەشت ڕووی کردە جامئەسپ و فەرمووی: "لەم سروودانە کە خوێندمەوە چیت وەرگرت"؟

جامئەسپ گوتی: "پێش لەوە لە سروودەکانت شتێک وەرگرم، دڵم هاتە جۆش و ژێکانی نادیاری دڵم کەوتە جمان. پێشەکی با ئەمە بێژم، ئای زەردەشت نازانم لە سروودەکانی تۆ چ شتێکی شاراوە هەیە کە بە تایبەت ئەو کاتەی خۆت بەو دەنگە خۆشەت دەیخوێنیتەوە، یەکێک لە ژێکانی دڵم، کە دەڵێی تایبەت بە سروودەکانی تۆیە، دەکەوێتە لەرین. ئەو ژێیە نادیار و شاراوەیە و بۆ ئاگاداریت هیچ شتێک ناتوانێت بیلەرێنەتەوە، مەگەر هۆرەکانی تۆ. کاتێک هۆرەکانی تۆ دەبیسم، بێ ڕاوەستان دەچمە جیهانێکی ترەوە، جیهانی پڕسۆزی رامان، رامانێکی قوول لەمەڕ بنچینەی گەردوون، ئەو هەست و سۆزانەی کە گەرم و خەمڕەوێنە و دیاردەکانی جوانی بوون ئاشکرا دەکات. بە بیستنی هۆرەکانی تۆ، دەشتێکی شینی پڕ لە گەنم و گوڵاڵەسوورە و چریوەی مەلانی دەنگخۆش و ئاسمانێکی ساماڵ بە خۆرێکی پڕ تیشک دێتە پێش چاوم. بۆنی خۆشی چنوورە* و شەوبۆ و بەرزەنگڵ* و شنەی بای سەر چیا و پێدەشتەکان، بۆنی پونگەی تازەڕوواوی کەنار جۆگە و مێرگەکان، ئاوازی جووکەجووکی جووجکەکان لە دوای دایکیان، پەرەسێلکەکان کە لە ڕێگای دوورەوە هاتوون و دەنگ و هەرای بێنەو ببەی خەلەو خەرمان و کوتان و شەنکردن و خشەخشی گەڵای درەختەکان لە نیوەشەودا هاوڕێ لەتەک مەلی تاکتاککەرە، تیشکی مانگی تابان دەبینم لە شەوەکانی هێمنی هاوین و دەنگی قووقەی کەڵەشێر لە کاتی سپیدەی بەیاندا و دەنگی خوڕەخوڕی ئاوی تاڤگە و دەنگی شمشاڵی شوان و سەپان لە دوورەوە و ئاوازی گمەگمەی کۆترەکان لە کاتی جووتویستن و..".

زەردەشت گوتەکانی جامئەسپی بڕی و فەرمووی: "ئەی جامئەسپ دەزانم کە لە کانگای دڵەوە ئەم هەست و سۆزەوە دەردەبڕی، بەڵام تکایە، لە دڵەوە داوات لێ دەکەم کە هەرگیز ستایشتم نەکەی. کەوایە گوتەکەت کۆتایی پێ بێنە و پچۆرەوە سەر بابەتی سەرەکی. باسی ئەو تاقمەمان دەکرد کە لەشیان نەدەشۆرد و ئاوارە و پەرێشان ژیانیان دەبردە سەر و باوەڕیان وا بوو کە ئەمە ڕەهاییە. دەیانگوت کە ئامانجی ئێمە ڕزگاری و پاڵاوتنی ڕەوانە و بەم مەبەستەیە کە دەخوازین هەموو بەند پاوەنەکانی ژیانی ئەنبووژەنی و ئەم جیهان و گەردوونە بپچڕێنین، تا ڕەوانی ئێمە ئامادەگیی ڕۆیشتن بۆ جیهانی مینوویی و ئاسمانی و خۆشیەکانی ئەو جیهانەی دی پەیدا بکات".

زەردەشت بە دووپاتە کردنەوەی ئەم بابەتانە، چوە ناو بیرێکی قووڵ، دوای تاوێک سەری بەرز کردەوە و فەرمووی: "ئاخ! ئاخ لەم بیر و باوەرانە، ئاخ لەم ڕەفتارە چەوت و وێرانگەرانە کە ڕیشەی هەموو باشییەکان لە ڕەوانی مرۆڤ وشک و بێبەر دەکات و ئامادەیان دەکات بۆ هەر جۆرێک ناپاکی و خراپەکاری و کاڤلکارییەیک".

زەردەشت پاشان ڕووی کردە شاگردان و فەرمووی: "ئەو شتەی کە دەبێژم بە زەریفی گوێی لێ بگرن و بە یادتان بسپێرن و بە کاری بهێنن، سەرەتا هەوڵ بدەن لەم سروودانە بە باشی تێ بگەن":

ئەی مەزدا..!
لە ڕاستیدا، تۆ ئافەریدەگاری رامانی پاکی،
ئەو کاتەی کە کۆمەڵان لەتەک رامانی پاکدا،
پرس و ڕایان دەکرد،
تۆ بۆ ئەوان،

ئەم زەوی و جیهانە شادیهێنەرەت ئافراند و
بۆ ئاوەدانی و ڕابەریشی،
خۆبەختکاریت کردە دیاری.
گاتا، هاتی 47، سروودی 3

هیوادارین کە پاتشایانی چاک،
بە کرداری باش و بە زانست و جوانمەردی،
فەرمانڕەوایی ئێمە بکەن،
نەک پاتشایانی خراپ.
پاکی بۆ کۆمەڵ،
لە چاخی لە دایکبووندا بەهرەیە.
بۆ ئاوەدانیی جیهان دەبێت تێ بکۆشرێت،
دەبێت جیهان بە دروستی سەرپەرشتی و پەروەردە بکرێت و
بەرەو ڕووناکی ببردرێت.
گاتا، هاتی 48، سروودی 5

ئەی ئەهۆرا مەزدای فرە بینا..!
بۆ بەهرەداربوون لە خۆشبەختی و شادمانی،
بەخششی بێهاوتات
کە لە شکۆداریی تۆ و رامانی پاکەوەیە،
بۆ منی ئاشکرا بکە.
ئەی پاکی..!
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
ویژدان و ڕووناکیی دڵ
بە من ببەخشە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 13

ئەی مەزدا..!
هەموو چاکی و خۆشیەکانی ژیان،
کە هەبوون و هەن و دەشبن،
هەروەها هەموو ئەوانە کە لە تۆدایە،
بە مێهرەبانی خۆت بە ئێمەی ببەخشە،
تا لە بەر تریفەی رامانی پاک و
توانامەندی مینوویی و ڕاستیدا،
تەندروستی و بەختیاریی ئێمە پترتر بێت.
گاتا، هاتی 33، سروودی 10

بە دروستی باشترین بەهرەکان

دەبێتە بەشی مرۆڤێک
کە لە ژیانی ئەنبووژەنی و مینوویی،
ڕێگای ڕاستی بەختیاریمان
پێ فێر بکات،
ئەو ڕێگایە کە ئێمە بەرەو بارەگای ئەهۆرایی دەگەیەنێت.
ئەی مەزدا..!
لە ئاکامدا
لە بەر تیشکی زانستی باش و پاکی و جوانمەردیدا،
دڵدارانت بە تۆ پەیوەند دەبن.
گاتا، هاتی 43، سروودی 3

ئەی مەزدا..!
بە هەمان چەشن کە مرۆڤی جوامێر و ئازا،
بە هاوڕێی خۆی شادمانی دەبەخشێت،
تۆش بە شکۆداریی خۆت و
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
بە لایەنگیرانم شادومانی
خەڵات بکە.
من و هەموو ئەو کەسانەی
کە هۆنەری هۆرەی رامانجۆشێنەری تۆین،
ڕادەپەڕین و پاڵپشتی ڕاهێنانەکانی تۆ دەبین.
گاتا، هاتی 43، سروودی 14

کاتێک کە
زارۆک و نەوەکانی فەریانەی تۆرانی
ڕوو بکەنە ڕاستی و
بە خۆبەختکاریی،
بۆ پێشکەوتن و ئاوەدانیی جیهان تێ بکۆشن،
پاشان مەزدا ئەهۆرا،
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
ئەوان بە یەکەوە پەیوەند دەدات و
ڕزگاری و خۆشبەختییان،
بۆ ئاشکرا دەکات.
گاتا، هاتی 46، سروودی 12

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسانەی کە بۆ جیهان
هێمنی و شادومانی دەخوازێت و

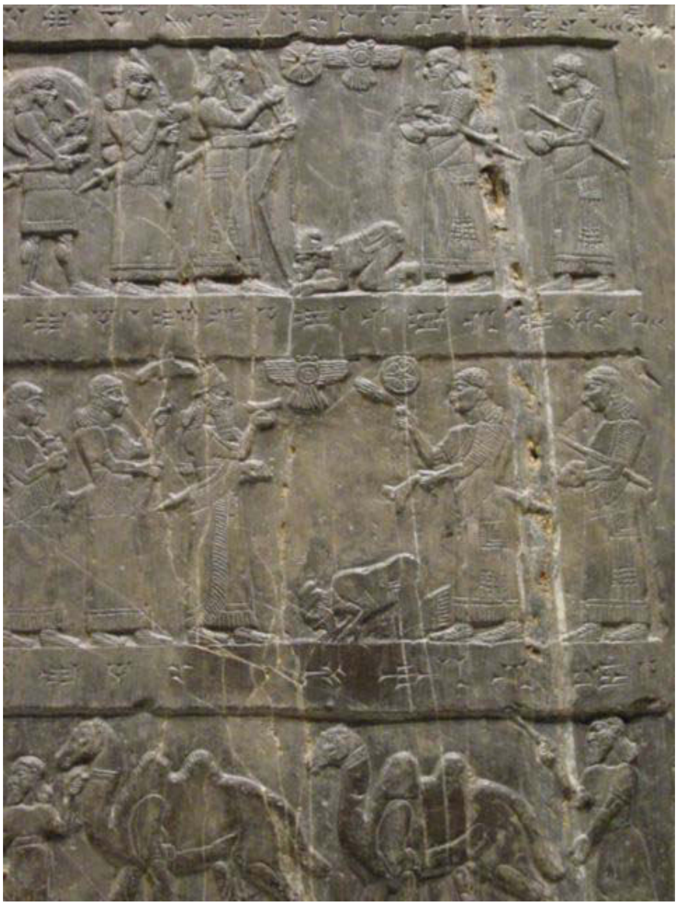

هەمیشەش خوازیاری ئاوەدان بوونەوەیەتی،
چلۆن ژیانی لە بەر تیشکی ڕاستی و
پڕشنگی درەخشاندا دەباتە سەر؟
چلۆن لە نێوانی ڕاستکاران و
سەرای هۆشیاراندا
جێگای دەبێتەوە؟
گاتا، هاتی 50، سروودی 2

ئەی مەزدا..!
کەسێک کە بێجگە لەم ئایینە،
لە ڕێگای وێرانکردنی جیهاندا تێ بکۆشێت،
لە خێڵی درۆ و
لەو کەسانەیە کە
چەوت بیر دەکەنەوە و گێلن.
هیوای ڕاستی
بۆ خۆم و یارانم دەخوازم،
تا بەرەو ڕووی ئێمە بێت و
بە پاداشتی چاکەمان بگەیەنێت.
گاتا، هاتی 51، سروودی 10

"ئەرێ دینی من، دینی شادی و گۆڤەند و خۆشی و ئاوەدانی و سازکەری و تەندروستی و کامەرانی و تەیاربوون و پێشکەوتن و داهێنانە، دوژمنی هەر جۆرە باوەڕ و نەرین و بۆچوونێکە کە ئامانجی چەواشەیی و کاولکردن بێت، کە مەخابن لایەنگیرانی ئەم بیر و باوەڕانەش زۆر و زەمەنن. لەم بیر و بۆچوونانە تەنیا تێکچوون، داکەوتووی، بێدادی، شاشی، برچیەتی، بەلەنگازی، کەنەفتی و دواکەوتووی دەوەشێتەوە. کاتێک کە مرۆڤ لەتەک ئەم کەسانە دەکەوێتە گفتوگۆ، پێشەکی پایەی یەکەمی باوەڕیان بەوە دەزانن کە گوایە ئەم جیهانە زیندانی ڕووناکییە و بەندیخانەی مرۆڤی چاکە. ئەم جیهانە سەرای ڕەنج و ناکامی و ناحەزی و ناشیرینی و خراپییە. باوەڕیان وایە کاتێکیش مرۆڤ لەم دەرد و ڕەنج و ئازارانە ڕزگار دەبێت و دەکەوێتە خۆشی و ئاسوودەیی و نەمری، کە دیوارەکانی ئەم زیندانە بشکێنێت و بۆ جیهانێکی دیکە بڕوات. ئەمانە دەبێژن پێویستە لەم جیهانە هەر تشتێکی هاندەر و بزوێنەر بۆ ژیانێکی شاد و جوان و دروست و تێر و تەسەل ببێت، پێویستە بەری بدەین و بە پێچەوانەی ئەو، ڕوو بکەینە هەر شتێک کە ئێمە دەخاتە ناو گێژاوی سیابەختی، داماوی، دەستەنگی، برسیەتی گەدایی و پەستی. لە ڕامانی ئەم کەسانە چاکی و خاسی لە ناو ئەم دیاردانەی ناحەز و دڵئێشێنەر و ناشیرین دایە و هەروەهاش خراپی و ناشیرینیش لە ناو دیارەکانی جوان و دڵبزوێنەر و شادیهێنەردایە".

"بە ڕاستی چ جیاوازی و تەوفیرێکی مەزن هەیە، چ نارێکی و ناسانییەکی خورت لە نێوانی ڕەهابوونێک کە من دەبێژم و ڕەهابوونێک کە ئەم خەڵکانە دەبێژن. ڕەهابوونی من، ڕەهاکردنی دانەی گەنم بۆ چەکەرەکردن و ڕوویین و گەشەسەندن و گوڵدان و دانەدان و ڕەسیینە، ڕەهابوونی ئەوان بۆ تێکچوون ڕزان و ڕەشبوونی دانەی گەنمە. کەوایە بە ئێوە دەبێژم و بە دەنگێکی زۆلاڵ و ڕاشکاو ڕادەگەێنم کە لەتەک ئەم جۆرە باوەڕ و ئەندێشانە و ئەم ئامانجە خراپ و وێرانگەرانە بەربەرەکانێ بکەن و لایەنگیرانی ئەم ڕێبازە بە گوتن و ئامۆژگاری و

ڕاهێنان، لە دۆزەخی تاریکی و نەزانی ڕزگاریان بکەن و بۆ ڕێگای دروستی ڕەهابوون، کە هەمانا چەکەرەکردن و سەوزبوون و گەیینە، بیانگەیێنن. بەمانە ببێژن، بە ڕاستی ئارمانج و مەبەستی ئافراندن بەم هەموو سەیر و سەرسوورهێنەریەی و ئەمە کە هەموو سپیدەیەک خۆرشیت هەڵدێت و جیهان ڕووناک و گەرم دەکات، هەور باران دەبارێنێت و زەوی بەهرەدار دەکات و با هەڵدەکات و گەنم لە کا جیا دەکات و زۆزانی پڕ بەهرە و گشت ئەم جۆش و خرۆشە کە لە گیانلەبەران و جیهانە، هەمووی بۆ ئەوەیە کە تۆ ئەی مرۆڤی بەدبەخت پشت لەم ژیانە بکەیت و دەستەوئەژنۆ بخزیتە سووچێکی تاریک و ژیانێکی هەژاری و بێدەرەتانی و نزم هەڵبژێریت و هەر لەوێشدا لە ناو بچیت؟ ئارمانج و داخوازی ئافراندن ئەوە بووە کە تۆ خۆت بە چەشنی کرمێکی ناو چڵکاو و قوڕاو ببینی و وەک گڵەخۆرکەیەک ژیان ببەیتە سەر؟ ئامانج و مەبەستی ئافەرینش ئەوە بووە کە تۆ خۆت وەک مشکێکی کوێر بزانی و هەمیشە لە ژێر زەوی و لە جێگای تاریکدا بژی، یان وەک شەمشەمەکوێرە بە بنمیچی ئەشکەوتەکان لە ناو تاریکیدا خۆت هەڵواسی؟ مەبەستی ئافراندن ئەوە بووە کە تۆ دەست لە هەموو شتێک بشۆری و هەموو ژیانت بە هەژاری و خاکەسەری و کۆیلەتی و ڕووتووقوتی و غەم و شینپۆشین و نەکەنین ببەیتە سەر؟ بە سەهوودا چوون، ڕابن، ڕابە ئەی هەژای بەلەنگاز. لە جێی ئەوە کە وەک گرەخۆڵکەیەک بخزیتە ژێر زەوی، هەستە ئاسنی سەخت و توند بە یارمەتی ئاگر و دەستەکانت سوور بکەرەوە و گاسنی لێ چێ بکە و زەویەکانتی پێ بکێڵە و گەنم و تۆی لێ بچێنە و دروێنەی بکە و بە خۆشیەوە بیهاڕە و بیکە بە هەویر و نان و کولێرەچەورەی لێ دروست بکە و بە شادمانی بیخۆ و خۆڕەم ببێژە و پێکەنە و هۆرە و هەیران بچڕە و سەرچۆپی گرە و دیلان و گۆڤەند و چەپڵەرزان چێ بکە. لە کونی پیس و تاریکت بێرە دەرەوە و نەمامی درەختی بەردار بنێژە و پەروەردەی بکە و لە بەر و میوەکەی بخۆ و لێشی ببەخشە و لە ژێر سێبەری تێر و ئاسوودە ماندوویی دەر بکە. بەیانییان بە کەیفخۆشی لە خەو ڕابە و ئامرازی کارکردن بە دەستەوە بگرە و بە شادی کار بکە و بە شادیش پشووی خۆت بدە. بەڵێ ئەی مرۆڤی هەژار و بندەست، خۆت ڕزگار بکە لەو زیندانە کە بە دەستی خۆت چێت کردووە، خۆت لە ئەندێشە و باوەڕی ناڕاست و تاریک ڕەها بکە، خۆت لە تێکچوون و لەناوچوون ڕزگار بکە. ڕەهابوونێک کە من دەبێژم ڕەهابوونی دانەی گەنم لە ئەنباری تاریک بۆ سەوزبوون و ڕەسین و بەهرەدان و تێرکردن و شادومانکردنی خۆت و گەل و وڵاتە، ئەمەی شێوە و چۆنیەتی ڕەهاکردن. ئەگەر بەم جۆرە بکەیت دەکەویتە ناو زنجیرەی ژیان و وەکوو هەر دیاردەیەکی زیندوو و گەشەسێنەری دیکە دەکەویتە ناو پێواژۆی ئافراندن و پێگەیشتن و ڕەسین، جا لێرەدایە کە مەرج و فەلسەفەی زیندووبوون و بوونی خۆت بە ئەنجام دەگەیەنی. هەستە خۆت ڕەهـا بکە".

لە ڕێگای ناسینی ئەهۆرا مەزدای دەلال

"لە کوێوە دێن، دەبینم کە زۆر شەکەت و ماندوون، جل و بەرگتان هەمووی شڕ و ئاڵۆزە، ئێرە مەکۆی هەموو دەردەدار و سەرگەردان و ماندووانە، خۆش هاتن".

"ئەی هەڤاڵ! سەربوری* ئێمە دوور و درێژە، ئێمە لە ڕێگای زۆر دوور و درێژەوە هاتووین. لە وڵاتی ستەم و بێدادی کە مەکۆی گومڕێیان و ستەمگەرانە، هاتووین. بە ئەڤینی هزر و رامانی زەردەشت بەرەو ئێرە هاتین، هەموو گیانمان تامەزرۆی بیستنی هۆرەکانی زەردەشتە، هاندەری سەرەکیی ئێمە بۆ هاتن بۆ سەر ئەم چیا سەرکەشانە، دیتنی هۆرمزگا* و مێهراوی زەردەشتە. لە دەمی ئەم و ئەو بیستوومانە کە زەردەشت خودایەکی دیکە و ئایینێکی تازە و ڕەوشت و ڕێبازێکی نوێ بۆ ژیان و مرۆڤایەتی هەڵبژاردووە. هۆرموزگای زەردەشت جێگای تیشکی مەزدایە و جێگای ڕووناهی دڵە. خودای زەردەشت خودای مێهرەبانی و ئافراندنە، پرووسکەی تیشکهاوێژی شادیبەخشە و ژیانەکان بەدی دێنێت، بۆ ڕازاندنەوەشی گەوهەری هزر و خێرەت بە کۆمەڵان

دەبەخشێنێت و بە تریفەی پڕ تیشکی رامان، دەیخملێنێت. ئێمە چەند کەس بووین، بڕیاری ئەوەماندا، کە بە هەر نرخێک بووە خۆمان بگەیێنە هۆرمزگای زەردەشت. بۆ گەیشتن بەم چیا سەرکەشانە، کوێرەوەریەکی زۆرمان کێشا، تا ئاستی بەختکردنی گیانمان. لە ڕێگادا پێویست بوو لە زەریاچەیەک بپەڕینەوە. بۆ ئەم مەبەستە سواری بەلەمێکی گەورە بووین. چارۆکەکانی بەلەمەکەیان هەلدا و خۆمان دا لە ئاوی خرۆشانی زەریا. هەموو سەرنشینەکانی بەلەمەکە هیوایەکمان هەبوو، ئەوەش گەیشتن بە سەرا و هورمزگای زەردەشت بوو. هەر یەک لە ئێمە خاوەنی بیر و ڕای خۆی، خودای جیاواز و دیاریکراوی خۆی بوو. هەر کەس خۆدای خۆی بە ڕاستتر و گەورەتر دەزانی و خودای ئەوی دی بە ناڕەوا و درۆ و لە دڵیدا دژی بوو".

"ئێمە بێدەنگ و لەسەرخۆ سەوڵمان* لێ دەدا و بەرەو پێش دەچووین، شنەی با دەستی پێ کرد و هێزی با چارۆکەکانی خستە جووڵە و ئێمە دەستمان لە سەوڵەکان بەر دا. جووڵەی بەلەمەکە تا پێ دەچوو فرەتر دەبوو و زەریاکەش کەوتبووە شڵپ و کوت. شەپۆلەکان تا دەهات توندتر و سەنگینتر دەبوون. هەمووومان ترسمان لێ نیشتبوو. لە ناکاو شەپۆلێکی زۆر گەورە خۆی کوتا بە سەر بەلەمەکە. چارۆکەکانی دڕاند و گوریس و پەتەکانی پساند. ترس و بێهیوایی هەمووومانی داگرتبوو. هەموو کەوتبووینە هاوار و ناڵە، ڕاسپێریمان بە یەکتر دەکرد، ئەگەر من مردم تۆ چی بکەی. هەر یەک لە خودای خۆی دەپاڕایەوە و داوای یارمەتی و ڕزگاربوونی لێ دەکرد. هەمووومان لە مردن نزیک بووینەوە و هەموو کێشە و جیاوازیەکانمان فەرامۆش کردبوو. لە نێو ئێمە یەکێکمان کە خوداکەی پەیکەرێک بوو و بە دەستی خۆی لە دار دروستی کردبوو، لە بەرانبەری خۆی دانابوو و کوڕنوشی بۆ دەبرد و بە چەشنێکی زۆر بەبەزیی و تکاکارانە دەگریا و دەلالایەوە و داوای یارمەتی و فریاکەوتنی لێ دەکرد. یەکێکی دیکەمان کە خوداکەی زەروان بوو، خوای زەمەنی بێکەران، خودای بەش و بەهر* و چارنووس و بەخت و ناوچاوان، بە پاتشای جیهان و گەردوون دەزانی، بڕوای وا بوو کە هەموو شتێک لە سەر خواست و ویستی زەروان ئەنجام دەدرێت، هیچ شتێک ناگۆڕدرێت، مەگەر لە سەر ویستی زەروان نەبێت. بە بڕوای ئەو زەروانی نەمر و هەمیشەی ویستی لە هەموو شتێک بەرزتر و بە سەر هەموو شتێکدا زاڵ و دەسەلاتدارترە. زەروان چارەنووسەکان دەنووسێت و یەکیشیان دەخات. زەروان بەدیهێنەری ژیان و بوونە. زەروان خۆشیسێنەر و دروێنەکەری ژیان بوونەکانە. زەروان گاسنەکەی لە دوو کەڵی ڕەش و سپی بەستووە و بە سەر کێڵگەی ژیان دەیکێشێنێت و تۆی ژیانی پێدا دەپرژێنێت، بەڵام درەنگێکی پێ ناچێت لە بەرگی دروێنەکارێکی ڕدێنسپی بە تەمەن، بە داسێکی تیژ دێتە سەر ڕێگا و ڕیشەی ژیان لە چاوترووکاندنێکدا دەبڕێت. ئاوازی خۆشی گاسنەکەی لە کاتی جووتکردن و چاندنی تۆی ژیان و هاڕەی وشکی داسەکەی لە کاتی دروێنەکردنی ژیان، لە گوێی زەرواندا یەکێکە و هیچکام لەم دووانە هەستێک لە دڵی زەروان نابزوێنێت. کاتێک کە مرۆڤ شاد و دەم بە پێکەنینە و کاتێک کە دەردەدار و نەخۆش و گریانە، زەروان هەر دووکیان دەبینێت و دەبیسێت، بەڵام بە بێ ئەوە ناڵەکان و شادیەکان بتوانێت ئەو دابچڵەکێنێت. کەس توانای ڕاوەستان و بەربەرەکانێی لە بەرانبەری زەروان نییە، گەرەکە ملکەچی خواست و فەرمانی ئەو بیت و چارەیەکیش نییە. جا ئەوەی کە خوداکەی زەروان بوو، هێمن و ئارام لە سووچێک دانیشتبوو و بە پێچەوانەی ئەوانی تر نەیدەناڵاند و هاوار و فوغانی نەدەکرد. باوەڕی وا بوو کە زەروان چارەنووسی ئەوی بەم شێوە نووسیوە کە لە شەوێکی وا لەو تۆفان و فەرتنەیە تێدا بچێت، هەروا کە لە سەر ویستی زەروان لە شەوێکی پێش ئێستا بە خواستی زەروان لەدایک بوو و چاوی بەم جیهانە پشکووت، ئێستاش لە سەر هەمان خواست و ویست دیدەی لە جیهان ببستێت".

"یەکێکی ترمان بۆ هەر دیاردەیەک لە جیهان و گەردوون خودایەکی لە چەشنی خوو و ڕەوشت و ژیانی مرۆڤ پەیکەی بۆ هەبوو. ئەو با و تۆفانی لە خواست و توانای خودای تۆفان دەزانی و دەستی پاڕانەوەی بەرز کردبوو و لە خودای تۆفان تکای دەکرد کە لەم مەرگەساتە ڕزگاری بکات".

"یەکێکی دیکەمان بڕوای بە مێهر و ڕۆژ بوو. و بەو شەوە تاریکە کە نە هەتاو دیار بوو و نە هیچ، ڕووکردبووە ڕۆژهەڵاتی زەریاکە و لە ڕۆژ دەپاڕایەوە کە لە تاوان و گوناهەکانی ببورێت و لەو تۆفانە ڕزگاری و پەیمانی دەدا کە ئەگەر لەو گێژاوی مەرگە ڕزگاری ببێت، دەچێتە مێهرگا* و جوانترین و باشترین جوانەگاکانی دەکات بە قوربانی و نیازی دەکات".

"یەکێکی دیکەمان بوو، کە خودایەکی سەخت تووڕە و ڕکاویی هەبوو و بەندەکانی بە کەمترین هەلە و گوناهێک، سزای زۆر توند و سەختی دەگەیاند. باوەڕی وا بوو کە خوداکەی بۆ ئاگادارکردنەوە و سزاگەیاندنی بەندەکانی کە شکۆ و مەزنیی ئەویان لە بیر کردە، ئەو مەرگەسات و تۆفانەی نابووەوە. ئەم خودایە هیچ جۆرێک نەرمی و مێهرەبانیەکی لە دڵدا نەبوو. هەر چی بوو توندی و دڵڕەقی و خوێنڕژتن و سزا و ئازار و ئەشکەنجە بوو و لە بەندەکانی دەوست کە فەرمانی ئەو بە کار ببەستن و لە ڕێگای خۆشنوتی خواستی ئەو چەواشەکان بگرن و خۆیان بیانکوژن".

"لە ناو ئێمەدا کابرایەک هەبوو کە خودای تایبەت بوو. خودای ئەو تیشک بوو، هێزی ئافراندن و هێزی بەهەنجاری رامان و هەستی. ئەو تۆفانی لە ڕک و تووڕەیی خواکان نەدەزانی و بە ئێمەی دەگوت لە جێگای شیوەن و ناڵین و پاڕانەوە، هەستن و بە هەموو هێز و تواناوە سەوڵ لێ بدەن و خۆتان ڕزگار بکەن، خۆشی کۆششی دەکرد. لەو کاتە کە ئێمە دەگریان و دەلالایەنەوە ئەو بێ ڕاوەستان سەوڵی لێدەدا و بە لەز و چابۆکی لەتەک شەپۆلەکان دەست و پەنجەی نەرم دەکرد، تا سەرئەنجام کارێکی وای کرد کە هەمووماني هاندا و کەوتینە خۆمان و دەستمان برد بۆ سەوڵەکان و بێوچان کەوتینە جەنگ لەتەک شەپۆلەکان. تێکۆشان و یەکگرتوویی ئەنجامی بووە ئەوە زاڵ ببین بە سەر تۆفانەکە. لە دوورەوە ڕووناکی دەرکەوت و هاواری وشکی وشکی هەموو بەلەمەکەی داگرت. ئێمە لەو فەرتەنە ڕزگار بووین و پێمان نا نێو وشکی و ڕێگای سەختی ئەم چیا سەرکەشانەمان گرتە بەر و دوای چەند ڕۆژ شەکەتی و ماندووی ئێستاش لێرەین و بە دوای ئەو ئازموونە سەخت و ترسناکانە دەمانەوێت بچینە هۆرمزگای زەردەشت و لە زمانی خۆی خوداکەی بناسین و هەنگاو بنێنین بەرەو ژیانێکی نوێ و بەرەو ڕێبازی پڕتیشکی بەختیاریی زەردەشت، ڕێبازی چاکی و کۆشش و دینی بەهدینی بناسین و ببین بە ئەندامێکی ئەم ئەم ئایینە پیرۆزە."

زەردەشت لە مێهرگاکەی هاتە دەر و بە ڕوویەکی شاد و کراوەوە هات بەرەوپیری میوانەکان و زۆر بە گەرمی خۆش هاتنی لێ کردن و ڕایسپارد کە لە جل و بەرگی پاک و خاوێن بێنن بۆ میوانەکان و نان و خۆراکیان بۆ ئامادە بکەن. هاوڕێیانی زەردەشت خێرا دەستوبردیان کرد و میوانەکانیان تەڕوپۆشتە کرد و خۆراکیان پێ دان، پاشان زەردەشت بانگیانی کرد بۆ باخچەی خۆی و گوێی گرتە مەبەست و بەسەرهاتیان و لە سەرخۆ دەستی کرد بە وەڵامی پرسیارەکانیان. پێشەکی زەردەشت چەند سروودی بەم شێوە خوێندەوە":

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کردار و گوفتار و نیایشتانە،
کە بە مرۆڤ
جاویدانی و ڕاستی و
هێزی گەشەکردن دەبەخشێنێت،
پێشەکی هەموویان
بە تۆ پێشکەش دەکەین.
گاتا، هاتی 34، سروودی 1

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!

مرۆڤی پاک و خۆپارێزی بیرچاک،
کە ڕەوانی لەتەک ڕاستیدا ئاوێتەیە،
هەموو رامان و کرداری خۆی
بە تۆ پێشکەش دەکات،
هیوادارم بتوانم،
بەو سرووده پیرۆزانە
دەیهۆنمەوە
هەروەها بە نیایشتەکانم،
لێت نزیک ببمەوە.
گاتا، هاتی 34**، سروودی** 2

ئەی مەزدا..!
ئەی ڕاستی..!
ئەی رامانی پاک..!
لە ڕاستیدا من تێگەیشتم
کە ئێوە بانتر و بە تواناتر لە هەمووانن.
ئارەزوومەندم لە سەرتاسەری گۆڕانکارییەکانی ژیان،
ڕێنوێنیم بکەن.
تا بە ستایشت و نیایشتی دڵ،
بەرەو ڕووتان بگەڕێمەوە.
گاتا، هاتی 34**، سروودی** 6

ئەی مەزدا..!
کەوایە بەرەو ڕاستیی دڵخوازم
ڕێنوێنیم بکە،
تا بە پەیڕەوکردنی پاکی بیبینمەوە.
پرسیار و ئەزموونی خۆتم ئاراستە بکە،
کە پرسیار و تاقیکردنەوەی تۆیە،
هێز و دلێری
بە ڕابەران دەبەخشێت.
گاتا، هاتی 43**، سروودی** 10

ئەو دانایە،
کە گوتەی پاک و ڕەسەنی من
کە بۆ کۆمەڵان پێگەیشتن و گەشەکردنی جاویدانی، ڕێنوێنی دەکات،
بە گوێیان بگەیەنێت،
لە باشترین پاداشت و بەختیارییەکان بەهرەمەن دەبێت،
بێگومان مەزدا ئەهۆرا،

لە بەر پرشنگی رامانی پاکدا،
توانامەندیی ئەو کەسە پتر دەکات.
گاتا، هاتی 31، سروودی 6

زەردەشت ڕووی کردە ئەو کەسە کە پەیکەرێکی بە دەستی خۆی چێ کردبوو و نێوی خودای لێ نابوو و دەیپەرەست، فەرمووی: "سەرەتا باش بزانە کە من ڕێزم هەیە بۆ بیر و بروات، تۆ ئازاد و سەربەستی و دەتوانی بێ هیچ ترس و بیمێک بە هەر شێوە کە ئایینی تۆ دەبێژێت خودای خۆت ستایشت بکەی و هەروەهاش بزانە کە من هەرگیز نیازی جەنگ و کێشەم لەتەکدا نییە. هەرگیز من لە بەر بڕوا و ئایینی کەسێک کە دەیپەرستێت لەتەکیدا ناجەنگم، چون باوەڕ و ئایینی هەر کەس شایستەی مێشک و خێرەتی خۆیەتی و خودای هەر کەسێک هەمانە کە خێرەتی خۆی نیشانی دەدات و من لە بەر ئەندازەی خێرەتی ئەو کەسە، لەتەکی تێ ناگیرم. من مامۆستام و کاری من ئەوەیە کە ڕێگا بە کۆمەڵان نیشان بدەم و هزر و رامانی کۆمەڵان بۆ بزوان و لێکۆڵینەوە و بیرکردنەوە و دۆزینەوە هان بدەم تا خۆیان ڕێگای ڕوون بدۆزنەوە و بە ڕاستی و ڕۆشنایی بگەن. من فێر دەکەم، بەربەرەکانێ ناکەم. بەربەرەکانێی من بەس لەتەک نادانی و تاریکییە و بۆ جەنگ لەتەک نادانی و تاریکی خەنجێری بۆ ناکێشم، چرا دادەگرسێنم. ئەمەش باش بزانە کە ئەگەر وای لێ بێت کە بۆ بڕوا و ئۆل لە ناو گەلاندا جەنگ تێ بگیرێت، بە تایبەت بەو لاسەنگی و ڕادەی تێگەیشتن و جیاوازی و فرەبڕوایی کە لە ناو گەلاندا هەیە، جیهان بۆ هەمیشە دەبێتە مەیدانی جەنگ و بە یەک هەڵداچوونی جیهانیبینی و رامانەکان و کۆمەڵانی جیهان بۆ ساتێک ڕووی ئاشتی و دۆستایەتی بە خۆیانەوە نابینن. هەروەها کە دەزانن من بێجگە لێ مامۆستایەتی، پزشکیشم. لە ئەزموونی دەرمانگەری ئەمە تێگەیشتم کە ئەو کەسانەی رامان و ئاکاریان چەوت و ناڕاستە، دەبێت وەک مرۆڤی نەخۆش سەیریان بکرێت و پێویستە لە جێگای ئەوە سزا و ئازار و بکوژرێن، گەرەکە دەرمان و چارەسەر بکرێن. ئێستاش ڕووم لە تۆیە ئەی کەسێک کە بە پەیکەری دارین کە دەستکردی خۆتە و بە خودای خۆتی دەزانی و دەیپەرستی. باش بزانە کە کاری تۆ لە چاوی منەوە دروستە، تۆ خودا لەو پەیکەرە دەبینی و دەیناسی، بەڵام ئەمەش بزانە کە داری ئەو پەیکەرە لە سەرەتا بەو چەشنە نەبووە. ئەم پارچە دارە لە پێشدا دەنکێک بووە کە لە درەختێکی دیکە وەک خۆی کەوتە ناو زەوی و گیانی گرت و لە بەر تیشکی ڕۆژ و بە هۆی ئامادەبوونی زەمینەکانی ئاو و هەوا و خاک، باڵای ستاند و دوای چەند سالێک بوو بە درختێکی بڵند، کە لقێک لەو درەختە بە شێوەی خودا لە بەرانبەرتدا دانراوە. کەوایە کاکەبرا چاوت هەلێنە و لەم لەتکە دارە پێشتر و فراوانتر بڕۆ و بڕوانە. بڕوانە دەنکەکە، بڕوانە ئەو جووڵین و گۆڕین و سەوزبوون و باڵاکردن و گەیین و زایینەی دەرووونی دەنکەکە. بڕوانە ئاو و خاک و هەوا و خۆر و ئەو هێزە کە هەموو دیاردانەی لێ هەڵقوڵیوە، هێزی ئافراندن، ڕوو بکە هێزی ئافراندن و بەدیهێنەر و هەموو دیاردەکانی. لە هەموو جێگایەک بڕوانە، لە ئاسمان و هەتاو و ئەستێرەکان و کەشکەشانەکان، لە زەوی و لە خاک و وشکی و چیا و زۆزانەکان، لە چۆم و ڕووبار و هەزاران دیاردە و وێنەی تر. ئەمەش بزانە براگیان، ئەم گوتانە بۆ ئەوە نییە کە هەر چیم گوت تۆ دەبێت بیپەژرێنی، نا، تۆ خۆت بیر و مێشکت هەیە. گەورەترین دیاردەی هەستی، کە دەتوانێت لە جێگای ئەو پەیکەرە ببێتە بتی تۆ و بیپەرستی، رامان و مێشکی خۆتە. کە وایە لەتەک هزر و رامانی خۆت ڕاوێژ بکە. فرە بیر بکەرەوە و کۆشش بکە کە لە رامان و خێرەتی خۆت بۆ ناسینی خودا یارمەتی وەر بگری، نە ئەو شتانەی کە پێشتر بە تۆیان گوتووە و دەشڵێن، بە تایبەت ئەو گوتانەی کە ڕیشەی دەگەرێتەوە بۆ گومان و خەیاڵ و ڕۆژگارانی کۆن".

"هەروەها تۆ ئەی کەسێک کە زەروان بە خودای خۆت دەزانی، ڕێزم هەیە بۆ بیر و ڕات. تۆش وەک هەر مرۆڤێکی تر جێگای ڕێزیت. بە ڕاستی بیری تۆ دروستە کە هەموو ڕووداوەکانی سەیری زەمان لە ناو دەفری زەمان ڕوو دەهات و هەموو شتێک لە ناو جێگەی زەمان ڕەوانە. بەڵام زەمانی بێجێگام پێ نیشان بدە. زەمانی

جودا لە جێ، لە کوێیە؟ لە هەر کوێ زەمان هەیە، لەوێ جێگایەکیش هەیە، جێگای زەمان، و ئەمە شوێنە کە بە زەمان شێوە دەبەخشێت و لە هەر شوێنێک و لە هەر کاتێکدا بە چەشنێکی دەر دەهێنێت. شێوەی زەمانێک کە ئێستا لێرە دەیبینی لەتەک شێوەی زەمانی شوێنێکی تر جیاوازە. ئەگەر تۆ زەمان بە شوێن گرێ بدەی و ئەو دووانە بە یەکێک بزانیت، ئینجا لە زەمان و شوێنی یەکبوون، بە هێزی ئافراندنی هەستی و خێرەتی هەستی و هەنجاری هەستی دەگەیت و خودای راستەقینە دەناسیت. بەڵام بیری تۆ لەمەر چارەنووس ناڕاستە و چەندەش چەوت و شاشە. تۆ هەموو شتێک لە گەردووندا لە ژێر فەرمانی زەمان دەزانیت و بۆ خواست و رامان و ویستی خۆت، هێز و توانایەک ڕەوا نابینی، بە باوەڕی من ئەمە چەوتە. ئایا تۆ لە توانامەندی خۆت و هێزی هزر و رامان و مێشکی خۆت بێئاگایی؟ ئایا نازانی کە تۆ لە مەزنترین هێزەکانی هەستی بەهرەمەندی و تەنها تۆی مرۆڤیش لەم هێزە بەهرەمەندی؟ چما تۆ هێزی رامان بەم کەم دەزانی؟ هێزێک کە هەموو شتێکی تۆ بە ئەو پەیوەند بووە و هەیە و دەشبێت. بڕوانە دەوروبەری خۆت، بڕوانە ئەم تاڤگە و ئەو خاڵۆی ئاشەوانە. ئەو ئاشەوانە بە مێشک و رامانی خۆی ئاوی ئەو تاڤگەیەی خستووەتە ژێر ڕکێف و فەرمانی خۆی و ئەو بەردە سەنگینەی ئاسیاوی پێ دەچەرخێنێت و ئاردی لێ وەر دەگرێت. تا دوێنێ ڕووبارەکە فەرمانی دەدا و بە سەر خاڵی ئاشەوان زاڵ بوو، بەڵام ئیمڕۆ ئاشەوانەکەیە بە سەر ڕۆیشتن و خوڕەی ئاوەکە فەرمان دەدات. کەوایە ئەمە رامان و هزری تۆیە کە ئەگەر بکەوێتە کار، دەتوانێت ژیان و چارەنووسی تۆ دروست بکات و بیگۆڕێت، نەک زەمان. رامان و خێرەتی خۆت بخە کارەوە، زەمانیش دێتە ژێر فەرمان و ڕکێفی تۆ".

"بەڵام تۆ ئەی کەسێک بۆ هەموو دیاردەیەکی ڕووی زەوی خودایەکت لە ئاسمان بۆ دیاری کردووە و هەموو شتێکی سەر زەوی لە ژێر فەرمانی خودایانی ئاسمان دەزانی. گوتەی تۆش پڕوپووچ نییە. رامانی تۆ، تۆی بۆ ئەوێ هان داوە کە بۆ هەر دیاردە و وێنەیەک لە قاڵبی و وێنەکانی سەر زەوی خودایەک لە ئاسمان ببینیتەوە، خودایەک کە دەستکردی رامان و پنداری خودی خۆتە. ئەگەر فراوانتر بیر بکەیتەوە و لە سنووری گومان کەمتر بکەیتەوە و ڕوو بکەیتە رامان و زانست و فرەتر بۆ وەرگرتنی دانش بایەخ بدەیت، پاشان خێرەت و زانستی تۆ، دەنگەیەنێتە هەمان هێزی بێهاوتا و تاکی ئافراندن. ئەگەر بێت و تۆ بەم چەشنە بکەیت ئەوە هەموو ترسی تۆ لە ناو دەچیت و هەرگیز بۆ خۆشنوتی و کەیفخۆشی خوداکانی ئاسمان باشترین جوانەگا و شەکی پەروارت ڕەوانەی قوربانگا و لە ڕێگایاندا قوربانی ناکەیت و لەتەک مەردوم ناجەنگیت و لە ڕێگای خوداکان خوێنی گەلان نارێژێنیت. ئەم بابەتە زۆر باڵکێش و جێگای پرسیارە، کە ئێوە پێڕەوانی خوداکانی ئاسمانی، چ سوودێک دەبینن لەوە کە ئێوە ئاژەڵی بە نرخ و بە سوودی خۆتان سەر دەبڕن و خوێنیان دەرژێنن و ئەم خودایانەی ئێوە چ نیازێکیان بەم کوژتنانەی ئێوە هەیە و ڕژتنی خوێن لە ملی ئەم گیانلەبەرانە چ کەیفخۆشییەک بۆ خوداکان بەدی دێنێت؟ سەیرە.. خوداکان ئاژەڵ دەئافرێنن و پاشان بۆ کەیفخۆشیی خۆیان لە مەردوم داواکار دەبن کە ئەم گیانلەبەرانە لە ڕێگای ئەوان سەر ببڕن و خوێنیان بڕژێنە سەر زەوی، بەڕاستی سەیرە..."

"هەروەها تۆ ئەی کەسێک کە هەتاو و مێهر بە خودات دەزانی، بیر و بۆچوونی تۆ بۆ ئەو کاتەی کە لە پێدەشتەکان و زۆزانەکانی باکوور دەژیات بڕێک دروست بوو. لەو دەشتە سارد و زوقماوی و بەستەڵەکانە کە ساڵ دوانزەی مانگ ساردە، ژیان گرێدراو بە ڕۆژ و تیشک و گەرمای هەتاو بوو و تۆ دەبووایەت خۆر و مێهر بە خودات بزانی. بەڵام ئیمڕۆ تۆ لەو ناوچە هەمیشە بەفراوی ساردانە ناژێت و رامان و خێرەتیش وەک ئەو سەردەمە نییە. تۆ ئیمڕۆ لەو وڵاتە سەردسێرانە کۆچبەر بوویت و هزر و رامانیش گەشەی سەندووە. ئیدی تۆ دەزانی بزانی کە خۆریش دیاردەیەکە و تەنها خاسەکی و تایبەتمەندیشی ئەوەیە کە لە خۆی تیشک و گەرما دەدروشێنێت. کەوایە ئەی براگیان، ڕاستە کە ژیانی ئێمەی مرۆڤ بەندە بە گەرما و تیشکی ڕۆژ، بەڵام بەرزتر لە ڕۆژیش هێزێکی تر هەیە، ئەو هێزە کە ڕۆژیش سەرچاوەی لێ دەگرێت، ئەوەش وزە و توانای رامانی هەنجاری ئافراندنە. کەوایە ئیتر لە ڕۆژ مەترسە و لە ڕێگای هەتاو ئاژەڵەکانت قوربانی مەکە و لەوەش

خراپتر مەردوم مەکوژە لە ڕێگایدا. هەر چەندە تۆ گومانی وا دەکەی کە بە کوژتنی مرۆڤێک کە ڕۆژ بە خودای خۆی نازانێت، بەهرە و پاداشتی مەزن وەردەگری، بەڵام لە ڕاستیدا تۆ بەم کارەت تاوان و گوناهێکی فرە گەورەت کردووە، ئەوەش گەورەترین تاوانەکان، کوژتنی مرۆڤ، لە ڕێگای دین و باوەر و گوایە خودا".

"بەڵام تۆ ئەی کەسێک کە خودا بە فەرمانڕەوایەکی تووڕە و توندخوو و بێبەزیی و فریوکار و دڵڕەق دەزانی. دیتت کە من ڕێزم بۆ خوداکانی هەموو ئەم کەسانە داننا، بەڵام خودای تۆ بە هیچ چەشنێک ناپەژرێنم. خودایەک کە تۆ بانگەشەی بۆ دەکەی و دەیپەرستی، ڕەنگدانەوەی هزر و ئەندێشەی تاریک و دڵی ڕەق و سەخت و توندی تۆیە. تۆ مرۆڤێکیت کە هەموو دڵ و ڕەوان و گیانت پڕە لە دەرد و ئازار و ڕەنج و گرفتە. ڕەواڵەت و چێهرەی گرژ و مۆن و تووڕەت خۆی نیشانەی دەروونی تۆیە. دڵت وەک بیابانێکی وشکە کە دڵۆپە ئاوێکی بارانی خۆشەویستی و ئەڤینی بە خۆیەوە نەدیوە، بۆیە هەموو ئەم ڕەفتارە ستەمگەرانەی تۆ، لەم دڵە وشک و بێ ئاوە سەرچاوە دەگرێت و دیتن و تێڕوانینشت لە بارەی، خودا هەر لەم دڵە وشک و هزرە ناڕاستە بەدی دێت. تۆ ئەگەر پچێک رامانت ڕاست بوایە و تۆزێک ئەڤین و خۆشەویستی لە دڵت بوایەت، هەرگیز دەستت بەم خراپەکارییانە نەئەدا و بەم چەشنە ژیانی مەردومت بە خاک و خوێن نەدەکێشا. سەرچاوەی هەمووی ئەم کردارە خراپانەی تۆ، دەگەڕێتەوە بۆ ئەو خودایە کە تۆ دەیپەرستی، ئەو خودایە هیچ شتێک نییە بێجگە لە فەرماندەیەکی ستەمگەر، کە تۆش فەرمانبەریی ئەو دەکەیت. بە ڕاستی خودا ئەوەیە کە تۆ بیری لێ دەکەیتەوە؟ گەلۆ ئەم هەموو دیاردانەی ئافەرینش و ئەم هەموو جۆش و خرۆشی گەردوونە، تەنیا بۆ ئەوەیە کە تۆ بتوانیت بۆ نزیکبوونەوە لە خوداکەت و بۆ خۆشنوتیی ئەو هێرش و دەستدرێژی بکەیتە سەر بوون و سامانی کۆمەڵان و بە تاڵان و فەرهوود بیبەیت و خوێنیان بڕژێنیت؟ سەیرە.. لەم خودایە کە تۆ دەپەرستی و سەیرتریش ئە و کارانەیە کە تۆ بۆی دەکەی. برالە با پێت بێژم کە خودای تۆ خودایەکی ناڕاستە و خۆت لەم خودایە ڕزگار بکە. ڕوو بکە ئەم سەوزەڵانیە، بڕوانە نیشانەکانی خودا لە ناو گوڵبەرگی گوڵ و گیاکان ببینە و پاشان گرێی ناوچاوانت بکەرەوە و تەماشات نەرم و نیان بکە و لەش و بەرگت بشۆرە و بۆنی ناخۆش لە خۆت پاک بکەرەوە و لە جێگای ڕک و توندی و گرژی، لێوت بە خەندە بێت و لە جێی بیر لە دزین و کوژتن بکەیتەوە، بیر لە چاندن و دروستکردن بکە. خودا بە هێزی ئافراندن بزانە و لە ڕاژەی هێزی ئافەرینشدا بکۆشە. بە هەموو گەلان و جیهان و بە گەردوون و بە هەر تشتێک کە نیشانێک لە ئافراندنی پێوەیە، خۆشەویستی و دڵسۆزی بکە و ئافراندن بڕوێنە و پەروەردەی بکە. لە جێگای ڕژاندنی خۆێن، گوڵ و نمام بچێنە و لە جێگای ئازار و ئەشکەنجە و یەخسیرکردنی ڕێبوانی ماندوو، ئاو و میوەیان پێشکەش بکە. ڕابە و دەست و برد کە بۆ ژیانێکی نوێ، ژیانێک کە لە ژێر سەیوانی تیشک و ڕووناکی و لە ژێر سێبەری ئەهۆرا مەزدا، کە سەرچاوە و چاوکانی هەموو چاکییەکان و باشییەکانە، ئەهۆرا مەزدایەک کە هزری بوون و هەنجاری بوون و ئەڤینی بوون و خودی بوون و زاتی بێسنوور و بنەڕەتی هەموو شتێکە".

"ئێستا ڕووی دەمم لە هەمووتانە، گەر دەتانەوێت خودا بناسن، پێشەکی ئەو خودا کە لە مێشک و هزرتانە و دروستکراوی خەیاڵ و گومان و دەستکردی ترس و نیگەرانی و خواست و ئارەزوو و هیوا و تەنیایی و نائاگایی و بێهانایی ئێوەیە و بە پەیکەر و چەشنی مرۆڤ لە ئاسمانەوە، لە سەر رامان و دڵ و گیانی ئێوە فەرمان دەدات و جاری واشە دەتانترسێنێت، یان هیوادارتان دەکات، جار جاریش سزا و پاداشتان دەداتەوە و هێندێک ڕاش دەتانلاوێنێتەوە یان دەتانچزێنێتەوە، پێویستە لە مێشک و هزرتان دەری کەن، ئینجا چاوتان هەڵێنن و لە جیهان و گەردوون و لە خۆتان بڕوانن و بیر لە بەدیهاتن و لەدایکبوونی خۆتان بکەنەوە کە چلۆن لە گرساندنی تۆوەکان، لە ناو زێدانی دایک دروست بوون. لە دەستپێکدا پلێک خوێنی بەستراو بوون و پاشان شێوەتان لێ نیشت و بە کەرەسەیەک کە لە لەشی دایک و لە ڕێگای خوێنەوە بە ئێوە گەیشت هێدی هێدی ئەندامەکانی جۆراجۆری لەشتان بە زەریفی و جوانی چێ بوو و دوای تێپەڕینی نۆ مانگ، بە چەشنی مناڵێکی ساوا لەدایک بوون، ئەویش زۆر بە سەیر و بە وردی و ناسکی کە بە هیچ کێشانەیەک لە جیهاندا ناپێوێندرێت.

پاشانیش بە شیری مەمکی دایک باڵاتان کێشا و وردە وردە بوون بە خاوەنی هۆش و خێرەت و هزری کردار و ناسین و وەرگرتن، دوای کەوتنە ئاخافتن و وەرگرتن و فێربوون و دەبڕینی هەست و نەست و بیرتان، هەروەهاش تێگەیشتنی هزر و هەستی ئەوانی دی. ئینجا پاتان خستە ناو گۆڕەپانی هەوراز و نشێوی ژیان و بەم جۆرە تلتان خوارد و بەرەو پێش هاتن. ئێستا پێتان دەڵێم ئایا باشتر نییە لە جێگای ئەوە بۆ ناسینی خودا بچنە ناو جیهانی گومان و خەیاڵ و کرداری نازانستانە و ئازاری مەردوم بدەن و بیانکوژن، ڕوو بکەنە ئەم شتە سەیرانە و پەوەردەگاری بەدیهێنەر لە ناو ئەم دیاردانەی پڕ پرس و ناوێزە بدۆزنەوە و بە لێکۆڵینەوە لەم دیاردانە، رامانی خۆتان گەشە پێ بدەن؟ چاوتان هەڵێنن و بڕواننە ئاسمان، چاوتروکاندنی ئەستێرەکان، خەرمانەی مانگی تابان، قووڵایی کاکەشان کە درێژایی و پانی و بەرینی بێسنوورە. لە سپیدەی رۆژ و هەڵاتنی خۆرشیت و بڕواننە گەرمی و درەوشاندنەکەی، زۆزان و درەخت و گیانلەبەران و رووبار و دەریا و هەر چی لە گەردووندایە. گۆڕانکاریەکانی هەستی بخەنە بەر چاوتان، وەک هاتنی ڕۆژ و ڕۆیشتنی شەو، هاتنی بەهار و سەوزبوون و گوڵپژاندنی گوڵ و گیای، هاتنی هاوین و گەرما و جۆش و خرۆشی زەوی لە وەرزەکانی پاییز و زمسان. هەر ببینن و بیر بکەنەوە و بیخوێنن و لە زاناییدا خودا بناسن، بەڵام کام خودا؟ خودای تووڕە و ستەمگەر کە لە ئاسمان دانیشتووە و چاوەڕوانی هەڵە و شاشی ئێوەیە.. هەرگیزاوهەرگیز".

"کاتێک کە زانا و هۆشیار بوون و خوداتان لە ڕێگای زانست و ئاگایی بە سەر چەرخی گەردوون ناسی، ئینجا ئەو خوای گومان و خەیاڵیی ئێوە لە تەختی ستەمگەری دادەبەزێت و بەرەو دۆڵی لەبیرچوون و تاریکی دەچێت و لە جێگایدا خودایەکی دیکە لە ناو رامانتان بەدی دێت، خودایەک کە خۆی لە ناو گەردووندا دەنوێنێت. هێزی ئافەراندنێک کە لە گڵی مردگ گوڵی زیندوو دەروێنێت و دوبارە دەیکاتەوە گڵ، لە ناو دانەی وشک و لە چڵی درەختدا چەکەرەی ناسک و چووزە نمامی تازە دەروێنێت و گوڵ و میوە و بەری لێ بەدی دێنێت. ئەو هێزە کە لە ناو زێی دایکدا، تۆو دەکاتە خوێن و خوێن بە منداڵ و منداڵیش دەبێتە بوونەوەرێکی بەروومەت. هێزی ئافەرینشێک کە مەیدانی شانۆی هەموو پانتایی و مەزنایی بوون و خودی بوونە، بوونیش لە دەرەوەی بوون نییە و ناسینی تەنیا بە ناسینشی دەکرێت. ئەگەر ڕوو بکەنە ئەم خودایە و لە بارەیەوە بیر بکەنەوە، پاشان دەتوانن ببینن کە خودای پێشووتان کە هەڵقوڵیوی گومان و خەیاڵ و تووڕەیی و خۆویستی وزەبوونی و سستی و ترسی ئێوە بوو، شتێکی تر نەبوو. ئەگەر مەبەستی ئێوە دۆزینەوەی خودا لە مەیدانی ئافراندن بێت، ئەوە دەبێتە هۆی ئەوە کە لە ئەنجامدا ئاکارەکانی ئێوە لەتەک هەموو دیاردەکانی ئافەرینش دەگۆڕێت. خۆویستی و چۆڵپەرستی و ڕەشبینی و ڕک و تۆڵە و ستەم و دەستدرێژی و ئەشکەنجە و ئازاردان و کوشتن، هەمووی لە دڵ و کرداری ئێوە دێتە دەرەوە و دڵتان دەبێتە چاوکانی ئەڤین و دڵسۆزی و خۆشەویستی بۆ هەموو دیمەن و دیاردەکانی بوون و بۆ مرۆڤاتەتی. لەم گۆڕانکارییانەیدایە کە ئەو بەهەشتە کە بە دوایدا وێڵن بە دەستی خۆتان لەم جیهانە بەدی دێنن. لە ڕێبازی من، بەهەشت واتەی هزری پاکە، گوتەی پاکە و کردەی پاکە، دۆژەش مانای ژیانی بندەستی و کۆیلەتی و هەژاری و ناخۆشی و بێکاری و درۆیە، جێگایەکە کە لە ناویدا تووڕەیی و ڕک و چاوچنۆکی و دڵڕەشی و لوتبەرزی و ستەم فەرمان بدات".

"کەوایە لە ئیمڕۆ بەولاوە بەرەو ناسینی خودای نوێ ڕابن. ئەو پەروەردەگارە کە پەیکەری تیشکە و ڕەوانی ڕاستییە و پرووسکەی هەموو ڕووناکییەکانە، تریفەی ئاسمان و زەویە، خەرمانەی جاویدانیە و هەموو شتێکی ئەم جیهانە ژیلەمۆیەکە لە تریفەی ئەو. کاتێک کە ئەم خوداتان ناسی، ئینجا خۆشتان بەبنە تریفەی ڕووناکی و کانیاوی تیشک و گەرما و بەدیهێنان و ڕواندن و گەشەسەندن. بەم ناسینە دڵ و گیانتان و خەڵکانی دی گەرم و تابان و ڕووناک دەکەنەوە و بۆ خۆشنوتی یەزدان تەنیا یەک ڕێگا دەگرنە بەر، ئەوەش دروست کردن و ئاوەدانکردن و یارمەتیدان و جوانمێری و داد و بەخششە. بەم سروودانە کە لە بارەی خواوەندە گوێ بدەن و هەمیشە بیخوێنەوە":

ئەی مەزدا..!
کاتێک کە لە رامانی خۆم ورد بوومەوە،
تێگەیشتم کە
تۆ سەرەتا و سەرئەنجامی بوونی،
تۆ سەرچاوەی رامانی پاکیت.
ئەو کاتەی کە بە ویناوم تۆم بینی،
لەوە گەیشتم کە تۆی
بەدیهێنەری ڕاستیی ڕاستەقینە،
هەر خۆت داوەری دادگەری هەموو کردارێکی ئەم جیهانەی.
گاتا، هاتی 31، سروودی 8

ئەوە کە لە سەرەتادا،
بە هزری خۆی،
ڕۆشنایی بە گەردوون بەخشی و
بە خێرەتی خۆی
هەنجاری بوونی ئافراند،
تا چاودێر و پشتیوانی،
رامانە هەرە باشەکان بێت.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ئەوەی کە مینای یەکسانیت..!
بە هێزی پیرۆزی مینووی خۆت،
ڕووناک و سەرفرازمان بکە.
گاتا، هاتی 31، سروودی 7

ئەمیشەسپێنتەکان

"ئەی زەردەشت لە ئاخافتنەکانی پێشووت هەمیشە ناوی ئەمێشەسپێنتەکانت دەهێنا، پێمان خۆشە ناوەرۆکی ڕاستی ئەمانەمان پێ بناسێنیت.

"بۆ ناسینی ئەمێشەسپێنتەکان هەمدیسان گەرەکە ڕوو بکەینە دەنکە گەنمەکە و بە جوانی بیناسین. ئەگەر دەنکە گەمەکە باش بناسین ئەوە هەموو گەردوون و زاکۆنەکانی فەرمانڕەوا بە سەریشیدا دەناسین. من لە جامئەسپ داوا دەکەم کە ئەو شتەی لە دانەی گەنم دەیزانێ و دەیناسێ، بۆمانی ببێژێت".

"سەرەتا دێتە بیرم ئەو ڕۆژە کە گەنمت لە زەوی چاند و لە زیندووبوونی گەنمەکەت بۆ باس کردین، فەرمووت کە هەرچەندە دەنکی گەنم بێ گیان دەنوێنێ، بەڵام هەر کە لە ئەنبار هاتە دەر و لە ناو خاکدا چێندرا، گەوهەری زیندووی دەکەوێتە جووڵە و دەڕوێت و هەڵدەدا و لە خودی خۆیەوە دەنکی گەنمی تر بەدی دێنێت. واژەی «ئەمێشە» کە بەشێکە لە واژەی ئەمێشەسپێنتە، ئەم هەمیشەیی و جاویدانی و زیندوویی و بێمەرگییەی دەنکی گەنم دەگەیەنێت. بەم واتەیە کە خۆی زیندووە و ژیان بە دەنکێکی دیکە دەگەیەنێت و دەیبەخشێنێت. لە لایەکی ترەوە کاتێ مرۆڤ بیخوات دەبێتە مایەی ژیانی و کایەکەشی بۆ ئاژەڵ و مەڕ و ماڵات سوودمەندە. «سپێنت»یش بە مانای پاک و پیرۆز و پترکەر و دەرمانبەخش. کەوابوو ئەمێشەسپێنتەکان دەبێتە پترکەرانی سوودگەیەنێر و پاکانی پیرۆز و دەرمانبەخشانی هەتاهەتایی، هەمان یاساکانە کە لە ناو دەروونی دەنکی گەنمدا هەیە و گەوهەری دەخاتە بزاڤ و باڵای پێ دەکات و هەڵ دەدات و گەشەی پێدەستێنێت و بە زایینی دەنکەکانی دیکە دەگەیەنێت. ئەگەریش لە دەنکی گەنم ژوورتر بچین، ئەوە لە هەر دیاردە و دیمەنێکی بووندا ئەم یاسایانە دەبینین. تا ئەو جێگایە من دەزانم و دەیبینم و بیرم بۆی بچێت، کاتێک گەنم دەڕوێت و دەبێتە گەنمی فرەتر، ئەبێت لە خاکدا چێندرابێت و ئاو و هەوا و تیشکی هەتاوی پێ گەیشتبێت، کەوایە گەوهەری گەنمی وەدەستهاتوو، لە خاک و ئاو و هەوا و خۆر گرساوە".

"ئایا دەتوانیت لەمەڕ ئاو و خاک و هەوا بیر بکەیتەوە و بۆ ئەوانیش جەوهەرێک ببینیتەوە"؟

"توانای وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارەم نییە و لە ڕاستیدا بیرم بۆ هیچ کوێ ناچێت، داوام وایە کە بەرێزتان ئەی زەردەشتی زانا بۆ خۆت وەڵامی ئەم پرسە بدەیتەوە".

"بەڵێ پرسیارێکی دژارە، من بەم شێوە دەبێژم، گەنم کە چێندرا و هەوا و ئاو و خۆری بۆ لوا، دەڕوێت و هەڵدەدات. ئەگەر هەر کام لەم کەرەسانەی نەبێت، گەنم ناڕوێت، جا هەر چەندە هەر کام لەم کەرەسانە جودا لە یەک دەبینرێت و هەر یەک بۆ خۆی چۆنیەتی و شێوەی جیاواز و تایبەتیی هەیە، بەڵام لە ئەنجام و کۆتایی و لە بە یەک گەیشتندا، هەموو بە یەک شت دەگەن، ئەوەش ڕووناهییە. لە گەردوون و جیهانی ئێمەدا هەموو شتێک لە ڕووناهی جاویدانی گرساو و هەڵقوڵیوە و هەر دیاردەیەک کە هەیە، شتێک نییە بێجگە لە شێوەیەکی شەبەقی ڕووناهی جاویدان. چاوکانی و گەوهەری بوون بە هەموو دیاردەکانی و جیهان و گەردوونەوە، هێزی جاویدانی ئەهۆرا مەزدایە، هێزی ئافراندن و ئەڤین و هێزی یەگانەیە، بێسەرەتا،

بێکۆتایی، بێکەران و بێهاوتا و نەگۆڕ، نابینرێ و بەدیهێنەر و توانامەندە. لە جیهانی بووندا، شتێک نییە لە دەرەوەی هێزی جاویدانی ڕووناهی یان تیشکی تیشکەکان و ڕەخشەندەی ڕەخشەندەکان. هەموو شتێک لە جیهاندا لە وزەی شەبەقی جاویدانی ئەهۆرا مەزدا هەڵدەستێت و بە هێزی ڕووناهی ئەو کۆتایی پێ دێت. ئەهۆرا مەزدا ڕووناکی ڕووناکییەکان، ڕەخشندەی ڕەخشەندەکان، تریفەی ئاسمان و زەوی، هێزی ئافراندن، وزەی هەنجاردار و هزرداری ئافەرینشت، گەوهەر و بنیاتی بوون و ئاوەزی بوون، جەوهەری بێکەران و بێسنوور و بێپانتایی هەموو شتێکە. ئەهۆرا مەزدا سەرشار* لە تریفە و بوونی پێویست* و گەوهەری سەرەتا و ڕووناکی گشتی و ئازادی بێسنوورە کە هەمیشە پڕتیشک و داگرساوە و لە ڕێگای داگرسان و ئافراندنە کە دیاردەکانی لێ بەدی دێت و پەیدا دەبێت و بە شەبەقی ڕووناکی خۆی ژیانیان پێ دەبەخشێت. هەموو شتێک لەم جیهانە لە ئاگر و ڕووناهی بەدی هاتووە و هەر دیمەنێکی جوان و قنج، ڕەسیدەیی و پێگەیشتن لەوە. هەموو دیاردەکانی بوون لەتەک یەکدا یەک و پەیوەست و پەیوەندن و هەر یەک بەوەی دیکە ڕاوەستاو و دیارە. هەموو هێزەکان و دیاردەکانی هەستی لە ڕیشە و بناخەدا یەکێکن. لە گەردووندا یەک گەوهەر هەیە کە هێزە و هەموو دیاردەکان ڕەنگدانەوە و نمایشتی ئەو هێزەن. گەردوون و هەستی یەگانەن و یەگانەبوونی ئەهۆرا مەزدا ستوون و بنیاتی ڕێبازی منە".

"مرۆڤیش هەر وەک هەموو دیاردەکانی گەردوون، نموونەیەکە لە هێزی ئافراندن و هێزی ڕەخشندە و ترۆپکی تیشکی کۆکراوی ڕووناکییەکان و لە زنجیرەی دیاردەکانی بە یەک بەندکراو، بازنەیەکە پەیوەند بە بازنەکانی دیکە. ڕزگاریی مرۆڤ لە جیهاندا پەیوەندە بە ناسینی خۆی و ڕووناککردنی مێشک و دڵی و پەیوەندبوون بە تریفەی هەرمانی و داگرسان و شەماڵە کردنی ڕووناهییە.

"ئەمە بزانن کە مرۆڤ ڕێگایەکی دوور و درێژی پێواوە کە مێشکی لە چەند خودایەوە بە تاکە خودایی ئیمڕۆ بگات. بڕوانننە ئەم ڕۆژپەرەستانە کە خۆر و مانگ و ئەستێرە و ئاو بە خودا دەزانن و بۆ هەر دیاردەیەکی دیکە خودایەکیان دیاری کردووە، دروست خودایەک کە پڕ بە تایبەتمەندیەکانی مرۆڤە. تەنانەت بڕێک لەم کەسانە کە بڕواشیان بە جۆرە خودایەکی تاکیش هەیە، لە هزر و ئەندێشەیاندا خودا بە پاتشایەکی فرە مەزن و تاک دەزانن کە بە توانا و هێزی بێسنووری و بە حەز و هەست و خووی مرۆڤێکە کە لە سەر تەختی خۆی لە ئاسمانەکاندا دانیشتووە و لە ناو فریشتە و پەرییەکانی جۆراوجۆری کە دەورین، بە سەر جیهان فەرمان دەدات. ئەم کۆمەڵانە خودا ئاوا دەناسن و دەبیینن. بەڵام خودای من بەم چەشنە نییە. ئەهۆرا مەزدایەک کە من پێی پابەند و بڕوامەندم، جیهانی شەبەق و ڕووناهی و جیهانی بێکەرانە. خێرەت و هەنجاری بوون، قەشەنگی و گەیین و گەشەسەندنی هەستی و شەماڵەی هەستییە. من خودا نەک لە ئاسمان، لە هەموو شوێنێک دەبینم، لە پشکۆتنی گوڵێک، لە خەندەی منداڵێکی ساوا، لە ڕامانی مرۆڤێک، لە دڵی گیایەک، لە هەموو شت و هەموو کەس و بەرزتر لە هەموو لە ئەڤین، لە ئەڤینی جاویدانی".

"بەڵام لەمەڕ ئەڤین ببێژم کە جوانترین، دڵڕفێنترین، پڕبەهاترین، خۆشەویستترین، بەڕێزترین، بەهرەمەندترین،شیرینترین، خۆشترین و باشترینی وشەکان کە لەم جیهانەدا هەبێت تەنیا یەک وشەیە، ئەڤین. ئەڤین دوو واتەی گرینگی هەیە، ئەڤین بە واتەی ڕووناهی و ئەڤین بە واتەی ڕاکێشان. هەموو بوون، لە ئەڤینەوە گرساوە بەو دوو واتەی، بۆیە منیش بەم وشە و دوو واتەکەی، ڕووم لە خودا و ڕوو لە ڕزگاربوونم کردە. هەروەها کە پێشتر گوتم لە واتەی یەکەمدا، جیهان بێجگە لە ئەفین و دیاردەکانی ئەڤینی ئاخنراو، شتێکی دیکە نییە. بەڵام واتەی دووهەمی ئەڤین، ئەڤین کاتێک دەتوانێت بکەوێتە بزاڤ و گەڕیان و هەموو ئەم دیاردانەی بێسنوور لە بوون و جیهاندا بەدی بێنێت، کە لە ناو ئەڤین، بە واتەی دووهەمەکەی، «باڵکێشەر» و «ڕاکێشەر» بێت. هەر جووڵە و گەڕیان و گەشەکردن و ڕەسینێک و هەروەها هەر مردنێکیش لە جیهاندا، بەدیهێنەر و هاندەر و هەڵخرێنەری ئەڤینە، بە هۆی باڵکێشەری و ڕاکێشەریەکەیەتی. ئەمە ئەڤینە کە گەڕیانی چەرخی ڕۆژگار و سروود و حەیرانی بوونی لێ بەدی دێت. ئەمە ئەڤینە کە ئەگەر تیشکی لە ناو دڵتاندا

بدرەوشێت، ژێکانی شاراوە و کوژاوەی دڵتان دەهێنێتە گۆڤەند و خرۆش. ئەڤین ژێکانی دڵتان دەخاتە چرین و هۆنراوەی ناسکی بوونێکی نوێ بە گوێتان دەگەیەنێت، هۆنراوە و ئاوازی ژیان. سەرای دڵتان وەک زۆزانی هەورامان، وەک ئاسمانی ساماڵ، وەک دەریای بێسنوور کە بێجگە لە جوانی و جۆش و خرۆش و بەهرە و زایین، شتێکی دیکەی تێدا نییە. لەم کوێستان و ئاسمان و دەریایەدایە کە شەپۆلەکانی قەشەنگی ستران و هۆنراوە و هەڵبەست چێ دەبێت. بۆنی خۆشی بەرزەنگڵ و چنوورەی جوانی بەرۆکی کیژان و نیلوپەری* سەر ئاوان ڕوو لە هەتاو دەپشکوێن. لەم ئاسمانە دڵکێش و خۆشەدایە کە لە دوای وارانێکی ژینبەخش پەلکەزێڕنەی ڕەنگاوڕەنگ ڕوخساری ئاسمان دەخەمڵێنێت و نیگای سەوداسەران بەرەو ئاسمان ڕادەکێشێنێت و ژێکانی دڵتان دەژەنێت و ئەستێرەی ڕووناکی گیانبەخش تیشکی جوانی خۆی دەهاوێژێت. ئەو تیشکە ژینبەخشە کە خەرمانەی نیگای گەرم و شیرینی دەخاتە خرۆش و تابانی دەکات و لە وەڵامی نیگاکانی ئێوە، دڵتان هاوساز و هاوئاوازی خۆی دەکات، هاوساز و هاوئاهەنگییەک کە هیچ ستران و دەنگ و نەوا و هۆرە و حەیران و بەستەیەک بە خۆشی و جوانی ئەو ناگاتەوە".

"ئەی زەردەشت سوپاست دەکەین کە ئاوا جوان و بەتام و شیوا و شیرین گەوهەری بوون و یەگانەیی بوونت بۆ ئێمە شی کردەوە. ئێستاکەش دەخوازین کە هەمدیسان سەری مژارەکە بە دەست بگری و ئێمە بەرەو جیهانی دڵبزوێنەری ئەمێشەسپێنتەکان ببەیت".

"دووبارە بۆ دەنکە گەنمەکە بگەڕێنەوە. لە ئێوە دەپرسم، ئایا لە سەر دروستبوون و ڕواندن و گەیینی دەنکە گەنمەکە ڕێکوپێکی و یاسایەک دەبینرا؟ ئایا ئەگەر گەنم بچێنین، دەنکی جۆ سەوز دەبێت، یان لە گەنم تەنها گەنم و لە جۆ تەنها جۆ؟ وەڵامی ئەم پرسیارە زۆر ڕوونە، لە گەنم هەر گەنم بەدی دێت. هەموو ئەو گۆڕانکارییەکان کە لە سەر گەنم بەدی دێت، هەر لە چاندن تا دروێنەی، دەبێت لە سەر بناخە و پایەی یاسا و هەنجار بێت. جا ئەم یاسا و ڕێکوپێکییەی دەروونی گەنمە، من نێوم ناوە ئەمێشەسپێنتەکان. یاسا و زاکونەکانی فەرمانڕەوا لە ناو دەنکی گەنم و لە ناو هەموو دیاردەیەکی هەستی و گەردوون یەک شتە. ئێستا یاسا و ناوەرۆکی ئەمێشەسپێنتەکان وەهومەن (وەهمەن، بەهمەن، بێمەن)، ئاشاوهێشتا (ئۆردیبەهەشت)، خشترەئیریە (شەهریوەر)، سپەنتئارمەئیتی (ئەسپەند، ئەسفەند)، هەئورتات (خۆرداد) و ئامەرتات (ئامۆرداد) شی دەکەینەوە و هەر کامیان بە تێر و تەسەلی لە سەری دەدوێین".

"بەهمەن ئاوەزی بوون و بیری چاکەی مرۆڤە. دانەی گەنم هەر چەندە بێگیان دەبینرێت، بەڵام گیانی تێدایە و زیندووە و لە سەر شێوە و چۆنیەتی و هەموو گۆڕانکارییەکانی ژیانی گەنم، ئاوەز و هەنجارێک زاڵە. خۆی ئاوەزداریی گەنم لەوەدایە کە لە گەنم بێجگە لە گەنم نەڕوێت و هەزاران دیاردەی باڵکێش و سەرسوڕهێنەری دیکەشی تێدایە، وەک شینبوون، چەکەرەکردن و باڵاکردن و ڕەسین و دانەدان و لە دواییشدا دەخورێت و دەبێتە هێز. بەهمەن لە دینی بەهدینی تۆپکی هزری هەستییە و لە مرۆڤیشدا ژیری و رامانیەتی کە زانست و پەروەردەکردن و فێربوون و چاندی لێی دەهەڵنجێیت. ژیری و هزر جوێکەرەوەی مرۆڤ لە ئاژەڵە و ئەمە بەرزترین و پلەمەندترین بەهرەی و هاتی مرۆڤە".

"واژەی بەهمەن لە دوو واژەی «بەهـ» بە واتەی باش و چاک و «مەن» بە واتەی رامانە. بەم چەشنە وشەی بەهمەنی لێ چێ بووە و لە بەرانبەریشدا «ئەنگەرەمەن» یا «ئەهریمەن» هەیە کە هاندەری مرۆڤە بۆ خراپە و ناحەزی. بەهمەن یان رامانی پاک، ڕابەری مرۆڤە بۆ ئاشتی و دۆستایەتی و یەکبوون و ناشێڵێت تووڕەیی و ڕک و کەلەڕەقی و خیرەسەری لە دڵی مرۆڤ بەدی بێت. بەهمەن لەناوبەر و تێکدەری ستەمگەری لە ناو کۆمەڵاندایە و ناهێڵێت مرۆڤ کاری ناشایست بکات و دروستکاری و هۆشمەندی و دووربینی لە هزر و رامان، توانامەندیی ناسین و وەرگرتن و زانست و بینایی، هەمووی لە بەهمەنەوە سەرچاوە دەگرێت. لە بەرانبەری بەهمەن و ئاوەز و ژیریدا، ئەکۆمەن* یان بیری و رامانی خراپ کە بە پێچەوانەی بەهمەن مرۆڤ لە کوردەی چاک ڕادەوەستێنێت و گەلان بەرەو خراپەکاری ڕادەکێشێنێت و جەنگ و دوژمنی و دژایەتی و دووبەرەکی لە

نێوان گەلان بەدی دێنێت و ڕک و کینە و خیرەسەری و کوشتن و بڕین و ستەم و خوێنڕژتن بەدی دێنێت. مرۆڤ بە پەیڕەوکردنی ئەکۆمەن، پێ لە سنووری ئاوەز و ژیریی دەخاتە دەرێ و کاری بەد و ناشاز و ناشیرین و ناشایست دەکات. ئێستا بەم چەند سرووده لەمەڕ رامانی پاک و خراپ گوێ بدەن":

ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە رامانی
باش یا خراپ بێت و
هەر چییەک کە هزری بە ئازادی هەڵیبژێرێت،
ویژدان و گوفتار و کردار و بڕواشی
پەیڕەویی لێ دەکات.
بەڵام لە ئەنجامدا،
ئەمە خێرەتی تۆیە
کە چاکە و خراپە لە یەکدی جیا دەکاتەوە.
گاتا، هاتی 48، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
هەر کەس چ پیاو بێت چ ژن،
ئەو شتەی کە تۆ لە ژیاندا بە باش و پەسەند دەیژمێریت،
بە جێی بێنێت،
لە بەر تریفەی رامانی پاکدا،
لە پاداشتی ڕاستی و بەهرەی مینوویی
کامەران دەبێت.
من ئەو کەسانە
بۆ ستایشتی ڕێگای تۆ ڕێنوێنی دەکەم و
لە تێپەڕگای داوەری دەیانپەڕێنمەوە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 10

"ئۆردیبەهەشت، دووهەمین یاسای فەرمانڕەوا و هەنجار، بە سەر دانەی گەنم و هەموو دیاردەکانی گەردوونە. لە جیهانی بووندا ڕێکوپێکی و هەنجارێکی پتەو و گران فەرماندەرە و هیچ شتێک لە دەرەڤەی فەرمانی هەنجار و ئۆردیبەهەشت نییە. هەنجار لە ڕەوانی مرۆڤدا، ڕاستی و پاکییە. دوژمنی هەرە مەزنی ڕاستی و داد و مرۆڤ، درۆیە. ڕاستی لە ڕەوانی مرۆڤ، مایەی خۆشی و خوڕەمی و شادمانییە و هەر چاکەیەک کە لە جیهاندا هەیە، لە ڕاستی هەڵدەستێت و لە هەمبەری ڕاستی، درۆیە. درۆ مایەی خراپەکاری، فریو، خەم، دڵتەنگی، گوناهو گرژی لە ناو مرۆڤدا دەبێت. سروودی من لە بارەی ڕاستی بەم شێوەیە":

هەموو مرۆڤێک لەم جیهانەدا،
پێویستە کردارەکانی لە سەر پایەی ڕاستی بێت،
چونکە ڕاستی بنیاتی ئایینی ژیانە.
پێویستە ڕابەری دادگەر،

لەتەک چەواشەکاران و ڕاستکاران و
هەروەها لەتەک ئەوانەی کە کرداری چاکە و خڕاپەیان
تەقلی یەکدی کردووە،
بە گونجاوترین ڕەوشت هەڵسوکەوت بکات.
گاتا، هاتی 33، سروودی 1

ئەی ئەهۆرا..!
لە کاتی پاداشت و
ئەو کاتەی کە سەرکەوتنی ڕاستی بە سەر درۆدا
مسۆگەر دەبێت و
فریوی ئەکۆمەن (بیری خراپ) و لایەنگرانیان
بۆ هەمیشە ئاشکرا دەبێت،
ئەوسا، لە بەر پرشنگی بەخشایشت،
ستایشتی تۆ و
خۆشەویستی بە تۆ پتر دەبێت و
بەر و بەهرەی بەختیاری بە ئاکام دەگات.
گاتا، هاتی 48، سروودی 1

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتەی کە لە دڵەوە
بانگت دەکەم،
بێجگە لە ڕاستی و
رامانی پاکی تۆ،
چ کەسێک یارمەتیی ڕەوانی من دەدات؟
کێ پشتیوانی من و
یارانم دەکات؟
گاتا، هاتی 50، سروودی 1

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی بەتواناتر لە هەمووان..!
ئەی پاکی..!
ئەی ڕاستی گەردوونگێڕ..!
ئەی رامانی پاک..!
ئەی توانای مینوویی..!
گوێم لێ بگرە،
ئەو دەمەی کە پاداشتی هەر کەسێک دەدەی،
بۆ منیش بەخششت هەبێت.
گاتا، هاتی 33، سروودی 11

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە بەر تریفەی رامانی پاک و
لە بەر پرشنگی تۆدا،
ئاکامی دوو لایەنی چاکە و خراپە،
ڕوون دەبێتەوە و
بە پەرەگرتن و پتربوونی ڕاستی و پاکی،
فرە لە پەیجۆران،
ڕێگای تۆ هەڵدەبژێرن.
گاتا، هاتی 47، سروودی 6

"شەهریوەر سێهەمین یاسای فەرمانڕەوا بە سەر بووندایە. لە شەهریوەرە کە ڕێکوپێکی، هاوسەنگی، سازکەری لە جیهان، فەرمانڕەوایی چاکی، توانامەندی مینوویی، خۆڕاگری و مامناوەندیبوون لە ڕەوانی مرۆڤدایە. جێهانی بوون مەیدانی بەربەرەکانێی دو ڕاکێشەری هاوزاد و دژ بە یەکە. ڕێکوپێکی و ڕاگرتنی لاسەنگی، لە بەگژداچوون و سازگاری دوو ڕاکێشەر بەدی دێت و ناڕێکوپێکی لە لاسەنگی. لە پێواژۆ و ڕێتکەی ئافراندندا، کردن و بوونی دیاردەکانی هەستی لە ڕێکوپێکییە و کاتێک تێک چوو و لاسەنگی دروست بوو، دیاردەکەش ڕێگای تێکچوون و خراپی دەگرێتە بەر و لە ئاکامدا لە ناو دەچێت".

"لە ڕەوانی مرۆڤیشدا دوو ڕاکێشەری هاوزاد و دژ بە یەک هەیە کە بە چەشنی خواست* و ئارەزوو دەبینرێت و ڕێکوپێکی و هاوسەنگی و لەسەرخۆیی یا هەمان شەهریوەر کاتێکە کە مرۆڤ توانای ڕاگرتنی هاوسەنگی لە نێوانی خواست و ئاوەزی خۆی ڕا بگرێت و حەز و خواستی لە ژێر ڕکێف و فەرمانی ئاوەزی دەرهێنابێت. خۆی ئەم توانامەندییە کە سەرچاوەی هەموو وزەکانە و بە مرۆڤ ئاسایشت و خۆشی و شادومانی دەبەخشێنێت. لەسەرخۆبوون، هێمنبوون و داد و دادگەری لە بەتوانامەندی مینوویی وەدەست دێت. ستەمکاری، توندڕەویی، زیادەڕەویی*، دەستدرێژی، چەواشەبوون و کاری ناشایست هەمووی لە نەبوونی هێزی خۆڕاگری و توانامەندی مینووییە. بۆیە توانامەندی مینوویی لە پاڵ داد و راماندا، بەڕێز و پیرۆزە، من هەمیشە ڕێز و ستایشتی بۆ دەکەم".

ئەی مەزدا..!
ئیسە ستایشتی تۆ و ڕاستی و
پاکترین هزرەکان و
توانامەندیی مینوویی دەکەم،
دەمەوێت لە ڕێگای ڕاستدا بم و
لە سەرای سروود،
گوێ بۆ سەوداسەرانی تۆ،
بگرم.
گاتا، هاتی 50، سروودی4

ئەو کەسەی کە ڕێگای چاکە هەڵدەبژێرێت،
توانای مینوویی،

رامانی پاک و ڕاستیی دەست دەکەوێت و
پاکی بە تەن و گیانی ئەو،
پایەداری و توانامەندی دەبەخشێت.
بێگومان چونکە ئەو لە لایەنی تۆ بووە،
لە ئەزموونی گرانی ژیاندا
سەردەکەوێت.
گاتا، هاتی 30، سروودی 7

"ئەسفەند ڕاکێشەری هەموو هەستییە. لە هەستیدا دوو ڕاکێشەر فەرمان دەدەن، «دوورکەر» و «کێشەر» کە لە هەستیدا بە هەموو دیاردەکانیەوە کار و کاردانەوەیان دەبینرێت. هێزێک لە ناو دەروونی گەنم هەیە کە بەشێک لە گەم بەرەو خاک و ئاو ڕاکێش دەکات و بەشێکیشی بەرەو ڕووناکی و ڕۆژ و هەوا دەچێت، هەر دووی ئەم هێزە دوورکەر و کێشەرە. گوڵی گەنم گەرمی و تیشکی خۆر ڕادەکێشێت و لە خۆشی هێزێک بەرەو هەتاو بڵاو دەکاتەوە. لە هەر دیمەن و نموونەیەکی بووندا، ئەم کار و کاردانەوە و کێشەر و دوورکەرەوە هەیە و ئەمە دەبێتە مایەی باڵاکردن و گەیین و گەڕیانی ئەو دیاردەیە. کێشان و دوورخستەوە و کار کاردانەوە و ڕەنگ و ڕەنگدانەوە لە مرۆڤدا بە چەشنی ئەڤین، لەخۆبوردن، داد، بەخشش، رامانی دروست، هەڵسەنگاندنی ڕاست، خۆپارێزی و پاکی و خاسی دەبینرێت، کە ئەمانە دەبێتە مایەی خۆشی و شادومانی و کەیفخۆشیی دڵەکان و گیانەکان".

ئەی مەزدا..!
تەنیا ئەو کەسانە دەتوانن
دل و گیان و کەسایەتیان،
لەتەک رامانی پاکدا پەیوەند بدەن،
کە لە ڕێگەی جوانمەردی و ڕاستی و زانایی
هەنگاڤیان نابێت،
لە ئاکامدا ئەم کەسانە،
جیهانی جاویدانیی تۆیان
پێ دەبەخشرێت.
گاتا، هاتی 49، سروودی 5

من،
بەو هۆرە بە جۆش و گەرمانە
کە لە دڵمدا هەڵمبەستوون،
دەستەوتکا،
ڕوو لە تۆ دەکەم،
بە ڕاستی و بە لەخۆبوردوویی مرۆڤێکی خۆبەختکار،
بۆ تۆ نوێژ دەکەم و
لە بەر تریفەی باڵکێشی رامانی پاکدا،
لە تۆ نزیک دەبمەوە.

گاتا، هاتی 50، سرودی 8

ئەی مەزدا..!
من رامان و ڕەوانی پاکی ڕاستکاران،
لە بارەگای تۆدا
بە ئێوە دەستپێرم،
تا ئاگاداری ئەوان بیت.
هەروەهاش ستایشتی جەوانمەردی و
خواستەکانی دڵ دەکەم،
ستایشتی تۆش دەکەم،
چونکە پاتشای
مەزنیی و پایەداریی و جاویدانیت.
گاتا، هاتی 49، سرودی 10

"خۆرداد باڵاکردن و ڕەسینە، لەو کاتەوە کە دانەی گەنم دەچێندرێت تا ئەو کاتە دەنکی گەنمی فرەی لێ بەدی دێت، لە ناو پێواژۆی باڵاکردن و پێگەیشتندایە. لە دەروونی گەنمدا هێزێکی شاراوە، دانەی گەنم بەرەو سەوزبوون و گوڵدان دەبات. هەستی و هەموو دیاردەکانی بە خواست و ڕاکێشانی زاتی دەروونی یان لە کۆششی هەمیشەیی و بێوچانی گەشەسەندندایە. لە جیهانی بووندا ڕاوێستان نییە و هەموو دیاردەکانی هەستی هەمیشە لە جوڵە و ڕۆیشتن و لە پێواژۆی بووندان. جیهانی هەستی لە گەڕیان و گەشەسەندنی هەمیشەیی خۆیدا بە چەشنی جۆراجۆری زایین، مردن، فرەهی، کورتاسی، دابڕین و لکاندندایە. ڕۆیشتن و گەشەسەندنی جیهانی هەستی دارای شێوەگەلی بەردەوامبوون، بازبردن، چەندوچۆنی، ڕەسەنی و جەوهەرییە. لە پێواژۆی جوڵە و گەڕیاندا، هەر کام لەم شێوانە بە یەکدی دەگۆڕێن".

"لە پێواژۆی گەڕیان و باڵاکردندا، وزە بە شێوە دەردێت و شێوەش بە وزە. ئارمانجی گەڕیان و بزاڤ لە بووندا باڵاکردن و ڕەسینە. هەموو دیاردەکانی بوون لە یەک ڕێگەدا گەشەکەر و بە یەک پەیوەندن. ئەوەش لە ڕێگای باڵاکردن و پێگەیشتندا هەر گاڤ لە گاڤێگی پێشتر بانتر و لە گاڤی دواتریشدا درێژترە. ڕێتکەی گەڕیان و باڵاکردن لە بووندا، بێوچان و گاڤ بە گاڤە. لەم ڕێتکەیەدا توندی و پێشکەوتن و گەشەسەندن و زەریفی و وردیی هەر گاڤ لە گاڤی پێشتر زۆرتر و پتەوتر دەبێت. ڕۆیشتن و باڵاکردن و گەشەکردنی جیهانی بوون، پێواژۆیەکی بێگەڕانەوەیە، یەک ڕووە و بە تەوژم و لەز و پێشڕەوە. هەر چی جیهانی هەستی بەرەو پێش بچێت، گەشەکردن و باڵاکردنیشی پترتر دەبێت. زاگون و یاسای خۆرداد لە رەوان و رامانی مرۆڤ، پشکووتن و ڕەسین و شادبوون و لەشساخییە، هەر ئەمەشە کە مرۆڤ بەرەو ڕووناهی و ڕاوەستاوی و توانامەندی دەبات".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو شتەی کە شیاوی تۆ و لە ڕێگای ڕاستیدایە،
بە ڕێزەوە بۆ تۆ
بە جێی دەهێنین و
پێشکەشی تۆی دەکەین،
ئارەزوومەندم کە هەموو کۆمەڵان،
لە بەر تریفەی رامانی پاک و شکۆداری تۆدا،

به پێگەیشتن بگەن.
ئەی مەزدا..!
بە دڵنیایی مرۆڤی دانا
هەمیشە لە وزەی مینوویی تۆ خەنی دەبێت.
گاتا، هاتی 34، سروودی 3

"ئامۆرداد بوونی جاویدانییە. هێزی ئافراندن هەمیشە لە کاری ئافراندن و زایین و مردندایە و ئەم کاروبارە هەمیشەیی و جاویدانییە. ئەمەی کە گوترا، ناساندنی ئەمێشەسپێنتەکان لە بوون و ڕەوانی مرۆڤدایە کە هێندسەی* بوونی لێی بەدی دێنێت. لە هێندسەی هەستی جیهانی پچووک، لەو ڕوانگایەوە کە بنیات و یاسایەک کە بە سەر دەنکەکانی گەنم فەرمان دەدەن دروست وەک جیهانی مەزنە و هەر دوو وەک یەکن و لە یەک زاگونیش فەرمان دەبن. مرۆڤ جیهانێکی پچووکە لە جیهانی مەزن و لە ژێر کاریگەری و فەرمانی یاساکان و زاگونەکانی جیهانی و ئەمێشەسپێنتەکان. جا ئەگەر تیشکی ئەمێشەسپێنتەکان بە سەر ڕەوان و زیندەگانی ئەو بکەوێت، ئەوە شادی و بەختیاری و خوڕەمی ژیانی ئەو دادەگرێت و دەبێتە ئاوێنەیەک بۆ دیمەنی هەستی، ئاوەزی گشتی، تیشکی درەخشان، هێندسە، هەنجاری بوون و ئەهۆرا مەزدا. ئەمێشەسپێنتەکان لە گۆڕەپانی ڕەوان و ژیانی مرۆڤدا، هەنگاوەکانی پالاُفتن و ڕازانەوەی ڕەوانن کە لە ڕامانی پاکەوە دەگرسێت و دوای پێوانی هەنگاوەکانی ڕاستی، داد، خۆپارێزی، لێبووردیی، ئەڤین، پاکی، گەشەسەندن و پشکووتن بە ئاموررداد بە واتەی جاویدانی دەگات. لە دینی بەهدینی هەمووی مرۆڤ، کە ڕێپێوەرانی ڕێگای ڕووناهی و چاکین، گەرەکە ئەم هەنگاوانە بنێن و بۆ گاڤی خۆرداد و ئامۆرداد، کە هەمان پێگەیشتن و شادی و خۆڕەمیی هەمیشەییە".

باژێری ڕووناکی زەردەشت

"ئەی زەردەشتی زانای مەزن..!، سپاسی فەراوانی تۆ دەکەین کە ئەمێشەسپێنتەکان و هێندسە و هەنجاری بوونت بۆمانت ڕوون و ئاشکرا کرد، بەڵام پرسیارێکی دیکەم هەیە. ئەو ڕۆژەی کە تۆ ڕازی ئەمێشەسپێنتەکانت ئاشکرا کرد، شەوەکەی هەموو بیرمی بە خۆیەوە خەریک کردبوو و هەر بەم بیرەشەوە خەوم لێ کەوت و دوای خەونێکی سەیرم بینی. لە خەونمدا لە جارێکی* گەنمدا ڕاوەستابووم، گەردوونەیەکی ڕووناکم بینی کە بەرەو ڕووی من دەهات. گەردوونەکە بە لامدا تێپەر بوو و بەرەو شارێک کە لە نزیکی جاڕەکە بوو، دەڕۆیشت. کاتێک کە گەردوونەکە نزیکی دەروازەی شار بووەوە، دەروازەکە کرایەوە و من کە تواشای سەر دەروازەکەم کرد، نووسرابوو «باژێری ڕووناکی زەردەشت». گەردوونەکە چوە ناو باژێرەکە و لە ناکاو هەرا و هاواری شادی و خۆشی، دانیشتوانی شارەکەی داگرت. منیش کە ئارەزوومەندی بینینی شارەکەم بوو بە گورجی کەوتمە دوای گەردوونەکە و چوومە ناو شار و لەوپەڕی سەرسوڕهێنەری لە یەک ساتدا هەموو جوانییەکانی جیهان لە پێش چاومدا ئاشکرا بوو. شارێکی خۆش و پاک و پڕ لە جوانی، دانیشتووانی شارەکە لەشساخ و بەدەماخ و شاد،

هەموو خەریکی جوولە و کار و هەوڵ و خەبات و خوێندن و فێربوون، هەموو ئالیکار و یارمەتیدەری یەکدی، لێو بە خەندە و کەیفخۆش و گۆڤەند و چەپڵەڕێزان بە چەشنێکی بێ وێنە. لە هەر سووچێکی شار دەنگی خۆشی و پێکەنین دەبیسرا. سەرانسەری شار بە درەخت و گوڵ و سەوزەڵانی داپۆشرابوو. شار پاک و خاوێن، خەڵکیشی بە ڕەخت و بەرگی شایان و ڕازاو و پاک. شارەکە یەکپارچە لە ژێر چەتری داددا دەژیا و دادپەروەران و دادگەران وەها پتەو و ڕاوەستاو بۆ شار فەرمانیان دەدا کە بە قەد دەنکە هەرزەنێک ستەم لە کەسێک نەدەکریا. ئای کە شارێکی خۆش بوو، چەنێک خەڵکی شار ئاسووە و بێ خەم بوون، چەنێک شاد و فرەمەند* و دڵخۆش بوون. بە هۆی ئەوە کە سواری گەردوونەکە بووم، توانیم هەمووی شارەکە ببینم. پاش گەڕانی هەموو شارەکە، گەردوونەکە لە دەروازەی دیکەی شارەکە چوە دەرەوە و من خۆمم لە ناو جارە گەنمەکە بینیوە. بەیانی بە ئاواز و چریکەی چڤیک و کەڵەشیری لە خەو ڕابووم. ئێستا ئەی زەردەشتی هێژا..! دەمەوێت من لە ڕازی ئەو خەونە سەیرە ئاگادارم بکەی".

"ئەی جامئەسپی بەڕێز..! خەونێکی هێژا و جوانت بینیوە، خەونی شاری نموونەیی و شاری چاکی کە ئاواتی منە و من هەوڵ و کۆششی بۆ دەکەم، هیواشم وایە کە هەموو گوند و باژێران ڕۆژێک بەم چەشنەی لێ بێت. ئەو باژێرە کە تۆ لە خەونت بینیوتە، باژێرێکە کە ئەهۆرا مەزدا و ئەمێشەسپێنتەکان فەرمانی لێ دەدەن، ئەمەش باش بزانە هەروەها کە پێشتر وتم ئەمێشەسپێنتەکان شەش یاسای فەرمانڕەوا بە سەر بوون و ڕەوان مرۆڤدان کە لە ژیانی کۆمەڵایەتیی مرۆڤیشدا بە شەش شێوە ئاشکرا و دەبینرێن، کاردانەوەی بە کارهێنانیان ئەو شارە دەبێت کە تۆ لە خەونەکەت بینیت. ئێستا دەخوازم شاری هیوا و ئاوات، شارستانی باشی و شاری دینی بەهدینی بە ئێوە بناسێنم".

"هەروەها کە گوتم باژێری چاکە، باژێرێکە کە لەوێ ئەهۆرا مەزدا و ئەمێشەسپێنتەکان فەرمانی لێدەدەن. بەڵام بزانین فەرمانڕەوایی ئەهۆرا مەزدا و ئەمێشەسپێنتەکان و چۆنیەتی شێوەی بەڕێوبەرایەتی ئەوێ بە چ چەشنێکە. هەروا کە پێشتر زانیتان، هەستی دارای گەوهەرێکی تاک و یەگانەیە، کە ئەوەش هێزی ڕووناهییە کە هەموو دیاردەکانی هەستی گرساو و هەڵقولێو لەو و چەشنێکی ئەوە. ئەم باژێرە پیرۆز و بەهاتەش خاوەنی گەوهەرێکی بنیاتییە کە ئەوەش دانیشتوانی باژێرەکەیە کە ئافەریدەی داداری مەزنن. هەموو شتێکی ئەم شارە لە مەردومەکەی هەڵدەستێت و هەموو شتەکانیشی بۆ دانیشتوانی باژێرەکەیە. هەموو کۆشش و هەوڵدانی باژێرەکە بۆ ژیانێکی خۆشتر و ئاسووەتر و پڕ ئاسایشتی دانیشتووانی باژێرەکەیە. لەم باژێرە خودی مەردومن کە بڕیار دەدەن و خۆشیان یاساکانی جێ بە جێ دەکەن و بە کاری دەبستن. لە باژێری پاکی هەموو شتێک بە ناوی گەل دەست پێ دەکات و بە ناوی گەلیش کۆتایی پێ دێت. لەم باژێرە هیچ چینێک بە سەر چینێکی تر تایبەتییەکی بانتر و سەرتری نییە، تەنیا جیاوازی لە نێوانیاندا بە هۆی ئاگایی و پاکی و زانستە. کۆڵەکەیەکی گرینگی دیکە لە ژیانی باژێروانانی ئەم شارە کارە. کار نرخێکی سپەندی* هەیە و بە چاوێکی پیرۆز لێی دەڕوانن. جا هەر لەم ڕوانگاوەیە کە هەر کەس دەبێت بەهرەی کاری خۆی بخوات و بژێت و پێویستیشە کە هەر کەس کارێکی دروست و سوودبەخشی ئاوا بکات کە شیاوی کۆمەڵگاکەی بێت. دەرئەنجامی هەر کارێک کە بە چەشنێک بۆ ئەندامانی کۆمەڵگا زیانمەند بێت ناڕەوا و مەناومەنە*. لەم باژێرە بەدەستهێنانی هەر جۆرێک پێداویستی و دەرامەتێک بێجگە لە ڕێگای کارەوە، ناڕەوایە، بەڵام تەنها کەسانێک دەتوانن لە خەزێنەی گشتی و یارمەتییەکانی کۆمەڵگا ئالیکاری وەربگرن کە هەرگیز توانای ئەنجامدانی کاریان نەبێت، کە ئەویش کۆشش دەکرێت بە جۆرێک بۆ ئەو کەسانە کارێک شیاوی ئەوان بدۆزرێتەوە".

"گەوهەرێکی دی کە سەرچاوەی زیندووبوون و هەبوونی ئەم باژێرەیە، چاند و هونەر و شارستانیەتیەتی. فەرهەنگ هەوێن و شیرەی مرۆڤایەتییە. فەرهەنگ گرساوی ڕەوشت و توانامەندی و چۆنیەتییەکانی جەوهەری و مینوویی کۆمەڵە، کە لە هەر کۆمەڵگایەکدا بە درێژایی ژیانی دیرۆکیەتی. ڕەوشت و ئاکار و خوو و خەدە و ڕێباز و بڕوا و ڕەفتارەکانی گەل و کۆمەڵگایەک لە ڕۆژگارێکی درێژدا، فەرهەنگی ئەو گەلە بەدی دێنێت. هەر

ئەم فەرهەنگەشە کە بە چەشنی سروشت و ویژدانی کۆمەڵگا، گەوهەر و سەرچاوەی کردار و ڕەوشت و چۆنیەتی کۆمەڵ لە کۆمەڵگادا دادەڕێژێت. چاند ڕێکوپێککەر و خەملێنەری ژیانی گەلانە. ژیانی کۆمەڵگا بە چاندی ڕاستەقینە و ڕەسەن و سازکەر، سست و خوار و پەرێشانە".

"چاندی باژێری بەهیی، چاندێکیە کە پا بە پای گۆڕانکارییەکانی سەردەم و ژیانی جەوهەریی دەگۆڕدرێت و گەشە دەکات و هاوئاهەنگ لەتەک نیاز و پێویستییەکانی زەمان، خشت و ڕێک دەبێت. چاندی باژێرەکە، سازکەر و مرۆڤانەیە و لە ڕێگای بەختیاریی کۆمەڵ و خۆشی و ئاسایشت و ئاسوودەیی هەمووانە. مەردومی باژێرەکە هاوکات لەتەک ئەوە کە چاندی خۆیان ڕادەگرن و هەموو داموەزگاکانی گشتیی، لە فەرهەنگ و هەوێنی خۆیان تێرئاو دەکەن و دژی هەر جۆرە کۆنەپەرستی و دواکەوتوویی و لاساری و وشکەسەری و هەر ڕەفتار و ئاکارێک کە دەبێتە هۆی چەوتی و بەردی سەر ڕێگای پێشکەوتن و نوێکردن، دووری دەکات و بۆ پەرەپێدانی زانستیش دەکۆشن. دانیشتووانی باژێرەکە لەتەک ئەوە فەرهەنگی خۆیان دەپارازێن،لە چاند و شارستانیەتی خەڵک و گەلانی تر سوود و بەهرە وەردەگرن. هەر دیاردەیەکی چاندیی جیهانی کە بە چەشنێک بۆ چێبوون و باشترکردنی ژیانی کۆمەڵگا یارمەتیدەر بێت، بێ هیچ کەلەڕەقی و خیرەسەرییەک وەری دەگرین و بەکاری دەبستین، بەڵام بەو مەرجە کە ئەو وەرگرتنە نەبێتە هۆی ئەوە کە خۆت لە بیر بکەی و گەزەندێک بگات بە چاندی نەتەوەیی".

"گەوهەریکی دیکەی ئەم شارستانە، سامانی ژینگە سرووشتییەکانیەتی، وەک خاک و هەوا و ئاو و گیا و ئاژەڵ و کانەکانە کە هەمووی جێگای ڕێزە لە لایەن مەردومەوە و بۆ پاک و خاوێنڕاگرتنیشی دەکۆشن و پیسی ناکەن. خەلکی شارەکە هۆشیان بە مێرگ و شوێنە سەوزەڵانییەکان هەیە و درخت و ڕەز و گوڵ دەچێنن و هەوڵ بۆ ڕاگرتن و پەرەپێدانی ئاژەڵی سوودمەند دەدەن".

"بەڵام لەبارەی فەرمانڕەوایی ئەمێشەسپێنتەکان لە شاری باش و نموونەیی دەبێژم و سەرەتاش لە فەرمانڕەوایی بەهمەن دەست پێ دەکەم. هەمان جۆر کە بەهمەن لە ڕەوانی مرۆڤدا مانای ڕامان و هزر دەهات، لە نەرینی کۆمەڵایەتیش هەر ئەم واتەیەی هەیە. لەم شارە ئەنجومەنی زانایان بەڕێوبەڕی شارەکە دەکەن و هەموو کارەکانی شارەکە لە ژێر فەرمانی ئەم ئەنجومەنەدایە. چۆنیەتی بەرپاکردن و چێبوونی ئەنجومەنەکەش بەم جۆرەیە کە هەفت ساڵ جارێک مەردوم لە نێوانی پاکترین و ئاگاترین و هۆشیارترین و تێگەیشتووترینی شارەکە هەفت کەسی بە ساڵاچوو هەڵدەبژێرن، کە بۆ ماوەی هەفت ساڵ بەڕێوبەری شار دەخەنە سەر ئەستۆیان. ئەوانیش لە ناو خۆیاندا یەکێکیان دەکەن بە سەرۆکی شارەکە، هەر کەسیش بۆی هەیە تەنیا یەک جار ببێتە ئەندام و جارێکیش سەرۆکایەتیی ئەنجومەنەکە بکات".

"ئۆردیبەهەشت، یاسای ئۆردیبەهەشت لە ژیانی کۆمەڵایەتیی شارستانی چاکیدا، داد و دادگەرییە. داد واتەی بوونی هەر تشتێک لە ڕێگا و جێگای خۆیدا و لەم شارەش بەم چەشنەیە. لە شارەدا هەر کەس لە پەنای داد دایە و هیچ کەس بە هیچ جۆرێک بێدادیی لێ ناکرێت، داد بۆ هەموو کەس یەکسانە. لە باری ژیانی ئابووریشدا، داد پەخشکاری دەرامەتە. ئەو شتەی کە دادگەری لەم شارە بە جوانی و شایستەیی بەڕێ دەبات، سزا و پاداشتە. لەم شارە هیچ تاوانێک بێ سزا و هیچ چاکەیەک بێ پاداشت نامێنێت. کەیفەر و پاداشت لەو پەڕی وردبینی و هۆشیاری و ڕاستی و دروستی و بوردباری و دووربینی لە بەر چاو دەگیرێت. سزا لە ڕیشەی خراپی دەئاڵێت و تەفر و تووناى دەکات. سزا هاوڕێ لەتەک ڕاهێنان و باشکردندایە. سزا پڕ پێستی تاوانە. هەر تاوانبارێک گەرەکە بتوانێت لە خۆی بەرگری ڕەوا* بکات".

"شەهریوەر یا ڕێکوپێکی، یاسای شەهریوەر لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا ڕێکوپێکی و خەملاندنە، ڕازاوەیی و زەریفی لە ڕامان و گوفتار و لە هەموو شتێکدا. خەملاندن و جوانی بە واتەی هەنجار و هاوئاهەنگیدایە. لە شارستانی باشی هەموو شتێک لەتەک یەکدی ڕێکوپێکە و داموەزگاکان و هەموو بەشەکانی بەڕێوبەری لەتەک یەکدی سازگار و هاوئاهەنگن و هیچ شتێک نارێک و ناکۆک و نەیار و پێچەوانە لەتەک یەکدا نابینرێت. لە ناو

دەروونی ئەم ڕێکوپێکی و سازگاریدا، هونەر دەگرسێت، کە زۆر بەڕێزە و لای گەلیش پلە و پایەی تایبەتیی هەیە. شەهریوەر ئەو وزەیە کە نێوانی وزە و ڕاکێشانەکانی جۆراوجۆری ڕەوانی و کۆمەڵایەتی، هێڵی مامناوەندی و ئەندازەداری لە ڕووی گەل ئاشکرا دەکات. لەم ڕێگاوە کە پرووسکەکانی خۆبەخشی و لەخۆبوردوویی و باشبوون و نرخاندنی دروست و ئاشتی و زەریفی لە ناو تاکی کەس و کۆمەڵگا بەدی دێنێت".

"ئەسفەند یا ڕاکێشان، یاسای ئەسفەند لە ژیانی کۆمەڵایەتی بە شێوەی ئەڤین، دڵسۆزی، هاوژینی، یەکیەتی، جوانمێری، خوێنگەرمی، بەڕێزی، وڵاتپارێزی، یاوەری و ڕەتەداری دەدرێت".

"خۆرداد، یاسای خۆرداد لە ژیانی کۆمەلایەتی گەشەپێدانی کۆمەڵگا و گۆڕاندنی هۆکارەکانی منخوازی و منویستی بۆ بەرەو گشتیخوازی و گشتویستییە. هەروەهاش خۆرداد بە واتەی دەوڵەتمەندی و بەهێزی و ئاسایشت و دڵنیایی و ئاسوودەیی و بێنیازی جەوهەری و مینوویی و پشکووتنی هەموو توانامەندیەکان مرۆڤ و پێشکەوتن و ئاوەدانییە".

"ئامۆرداد یان جاویدانی، یاسای ئامۆرداد نەمریی و جاویدانییە. چێکردن و دامرزاندن و ساز و بازکردنی باژێری چاکی لە هەموو بوارەکانی جەوهەری و مینوویی بە چەشنێکە کە بۆ هەمیشە دایدەرژێنێت".

"ئەمە چۆنیەتیی فەرمانڕەوایی ئەمێشەسپێنتەکان لە شارستانەکەی چاکییە. لە سەر ئەم دەسەڵاتدارییەیە کە فەڕ و شکۆ و جوانی و خۆشی و شادمانی و داد و دادگەری لە شارەکە بەدی دێت و هەموو شتێک لە ڕێگای گەشەسەندن و باشتربوونی ژیان و بەختیاری و ئاسوودەیی و ئاسایشتی هەمووان هەنگاڤ دەنرێت. لەم باژێرە و لە سەر بناخەی فەرمانڕەوایی ئەمێشەسپێنتەکان هەر کەس خەریکی کاری خۆیەتی و کەس کاری بە کەس نییە. ترس و پەژارە لە دڵی خەڵکدا نییە. هەموو کارێک ڕەوایە مەگەر دژی داد و ئۆل و خێرەت و بناخە گشتییەکانی کۆمەڵگا بێت. مەردوم بە سۆز و بەڵێنی خۆیان فرە پابەندن. ڕێگا بۆ گەیشتن بە بەڕێوبەرایەتیی شارەکە تا بەرزترین پلە، بۆ هەموو ژن و پیاوێکی شایستە کراوەیە و هەر کەس دەتوانێت شایستەیی و توانامەندیی خۆی بنوێنێت. لەم ڕێگاویەوەیە کە هەمیشە پاکترین و زاناترین و پلەمەندترین و تێگەیشتووترینی کۆمەڵگا فەرمان دەدەن. پێشکەوتنی هەر کەسێک بە ئەندازەی پاکی و نرخەکانی مینوویی و کردار و ڕەوشتیەتی. گەڵ لە ڕێگای دەوڵەتمەندی و سامانی گشتی و بەهرەگرتنی هەر چی زۆرتر و گشتیتر لە سەرمایەکانی نەتەوەیی دەکۆشن. چۆنیەتی و چێکردنی باژێر هاوکات لەتەک پترکردنی دارایی و سامان و دەرامەتی گشتی و ئاسوودەیی ئابووری و پەخش و بڵاوکردنی دادگەرانەی دەرامەت بە چەشنێک کە نیازەکانی ڕەوا و دروستی هەر کەس بە ئاسانی و بە ئەندازەی پێویست بە جێ بێت. پێوانەی دابەشکردنی دەرامەت، کارە و هەر کەس کاری پڕبەهاتر بکات، لە دەرامەتی فرەتر بەهرەمەند دەبێت. هەر چی کار لە رامان و دانش پاراوتر بێت، بەڕێزترە. نێوانی زەمانی کار و کاتی پشوو ڕاژەیەکی ڕێکوپێک و دروست هەیە. یەکێک لە بنچینەکانی شار گوڵبژێری هەرە باشەکان و جێنشینکردنیان و لە سەر ئەم بنەمایەیە کە باژێر هەنگاو بە هەنگاو ئاوەدانتر و گەشتر و دەوڵەمەندتر دەبێت. جەنگ و هەرا و نەیاریی و لێدان و زەبر و زەنگ و ئەشکەنجە و کوژتن و هەر تشتێک کە نیشانەی خوو و ڕەوشتی ئاژەڵی لێ بێت، لەم شار دوورە و کۆ کراوەتەوە. مەردوم لە کاتی ناڕێکی و یا شتێک کە دژی خواست و نەرین و بروای ئەوان ببێت، دەکۆشن تەنها لە ڕێگای گفتوگۆ و داوەری، نەیاری و کێشەی خۆیان بکەنەوە و لە ناوی بەرن. بەم بیر و بۆچوونەیە کە لە باژێرەکەدا بیری جەنگخوازی، ڕەگەزپەرستی، جیاوازی لە نێوان گوندی و شاری، هەریمیگەری، ناوچەگەری، لاساری، توندڕەوی، خۆویستی، ململانێ، دەستەڵاتخوازی، هێرشبردن، دەستدرێژی، هۆکانی چەوسانەوەی ڕەنجبەران و جووتیاران، ناکۆکی و جیاوازی دینی و نژادی و ڕەنگی و خێڵ و هۆز و تیرەیی، تاکەپەرستی دەستتێبردن لە کاروباری خەڵکانی دی، نییە. چۆنیەتی دروستبوونی تۆژ و چینەکانی شارەکە، شێوەی پەیوەندی و بەڕێوبەرایەتیی ئەجومەنی زانایانی شارەکە، بە شێوەیەکی ئاشتیخوازانە لەتەک باژێر و خەڵکانی هاوسێ و دراوسێیە. هزر و رامانی ئاشتیخوازی وەها بەهێز و پتەو لە ناو مەردومدایە، کە مەردومەکە بەردەوام بۆ

گەیشتن بەم مەبەستە دەکۆشن تا کۆمەڵگایەک لە جیهان بەدی بێنن کە هەموو شارەکانی جیهان ببن بە شارەستانی چاکی و هەر باژێرێ بە ڕاگرتنی داب و نەریت و فەرهەنگ ڕەوشتی نەتەوایەتی خۆی، لە یەک بەڕیوبەرایەتیی مەزنی جیهانی کە ئەجومەنی زانایانی هەموو وڵاتانی جیهان بەڕیوبەری بکەن، پێڕەوی دەکەن. تا لەم ڕێگایەوە بۆ هەمیشە جەنگ و دوو بەرەکی لە جیهان لە ناو بچێت و خۆشبەختی و ژیانی خۆش و ئاشتیی جیهانی، بەدی بێت. خەڵکی شارەکە دەکۆشن هەموو دام و دەستگاکانی جەنگخوازی و دەستدرێژی و تالان و ستەم و لێدان و گرتن و کوژتن، کە تایبەتی ڕۆژگاری بێ رامانی و کاڵ و کرچی و تەسکبینی مرۆڤ بووە، لە ناو بچێت. چۆنیەتی ڕۆیشتن و پێگەیشتنی رامان و کرداری خەڵکی شارەکە بەم چەشنەیە کە لە جێگای تاکەکەس و تاکپەرستی، بە کۆ و گشتی بڕیار بدەن. بەم جۆرەیە کە دانیشتوانی شارەکە، شارەکە بە ماڵی خۆیان دەزانن و هەموو خەڵکی شارەکەیش بە ئەندامێکی خێزانی خۆیان دەزانن. ئەو ڕەوشتەی کە ئەم گۆڕانکاریە پیرۆزەی لە ناو مەردومی شارەکە بەدی هاوردووە، خوو و ڕەوشتی بەخشین و لەخۆبردنە. خەڵکەکە دارای ڕەوشتێکن کە لە جێگای ئەوە تەنیا بە سوود و خۆشی و ئاسایشتی خۆیان بیر بکەنەوە، لە بیری سوود و خۆشی و ئاسایشت و بەرژەوەندی گشتی هەن. خەڵک لە بیری خۆشی و ئاسایشتی خۆی و شاردایە و خۆشی و ئاسایشتی شار و هەمووان لە سەر سوود و خۆشی و ئاسایشتی خۆی بەرزتر دەزانێت و دەڕوانێت. ڕەوشتێکی دیکە کە شاری بەم چەشنە لێ کردووە، خوو و ڕەوشتی ئازایخوازی و جوانمەردییە. ئازادیخوازی بەم واتەیە کە ڕەهابوون لە بەند و پاوەن و کۆیلەتی، لە هەموو شت و هەموو کەس. مرۆڤ کاتێک بەم سنوورە دەگات کە هەموو شت و هەر کەسی بوێت، بەڵام بە ئەندازە، نە زۆر نە کەم. ئەندازەیەک کە هزر و ژیرییەکی دروست و هەڵسەنگاندنێکی ڕێکوپێک ڕۆشنی دەکاتەوە. لەم سنوورەدا ئەندازەخوازییەک هەیە کە مرۆڤ لە پەرستنی بت و گرفتاربوون بە نەخۆشینی چاوچنۆکی و چاوبرسیەتی ڕزگار دەبێت و هانی دەدات بۆ پەرستنی ڕاستی و داد و جوانییەک کە ئەندازە و پێوەری دروستی هەر تشت و هەر کەس و هەر کارێکە. پیت و بەهرەی لە خۆبردوویی و ئازادیخوازی بۆ دانیشتوانی شارەکە، ئاسایشت، دڵخۆشی، ئاسوەیی، کامەرانی و دڵفراوانییە. دانیشتویەکی ئازادیخواز وەک مرۆڤێکی بێفیز و خۆکەمگر، هەمیشە لە ڕێگای یارمەتی کەسانی دیکە هەنگاڤ دەنێت. کاتێک کە لەو شەو شارەدا هەموو ئازایخوازێک بێفیز و خاکساربوون، ئەو کات بە مسۆگەری سێبەری ئاسایشت و شادومانی و بەختیاری بە سەر شاردا دەکێشرێت. نیشانەیەکی دی بۆ بەختیاری شارەکە، پرووسکەی هەستی ناسک و ڕندی هەڤاڵبەندی و شادیخوازانەیە. لەم پرووسکەیە کە دەروون و دیمەنی قەشەنگی جەژنەکان بەدی دێت. ئەم شارە، شاری جەژن و هەڵپەرکێ و پلەزیقانە، شاری بەستە و حەیران و گۆڤەند و هۆرە و گاتا و دیلانە. خەڵکی شارەکە بۆ کەمترین شت جەژن ساز دەکەن و هەموو جەژنەکان ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە سرووشت و خەلکەوە هەیە. لەم شارە باسێک لە شین و ڕۆڕۆ و پرسە و گریان و خۆڕنین نییە، مەگەر تەنیا ڕۆژێک لە ساڵدا بۆ جوانەمەرگان و گیانبەختکەران لە ڕێگای بەرگری لە زێد و خاکیان، ئاهەنگێک ساز دەکرێت. لەم شارە، هەر چەندە منی زەردەشت خەڵک بانگەواز دەکەم بۆ دینی بەهدینی، بە هەمان جۆر لایەنگیرانی ڕێباز و دینەکانی دی بە ئازادی بانگەوازی خۆیان بکەن و ببن بە ئەندامی بەڕیوبەرایەتی ئەنجومەنی زانایان و هەموو بە ئاشتی و برایەتی بژین و هەرگیز بەهدینێک بۆ دین لەتەک کەسێکی دیکە دژایەتی ناکات. لە شارستانی پاکی خەڵک لەتەک سروشت و گەردووندا پەیوەندی و وابەستەگییەکی ڕاستەوڕاستیان هەیە، کەژ و شاخ و دەشت و مێرگ درەخت و گوڵ و گیا و هەموو دیمەنە جوانەکانی سروشت. یەکێکی دی لە ڕێگاکانی بەختیاری گشتی لە شارستانی چاکی ئەوەیە کە گەل بەشێک لە داهات و دەرامەتی خۆی بخاتە ناو خەزێنەی گشتی کە بۆ کارەکانی ئاوەدانی و گشتی بە کار بهێنرێت. لە شارستانی چاکی، ڕۆیشتن بۆ ڕێگای زێڕینی بەختیاریی، مامناوەندیبوونە کە ئەم ڕێگایە بەر بە خواستە سەکێشەکان دەگرێت و مەردوم لە نێوانی ترس و بێباکی، ڕێگای دلێری دەگرێتە پێش و لە نێوانی سستی و توندی، دووربینی هەڵدەبژێرێت و لە نێوانی دڵڕەقی و بەزەیی، ڕێگای جوانمێری و لە نێوانی لەز و

خاویی، ڕێگای دروستبینی و دروستنرخاندن دەپەژرێنێت و لە نێوانی خواستی تاکەکەسی و خواستی گشتی، ڕێگای پێوان و کێشان و چارەسەرکردن و لە نێوان فەرمانبەرداری بێبۆ و ئازادی، ڕەوشتی بێزیان هەڵدەبژێرێت. بەم جۆرە مرۆڤ بە شێوەیەک ڕەفتار دەگات کە زیان نەگەێنێت و لە نێوانی بەرەڵایی و زەبروزەنگ، ڕێکوپێکی و لە نێوانی دەستقونجاوی و دەستبڵاویی، مامناوەندی دیاری بکات. بە هۆی ئەوە یەکێک لە بناخەکانی ئەمێشەسپێنتەکان گەشەسەندن و گەیین و باڵاکردنە، ڕێگاکەشی فێربوون و پەروەردەکردنە، بۆیە لەم باژێرە فێربوون و پەروەردەبوون فرە بەرێزە. ڕاهێنان و پەروەردەکردن لە هەمان تەمەنی زارۆکی و لە ناو خێزان و بنەماڵە دەست پێ دەکات و تا کۆتایی ژیان بە شێوەی جۆراجۆر ئەنجام دەدرێت. پەروەردە و فێربوون لە سەر ستوون و بنچینەی ناسینی ڕازەکانی گەردوون و زانست و لە ڕوانگای ڕەوشت و خوو و خەدە، بەدیهێنانی پرووسەکانی ڕاستی و پاکی، سامان و باریکبینی، کۆشش و پشوودرێژی، بروا بەخۆبوون و هەبوونی کەسێتی، سەربەخۆیی بیروڕا و ڕێکوپێکی، ڕاژە بە خەڵک و کۆمەک بە کۆمەڵگا، تەندروستی و شادمانی و سوودوەرگرتنی بەجێ لە کات و ڕۆژگار، ڕاوەستاوە. بەڵام لەمەڕ پەروەردەکردنی تەن و لەش، مەردوم بە وەرزش و بەهێزکردن و پەوەردەکردنی تەنیان حەزی تایبەتیان هەیە. مرۆڤ لە هەمان سەرەتای زارۆکی تا کۆتایی ژیانی و لە هەر پێواژۆیەکی ژیانی، وەرزشی شیاوی خۆی دەکات و هیچ کاتیش دەست ڕاناگرێت. لە باری ڕەفتاری پەروەردەش، مرۆڤ لە هەر گاڤێکی زیندەگانیدا ڕەفتاری شایستە و شایانی ئەو کاتانەی هەیە و لە ڕەفتارەکانی ناشیرین و ناحەز دووری دەکات. گۆشەگیری و بە تەنهایی ژیان بردنە سەر، جێگای گلە و لۆمەیە. مەردوم خۆشی ژیانی هاوبەش و تێکەڵبوون و پەیوەندی دەبینیتەوە. یەکێک لە ئامانجەکانی پەروەردەکردن و ڕاهێنان، بەدیهێنانی هەست و خووی تەڤلی هەڤبوون و هاوکاری لە ناو مەردومدایە. یەکێکی تر لە داب و نەریتەکانی جوانی ئەم باژێرە، ڕێزداری و پلەمەندی ئاهەنگی زەماوەن یان بڕیاری هەلبژاردنی هاوسەرە. مەردوم لە تەمەنی لاوی هاوسەر هەڵدەبژێرن و شایی دەکەن. بێگومان هاوسەریی لە سەر بنیاتی ئەڤین و خۆشەویستییە، ئارمانجی هاوسەریی ئاسوودەیی و ژینی باشتری دوو لایەنە و بەدیهێنان و پەروەردەکردنی زارۆلەیە. لە باژێی باشی، لەشفرۆشی و هەموو بابەتەکانی بەرەڵایی و بێبەندوباری نامۆ و یاساخە. درۆ مەزنترین تاوان و گوناهە، درۆ تەنیا گوتنی قسەی ناڕاست نییە، بەڵکو هەر شتێک کە ڕاستی رامان و زمان و گوفتار دوور بێت هەر درۆیە. تاوان و گوناهی وەک دوو ڕوویی، خاپاندن، دەسکیسی*، خوڵتەکاری، خوسپکردن*، سوێندی ناڕەوا، جنێو و ناسزاگوتن، شپرزی و بێکاری هەمووی ئەمانە دیاردەی درۆیە و وەک درۆ پیس و ناپەسەنە. دژی درۆ ڕاستییە کە بەرزترین و گەورەترین کەرپەیە*، ڕاستیش وەک درۆ هەر قسەی ڕاستگوتن نییە، بەڵکوو پرووسکە و ئاکارێکە وەکوو سامان لە رامان و ڕەفتار و گوفتار، وردبینی، هۆشیاری، زانایی، دادگەری و دادپەروەری، ئەرکشناسی، بەئەمەگی، خۆڕاگری، هێمنی و لەسەرخۆیی هەموو لە دیاردەکانی ڕاستییە. نوخوازی و نەوژەنسازی، داهێنان و ئافراندن لە دیاردەکانی باژێری چاکییە، هەموو وزە و توانامەندییەکانی مەردوم بۆ داهێنانی شتی نوێ و کۆشش و دۆزینەوە و لێکۆڵینەوە و ئافراندنە. رامانەکان بەدیهێنەرن و هەر ساتێک لە مێشکێک شتێکی نوێ بەدی دێت و گۆڕانکاریی گشتی لە ژیانی کۆمەڵان دەست پێ دەکات. بارودۆخ و ژینگەی شار بە چەشنێکە کە بوار بۆ وەرزشی رامان و ئەندێشە و داهێنان کراوەیە و هەر کەس دەتوانێت پا بنێتە ناو ئازموونگای ئافراندن. ئەو شتانە کە مایەی داهێنەری رامان و ئەندێشەیە و بیر و هۆش تا سنوورەکانی بەهرەوەری و زایین دەگەیەنێت ئەمانەن: بزاڤ، گەڕیان، وەرزش، لەیەکدان، گفتوگۆ، گوێگرتن،نرخاندن و لێکۆڵینەوەی رامانەکانە. لەم شارە فەرهەنگ و هونەر گەشە دەکات هەر وەکە دەریایەکی خرۆشان و پڕ شەپۆل کە دەروونیدا مرواریی رامانی تازەی لێ دێتە دەر. شارستانی چاکی، شاری هیوای ڕووناکی منە، هەمانە کە من بۆ گەیشتن بەو ئاواتە لە سروودەکانمدا ناساندوومە":

مەزدا ئەهۆرا،
ئەو کەسانە دەناسێت،
کە لە ڕووی ڕاستییەوە،
باشترینی پەرستشەکان بە جێ دەهێنن،
چ لە ڕابردوودا بووبێت و
چ لە ئێستادا بێت.
من ئەو کەسانە ستایشت دەکەم و
بە ڕێز و ناو یادیان دەکەم و
بە هۆرە و درووودەوە بەرەو پیرییان دەچم.
گاتا، هاتی 51، سرووودی 22

ئەی مەزا ئەهۆرا..!
مرۆڤی پاک و خۆپارێزی بیرچاک،
کە ڕەوانی لەتەک ڕاستیدا ئاوێتەیە،
هەموو رامان و کرداری خۆی
بە تۆ پێشکەش دەکات،
هیوادارم بتوانم،
بەو سرووودە پیرۆزانە
کە دەیهۆنمەوە
هەروەها بە نیایشەکانم،
لێت نزیک ببمەوە.
گاتا، هاتی 34، سرووودی 2

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئایین و خواستی تۆ چییە؟
ستایشت و پەرستشی شایانی تۆ کامەیە؟
ببێژە و بۆمانی ئاشکرا بکە،
تا لە پاداشتی دەستوورەکانی تۆ تێ بگەین و
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
ڕێگای خۆناسی و ڕەوشت پاکی بناسێن.
گاتا، هاتی 34، سرووودی 12

ئەی مەزدا..!
من بە،
بەخرۆشترین سرووودەکانم و
بۆ گەیشتن بە سەرکەوتن،
ستایشتت دەکەم و
بە تۆ پەیوەند دەبم.

تا لە بەر پرشنگی ڕاستی و رامانی پاکدا،
پشتیوان و ڕێپیشاندەرمان بیت.
گاتا، هاتی 50، سروودی 2

ئەی مەزدا..!
کە وایە زەردەشت
پاکترین رامان بۆ خۆی هەڵدەبژێرێت.
بەو هیوایەی
کە لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
ژیانی ئەنبووژەنیمان بە هێز بێت،
خۆبەختکاری و توانایی مینوویش
دڵی ئێمە ڕووناک بکات و
رامانی پاک،
بە کارەکانمان پاداشتی چاکە بدات.
گاتا، هاتی 43، سروودی 16

ئەی مەزدا..!
ئەو دەمەی کە خێرەتی پاکی تۆ،
بێتە خوارەوە،
هێزی مینوویی و رامانی پاک،
بە کاردانەوەیان،
جیهان بەرەو ڕاستی و پێشکەوتن دەبەن.
پاکی، دڵی مێرخاسان ڕووناک و
بەرەو ڕاستی ڕێنوێنییان دەکات.
کەس توانای خاپاندنی تۆی نییە.
گاتا، هاتی 34، سروودی 6

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کارانەی کە لە ڕابردوو ئەنجامم داون و
ئەو کارانەی کە لە داهاتوودا ئەنجامی دەدەم و
ئەو شتەی کە رامانی پاک دەوەشێتەوە،
هەر وەک تیشکی هەتاو و
گزینگی بەرەبەیان،
کە بە دیدەی تۆ شایستەیە،
هەمووی لە ڕێگای ڕاستی و
بۆ نیایشت و ڕێزلێنان و
فەڕ و شکۆی تۆ بووە و دەشبێت.
گاتا، هاتی 50، سروودی 10

ئەی مەزدا..!
بە دڵنیایی
ئەو کەسە ڕوو لە ڕاستی دەکات،
کە توانامەندیی مینووی و رامانی پاک،
ئامۆژگاری بێت،
هەر لە بەر پرشنگی ئەم بەخششانەدایە،
کە ئەگەر چەواشەکاران دەوریشان تەنیبێت،
هەر لە ئاوەدانکردنەوەدایە.
گاتا، هاتی 50، سروودی 3

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
کەی سپیدەی ئەو ڕۆژە دەبینرێت،
کە ڕاستی بۆ پاسەوانی جیهان بدرەوشێتەوە؟
کەی سوشیانسەکان،
بە ڕاهێنانی پترکەری و زانایانەی خۆیان دێن؟
رامانی پاک
هاریکاری چ کەسێک دەکات؟
ئەی ئەهۆرا..!
تەنها من ڕاهێنان و ئایینی تۆ دەپەژرێنم.
گاتا، هاتی 46، سروودی 3

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
چییە خواستی شکۆداریی باشی تۆ؟
چییە بەخشش و پاداشتەی تۆ
بۆ من یارانم؟
چەندە بە ئاواتم،
کە لە ڕێگای ڕاستییەوە،
ئێوە بۆ باوەڕمەندانت ئاشکرا ببیت،
تا بە هاریکاریی رامانی پاک،
بۆ پێشبردنی کارەکانی خۆیان تێ بکۆشن.
گاتا، هاتی 48، سروودی 8

"ئەمە باژێری پاکییە کە من چۆنیەتی و شێوەی ئەوێم بۆ ڕوون کردنەوە، ئێستاش لە جامئەسپ دەخوازم کە لە جامی جیهانبینی لەو باژێرە بڕوانێت و بۆ هەموومانی بینوێنێت، باژێرێکە کە لە داهاتوو و لە سووچێکی ئەم جیهانەدا، ڕاهێنانەکانی دینی بەهدینی بە کار دەبەسترێت".

"ئەی زەردەشتی پاک و هێژا..! ئەی مامۆستای مەزن..! هەزاران ئافەرین و درووود بۆ ئێوە کە باژێری پاکی، باژێری ڕووهای خۆتت بۆ ئێمە ڕوون کردەوە. من باژێری پاکی لە جامی جیهانبینەوە باش دەبینم، مەردومی بە

تۆ باوەڕیان هەیە و ڕاهێنانە بە نرخەکانی تۆیان خستووتە ئاراوە. لەم باژێرە ستوونی ژیان هەمان کۆڵەکەی گرینگی ئایینی ڕاستی، ئایینی بەهدینییە. هەر لە سەر ئەم بنیاتەیە کە سێبەری شادی و ئاسایشت و فرەهی و یەکسانی و دادگەری باڵی بە سەر باژێردا کێشاوە. ئەمەیە کە من لە جامی جیهان‌نماوە دەیبینم".

جەژنی پەیمانی هاوسەری
(زەماوەند)

چ کات و ساتێکی پیرۆزە، چ کارێکی بەهات و جوان و خۆشە. هەرگیز ئەم هەموو خۆشی و شادمانی و خۆشییە بە یەکەوە ئاوا لێ هیچ کوێ ڕووی نەداوە. لە ناو تالاردا ڕۆژ لە سەر کورسییەک ڕونیشتبوو و مانگیش لە گەڕیانی خۆی دەستی هەڵگرتبوو و هاتبوە خوارەوە و ڕۆژی خەملاندبوو. ئەستێرەی ڕووناکی سوهەیل* و گەلاوێژی* بارانزاش لە تەنیشتیان بوون. بارانی پڕ پیت و فەڕ و برشتی گەلاوێژ، هەزاران گوڵی ڕەنگاوڕەنگی ڕواندبوو. سترانبێژی ئاسمان و پاسەوانی ڕووبار و چۆم و دەریا و ئاوەکان، چەنگی دەژەنی سروودی دەچڕی. ئاوازی تاڤگە و ڕووبار و بەستە و سرووده خۆشەکانی ئاناهیتا یەکیان گرتبوو. هەموو شوێنێک جوانی و شادی و خۆشی و ستران و دیلان و چەپڵەڕێزان جەژنە، ئاهەنگی شایی پوورەچیستا* و جامئەسپە. کیژی زەردەشت، ئەو مانگی چواردەیە، ئیمڕۆ دەست دەخاتە ناو دەستی جامئەسپی دانا بۆ بەستنی پەیمانی هاوسەری و ژیانێکی نوێ، ژیانی کەیبانوویی و هاوسەری و پەرەستاری* و دایکی و هەروەهاش زانستپەروەری و پەیجۆری، چونکە پوورەچیستا ڕۆڵەی زانستە و کاری دایکیش هەر وەک مۆم داگرساوە و گیانی منداڵان بە زانست ڕووناک و دەڕازێنێتەوە و هەروەهاش پێشڕەو و نموونەی ئایینی بەهدینی و ڕاستی و پاکی بێت و هەم خانووی خۆی بە سۆز و هەستی بەرزی خۆی بخەملێنێت، هەروەهاش شار و وڵات و نیشتمانی خۆی و لە گشتیدا هەموو جیهان چێ و سەرفەراز بکات.

پوورەچیستا دەستی لە ناو دەستی جامئەسپ بوو، بە ڕوویەکی گەش و دڵێکی پڕ لە هیوا و شادمانیەوە. چونکە هەر کات پەیمانی هاوسەری لە سەر بنەمای ئەڤین و خۆشەویستی و ویستن بە دڵ و گیان بێت، ئەوە خۆشی و شادی لە دڵ و چاوەکان دەگرسێت و دەچۆڕێت. لەم ئاهەنگە بەهات و پیرۆزەدا زەردەشت بە خەرمانێک تیشک و لێوێکی خەندان و دەنگێکی خۆش، سروودی لەمەڕ ئەم جەشنە دەخوێندەوە:

ئەی پوورەچیستای ئەسپنتمان هێچدسپان..!
ئەی جەوانترین کچی زەردەشت..!
مەزدا ئەهۆرا،
ئەو کەسەی کە بە هزری باش و
بە پاکی و ڕاستییەوە پابەندە،
وەک هاوسەرێکی باش بۆ تۆ دەدات.
کە وایە لەتەک بیری خۆت ڕاوێژ بکە و
بە ئەڤینی پاک و زانستی باش ڕەفتار بکە.
گاتا، هاتی 53، سروودی 3

کاتێک زەردەشت ئەم سروودەی خوێندەوە، پوورەچیستا بە ئاهەنگێکی فرە خۆش کە گیان و دڵی لاونا* و نەوازشت دەکرد لە وەڵامی بابی خۆی فەرمووی:

بێگومان ئەو کەسەی،
کە بۆ ئەندامەتی هاوڕێیان و خانەوادە،
هەروەک باوک و سەروەر هەڵبژێردرابێت،
خۆشم دەوێت و هەڵیدەبژێرم.
هیوادارم کە تریفەی رامانی پاک،
بەر منیش کەوێت و
ژنێکی جەوانمەرد و داوێنپاک و شایستە بم لە ناو پاکاندا.
ئارەزوومەندم مەزدا ئەهۆرا،
بۆ هەمیشە لە ئۆلی بەهدینی
کامەرانم بکات.
گاتا. هاتی 53، سروودی 4

زەردەشت بە کەیفخۆشی گوتەی کچە دڵبەند و ئازیزەکەی بیست و پاشان رووی کردە هەموو کیژ و کوڕانی بانگهێژکراوی ناو شاییەکە و فەرمووی:

ئەم گوتانە بۆ ئێوە دەڵێم،
ئەی تازەبووکان و تازەزاوایان..!
پەندم بە رامان ببیستن و بە یادی بسپێرن و
بە ویژدانێکی ڕۆشن وەری بگرن و بە کاری بهێنن:
هەمیشە ژیانتان بە رامانی پاک ببەنە سەر و

کۆشش بکەن کە لە ڕاستیدا،
پێشبڕکێی یەکدی بکەن،
تا لە ژیانێکی پڕ لە خۆشی و بەختیاریی
بەهرەمەند ببن.
گاتا، هاتی 53، سرووودی 5

ئەی پیاوان و ژنان..!
ئەمە بە چاکی بزانن کە لە لەم جیهانەدا،
درۆ خاپێنەرە،
خۆتانی لێ بپارێزن و پەرەی پێ مەدەن.
ئەوەش بزانن کە،
ئەو خۆشیەی کە لە خراپەکاری و چەواشەکردنی ڕاستی و
بێچارەکردنی کۆمەڵان وەدەست دەکەوێت،
ئاکامی پەژارییە.
ئەو چەواشەکارانەی کە ڕاستی لە ناو دەبەن،
ژیانی مینوویی خۆیان لە ناو دەبەن.
گاتا، هاتی 53، سرووودی 6

پاداشتی ئەنجومەنی مۆغان،
تا ئەو ڕۆژە بۆ ئێوە دەبێت،
کە لە ژیانی هاوسەریی خۆتاندا،
چ لە هەبوون و چ لە نەداریدا،
لەتەک یەک سازگار بن و بە مێهرەبانی بژین.
بەڵام ئەگەر ئەندێشەی درۆ بە سەرتاندا زاڵ بێت و
ئایینی ئەنجومەنی مۆغان ڕەها بکەن،
ئەنجامەکەی تەنیا خەم و ڕەنج و ئەفسۆس دەبێت.
گاتا، هاتی 53، سرووودی 7

بە دڵنیایی لە ئاکامدا،
چەواشەکاران و خراپەکاران،
فریو دەخۆن و گاڵتەیان پێ دەکرێت و سەرزەنشت دەبینن،
بەڵام لە ژێر ڕێبەرایەتی دروست و دادگەردا،
ژنان و پیاوان لە گوند و شاریاندا،
بە ئاشتی و ئاسایشت دەگەن.
خراپەکاریی و فریوکاریی
کە وەک زنجیرێک
گرێدراوی مەرگن،
لە ناو بچن.

مەزدا ئەهۆرا، کە لە هەمووان مەزنترە،
ڕوو لە ئێمە دەکات.
گاتا، هاتی 53، سروودی 8

دوای ئەوە کە ئەم سرووده خۆشانە خوێندرایەوە، پرس و پەیمانی هاوسەری لە نێوانی پوورەچیستا و جامئەسپ بەسترا و هەڵقەی پەیمان گۆڕایەوە و پاشان گەواهی گەواهەکان خوێندرایەوە:

"یەک دڵ و ڕاست بە، لەتەک یاران نەرم و بۆردبار و گەشبین بە، تووڕە مەبە، خوەسن مەدە، چاوبرسی مەبە، دڵفراوان بە، رەشک* مەبە، هەوەس و کەڵکەڵە پەروەردە مەکە، بە هەوڵ و کۆششی خۆت پشت ببەستە، بۆ پاکان و خاسان سوودمەند ببە، لە چاوچنۆک و دەستقونجاو دووری بکە، هاوڕێیەتیی نادان و جنێوفرۆش مەکە، پەیوەندی لەتەک بەدناو مەکە، لەتەک دوژمناندا دادگەر ببە، ڕێزی ویستی دۆستانت بگرە، بەربەرەکانێی هەژاران مەکە، لە کۆڕ و ئەنجومەندا ئاگاداری ئاخافتنت ببە، هەرگیز ئازاری دایک و باوکت مەدە، وەک ئەوان ناودار بە، لەتەک ڕاستیدا کامکار و بەختیار بە".

دوای خوێندنەوەی پرسنامەی* هاوسەری و پەیمان، هەموو میوانان بە چەپڵەڕێزان و گۆڤەند و دوو دەستماڵە و شاواش و پیرۆزباییان لە وەوی* و زاما*یان کرد و بۆ ماوەی هەفت شەو و هەفت ڕۆژ شایی و چۆپی و ڕەشبەڵەکیان گێڕا.

ئەنجومەنی پیری مۆغان

"ئێستا دەمەوێت لەمەڕ بنەما و ناوەڕۆکی ئەنجومەنی پیری مۆغان بدوێم. ئەنجومەنێک کە بۆ پارێزگاری و پەرەپێدان و ڕێکخستنی دینی بەهدینی لەتەک پێداویستییەکانی ڕۆژگار دادەمزرێت. ئەرک و بەرپرسیاریی مەزنی زێرەڤانی* چاند و شارستانیەتی وڵات و کۆشش بۆ دامەزراندن و گەیشتن بە ئاشتی هەمیشەیی و ژیانی باشتر و مسۆگەر بۆ هەمووان دەبێت. من ئەو شتەی کە پێویست بوو لە بارەی ستوون و کۆڵەکەکانی دینی بەهدینی و ڕێگای ڕاستی بەختیاری و ئاسایشت و ژیانی خۆش بۆ کۆمەڵان ببێژم، گوتوومە، بەڵام گوفتارەکانی من و بڕواهێنانی ئێوە بەس نییە. هەر دین و ئارمانێک* و هەر گوند و باژێڕ و مەڵبەند و ناوچە و دەڤەر و وڵاتێک، تەوزیم* و پێویستی بە پاسەوان و نیاگابان هەبێ و پێویستیشی بەوە هەیە کە هەنگاو بە هەنگاوی گۆڕانی ڕۆژگار، بگەشێتەوە و هاوتراز و هاوشان لەتەک خواست و نیازەکانی زەمان، خۆی نوێ بکاتەوە و ئەم کارەش نابێت و ناکرێت گەر لە هەر سەردەمێکدا پاکترین، بەرزترین، زاناترین، ئازاترین، ئاگاترین، داناترین، لەخۆبردوترین و جوانمێرترین خەڵکان، کاری ڕابەری دین و ئارمان و کاری پاسەوانی ولاتیان پێ نەسپێردرێت. بەڵام لە بارەی پلە و پایەی باوەڕهێنەرانی ئۆلی بەهدینی: کەسانێک دێنە سەر ئۆلی بەهدینی و بڕوامەند دەبن، هەموویان لە یەک ڕێز و پلەدا نین، هەموویان ناتوانن بە ئاستی مەکۆی ڕابەری بگەن. من پەیڕەوانی بەرجستە و هەڵکەوتووی ئایینی بەهدینی کە بە ئاستی ڕێبەرایەتی گەیشتوون، بە سێ جۆر دابەش دەکەم، «خێش» و «هاوکار» و «یاوەر».

"دەستەی یەکەم یاوەرانن، کە لە پلەی خۆپارێزی و ڕاستی و پاکی، ئاستێکی بەرچاویان پەیدا کردووە و نازناویان بە دۆست یان یاوەر بە ناوبانگەن".

"دەستەی دووهەم هاوکارانن کە هەنگاوی یەکەمیان ناوە و بەرەو پلە و ئاستی خاکساری و خۆبەخشکەری گەیشتوون و ژیانیان بۆ ڕاژەی ڕەش و ڕووتان و ڕەنجبەڕان تەرخان کردووە، بۆیە بە هەڤاڵ یا هاوکار بەناوبانگن".

"دەستەی سێهەم خێشانن، کەسانێکن کە دوو گاڤی یەکەم و دووهەمیان تێپەراندووە و بەم پلەیە گەیشتوون. ئەم دەستەیە ئاواهی دینی بەهدینییان پەژراندووە و بە ئاستێکی خۆبەخشکاری و خاکساری گەیشتن، کە نازناوی خێشانیان وەرگرتووە. ئەم دەستە ئەو کەسانەن کە ئامادەیی ئەندامبوونیان لە ئەنجومەنی مۆغانیان پەیدا کردووە. من ئەم سێ دەستەیەم لە سروودەکانم ناو بردوون و بەرپرسیارییەکانیشیانم دەستنیشان کردووە".

ئەی ئەهۆرا..!
کەسێک کە لەتەک ڕاسترەوان،
چ خێش بێت و چ هاوکار و چ یاوەر،
باشترین ڕەفتاری هەبێت و
هەر کەسێک کە بە کۆششی
خۆی جیهان ئاوەدان بکاتەوە،
بە ڕاستی ئەو کەسە،
لە سەرای ڕاستی و ڕامانی پاک بەهرەدار دەبێت.
گاتا، هاتی 33، سروودی 3

ئەی مەزدا..!
دەتپەرستم و لە بەرت دەپاڕێمەوە:
کە نافەرمانیکردن و بیری خراپە لە ناو بچێت،
لە خێشان، دڵپیسی و خیرەسەریکردن،
لە هاوکاران، درۆ و دژمنی خزمان،
لە یاوەران، جنێودان و ناسزاگوتن،
لە گشت جیهانیشدا،
ڕابەری خراپ و درۆزن لە ناو بچێت.
گاتا، هاتی 33، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
بۆ بەهرەمەندبوون لە مەزنترین خۆشبەختییەکان،
خێشان، هاوکاران و یاوەران،
نوێژ بۆ تۆ دەکەن،
دێڤپەرستانیش بە هەمان مەبەست،
ستایشتت دەکەن.
ئێمە هیوادارین
پەیامهێنەری تۆ بین و
بەدخوازان لە دوژمنایەتی و ئازاردانی لایەنگرانی تۆ

دوور ڕاگرین.
گاتا، هاتی 32، سروودی 1

"گەورەترین تایبەتمەندیی ئەنجومەنی پیری مۆغان ئەوەیە کە ئەندامان و ڕابەرانی دەبێت مژار و هۆکانی هاندەر بۆ نێوداری و ناوزڕاندن و خۆنیشاندان لە دەروونی خۆیاندا بۆ هەمیشە مراندبێت. بۆیە تەنها کەسانێک دەتوانن ڕوو بکەنە ئەم ئەنجومەنە کە لە بەرزترین ئاستی هۆشیاری و سنووری پلەمەندی و پایەبەرزی و پاکیی خوو و ڕەوەشتدا بن. کۆڕی پیری مۆغان لە هەر ڕۆژگارێکدا، پێویستی و نیازی ئەو چەرخ و سەردەمەی کە تێدا دەژیت، ڕچاو دەگرێت و بەرپرسیاریی و ئەرکی پێویستی خۆی بە کار دەبەستێت. ساختمانی ئەنجومەنی پیری مۆغان لە سەر دوو کۆڵەکەیە: یەکەم پەیام و دووهەم بەرپرسیاریی. ئەنجومەن لە هەر چاخێکدا نیاز و پێداویستی ڕۆژ دەستنیشان و دەدۆزێتەوە و ئەرک و بەرپرسیاریی خۆی دیاری دەکات و لە ڕێگای پەیامەوە، بەرپرسیاریی ئەندامان دیاری دەکات پێیان ڕادەگەیەنێت، ئینجا ئەندام دەمێنێتەوە و ئەرکێک کە لە سەر شانی سپێردراوە. هیچ چوارچێوە و مەرز و سنوور و زەبروزەنگ و فەرمانێک بۆ ئەنجومەن نییە. تەنها یەک بنچینەیە کە ئەنجومەن پێڕەویەتی، ئەوەش بڕوامەندی بە دڵ و گیان بە ئۆلی بەهدینی و بەختیاری و سەربەخۆی وڵات و ئاشتی و ژینی پاک و باش بۆ هەموو جیهانیان. ئەما چما من بنیاتی ئەم ئەنجومەنەم دادەڕژێنم؟ بۆ چی گەرەکە ئەنجومەن هەبێت و هەموارەش و بێ ڕاوەستانیش بێت؟ بێگومان بۆ بەرگیری لە هێرش و چەواشەکاری دوژمنان بۆ سەر ئایینی بەهدینی، بۆیە هەبوونی ئەنجومەنی پیری مۆغان بە پێویست و گەرەک دەزانم. لە سرووودەکانم ناوی برێک لە ئەندامانی پیری مۆغان ناوزەدم کردووە وەک، فرەشەوشتر و جامئەسپ و میدیا. ئەندامانی ئەنجومەن لە ناو خۆیاندا زاناترین، ئاگاترین، هۆشیارترین، پاکترین و شیاوترین کەس هەڵبژێرن، کە بە پیری مۆغان یان سرووشی زەمان دەناسرێت. پیری مۆغان یا سرووشی، ڕابەر و سەرۆکی ئەنجۆمەنی پیری مۆغانە و بەرپرسیار و چاوەدێری هەموو ئەرک و کۆششەکانی ئەنجومەنی مۆغانی بە دەستەوەیە. پیری مۆغان، سوشیانسی وڵاتانە کە لە هەموو سەردەمێکدا هەیە و بەرپرسیاری خۆی بە ئەنجام دەگەیەنێت، بەو جۆرە کە من لە بارەیان گوتوومە":

ئەی مەزدا..!
سوشیانسەکانی وڵاتان،
ئەو کەسانە دەبن کە
بە پێڕەوکردنی رامانی پاک،
ئەرک و بەرپرسیاریی خۆیان بە ئەنجام دەگەیەنن.
کرداریان لە سەر پایەی ڕاستی و ڕاهێنانەکانی تۆیە،
لە ڕاستیدا بۆ سەرکەوتن و
تێکشکاندنی ڕک و کینە ڕاسپێردراون.
گاتا، هاتی 48، سروودی 12

"ئەنجومەنی پیری مۆغان، ئەنجومەنی دۆستایەتی و هەڤاڵەتییە. گەرەکە دۆستایەتی و برایەتی لە نێوان کۆمەڵان و هەروەها پەرەپێدانی ئارمانی پاکی ئەمێشەسپێنتەکان بە ئامانجی خۆی بزانێت. بەـ سروودانە کە دەیخوێنمەوە دووبارە بەشێک لە بەرپرسیاری و تەوزیمەکانی ئەنجومەن و هەروەها ناوی چەند لە ئەندامانی ناوزەند دەخەمە بەر چاو".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
کەی ڕاستی و رامانی پاک و توانای مینوویی
ڕوو لە ئێمە دەکات؟
کەی ئەنجومەنی مۆغان،
ئەم ئایینەی تۆ دەپەژرێنێت؟
ئێستا کە یاوەرێک گەیشتووتە ئێمە،
ئێمەش ئامادەی ئاریکاریی ئەوین.
گاتا، هاتی 29، سروودی 11

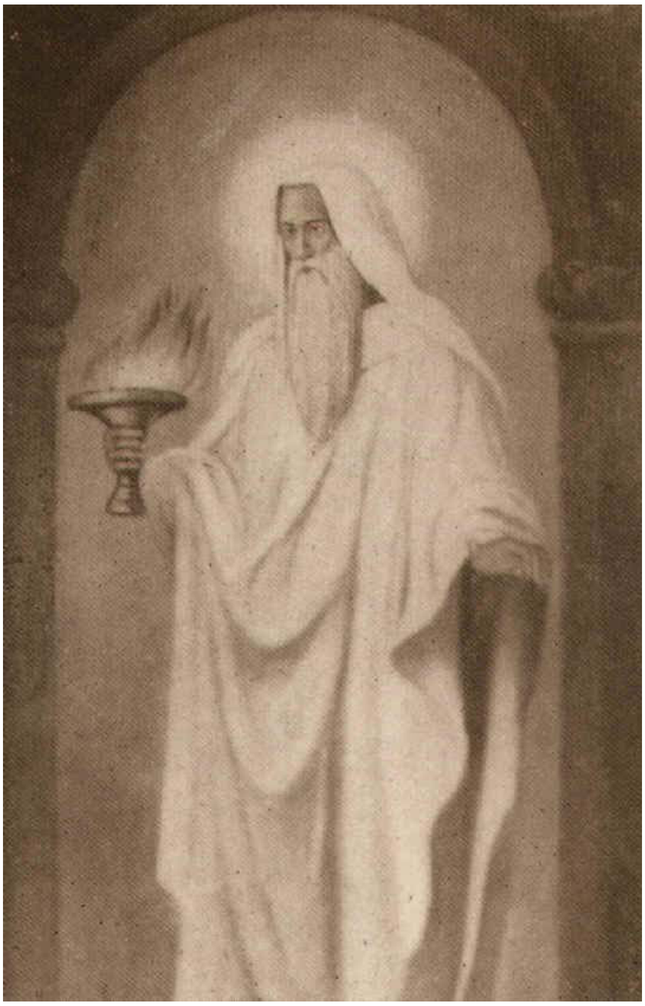

ئەی لە هەموو باشترین..!
ئەی مەزدا..!
بەرەو ڕووی من وەرە و
خۆتم بۆ ئاشکرا بکە،
تا لە بەر تریفەی ڕاستی و رامانی پاکدا،
گوتەکانم لە دەرەقەی ئەنجومەنی مۆغان،
بە گوێی پەیڕەوانم بگەیەنم.
ئینجا بەرپرسیاریی و ستایشتی پێویست،
کە شیاوی تۆیە،
بۆ ئێمە ڕوون و ئاشکرا ببێت.
گاتا، هاتی 33، سروودی 7

پاداشتێک کە زەردەشت
بە ئەنجومەنی مۆغان مژدەی داوە،
سەرای هۆرە و ستایشتە،
ئەو جێگایەیە کە هەر لە سەرەتادا،
جێگای گەیشتن بە مەزدا ئەهۆرا بووە.
من ئەم پاداشتە،
کە لە بەر تریفەی رامانی پاک و ڕاستیدا
وەدەست دێت،
بە ئێوە مزگێنی دەدەم.
گاتا، هاتی 51، سروودی 15

ئەی مەزدا..!
هاوڕێی زەردەشت ئەسپنتمان کێیە؟
کێیە ئەو کەسی
کە لەتەک ڕاستیدا خەریکی پرسیار و ڕاوێژە؟
کێیە ئەوەی کە ڕووی لە پاکییە و
بە ڕاستی و رامانی پاک و خۆبەختکاریی،

لایەنگری ئەنجومەنی هەڤاڵەتیی مۆغانە؟
گاتا، هاتی 51، سرووودی 11

ئەی مەزد..!
بەم سرووودە پیرۆزانە و
لە ڕێگای ڕاستەوە و
بەو کارانەی کە لە رامانی پاک هەڵدەستێت،
بەرووەپیریی تۆ دێم،
تا گەیشتن بە ئارمانجی دڵخوازی خۆم،
هەرووەها تامەزرۆی وەرگرتنی زانستی چاکە دەبم.
گاتا، هاتی 50، سرووودی 9

جامئەسپ هۆگۆی دانا،
کە خوازیاری ڕۆشنبوونەوە بوو،
لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
ئەو زانستەی هەڵبژارد و
بە رامانی پاکەوە
بە توانامەندیی مینوویی گەیشت.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو زانستەش
بە هەموو ئەوانەی کە سەوداسەر و
داڵدەی تۆن ببەخشە.
گاتا، هاتی 51، سرووودی 18

مەیدیا مانگ،
کە لە دودەمانی ئەسپنتمانە،
لە دوای ناسینی ئۆلی بەهدینی،
بە دڵ و گیان بۆ پێشکەوتنی ئەم ئۆلە
ژیانی خۆی سپاردەتە دەستی من.
ئەو بە فێربوونی ئایینی مەزدا،
بە کردار لە ڕێگای هەرچی باشتربوونی تێدەکۆشێت.
گاتا، هاتی 51، سرووودی 19

ئەی جامئەسپی دانا..!
ئەو خەباتکارە کە بۆ ڕزگاریی کۆمەڵان دیاری کراوە،
ئەبێت بەم پەندە بە ژیری گوێ بدات:
هەرگیز مرۆڤی ڕاستگوفتار،
بیر لە هەڤاڵبەندیی

مرۆڤی گومڕێ و چەواشەکار ناکاتەوە،
ئەو کەسانەی کە کەسایەتیان
لەتەک ڕاستیدا پەیوەستە،
لە باشترین پاداشتەکان بەهرەمەند دەبن.
گاتا، هاتی 49، سروودی 9

جەنگی رامان

هیچ کاتێک جامئەسپ تا ئەم ڕادە خەمبار و شڵەژاو و هەراسان نەبینرابوو. هەر لە سپیدەوە لەتەک کەس قسەی نەکردبوو. چبوە گۆشەیەک و دەستەوئەژنۆ دانیشتبوو و لە بیرکردنەوەدا بوو. پەریشانی و پەژاری لە چاوی دەباری و خەفەت بە تەواوی دایگرتبوو و هەموو لە دوورەوە دەیانڕوانی. یەکێک لە شاگردەکانی زەردەشت چووە نزیکی جامئەسپەوە و هۆی نیگەرانی و پەرۆشی ئەوی پرسی. جامئەسپ کەوتە قسە: "ئێمە کەوتینەتە نێو پێواژۆیەکی شپرز و ناپیرۆز. پێواژۆیەک کە گیانەکان لە ناو دەبات و بڵێسە و ئاگری ڕک و کین، ژیانەکان دەسووتێنێت. تۆفانی لاساری و کەلەڕەقی، خۆویستی و تاریکبینی، گێلی و بێمێشکی دەریای ژیانەکان دەشڵەژێنێت. دەرد و بەدبەختیی هەرە گەورە ئەوەیە کە ڕەنج و تاڵیی ئەم ڕۆژە ناخۆشانە کۆتاییەکی نییە، تا ڕۆژ و زەوی هەیە و کۆمەڵانی خەڵک ئەم چەشنە ئەندێشە و بڕوا و نەرین و خوو و ڕەوشتانەیان هەبێت، ڕۆژانی ئاوا ڕەش و سیا هەیە".

شاگردەکە لە گوتەکانی جامئەسپ هیچ تێ نەگەیشت و گوتی: "ئەتوانی بۆمی شی بکەیتەوە کە چی قەوماوە و چییە کە تۆ ئاوا پەشێو و غەمبار و نائومێدی"؟ جامئەسپ نامەیەکی دەرهێنا و پێی دا و گوتی ئەم نامەی «ئەرچاسپ» بخوێنەوە".

ناوەرۆکی نامەکە بریتی بوو لەوە کە: "... بیستوومانە کە ئێوە بە دڵخوازی خۆتان دینی باوک و کاڵی خۆتانتان بەر داوە و گوێتان لە کابرایەکی خرف و نەزان گرتووە و داب و نەریت و یاسای پاتشایەتیتان بەر داوە و ... و شاڵ و پشتوێنتان بەستووە و بەرگی شاهانەتان فڕێ داوە، ئەمە زۆر نەنگ و سووکایەتییە بە گەورە پیاوانی جیهان... چیتان پێویستە لە زێڕ و ئەسپ، بۆتان بنێرم، بەڵام بگەڕێنەوە سەر دینی باوباپیرانتان، دینی ڕۆژپەرستی، ئەگینا دەکەونە ژێر هێرش و پەلاماری ئێمە و هەموو گوند و باژێڕ و وڵاتتان تاڵان دەکەین و هەمووتان دەکەین بە کۆیلەی خۆمان".

جامئەسپ گوتی: "ئێستا هۆی خەم و پەرێشانی منتان بۆ دەرکەوت؟ جارێکی تر نامەکە بخوێنن و بیری لێ بکەنەوە. ئێمە و شاگوشتاسپ بە ڕاهێنانەکانی زانستیی زەردەشت، خۆرپەرستیمان بەرەڵا کرد و بۆ ناسینی ئەهۆرا مەزدای یەگانە، ئەو دادارە مەزنە ڕوویمان تێکرد. زەردەشت ئێمەی ئاگا کرد کە ڕۆژ خودا نییە و بەرزتر لە هەتاو و مێهر، هێزێکی تریش هەیە. دانا و بەدیهێنەرێکە کە ڕۆژ و مانگ و ئەستێرەکان و ئاسمان و زەوی و گەردوونی ئافراندووە و لە جێگای ئەوە کە هەمیشە چاومان لە ئاسمان بنوقێنین و ستایشتی ڕۆژ و مێهر بکەین، تیشک و تریفەی یەزدانی خۆی لە هەموو دیاردەکانی هەستی، ڕوون و ئاشکرایە. هەروەهاش لە جێگەی ئەوە کە بە ترسەوە بیپەرستین، دەبێت بکۆشین تا ئەو بناسین. زەردەشت ئەم وانەیانەی پێ فێر کردین و ئێمە چون ئەمانەمان پێ ڕەوا و ڕاست بووە، پەژراندمان و ئێستاش لە جێگای خۆر و مانگ و ئەستێرەکان و ئاو و گیا و زەوی و دەیان یەزدانی جۆراجۆر، تەنیا یەک هێزی هەستیبەخشێنەری دانای مەزن، ئەهۆرا مەزدا بە خودای تاک دەناسین. لە ئەهۆرا مەزدا، بە پێچەوانەی ڕۆژ و مێهر، ترسێکمان لە دڵ نییە و ئەو بە هێزی

بەدیهێنەر دەزاین، کە دەبێت بە زانست و دانایی ڕووی تێ بکەین، دانش فێر بین و بە زانستەوە جیهان بناسین. زەردەشت بۆ ئێمە سێ کۆڵەکەی ڕزگاری و بەختیاریی دیاری کردووە، «رامانی پاک» و «گوفتاری پاک» و «کرداری پاک». بە ئێمەی گوت کە باشی بە واتەی داد و ڕاستییە و ڕێگای لە جیهاندا، یەک ڕێگایە، ئەوەش ڕاستی‌یە. ئێمە ئایین و ڕێبازێک کە زەردەشت پێمانی ناساند و فێرمانی کرد، پەژراندمان. بەڵام ئەوە ئێستا ئەرچاسپ کردوویەتە سەرمان، کە ئێمە وەک خۆی لە سەر ئایینی ڕۆژپەرستی بمێنینەوە. ئێستا لە دژی ئێمە هەستاوە و دەڵێت کە چۆن ئێوە دینی باوباپیران و شاهانی خۆتانتان بەر داوە، منیش دێم کۆشک و کێڵگە و ژیانی ئێوە دەسوتێنم و لە ناوتان دەبم و سەری پیرەکانتان دەبڕم و ژن و منداڵتان بە کۆیلەتی دەبەم".

"سەیر لەو هەموو دڵڕەقی و دڵڕەشییە، بێ ئەوە کە ئێمە ئازارێکمان بووبێت بۆ کەس یا لایەنێک. ئێمە لە بڕوا و ڕێبازی نوێی خۆمان کە بە رامان و بیرکردنەوە هەڵمانبژاردووە و گرتوومانە بەر، ئێستا کەسێک ئەم بڕوای ئێمەی بە دڵ نییە و کەیفی پێ ناهێت و دەیەوێت دەروون و بیر و خۆمان بەم چەشنە لە ناو ببات، بۆچی؟ بۆ ئەوە ئێمە دیسان وەک جاری جاران ڕۆژ پەرستش بکەین و بە خودای خۆمان بزانین و ئاژەڵەکانمانی بۆ قوربانی بکەین و سەدان ڕەوشتی چەوت و ناڕاست و ستەمگەرانەی دیکە بگرینە بەر؟ گەلۆ لەمە تاوان و خراپەکاری مەزنتر هەیە؟ ئێستا زانیت بۆچی پەشێوم؟ گرینگی شتەکە لەوەدایە کە پێشتر لەم هەڕەشە و گڕوشانەمان زۆر بیستە و جەنگ و لە یەکدانی زۆرمان بینیوە و تێیدا بەشدار بووین و زیانی زۆریشمان بینیوە، بڕێک جار ئێمە سەرکەوتوو بووین بڕێک جار ئەوان، بەڵام ئەو جەنگانە زۆربەی لە سەر ئاو و خاک و ڕەوە و مێرگ و زەوی بووە. دەجەنگیان و لە ئەنجامدا بە چەشنێک کۆتایی پێ دەهات و هەر کەس و لایەنێک دەچووە سەر کار و ژیانی و کاشانەی خۆی و ئاشتی سەری دەگرتەوە. ئەما ئەم جەنگە نوێیە، جەنگ لە سەر باوەڕ و رامان و ئۆڵە. ئەم جەنگە پایانی نییە، تا مرۆڤ هەیە و ئاوات و ئارمان و هزر و ئۆل هەیە، تا لاساری و تاریکبینی و کاڵ و کرچی هزر و رامان هەیە، ئەم جەنگەش هەیە".

"ئەو شتەی کە ئەرچاسپی نادان و دڵڕەش خەریکی بەرپاکردنیەتی، بەڕاستی چەندێک جیاواز و دژە لەتەک رامانی زەردەشت. زەردەشت لەبارەی چەواشەکاران و نەیارانی خۆی دەبێژێت، ئەگەر گومڕاییەک لە کەسێک داوای یارمەتی کرد، دەبێت ئەو کەسە بە هانای بچێت و لە گومڕایی ڕزگاری بکات، کە ئەگەر وا نەکات ئەوە بۆ خۆی دەکەوێتە ناو داو و پیلانی گومڕییەوە".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەگەر توانامەندێکی دانا،
کە بە ڕێگای ڕاست دەژی،
لە سەر بنچینەی ئایینی بەهدینی،
یان لە ڕێگای سۆزی مرۆڤایەتیەوە،
گومڕایەک کە داوای یارمەتی بکات،
بە گەرمیەوە بەرەو هانای بچێت،
دەتوانێت بە هۆشمەندی خۆی
ئەو لە چەواشەیی و زیانمەندی ڕزگار بکات و
بەرەو خۆناسیی بگەێنێت.
گاتا، هاتی 46، سرووودی 5

بەڵام، ئەگەر ئەو توانامەندە
یارمەتی ئەو کەسە نەدات،

که داوای ئاریکاری لێ کردبوو،
ئەوە خۆی دەکەوێتە داوی فریو گومڕاییەوە،
چونکە، لە سەر یاسای ئایینی مەزدا ئەهۆرا،
کە هەر لە سەرەتاوە دایمەزراندووە،
کەسێک کە سەرکەوتن بۆ گومڕێ بخوازێت،
خۆی گومڕێیە،
ئەو کەسەش کە بۆ ڕاستکرداران ڕێز دابنێت،
خۆی لە ڕاستکردارانە.
گاتا، هاتی 46، سروودی 6

"زەردەشت لەمەڕ کۆمەڵان و ژیانی دروستی ئەوان بەم چەشنە بیری دەکردەوە و گێلێکی وەک ئەرچاسپیش ئاواهی".

لە هەموو شوێنێک باس هەر باسی نامەکەی هەڕەشەئامێزی ئەرچاسپ بوو و پرسیار ئەمە بوو، دەبێت چی بکرێت؟ ئایا پێویستە دینی نوێ ڕەها بکرێت و بۆ داب و نەریت و ڕێبازی پێشوو بگەڕێنەوە، یا گەرەکە ڕاوەستن و بەرخۆدان بکەن؟ شاگوشتاسپ پترتر لە هەمووان لە ناو بیر و خەفەتدا بوو زۆر بە نامەی ئەرچاسپ پەشێو و دڵنیگەران بوو.

وەکوو لە چیرۆکان دەگەڕێنەوە شاگوشتاسپ سوپاسالارێکی هەبوو بە ناوی «تەهمزەرێر» کە برای خۆی بوو. هاتە لای شاگوشتاسپ و گوتی: "ئەگەر پاتشا فەرمان بدات من بۆ خۆم فەرمانی ئەم نامە دەدەمەوە". شاگوشتاسپ ڕێگەی پێدا و زەرێر بەرسڤی نامەکەی بەم چەشنە دایەوە: "ئێمە دینی بەهدینی بەر نادەین و لەتەک ئێوە هاوبیر نابین و بۆ جەنگیش ئامادەین".

پەیک نامەکەی وەرگرت و گەڕایەوە، ئەما بێدەنگی هەمووانی داگرتبوو و لە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵدا بوون. بیری جەنگ و ئاشتی و ئەگەریش جەنگ، چۆنیەتی و ئەنجام و پایانی جەنگ. شاگوشتاسپ ڕووی کردە جامئەسپ و گوتی: "باش دەزانم کە تۆ ئاگاداری زۆر شتی و ئەزانی کەی باران دەبارێ و دەشزانی کام هەور بارانی لێ دەبارێ یا نابارێ، بڵێ ئەنجامی ئەم جەنگە چییە و کێ دەمێنێت و کێ دەمرێت"؟

وەڵامدانەوە ئەم پرسیارە فرە سەخت بوو بۆ جامئەسپ، چونکە ئەو بە داهاتووی ئەم جەنگە هیچ گەشبین نەبوو و ئەمە گەلێک شاگوشتاسپی پەرۆش کردبوو. چەند ڕۆژ دوای گەیشتنی پەیامی شاگوشتاسپ، پەیامیان هێنا کە سوپای ئەرچاسپ بە لەشکەرێکی گران خۆیان ئامادەی جەنگ کردووە. جەنگێکی نابەرابەر دەستی پێ کرد و لەم جەنگەدا زەرێر سوپاسالار و کوڕی جامئەسپ و سەربازێکی زۆر لە هەر دوولا کوژریان. هەڵگرسێنەری جەنگ ئەرچاسپی نابەکار لە دوای کوژتن و سووتان وڵات و بەدیلدانی سەربازێکی زۆر، پێی لێ نا و هەڵات.

جەنگ کۆتایی پێ هات ئەما بە نرخێکی پڕبەها. برای پاتشا و نەوەی زەردەشت «گەرامیکەرت» کە کوڕی پوورەچیستا و جامئەسپ بوو لەتەک سەدان پاڵەوان و دلاوەری دی ژیانی خۆیان وندا کرد. جەنگێکی ڕەش و کرێش کە ئەرچاسپ دایگرساندبوو و دەیویست کە خوداکانی جۆراجۆری پێ دڵخۆش بکات و کۆمەڵگای بەهدینی بۆ ستایشت و پەرستشی ڕۆژ و مێهر بگێڕێتەوە. باڵکێش ئەوە بوو کە زەردەشت پێشتر لەم بارەوە گوتبووی:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،

هەروەک چۆن تۆ بەتوانایت و
لە بەر تیشکی ڕاستیدا پەنای ڕاستانی،
کاتێک کە دوو لایەنی نەیار بە یەک دەگەن و
بە پێی ئەو ئایینەی کە تۆ داتمەزراندووە،
بە چ لایەنێک و لە کوێ
سەرکەوتن دەبەخشێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 15

زەردەشت لەمەڕ تێکهەڵچوونی لایەنەکانی نەیار و دوژمن فەرمووبووی: ئەم جەنگانە تا لە ناوچوونی نەزانی و چەواشەکاری و تاریکی هەر هەیە و لە کۆتاییدا، زانایان و هۆشمەندان سەرکەوتن بەدەست دێنن. ڕۆژێک دێت کە مرۆڤی دڵڕەش و تاریکبین، ڕێگای ڕاستی و ڕزگاری و بەهدینی پێش دەگرێت و ئەو کاتە خەبات و جەنگ لە ڕێگای خودا کۆتایی پێ دێت و کۆمەڵان لە جێگای کوژتنی یەکتر بۆ خۆشنۆتیی خواوەند، دەست دەخەنە ناو دەستی یەکتر و بۆ ئاوەدانکردنەوە و ئاشتی و دۆستایەتی و شادومانی جیهان دەکۆشن.

دواهەمین وتاری جاویدانی

هۆرمۆزگای ئاهیرنۆش* بە ئاگری گەش لە ئاگردانی بە ئەسپایی دەسووتا و هەر وەک ڕۆژانی پێشوو پڕ بوو لە مەردمێکی فرە کە لە شوێنی جیاواز و دوورەوە هاتبوون، بە تەموورە و ئاهەنگی خۆش، خەریکی خوێندنی هۆرەکانی زەردەشت بوون و پەیمانی ڕاستی و پاکییان لە دڵ و گیانیان دووبارە زیندوو دەکردەوە.

زەردەشتیش لە ناو جەماوەر بوو و خەریکی گوتارخوێندنەوە بوو. زەردەشت هەموو ڕۆژانی پەنجشەمە، هۆرمۆزشید*، سەردانی ئاگرگای دەکرد. خەڵک نیگەران بوون و بیستبوویان کە سوپایانی ئەرچاسپ هەمدیسان خۆیان ئامادەی تۆڵەی شکستی جەنگ کردووە. «لەهراسپ»ی پیر باوکی شاگوشتاسپ نیگەران بوو. دوای تاوێک زەردەشتی پیری مەزن وەک هەمیشە چوە سەر سەکۆ و دەستی کرد بە گوتاردان، سەرەتا بە چەند سروودێکی خۆشی خۆی دەستی پێ کرد:

ئێستا لەمەڕ بنەمای ئایینی ژیان دەدوێم،
ئەو شتەی کە مەزدا ئەهۆرای دانا،
بە منی گوتووە:
ئەو کەسانەی کە
ئەم گوتار و پەیامە پیرۆزانە،
بەو جۆرەی من فێری بووم،
بە کاری نەهێنن و پەیڕەوی نەکەن،
کۆتایی ژیانیان،
لەتەک پەشیمانی و ئەفسۆس دەبێت.
گاتا، هاتی 45، سروودی 3

ئێستا دەدوێم،
گوێ بگرن و ببیستن،
ئەی ئەو کەسانەی کە داواکاری بیستنن..!
ئەی ئەو کەسانەی کە لە دوور و نزیکەوە هاتوون..!
هەمووی ئەم گوتانە بە چاکی بە یاد بسپێرن،
نەکا ئامۆژگاری خراپ،
جارێکی دی،
ژیانی ئێوە لە ناو ببات و
چەواشەکار بە گوتە و بڕوا نادروستەکانی،
ئێوە بەرەو چەواشەیی ببات.
گاتا، هاتی 45، سروودی 1

ئێستا لەمەڕ ئەو دوو مینووەوە دەدوێم،
کە هەر لە سەرەتای ئافراندنەوە هەبوون،
لە دوو مینوویە،
مینووی پاک بە ئەوی دیکەی گوت:
لە ئێمە دووانە،
نە رامان و نە ڕاهێنان،
نە خێرەت و نە باوەڕ،
نە گوفتار و نە کردار،
نە ویژدان و نە ڕەوانمان،
لەتەک یەکتردا سازگار و هاوڕێن.
گاتا، هاتی 45، سروودی 2

ئێستا لەمەڕ ئەو شتەی کە لە ژیاندا باشترینە دەپەیڤم،
ئەمەش لە بەر تریفەی ڕاستییدا تێگەیشتم:
مەزدا بەدیهێنەری ڕاستییە،
مەزدا سەرچاوەی رامانی پاکە،
رامانی پاکیش بۆ تێکۆشانە.
مەزدا پەروەردەگاری خۆبەختکارییە،
خۆبەختکاریش سەرچاوەی کرداری چاکە.
مەزدا لە هەموو شتێک بینایە و
ناتوانرێت بخاپێنرێت.
گاتا، هاتی 45، سروودی 4

ئێستا لەمەڕ ئەو شتانە دەدوێم،
کە مەزدا ئەهۆرای پاک بە منی گوتووە،
ئەو گوتانەی کە بۆ هەموو کەسێک بیستن و بە کارهێنانی باشترینە:

ئەو کەسانەی کە ڕاهێنانەکانی من لە دڵەوە ببیستن و
ڕێزی بۆ دابنێن و بۆ کاری بهێنین،
بە گەشەکردن و جاویدانبوون دەگەن،
هەروەها بەو کردارانەی کە لە رامانی پاک سەرچاوە دەگرێت،
لە پرشنگی ڕووناکبەخشی ئەهۆرا،
بەهرەمەند دەبن.
گاتا، هاتی 45، سرووودی 5

ئێستا لەمەڕ ئەوە دەدوێم،
کە لە هەمووان مەزنتر و بانترە و
بە ڕاستییەوە ستایشتی دەکەم،
ئەو سەروەری زانا و
هەموو جاویدانە پاکەکانی.
هیواداریین کە مەزدا ئەهۆرا،
بە خێرەتی پاکی خۆی ستایشتی ئێمە ببیستێت.
تا بە مێهر و خۆشەویستیەوە
لە بەر تیشکی رامانی پاک
بە ئەو پەیوەند ببین.
ئومیدوارین بە خێرەتی خۆی،
ئەو شتەمان فێر بکات، کە باشترینە.
گاتا، هاتی 45، سرووودی 6

ئەو کەسێکە کە هەمووان
ڕزگاریی خۆیان لەو دەخوازن،
چ ئەوانەی کە پێشتر بوون،
چ ئەوانەی کە هەن و
چ ئەوانەش کە دەبن.
ئەمەش بزانن کە ڕەوانی پاکان
هەمیشە سەرفەراز و کامەران دەبن و
چەواشەکاریش هەمیشە بە دەرد و ڕەنجەوە سەر دەنێتەوە.
ئەمەش یاسایەکە،
مەزدا ئەهۆرا بە شکۆداریی خۆی دایمەزراندووە.
گاتا، هاتی 45، سرووودی7

بە ستایش و نیایشتەکانم
ڕوو لە مەزدا ئەهۆرا دەکەم و
بە وێنام دەیبینم،
بە رامان و گوفتار و کرداری پاک و

له بەر پرشنگی ڕاستیدا،
ئەو بە پەروەردەگاری دانای مەزنی دەناسم،
بۆیە نزاکانم بە ئەو و
بە بارەگای سروودی ئەو،
پێشکەش دەکەم.
گاتا، هاتی 45، سروودی 8

بە ڕێز و پاکی ستایشتی ئەو دەکەین و
بەرز دەیبینین.
ئەوە کە هەمیشە بە
هەستیبەخشێنەری دانای مەزن نێو دەبرێت،
لە بەر پرشنگی ڕاستی و رامانی پاکدا
بە توانامەندی و شکۆداری خۆی،
مژدەی گەشەکردن و نەمربوونی بە مرۆڤ داوە،
هەروەهاش تەندروستی لەش و
پایەداریی ڕەوانیان پێ دەبەخشێت.
گاتا، هاتی 45، سروودی 10

ئەو کەسانەی کە،
دوژمنی لەتەک دێڤپەرستان و لایەنگرانیان دەکەن و
ڕێگاشیان جودایە لەوانەی،
کە بە سووکی دەڕواننە مەزدا ئەهۆرا و
خۆیان بە جوانی بیر لە مەزدا ئەهۆرا دەکەنەوە و
سوشیانسەکانی زانا و یاوەرانی ئایینی
بە دروستی دەناسن،
مەزدا ئەهۆرا،
بە چاوی هاوڕێی خۆی و
بۆیان وەکوو برا و باوک دەبێت.
گاتا، هاتی 45، سروودی 11

زەردەشت سروودەکانی خوێندەوە و پاشان فەرمووی: "ئەی خەڵکینە، ئەی ئەوانەی کە لە ڕێگای دوور و نزیکەوە هاتوون..! لەم ڕۆژە بەهاریەدا بڕواننە ئاسمان و تیشکی گەرمی رۆژ، بۆنی خۆشی بەرزەنگڵ و پشکوتنی گوڵ و خونچەکان، سەوزەڵانیی دەشت و زۆزان، خوڕەی ڕووبار و چۆمەکان و هەزاران دەنگ و ئاوازی خۆشی دیکە. ئەی جەماوەر..! بکۆشن کە هەمیشە وەک بەهار گەشاوە بن، دڵتان لە درۆ و تاریکی دوور ڕابگرن. رامانتان لە پەژاریی و لاساری و دەمارگیری و خیرەسەری پاک بکەنەوە، ڕەوانتان لە ڕەنج و خەم دوور ڕابگرن و جیهان بە کاری خۆتان ئاوەدان و دروست بکەن. بڕوا بکەن کە هەر چی چاکە و خۆشی و باشی هەیە، لەم جیهانەدایە. لەتەک نەزانی و گێلی و هەڵە و تاریکبینی و ڕک و تووڕەیی و ناحەزی و دەستدرێژی و ستەمدا بجەنگن و جیهانێک دروست بکەن کە داد باڵادەست و فەرمانڕەوایی لێ بکات. ڕوو بکەنە ئۆلی بەهدینی

و ئایین بکەنە پەیژەی گەیشتن بە ڕووناهی رامان و پاڵافتنی گیان و ڕازانەوەی ڕەوان و ژیانی باشتری گەلان و جیهان، دوور بین لەوە کە دین بکەن بە..."

لەم کاتەدا دەنگەدەنگ و جەنجاڵێک بەرپا بوو، سوپای ئەرچاسپ چوار دەوری ئاترگای تەنیبوو، تاوێکی پێ نەچوو سەربازانی ئەرچاسپی نابەکار کە خۆیان پێشتر ئامادە کردبوو، پێیان نا نێو هورموزگای ئاهیرنۆش و «تۆربەراتئەوریش»ی ناپاک بە شمشێرەوە ڕووی کردە زەردەشتەوە و بە هەموو هێزێکەوە شمشێرێکی کوتا بە سەر زەردەشتی کاڵ. خوێن بە ناو چاوانی پاکی زەردەشت هاتە خوارەوە و لەشی سست بوو و کەوتە ڕووی زەویی هورموزگا، خوێنی ئاڵی زەوی هورموزگای سوور کرد. زەردەشت لە دوا هەناسەی کە ڕووی لە بڵێسەی ئایر بوو پەرتووکی سروودەکانی لە دەستیدا گووشی و دڵی لە لێدان وێستا و ناوی مەزنی بۆ هەمیشە بە جاویدانی پەیوەست بوو.

پاشان یارانی زەردەشت، پەیکەر و تەرمی زەردەشتی هەفتاوهەوت ساڵەی ئەویان هەڵگرت و بە هۆرە و دەهۆڵ و سوورنا و چەمەری بردیان بۆ گۆڕستانی بەرز و مەزنی هەورامان، هاوکاتیش دوایین سروودی کە دەیچڕی هەروەها بە گوێ دەگەیی:

مەزدا ئەهۆرای بە توانا
بەم چەشنە دایناوە:
خۆشبەختی بە ئەو کەسەیە
کە بەختیاری بە کەسێکی دی ببەخشێت.
من بۆ پێشکەوتن و ڕاگرتنی ئایینی ڕاستی،
داوای پایەبەرزی و توانامەندی
تەن و ڕەوانم دەکەم.
ئەی وزەی خۆبەختکاری..!
لە ئەو تریفەیە
کە پاداشتی ژیانی ڕەوشت پاکانە،
بەهرەدارم بکە.
گاتا، هاتی 43، سروودی 1

ئەی مەزدا..!
کاتێک لە سەرەتادا،
بە رامانی خۆت،
لەش و خێرەت و ویژدانێت
بۆ ئێمە ئافراند،
گیانت بە لەشی ئێمە
بەخشی و
توانای گوفتار و کردار و ڕابەریت پێ بەخشین،
ویستت ئێمە رامانی خۆمان
بە ئازادیی تەواو هەڵبژێرین.
گاتا، هاتی 31، سروودی 11

کۆتایی

لە ڕۆژی 29.04.1997 کۆتایی پێ هات، بە هێڤی کاری مەزنتر و تێکۆشان و وزەی بێوچان بۆ خزمەت بە گەلی لەبیرکراو و ستەملێکراوی کورد. **بابان سەقزی ـ دانمارک**

بە پێویستی دەزانم ئەوە بڵێم کە لە چاوخشاندن و دووبارە نووسینی ئەم بابەتە بە سیستمی ویندۆز، سپاس و پێزانیی هاوڕێ و دۆست و هەڤاڵانی خۆم بکەم کە بە شێوەی جۆراجۆر پاڵپشت و یارمەتیدەر و ئامۆژگارم بوون و دەورێکی باڵایان بینی لە ڕاستکردنەوەی هەڵەکانم و تێبینی و بۆچوونەکانیان توانی ئەم بابەتە دەوڵەمەندتر بکات. بە سپاس لە هەموو ئەم خۆشەویستانە:

کەیبانووم تابان، مامۆستا عوسمان، مامۆستا شەرمین هەڵەبچەیی، بەڕێز پەیمان، هێژا خاڵەحەمە، برایان بەهزاد و بەهرۆز، نەورۆز شاهین، مامۆستا ئاسۆ گەرمیانی، مامۆستا عەبدوڵا پەشێو، بەرێز جەلال دەباغ، کاک دیاکۆ، هێژا نەشمیل شۆڕش.

هەروەها بە شێوەی جۆراوجۆر سوودێکی فرەم بینی لەم کاناڵانە ئاسمانیە کوردیانە:

مەدتیڤی، مەدیاتیڤی، کوردستانتیڤی، کوردسات، میتسوپاتامیاتیڤی و هەروەهاش رادیوکانی دەنگی ئەمریکا، دەنگی میتسوپاتامیا، هیوادارم وێنەیان فرەتر بێت بۆ ڕاژەی بەرژەوەندی نەتەوەیی کورد، بۆ بەدیهاتنی وڵات و دەوڵەتێکی سەربەخۆ و سەرفەرازی کوردی.

21.05.2003 **بابان سەقزی ـ دانمارک**

فەرهەنگۆک

ئاپۆرە کۆسپ، پەتەر، وەی

ئاتر ئاگر، ئایر، ئازەر، ئاهیر

ئاترگا به زمانی هەورامی ئاهیرگە، هورموزگا، جەمخانە، ئاتەشگە، ئەو شوێنەی کە بەهدینان بۆ ڕاز و نیاز و گرتنی کۆڕ و ئاهەنگی ئایینی تێدا کۆ دەبنەوە، وەک کەنیسا و مزگەوت

ئاترەخش به ئاڤێستایی: ئاتر+ ڕەخشان = ئاترڕەخشان، ئازەرەخش، بە واتەی پرشەی ئاگر، تیشکی ئاگر (ڕەخشان، ڕەخشندە، ڕەخشن ناوی کچانە لە زبانی کوردی)

ئاخ زەوی، زێد، خاک، نیشتمان

ئاخاڵ پاشماوە، ڕێقنە، پیسی، چەپەڵی

ئاخایۆک کەسێک کە خۆی بە گەورە دەزانێت بە بێ ئەوە کە لێی بوەشێتەوە

ئافەراندن دروستکردن، بەدیهێنان، چێکردن، خولقاندن

ئافەریدە دروستکراو، بەدیهاتوو

ئافەریدەگار خودای بەدیهێنەر

ئافەرینش ئافراندن، بەدیهێنان، داهێنان، خولقاندن

ئافەرینشت بوون بە واتەی گشتی، هەستی

ئارمان ئارمانج، ئامانج

ئارمەئیتی ئەسپەند، ئەسفەند، یەکێکە لە ئەمێشەسپێنتەکان، ئەسفەند ڕاکێشەری هەموو هەستییە. لە هەستیدا دوو ڕاکێشەر فەرمان دەدەن، «دوورکەر» و «کێشەر» کە لە هەستیدا بە هەموو دیاردەکانیەوە کار و کاردانەوەیان دەبینرێت. لە هەر دیمەن و نموونەیەکی بووندا، ئەم کار و کاردانەوە و کێشەر و دوورکەرەوە هەیە و ئەمە دەبێتە مایەی باڵاکردن و گەیین و گەڕیانی ئەو دیاردەیە. کێشان و دوورخستەوە و کار کاردانەوە و ڕەنگ و ڕەنگدانەوە لە مرۆڤدا بە چەشنی ئەڤین، لەخۆبوردن، داد، بەخشش، ڕامانی دروست، هەڵسەنگاندنی ڕاست، خۆپارێزی و پاکی و خاسی دەبینرێت، کە ئەمانە دەبێتە مایەی خۆشی و شادومانی و کەیفخۆشیی دڵەکان و گیانەکان، لە بڕێک شوێندا بە واتەی (موراد) و جونمێریش هاتووە.

ئاری چاوکی وشەکە لە ئایر هاتووە، ئەو گەل و نەتەوانە کە ئاگر بە لایەنەوە پیرۆز بووە، ئەو گەلانە کە بە باوەریان بە ئایینی بەهدینییە.

ئاژ زگ یا بەرچاوبرسی، ڕەچاو، ئاز، (تەماح)

ئاشا واژەیەکی ئاڤێستاییە کە بە واتەی ڕاستی، ماف، دروستی، دادگەری، سامانی جیهان، یاسای ئافەرینش، ڕێکوپێکی، سازگاری، سەقامگیری، سازیی و دامەزراوی تەواو، بەشێکی سەرەکیی لە ناوی ئەمێشەسپێنت «ئاشا»وەهێشتایە، لەم ڕووەوەیە کە لێکۆڵینەرانی دینی بەهدینی واژەی ئاشا بە بێوەرگێڕان لە ناو نووسراوەکانیاندا بە کار دێنن، ئاشا یەکێک لە کۆڵەکەکانی بناغەیی و گرینگی دینی زەردەشتە کە لە سەرتاسەری ئاڤێستا هەمیشە دێتە گوتن و دەتوانرێت ببێژین کە هەموو ڕێگاکانی ڕزگاری بە ڕاستی یا ئاشا کۆتایی پێدێت کە هەمانا ڕاستییە.

ئاشاوەهێشتا   ئەمێشەسپێنت ئاشاوەهێشتا یان ئۆردیبەهەشت، جیهانی بووندا ڕێکوپێکی و هەنجارێکی پتەو و گران فەرماندەرە و هیچ شتێک لە دەرەڤەی فەرمانی هەنجار و ئۆردیبەهەشت نییە. هەنجار لە ڕەوانی مرۆڤدا، ڕاستی و پاکییە. دوژمنی هەرە مەزنی ڕاستی و داد و مرۆڤ، درۆیە. ڕاستی لە ڕەوانی مرۆڤ، مایەی خۆشی و خورەمی و شادمانییە و هەر چاکەیەک کە لە جیهاندا هەیە، لە ڕاستی هەڵدەستێت، ئۆردیبەهەشت، فریشتەی ڕاستی و دروستی و پاکی.

ئاشوو   مرۆڤی پاک و بە ویژدان، جوانمێر، پیرۆز، هاف، (حەزرەت)

ئاگر   لە ڕوانگای دینی بەهدینی 5 جۆر ئاگری جیاواز هەیە: یەکەم بۆرزیسەوە، کە لە پێشگای پیرۆزی ئەهۆرا مەزدا هەیە. دووهەم وەهوفەرِیانە، کە لە ناو لەشی مرۆڤ و گیانلەبەرانی دی هەیە. سێهەم ئاوروازیشتە، کە لە ناو گیادایە. چوارەم وازیشتە، لە ناو هەوردایە. پێنجەم سپەنیشتە، کە بۆ بەکارهێنانی ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤ بەکار دێت و لە هەمان کاتییشدا بە نیشانەی ڕووناکی و پاکی و زانایی لە هەمبەر تاریکی و ناپاکی و نادانی پێناسە دەکرێت.

ئالی   لایەن، لا

ئالیکاری   ئاریکاری، هاریکاری، یارمەتی

ئامۆژگار   ئامۆژیار، ئامۆزگار، مامۆستا، فێرکار

ئامیان   هەوێن، سرشت، جەوهەر

ئامەرتات   فریشتەی تەندروستی و تەمەندرێژی، ئەمێشەسپێنت ئامۆرداد بوونی جاویدانییە. هێزی ئافراندن هەمیشە لە کاری ئافراندن و زایین و مردندایە و ئەم کاروبارە هەمیشەیی و جاویدانییە. مرۆڤ جیهانێکی پچووکە لە جیهانی مەزن و لە ژێر کاریگەری و فەرمانی یاساکان و زاگونەکانی جیهانی و ئەمێشەسپێنتەکان. جا ئەگەر تیشکی ئەمێشەسپێنتەکان بە سەر ڕەوان و زیندەگانی ئەو بکەوێت، ئەوە شادی و بەختیاری و خورەمی ژیانی ئەو دادەگرێت و دەبێتە ئاوێنەیەک بۆ دیمەنی هەستی، ئاوەزی گشتی، تیشکی درەخشان، هێندسە، هەنجاری بوون و ئەهۆرا مەزدا. ئەمێشەسپێنتەکان لە گۆڕەپانی ڕەوان و ژیانی مرۆڤدا، هەنگاوەکانی پاڵافتن و ڕازانەوەی ڕەوانن کە لە ڕامانی پاکەوە دەگرسێت و دوای پێوانی هەنگاوەکانی ڕاستی، داد، خۆپارێزی، لێبووردیی، ئەڤین، پاکی، گەشەسەندن و پشکووتن بە ئامورداد بە واتەی جاویدانی دەگات.

ئاوەردگا   مەیدانی جەنگ، گۆڕەپانی جەنگ

ئاوزەنگ   ڕکێف و ئاسنی سەرکەوتنی خوانی زین و زەنگی

ئاوەنیا   ڕەپستە

ئاویدەر   ئاویەر، بە ئاڤێستایی «ئەوشێدرینە»، لە سەر کۆچبەربوونی زەردەشت لێکۆڵینەوەیەکی ورد و زانستی و بێ لایەنانە تا بە ئێستا نەکراوە، بێگومان هۆی تایبەت و دیاریکراوی خۆی هەیە. بەڵام بە گشتی دوو بیروڕا هەیە، یەکەمیان زۆربەی نووسەرانی بیانی بە تایبەت فارس پێ لە سەر ئەوە دادەگرن کە زەردەشت خەڵکی دەوروبەری "ورمێ" لە ڕۆژهەڵاتی کورستان بوون و کاتێک کە کۆچبەر بووە بەرەو شاری "بەلخ" لە ئەفغانستان چووە، هەڵبەت برێک نووسەر بە بێ بەڵگە و بێ سەرچاوە پێ لەوە زیاتر دادەنێن و دەنووسن زەردەشت لە ڕۆژئاوای ئێران "خۆراسان" لەدایک بووە و لەوێشەوە بۆ شاری بەلخ کۆچی کردووە و گۆرەکەی لە شاری "مەزارشەریف" دایە. بەڵام بیری دووهەم کە لە ئەدەبیات و ئاڤێستای نوێ سەرچاوە دەگرێت و گومانشکێنە، شوێن و جێگای کۆچبەری زەردەشت دیاری دەکات.

بۆ نموونە ڕەوانشاد "عمادالدین دەوڵەتشاهی" نووسەری هێژای کرمانشانی لە پەرتووکەکانی "چیاکانی نەناسراوی ئاڤێستا" و "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا" بە سەرچاوەگرتنی ئەدەبیاتی زەردەشتی "یەشتەکان"، شوێن و جێگای کۆچبەری زەردەشت بەم چەشنە دەستنیشان دەکات. یەکەمجار زەردەشت پەنا دەباتە بەر زۆزانی "ئەوشێدرینە" کە بە درێژایی مێژوو ئەم وشەیە بە چەشنی "ئاویدەر، ئاویەر" لە هەریمی شاری "سنە" لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان زەردەشت لەوێشەوە دەڕوات بۆ چیای "هۆگر" کە لە دوایدا دەبێتە چیای "هەژیر، هەجر، هەجیر" ئێستا ئەم ناوچەیە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا بە "دینەوەر" بەناوبانگە. لەم شوێنەدا بەشی دووهەمی سروودەکانی گاتا بۆ زەردەشت داهۆنرا. کەی گوشتاسپ کە کۆشکەکەی بە ناوی "گەنگ شا" ناو دەبریا و لە سەر چیایەک دروستی کردبوو، ئایینی ئەوی پەژراند، بوو بە گەورەترین پاڵپشتی زەردەشت و یارانی. ئەم شوێنە ئێستا لە باژێری "سەحنە"یە کە لەو سەردەمە بە شاهیندژ، شاییندژ، سایندژ" بە ناوبانگ بوو. زەردەشت هەروەها ئاگرگایەکی (بە ناوی ئاترنۆش، ئاگرنۆش، ئاهیرنۆش، ئازەرنۆش) لە "باکتەریا" دایمزراند. ئەم شوێنە لە دوای هەزاران ساڵ بە ناوی "پارسینە" لە هەریمی "دینەوەر"ی کرمانشا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان باکتەریا گۆڕیا بە "باختەر" و ئەم گوندەش ئێستا ماوە. "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا، ل. 35 و 36". نووسەر و زمانەوان م. ئە. هەورامانی لە هەفتەنامەی "ئاویەر" لە ژمارەی 52 ساڵی 3 لاپەڕەی 12 باسێکی لەسەر ئاویەر نووسیوە کە جێگای سەرنجە: "بە ڕەواڵەتدا ئەم وشە ناساکارەیە "ئاویەر" وەها خۆی دەردەخات، کە فرە کۆن بێت! ئەگەریش وەها بێ، دەبێ بەم جۆرەی خوارەوە لێک بدرێتەوە واتە، وشەی "ئاویدەر" لە هەر دوو دۆخی لێکدانەوەدا لە دوو بەشی سەرەکی پێک هاتووە و ئەوانیش ئەوەی کە دەبێ لەم ڕووەوە بوترێ ئەوەیە کە فەرهەنگە پارسیەکان و جوگرافیاناسانیان هەوڵیان داوە کە سەرپاکی ناوە کوردیەکان بۆ زمانی پارسی وەربگێڕن و ئەمەش جۆرە کارێکە کە دەستی بۆ سنگەوە ناگیرێ و جۆرە تاوانێکی مێژوویی و جوگرافیایی و ئینسانیشە کە هەرگیز لە بیر ناچێتەوە! پاش ئەم لێکدانەوەیە دەبێ ئەوە لە یاد نەکەین کە ئاویەدەر یەکێک لەو جێگایە پیرۆزانە بووە کە زەردەشت لە کاتی هاتووچۆکردنی لە "شیز"ەوە بەرەو "لوڕستان" بۆ ماوەی چەند ڕۆژێک لە ئاویدەردا ماوەتەوە و ئەوجا بەشی دووەمی ڕێگابڕینەکەی گرتووەتە بەر کە لە هاتن و چوونەوە و گەڕانەوەدا ڕێگاکەی بە قەراغی "سیروان"دا تێپەڕیوە". بە باوەڕی من گوندی بەڵخە ئێستا لە هەورامان لە سەر سنووری دەستکردی "ئێران و ئێراق" هەڵکەوتووە و ماوە. ئەم شوێنە سەردەمی خۆی باژێرێکی مەزن بووە و کۆشکی بە ناوبانگی کەی گوشتاسپی لێبووە، هەرچەندە ئێستا لە شێوەی گوندێکی چەند ماڵی لێ ماوە، بەو مەرجە کە لە دوای داگیرکاری عەربە موسوڵمانەکان و هێرشی بێ بەزیی مەغۆل و تاتارەکان و پاشان سەردەمی عوسمانی و ڕژێمی بەعس ئەم گوندەی شتێکی وای لێ بە جێ نەماوە. ئەم گوندە لە نێوانی گوندەکانی «دەرەی مەڕ، دەرکێ، هانەگەرمەڵە، ڕەشین و دزڵی» و شارەکانی «هەڵەبچە و مەریوان» هەڵکەوتووە.

ئاهیرنۆش ئاتەشگای ئاهیرنۆش، ئاترنۆش، ئاگرنۆش یان ئازەنۆش بە دەستی زەردەشت لە هەورامان لە بەلخە دروست کریا، هەڵبەت مامۆستا دەوڵەتشاهی باوەڕی وایە کە ئەم ئاگرگایە لە "باکتەریا" دامەزراوە، ئەم شوێنە لە دوای هەزاران ساڵ بە ناوی "پارسینە" لە هەریمی "دینەوەر"ی کرمانشا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ماوەتەوە. پاشان باکتەریا گۆڕیا بە "باختەر" و ئەم گوندەش ئێستا ماوە. "ڕۆستەم و زۆراو بە زمانی ئاڤێستا، ل. 35 و 36".

ئەرچاسپ ناوی پاتشای تۆراوەکان بوو و هەروەهاش برازای ئەفراسیاو بوو، لە دوو واژەی ئاڤێستایی ئەرج + ئەسپ، دروست بووە بە واتەی ئەسپی پڕبەها، بەڵام لە ئەدەبیاتی زەردەشتی ناوی لەتەک درۆ و دوژمنی سەرسەختی

زەردەشت یاد دەکرێت، لە هێرشی بۆ سەر شاگوشتاسپ گوایە دوو کچی پاتشای بە ناو «هۆما و وەهئافەرید» بە دیلی گرت. پاشان براکەیان «ئەسپەندیار» هێرشی بردە سەر ئەرچاسپ و خۆشکەکانی ڕەها کرد و ئەرچاسپی کوشت و دینی بەهدینی گەشە پێ دا. دانشنامەی مەزدایەسنا. جیهانگیری ئۆشیدەری. لاپەرەی 84

ئەرژمەند ئەرجمەند، هێژا، بەڕێز، ڕێزدار

ئەسپێنتمان نازناوی بنەماڵەی زەردەشتە، لە واژەی سپی گیراوە بە واتەی سپی ڕەگەز و ناوی نۆهەم پشتی زەردەشتە.

ئۆل دین، ئایین، کیش

ئەتک وشەیەکە بۆ بێڕێزیکردن و سووککردنی کەسایەتی ژن بە کار دێت و ترۆ بۆ پیاو بەکار دێت.

ئەختەرناس ئەستێرەناس، پیری ئەستێرەناس، خەوگێڕ، خەوناس، ئەستێرەژمێر. دوو لە ئێستا لە وڵاتی کوردان لە پێشدا خاوەنی شارستانیەتی وەهابوو کە زانستی ئەستێرەناسی سەرتۆپی زانستەکانی ئەو سەردەمە بوو.

ئەرخەوانی سووری ئاماڵ بەنەوش

ئەرمەغان دیاری، پێشکەشی، کەونە شارێکی کوردانە لە کوێستاندا. کوردستان. گیوی موکریان. لاپەرەی 28

ئەستوورە واژەی ئەستوورە واژەیەکی هیند و ئەورووپییە. لە زمانی سانسکریتیدا ستوورە بە واتەی داستانە، هەڵبەت لە داستانەکانی بوودایی فرە جار بە کار هاتووە، لە زمانی یۆنانی وەک هیستوری بە واتەی گەڕیان و لێکۆڵینەوە و ئاگاییە. لە زمانی فەرانسەوی و ئەنگلیسیشدا بە دوو جۆری ستوری بە واتەی چیرۆک و داستان و پەندی دیرۆکی و مانای مێژوو، گوزارش و بابەتی دیرۆکی.. بە کار هێنراوە. لە زمانی کوردی بە چەشنی سادەی خۆی بە کار هاتووە، بەڵام لە واتەی تەعریبکراوی زبانی عەرەبی بە واتەی گوتەی پڕوپووچ و ئەفسانە و شتی بێ بناخە مانا کراوە.

ئەفسۆس ئەپسۆس، پەشیمان، بەداخەوە

ئەفسەر ئەپسەر، تاج و کڵاویی پاتشاهی

ئەکۆمەن لە ئاڤێستادا بە «ئەگەمەنگە» و بە مانای بیری خراپ و بەد و کرداری ناحەز هاتووە، لە سەردەمی ئیمپراتۆری ساسانیەکان، کاتێک کە وردە وردە تەپ و تۆزی نەزانی و لادان لە ڕێبازی ڕاستەقینەی زەردەشت دەستی پێ کرد، ئەکۆمەن واتەی ناوی دێوێکی گرتە خۆی.

ئەمێشەسپێنت واژەی «ئەمێشە» بە واتەی هەمیشەیی و جاویدانی و زیندوویی و بێمەرگیی. «سپێنت»یش بە مانای پاک و پیرۆز و پترکەر و دەرمانبەخش. کۆی ئەمێشەسپێنت دەبێتە ئەمێشەسپێنتەکان، پترکەرانی سوودگەیەنێر و پاکانی پیرۆز و دەرمانبەخشانی هەتاهەتایی. کە بریتین لە شەش ئەمێشەسپێنت: وەهومەن (وەهمەن، بەهمەن، بێمەن)، ئاشاوهێشتا (ئۆردیبەهەشت)، خشترەئیریە (شەهریوەر)، سپەنتئارمەئیتی (ئەسپەند، ئەسفەند)، هەئورتات (خۆرداد) و ئامەرتات (ئامۆرداد) کە بە ئەهۆرا مەزداوە دەبنە 7. بۆیە ژمارەی 7 لای بەهدینان پیرۆز دەژمێردرێت. کاردانەوی پیرۆزی ژمارەی 7 لە سەر زۆربەی دینەکان و داب و نەریتەکانی گەلانی جیهان بە چەشنێکی بێ وێنە دیار و بەرچاوە. پاشان کە دەبینین دینەکانی وەک جوو و فەلە و ئیسلام هاتن، ژمارەی 7 بوو بەشێک لە ژمارە پیرۆزەکانیان. خۆی ژمارەی 3 و 7 لە دینی بەهدینی پیرۆز دەژمێردرێت. ژمارەی سێ لە بەر سێ دروژمی بەناوبانگی زەردەشت: رامانی پاک، گوفتاری پاک و کرداری پاک، ژمارەی هەفتیش بە بۆنەی شەش ئەمێشەسپێنەکان و ئەهۆرا مەزدا پیرۆزی

تایبەتیان هەیە. لەم سەردەمەی ئیمڕۆ بە شێوەی جۆراجۆر ڕەنگدانەوەی ژمارەی 7 لە ژیانی کوردان و کۆمەڵانی جیهان و تەنانەت لە ناو سرووشت و زانست و موسیقا دەبینرێت، بۆ نموونە:

موسوڵمانان لە کاتی سوڕان بە دەوری «کعبە» 7 جار سووڕ دەخۆن ـ لە کەنیسەی جوولەکەکان هەموو مۆمدانەکان هەفت پایەی هەیە ـ لە سەری ساڵی زایینی لە بەر پەنجێرەی خانووەکان 7 مۆم دادەگرسن ـ خوارنەوەیەک هەیە بە ناوی «سڤێنئاپ» لە سەر ئەو واتەیە کە گوایە 7 ئاو تێکەڵ بە یەک دەکرێت و هەر کەس بیخواتەوە، ئەوە تەمەنی جاویدانی دەبێت (ئاو بە ئاڤێستایی دەبێتە ئاپ) ـ نۆتی موسیقا 7 دانەیە ـ باڵەبان کە ئامێرێکی کوردییە، 7 کونی هەیە ـ لە سەر گۆی زەوی ی کشوەر هەیە ـ مناڵی 7 مانگە وەک منالی نۆ مانگە دەتوانێت بژیت لێ دوای لەدایکبووندا ـ زانستی پزشکی سەلماندوویەهتی کە مناڵ لە ناو سکی دایکی بە ناو 7 قۆناخ تێ دەپەڕێت، ئینجا لە دایک دەبێت ـ گوایە ئاسمان و زەوی 7 تەبەقە ـ کۆڵەکەزێرینە یان پەلکەزێڕینە 7 ڕەنگە ـ 7 ئەستێرە لە ئاسمان هەیە وەک پیتی ک بە ئالفابێتی ئارامی، کە بە هەوتبراله یا حەوبرا ناسراون ـ هەفتە 7 ڕۆژە ـ لە ناو کوردەوایدا مناڵ دوای 7 ڕۆژ ناوی دەنێن ـ مردو دوای 7 ڕۆژ، هەفتەی بۆ دەگێرێت ـ هێندێک لە چێشتەکانی کوردی لە هەفت جۆر شت دروست دەکرێت وەک هەوتڕەنگە، شەلەم ـ پشتوێن لە تەمەنی رۆحانی و پیربووندا 7 گرێی لێ دەدەن ـ زەماوەن وا باو بوو کە هەفت شەو و هەفت ڕۆژ دەگیریا ـ هەرێمێکی پان و بەرین لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەیە بە ناوی هەوشار ـ خوانی نەورۆز 7 شتی تێدا هەیە ـ بووک لە کاتی گوازتنەوە، مامە یا خاڵۆی زاوا دێت و بە نیشانەی پەیمان 7 گرێ لێ پشتوێنەکەی دەدات ـ میدییەکان کە پێشنیانی نەتەوەی کوردن، 7 هۆز بوون...

ئەنبووژەن شینبەر، کەرەسەیی، واتەیی، (مادی)

ئەنجومەن هەنجەمەن، هەنجومەن، کۆڕ، دانیشتن، نشست، کۆمەڵە، یانە

ئەنجومەنی مۆغان ئەنجومەنی پیری مۆغان کۆمەڵێک لە یارانی زانا و ژیری زەردەشت بوون کە لە سەر داوای زەردەشت ئەم ئەنجومەنیان دروست کرد، بۆ چاوەدێری و پەرەپێدانی دینی بەهدینی. ئەنجومەنی پیری مۆغان کەسانێک بوون کە باوەڕی تەواویان بە ڕاهێنانەکانی زەردەشت هەبوو و لە ژێر سەرپەرشتی زەردەشت بنیاد نریا بۆ گەشەپێدان و ئاوەدانکردنەوە و هەروەها بەرگری بکات لە لادانی دین بەرەو ڕێگای ناڕاست. ئەندامانی بە ناوبانگی ئەنجومەنە کە لە ناو ئاڤێستا ناویان هاتووە ئەمانەن: مەدیامانگ، جامئەسپ، فرەشەوشتر، گۆشتاسپ.

ئەوشێدرینە ناوی ئاڤێستایی چیای ئاویەرە.

ئەرج نرخ، ڕێز

ئەوج نووک، سەر، لای هەرە ژووروی شتێک

ئەهۆرا ئەهورا، ئاهورا، ئاهۆرا، ڕەوانشاد بابا مەردۆخ لە پەرتووکی مێژووی کورد و کوردستان لاپەڕەی 60 دەفەرمێت: ئاهورا لەتەک ئاهیر مانای یەکە، «ئا» لە زبانی کوردی کۆندا بە مانای «هات» و «ور» بە مانای ئاورە ئەو ڕووناکییە کە لە ئاورەوە پەیدا ئەبێ... مەولەوی،یش دەفەرمێت:

ئازیزم، ئاهیر دووری باڵای تۆ
جەستەم کەرد وە بوول، شەماڵ بەرد پەی کۆ
ورشەی پرشەی تاو کوورەکەی جوستەم
شەرارەی لوولەی پێشەی شکستەم ... لاپەڕەی 25، دیوانی مەولەوی

خۆی موسوڵمانانیش باوەڕیان وایە کە (الله نوورە)

باپیرە مەزن لێرە مەبەست ئەو کەسەیە کە پاشان بە ئادەم و حەوا لە چیرۆکی مووسا ڕەنگ دەداتەوە، بەڵام لە چیرۆکەکەی مووسا حەوا وەک ژن تاوانبار دەژمێردرێت و دەبێتە هۆی دەرکردنی مرۆڤ لە بەهەشت. ئەم چیرۆکە پاشان لە دینەکانی فەلە و ئیسلامیش دەبینرێتەوە. لە دینی جوولەکە بڕوا وایە کە حەوا لە لایەن شەیتانەوە فریو دەدرێت و سێوێک کە نابووایە بیخوات، دەخوات و ئەمە دەبێت بە هۆی دەرکردنیان لە بەهشت.

بڕست توانا، وزە، هێز

بژون پاکیزە، پاک و خاوێن

بوت بت، خودای دەستکرد بە شێوەی پەیکەر

بوردبار بوردەبار، وشەیەکی کۆنی هەورامییە، لەسەرخۆ، هێمن، مەولەوی دەفەرمێت:

تۆ تیرە کەی وێت ـ وە زامداریی وێم!

تۆ بێ باکیی وێت ـ «بوردەبار»یی وێم

ئەو وەخت پای کاو هەرد دڵ تەم بۆ

ئەساسەی دووریی ئازیزان جەم بۆ .... دیوانی مەولەوی. لاپەرەی 13

بویەر ڕووداو

بوونی پێویست بوونی گەرەک، (وجود واجب)

بوونی گشتی بوونی ڕووت، بوونی ڕەها، بوونی ڕەبەق (وجودی مۆتڵەق)

بەجەستەکردن خەیاڵ، پندار، (تجسم)

بەدخوو نەگونجاو، بێئاکار

بەدەن لەش، جەستە، قاڵب، دیواری بەرزی حەوش

بەرزەنگڵ بەرزەنگڵ وەک چنوورە گیایەکی بۆن خۆشە، ڕەنگی وەک تووکی ژیژشکە، کەمێک بەرەو شین، لە هەر شوێنێک داینێی بۆنی بۆ ماوەیەک دەمێنێتەوە، لە هەورامان لە دوا مانگی بەهاردا لە سەر لووتکەی چیاکان ئەیڕننەوە و لە ناو سیپاڵ و شاڵ دایدەنێن، یا خود لە ناوماڵدا هەڵی دەواسن بۆ ئەوەی ماڵ بۆنی خۆشی لێ بێت... خەڵکی هەورامان باوەڕیان وایە کە بۆنی خۆشی ئەم گیایە، بە هارەقی پێغەمبەری مەزن ئاشوو زەردەشت ئاو دراوە و ڕوواوە و خوای ئاگر و ئاو هەموو خراپەی تێدا سووتاندووە و تەنیا بۆنی خۆش و وێنەی چاکی لێ بە جێ هێشتووە. پەرتووکی بووکەسوورە. حەمە ڕەوف مورادی. لاپەرەی 78

بەرسڤ وەرام، وەڵام

بەرگری ڕەوا بەرگری یاسای، (دفاع حقوقی)

بەروومەند بەروومەت، وەرومەند، «بەر» بە واتەی بەری میوە و «مەند»یش بە واتەی خاوەن، سەنگین و پشوو لەسەرخۆ، گیای مەندۆک، مەندێ (مەندێ لە هەمان کات ناوی ماندانا کیژی دواهەمین پاتشای میدیاکان ئاستیاگ بوو کە بوو بە بووکی ماڵە پارسووەکان و گوایە هەخامەنشەکان بەرەی ئەم دایکەن) ئەم دو وشە بە سەر یەکەوە دەبێت: سوودمەند، بەهرەمەند، بارەدار، میوەدار، کامەران

بەرەوپیری پێشوازی

بەڵخە گوندی بەڵخە ئێستا لە کوردستان لە هەورامان لە سەر سنووری دەستکردی "ئێران و ئێراق" هەڵکەوتووە و ماوە. ئەم شوێنە سەردەمی خۆی باژێرێکی مەزن بووە و کۆشکی بە ناوبانگی کەی گوشتاسپی لێبووە، هەرچەندە ئێستا لە شێوەی گوندێکی چەند ماڵی لێ ماوە، بەو مەرجە کە لە دوای داگیرکاری عەربە موسوڵمانەکان و هێرشی بێ بەزیی مەغۆلەکان و تاتارەکان و عوسمانیەکان و پاشان لە سەردەمی ڕژێمی بەعس ئەم گوندەی شتێکی وای لێ بە جێ نەماوە. ئەم گوندە لە نێوانی گوندەکانی "دەڕەی مەڕ، دەرکێ، هانەگەرمەڵە، ڕەشین و دزڵی و شارەکانی هەڵەبچە و مەریوان" هەڵکەوتووە.

بەهـی بە واتەی چاکی، بەهـ لە زمانی کوردیدا وشەی پەسەنکردن و لە زمانی ئاڤێستایی «وەهـ» بووە. زۆر وشەی کوردیمان هەیە کە بە وەهـ یا بە دەست پێدەکات، ئێستاش لە بڕێک شوێنی کوردستان هەر بە چەشنی وەهـ بە کار دێت، وەک: وەفر بووە بە بەفر یان بەرف، واران بووە بووە بە باران، وەهار بووە بە بەهار. فرە وشە لە چاوکی بەهـ چێ بووە وەک: بەهبەهـ، بەها، بەهر، بەهەشت، بەهدین، بەهدینان، بەهمەن، بەهزاد، بەهرۆز...

بەهر بەش

بەینەت ئەمەگ (وەفا)

بیردۆزی بیروڕای زانستی، (تیۆری، نەزەریە)

بێڵ پێمەڕە

بێندۆ بە ئاڤێستایی بەنداڤ، ناوی یەکێک لە دوژمنانی سەرسەختی زەردەشت و هاوپەیمانی گراهمای ئاژاوەچی بووە.

بێکەران بێسنوور، بێکۆتایی، بێئەندازە

بێوەڵە بەچکەی ساوای ورچ

بیرناسی فەلسەفە

پاداشتیچاکە مەبەست لە پاداشتی چاک، هێمنی رامان و ویژدانێکی ڕووناک و دڵێکی بینا و توانامەندیی مینوویی و بێنیازبوون لە هەوا و هەوەس و خۆشنووتیی هەمیشەییە.

پادیاری بەرخۆدان، بەرهەڵستی، دوژمنی، دژایەتی

پارسکیکردن گەدایی کردن، سواڵکردن

پاقژ پاکژ، پاکیزە، پاک، خاوێن

پایان کۆتایی

پرس پەیمان، بەڵێن، گفت

پرسنامە پەیماننامە

پەژواک خەنیدن، زایەڵە، فەرتوور، ئۆڵان، هۆڵان

پشتوێن شاڵ، پژبێن، پشتێن، پشتان، کەمەربەند، قەیوەن، هەموویان یەک واتەن و بۆ یەک مەبەستن. پشتوێن یەکێک لە بەشەکانی بەرگی کوردییە کە بەستنی بۆ مرۆڤی بەهدینی پێویستە. لە دینی زەردەشتی گەورەترین ڕووداو بۆ هەر مرۆڤێک بەستن و پۆشینی شاڵ و شەپک یا کەمەربەندە. هەر لاوێک کە تەمەنی گەیشتبێتە تەمەنی 15 ساڵی، دەتوانێت لە ئازادی تەواودا، دینی بەهدینی بۆ خۆی هەڵبژێرێت و ببێت بە یەکێک لە ئەندامانی کۆمەڵگای

بەهدینی. ئارمانجی ئەم کارە لە ڕوانگەی دینی زەردەشتەوە لەدایکبوونێکی نوێیە، لەدایکبوونێکی ئۆلی و مینوویی بۆ گەنجی بەهدینی، بەو واتەیە کە لەمەولا ئەو کەوسە خۆی ناسیوە و دەتوانێت سەربەخۆ لە چارەنووسی خۆی ئازاد بێت و خۆی بریار بدات، تەنانەت لە هەڵبژاردنی هاوسەریش. واتەیەکی دیکەی ڕەمزی پشتوێنەکە ئەویە کە بە بەستنی پشتوێنەکە لەشی مرۆڤ بە دوو بەشی خوارەوە و سەرەوە دابەش دەکات. بە شێوەیەکی ڕەمزی بەشی سەرەوە بریار دەدات بۆ هەموو لەشی. لە کاتی بریاردانی نەودین کە دەیەوێت بێتە سەر دینی بەهدینی، ئەوە لە کاتی بەستی پشتوێن، سێ گرێ لە پشتوێنەکە دەدات. بە نیشانەی پەیمان بە سێ دروشمی زەردەشت: رامانی پاک و گوفتاری پاک و کرداری پاک. کە هەڵبەت لە تەمەنی پیری کە پلەی پاکی و زانستی گەیشتە ئاستی مرۆڤێکی فەرزانە، ئەو کات دەتوانێت 7 گرێ لێ بدات، یان گرێچنی بکات. پشتوێن نابێت ڕەنگی ڕەش بێت، شاڵی نەودین لە کاتی جەژنی هەڵبژاردنی دینی بەهدینی، دەبێت ڕەنگی سپی یان ڕۆشن بێت. بە خۆشیەوە هێشتا لە زۆر ناوچەی کوردستان داب و نەریتی جوانی گرێچنین هەر باوە، بەڵام ناوەرۆک و مەبەستی ڕاستەقینەی ئەم دابە لە بیر کراوە. بەو هیوایە کە لاوانی کورد داب و نەریتی جوان و ڕندی ئەم ئایینە بە ناوەرۆکی ڕاستی خۆیەوە زیندوو بکەنەوە. مێژووی بەستنی پشتوێن گوایە دەگرێتەوە بۆ سەردەمی زۆر کۆنتر لە هەبوونی ئایینی زەردەشت، سەردەمی جەمشید، بەڵام زەردەشت وەک دابێکی ڕەمزی ئایینی پەرەی پێدا. ئەم دابە پاشان لە ناو هیندوەکانیش بینرا و لە دواییدا لە ناو جوولەکەکانیش باو بوو کە پێی دەڵێن «سیسیت» و وەک زەردەشتییەکان چێی دەکەن. پاشان لە دینی فەلەکان، خاچپەرستەکانیش بوو بە باو، کە بە «زنار» بەناوبانگە.

پڵشت چڵکن، پیس

پوورەچیستا بە ئاڤێستایی: پورئورچیستەر، ناوی کچی پچووک و سێهەمی زەردەشتە و هاوسەری جامئەسپ بوو. بابەتی زەماوەندەکەی لەتەک جامئەسپ لە نێو سروودەکانی گاتا هاتووە.

پورشئەسپ پوورەئەسپ ناوی باوکی زەردەشتە کوڕی پترئەسپ، بە ئاڤێستایی بە واتەی خاوەنێکی پڕ ئەسپ.

پۆتک چەکوشی ئاسەنگری، ئاسنکوت، پتک

پەتەت پەئیتیتە واژەیەکی ئاڤێستاییە بە واتەی (توبە)، پاشگەزبوونەوە

پەرەستار پارێزەر، کەسێک کە پارێزداری یا چاوەدێری منالْ و نەخۆش و لێقەوماو دەکات.

پەژراندن قایلبوون، (قبول)کردن

پەسپەسەکۆڵە کاکڵەمووشان، جالجاڵوکە، ماماڵە، داپیرۆشکە

پەست نزم، کەم، بێنرخ، سووک، بێئەرزش

پەسن (سفەت، تاریف)، ئەمەگ، وەفا

پەڕاو دەفتەر، پەرتووک

پەژواک دەنگدانەوە لە ناو چیا و ئەشکەوت، زایەڵە

پەیڤین وتووێژ، گفتوگۆ، قسەکردن

پەلەوەر باڵندە، پەڕەندە، چەڤیک

پەیک تەتەر، نامەبەر

پەیجۆر شوێنگێڕ، تۆژەرەوەر، لێکۆڵەرەوەر، مینەکار، تۆژینەرەوەر

پەیکار		جەنگ، خەبات، (شەڕ)

پندار		خەیاڵ

پیر		پێشەوا، ڕێنما، (شێخی تەریقەت، مرشد)، ڕابەری دینی بەهدینی و بەرزترین ئاستی ئایینیی لە ناو دینی زەردەشت بۆ پیاوان (گۆڕی پیاوچاکانی زەردەشتی، بەتەمەن، پێشواز)

پیرەک		پێشەوا، ڕێنما، (شێخ، مرشد)، ڕابەری دینی بەهدینی و بەرزترین ئاستی ئایینیی لە ناو دینی زەردەشت بۆ ژنان (دایکی باوک، دایکی دایک، مامان)

پیری مۆغان		موغ، مەغ، ناوی مەوبدە، پیری مۆغان، سرووشی زەمان، سوشیانسی وڵاتانن کە دەبێت لە هەموو سەردەمێکدا هەبن و بەرپرسیاری ئایینی خۆیان بە ئەنجام بگەیەنن. پیران و دانا و بەرپرسیارانی ئایینی بەهدینی و کەسانێکن کە بە فەلسەفە و ئامۆژگارییەکانی زەردەشت شارەزا بوون و بێجگە لە بابەتی ئایینی، شارەزای زانستی سەردەمیش بوون، وەک : کشت و کاڵ، مەتەمەتیک، کیمیا، ئەستێرەناسی، کەشناسی، پزشکی.. لە دیرۆکی کوردان، کەسێک بە پاتشایی نەدەگەیشت مەگەر لە لای مۆغان خوێندنی تەواو نەکردبایەت. لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە سەر بەردنووسەکانی بێستون، چەندین جار ئەم وشەیە نووسراوەتەوە. یەکێک لە 7 هۆزی میدیاکان، هۆزی مۆغەکان بووە. واژەی مۆغ لە ناو هەموو زمانەکانی ئەورووپی هەیە. یۆنانیەکان ئەمەیان بە لایەوە سەیر بوو کە مرۆڤێک شارەزایی لەم هەموو زانستە بێت، بۆیە برێکیان پێیان وابوو ئەمانە جادووگەر یا زۆر خەڵکێکی مەزن و سەیرن و ناوی مۆغ بۆ ئەوان بە مانای ئاوەڵناوی جادووگەر یا مرۆڤێکی فرە بەڕێزە. تا ئێستاش بە هەر دوو واتە لە زمانی ڕۆژئاوای بە کار دێت. لە ڕۆژئاوا وشەکانی «مەجیک» بە واتەی جادوو و یا «مەجستیک» یا «مەجیستی» بە واتەی مەزنی و گەورەیی بە کار دێت کە لە واژەی مۆغ گیراوە. «دینۆ» نووسەری یۆنانی لە پەرتووکی «پەرسیا» ئاماژەی بۆ ئەو خاڵە دەکا کە مۆغەکان لە جادووگەری بێزار بوون و هەرگیز روویان لە جادوو نەکردە. کاتێکیش مرۆڤ سەیری ئاڤێستا دەکات، زەردەشت ڕاستەوخۆ دژایەتی جادوو و جادووگەری دەکات. مۆغ لە زمانی یۆنانی بەم شێوە هاتووە: «ماگۆ» و هەروەها لە لاتینینش بەم جۆرە هاتووە: «ماگی» و لە زمانی ئەرمەنی «مۆگ»، عەرەبەکانیش لە ئەوانیان وەرگرتووە، بەڵام چونکە لە زمانی عەرەبی پیتی «گ» نییە، بۆیە ئەوان «مەجوس»ی پێ دەڵێن. لە قورعان، سورەی «حج»، ئایەی 17 ناوی مەجوس هاتووە. بۆیە تا بە ئێستا بە موسوڵمانەکان بە هەڵە بە مرۆڤی بەهدین دەڵێن «مەجووس». شایانی باسە کاتێک کە عەرەبەکان نیشتمانی میدیا (کوردستان) داگیر کرد، دینی مەجووسیش وەک دینەکانی جوولەکە و خاچپەرستەکان ڕێزی لێ دەگیریا و تەنیا باجیان (جزیە) وەردەگرت و ئایینێ بەهدینی ئازاد بوو، بەڵام کە دەستەڵاتی ئیسلام پتەو بوو، بە بیانووی ئەوە کە ناوی زەردەشت لە قورعان نەهاتووە، ئەم ئایینەیان یاساخ کرد و بۆختانی ئاگرپەرستیان سەپاند بە سەر ئۆلی بەهدینی. زۆر زانا و هەڵبەستوانی هێژای کورد لە ناو هەڵبەست و پەخشانی خۆیان ناوی پیری مۆغانیان بە کار هێناوە، وەک زانای فەرزانە مەولەوی:

ئازیزم، ئامای، ئای بێ قەرار و وێم!
ئای ئای چەمەڕا، ئای ئەنتزار وێم!
مەوتەنە کەی چەم دیدەش ها نە ڕێت
غەریبی تا کەی، بۆ وە ماوای وێت
های ساقی! بازار جلیوەی دڵدارەن

سەودای خریدار، دانەی دیدارەن
یەکێ وە مایەی گەنج (کەی)ەوە*
چون منیچ وە تای فەرتووت نەیەوە
ئەو سەد هەر کەسێ پەی وێش وە راوەن
وە قیمەت نی یەن، ئەخلاس حەساوەن
مایل کەر باڵای وەی لادا چون نەی
دەسێوت دەف بۆ، ئەو دەس جام مەی
با بێدار کەرۆ تا کەی بۆ غافڵ
دەف وە سەدا گیان، جام وە ڕەشحە دڵ
با کڵافە بۆ، ئاخر لەوانم
خاک پای حەزرەت «پیر موغان»م
چون دەف، بەرگ پۆس ئیرادەت پۆشم
غوڵام بەر دەس حەڵقە نە گۆشم
خۆم ئاسا خەیلێن وەتن مەیخانەم
چون پیاڵەی واق شیشەی پەیمانم ...... دیوانی مەولەوی

پێواژۆ	پێڤاژۆ، ڕێتکە، قۆناخ، (مەرحەلە، پرۆسە)
پێوانە	هەندەسە، پیاڵەی مەی، قاپی بەراوەردکردن
پێوەرزی	پێداگرتن، کەلەڕەقی، خیرەسەری، توندڕەوی، دەمارگیری، (تەعەسوب)
تاب	توانا، (تاقەت و تەحەمول)
تاڤێنن	دەروشینەوە وەک مانگی تابان، تاڤ، مانای تیشکی مانگ، تاڤ هەیڤ بە واتەی تیشکدانەوەی مانگ کە لە ڕاستیدا تیشکی هەتاوە، تاودان
تاکتاکەرە	قژاوکە، توتاک، مەلێکە شەوانە دەخوێنێت، تاقتاقکەرە
تۆم	توو، تۆو، توخم
توندڕەوی	خێرەسەری، پێی زیادە داگرتن لە سەر هەر شت، کەلەڕەقی، (ئیفرات)
تەوزیم	ئەرک، کاری سەر شان، کارێک کە پێویستە بکرێت
تەوەزەل	تەوەزن، تەمبەڵ، تەپ
تەڤلیبوون	تێکەڵبوون
تەلەسەنگ	تەلەبەرد، پارچەیەکی پانکەڵە لە بەرد
تەیار	ئامادە
تیتاڵیکردن	شۆخیکردن، گاڵتەپێکردن
تیرۆژ	تیر+ ڕۆژ، تیشکی ڕۆژ
جاڕ	کێڵگەی گەنم

جان گیان، (ڕۆح)

جانەوەران بوونەوەران، جووڵەوەران

جاویدان (جان لە بەدەن)، ژابیدان، واژەیەکی کۆنی میدییە کە گۆڕانێکی فرەی بە سەر هاتووە و وشەگەلی ژن و ژیانی لێ بە جێ ماوە، واژەی ژاویدان گوزارە لە هەمیشە، پایەندە، پایەدار، هەرگیز نەمردن، هەرمان و نەمری و جان لە بەدەن دەرنەکردن (ئەبەدی) دەکات. بەرابەر بەم واژەیە «یەئێتڤان» بە ئاڤێستایی هەیە.

جڤاک کۆمەڵگا

جماندن جولاّندن

جوانمەردی جوانمێری، مرۆڤی باش و مەزن، مەردایەتی، مێرخاسی، جوانمەردی و مەردبوون هەم بۆ ژنە و هەمیش بۆ پیاوە.

جەستەی گیانلەبەر لەشی گیاندار

جەژنی سەدە 10ی ڕێبەندان هەر ساڵ (29ی ژانیوەری)، کۆتایی چلەی گەورە و دەستپێکی چلەی پچووک، جەژنی پیرۆزی سەدە بە ئاگر و مەی پێشوازی لێ دەکرێت.

جەمشید جەمشیدی پێشدادی کە بە ئاڤێستایی «جەمیویوەنگەهان» یان «ییمە» هاتووە. جەم لە ئاڤێستادا بە چەند جۆر پەسنی هاتووە، وەک «خشەئیتە» کە بووە بە «شیت» کە لەواژەی خۆرشیت، خۆرشید دەبینرێت و بە واتەی درەخشان یا شاوێنە هاتووە. جەمشید لە ئەفسانەکانی نەتەویی وەک یەکێک لە گەورەترین پاتشاکانی چەرخی پێشدادیان دەژمێردرێت. دوای جەمشید «تەهمورس» هاتووە. جەمشید داهێنەر و فێرکاری بەرگدرووی و هەلاجی و کەشتی و پزشکی و خەڵکی فێری دەرهێنانی گەوهەر لە کانەکان کردووە، هەروەها داهێنەری برێک کەلوپەلی جەنگی و دامرزێنری شاری «شیز» شوێنی لەدایکبوونی زەردەشت بووە. هەروەها دەبێژن جەژنی نەورۆز دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی جەمشید. مەی (شەراب) لە سەردەمی ئەو بە ڕێکەوت چێ بووە. گوایە 650 ساڵ دەستەڵاتداری کردووە و لە ماوەی 300 ساڵ پاتشایەتی ئەو هیچ جۆرێک نەخۆشی و مردنێک نەبووە. لە سەردەمی ئەو بە هۆی خۆشبوونی کەش و هەوا، گیانلەبەران و باڵندەکان زۆر دەبن، بەلاّم بە هۆی دەستپێکردنی زستانێکی سارد و بەردەوامبوونی ئەو سەرمایە، دژێک ساز دەکات بۆ داڵدەدانی خەڵکەکەی و گیانلەبەران، کە بە «وەرجەمکەرت» بە ناوبانگ دەبێت. ئەوی کە لە سەرچاوەکان دەردەکەوێت جەمشید لە دواییدا تووشی لوتبەرزی و لەخۆباییبوون دەبێت و ڕوو لە ستەمگەری و بێدادی دەکات. بۆیە فەڕی یەزدانی لێی دەرمێ و مەردومیش پشتی لێ دەکەن و دژی ڕادەپەڕن و ئەویش هەڵدێت، گوایە بەرەو وڵاتی «چین»، کە خەڵک دەیدۆزنەوە و پاشان لە ناو درەختێک کە خۆی شاردبووەوە، بە ئەرەیەک لەتەک دارەکە دوو کەرتی دەکەن. پاشان دوای ئەو فەڕ دەگەڕێتەوە بۆ لای «فەرەیدوون». خۆی ڕەنگدانەوەی ئەفسانەی جەمشید لە ناو میتۆلۆژی دینەکانی سامی لە چیرۆکی «سولەیمان» دەبینرێت. وەک ئەوە ئەو پاتشایە زۆر شتیان وەک یەک دەچێت، بە خزمەتگرتنی دێو و جنۆکە و بەرزبوونەوە و گەڕیانیان لە ئاسماندا. لە زمانی عەرەبی جەمشید بە «مەنوشلەخ» بە ناوبانگە. لە کوردیدا جەمشیر، جەمشێر و جەمشید دەگوترێت.

جیهانی بەرین جیهانی هەموار و سەرتر

چاڤ چاو

چاکوێژ زمانپاک، ڕەوشتپاک، درووستکار، دڵپاک

چاند فەرهەنگ، خوێندەواری، ڕۆشنبیریی

چاوبرسیەتی (تەماح)

چاونزێر ڕژد، چرووک، دەستقونجاو، (بەخیل)

چت شت

چتێک شتێک

چنووره گوڵێکی زۆر جوانە و بۆنی زۆر خۆشە، کیژان دەیکەن بە بەرۆکیاندا و لە ناو خانووەکان بۆ بۆنخۆشی هەڵدەواسرێت، بۆ دەرمانیش کەڵکی لێ وەر دەگیرێت، لە هەوراماندا بۆ بەرگری لە بۆگەنکردن و خراوبوونی گۆشت، چنووره دەخەنە ناو گۆشت. (بووکەسووره، حەمەڕەوف مۆرادی.ل.70)

چەمک مەبەست، واتە، (مفهوم)

چەمەک (لۆژیک، مەنتق)

چەنگ (هارپ)، لە سازەکانی کۆنی کوردییە کە 46 سیم یا تەل درووست دەبێت و بە پەنجە دەژەنرێت.

چلۆن چۆن

چەواشە شاش، ناڕاست، دژ، پێچەوانە، تێکچوو، شێویاگ

چەواشەکار گومڕێ، لادەر، زیانکار، چەواشەکاران ئەو کەسانەن کە لە ڕێگەی گومڕێی و چەوتی کۆمەڵگا هەنگاو دەنێن، کە بریتیشە لە درۆ و زیانمەندی و ئازاردان و ناپاکی و وێرانی و کاوڵکردنی ژێرخانی کۆمەڵگا، لە ئاڤێستادا درۆ بە چەشنی «دۆڕگوەنت» هاتووە.

چەندوچوون کردن (حیساب)کردن

چەنگەرگاچا فەرزانەی هێندی چەنگەرگاچا نووسەری "ڕیگڤیدا"یە کە بە چەشنی سروود نووسیویەتی. ڕیگڤیدا لە نووسراوەکانی هەرە پیرۆز و گەورەی ڕۆژهەڵاتە.

چێڤێک باڵندە، مەل

چێره «چڕ» کورتکراوەی چێرەیە، چڕوچاو، چێهره، ڕوومەت، (چێرەیی بە واتەی ڕەنگی پەمەیی)

خاپاندان فریودان، لەخشتەبردن، هەڵخەڵتاندن

خاپوورکردن لەناوبردن، نابووتکردن، سامانساکردن (سامانساکردن، لە ناوی سەلمانسەر پاتشای وێرانکاری ئاشوورەوە هاتووە)

خارا بەردی خارا، بەردی ڕەقی گرانیت

خاس باش

خاسەکی تایبەتمەندی

خاکسار بێفیزبوون، بێهەواییبوون، خۆبەزلنەزان، خاکی

خاکی مرۆڤێکی بێفیز و سادە و خۆبەزلنەزان

خامە پێنووس، (قەڵەم)

خشتە ئاوەز، ژیری، خێرەت

خواست		ویست، ئارەزوو، نیاز، خواستک، هەناو، هەوا، (نفس)

خواستە		هەناو، هەوا، خۆزگە، (نفس)

خوسپ		پاشملەگوتن (غیبت)

خوسپکردن		پاشملەگوتن، (غیبت)کردن

خۆشنووت		ڕەزامەند، قایل

خۆکەمگر		خۆبەکەمزان، بە پێچەوانەی لووتبەرز، دڵنەرم

خۆڵتەکەر		چاپلووس، چاپباز، ماستاوچی، کیسەکێش

خۆویستی		خۆپەسەنی، لەخۆڕازی، گورێخی

خوەسن		جنێو، جوێن

خۆربران		ئاوابوونی خۆر

خۆرداد		مانگی جۆزەردان، جۆخێنان، بەختەباران یا زەردان، مانگی سێهەمی بەهار

خۆردادڕۆژ		نێوی شەشەم ڕۆژی مانگەکانی ئاڤێستایی

خۆڕەم		شاد، بەکەیف، شادمان

خەنی		کامەران، دڵخۆش

خیرەسەر		خودسەر، کەلەڕەق، دەمارگرژ

خێرەت		خیرەت، خرەد، ئاوەز، زانایی، زانست، هۆش

خێرەتی سپەند		زانایی پاک و پیرۆز

خێش		خۆمانە، خۆیی، خزم. وشەکانی (خێش و هاوکار و یاوەر) وەرگێڕاوی واژەگەلی ئاڤێستایی «خائێتوش» و «ڤێرزنەم» و «ئائیریەمنا»یە، ئەم کەسانە دۆست و یار و هاوڕێی نزیکی ئاشوو زەردەشت بوون و لە لایەن پاکی و جوانمێری و بڕوامەندی لە هەمووان بەرچاوتر بوون. ئەم کەسانە بە زانابوون و زاڵبوون بە سەر هەوەس و دەروونی خۆیاندا و بە لە خۆبردوویی و بەئەمەگی بەناوبانگ بوون. ئەندامانی ئەنجومەنی پیری مۆغان لەم سێ دەستەیە درووست دەبوون. خێشەکان لە هەموو لایەنەوە وەک زانست و تێڕوانین و پاکی و ڕاستی و خۆپارێزی شایستەتر بوون و فرەتر بە زەردەشت نزیک بوون و جێگای ستایشتی زەردەشت بوون. ئەمانە لە ڕێگای دینی بەهدینی ئامادەی بەختکردنی گیانی خۆیان بوون.

داپ		داب، ڕەوشت (دابونەریت)

دادوستەد		سەندن و فرۆشتن، داد لە دانەوە وەرگیراوە و ستەد لە ستاندن وەرگیراوە

دارشت		ڕۆزی، فەڕ، بەز، دەستەنە، خەز، (خیر، برکت، نعمت)

دادار		خواوەند، یەکێک لە سەدویەک ناوی ئەزدان لە ئۆلی بەهدینی

دانش		زانست

داوەر		(قازی، حەکەم)

دەبستان		ئەو شوێنە کە مرۆڤ لەوێ فێر زانست و زانیاری و داب دەبێت (مکتب). دەبستان لە دوو وشەی (داب و ستان) دروست بووە، چاوک و ڕیشەی «دەب» لە واژەی کۆنی «دیپ» گیراوە کە بە مانای «نووسین» لە

بەردنووسەکانی «بێستوون» هاتووە. لە زمانی هەورامی کۆندا «دەپیر» یان «دەبیر» بە نووسەر دەگوترا و بە شێوە نووسراوەکەش دەگوترا «دەپیرە» یان «دەبیرە» و شوێنی نووسینەکەش «دیوان» دەوترا (ادارە)، ئەو شوێنەی کە شاگردەکان لەوێ فێر نووسین و زانست و فێربوون دەبوون دەگوترا «دەپستان» یان «دەبستان، دەبیرستان». وشەی داب کە ئێستا لە زمانی کوردی لەتەک نەریت هاوکات بە کار دێت (دابونەریت) لە واژەی دەپ هاتووە. وشەگەلی (ادب) کە لە زمانی عەرەبی بە کار دێت لە چاوکی وشەی دابی کوردی گیراوە، ئەم واژەیە لە سەردەمی (اموی)یەکان بە هۆی وەرگێڕانی کۆمەڵێک پەرتووکی هەورامی کۆن کە ئایینی و زانستی بوون، بۆ سەر زمانی عەرەبی (تعریب) دەبێت و پاشان دەیان وشەی (اداب، ادبیات، ادیب، مودب، ادبا...) لێ چێ کریا. بۆیە ئەم وشەگەلە لە قورئاندا بەدی ناکرێت و لەمەڕ زمانەوانیەوە هیچ ڕیشەیەک بۆ ئەم واژەیە لە ناو زمانی سامییەکان نادۆزرێتەوە.

دروود — درووت، ستایش، پەسن، (سڵاو، دۆعا مەدح، تاریف، رەحمەت)

درێغ — پەشیمانی، ئەفسۆس

دشنە — دەشنە، خەنجێری دەمڕاست، کارد

دنەدەر — جووڵێنەر، بزۆک، هاندەر، (محرک)

دۆزەخ — دۆژە، ناخۆش

دوغدۆ — دەغدۆ، دەغدو، «فەرهومەرڤان» ناوی دایکی زەردەشتە. دەغدۆ دایکی زەردەشت لە گوندی «لەج، ڕەج» لە «شاروێران»ی «مەهاباد» لەدایک بووە، «لەج»ێی ئیمڕۆ پێشتر بە زمانی ئاڤێستایی «رگا» بووە. واتەی دوغدۆ بە ئاڤێستایی «شیردۆش، بێریڤان» دەگرێتەوە. واژەی «دادۆ»ی ئێستا لە زمانی کوردی کە بە واتەی دایک لە زاراوەی کرمانجی سەروو بە کار دێت لە وشەی ناوی دایکی زەردەشت گیراوە. هەروەهاش واژەی «دادە» لە زۆر شوێنی جیاوازی کوردستان بۆ دایک و خۆشک و ژنی مەزن و بۆ ڕێزنان بە کار دێت، لە ناوی دایکی زەردەشت گیراوە. گوایە گۆڕی دایکی زەردەشت لە گوندی «ئەمبێ، ئەمبە» لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان نزیکی باژێری «ورمێ»یە.

دوودەمان — خانەدان، هۆز، خێڵ

دۆژە — دۆزەخ، ناخۆش

دەجوێت — جووڵاندن، جووڵین

دە هێزی دەر و ناڤ — مەبەست لە دە هێزی دەر و ناوەوەی مرۆڤ ئەمانەن: بیستن، بینین، چێژتن، بۆنکردن، هەستکردن، توانامەندبوون، داهێنان، خێرابوون، تێگەیشتن، دووربین بوون یان پێشبینی کردن، هەموو مرۆڤێک خاوەنی ئەم دە هێزەیە مەگەر ناساخ بێت.

دەیتاڤێنن — دەدرەوشێنن، تاودان، درەوشینەوە وەک مانگی تابان، تاڤ مانای تیشکی مانگ، تاڤە هەیڤ بە واتەی تیشکدانەوەی مانگ، کە لە ڕاستیدا تیشکی رۆژە

دەد — دڕندە، گیانلەبەری کێوی

دەرس — دەرز، وانە، واژەیەکی کورتکراوی «دەرێسەرە» بە مانای تێگەێشتن و بەبیرمانەوە و بە قووڵی خوێندن و فێربوونە، «دەرێس»یش بە واتەی نیگا و تەماشا لە ئاڤێستا هاتووە.

دەمباس — (روایت)

دەفر — جام، قاپ

دەسکیسی سیخوڕیی، (جاسوسی)

دەیئاخنێت پڕکردن، دەیتەپێنێت

دیدەوانی چاوەدێری، پاسەوانی، برێڤانی

دینانە شێتانە

دێبەر کێڵگە، بەری دێ، بەردەم ئاوایی

دێویەسنان دێوپەرستان، داسنی، ئەو کەسانەی کە ستایشتگەرانی دێویان لا پیرۆزە، کورتکراوەکەی لە زمانی کوردی دەبێتە «داسنی». مانای واژە دێڤ بە پێچەوانەی ئەوی کە لە سەر زاری مەردوم باوە کە گوایە دێڤ شتێکی ناڕێک و قەبە و نالەبار یان گیاندارێکی شاخداری ئەفسانەیی، «دێڤ» لە زمانی ئاڤێستایی دەکاتە درەخشان و ڕووناکدانەوە و تاباندن. واژەی «یەسنا»ش دەبێتە نیایشت و پەرستش، کە بە سەر یەکەوە دەکاتە «ستایشتگەرانی ڕۆشنایی» یا بە زمانێکی سادەی ئیمڕۆیی «ڕۆژپەرست». (پەرتووکی واژەگەلی ئاڤێستایی، بەرگی 3، لاپەڕەی 737)

ڕابن ڕابوون، ڕاپەرین، شۆڕش

ڕابە ڕاپەڕە

ڕاد بەخشێنەر، دەسواز

ڕاژە ئوودە، (خزمەت، خدمت)

رامانی پاک بیر و هزری پاک و چاک، کە بە ئاڤێستایی دەکاتە «هوومەتە»، یەکەمین دروشمی زەردەشتە بۆ هەر مرۆڤێک

ڕامش ئاسوودەیی، سەرخۆش و دڵنیایی

ڕان ڕانەمەڕ، گەلەی پەز، مێگەڵ

ڕاهێنان پەروەردەکردن، فێرکردن، یاددان، مەشقدان، دەرسدان

ڕژد بەرچاوتەنگ، بەئێرەیی، ڕەشک، (حسود)

ڕسکاو داهێنەر، وەدیهاتوو

ڕک ڕق، کینە، (پیتی ق لە زمانی ئاڤێستایی نییە، ڕک یان ڕق لە زمانی عەربی، بووتە چاوکی وشەی ڕەقیب و کۆمەڵێ وشەی تر)

ڕماندن ڕووخاندن، تێکدان، ڕووخان

ڕۆژەڤ بابەت، بابەتی ڕۆژ، (بابەتی ئەکتۆئیل)

ڕۆژەکانیمانگ لە ئۆلی زەردەشتی هەموو ڕۆژەکانی مانگ نێوی تایبەت بە خۆیانیان هەیە، نێوی ڕۆژەکان بەمجۆرەن:

1 ـ «هورمزد»، کورت کراوەی ئەهۆرا مەزدا، گیان بەخشی یەگانە و گەورەی زانای بێهاوتا

2 ـ «بەهمەن»، وەهمەن، رامانی پاک

3 ـ «ئەردیبەهەشت»، باشترین پاکی

4 ـ «شاریوەر»، ئاشاوەهێشتا، پاتشایەتی بەهێز

5 ـ «سپندارمەز»، سپەنتەئارمەئیتی، ئەسفەند، لەخۆبوردوویی و مێهرەبانی

6 ـ «خۆرداد»، هەئورتات، تەندروستی و ڕێکوپێکی (ڕۆژی لەدایکبوونی زەردەشت)
7 ـ «ئەمورداد»، ئامورداد، ئامەرتەت، بێمەرگی، جاویدانی، هەتاهەتایی
8 ـ «دەیبەئازەر»، دادار، دادپەروەر، بەدیهێنەر
9 ـ «ئازەر»، ئاتر، ئاگر، تیشک
10 ـ «ئاوان»، ئاپان، ئابان، ئاوەکان، کاتی ئاو
11 ـ «خۆر»، هۆرەخشیتم، خۆرشیت، هەتاو
12 ـ «مانگ»، مانگ، هەیڤ
13 ـ «تیر»، تیشتریە، ئەستێرەی باران
14 ـ «گەئوش»، گۆیی زەوی، گێتی، ژیان، بوون (زۆربەی نووسەران بە هەڵە بە گا یان مانگا وەریانگێڕاوە)
15 ـ «دەیبەمێهر»، دەتهۆش، دادپەروەر
16 ـ «مێهر»، میترا، سۆز و دۆستایەتی و پەیمان و بەڵێن و هەڤاڵبەندی
17 ـ «سرووش»، فەرمانبەرداری لە ئۆلی ئەزدانی
18 ـ «ڕەشەن»، دادگەری
19 ـ «فەروەردین»، فەرەوەشی، فەرووەهەر، هێزی پێشکەوتن و پاسەوان و ڕەوان و جەوهەری کەرەسەی ئافراندنی گەردوون
20 ـ «وەهرام»، وەرەهرام، بەهرام، وێرێترەغنە، سەرکەوتن
21 ـ «ڕام»، ڕامە، ئاشتی و ئاسایشت و خۆشی و هێمنی
22 ـ «با»، وات، هەوا، با
23 ـ «دەیبەدین»، بەدیهێنەر، دادپەروەر
24 ـ «دین»، ڕوانینی دەروون، ویژدان
25 ـ «ئەشی»، ئارد، بەختەوەری، سامان و ویست و داواکارای
26 ـ «ئەشتاد»، ئارشتاد، ڕاستی و دروستی
27 ـ «ئاسمان»، ئاسمان
28 ـ «زامیاد»، زەوی
29 ـ «مانترەسپەند»، مێهرسپەند، گوتەی پیرۆز، وتەی چاکە
30 ـ «ئەنارام»، ئەنغرە ڕەئۆچە، تیشک و ڕووناکی بێپایان و هەتاهەتایی

ڕۆخ ڕەخ، کەناری چۆم یا دەریا

ڕۆژانی هەفتە کوردەکان لە کۆندا، ڕۆژەکانی حەوتوویان بە نێوگەلی ئەستێرەکان دەژمارد. ئەورووپاییەکان، ئەم کردەوەیان لە کوردەکان وەر گرت و ئێستاکە نێوی ڕۆژەکان لە زبانە ئەورووپیەکاندا لە نێوگەلی ڕۆژانی هەفتەی کوردی کەونئاراوە گیراوە. 1 (کەیوانشید = شەممە)، 2 (مێهرشید = یەکشەممە)، 3 (مانگشید = دووشەممە)، 4 (بارامشید = سێشەمە)، 5 (تیرشید = چوارشەممە)، 6 (هورمزشید = پێنجشەممە)، 7 (ناهیدشید = هەینی) ڕۆژەژمێری کوردی ئاڤێستا. فاروق بۆرەکەیی

ڕووش مرۆڤی جەنگخواز و نەگونجاو

ڕەخشان پڕتیشک

ڕەسایی گەیین، پێ گەیشتن، (کامڵبوون)

ڕەسین گەیین، ڕەسایی ڕەسا، ڕەسیدە، پێڕاگەیین

ڕەسیدە گەیشتوو

ڕەمز نیشانە، (سەمبول)

ڕەوان جان، گیان، (روح)، هەر شتێک کە لە ڕۆیشتندایە و نەگات و وێستانی نەبێت وەک ئاوی ڕەوان، خوێندنەوەی ڕەوان و بێگرێ

ڕەوەند شێوە، ڕەفتار، ڕەوشت

ڕووگە (قیبلە، قبلە)

ڕەشگ (حسود)

ڕێڕەو (سیستم)

ڕێژەیی (نسبی)

زات واژەیەکی ئاڤێستاییە، زات، دارا، خاوەن، بوون، ڕاستی هەر شتێک

زاگۆن زاکۆن، یاسا، بەربەست

زاما زاوا

زایشت بەدیهاتن، زایین، لەدایکبوون

زرێ ڕەخت و بەرگی جەنگی

زوێن داماو، ناتەوان

زۆنگاو ئاوی وەستاو و گەنیو

زەردەشت زەردەشت نازناوی ڕاستەقینەی «سیمیار» پەیامبەری کوردانە. پیری شالیاری زەردەشتی لە بەرهەمی خۆی «ماریفەت» ناوی زەردەشت بە سیمیار ناو دەبات، پیرشالیارزەردەشتی دەفەرمێت: (گۆشت بروانە پیر شالیار بۆ / هۆشت جە کیاستەی زانای «سیمیار» بۆ)، مانای: "بە وتەی پیری شالیار گوێ بگرە و هۆشی خۆت بدە بە نووسراوەی زانای سیمیار". فەرهەنگی دێهخودا. بەرگی 13. لاپەڕەی 665. زەردەشت یەکەم پەیامهێنەر بووە لە سەر زەوی کە بڕوای بە یەکتایی خودا بوو. عمادلدین دەوڵەتشاهی ناوی زەردەشتی بەمجۆرە لە یەک داوەتەوە: زەرەساوشەتەرئائی، «زەرە» بە مانای زێڕ و تیشکی تەڵا، «ساویانتا» بە واتەی درەوشانەوە و تابان، «وەشەتەر» بە مانای بارین، «ئائی» بە مانای هاتن یا ئایی هاتووە، کە بە سەر یەکەوە دەکاتە «بارین و درەوشاندنی تیشکی زێڕینی ڕۆژ» زەردەشت نازناوی «سیمیار» بووە. (ڕۆستم و زۆراو بە ڕەوایەتی ئاڤێستا. لاپەڕەی 34)

زەروان ناوی خوای زەمەنی بێکەران، خودای بەش و بەهر و چارنووس و بەخت و ناوچاوان، پاتشای جیهان و گەردوون، لە زەروانیسم بڕوا وا بوو کە هەموو شتێک لە سەر خواست و ویستی زەروان ئەنجام دەدرێت، هیچ شتێک ناگۆڕدرێت، مەگەر لە سەر ویستی زەروان نەبێت. زەروان نەمر و هەمیشەیی، ویستی لە هەموو شتێک بەرزتر و بە سەر هەموو شتێکدا زاڵ و بەدەسەڵاتدارترە. زەروان چارەنووسەکان دەنووسێت و یەکیشیان دەخات. زەروان بەدیهێنەری ژیان

و بوونە. زەروان خۆشیسێنەر و دروێنەکەری ژیان و بوونەکانە. زەروان گاسنەکەی لە دوو کەڵی ڕەش و سپی بەستووە و بە سەر کێڵگەی ژیان دەیکێشێنێت و تۆی ژیانی پێدا دەپرژێنێت، بەڵام درەنگێکی پێ ناچێت لە بەرگی دروێنەکارێکی ڕدێنسپی بە تەمەن، بە داسێکی تیژ دێتە سەر ڕێگا و ڕیشەی ژیان لە چاوترووکاندنێکدا دەبڕێت. ئاوازی خۆشی گاسنەکەی لە کاتی جووتکردن و چاندنی تۆی ژیان و هاڕەی وشکی داسەکەی لە کاتی دروێنەکردنی ژیان، لە گوێی زەرواندا یەکێکە و هیچکام لەم دووانە هەستێک لە دڵی زەروان نابزوێنێت. کاتێک کە مرۆڤ شاد و دەم بە پێکەنینە و کاتێک کە دەردەدار و نەخۆش و گریانە، زەروان هەر دووکیان دەبینێت و دەبیسێت، بەڵام بە بێ ئەوە ناڵەکان و شادیەکان بتوانێت ئەو دابچڵەکێنێت. کەس توانای ڕاوەستان و بەربەرەکانێی لە بەرانبەری زەروان نییە، مرۆڤ گەرەکە ملکەجی خواست و فەرمانی ئەو بیت و چارەیەکیش نییە. لە ناو عەربەدا بە (دەهریە) بە ناوبانگە و دینی ئیسلام زۆر کەوتەتە ژێر کاریگەری زەروانیسم، بابەتی (قەزا و قەدەر) ڕاستەوخۆ لە زەروانیسم گیراوە. مرۆڤ بە گشتی لەم ئایینە بێتاوانە، چونکە زەروان لە ڕۆژی یەکەم هەموو شتێکی بۆ مرۆڤ دیاری کردووە و هەموو ڕووداوەکان لە سەر (قەزا و قەدەر) ڕوو دەدات و دەکرێت و دەبێت. واژەگەلی زۆر و زۆران و زەمان لە چاوکی زەروان گیراوە. سەردەمێک یەکێک ئایینیەکانی باوی کوردستان بووە و لە سەر زۆربەی ئایینەکان کاریگەری خۆی کردووە.

زەند	ڕاڤە، شیروڤە، شیکردنەوە، لێکۆڵینەوە، (تفسیر)
زەنگین	دارا، ساماندار، دەوڵەمەند
زیڤینگ	ئەشکەوتێ کە خەڵکی تێدا بژی
زیندەگی	ژیان
زیادەڕەوی	زیاڕۆیی، (ئیفرات، تەفریت)
زێ	مناڵدان، پسدان
زێرەڤانی	چاوەدێری، دیدەوانی
زێنۆ	شێوە
ژیار	شارستانیەت

ژیان و ناژیان ژیان و ناژیان، بوون و نەبوون، هەستی و نیستی، لێرە مەبەست لە ناژیان و نەبوون و نیستی، مەرگ نییە، ناژیان بە واتەی ژیانێکی بێ سوود و بێکەڵک، یان پڕ لە درۆ و دووڕوویی و کرداری ناپەسەنە کە لەتەک هەنجاری ژیان ناگونجێت.

ژیربێژی	(مەنتق)، ڕادەی وتە
ژیرکاری	(حکمەت)، ئافەرین، ڕێئونی
ژینگە	سرووشت، (بیئە، مۆحیت)
ساکووڵ	قووڵ، کووڵ
سالۆر	ژیر، بەئاوەز
سپڵە	بێئەمەگ، بێ (وەفا، سفەت)
سپید	سپی، چەرمگ، سفید
سپیدەدەم	دەمیبەیان، کازیوە

سپەهر سپەر، ئاسمان

سپەند پاک، پیرۆز، خاوێن، بێخەوش، پاکژ

سپیئار دارێکی بەرزی شۆخ و شەنگ کە بێبەرە و تا 20 میتر باڵا دەکێشێت و بە ناوی سپی ئار و داری عەرعەر بە ناوبانگە و تۆخڵی دارەکە سپییە.

ستران گۆرانی، لاژە

سرشت جەوهەر، هەوێن، بنیات

سروودبێژ هەڵبەستوان، هۆنەری هەڵبەست و پەخشان، ئەوەی کە سروود دەبێژێت

سرووش ئاوازی ویژدان، خۆرپەی دڵ، بەدڵاهاتن، (الهام، غیب)

سزاوار شایان، شیاو، شایستە

سەدە چەرخ، هەر سەد ساڵ یەک سەدەیە

سەرا ماڵ، خانە، کۆشک، خانوو، (بەشێک لە وشەگەلی کاروانسەرا، کەیسەرا،یە)

سەرسەری سەرچڵ، بێبیرکردنەوە، وازوازی، هەر دەمێک لە خەیاڵێک (بێکارە و خوێڕی)

سەرشار پڕ، لێواولێو

سەرگوزەشت بەسەرهات، سەربوری

سن جانەوەرێکی پچووکە خڕی بۆرە و ئافەتی گەنمە

سنجری ئاسنی سورۆبووە

سندان سنان، دەزگای شت لەسەر کوتانی پینەچی و ئاسنگەر، وەک جنێویش بە کار دێت

سۆز گفت، پەیمان، بەڵێن

سۆزمانی مرۆڤێک کە لەشی خۆی دەفرۆشێت

سوێند سوێن، سۆند، سۆکەند، هەموویان لە یەک ڕیشەی ئاڤێستایی گیراوە کە دەکاتە کەرەسەیک کە ئێستا بە «گۆگرد» دەناسرێت. کاتێک مرۆڤ لە ڕێزمانی زمانی کوردی ورد دەبێتەوە، دەبینێت کە واژی سوێند لەگەڵ وشەی خواردن بە یەکەوە بە کار دێت (سوێندخواردن) و لە ڕاستیشدا سوێن شتێک نییە وەک نان و میوە بخورێت. ئەما بۆ وا دەڵێن؟ لە سەردەمی کیانییەکان و میدیاکان سوێندخواردن بەم شێوەی ئیمڕۆ نەبووە، بەڵکوو هەر کات پێویست بوایە کە کەسێکی تاوانبار بۆ دڵنیاکردنی دادگا ڕاستی بسەلمێنێت، دەبوایەت جامێک «سۆکەند»ی (سۆدەی گۆگرد) دەخواردەوە، جا ئەگەر لە سەر ڕاستی بوایە، ئەوە بێگومان هیچ زیانێکی پێ نەدەگەیشت، بەڵام ئەگەر سوێنی بە درۆ بخواردایەتەوە، ئەوە سۆکەندەکە هێدی هێدی لەشی لە ناوە دەسووتاند و هەلاهەلای دەکرد. ئەم جۆر ئازموونە بۆ ئەو سەردەمە بۆ ڕەوابوونی قسەی گومانلێکراو زۆر باو بووە. بۆیە ئێستا لە زمانی کوردی سوێندخواردن وەک دەستەواژە ماوەتەوە، بەڵام خودی کارەکە لە بیر کراوە. هەڵبەت ئازموون و تاقیکردنەوی دی لەو زەمانە هەبووە وەک تێپەڕبوون بە ناو کۆمای ئاگر یان ڕژاندنی ئاسن یا مسی تاواو بە سەر پشتی گومانلێکراو بۆ ڕاستبوون یا ناڕاستبوونی. لە ئەفسانەی باوکی «کەیخەسرەو» پاتشای مێژووی ئێمە کوردان «سیاوەش» هەر ماوە. سیاوەش بۆ بەرپەرچدانەوەی بوختانێک کە لە لایەن باوەژنەکەی بۆی هەڵبەستابوو، بۆ سەلماندنی ناڕاستبوونی قسەی زڕدایکی بە ناو کۆمای ئاگر تێپەڕی و بە بێزیان لەو دیو ئاگر هاتە دەرەوە.

سۆزرەت		سەیر، نائاشنا

سوشیانس		ڕزگارکەر، ڕێپێشاندەر، پێشەوا، پەیامبەر، ئازادیخواز، سوودگەیەنەر

سووچ		گوناح، تاوان

سەوداسەرانی مەزدا		ئەو کەسانەی کە بە دڵ ئەڤێنداریی خودای تاک دەکەن.

سەیزوو		سبەی، سۆزی، بەیانی

سەوڵ		سەڵپ، (پارووی بەلەم و قایەقڕانی)

سوهەیل		سوەیل، ئەستێرەیەکی ڕووناک و پرشنگدارە کە لە باشووری ئاسمان دەردەکەوێت، دەرکەوتنیشی بە واتەی کۆتایی پێهاتنی وەرزی گەرمایە.

شاگرد		هاوشت، (قوتابی)

شاندن		ناردن، ڕەوانەکردن

شاڵ		شاڵ، شەپک، سێتەرە، بەرگی سپی مرۆڤی بەهدینە کە لە کاتی هەڵبژاردنی ئۆلی بەهدینی بە واتەی بەرگی رامانی پاک دەکرێتە بەر. ڕەنگی سپی و بێملیوان و هەراو و سادەیە. لە هەورامان شاڵ و لە بۆتان شەپک دەگوترێت، شەپک و شاڵی بۆتان و هەورامان ئێستاش لە کوردستان بەناوبانگە. لە بڕێک شوێن، بە نێوەکانی ڕەنک و چۆخەش ناو دەبرێت. شاڵپۆشان لە ئۆلی بەهدینی بە واتەی لەدایکبوونی نوێیە. ناوی دیکەی شاڵ بە زبانی لۆڕی «سێتەرە»یە. لە کاتی بەجێهێنانی جەژنی شاڵ یا سێتەرەپۆشی سروود و ئافەرینگانی تایبەت بۆ هەڵبژاردنی دین دەخوێندرێت و داب و نەریتی تایبەت ئەنجام دەدرێت.

شالیار		شەهریار، پێشکار، وەزیر، پیری شالیاری هەورامان

شایست		(حلال)، ئەو شتەی کە لە ڕوانگای هزر و رامان ڕەوایە

شۆخی		گاڵتە، گەمە

شۆدار		شێدار، نمدار، تەڕ

شەوت		دزەکردن، ڕەخنەکردن، چوونەژورەوە و کاریگەربوون لە ناو دەروونی کەسێک

شەیدا		ئەویندار، شێتی ئەوڤین، ڕووناکی، (بەشێک لە ناوەکانی خۆرشید و جەمشید لە شید یا شەید دروست بووە، کە بە واتەی هاڵاو و گەرما و ڕووناکییە)

شەوەکە		شەبەکە، تۆڕ

شیز		شیز، هورمزگای ئاگرگەشئەسپ، ئازەرگەشسپ، یان تەختی سولەیمان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە نێوانی شارەکانی «سەقز» و «تیکاب» و «سایەنقەڵا، شاهیندژ» هەڵکەوتووە. شوێنی پیرۆزی دیرۆکی زەردەشتییەکان بووە و شوێنی لەدایکبوونی یەکەمین پەیامهێنەری مەزنی دینی یەکتاپەرستی ئاشوو زەردەشتە. تا بە ئێستا لە سەر شوێنی لەدایکبوونی زەردەشت لێکۆڵینەوەیەکی ئەوتۆ نەکراوە و زۆربەی بۆچوونەکان لەمەڕ شوێنی لەدایکبوونی زەردەشت لە پشت تەم و مژدا خۆی حەشار داوە، کە دەستێکی ئەنقەزی تێدا دەبینرێت. هەر چەندە بڕێک لە ڕۆژهەڵاتناسی بەناوبانگی ڕۆژئاوایی وەک: دارمستێر، نۆلدکە، هرتسفیلد، برونوهنینگ، راولینسۆن و... لە سەر ئەم بڕوان کە زەردەشت خەڵکی باشووری دەریاچەی «ورمێ»یە و لە وڵاتی میدیاکان لەدایک بووە. بەڵام بە شێوەیەکی ڕێکوپێک و ئاکادامی لەم بارەوە کاری پێویستیان نەکردووە. خۆی باشووری ورمێ دەکاتە ناوچە و گوندەکانی

«بەردەزەرد» و «مەمێند» و «شاروێران» لە ڕۆژهەڵاتی ئیمڕۆی کوردستان. «جەکسۆن» گومانی وایە کە زەردەشت لە دەوربەری گوندێکی وەک «خوڕخوڕە» ژیابێت، ئەم گوندەش لە چەند شوێنی هەریمەکە هەر بەم ناوە هەیە، یەکێکیان لە باکووری مەهاباد لە ناوچەی شاروێرانە. شادڕەوان «مەردووخی کوردستانی» زەردەشتی بە خەڵکی میدیا زانیوە. (مێژووی وێژەی کوردی. سدیق بۆرەکەی. مێژووی زانایانی کورد. بابامەردووخی رۆحانی شیوا)

شەپک شاڵ، شەپک، سێتەرە، بەرگی سپی مرۆڤی بەهدینە کە لە کاتی هەڵبژاردنی ئۆلی بەهدینی بە واتەی بەرگی رامانی پاک دەکرێتە بەر. ڕەنگی سپی و بێملیوان و هەراو و سادەیە. لە هەورامان شاڵ و لە بۆتان شەپک دەگوترێت، شەپک و شاڵی بۆتان و هەورامان ئێستاش لە کوردستان بەناوبانگە. لە برێک شوێن، بە نێوەکانی ڕەنک و چۆخەش ناو دەبرێت. شاڵپۆشان لە ئۆلی بەهدینی بە واتەی لەدایکبوونی نوێیە. ناوی دیکەی شاڵ بە زبانی لۆڕی «سێتەرە»یە. لە کاتی بەجێهێنانی جەژنی شاڵ یا سێتەرەپۆشی سروود و ئافەرینگانی تایبەت بۆ هەڵبژاردنی دین دەخوێندرێت و داب و نەریتی تایبەت ئەنجام دەدرێت.

شەماڵەکردن داگرساندنی ڕووناکی، گڕ، تیشک (شەماڵ بە واتەی مۆمی داگرساو)

شێرپەنجە نەخۆشینی (سەرەتان)

فرووزە نیشانە، شوێن، چۆنیەت

فەرتەنە تۆفان

فەڕ گەورەیی، شکۆ، دەبدەبە، جوانی، تیشک، پیرۆزی، هۆیشانازای، بەهرە، (خێر)، پێچەوانەکەی بەدفەڕ، بێفەڕ

فەڕی جەمشیدی فەڕ نیشانەیەکی ئەزدانییە، ئەو فەڕەیە کە جەمشیدی کیانی پاتشای وڵاتی ئاریایی خاوەنی بوو، بەڵام بە هۆی لەخۆباییبوون و ڕووکردن لە درۆ و تووشی خۆویستی و نەخۆشینی «من» بوو و فەڕی یەزدانی وەک مەلێک لێ دوور کەوتەوە.

فەرزانە لە دوو وشەی «فرە و زانا» دروست بووە، مرۆڤی زانا و جیهاندیدە

فەرزانەیی زانایی، دانایی

فەروەردین مانگی خاکەلێوە، نەورۆزمانگ، مانگی یەکەم لە ساڵی کوردی و زەردەشتی

فرەشەوشتر بە ئاڤێستایی بە مانای خاوەن وشتری کارامەد و پشودرێژ، فرەشەوشتر برای جامئەسپ هەر دوو شالیاری شاگوشتاسپ بوو، هەر دوو ئەندامی ئەنجومەنی پیری مۆغان بوون.

فرەمەند ژیرو بەشکۆ

فەلە خاچپەرست، (مەسێحی)

قارەمان دلێر، پاڵەوان، لە دوو وشەی «کار و رامان» دروست بووە، پیتی «ک» بووە بە «ق»، لە ئالفابێتی ئاڤێستایی پیتی ق نییە.

قالک (سەدەف)، قاڵب، تووێکڵی گوێز و چتی تر، قاووخ، کاسەی سەر

کاربین زانا، پسپۆڕ

کارێز ئاوێک کە لە بن زەویەوە دەرهێنرابێت و سەری داپۆشرابێت

کارێزکەن ئەو کەسەی کە کارێز هەڵدەکەنێت

کرداری پاک کرده و ڕەوشتی پاک و چاک کە بە ئاڤێستایی «هڤەرشتە» دەگوترێت و سێهەمین دروشمی زەردەشت لە ئۆلی بەهدینییە. بۆیە سێهەمین دروشمە، مەرج نییە هەر کەس رامانی پاک بێت و گوفتاری پاک، دەتوانێت کرداریشی پاک بێت، بۆیە کرداری پاک سەنگی ترازووی رامان و گوفتاری پاکە.

کالا شتومەک، کۆتاڵ

کالب قاڵب، تەن، بەدەن، بێژان، چوارچێوە، ڕێژە

کاوی کەی، میر، پاتشا، دەسەڵاتدار

کرۆکاش لەدووکەوتن، لێکۆڵینەوە، لەشوێنگەڕیان، دۆزینەوە، پەیجۆری

کڵاوخود کاڵاوی ئاسنی جەنگاوەر

کوچک بەرد، هەرد

کوور قووڵ

کەبار زەردەپەڕی ئێوارە

کەرپان مەلا یا کیشبانی ئایینی ڕۆژپەرستی، دوژمنی سەرەکی زەردەشت بوون و دژایەتی ڕاستییان دەکرد

کەرپە بەخشش، (خێر، احسان)

کەرپەککاران کەسانێک کە کە کاری باش (احسان) دەکەن

کەروێشکەکردن لەنگانەوە و شەپۆللێدانی گوڵی گەنم بە دەم باوەوە

کەشکەشان کاکەشان، کاکێشان

کەی کاوی، بەڕێز، سەرۆک، پاتشا، میر و خاوەن تاج و تەخت، تۆژی دەسەڵاتداری سەردەمی زەردەشت کە بڕێکیان زۆر بە توندی دژایەتی ئۆلی بەهدینییان دەکرد. وشەی کەی لەتەک ناوی زۆر پاتشای دیرۆکی کورد گرێی خواردووە، وەک: کەیخەسرەو، کەیقوباد، کەیکاووس. کاکەی ئیمرۆی زمانی کوردی لە چاوکی وشەی «کەی» ئاڤێستایی گیراوە. کەی لە زمانی کوردی سەرناوی ژنان و پیاوانی بەڕێز و پیرە. هەروەهاش واژەی کەی لەتەک وشەی دی لە زمانی کوردی ئێستاکەش بە کار دێت وەک: کەیسەرا بە واتەی سەرا و کۆشکی پاتشا، کەیبانوو بە واتەی ژنی پاتشا، شاژن، کابان، کەیخوا، کوێخا، کەیخودا بە واتەی پیاوی ژیر و بەمشۆر، کەیل بە واتەی سەرکۆمار و سەردار و سەرۆکی ئێڵ و هۆز، کەینەک بە واتەی کەنیشک و دۆێترە، کچ. مەولەوی نەمر لە دیوانەکەی ئاماژەی بە «کەی» کردە:

غەریبی تا کەی، بۆ وە ماوای وێت
های ساقی! بازاڕ جیلوەی دڵداران
سەودای خڕیدار، دانەی دیدارەن
یەکێ وە مایەی گەنج «کەی»ەوە
چون منیچ وە تای فەرتووت نەیەوە
ئەو سەد هەر کەسێ پەی وێش ڕاوەن
وە قیمەت نی یەن، اخلاس حەساوەن

کەڵەشێر		کەڵەباب، (دیک)

کەیگوشتاسپ		کاوی ویشتاسپە، پاتشایەک بوو کە هانای زەردەشتی دا و پاشان دینی زەردەشتی پەژراند. ناوەکەی بە ئاڤێستایی بە مانای پاتشای خاوەن ئەسپی ئامادە.

کیژان		کامیان

کیس		چرک، ئەستووربوونی پدۆ

کین		قین، ڕک

گازندە		گازنج، گلەیی، بناشت، (شکایەت)

گوفتاری پاک		وتە و گوتەی پاک و باش، بە ئاڤێستایی «هۆختە» دووهەمین دروشمی ئۆلی بەهدینییە

گومانچنین		خەیاڵبافی

گرۆ		دەستە، پۆل، پەل، گروپ، گرۆ، گروهـ واژەیەکی کۆنی هەورامییە

گۆشەنشینی		(خەڵوەت)نشینی

گوزارە		واتە، مانا

گیانبەخش		زیندووکەر

گەجەستەک		نفرەتلێکراو، ناپاک

گەشەکردن		پێگەیشتن، هەراشبوون، لێرە مەبەست (تکامل)

گەلاوێژ		تیشکدەر، ئەستێرەی تیشتەر، لە سپیدەی بەیانیانی هاوین پێش لە هەڵاتنی خۆر دەبینرێت، بە لاتینی (سیرووس) و بە عەرەبی (شعرایمانی) دەگوترێت.

گەمارۆ		شاڵاو، دەورگیران، پەلامار

گەناو		ئاوی وەستاو و بۆگەن، زۆنگاو

لاونا		نەوازشت، نەوازشن

لف		هاوزاد، دوونە

لەچەری		ڕژدی، ڕەزیلی، یەکدەندە

لۆهراسپ		کەی گوشتاسپ کوڕی لۆهراسپ یان لهرائەسپە. دەقی ناوەکەی بە ئاڤێستایی "ئەئۆروەت ئەسپە" کە بە واتەی خاوەن ئەسپی توندڕەو

مامۆستا		هیربۆد، ئامۆژگار

مانی		ماندوو، شەکەت، وشەی کوردی ماندوو پەیوەندیەکی ڕاستەوخۆی بە «مانی» پێغمبەرەوە هەیە. کاتێک لە زمانی کوردی بە کەسێک لە کارێکی زۆری کردبێت و زۆر شەکەت بێت، دەبێژن مانی نەبی، یان ماندوو نەبی، کە بە واتەی ئەوەیە وەک «مانی»ت بە سەر نەیەت، یا وەک مانیت لێ نەیەت. کە ئەمەش پەیوەندی بە بەسەرهات و چارەنووسی تاڵ و ناخۆشی مانیەوە هەیە. مانی بناغەدانەری ئایینی مانیە. بڕێک سەرچاوە دەڵێن خەڵکی شاری هەمەدان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بووە و بڕێکی دی لەسەر ئەو باوەڕەن خەڵکی شاری ماردین لە باکووری کوردستان، کە ئەو سەردەمە پایتەختی «سلوکیەکان» بووە. مانی لە ساڵی 215ی زایینی لەدایکبووە و لە ساڵی 273ی زایینی لە «گوندیشاپوور، جوندیشاپوور» لە سەر دەروازەی شار بە ئازارێکی زۆر هەڵواسرا. مانی کوڕی «پاتەک، فاتەک»

له بنەماڵەیەکی خانەدان بووە، هەر لە تەمەنی لاوی فێری زانست لە هەموو بەشەکانی ئەو سەردەمە بووە. لە دینەکانی بەهدینی و بودایی و جوو و عیسایی و ئایینەکانی ئەو سەردەمە لێکۆڵینەوەیەکی بەرفراوانی کردووە، پاشان لە تەمەنی 24 ساڵی خۆی وەک پەیامهێنەرێکی نوێ ناساند. سەرەتا لە میزۆپاتامیا (بین‌النهرین) دەستی بە بڵاوکردنەوەی دینەکەی کرد، پاشان بە بۆنەی «فەیرۆز» برای «شاپوور» کە پاتشا بوو و دینەکەی پەژراندبوو، بە شاپووری ناساند و یەکێک لە پەرتووکەکانی بە ناوی «شاپوورگان» پێی پێشکەش کرد. شاپوور لە سەرەتادا فرە ڕێزی گرت و لایەنگرانی بە ئازادی خەریکی چالاکی و پەرەپێدانی دینەکەیان بوون، بەڵام پاشان شا پشتی تێ کرد و کەوتە بەر بێمێهری شاپوور و لە وڵات دووریان خستەوە و دەریانی کرد. مانی لە کاتی ئاوارەبوونی لە هیندوستان و تەبەت و چین سەردانی کرد و دوای مردنی شاپوور لە ساڵی 272ی زایینی گەڕایەوە بۆ ناو وڵات. «هورمز» جێنشینی شاپوور زۆر بە ڕێزەوە پێشوازی لێ کرد و دیسان ئازادی خۆی لەمەڕ بڵاوەپێدانی دینەکەی وەر گرتەوە. مانی لە ناو فەلەکانی میزۆپاتامیا لە باشووری کوردستانی ئیمڕۆ خەریکی پەرەدانی دینەکەی بوو تا کۆتایی هاتنی دەسەڵاتی هورمزشا. ئینجا «وەهرام» یان بەهرامی یەک، هاتە سەر تەخت و مانی قۆڵبەست کرد و فەرمانی هەڵواسینی مانی دا، برێک سەرچاوە ئاماژە بەوە دەکەن تا پشتوێنەی مانییان لە ناو خاک چاڵ کرد و پەیڕەوەکانیشی لە بەر چاوی خۆی بە پێچەوانە بە سەرەوە لە ناو زەوی تا پشتوێنە چاڵیانی کرد. مانی دەسنووس و پەرتووکی فرەی نووسی، بۆ خەڵکی نەخوێندەواریش ئامۆژگارییەکانی بە چەشنی نیگار و وێنە دەکێشا، بۆیە بە «مانی نیگارکێش» یش بەناوبانگە. لە پەرتووکە هەرە بە ناوبانگەکانی «ئەرژەنگ یا ئەرتەنگ» بوو. بە کوژتنی مانی لایەنگرانی مانی هەر مانەوە و بە ناو جیهاندا بڵاو بوونەوە و دەورێکی سەرەکییان بینی لە پێشکەوتن و پەرەگرتنی و بڵاوەپێدانی چاند و هەنەر و پیشەسازی میزۆپاتامیا بە جیهانی ئەو سەردەمە. دینی مانی تا سەردەمی خەلیفەکانی بەغدا مابوو، بەڵام خەلیفەکان فتوای بنبڕکردنی ئەم دینەیان دا. هەر لە تەبەت و چین، تا باشووری فەرانسە ئەم دینە تەشەنەی کرد، بە چەشنێک کە لەرزی خستە پشتی کۆڵەکەکانی مەسێحییەت بە جۆرە تا سەدەکانی 13 و 14 لقەکانی ئایینی مانی لەتەک مەسێحییەت کێبەرکێی دەکرد. مانی بێجگە لە زمانی دایکی خۆی باش شارەزای زمانەکانی ئارامی و سەریانی و یۆنانی بوو. دەڵێن لە مانی شەش پەرتووک بە سەریانی و پەرتووکێک بە زازایی کۆن ماوە. (بەشێکی ئەم زانیارییانە لە: فەرهەنگی دێهخودا. بەرگی 43 وەرگیراوە)

متمانەمەند　　دڵنیا

مداراکردن　　مۆداراکردن، بەپشووبوون، دانبەخۆداگرتن، کۆڵنەدان، (سەبر و حەوسەڵەکردن)

مردگ　　مردوو

مەردوم　　مەردۆم، خەڵک، کۆمەڵگا

مەزدا　　مەزن، گەورە، بەشکۆ، وشەی مەزدا کە پەسنی ئەهۆرایە ئێستا لە زمانی کوردی وەک «مەزن» ماوە کە بە واتەی گەورە و بەرز و بەشکۆیە.

مەزدایەسنایی　　مێزدیسەنی، ستایشت و پەرستشی ئایینی ئەهۆرا مەزدا، پێچەوانەکەی دەبێتە «دێویەسنایی»، مامۆستا گیو موکریانی باوەڕی وایە کە مەزدایەسنەیایی لە سێ وشە دروست بووە: «مە» بە واەی گەورە، «زدا» بە واتەی زانای بێ هاوتا، «یەسنە» بە واتەی پەرستن، دەبێتە زانای بێهاوتای پەرستنییە بە تایبەتی بۆ ئایینی زەردەشتی (فەرهەنگی کوردستان)

مۆغ　　(لە پیری مۆغان واتەکەی نووسراوە)

مەغز		مێشک، بە ئاڤێستایی «مێرێز» کە بە واتەی مۆخی ئێسک یا پێشە مانا دەدات.
مەناومەن		یاساخ، ناڕەوا، (ممنوع)
میدیاما		میدیا، میدیامانگ، ئامۆزای زەردەشت و سەرۆکی یەکێک لە مەزنترین هۆزەکانی میدیاکان بووە، لە سروودی نەتەوەی کورد هاتووە: ئێمە ڕۆڵەی میدیا و کەیخەسرەوین...
میرات		واژەیەکی کوردییە کە لە چاوکی وشەی «مردن» گیراوە، سەربەش، پاشماگ
مێرخاس		جوانمێر، جەوانمەرد، مرۆڤی چاک و مەزن، مەردایەتی، مێرخاسی یا جوانمێری و مەردبوون لە زمانی کوردی هەم پیاو دەبێت هەم بۆ ژن.
مێرگ		چیمەن، گیاجاڕ
میزۆپوتامیا		بە زاراوەی ڕەسەنی کوردی ژووروو دەبێتە «مەزروبۆتان»، بە زمانی ڕۆژئاواییەکان دەبێتە میزوپاتامیا، هەریمێکی پان و بەرینە کە لە باکووری کوردستان دەست پێ دەکات و لە باشووری کوردستان کۆتایی پێ دێت.
مێگەڵ		ڕانەمەڕ، گەلەی پەز، ڕەوەی مێ
مێهر		ئەڤین، خۆشەویستی، گراو، سەودایی، دۆسایەتی، (عاشق، وفا)، لە زمانی کوردی مێهرەبان و مێهرەوان دەوترێت.
مێهرەبان		مێهرەوان، دڵنەرم، بەبەزەیی
مێهرگا		قوربانگا
مینوویی		مەینەڤی، جەوهەری، (معنوی)، ڕازبەر، پەرۆستی بە واتەی ژیانی مینووی
ناشایست		(حرام)، ئەو شتەی کە مێشکی مرۆڤی ژیر بە ڕاستی نازانێت و زیانی بۆ خۆی و دەور و بەر هەیە.
ناوێزە		دەگمەن، دانسقە، بەتایبەت
نفرین		(لعنت، لەحنەو)
نموودی		شتێک کە مان و پایەدار نەبێت.
نوێژ		لە دینی بەهدینی پێنج جار لە ڕۆژدا نوێژ دەکرێت، یەکەم: لە کاتی «هاوینگا» کە دەکاتەی سپیدەی بەیان، واژەی «فراوین» یا «هاوەنی» لە زاراوەی کرمانجی ژوورو نانخواردنی بەیانییانە. دووهەم: «ڕاپیتۆنگا» لە کاتی خۆرهەڵاتن تاکوو نیوەڕۆ. سێهەم: «ئۆزەیرەنگا» کە دوانیوەڕۆیە. چوارەم: «شێوانگا» لە کاتی ئێواراندا کە بە نوێژی شێوان ناو دەبرێت. پەنجەم: «نوێژیشەو» کە شەو دادێت. نوێژێکی تر هەیە کە بە ناوی «کێمنە» کە تایبەتە و زۆر دوور درێژە و پیرۆز دەژمێردرێت کە لە کاتی ڕوودا یا کاتی دیاریکراودا دەخوێنرێتەوە. نوێژەکان بە تاک و کۆ دەخوێنرێتەوە. بێگومان پێش نوێژ، دەستنوێژ دەگیریەت و پاشان ڕوو لە ڕۆژ یا ئاگر یا ڕووناکی دەکرێت و نوێژ دەخوێنرێت. زۆر گرینگە ئەمە بوترێت کە بەهدینان ئاگرپەرست نین و ئاگر ناپەرسترێت، ئاگر و ڕووناکی بەشێکە لە دیاردەکانی ئەهۆرا مەزدای دلۆڤان. لە ڕوانگای دینی بەهدینی 5 جۆر ئاگری جیاواز هەیە: یەکەم بۆرزیسەوە، کە لە پێشگای پیرۆزی ئەهۆرا مەزدا هەیە. دووهەم وەهوفەرپیانە، کە لە ناو لەشی مرۆڤ و گیانلەبەرانی دی هەیە. سێهەم ئاورازیشتە، کە لە ناو گیادایە. چوارەم وازیشتە، لە ناو هەوردایە. پێنجەم سپەنیشتە، کە بۆ بەکارهێنانی

ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤ بەکار دێت و لە هەمان کاتییشدا بە نیشانەی ڕووناکی و پاکی و زانایی لە هەمبەر تاریکی و ناپاکی و نادانی پێناسە دەکرێت.

نۆژەن نووژەن، تازە، نوێ

نۆژەنکاری گۆڕانکاری، تازەگەری، نوێخوازی، (مۆدرنیسم)

نەرین ڕوانگا، بیروبۆچوون، دیدگا، تێڕوانین

نەوازشت نەوازش، بە هەورامی نەوازشن، لاونا

نیایشت نیایش، (دعا)

نییر نیلە، نیرک، یووغ، یووخ، دارێک کە لە کاتی کێڵاندنی زەوی دەیکەنە ملی گا و لە ئاشدا دەیکەنە ملی هێستر یا ئەسپ تا بەردی ئاسیاو بسوڕێنێت.

نیلوفەڕ نیلوپەڕ، ناوی گوڵێکی سپییە کە لە سەر ئاوی ئەستێردا سەوز دەبێت و گەڵاکانی پانە.

وابەستە پەیوەند، هەڵواسراو

وام (قەرز، دەین)

وڕینە بە ئاڤێستایی وەرینە، ئەو وێرد و وتانەیە کە جادووگەران لە کاتی کاری جادووگەری دەیخوێنن.

وزە هێز، زۆر، توانا

وسیار زۆر، فرە

وەرزش وەرزشت، جووڵەی لەش بۆ بەهێزبوونی بەدەن و چالاکبوونی لەش

وەرزیدەکردن ڕاهێنان و ئامادەکردن

وەرزێر جووتیار، کشتکار، جووتبەندە، کەشاوەرز

وەرف بەرف، بەفر

وەوی بووک

وەهمەن ئەمێشەسپێنت بەهمەن ئەمشاسپەند، وەهومەن، وەهمەن، بەهمەن، بێمەن. هاندەری کامەرانی و بەختەوەری و پاکی و جاویدانی، سوودگەیەنەری نەمر، ئاگاداری ڕێکوپێکی جیهان

ویناو چاوی دڵ

هاڤی نامۆ

هایدار ئاگادار

هۆرمۆزشید ڕۆژی پێنجشەمە لە هەفتە

هۆشەنگ پێشدادی هوشەنگ، بە ئاڤێستایی «هەئوشینگە» بە واتەی چێکەر و وەستای خانوبەرە و هەروەها بە واتەی کوڕمردوو. هۆشەنگ کوڕی «فەرواک» کوڕی «سیامەک» کوڕی «مەشی» کوڕی «کەیومەرد، کەیمەرت»، گوایە لە سەردەمی ئەو ئاسن ناسرا و ئاگر کەوتە ڕاژەی مرۆڤ و جەژنی سەدەی بنیات نا و لە پێستی گیانلەبەران پۆشاکی دروست کرد.

هۆڵمان ویژدان، هێزی نەهێنی، هێزی ژوورو

هۆماڵ رەقیب، هاوچاو
هەئورتات ئەمێشەسپێنت ئەمشاسپەند خۆرداد، شادی و ئاوەدانی
هەپتە هەفتە، حەوتە، حەفتە، حەوتو، بە ئاڤێستایی «هەپتە»
هەرزەن ئەرزەن، دانەوێڵەیەکە کە زۆر وردە
هەرمانی جاویدانی، هەمیشەیی، لە بوونەوە، (ازلی)
هەرەبەرزە چیای هەرە بەرز (فارسەکان کردوویانە بە ئەلبۆرز)
هەژیر هێژا، زیرەک، بەڕێز، پەسەنی
هەستی بوون، هەموو جیهان و گەردوون، بوون بە واتەی گشتی، هەستی واژەیەکی کۆنی هەورامییە. مەولەوی لە دیوانەکەی دەفەرمێت:

دایم دڵ ڕەنجوور هیجران یارم
زنجیر جەفای زولف نیگارم
خسووس شەرارەی دووری زۆر کەردەن
مەزرەعەی «هەستی»م وای سەبوون بەردەن
کەس بە وێنەی من پڕ مەینەت نەبۆ
گورفتار دۆس بێ بەینەت نەبۆ

هەمبەر ئاست، بەرانبەر
هەموارە هەردەم، بەردەوام
هەنجار (هارمۆنی)، ڕێگا، ڕەوش، خووخدە، ڕێگای ڕاستی، (مادە، قانون، ئەسووڵ)، فەرهەنگی خاڵ، بەرگی3
هەنجاری گشتی ڕێکوپێکی ڕەها، (هارمونی تەواو، نەزمی مۆتلەق)
هەوشار 7 شار، 7 کیشەوەر کە لە ئاڤێستا ئاماژەی بۆ کردە، هەریمێکی پان و بەرین لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان
هەیڤ مانگ
هیمبوون تێگەیشتن
هیندسە واژەیەکی کوردی کە «ئەندازە» گیراوە کە لە باری زانستی شێوە و سووچ و ئەندازەگرتن دەدوێت.
هێزی ئەولەکاری هێزی ئاسایشت
یاوەر بریکار، یاریدەر، هەڤاڵ
یوز یوزپڵەنگ، یوزپڵنگ، دڕندەیەکە کە پچووکترە پڵنگ لە سەردەمی خۆی لە کوردستان هەبووە
یەگانە تاک، یەک
یەل بێ باک، نەبەز

سەرچاوەکان

کوردی

ئاڤێستا. نامەی مەینەڤی ئایینی زەردەشت. ئەنداز حەوێزی

ئاڤێستا. جەلال ئەمینبەگ

پوختەیەک لە بیر و باوەڕی زەردەشتی. پرۆفێسەر ر. س. زینهەر. ئازاد حەمەعلی

جوغرافیایی تاریخی کوردستان. جەلالالدین شافعی کوردی

دیوانی مەولەوی. مەلا عبدالکریم مدرس

ڕۆژەژمێری کوردی ئاڤێستا 2002 - 2003

ڕەوشی ئایینی و نەتەویی لە کوردستاندا. ڕەشاد میران

زمانی ئاڤێستا. محمدامین هەورامانی

زەرتەشت. عبدالله قەرەداخی (مەلا علی)

زەردەشت. احمد الشنتاوی. شاکر فتاح

زەردەشت و ئامۆژگارییەکانی. هاشم رەزی. م. گۆمەیی

زەردەشت و جیهانی خۆرئاوا. دوشن کیمن. جەمال ئەحمەدزادە

سەرنجدانێک لە میتولوژیای کورد. جەمال نەبەز

فەرهەنگی سۆرانی - هەورامی بێستون. حامید درودی، حاتەم مەنبەری

فەرهەنگی خاڵ بەرگی 1. شێخ محمدی خاڵ

فەرهەنگی خاڵ بەرگی 2. شێخ محمدی خاڵ

فەرهەنگی خاڵ بەرگی 3. شێخ محمدی خاڵ

فەرهەنگی کردی فارسی. هەنبانە بۆرینە. هەژار

فەرهەنگی ناوی کوردی. سیروان کاروانی

فەرهەنگی نوێ. برهان قانع

فەرهەنگی وشە دووانەکانی زمانی کوردی. تەها فەیززادە

قورعان بە کوردی. محمدسالح ابراهیمی

قورعانی پیرۆز. مامۆستا هەژار

گەوهەری گەرمسێر 2. نعمتعلی سایە

گەوهەری گەرمسێر 3. نعمتعلی سایە

لە دەوڵەتی ڕاهیبی سۆمەرەوە بەرەو شارستانیەتی دیمەکراسیانە 1. عبدالله ئۆجەلان

مێژووی کورد و کوردستان. مەردوخ

مێژووی گەلی لوللو. فازل قەرەداخی

مێژووی وێژەی کوردی 1. سدیق بۆرەکەیی

مێژووی وێژەی کوردی 2. سدیق بۆرەکەیی

نڤیژین ئیزیدیان

فارسی

آتش در ایران باستان. موبد اردشیر آزرگشسب

آتش نیایش. ترجمه اورنگ

آناهیتا در اسطورەهای ایرانی. سوزان گویری

آآیین گنوسی و مانوی. ابولقاسم اسماعیل‌پور
آیین مهر میترائیسم. هاشم رضی
آیین زرتشت و تاثیر و نفوذ آن در شرق و غرب. مهرداد مهرین
آیین راستی یا یکتاپرستی زرتشت. مهرداد مهرین
ادیان آسیا (تائو. مزدایی، ادیان باستانی هند، شیوا، هندو، سیک...) عبدالرحیم گواهی
ادیان بزرگ جهان. هاشم رضی
ارداویراف نامه. ژاله آموزگار
از کیکاوس تا کیخسرو. محمود کیانوش
احوال شخصیه از دیدگاه قوانین (زرتشتی، کلیمی، مسیحی) یوسف بهنود
اسطوره زندگی زرتشت. ژاله آموزگار ـ احمد تفضلی
اسطوره‌های ایرانی. عباس مخبر
اشاوهیشتا یا پیام زرتشت. مهرداد مهرین
اورمزد و اهریمن. ژ. دوشمن گیمن. عباس باقری
اوستا. هاشم رضی
اوستا. (برگردان سرود سوم از گاتای زرتشت هات سی از یسنا) دکترعباس ساسانفر
اوستا. هات سی از یسنا. دکترعباس ساسانفر
برخی بررسیها در باره جهانبینی‌ها و جنبش‌های اجتماعی در ایران. احسان طبری
بررسی مختصری از ادیان کردان. توفیق وهبی
برگردان گات‌ها. موبد رستم شهزادی
بندهش. مهرداد بهار
بندهش هندی. رقیه بهزادی
بین‌النهرین و ایران باستان. رضا مستوفی
بینش زرتشت. خداداد خنجری
پژوهش در فرهنگ باستانی و شناخت اوستا 1. مسعود میرشاهی
پژوهش در فرهنگ باستانی و شناخت اوستا 2. مسعود میرشاهی
پژوهش در فرهنگ باستانی و شناخت اوستا 3. مسعود میرشاهی
پژوهشی در فرهنگ زرتشتی. دکتر حسین وحیدی
پیام زرتشت (چنانکه از سرودهای آن پاکمرد بر می‌آید). دکتر جعفری
پیر مغان. ابولقاسم پرتو
تاریخ ایران باستان آریایی‌ها و مادها. اردشیر خدادادیان
تاریخ باستانی ایران. دکتر محمود هومن
تاریخ تبار و زبان آذربایجان. غلامرضا انصاف‌پور
تاریخ زرتشتیان (فرزانه‌گان زرتشتی). رشید شهمردان
تاریخ کیش زرتشت. مری بویس. همایون صنعتی‌زاده
تاریخ ماد. دیاکونوف. کریم کشاورز
تاریخ ماد و منشا نظریه دیاکونوف. محمدعلی خنجی
تاریخ مشاهیر کرد (علما، ادبا، شعرا) 1. بابامردوخ روحانی (شیوا)
تاریخ مشاهیر کرد (علما، ادبا، شعرا) 2. بابامردوخ روحانی (شیوا)

تاریخ مشاهیر کرد (علما، ادبا، شعرا) 3. بابامردوخ روحانی (شیوا)
تاریخ مطالعه دینهای ایرانی. هاشم رضی
تمدن مهاباد. محمود پدرام
تمدنهای اولیه و باستانشناسی خاستگا آنها. هایده معیری
جشن‌های ایرانی. دکترپرویز رجبی
جغرافیای غرب ایران - کوه‌های ناشناخته اوستا. عمادالدین دولتشاهی
جنبش‌های کرد از دیرباز تاکنون 1. م. کاردوخ
جنبش‌های کرد از دیرباز تاکنون 2. م. کاردوخ
چنین گفت زرتشت. داریوش آشوری
چیستا. از سال 1 تا 13. پرویز شهریاری
خرده اوستا (جزوی از نامه مینوی اوستا). پورداود
خود پتت. ابراهیم میرزای‌ناظر
دانشنامه مزدیسنا. جهانگیر اوشیدری
دین بهی (فلسفه دین زرتشت). مهرداد مهرین
دین پایه زرتشتی. دکترحسین وحیدی
دینهای ایران باستان. سیف‌الله نجم‌آبادی
رازوری در آیین زرتشت (عرفان زرتشتی). شیوا کاویانی
رمزپردازی آتش. ژان پیربایار. جلال ستارت
روایت پهلوی. جمشید فخرایی
روایت و تاریخچه جشن نوروز. دکترگلمراد مرادی
زبان پهلوی ادبیات و دستور آن ژاله آموزگار
زبان و ادبیات پهلوی (فارسی میانی). ج. تاوادیا. س. نجم‌آبادی
زبور مانوی. ابولقاسم اسماعیل‌پور
زرتشت سیاستمدار یا جادوگر. کامران فانی
زرتشت مزدیسنا و حکومت. جلال‌الدین آشتیانی
زرتشت نیچه (شرحی بر پیش گفتار چنین گفت زرتشت). بهروز صفدری
زرتشت نیچه کیست؟. محمدسعید حنایی‌کاشانی
زرتشت و تعالیم او. هاشم رضی
زرتشت و جهان غرب. مسعود رجب‌نیا
زروان. تیمور قادری
زمان زرتشت. کیخسرو کشاورزی
زن در آیین زرتشتی. کتایون مزداپور
زن در ایران باستان. هدایت‌الله علوی
زند و هومن و کارنامه اردشیر پاپکان. صادق هدایت
زین ابزار پورداود
سرزمین زرتشت رضائیه. علی دهقان
سرود هات 29 گاتها (در آغاز پیامبری زرتشت). دکترحسین وحیدی
سرود هات 30 گاتها (دو نیروی همستار). دکترحسین وحیدی

سرود بنیاد دین زرتشت. دکتر محمد مقدم
سوشیانس. پورداود
شایست ناشایست. کتایون مزداپور
شناخت اساطیر ایران. جان هینلز. ژاله آموزگار. احمد تفضلی
شناخت اساطیر ایران. جابر عناصری
شناسایی زرتشت (گفتارهای به فارسی و انگلیسی). مهربان مهرخداوندی
شهر روشن زرتشت. دکترحسین وحیدی
عرفان ایرانی مغان و جهانبینی زرتشتی
عروس سرخپوش (داستانهای اسطوره‌ای کردی). محمدرئوف مرادی
عصر اساطیر تاریخ ایران. حسن پیرنیا
فارسی باستان (دستور زبان، متون، واژه‌نامه). رولاند ج. کنت. سعید عریان
فرهنگ ایران باستان 1. پورداود
فرهنگ بهدینان. سروش سروشیان
فرهنگ پارسی و ریشه‌یابی واژگان. مصطفی پاشنگ
فرهنگ پهلوی. بهرام فره‌وشی
فرهنگ نامهای اوستا 1. هاشم رضی
فرهنگ نامهای اوستا 2. هاشم رضی
فرهنگ نامهای اوستا 3. هاشم رضی
فرهنگ نوشیروان. نوشیروان دادگر
فرهنگ واژه‌های اوستا 1. احسان بهرامی
فرهنگ واژه‌های اوستا 2. احسان بهرامی
فرهنگ واژه‌های اوستا 3. احسان بهرامی
فرهنگ واژه‌های اوستا 4. احسان بهرامی
فرهنگ واژه‌های تازی به پارسی
فلسفه زرتشت. دکترفرهنگ مهر
فلسفه نیچه. استنلی مک‌دانیل. عبدالعلی دستغیب
گات‌ها سرودهای زرتشت 1. موبداردشیر آذرگشسب
گات‌ها سرودهای زرتشت 2. موبداردشیر آذرگشسب
گاتها سرودهای مینووی زرتشت. موبدفیروز آذرگشسب
گاتها یا سرودهای آسمانی زرتشت. موبداردشیر آذرگشسب
گاهشماری جشنهای ایران باستان. هاشم رضی
گاهنامه (سال 2700 ایرانی) تقویم (کوپی)
گزارش زادگاه زرتشت و تاریخ اساطیری ایران. ج. منفرد
لغزشهای در شناخت کیش زرتشتی. دکترحسین وحیدی
مانی و تعلیمات او. گئووپدن گرن. دکترنزهت صفای اصفهانی
مجموعه اوستا (گاثاها) سرودهای زرتشت. پورداود
مراسم مذهبی و آداب زرتشتیان. موبداردشیر آذرگشسب
مردم گیاه (پژوهش در فرهنگ باستان و شناخت اوستا)

مزداپرستی در ایران قدیم. دکترذبیح‌الله صفا
مزدایسنا و ادب پارسی 1. دکتر معین
مزدایسنا و ادب پارسی 2. دکتر معین
مقام زن در ایران باستان. موبداردشیر آذرگشسب
نوشته‌های مانی و مانویان. ایرج وامقی
نهادینه‌های اساطیری در شاهنامه فردوسی. دکترمهوش واحددوست
نیاکان باستانی کرد در تاریخ و اسطوره‌ها 1. ج. منفرد
نیاکان باستانی کرد در تاریخ و اسطوره‌ها 2. ج. منفرد
واژه‌نامه ادیان. عبدالرحیم گواهی
واژه‌نامه پهلوی، پازند (فرهنگ پهلوی). سعید عریان
واژه‌نامه کردی، فارسی. دکترابراهیم‌پور
واژه‌نامه فارسی، کردی. دکترابراهیم‌پور
واژه‌های همانند در پهلوی و کردی. صدیق صفی‌زاده (بوره‌که‌یی)
وندیداد (قانون ضد دیو) 1. هاشم رضی
وندیداد (قانون ضد دیو) 2. هاشم رضی
وندیداد (قانون ضد دیو) 3. هاشم رضی
وندیداد (قانون ضد دیو) 4. هاشم رضی
وهرود وارنگ. ژوزف مارکوات. داود منشی‌زاده
ویرانه‌های تخت سلیمان و زندان سلیمان. رودلف ناومان. فرامز نجدسمیعی
ویسپرد. پورداود
یاداشتهای گاثاها. پورداود
یسنا 1. پورداود
یسنا 2. پورداود
یشتها 1. پورداود
یشتها 2. پورداود

Lekolin. Instito Berlin
Avesta. 21/22.11.2001 In Berlin
Avesta. Ved Kaj Bar end Jes Asmussen
Politikens Bog Om De Store Filosoffer
De religiøse ideers Historie. Mircca Eliade. Bind 1
Religion Livsanskuelse. Gyldendals Religionsleksikon Redaktion Finn Stefansson og Asger Sørensen